هەرێمی کوردستان - عێراق
ئەنجومەنی نیشتمانیی
کوردستان - عێراق

ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستان - عێراق

پرۆتۆکۆڵەکان

46

سالّی/ 2008 – بەرگی چل و شەش

چاپی یەکەم/ سالّی 2008

پێڕیست

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (1)ی نائاسایی خولی دووەمی هەڵبژاردن – یەك شەممە 2008/2/10 ل5

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (2)ی نائاسایی خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2008/2/26 ل13

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی دەستپێك خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2008/3/10 ل51

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (1) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2008/3/17 ل69

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (2) خولی دووەمی هەڵبژاردن – یەك شەممە 2008/3/30 ل83

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (3) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2008/3/31 ل145

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (4) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2008/4/2 ل197

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (5) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2008/4/7 ل257

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (6) خولی دووەمی هەڵبژاردن – یەك شەممە 2008/4/13 ل297

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (7) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2008/4/14 ل317

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (8) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2008/4/16 ل373

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (9) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2008/4/21 ل443

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (10) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2008/4/22 ل515

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (11) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2008/4/23 ل561

من پێم وایە تەنیا کاك خلیل ئاماژە بە پرۆژەکان بکەین و دواتر ئێمەش تەحویلی دەکەین بۆ لیژنەی پەیوەندارو ئەندامان، بۆ ئەوەی راپۆرتی پێویست حازر بکەن، دواتر رۆژێك دیاری دەکەین بۆ موناقەشەکردنی، کاك خلیل فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

خوێندنەوەی یەکەمی پرۆژە یاسای وەزارەتی ناوخۆی هەرێمی کوردستان کە لە لایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە پێشکەش کراوە، ئەو پرۆژەیە 13 ماددە لە خۆی دەگرێت.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

پرۆژەی یەکەم وەکو کاك خلیل خوێندیەوە،پرۆژەیەکە لە حکومەتی هەرێمەوە هاتووە، پێك هاتووە لە 13 ماددە، ئێمە ئاراستەی لیژنەی یاسایی و لیژنەی ناوخۆ و ئەندامانی بەرێزی دەکەین، لە سایتی پەرلەمانیش دا بڵاوی دەکەینەوە، ئومێد دەکەم ئەو دوو لیژنەیە بتوانن لە داهاتوو دا تاوتوێی لەسەر بکەن، تا ئەو کاتەی دەیخەینە بەرنامەی کارو وەزارەتی ناوخۆش لە کابینەی نوێی حکومەتی هەرێم کە چاوەڕوان دەکرێت بەم زووانە ئیعلان بکرێت، وەکو یەك وەزارەت بێت و کاری خۆی دەکات و بۆ ئێمەش ئاسان تر دەبێت. کاك خلیل خاڵی دووەم بخوێنەوە.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

2 ـ خوێندنەوەی یەکەمی پرۆژە یاسای پارێزگاکان لە هەرێمی کوردستان، کە لە لایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە پێشکەش کراوە، دووەم پرۆژەیە کە لە 44 ماددە پێك هاتووە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەم پرۆژەیەش ئاراستەی لیژنەی یاسایی و لیژنەی ناوخۆ و ئەندامانی بەرێز دەکەین، بە هەمان شێوەی پرۆژەی خاڵی یەکەم، ئومێد دەکەین کە بە هەندی وەربگرن، چونکە مەسەلەیەکی گرنگە، خۆمانی بۆ حازر بکەین بۆ موناقەشەکردنی، ئەو تایبەتمەندیە لە کوردستانیش دا هەیە رەچاوی بکرێت، کاك خلیل فەرموو خاڵی سێیەم بخوێنەوە.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

3 ـ خوێندنەوەی یەکەمی پرۆژە یاسای کاری دابەشکردنی بودجەی حیزب و لایەنە سیاسیەکانی هەرێمی کوردستان، کە لە لایەن ژمارەی یاسایی ئەندامانی ئەنجومەنی نیشتمانی پێشکەش کراوە، ئەوە لە لای ئێمە نیە و نەگەیشتووە بە ئێمە نازانم چەند ماددەیە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەگەر ئیجازە هەبێت، وابزانم کاروباری ئەنجومەن نەیانخستووەتە ئێرە، چونکە گرنگە و ناوەکانی تێدایە، پێویستە ناوەکان بخوێنمەوە، بۆ ئەوانەی کە داوایان کردووە. ئەم پرۆژەیە جاری یەکەم درایە سەرۆکایەتی پەرلەمان کە سەرۆکایەتی پەرلەمان، بە پێی مەسئولیەتی پێی وابوو، کە دەبێت حکومەتی هەرێم

هەرێمی کوردستان - عێراق
پەرلەمانی
کوردستان - عێراق

پرۆتۆکۆلەکان

51

سالّی/ 2009 – بەرگی پەنجاویەك

چاپی یەکەم/ سالّی 2009

پێڕیست

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (1)ی نائاسایی خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2009/1/21 ل5

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (2)ی نائاسایی خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2009/2/11 ل49

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (3)ی نائاسایی خولی دووەمی هەڵبژاردن – پێنج شەممە 2009/2/12 ل99

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی دەسپێك خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2009/3/2 ل165

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (1) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2009/3/10 ل181

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (2) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2009/3/25 ل191

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (3) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2009/3/31 ل255

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (4) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2009/4/6 ل281

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (5) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2009/4/14 ل297

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (6) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2009/4/15 ل359

ئێمە، گوتمان ئێمە چەند رۆژو هەفتەو مانگ و ساڵە راوەستاوین، بەو چەند رۆژەش ئەگەر هەنگاوەکە تەواو بێتن خۆشترە کە ئامادە دەبن لێرە بە ئەو خەبەرە خۆشەو بە مەراسیمی تەواو کردنی ئەو بڕیارە ئامادە بن، بۆیە دانیشتنەکەی دوێنێ ئەنجام نەدرا، دوێنێ هەرسێ سەرۆکایەتی هەرێم و ئەنجومەنی وەزیران و پەرلەمان کۆبۆوە، یەکێك لە تەوەرەکانی گرنگی کۆبوونەوەکەی دوێنێ یەکخستنەوەی ئەو سێ وەزارەتە بوو، کە باسێکی تەواوی لێ کراو بڕیاری کۆتایی لێدراوە، کە دەبێت پێشی کۆتایی ئەم هەفتەیە وەکو حکومەت کارەکان ئەنجام بدەن، سەرەتای هەفتەی داهاتوو بەڕێز سەرۆکی حکومەت و جێگرەکەی بۆ تەواو کردنی مەراسیمی یاسایی ئەو یەکخستنەوەیە بێنە ئێرەو دواتریش گفتوگۆ لەسەر مەسائیلی پێویست لەگەڵ هەردووکیان لێرەدا بکرێت، ئەوە خەبەرێکی خۆشە و انشاللە جێ بەجێ دەکرێت، هەروەها زۆر باس لە مەسائیلی تر کرا کە ئێمە هەموومان پێمان خۆشە و خەڵکیش چاوەڕوان دەکات مەوزوعی دەستووری هەرێمی کوردستان خرایە باسەوە کە پێویست دەکات ئەو پرسیارانەی کە کردوویانە، هەنگاوەکانی نووسینەوەی دەستوور، ئێمەش باسمان بۆ کردن کە شتەکانیان تەواو کردووە، ڕەنگە پێویست بکات بە یەك کۆبوونەوەی لیژنەی دەستووری بۆ ئەوەی دوا سیغەی خۆیان لە بەینی خۆیان دا چیە، ئومێد دەکەین ئەوەش کە لەم هەفتەیە و لە هەفتەی داهاتوو دا تەواو بێت، لە کۆتایی هەفتەی داهاتوو یاخود سەرەتای هەفتەی دواتر پێش ئەوەی دانیشتنی بۆ بکەین کۆپیەك دەدەین بە هەموو ئەندامانی پەرلەمان و ئینجا خوێندنەوەی بۆ دەکەین و دەنگی بۆ دەدەین، انشاللە ئەمەش هەنگاوێکی گەورە دەبێت بۆ ئەوەی هەرێمی کوردستان خاوەنی دەستووری خۆی بێت، هەروەها زۆر مەسائیلی تر باسکرا کە هەمووی بریتی بوون لە داواکاریەکانی خەڵك لە چاکسازی لەناو دامودەزگاکانی حکومەت و دامەزراندنی هەیئەی نەزاهە کە لە پرۆژەی دەستووردا ئاماژەی پێ کراوە، پەلە کردن لە دامەزراندنی ئەو هەیئەتە کە ئەرکێکی زۆری لەسەر شانە بۆ ئەوەی ڕووبەرووی دیاردەکانی گەندەڵی ببێتەوە لە کوردستان دا و بە واجبی خۆی هەڵبستێت بۆ چاککردنی کۆمەڵگای کوردستان، دەزگاکانی، پەرلەمانیش بەم شێوەیە دەتوانێت شانازی بە ئەوەوە بکات کە هەنگاوێکی باشی ناوە بۆ بە یاسایی کردنی کۆمەڵگا، ویستم ئەو دوو، سێ نوقتەیەتان عەرز بکەم کە خەبەری خۆش بوو، بۆیە موبەرراتی دواکەوتنی کۆبوونەوەکەی دوێنێ ئەسبابی خۆی هەبوو، زۆر سوپاستان دەکەم، ئێستا داوا لە لیژنەی یاسایی و لیژنەی ناوخۆ دەکەم کە خاڵی یەکەم لە بەرنامەی کار بخوێننەوە وبکەونە باس کردنی، (خوێندنەوەی یەکەمی پرۆژەی یاسای هەموار کردنی دووەمی یاسای بەرەنگار بوونەوەی جگەرەکێشان لە هەرێمی کوردستان ژمارە (31)ی ساڵی 2007)، ئەوە لە حکومەتەوە هاتووە، بۆیە بیخوێننەوە بە کوردی و عەرەبیەکەی، فەرموو کاك اخر.

بەڕێز شێخ اخر شێخ جمال:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یاسای ژمارە ( ) ساڵی 2009

یاسای هەموار کردنی دووەمی یاسای بەرەنگار بوونەوەی جگەرەکێشان لە هەرێمی کوردستان ـ عیراق ژمارە 31 ی ساڵی 2007

ماددەی یەکەم:

بڕگەی (2 ـ یەکەم) لە ماددەی 5 دا هەموار دەکرێت و بەم شێوەیە دەخوێدرێتەوە:

2 ـ ئاگادارکردنەوەیەکی تەندروستی بە یەکێك لە زمانە جیهانیەکان بە پێی بەرزەفتکاریەکانی رێکخراوی تەندروستی جیهانی.

ماددەی دووەم:

پێویستە لەسەر ئەنجومەنی وەزیران و لایەنە پەیوەندارەکان حوکمەکانی ئەم یاسایە جێ بەجێ بکەن.

ماددەی سێیەم:

ئەم یاسایە لە ڕۆژی 2009/1/1 هوە جێ بەجێ دەکرێ و لە ڕۆژنامەی وەقائیعی کوردستان بە فەرمی بلاودەکرێتەوە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عونی فەرموو.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قانون رقم ( ) لسنة 2009

قانون التعدیل الثانی لقانون مکافحة التدخین فی الاقلیم کوردستان ـ العراق رقم 31 لسنة 2007

المادة الاولی

تعدل الفقرة 2 من المادة الخامسة وتقرأ کالاتی :

2 ـ تحذیر صحی باحدی اللغات العالمیة وفق ضوابط منظمة الصحة العالمیة.

المادة الثانیة:

علی مجلس الوزراء والجهات ذات العلاقة تنفیذ احکام هذا القانون.

المادة الثالثة:

ینفذ هذا القانون اعتبار من 2009/1/1 وینشر فی جریدة وقائع کوردستان الرسمیة.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئەم پرۆژەیە لەلایەن حکومەتەوە هاتووە، ئاراستەی لیژنەی یاسایی و لیژنەی تەندروستی و لیژنەی ناوخۆ و یەکە یەکەی ئەندامانی پەرلەمانی دەکەین بۆ ئەوەی بۆچونی خۆیان و تێڕوانین و ڕاپۆرتی خۆیان حازر بکەن، خاڵی دووەم لە بەرنامەی کرا خوێندنەوەی یەکەمی پرۆژە یاسای پاراستنی ناوچەکانی

شینایی و بەدارستان کردنی شارەکان لە هەرێمی کوردستان، کاك شێروان کە یەکێکە لەو 10 کەسەی کە پرۆژەکەیان نووسیوە و واژوی خۆی سەحب کردووە لەو هینە، یاساییە نیە، بۆیە ئەم خوێندنەوەی یەکەمەی دوا دەخەم تاوەکو ئەو مەوزوعە لە نێوان خۆیان ئەو 10 ئەندامە یەکلایی دەکەنەوە، بە 9 ئەندام ناکرێت هینەکە لەو دانیشتنەدا خوێندنەوەی یەکەمی ئەو پرۆژەیە دوای دەخەین بۆ دانیشتنێکی تر تاوەکو ئەوە یەکلایی دەکرێتەوە، خاڵی سێیەم لە بەرنامەی کار خستنەروو و گفتوگۆ کردنی پرۆژە یاسای پارێزگاکانی هەرێمی کوردستان ، داواتان لێ دەکەم لە راپۆرتی هاوبەشتان فەقەرە بە فەقەرە بیخوێننەوە، پێشەکی راپۆرتەکە بخوێننەوە دواتر ماددە بە ماددە بخوێننەوە و موناقەشەی دەکەین، کاك عونی فەرموو.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

الی رئاسة برلمان کوردستان ـ العراق

م / تقریر اللجنة المشترکة

استنادا الی حکم المادتین (39 و 46) من النظام الداخلی لبرلمان کوردستان ـ العراق رقم (1) لسنة (1992) المعدل اجتمعت اللجنتان القانونیة والداخلیة بصورة مشترکة فی الایام (9، 10، 28 ، 12/31 /2008 و 3، 1/4/ و 3/29/ 2009) باغلبیة عدد اعضاء اللجنتین لدراسة مشروعی قانون مجالس محافظات اقلیم کوردستان ـ العراق المقدمین من قبل مجلس وزراء اقلیم کوردستان بموجب کتابیه المرقمین (10383 فی 2006/9/17 و 1704 فی 2007/7/9) والمحال الی اللجان المعنیة بعد القراءة الاولی للمشروع الاخیر فی المجلس بجلسته الاعتیادیة المرقمة (8) فی 2008/4/16 وکذلك الاقتراحات والملاحظات المقدمة من قبل رؤوساء مجالس المحافظات الثلاث والسادة المحافظین فی الاقلیم واللجنة المشترکة المشکلة من البرلمان والحکومة، قررت اللجنتین توحید هذه المشاریع وتقدیم تقریر واحد حول الموضوع یتضمن خلاصة ما ورد فی المشاریع توحیدا للافکار وتسهیلا للمناقشات والتصویت فی البرلمان، وان الاغلبیة فی اللجنتین تؤید المشروع بالصیاغة الاتیة:

مشروع قانون المحافظات لاقلیم کوردستان ـ العراق

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك اخر.

بەڕێز شێخ اخر شێخ جمال:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆ سەرۆکایەتی پەرلەمانی کوردستان ـ عیراق

ب / راپۆرتی لیژنەی هاوبەش

پشت به حوکمی ماددەکانی (39 و 46) پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان ـ عیراق، ژمارە 1ی ساڵی 1992 ی هەموار کراو، هەردوو لیژنەی یاسایی و لیژنەی ناوخۆ بەیەکەوە لە ڕۆژانی (9، 10، 28 ، 2008/12/31 و 3، 1/4/ و 3/29/ 2009)، بە ئامادەبوونی زۆرینەی ئەندامانی هەردوو لیژنەکە کۆبوونەوە بۆ لێکۆڵینەوە لە هەردوو پرۆژە یاسای ئەنجومەنی پارێزگاکانی هەرێمی کوردستان ـ عیراق، کە ئەنجومەنی وەزیرانی هەرێمی کوردستان بە نووسراوەکانی ژمارە 10383 لە 2006/9/17 ، 1704 لە 2007/7/9 بۆ لیژنە پەیوەندارەکان هاتوون، دوای خوێندنەوەی یەکەمی پرۆژەی دوایی لە پەرلەمان لە دانیشتنی ئاسایی ژمارە 8ی ڕۆژی 2008/4/16 وە هەروەها ئەو پێشنیارو تێبینیانەی کە لە لایەن لیژنەی هاوبەشی پێکهێنراو لە پەرلەمان و حکومەت و ئەم پرۆژەیەی کە لەلایەن لیژنەی ناوخۆوە پێشکەش کراون، لیژنە بڕیاری دا ئەم پرۆژانە بکرێن بە یەک و ڕاپۆرتێك لە بارەی بابەتەکە پێشکەش بکرێت کە پوختەی ئەوەی لە پرۆژەکان دا هاتووە بگرێتەوە، لە پێناوی یەکگرتنەوەی هزرەکان و ئاسانکردنی وتوێژ و دەنگدان لەسەری لە پەرلەمان دا وبە زۆرینەی ئەندامانی هەر دوو لیژنە پشتگیری پرۆژەکە دەکەن بەو شێوەی کە پێشکەش کراوە، بەم جۆرەی خوارەوە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا ماددەی یەکەم بە کوردی و بە عەرەبی بخوێننەوە، کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێش ئەوەی دەست بە موناقەشەکان بکەین، دەمەوێ هەندێك خاڵ هەیە بۆ بەڕێزانی ئەندامانی پەرلەمان تەوزیحی بکەم، بۆ ئەوەی سورەتێکی وازحیان هەبێ لەو پرۆژەیە، ئەو پرۆژەیە لە ساڵی 2006 پێشکەش بە پەرلەمان کرا، کە خوێندنەوەی یەکەمی بۆ کرا، پاشان ئەو پرۆژەیە کەموکوڕی تێدابوو، حکومەت سەحبی کردەوە، دووەمین جار ساڵی 2007 ئەو پرۆژەیە تەقدیم کرا، دیسان خوێندنەوەی یەکەمی بۆ کرا بە هەمان شێوە کەموکوڕی تێدا هەبوو کە لیژنەی یاسایی لەگەڵ لیژنەی ناوخۆ چەندین کۆبوونەوەیان ئەنجام دا بۆ چارەسەرکردنی ئەو کەموکوڕیانە وە لە هەمان کاتدا بە ئەنجومەنی پارێزگاکانیش پەیوەندیمان کردووە و چەندین کۆبوونەوەمان لەگەڵ ئەوانیش کرد، ئەوانیش پرۆژەیەکی لابەلایان پێشکەش بە ئێمە کرد، جگە لەوەش ئێمە لەگەڵ پارێزگارەکانیش دانیشتین، ئێمە و لیژنەی ناوخۆ چەندین کۆبوونەوەمان ئەنجام دا، بۆیە بە قەناعەتی هەموومان گەیشتینە ئەوەی کە ئەو پرۆژانە هەمووی و ئەو ڕەئیانە هەمووی ئەوەی سوودبەخش بێت بۆ ئەو پرۆژەیە تەوحید بکرێ و ئێستا ئەو پرۆژەیەی کە تەقدیم دەکرێ و دەخوێندرێتەوە ڕەئی زۆربەی هەرە زۆری ئەندامانی لیژنەی یاسایە و لیژنەی ناوخۆیە، ڕەنگە لێرەو لەوێش هەندێك تێبینی بەڕێزان ئەندامانیش هەبێت لەسەر هەندێك لەبڕگەکانی ئەم پرۆژەیە و لەگەڵ ڕێزماندا.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

كاك عونى فەرموو.

بەڕێز عونى كمال سعيد بزاز:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

الفصل الاول

التعاريف

المادة الاولى:

يقصد بالتعابير الاتية المعانى المبينة ازائها لآغراض هذا القانون:

اولآ: الاقليم: اقليم كوردستان ـ العراق.

ثانيا: البرلمان: برلمان كوردستان ـ العراق.

ثالثا: مجلس الوزراء: مجلس وزراء الاقليم.

رابعا: الوزارة: وزارة الداخلية للاقليم.

خامسا: الوزير: وزير الداخلية للاقليم.

سادسا: المحافظة: وحدة ادارية ضمن حدودها الجغرافية وتتكون من اقضية ونواحى وقرى.

سابعا: الوحدة الادارية: المحافظة، القضاء، الناحية.

ثامنا: رئيس الوحدة الادارية: المحافظ، القائمقام، مدير الناحية.

تاسعا: المجلس: مجلس المحافظة.

عاشرا: المجلس المحلى: المجلس المحلى للقضاء، المجلس المحلى للناحية.

حادى عشر: المجالس: مجالس الوحدات الادارية.

ثانى عشر: القرية: مجموعة المساكن التى لايقل عدد نفوسها عن مائة نسمة.

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو كاك اخر.

بەڕێز شێخ اخر شێخ جمال:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

ياساى پارێزگاكانى هەرێمى كوردستان ـ عيراق

بەشى يەكەم

پێناسەكان

ماددەی یەکەم:

مەبەست لەو زاراوانەی خوارەوە ماناکانی بەرامبەریانە بۆ مەبەستی ئەم یاسایەیە:

یەکەم: هەرێم: هەرێمی کوردستان ـ عیراق.

دووەم: پەرلەمان: پەرلەمانی کوردستان ـ عیراق.

سێیەم: ئەنجومەنی وەزیران: ئەنجومەنی وەزیرانی هەرێم.

چوارەم: وەزارەت: وەزارەتی ناوخۆی هەرێم.

پێنجەم: وەزیر: وەزیری ناوخۆی هەرێم.

شەشەم: پارێزگا: یەکەیەکی کارگێڕیە لە ناو سنووری جوگرافی دا و کە لە قەزاو ناحیە و گوند پێك دێت.

حەوتەم: یەکەی کارگێری: پارێزگا، قەزا، ناحیە.

هەشتەم: سەرۆکی یەکەی کارگیری: قائیمقام، بەڕێوبەری ناحیە.

نۆیەم: ئەنجومەن: ئەنجومەنی پارێزگا.

دەیەم: ئەنجومەنی خۆجێیەتی: ئەنجومەنی خۆجێیەتی قەزا، ئەنجومەنی خۆجێیەتی ناحیە.

یازدەم: ئەنجومەنەکان: ئەنجومەنەکانی یەکە کارگێڕیەکان.

دوازدەم: گوند (دێ): کۆمەڵێك ماڵە کە ژمارەی دانیشتوانی لە 100 کەس کەمتر نەبێت.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، ئەو فەسڵە تەنها مانای زارەوەکان بوو، کەس قسەی هەیە؟ پەخشان خان فەرموو.

بەڕێز پەخشان زەنگەنە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشەکی من تێبینیم هەیە لەسەر عینوانی تەقریرەکە، ئێمە بە پێی نیزامی داخیلی کە لیجان دائەنیشن، دوو لێژنە یان زیاتر، نابن بە لێژنەی موشتەرەك، بەڵام راپۆرتەکەیان ئەبێتە راپۆرتی موشتەرەك، ئەوەندەی من تێگەیشتبم، لەبەر ئەوەی پێم وایە عینوانەکەی ببێتە(التقریر المشترك)، بۆ ئەو دوو لێژنەیە، سەبارەت بە ماددەی یەکەم، من نازانم هەست دەکەم، ئەگەر ئەوە بگڕێتەوە لە یاسا، یەعنی هەر بۆ تەعریفی خۆمان نەبێ، تۆزێك ئاڵۆزیەك دروست دەکات، مەسەلەن: مجالس الوحدات الاداریە، المجلس المحلی، یەعنی رەنگە صیغەیەکم لا نەبێ ئێستا، سەبارەت بە قەریە، القریة: مجموعة المساکن التي لا یقل عدد نفوسها عن 100 نسمة، رەنگە گەڕەکێکیش نفوسی 100 نسمە بێت، تۆزێك جیا بکرێتەوە، في الریف، یان تابعة الی ناحیة، یان شتێکی ئاوا، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك باپیر فەرموو.

بەڕێز باپیر سلێمان کاملا:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من به عام لەسەر پرۆژەکە تێبینیم هەیە، ئەگەر بگەڕێینەوە بۆ چەند ساڵێك لەمەو پێش، پێشنیارێك هەبوو لە لایەن بڕیمەرەوە کە عێراق بکرێتە فیدراڵیەتی موحافەزات، لێرەدا کە باس لە ئەو پرۆژەیە، سەیر بکەن بە شێوەیەکی گشتی تێکەڵیەك لە دەسەلاتی هەبێ، یان ئەو ئەنجومەنە نیشتنملنیەی کە لە کوردستاندا هەیە، ئایا هەڵدەگرێ پەرلەمانێکمان هەیە، پەرلەمانی کوردستان و سێ ئەنجومەنی ترمان هەبێ و ئەویش نیمچە پەرلەمانێك بوو، دەسەلاتەکان لێرەدا تێکەڵاو نابن؟، ئایا ئەوە جێبەجێکردنی فیدراڵیەتی موحافەزات نیە لە لایەن مەرکەزەوە زیاتر ئیهتیمام پێدانی بە فیدراڵیەتی موحافەزات و ببێتەوە یەك؟ ئەگەر بکرێ ئەوە زیاتر هەڵوەسەیی لەسەر بکرێ، چونکە تەماشا بکەین کۆمەڵێك دەسەلاّت کە دراونە پارێزگاکان، نیمچە سەربەخۆییەکی هەیە، ئەوە زیاتر مەسەلەی ماهیەتی ئەقلیم کەم ناکاتەوە؟ کە ئێمە ئیش بۆ ئەوە ئەکەین کە ئیقلیم بەهێز بکەین، زیاتر هەوڵ بدەین لە بەشەکانی تریش ئیقلیم دروست بێت، لە وەسەت و لە جنوبی عێراقدا، من پێم وایە ئەوە زیاتر هەڵوەستەی لەسەر بکرێ، نەك بۆخۆمان رەوا بە شتێك بدەین، کە لە نەتیجەدا بە زەرەری ئێمە بشکێتەوە، ئەگەر بکرێت زیاتر ئەوە هەڵوەستەی لەسەر بکرێ و مەسەلەی شارەوانیەکان زیاتر دەسەلاّتی پێ بدرێ، لە هەمان کاتدا، تەسادومێك دەبێنم لە دەسەلاّتی ئەنجومەنی وەزیران و دەسەلاّتی پارێزگاکاندا، کە ئەوەش فەوزایەکی تر لە رووی یاساییەوە و لە رووی دەسەلاّتەکان هەمووی تێکەڵە، دەسەلاّتەکان چ لەگەڵ پەرلەمان و چ لەگەڵ حکومەتی هەرێمی کوردستان بێت، بۆیە من پێم باشە زیاتر وردبینەوە، من بەرچاو روون نیم لەوە، راستە شارەزاییەکی تەواویشم نیە لە رووی یاساییەوە، بەڵام ئەوەی سەرنجم داوە وای تێگەیشتووم، ئومێدەوارم لێژنەی یاسایی زیاتر بەرچاومان روون بکەن لەو رووەوە، چونکە تێکەڵ بوونێك دەبێتە ئەوەی زیاتر ئێمە ماهیەتی ئیقلیم کەم بکەینەوە، زیاتر گرنگی دان بە پارێزگاکان بدەین، کە ئەوە لە مەصلّەحەتی ئێمە نیە، بۆ موستەقبەلێکی دوور لە رووی سیاسیەوە تەماشای بکەین و، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك بارزان فەرموو.

بەڕێز بارزان عبدالله نصر الله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەراستیدا ئەم یاسایە بە مەبەستی تەبەنی کردن و جێبەجێکردنی مەبدەئی لامەرکەزییەتە، لامەرکەزیەتیش بە مانای تەوزیع کردنی دەسەلاّتەکان بەشێوەیەکی شەفاف بەشداریەکی بەرفراوانی خەڵك لەسەرجەم پارێزگاکانی هەرێمە، ئەم یاسایەی ئێمە جیاوازییەکی زۆری تێدا دەبێنم لەگەڵ یاسایەکانی پارێزگاکانی هەرێمی عێراق، ئەگەر مەبەست لەم جیاوازیەش پاراستنی تایبەتمەندییەکانی

هەرێم بێ کە گوایە ئێمە لە چوارچێوەی هەرێمێکداین و ئەوان پارێزگایەکی رێك نەخراون لە هەرێمدا، ئەگەر پاراستنی خصوصیاتەکانی هەرێم لەسەر ئەساسی کەم کردنەوەی دەسەڵاتەکان و تەبەنی کردنی لامەرکەزیەت بێ، بەراستی پاراستنی ئەو خصوصیاتە نەبێ باشترە وەك لەوەی کە هەبێ، لێرە ناوی وەزارەتی ناوەخۆ هاتووە، ناوی ئەنجومەنی وەزیران هاتووە، بەهەمان شێوە وەزارەتێك تەعامول دەکات لەگەڵ مەجلیسی موحافەزات و مەجالیسە مەحەلیەکان هیچ ئازادیەك و سەربەستیەك لە بواری مالی ئیشارەتی پێنەدراوە، نە لە بواری کارگێڕیەوە، پاشان لە عێراقدا وەزارەتێك هەیە، راستە وەزارەتی ناوەخۆ و پارێزگا لە رووی ئیداریەوە رەبتە بە وەزارەتی ناوەخۆ، بەڵام لە عێراقدا هاوشێوەی ئەوە وەزارەتێکی تایبەت کراوە بۆ شوئونی موحافەزات، ئەکرێ لێرەش وەزارەتێك، یان هەر هەیئەتێکی تر کە مەجلیسی موحافەزات پێوەی رەبت بکرێ، دیاری بکرێ بۆ ئەوەی ئایندەی کاری ئەوان لە چوارچێوەی ئەو وەزارەتە دابێت، ئێمە لەسەر زاری بەڕێز وەزیری پلاندانان و هەموومانیش کۆکین لەسەر ئەوەی کە کاروباری وەزارەتەکە و ئەنجومەنی پارێزگاکان و پارێزگاکان لە رابووردودا لە بواری وەزارەتەکانی حکومەتی هەرێم باشتر بەرێوەچووە و بە شێوەیەکی شەفافانە بەرێوەچوون و لە کاتی خۆشیدا زۆربەی پرۆژەکانیان داناوە، ئەوە قسەی ئێمە نیە، ئەوە قسەی بەڕێز وەزیری پلاندانانە کە چەند جارێك و لە چەند بۆنە و موناسەبات تەئکیدی کردۆتەوە، بۆیە من داوا ئەکەم، بەشێوەیەك ئەم یاسایە دەربچێ کە تەبەنی مەبدەئی لامەرکەزیەت بکات.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، وەللاّ من پێش ئەوەی نوقتەی نیزام بڵێی، من خۆم دەزانم نوقتەی نیزامەکەتان چیە، من خۆم نوقتەی نیزامیم هەیە لەسەر ئەو دوو، سێ برادەرەی کە قسەیان کرد بەڕاستی، دەبوایە یان خۆم، یان برادەرانی لێژنە رووبکردنەوەی زیاتر بدەین، دوو حەقیقەت هەیە لە موناقەشەکاندا ئینتیباهی بکەن، یەکێکیان: ئێمە ئەو قانونە بۆ ئەنجومەنی سێ موحافەزەکە دائەنێین لە هەرێمی کوردستاندا رێکخراون، ئەو قانونە پێشتر بە هەڵبژاردن کراوە، لەهەموو عێراقدا، لەسەرتاسەری عێراقدا دەسەڵاتێکی هەبووە، دوایی پاش ئەوەی کە دەستوورمان هەیە، دەستوور ئیقراری ئەو هەرێمەی کردووە وەکو هەرێمێکی فیدراڵی، پاشان قانونێك دەرچووە، قانونی ئەنجومەنی پارێزگاکان لە عێراقدا، ئەو ئەنجومەنانەی کە لە هەرێمێکدا رێکنەخراون، هەڵبژاردنیش بۆ ئەوان کران، قانونی هەڵبژاردنی ئەنجومەنی پارێزگاکان کە لە هەرێمێکدا رێکنەخراون، واتا رێکخستنی هەموو بابەتەکانی پارێزگاکانی هەرێمی کوردستان لە لایەن پەرلەمانی کوردستانەوە دەکرێت، دەسەڵاتەکانی هەڵبژاردنی هەموو دەبێ لێرەوە قانون دەربچێ، ئەوە راستیەك، دووەم: قسەکانی کاك باپیر و کاك بارزان، دوو شتی عەکسی یەکتر بوون، ئەو دەڵێ: دەبێ پەرلەمان وا بێت، دەسەڵاتی زیاتر بدرێ، ئێمە هەرێمێکین، کاك بارزانیش داوای زیاتری دەکات، بەبێ ئەوەی بگەینە ئەو ماددەیەی کە عیلاقەی بەو دوو قسەیەوە هەیە، مەفروزە کە گەیشتین و ئەوەی کە پێت وایە لامەرکەزیەتی زیاتری داوە، قسەی خۆت بکە، یان پێت وایە ئەوە دەبێ زیاتر بدات، ئەو کاتی

قسەی خۆت بکە، ئەگەر ڕەئیەکەت پەسندکرا، ئەو وەختی ڕەنگە پەیوەندی بەوە هەبێ کە بگەڕێنەوە سەر ماددەکانی پێشووتریش، هەتا سەر ئەو تەعابیرانەی کە لە ماددەی یەکدا هاتووە، بەڵام ئێستاکە من پێم وایە واز لە یاساکە بێنن، کەئەنەهو لە لێژنەی دانیشتووین و تازە پرۆژە یاسای ئەنجومەنی پارێزگاکان دەکەینەوە، ئەوە شتێکی هینە، من پێم وایە ئەو ماددانەی کە تەبیعینە بڕۆن، ئەگەر بێت و گۆڕانکاری کرا، خیلافی هەبوو لەگەڵ ماددەی پێشتر دەنگمان بۆداوە، دەگەڕێنەوە سەری و ڕایدەگرین و پێویست دەکات لێژنەی یاسایی و لێژنەی ناوەخۆ پێداچوونەوە بکەن، بەڵام هەتا دەگاتە ئەوە، من پێم وایە نەچینە سەر ئەو مەوزوعە، چونکە ئەوە یەکلاکراوە، پرۆژەیەکی حکومەتە هاتووە، چەندین مانگە دواکەوتووە، موناقەشە کراوە، لەگەڵ ئەنجومەنی پارێزگاکان کۆبوونەوە کراوە، چەندین جار کۆبوونەوە کراوە، جارێکیان ناردوومانەتەوە حکومەت و هاتووتەوە، کۆبوونەوەی هاوبەش کراوە، خولاصەی ڕەئی لێژنەی یاسایی و لێژنەی ناوەخۆ، ئەوەیە کە ڕاپۆرتەکان هەمووی تەوحیدکراونەتەوە، لەوەی کە ئەو هینە، بەڕەئی من، بەرچاوکردنی ئەوەی کە هەردوو پرنسیپەکان، یەکێکیان، لامەرکزیەتی زیاد بدرێتن بە دام ودەزگاکانی موحافەزات و ئەنجومەنی پارێزگاکان، لەبەر ئەوەی کاری ئیداری پێویست دەکات ئەو لامەرکەزیەتە هەبێت، دووش: تایبەتمەندی کوردستان بپارێزرێت وەکو هەرێمێك، دەسەڵاتی تەشریعی، ئەو دەسەڵاتانەی کە لە ئەنجومەنی پارێزگاکانی عێراقدا هەیە، پەرلەمانی کوردستان پێی هەڵدەستێت، ئەگەر نوقتەی نیزامی نیە، قسەی خۆتان کرد، فەرموو دەی.

بەڕێز باپیر کاملا:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی ئێمە زیاتر لامەرکەزی سیاسیە، ئەوەی کە باس دەکرێ لامەرکەزی ئیداریە، تێکەڵیەك هەیە لە نێوان لامەرکەزی ئیداری و لامەرکەزی سیاسی، من مەبەستم ئەوە بوو کە لە موحافەزات داوا دەکرێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك بارزان فەرموو.

بەڕێز بارزان عبدالله نصر الله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مەبەستت لەم قسانە و لەم ماددەیە، من پێشنیارێکم کردووە کە وەزارەتێکی مەعنی هەبێ کە بۆ شوئونی موحافەزات و کاروباری ئەوی بەڕێوەبەرێ لە جیاتی وەزارەتی ناوەخۆ، کە تەنها ڕەبتی بەوەوە هەیە، دوو: پێشنیارێکی تر هەبوو، بوارت نەدا، کە من پێشنیاردەکەم، مەجلیسی قەزا و ناحیەی نەمێنێ لەو قۆناغەدا، زۆربەی پرۆتۆکۆلاتی نێودەوڵەتی.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

لەو ماددەیەی کە باسی لێ دەکەین، دەتوانی تەرحی بکەی، باسی ئەنجومەنی مەجلیسی قەزا دەکەین، باسی ئەنجومەنەکان دەکەین، دەتوانی، کاك عوسمان فەرموو.

بەڕێز عیمان عبدالله قادر (بانی مارانی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو یاسایەی دەریدەکەین، خاوەنەکەی کەس لێرە مەوەجود نیە، دەبوایە ئەوەی نوێنەری پارێزگاکان یەعنی نوێنەری وەزیرەکان لێرە مەوجود بن، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

خۆی ئاگاداری وەزیرمان کرد، بەڵام وەزیری ناوەخۆ هێشتا سوێندی نەخواردووە، وەزیری ناوەخۆی پێشوو ئیستیقالەی کردووە، وەزیری ناوەخۆ کە پێویستە لەو تەوحیدەدابێت، ئەنجومەنی پارێزگاکان، پارێزگار یان ئەنجومەن، ئەوانە ناتوانن بێنە ئێرە بەڵام لە کۆبوونەوەی لیژنەکان حازر بوونە و گوێ بیستی رەئی ئەوان بووینە و دەزانین رەئیەکانیان ئەوەندەی بۆیان کرابێت لیژنەکان ئەو رەئیانەی کە پەسەندیان کردووە لیژنەکان نووسراوە، بەڵام لەگەڵ حکومەت بە دائیمی لە کۆبوونەوەدا بوونە و خولاسەی ئەوەیە و ئەوە تەعبیریش لە رەئی حکومەتیش دەکات ئەو راپۆرتە، چونکە دوا راپۆرت بە ڕاوێژ کردن لەگەڵ حکومەتیش و لەگەڵ ئەنجومەنی پارێزگاکانیش حازر کراوە، نوقتەی نیزامی بێت تکایە، فەرموو کاك سعدالدین.

بەڕێز مەلا سعدالدین مەلا عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەکو مەشروع قیرائەی ئەوەلی و مەشروع، ئێمە تەسویتمان لەسەر مەشروعێکی تر کردووە، لابودە ئەو راپۆرتەی هەردوو لیژنە، لیژنەی یاسایی و لیژنەی ناوخۆ کە حازریان کردووە ئەو سیاغە نوێیەیان حازر کردووە تەسویتی لەسەر بکرابا و بکرابا ئەساس، لەگەڵ ڕێزم.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك شێروان ئەوەی جواب بدەوە.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خۆی ئەو مەشروعەی ئێستا ئامادە کراوە، هەمووی لە مەشروعی یەکەم و مەشروعی دووەم هاتووەتە ئاراوە و هیچ شتێکی تازەی تێدا نیە، بەڵام ئەگەر بشدرێتە تەسویت هیچ مانعێك نیە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە نایەوێت بخرێتە تەسویت، ئەوە شتێکی تەبیعیە و خۆتان دەتوانن تەوحیدی بکەن، حەقی تەبیعی لیژنەکانە، کاك ماموستا انورفەرموو.

بەڕێز انور محمد غفور:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵڵا من لە بڕگەی 11 (المجالس: مجالس الوحدات الاداریە) یەعنی پێویستی بە تەوزیحی زیاتر هەیە، چونکە لە بڕگەکانی داهاتوو دا هەمووی باسی لە مەجلسی موحافەزە دەکات یان مەجلسی قائیمقامیەت دەکات، ئەوە نازانم چۆنە؟! خاڵی 12 یش مەسەلەی 100 کەس بۆ قەریەیەك، بۆ گوندێك، بە چ پێوەرێك ئەوە داندراوە، یەعنی ئەوە چۆنە؟ چونکە ئێستا گۆڕانکاری زۆر لە گوندەکانی کوردستان بووە، شوێنێك هەیە ئاوی نەماوە و شوێنێکی تر هەیە ئاوی هەیە و سێ ماڵی لێ هەیە، شەرت نیە بگاتە 100 کەس لەو گوندەدا، خەدەماتی بۆ دەچێت یان ناچێت؟ یەعنی ئەوە نازانرێت، ئەوە پێویستی بە تەوزیحێك هەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

وەڵڵا زۆر وازحە کاك مەلا انور، بە نسبەت ئەو پرسیارەی کە کرد، مەجلس بە تەنها ئەگەر ناوی بێت مەبەستی ئەنجومەنی پارێزگایە ، ئەگەر گوتی ئەنجومەنی مەحەلی ئەوە لێرە دیاری کردووە و مەبەستی ئەوەیە ئەنجومەنی قەزاو ناحیە، ئەگەر بە تەنها گوتی ئەنجومەنەکان مەبەستی هەر سێکیانە زۆر وازحی لێرە، کاك کریم نوقتەی نیزامی هەیە فەرموو.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تێبینیەکەی کاك سعدالدین سەبارەت بەوەی کەوا دەبێت ئەوە بکرێتە ئەساس و دەنگی بۆ بدرێت، ڕاستە لەڕووی یاساییەوە ئەگەر دەنگی بۆ نەدرێت و نەکرێتە ئەساس ئەوە ناکرێت، چونکە پرۆژەکەی دیکە زۆر جیاوازە لەگەڵ ئەو پرۆژەیە، کە خوێندنەوەی یەکەمی بۆ کراوە، یان ئەوەتا ئەوە بکرێتە ئەساس و ئەوە موناقەشە بکرێت، یان ئەوە، لەڕووی یاساییەوە دەبێت دەنگی بۆ بدرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك فرست رەئیت لەسەر ئەوە چیە؟ فەرموو.

بەڕێز فرست احمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هیچ نەسێك لە نیزامی داخلی دا نیە کە تەئیدی ئەوە بکات، دەمێنێتەوە بە نیسبەت لیجانی قانونی لە قەواعیدی عام لە پەرلەماناتی عالەم کە زیاتر لە مەشروعێك هات، لیجانی موختەس حەقیان هەیە تێکەڵاوی بکەن و تەوحیدی بکەن، بە رەئی من موحتاجی تەسویت ناکات، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

مساعەدە بکەن، ئەگەر نە بە ئا و نە بە نا نیە، ئەگەر هەر دوو لیژنە، لیژنەی یاسایی و لیژنەی ناوخۆ پێیان باش بێت دەیخەینە تەسویتەوە.کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وابزان هیچ لیژنەیەك مانع نیە کە بخرێتە تەسویتەوە، ئەگەر بخرێتە تەسویتیش شەرعیەتی زیاتر دەدرێت و دەبێتە یەك پرۆژە بۆ ئەوەی موناقەشەی لەسەر بکەین.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو راپۆرتەی هاوبەشی هەر دوو لیژنە کە حازریان کردووە دەیخەمە بەردەمتان بۆ دەنگدان بۆ ئەوەی موناقەشەی لەسەر بکەین، کێ لەگەڵ ئەوەیە دەستی بڵند بکات تکایە؟ فەرموون، کێ لەگەڵ دانیە؟ فەرموون، تەنها کاك بارزان لەگەڵ دانیە، موناقەشەی بکەن، کاك هیوا نوقتەی نیزامیت هەیە؟ فەرموو.

بەڕێز هیوا صابر احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئایا نابێت پرۆژەکە بخوێندرێتەوە ئینجا تەسویتی بۆ بکرێت؟ پرۆژە نەخوێندراوەتەوە تەسویتی چی بۆ دەکرێت؟.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عثمان فەرموو.

بەڕێز عثمان عبدالله قادر(بانی مارانی) :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش هەر ئەو پرسیارەم هەبوو.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئەمە تەسویتی بۆ کرا، تەواو بوو، تەسویتمان بۆ ئەوە کرد ئایا ئەو دوو راپۆرتە بخوێندرێتەوە یان نا؟ موافەقەتتان کرد بخوێندرێتەوە، یەعنی بخرێتە بەرباس یان نا؟ گوتتان بەڵێ، کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەسەرەتاش ئیشارەتم پێی دا، ئەم دوو پرۆژەیە هەردووکیان خوێندنەوەی یەکەمی بۆ کراوە، ئەوەی ئێستا ئامادەکراوە لەسەر ڕۆشنایی ئەو دوو پرۆژەیەیە کە پێشتر هاتووە و لێرە خوێندنەوەی یەکەمی بۆ

کراوە زائیدەن مولاحەزاتی لیژنەی قانونی، زائیدەن مولاحەزاتی لیژنەی ناوخۆ لە ناو پرۆژەکە دایە، واتە ئەو پرۆژەیەی کە تەسویتی بۆ کرا دەبێتە پرۆژەیەك بۆ ئەساسی ئەوەی کە موناقەشەی لەسەر بکرێت.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك محمد فەرموو.

بەڕێز محمد فرج احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەشکالەکە لە چی دروست بووە؟ ئێمە بە عورفی پێشوومان هەمیشە ئەسڵێك هەبووە ئینجا راپۆرتیش هەبووە، ئێستا راپۆرت و ئەسڵەکە بووە بە یەك، یەعنی ئەشکالیەتەکە بۆچی؟ ئەو دوو راپۆرتە موشتەرەکە حەقی خۆیەتی هی ئەو لیژنەیەیە، بەڵام ئەسڵەکە کامەیە، ئێمە هەموو جارێك ئەسڵەکەشمان دەخوێندەوە لەگەڵ ئەویش دا راپۆرتەکەشمان دەخوێندەوە، ئێستا ئەو ئەسڵە گوم بووە، ئەوە چۆن موعالەجە دەکرێت؟.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە دەنگمان بۆی دا، ئەوە هیچ، بەڵام هەر بۆ ڕوون کردنەوەی زیاتر ئەسڵەکە خوێندراوەتەوە و چەندین کۆبوونەوە کراوە، لەگەڵ حکومەت دنیشتن کراوە، ئەگەر ئەو تفسیلاتە نەبایە هەموومان سەرمان لێ دەشێوا، کە بیخوێنیەوە گۆڕانکاریەکی زۆری بۆ کراوە، بۆیە هەردوو لیژنە رەئیان وا بوو ئەسڵەکە و راپۆرتەکان یەك بخەن وەکو راپۆرتێك، چونکە گۆڕانکاری زۆری لەسەر کراوە، ڕەنگە لە هەموو ماددەکان کرابێت، بۆچی هین بکەین مادام هەمووی گۆڕانکاری کراوە، یەك ڕاپۆرت بخرێتە بەردەمی ئێوە و رەئیشتان لەسەر ئەوە بووە و کە ئێوەش دەنگتان بۆی داوە، دەچینەوە سەر موناقەشەکانمان، بە ناوی نوقتەی نیزامی چارەت ناکەم فەرموو.

بەڕێز نازناز محمد عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من بۆ موعالەجەی ئەو مەوزوعە رەئیم هەیە، کە برادەران حەقیانە لەم مەوزوعە، ئەم راپۆرتە هاوبەشە جیاوازە لەگەڵ راپۆرتە هاوبەشەکانی تر، کە هاتوون لە تەعاریفەوە دەستیان پێ کردووە و هەموو قانونەکەیان داڕشتووەتەوە، دەستیان خۆش بێت، بۆیە ئێمە بەس ناونیشانەکەی با بگۆڕین بیکەینە پرۆژە یاسای ئەنجومەنی موحافەزات، ئینجا لە ناو تەعریفەی کە بیدایەت کردوومانە، لەوێ بڵێین لە ئەنجامی دانیشتن و وردبوونەوەی هەر دوو لیژنە ئەم پرۆژە یاسایە هاتە ئاراوە، یەعنی لێرەدا هیچ موشکیلەمان نامێنێت، بەس ناوی بابەتەکە بگۆڕین و بیکەینە پرۆژە یاسای پێشنیار کرا و بۆ ئەنجومەنی موحافەزات، دواتر لەو تەفاسیلەی کە لە بیدایەت باسمان کردووە بڵێین ئەم پرۆژە یاسایە دوای خوێندنەوەی یەکەمی چەندجارەکی و دانیشتنی هەر دوو لیژنە هاتووەتە ئاراوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

نوقتەی نیزامی نەبوو، حەلەکەشت حەل نەبوو، ببورە، ئەگەر تەماشای تەقریرەکە بکەی لەسەرەوە نووسراوە (راپۆرتی لیژنەی هاوبەش)، لە خوارەوەش (پرۆژە یاسای پارێزگاکانی هەرێمی کوردستان)، خۆی نووسراوە، کاك اسعد فەرموو.

بەڕێز اسعد شاکر امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سێ تێبینم هەیە، یەکەم: لە لیژنەی هاوبەش داواکارم لەسەر ناوی پرۆژەکە لەسەرەوە لەشەرح دەڵێت (قانون مجالس محافظات اقلیم کوردستان ـ العراق) لە خوارەوەش بە گەورەیی نووسراوە (قانون محافظات لاقلیم کوردستان ـ العراق) ئایا (مجالس محافظات اقلیم کوردستان) یان (محافظة لاقلیم کوردستان)ە؟ دووەم: دەبێت لە ماددەی یەکەم فەقەرەیەك زیاد بکەین پێناسەی یاسایەکە، چونکە لە ناو پرۆژەکە لە زۆر جێگا ناوی یاسایەکە دێت، کەواتە دەبێت بڕگەیەك بۆ یاسا دابنێین، سێیەم: لەسەر فەقەرەی 12 ژمارەی دانیشتوان کە 100 کەس بێت، زۆر گوند هەیە لە 100 زیاترە، ژمارەکە لە نێوان 150 ـ 200 کەس بێت باشترە، یەعنی (لایقل 150 ـ200)یەعنی تەسبیت بکرێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

خۆی لە ڕاستیدا مولاحەزەی یەکەمت هینە، عەینی مەفهوم دەگەیەنێت، وابزانم هی عیراق قانونی موحافەزات نووسراوە، یاسای پارێزگاکانی کە ڕێك نەخراوە لە هەرێمێك دا، نەنووسراوە ئەنجومەنی پارێزگاکان، شامل ترە بڵێی یاسای پارێزگاکان، لەبەر ئەوە لێرەشدا وا هاتووە، بە هەرحاڵ دواتر لیژنەی هاوبەش مولاحەزاتەکان کۆبکەنەوە بۆ ئەوەی وەڵامیان بدەنەوە، کاك ئاریز فەرموو.

بەڕێز ئاریز عبدالله احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەسەر بڕگەی 12 یە کە گوند لە 100 کەس کەمتر نەبێت، من پێم وایە 100 کەس کەمتر نەبێت کەمە، وەکو مامۆستا اسعد پێش من ئیشارەی پێدا، لەبەرئەوەی بەڕاستی تۆ ئەگەر گوتت گوند ئەگەر لە 100 کەس پێك بێت، عادەتەن لە گوندانیش لە لادێکان ژمارەی خێزان زۆرە و 10 خێزان تا 12 خێزانە، هەر 10 خێزان و 12 خێزانێك مەکتەبی پێویستە و بنکەی تەندروستی پێویستە و کارەبای پێویستە، مزگەوتی پێویستە، ئەرکێکی زۆر دەکەوێتە سەر حکومەت، ئەوە لەلایەك، لەلایەکی تریشەوە هاندانی خەڵکە کە پەرش و بڵاو بێت، حکومەت بە ئاسانی ناتوانێت خزمەتگوزاری بگەیەنێت، جگە لەوەش ئەوەی دیومانە لەو چەند ساڵەی دوایی بە هەر هۆکارێك بێت، لەبەرئەوەی ڕێنمایی پێویست نیە، حکومەت ئاگادار نیە، تەنانەت بە هۆی بڵابوونەوەی خەڵك لە ناوچەکانی دەرەوەی شار، ناوچەیەکی زۆری کشوکاڵی داگیر کراوە، لەبەرئەوە ئێمە پێمان وایە، منیش و مامۆستا اسعدیش پێشنیاری ئەوەی کرد کە لە 150 کەس کەمتر نەبێت بە لایەنی کەم، چونکە ئەو کات حکومەت ئاسان تر دەتوانێت، ئەگەر خەڵکێکیش هەبێت بیەوێت دوو ماڵ و سێ ماڵ و چوار ماڵ لە شوێنێك بۆ خۆیان نیشتەجێ بن ئەوە

خزمەتگوزتاریەکە دەکەوێتە ئەستۆی خۆیان، بەڵام بەو شێوەیە، پێم وابێت بۆ دوا ڕۆژ کارێکی خراپ دەکەین و ئەرکی حکومەتیش قورس دەکەین، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

وەڵاڵەی ئەو مولاحەزەیە بە جێیە، چونکە هی عیراق زۆر زیاترە نفوسی، وابزانم 250 یە 300؟ حەقە ئیهتیمامێك بدرێت بە ئەوە، کاك محمد فەرموو.

بەڕێز محمد رفعت عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش مولاحەزەکەم هەر لەسەر بڕگەی 12 بوو کە بەڕاستی گوند بکرێتە 250 باشترە و دەتوانین لەو حاڵەتە هەندێك گوندی بچووك هەیە کە کۆیان بکەینەوە و دێی تازەیان بۆ دروست بکەین و هەموو خەدەماتێکیان بۆ دابنێین، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك شێردڵ نوقتەی نیزامی هەیە فەرموو.

بەڕێز شێردڵ عبدالله حەوێزی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕاستی مەنیقەی ئێمە مەنتیقەیەکی شاخاویە و چیایە، عادەتەن کەم دەژین، لە هەندێك شوێن، وەکو عیراق نیە، خۆتان دەزانن دوو ئاوی گەورەی هەیە، لەبەرئەوە دەبێت لە کوردستان شتێکی تایبەتی هەبێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئێمە ئێستا موناقەشەی ئەو خاڵە ناکەین، ئەوە ڕەئی ئەندامانی پەرلەمانە و ناویان نووسراوە، موناقەشەی دەکەین ئەخیرەکەی دەیخەینە دەنگدانەوە، ئەوەی ناوی نووسیوە و لەسەر ئەو مەوزوعە قسەی دەکات....، ئەگەر وابێت ئەو ماددەیە بە ڕۆژێك تەواو نابێت، کاك جمال فەرموو.

بەڕێز جمال شمعون ئیلیا:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

زۆر بە پێویستی دەبینم کە بڕگەیەك یاخود تەعریفێکی تر ئیزافە بکرێت، بە ناونیشانی (الناخب) تەحدید بکرێ کە ناخب کێیە، تەعریفەکەشی بەم شێوەیە بێت، (لایقل عمره عن 18 سنة وان یکون من ابناء المحافظة او مقیما فیها مدة لاتقل عن 10 سنوات)، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە قانونی ئینتیخابات نیە کاك جمال، قانونی ئینتیخابات دەبێت بنووسرێتەوە، کاك سعدالدین فەرموو.

بەڕێز مەلا سعدالدین مەلا عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەکو مولاحەزە ئیقتیراح دەکەم، تەصویتی ئەو ماددەیە بخرێتە ئاخیری، چونکە لەبەر ماددەی 21 ئەوانەی پەیوەندیان بە یەکەوە هەیە، باسی وەزارەتی داخیلی و مەرکەزیەت و لامەرکەزیەتی تێدایە، چونکە ناکرێ ئێمە تەصویت لەسەر ئەو ماددەیە بکەین و جارێکی دیکەش بگەڕێینەوە سەری، ئەگەر هەندێ تەغیرات رووبدا، ئەوە یەکەم، دووەم: لێرە باس لە نۆیەم دەکەم، نۆیەم لە 11، لە نۆیەم دەڵێ: المجلس:مجلس المحافظة، دوایی عەینی صیغەکەی بە جمع هێنایە و دەڵێ: المجالس: مجالس الوحدات الاداریە، شەرت نیە یەعنی کە گوتت مەجلیس ئیلا مەقصەدت مەجلیس موحافەزە بێت، کە گوتت مەجالیس مەقصەدت ئەوە بێت مەجالیس وەحداتی ئیداریە، ئەوە جەمعە و ئەوەش پێی دەڵێی مەجلیس، نوقتەی سێیەم: لێرە کە باسی قەریەی دەکات، مەقصەدی لەوە نیە ئەوە قانونی بەلەدیە بێت، یان قانونێکی دیکە بێت تەحدیدی ئەوەی بکات، ئەوە قەریە لە چەندی پێك دێت و لە چەندی پێك نایەت، یان تەسمیەی قەریەی لەسەری بکات، نا ئەوە باس لەوە دەکات، باس لە مەجالیس دەکات، مەجالیس لەوەندەیە و قەریە ئەگەر هات و لەوەندە تا ئەوەندە بوو، لۆی هەیە ضم بێت لە قەزا بۆ ناحیە، لەگەڵ ڕێزمدا.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

دیارە کە جوابی کاك ئەنوەرم داوە، جەنابت کە بانگم کردی ئاگات لێ نەبوو، یان لەشەرحدا ئاگات لێ دەبوو، ئەگەر نا زۆر بە وازیحی باسم کرد، و زۆر وازیحە و جەنابت عەرەبیەکی باش دەزانی، ئەگەر لەو قانونانەدا ئەگەر وتیان المجلس، مەقصەدی مەجلیسی موحافەزەیە، کە وتی (المجلس المحلی)، مەجلیسی مەحلی قەزایە یان ناحیەکەیە؟، کە بەتەنیا المجالس هات، مەقصەدی ئەوەیە مەجلیسی قەزا و ناحیە و موحافەزەکەیە، ئەوە عەینی قسەم کرد، کاك سالم فەرموو.

بەڕێز سالم محمد علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پرسیارەکم هەیە، هی دووەم: ئەو قانونە صادر دەکرێ بە نافێ ئەنجومەنی پەرلەمان؟

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

قانونەکە صادر بوو، ناوەکە گۆڕدرا، ناوەکەی گۆڕا لە 26ی مانگەوە، ناوی کرا بە پەرلەمانی کوردستان، بەرەسمیش لە 25ەوە، بە رەسمیش بە کیتاباتی رەسمی فەرمانێك دەردەچێ کە لە 4/1 هەموو نووسراوێك و دام و دەزگاکانی حکومەت دەبێ بنووسرێ پەرلەمان، ناوی پەرلەمانیش لە پێش هیندا، ئەوە ئیشی تێدا دەکەین و ناوەکەش بگۆڕن، بەڵام قانونیەن لە 25ی مانگەوە ناوی بوویتە پەرلەمانی کوردستان، کاك عادل فەرموو.

بەڕێز عادل محمد علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من سەبارەت بە پرۆژەکەوە نازانم، پێم وایە ئەوە پرۆژەیە بە چوار نەوع لەلام هەیە، ئەوەی کە بـرادەران باسیان کرد کە نوقتەی نیزامیە،فیعلەن نوقتەی نیزامیە، ئەبوایە ئەم پرۆژەیە مـادام ئـەو تـەقریرە کرایـە ئەساسی گشتی بۆ پرۆژەکە، ئەبوایە خوێندنەوەی بـۆ بکرابـا و لـە دواتـردا، ئـەو تـەقریرە ئـەمڕۆ بەڕاسـتی ئێمە لە سندوقەکاندا بینوومانە، ئەوەی ترمان لـە لایـە، لـە 2006ەوە تـا ئێستا لـە لامانـە، ئـەوە دووبـارە بوویتـەوە، سـەبارەت بـە نـاوی پرۆژەکـە، مـن پـێم باشـە بیکەینـە (قـانون الاداره المحلیـە)، لەبـەر ئـەوەی موحافـەزە لـە لامەرکەزیـەی ئیداریـدا شەخصـێکی ئیقلیمیـە، یـەعنی ئـەبێت جوزئێـك لـەوەی کـە ئێمـە لامەرکەزیەتی ئیداری دروست دەکەین، کە ئـەو شوێنەی کـە ئەمانـەوێ، ئیـدارە مـەحلی بـێ و بیگرێتـەوە، هەروەها قانونی مصریش کە ئێستا هەیە، هەر بەو ناوەیە، پێشتر بـە نـاوی حـوکمی مـەحلی نـاوی هـەبوو، بەڵام دوای دیراسەیەکی زۆر دەرکەوت کـە ئیـدارەی مەحـەلی گونجاوترین نـاوە بـۆ لامەرکەزیـەی ئیـداری، سەبارەت بە پارێزگا، جەنابت ئاگاداری ئێمە بەراستی ئەگـەر لێـرە نـاوی پارێزگـا بێـت، ئێمـە پێشـتر باسـی گەرمیانمان کرد و جەنابت ئاگاداری لەو مەوزوعانە، گەرمیان پێش رووخانی رژێمی سـەددام، پارێزگایـەکی هەبوو بەناوی پارێزگای کەرکووك لە دەربەندیخان، لە قانونی ئیدارەی دەولّەتدا لە ماددەی 53دا ئیعتیراف کراوە کە هەموو ئەو قەرار و قەوانینەی کە حکومەت و بەپەرلەمانیشەوە دەریانکردووە، ئەم موحافەزەیـە کـە لـە دەربەنـدیخان بـووە، بـە فـەرمانی ژمـارە 7 لـە 1992/9/13 یەکـەم پارێزگـاری بـۆ دانـراوە، ئـەوە بەلگەیەکی قانونیە، بەڵام لەبەر ئـەوەی کـەرکووك رزگـار بـوو، کـەرکووکی راسـتەقینە، ئێسـتا یـەعنی ئـەو ئیدارەیـە وجـودی نـەماوە، ئەگـەر ئـەم قانونـە بـە موحافـەزە بـەس تـەنها نـاوی موحافـەزە بێـت، ئیـدارەی گـەرمیان جێگەیـەکی نـەبێ وەکـو جـەنابت ئاگـادار بێـت پـرۆژە بریـارێکیش تەقـدیم کـراوە نـازانم تـا چ ڕاددەیەك ئەخرێتە بەرنامەی کارەوە، یەعنی بەڕاستی ناکرێ (1010)دێ، نـاکرێ 17 ناحیـە، نـاکرێ ئـەو مەجموعـە قەزایـە، راسـتە ئێستا قـەزا و ناحیـەکان بـێ، بـەڵام ئێمـە کـە بـاس لـە مـەجلیس دەکـەین، لـە ماددەکەانی داهاتوودا دەسـەڵاتێکی زۆر فراوانـی هەیـە، ئەگـەر بـەو شـێوەیە بـڕوات و ئـەو وەزعـەی ئـەوێ جێگـەی نەکەینـەوە، کەواتـە ئـەو ناوچـەیە بـێ ئەنجومـەن دەبـێ، یـەعنی بێبـەش دەبـێ لـە لامەرکەزیـەی ئیداری، یەعنی بەڕاستی من ئەڵێم: ئەگەر بکرێ لەم یاسایەدا، یـان لـەو پـرۆژە بڕیـارەدا کـە جـەنابت لێـرە زۆر بە تەفسیلی ئاگاداری لێی، ئەگەر بکرێ بخرێتە بەرنامەی کارەوە، ئـەویش حاڵەتێکـە و عیلاجێکـی بـۆ بکرێ، سەبارەت بە ئاوایی، من بە تەجروبـەی خـۆم، هـەم مـودیر ناحیـە بـووم، هـەم هەنـدێ جار وەکیلی قایمقام بووم، گەرمیان ئەهێنمەوە بۆ نموونە، کە بەر ئەنفال و کاولکاریەوە کەوتووە، 1100 دێی گەرمیان ئێستا بچۆ ئیحصا بکە 10 دێ نابینیتەوە دانیشتوانەکەی 100 کەس بێت، یەعنی بە پێی ئـەم تەعریفـە، لەسەرتاسـەری گەرمیانـدا، تـەنها رەنگـە 10 دێ هـەبێت کـە 100 کەسـی لـێ بێـت، بۆیـە مـن دەڵێم: ئـەم ژمارەیە بەراستی بـە زۆر ئـەزانم، ئەگـەر وەکـو مەرحەلەیـەکی ئینتیقـالیش بێـت، ئێمـە ئـەو تەعریفـە بـە شێوەیەك بنووسین با بڵێین لە 50 کەس کەمتر نـەبێ، یەعنی ئەوەی بە باشتر دەزانم، ئەکرێ لە داهاتوودا ئەگەر حکومەت بەرنامەی ئاوەدانکردنەوەی هەبێ، وەرن ئیحصایەکتان بدەمێ کە لە هەموو گەرمیاندا 10

دێ ئاوەدان نەکراوەتەوە تا ئێستا لە لایەن حکومەتەوە، ئەگەر لە داهاتوودا ئاوەدانکردنەوە هەبێت، 10 تا 15 دێی کۆبکەیتەوە لە جێیەکدا و بە ئارەزووی خۆیان ژمارەکە زیاد بێ، ئەوە ئەگونجێ لەگەڵ تەعریفەکەدا، بەڵام لەم قۆناغەدا من پێم باشە ژمارەیان کەم بکەینەوە، لەبەر ئەوەی دێهاتەکانی هەموو کوردستان، بە تایبەتی ناوچەی گەرمیان بێبەش نەبن، ئەو تەعریفە، ئەو قانونە ئەگەر لە داهاتوودا لەسەری جێبەجێ بکرێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عادل ئەوە ناوی هیچ موحافەزەیەکی تێدا نیە، قانونی موحافەزاتە، ئەو قسەی جەنابت کردت، من باش تێدەگەم، بەڵام لێرەدا نەیتووە موحافەزەی سلێمانی و هەولێر، قانونی موحافەزاتە، ئەوە مەوزوعێکی تر، مەوزوعەکەی تر لە باس کردنداید، باسیشمان کردووە و قسەشمان لێی کردووە، کاك محمد فەرموو.

بەڕێز محمد حکیم جبار:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەکەی من تەئیدی قسەکەی کاك عادلە، دەکرێ ژمارەکە کەم بکەینەوە لەبەر ئەو هۆکارانەی کە باسی کرد، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو مولاحەزاتانە دوایی هەردوو لێژنە جوابتان دەدەنەوە، قسەکان کۆتایی پێهات، خاتوو نەسرین فەرموو.

بەڕێز نسرین محمد صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش هەر ئەو خاڵی 12 بە نیسبەت گوندەکانەوە، ئەگەر هاتو لە 100 کەس کەمتر بێت، ئەوانەی لە 100 کەس کەمتر بێت چۆن ئیشیان بۆ ئەکرێ؟ ئێستا ئەوە ئەڵێی: 100 کەس کەمتر نەبێ، ئەی ئەگەر 50 کەس بێت؟ ئەگەر 60 کەس بێت؟ ئەو ماڵانە ئەبێ سەر بە کوێ بن و چۆن چارەسەری کێشەکانیان دەکرێ و سەر بە کوێ دەبن تا ئیشیان بۆ بکرێ؟، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

د.ناصح فەرموو.

بەڕێز د.ناصح غفور رمضان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕاستی منیش تێبینیم لەسەر ناونیشانی پرۆژەکە هەیە، دەبوایە پرۆژەکە بە ناونیشانی، وەکو چۆن لە دواییدا هاتووە، (مشروع قانون المحافظات لاقلیم کوردستان-العراق)، ئەوە بهاتبایە، ئینجا دوایی ئەوان ئەو

ناونیشانەی کە داویانە لە تقریر اللجنە المشترکە، پێویست نەبوو ئەصڵەن ئەوە وەکو ناونیشان بێت، منیش لەگەڵ رەئی خوشکە پەخشانم کە نەئەبوایە بەناوی لێژنەی موشتەرەك بوایە، دەبوایە تەقریری موشتەرەك بوایە، بۆ چاککردنەوەی ئەوەش من پێم وایە ئەتوانرێ عیلاج بکرێ، بڵێین: قررت اللجنة توحید تلك الافکار و تسهیلها للمناقشة و التصویت، قررت اللجنة توحید تلك الافکار في مشروع واحد، او في هذا المشروع، ئەو وەختە حەل دەبێت یەعنی پێویست ناکات، یەعنی عینوانەکە بگەڕێنینەوە بۆ خۆی، ئەوە خاڵێك، دوو: من لەگەڵ ڕێزمدا من نوقتەی نیزامیم هەبوو، بەڵام ترسام وتم ئێستا نوقتەی نیزامی بڵێم، دوایی نایەڵێت قسە بکەم، جا لەبەر ئەوە بەڕاستی من نوقتەی نیزامیم هەیە و ئەبوایە وەزیری ناوەخۆ، ئەگەر نیە، وەزیری کاروباری ناوەخۆمان هەیە، ئەبوایە لێرە بوایە، جگە لەوەش، بەڕاستی وەزیری هەرێم هەیە بۆ کاروباری پەرلەمان، من لەگەڵ ڕێزمدا نەدەبوایە ئیجازەت بدابا پێی تا بڕواتە دەرەوە، ئەگەر هیچ نەبوایە ئەو لێرە ئامادە بوایە، خاڵێکی تر، من لەگەڵ ڕێزمدا بۆ ئەوانەی کە باسی دێهاتی کوردستان دەکەن، ئەیانەوێ بەراوردی بکەن لەگەڵ دێهاتی ناوچەکانی تری عێراق، ئێمە وەکو کاك شێردڵی بەڕێز باسی کرد کە ئێمە ناوچەی شاخاویمان هەیە، ئێمە هەندێك دێهاتمان هەیە دووری دەستن، یەعنی نەك تەنها ئەو ژمارەیە، یەعنی من پێم وایە ئەو ژمارەیە هەر ناکرێ ئێمە تەسبیتی بکەین، لەوانەیە پێنج مانْ بێت، دە مانْ بێت، علی الاقل ئێمە بڵێین: لە بەینی 10 تا 20، ئێمە پێویستە ناوی ماڵەکان بڵێین، لە چەند مانْ پێك دێت، نەك لە چەند کەس پێك دێت، چونکە ئەبێ لەبیر نەکەین، رۆژ بە رۆژ، هەتا ژمارەی دانیشتوانی دێهاتەکانیش خەریکە کەم دەبێتەوە، یەعنی خەریکە وەکو جاران، ئەگەر جاران هەر ماڵێك لە 15 یان 16 کەس پێك هات، ئێستا لەوانەیە هەر ماڵێك لە پێنج کەس یان شەش کەس پێك بێت، لەبەر ئەوە علی الاقل ئێمە بڵێین لە 5 مانْ یان 10 مانْ یان لە 15 مانْ، تەحدیدی ماڵەکان بکەین، من پێم وایە 20 ماڵەکە مەعقولە، ئەگەر بڵێین: لە 20 مانْ کەمتر نەبێ ئەوە دێ بێت، نەك بڵێین لە 100 کەس یان 200 کەس، ئەو ژمارانە ئەصڵەن ئێمە ناتوانین تەسبیتی بکەین، لەگەڵ ڕێزمدا.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك دیلمان فەرموو.

بەڕێز محمد احمد صالح(دیلمان):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش هەر لەسەر ماددەی 12 بە تەصەوری من ماددەیەکی زیادە هاتووە لە قانونەکەدا، چ لەسەر گوند، چونکە لەناو ئەم یاسایەدا هیچ قەزیەك نیە لەسەر مەجلیسی گوند، هیچ شتێك عیلاقەی بە گوندەوە نیە، باشترە هەر لای بدەین ئەوە، ئەگەر بمێنێتەوەش، بە تەسەوری من تا ئێستاش، تەئریخیەن لە کوردستان زۆر گوند بچووك هەبووینە، ئێستاش ماینە، هەیە سێ ماڵە یان چوار ماڵە یان پێنج ماڵە، زیاتر نیە، لەبەر ئەوە با نفوسەکە نەبێتە ئەساسی گوند، پرسیارێکیشم لە لێژنەی یاسا هەیە، موبەریرەکە چیە کە بڵێین المجلس المحلي للقضاء او للناحیة؟ ئەو مەجلیسە بۆ نەبێتە مجلس القضاء و الناحیة؟ چونکە هەمان

صلاحیات و رسمی سیاسەی قەزایە، موراقەبەی سولتەی تەنفیزیە، ئینتیخابی قائیمقام و هەموو شتێك هەیە، باشتر وایە بڵێین موباشەرەتەن (مجلس القضاء و الناحیة) ، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك غەفور فەرموو.

بەڕێز غفور طاهر سعید مەخموری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیاری یەکەمم لەسەر ناوی یاساکەیە، پرۆژە یاسای پارێزگاکانی هەرێمی کوردستان، بکرێتە پرۆژە یاسای ئەنجومەنی پارێزگاکان، چونکە ئێستاکە باسی مەجالیسی موحافەزات دەکات و زیاتر لە زمنی مەجالیس صلاحیاتەکانی تری دیاری دەکرێ، ئەوە یەك، دوو:ئێمە کە ناوی پەرلەمانمان گۆڕی، بە نیسبەت بڕگەی سێیەم، هاتووە ئەنجومەنی وەزیران، ئەنجومەنی وەزیرانی هەرێم، بەڕاستی حەقە ئێمە لە کوردستان، هەموو دەزگاکان ناوەکان یەك بخەین، مەسەلەن: پەرلەمانی کوردستان-عێراق، لەو قۆناغەدا، ئەنجومەنی وەزیرانی کوردستان-عێراق، ناوەکان هەمووی یەك بخرێت، ئەوەش دەزانم پێویستی بە تەعدیل کردنی یاسای ئەنجومەنی وەزیران هەیە، بەڵام حەقە لەسەر ئەوەش ئیش بکرێ، خاڵێکی تر ئەوەی کە پێویستە لێرە باسی بکەین، مەسەلەی ئەوە بوو کە زۆر لە برایان و خوشکانی بەڕێز باسیان کرد، لەگەڵ ئەوەدام کە هیچ ژمارەیەك دیاری نەکرێ، لەبەر ئەوەی خۆمان دەزانین کە لە کوردستان گوند هەیە 4 ماڵە، 5 ماڵە، بە تایبەتی لە دوای پرۆسەی ئازادی عیراق، ناوچەی گەرمیانە، ناوچەی کەرکووکە، دەڤەری مەخموورە، شنگالە، تازە گوندەکان هەندێ خەڵك دەگەڕێنەوە، کەم، کەم ماڵەکان چوونەتەوە، ئەوەش خۆمان لێی مەسئولین، بە پێی پێویست خزمەتگوزاریەکانمان نەگەیاندۆتە ئەو گوندانە بۆ ئەوەی خەڵك بە تەواوی بگەڕێتەوە، هەندێ گوند هەیە لەوانەیە سێ ماڵی بۆ چووبێ، بە سێ ماڵەکەوە سی کەس بێت، بۆیە من لەگەڵ ئەوەدام کە هیچ ژمارەیەك نەنووسرێ، هەر ئەوە بنووسرێ: لە کۆمەڵە ماڵێك یان کۆمەڵە کەسێك پێك هاتووە، وشەی مەجموعە بەکاربهێنرێت لە جیاتی ژمارەکە، زۆر حەلەکە تەوفیقی تریش دەبێ، لە هەمان کاتدا ئێمە دەتوانین ئەوەی پێنج ماڵیشە بە گوندی حیساب بکەین و ئەوەی 10 ماڵیشە، مەسەلەی یەکخستنی گوندەکانیش، ئەوە زۆر زەحمەتە، چونکە خەڵك لەسەر ڕەز و باخی خۆیەتی، لەسەر زەوی وزاری خۆیەتی، زەحمەتە تۆ بتوانی کۆمەڵێك گوند لەو شوێنە بگوێزیەوە بۆ شوێنێکی تر و بۆی دروست بکەی، ئەوە ئەرکی حکومەت قورستر دەکات، دەبێ حکومەت لێرەدا هەوڵ بدات، خۆی خانوویان بۆ دروست بکات، خۆی خزمەتگوزاری زیاتریان بۆ ببات، بەڵام ئێستا خەڵك خۆی خانووی دروست کردووە لەسەر ڕەز و باخی خۆی و لەسەر گوندی خۆی، من مەسەلەیەکی زۆر بچووکتان بۆ باس بکەم، برادەرێکم باسی گەرمیانی کرد، باسی ئەو دەڤەری قەراج و مەخمورو گوێر و کەندیناوە و ئەو ناوچانە، خەڵکەکە بە زۆری گەڕاوە لە دوای پرۆسەی ئازادکردنی عێراق، بەڵام لەبەر ئەوەی هیچ خزمەت گوزارییەکی بۆ

نەچووە، نەرێگا و بانی بۆچوو و نە نەخۆشخانەی بۆ کرایەوە و نە قوتابخانەی بۆ کرایەوە و نە پرۆژەی ئاوی بۆ چوو، ناچاربوون خەڵکەکە وردە،وردە گوندەکانیان بەجێهێشتەوە، ئێستا لە هەندێ گوند لەوانەیە سێ مانگ مابێت، پێنج مابێت، بۆیە بەڕاستی ئێمە دەبێ بەرنامەمان بۆ ئەو مەسەلەیە هەبێت، ئەرکی ئەنجومەنی پارێزگاکانە لە داهاتوودا کە ئەو یاسایە دەردەچێ، زیاتر بایەخ بە ئاوەدان کردنەوەی کوردستان بدەن، ئەرکی هەرە لە پێشیان ئەوەیە کە خزمەتگوزاری پێشکەش بەو گوندانە بکەن، لەگەڵ ڕێزمدا.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

د.نوری فەرموو.

بەڕێز د.نوری تاڵەبانی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم پرۆژە قانونە دەبوو لە ساڵی 2005 لە سەرەتادا پەسند بکرێ کە لەم دەمەوە ئەنجومەنی پارێزگاکان هەڵبژێردراون، بەڵام لەبەر ئەوەی قانونیان نەبووە، نەیانتوانیوە ئەرکەکانی سەر شانیان جێبەجێ بکەن، ئەو قسەیە تازە بەسەرچوو، نەکرا و نەبوو، دێمە سەر بڕگەی 12، لەگەڵ بۆچوونی کاك دیلمانم، ئەو بڕگەیە زیادە، ئەو بڕگەیەش بۆیە لێرەدا هاتووە، چونکە لە قانونی هەڵبژاردنی شارەوانیەکان، کە لە ساڵی 92دا ئێمە ئامادەمان کرد، شەرتی ئەوەمان دانابوو ئەو گوندانەی کەوا ئەنجومەنی شارەوانیان ئەبێ، نابێ نفوسیان لە 1000کەس کەمتر بێ، ئێستا لێرەدا هاتووە، چونکە تێکەڵ و پێکەڵیەك هەیە، چونکە ئێستا گوندەکان ئەنجومەنیان نیە، لێرە پێویست ناکات ئێمە باسیان بکەین، کە هاتینە سەر قانونی ئەنجومەنی شارەوانیەکان، ئەو کاتە دەڵێین: ئەنجومەنی شارەوانی لە پارێزگا، لە قەزا، لەناحیە، لەو گوندانەی کەوا نفوسیان ئەگاتە ئەو ژمارەیە لەویانە ئەنجومەنیان دەبێت، بۆیە من وا ئەزانم کەوا بڕگەی 12 زیادە و پێویست ناکات، چونکە لەبەر ئەوەی ئەنجومەنی نیە، گوندیش هەر گوندە، ئایا دوو مانگ بێ یان 100 مانگ بێ هەر گوندە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عوسمان فەرموو.

بەڕێز عثمان عبدالله قادر (بانی مارانی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو یاسایە هەر خۆی زیادە، هەر پێویست ناکات، لەبەر ئەوەی ئەو یاسایە دەسەڵات لە ئەنجومەنی پارێزگاکان دەسێنێتەوە، بە حەقیقەت ئێمە حەق وابوو بە وازیحتر باسی ئەو یاسایە بکرابا، بە باشتر و رووتر باس بکرابا، لەبەر خاتری هیچ کەس و لەبەر هیچ شتێك ئەو یاسایە دەرنەکەین، ئێمە مادام هەرێمێکی سەربەخۆینە، مەجلیسی بەڵەدیاتمان هەیە، پارێزگامان هەیە، پارێزگا و مەجلیسی بەڵەدیە و ئەنجومەن هیچ دەسەڵاتێکی نیە، ئەو یاسایە نازانم لەبەر چی دەری دەکەین بەراستی، بەرەئی من ئەو یاسایە زیادە، حەقە بەڕاشکاوی ئێمە قسە بکەین، ئێمە هەرێمی سەربەخۆینە و موحافیزمان هەیە، ئەنجومەنی بەڵەدیاتمان هەیە، هیچ ئەنجومەنی پارێزگای پێویست نیە لەو کیانەی ئێمە، ئێمەش مەقصەدەکەمان لە ئەصڵدا ئەوەیە، بۆ حەقیقەت و راستیەکە بە باشی موناقەشە نەکەین بۆ ئەوەی هەموو برادەران زۆر بەباشی لە وەزعەکە تێبگەن، ئەو هەموو تێکەڵ و پێکەڵیەیە بۆ ئەوەیە کەس تێنەگات، ئەوە یەك، دوو: مەسەلەی دێهاتەکانیش، ئێمە حەق نیە دێهات

ئەو مەسەلەیە لەلایەن کۆمسیۆنی بالاوە یەکلا نەکرایەوە، ئێمە بڕیارمان هەیە کە لەسەر بودجە هەڵبژاردن راناگرین، بەڵام حەقی خۆشمانە دیفاع لە مافەکانی خۆمان بکەین و پارەکەش نزیکەی (37) ملیۆن وەکو خەملێنراوە داوا دەکاتن، ئێستاش لە پەیوەندیداین پێموایە خەریکە یەکلا ببێتەوە، بەڵام کە 4/4 نەبوو، ئەو دەسەلاتەی کە دراوتەوە سەرۆکی هەرێم بۆ بانگهێشت کردن و دیاری کردنی رۆژی هەڵبژاردن بەسەرچوو بەپێی یاسایەکە، یەعنی دەبوایە پێشی 4/4 ئەو رۆژە دیاری بکاتن و بانگهێشتی بکاتن، کە کاتی بەسەرداچوو ئەو نامەیەی بۆ ئێمە نووسیووە دەڵێت من دەسەلاتم نەماوە بەپێی ئەو یاسایە بانگهێشت بکەم، خۆتان بڕیاری لەسەر بدەن، ئێمەش تەبعەن لە سەرۆکایەتی لەگەڵ لیژنەی یاسایی باسمان لەوە کرد گوتمان چ ڕێگایەك باشترین ڕێگایە، بۆ ئەوەی ئەو هینە بکەین، ئایا پەرلەمان خۆی بانگهێشتەکە بکات؟ یان دەسەلاّت بداتە سەرۆکی پەرلەمان بانگهێشت بکاتن؟ ئایا دەسەلاّت بداتە کۆمسیۆنی بالاّ بانگهێشت بکاتن؟ پێمان باشترو جوانترێشە جارێکی تر ئەو دەسەلاّتە بدەینە سەرۆکی هەرێم بەو ئیعتیبارەی بالاّترین دەسەلاّتە لە هەرێمدا، هەر ئەوە ئەو بانگهێشتە بکات، بۆیە پرۆژەیەك ئامادە کراوە لە خۆیدا ساز دراوە ئەو دەسەلاّتە، دووەمیش/ ئێستا لەبەر وەزعێکی نائاسایی ئەو نەیتوانی ئەوە بکاتن، ئێستاکەش نامانەوێت دەسەلاّتەکە بدەینە کۆمسیۆنی بالاّو هین و ئەوانە، ئێمە لەگەڵ دەرهێنانی یاسایەکە مەسئوولیەتمان وەکو پەرلەمان تەواو بووە بۆ بانگهێشت کردنی هەڵبژاردنێك کە خۆمان مەسئوولین بۆ خۆمانە، خۆمان سەرۆکینە، تۆزێك من خۆم بە باشی نازانم، ئەگەر بێتو ئیختیاراتی باشترمان لە پێش هەبێت، ئیختیاراتی باشتر ئەوەیە جارێکی دیکە ئەو دەسەلاّتە بدەینە سەرۆکی هەرێم، لەبەر ڕۆشنایی ئەوەی کە پێداویستیەکان لەلایەن کۆمسیۆنی بالاّ ئەو لەحزەیەی کە تەواوی کرد ئاگاداری سەرۆکی هەرێم بکاتەوە، سەرۆکی هەرێم ئەو بانگهێشتە بۆ هەڵبژاردن بکاتن، بۆیە ئێستا داوا لە لیژنەی یاسایی دەکەم ئەو پرۆژە بڕیارە بخوێنێتەوە، ئومێد دەکەم سبەینێ دەنگی بۆ بدەین و بۆ ئەوەی مەجالتان هەبێتن بیخوێننەوە، فەرموو کاك شێروان.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەروەکو بەڕێزتان ئیشارەتتان پێدا ئەمە پێویست بە پرۆژە بڕیارێکە، بۆیە ژمارەی یاسایی لە ئەندامانی پەرلەمان پرۆژەیەکیان ئامادە کردووە، ئەو ئەندامە بەڕێزانەی کە ئیمزایان لەسەر پرۆژەکە کردووە بەڕێزان:

1- کریم بحری عبدالله.

2- شێروان ناصح حیدری.

3- طارق جامباز.

4- عەونی بەزاز.

5- د.ڕۆژان دزەیی.

6- خليل ابراهيم محمد.

7- پخشان عبدالله زەنگەنە.

8- د. ناصح غفور رمضان.

9- فتاح عبدالله نقشبندی.

10- شێخ الله ابراهيم شێخ الله.

ئەو بەڕێزانە ئەو پرۆژەیان پێشکەش کردووە، ئێستاش پرۆژەکە بە زمانی کوردی دەخوێنمەوە:

پرۆژەی بڕیاری ژمارە ( ) بۆ ساڵی 2009

یەکەم: بەدەر لە حوکمەکانی یاسای سەرۆکایەتی هەرێم ژمارە (1) ساڵی 2005ی هەموار کراو، سەرۆکی هەرێمی کوردستان - عێراق دەسەلاتی پێ دەدرێت بۆ دیاری کردنی رۆژی هەڵبژاردنەکانی خولی سێیەمی پەرلەمانی کوردستان - عێراق بانگهێشت کردن بۆ هەڵبژاردنەکان دوای دابین کردنی پێداویستیەکانی پرۆسەی هەڵبژاردن لە لایەن کۆمسیۆنی باڵای هەڵبژاردنەکانەوە.

دووەم: لایەنە پەیوەندیدارەکان لەسەریانە حوکمەکانی ئەم بڕیارە جێ بەجێ بکەن.

سێیەم: ئەم بڕیارە لە رۆژی دەرچواندنیەوە جێ بەجێ دەکرێت و لە رۆژنامەی فەرمی وەقائیعی کوردستان بلاو دەکرێتەوە.

هۆکارەکانی دەرچوونی ئەم بڕیارە

لەبەر ئەوەی کۆمسیۆنی باڵای سەربەخۆی هەڵبژاردنەکان بۆی نەکرا بۆ ئەنجامدانی هەڵبژاردنەکە بەپێی پێوەرە نێودەوڵەتیەکان لە ماوەی دیاری کراویدا، کە بووە هۆی بەسەر چوونی ئەو ماوەیە بە یاسا دیاری کراوە بۆ بانگهێشت کردنی سەرۆکی هەرێم بۆ ئەنجامدانی هەڵبژاردنەکە، بۆیە ئەم بڕیارەمان دەرکرد.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

عەرەبیەکەی بخوێنەوە.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێستا دەقی بڕیارەکە بە زمانی عەرەبی دەخوێنمەوە:

مشروع قرار ( ) لسنة 2009

اولاً: استثناءاً من احكام قانون رئاسة الاقليم رقم (1) لسنة 2005 المعدل، يخول رئيس اقليم كوردستان العراق بتحديد موعد اجراء انتخابات الدورة الثالثة لبرلمان كوردستان - العراق والدعوة اليها بعد استكمال المفوضية العليا المستقلة للانتخابات مستلزمات العملية الانتخابية.

ثانيا: على الجهات ذات العلاقة تنفيذ احكام هذا القرار.

ثالثاً: ينفذ هذا القرار اعتباراً من تاريخ اصداره وينشر في الجريدة الرسمية (وقائع كوردستان).

الاسباب الموجبة

نظراً لتعذر توفير المستلزمات الاساسية المالية والفنية والادارية للمفوضية العليا المستقلة للانتخابات لاجراء الانتخابات وفقاً للمعايير الدولية في موعدها المحدد والتي ادت الى تجاوز المدة المحددة قانونا لدعوة رئيس الاقليم لاجرائها، فقد شرع هذا القرار.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، ئەو پرۆژە بڕیارە ئاراستەی لیژنەی یاسایی و ئەندامانی بەڕێزی پەرلەمان دەکەم، بۆ ئەوەی بەیانی یەکلای بکەینەوەو دەنگی بۆ بدەین، زۆر سوپاستان دەکەم.

بەخێرهاتنی رێکخراوی خۆر دەکەین کە ئێستا گەیشتن لە سەرەوە، زۆر بەخێر بێن سەرچاو، کار دەکەن بۆ مافی ئافرەتان و ژنان و دەوری بالاّی بینیوە، وەکو بۆ من نووسراوەو نازناز خان بۆی ناردووم و سوپاسی دەکەم، بەخێر بێن هەموتان سەرچاو، کاك ناصح ناویان رۆژە، یان خۆرە، کاك کەمال دەڵێت رۆژە، منیش دەڵێم خۆرە، لەبەر ئەوەی وا نووسراوە، بە هەردوو ناوی بەخێر بێن، موشکیلە نییە، خاڵی سێیەم لە بەرنامەی کارمان خوێندنەوەی یەکەمی پێشنیاری یاسای هەڵبژاردنی ئەنجومەنی پارێزگاکانی هەرێمی کوردستان – عێراق.

دیارە ئەو پرۆژەیە دوورو درێژە، بۆ ئەوەی وەختمان نەچێت یەکسەر ئاراستەی لیژنەی یاسایی و ناوخۆ ئەندامانی بەڕێزی پەرلەمان دەکەم، ئومێد دەکەم دیراسەت بکرێت و ئەگەر بکرێتن راپۆرتێکی هاوبەشی هەردوو لیژنەکە ئامادە بکرێتن، ئەندامانیش دیراسەتی بکات خۆیان حازر بکەن بۆ رۆژی گفتوگۆ کردن، سوپاستان دەکەم.

خاڵی چوارەم لە بەرنامەی کار/ بەردەوامبوون لەسەر گفتوگۆ کردنی پرۆژەی یاسای پارێزگاکانی هەرێم.

پێش ئەوەی دەست پێ بکەین کاك شێروان ئەگەر ئیجازەم بدەن برادەران، ئاماژە بەوە بکەم جارێکی تر ئەو رۆژەی کە دوامانخست، هۆی دواخستنی کۆبوونەوەکەو گفتوگۆیەکە لەسەر چی بوو؟ تەنیا شت هۆکاری دواخستنی پرۆژەکە ئێوە بوون، کەسی تر نەبوو، نە لە پشتمانەوە کەسێك هەیە داوامان لێ بکاتن، نە کەسێکیش فشاری لەسەر کردووین، نە کەسێکیش غەیری ئێوە بتوانێتن فشار بکاتە سەر سەرۆکایەتی پەرلەمان، نە لە پشتەوەش کەس پێمان دەڵێتن، نە چاوەڕوان دەکەین کەسێك دەست نیشانی سیاسەتمان بۆ بکاتن، ئێمە لێرە پابەندین بە بەرنامەی کارمان، بەو سوێندەی کە خواردمان بەرامبەر بە ئێوەو بەرامبەر بە خەڵك پابەندین بەوە، تەنیا بەوەش پابەندین، گوێش لە هەموو کەسێك دەگرین، هەر شتێك بە هەند بزانین، لە بەرژەوەندی گەل بزانین، تەنیا بەوە رەفتار دەکەین، ئێوە لێرە لەبەر ئەوەی رەخنەیەکی زۆرتان گرت، کە پرۆژە یاسایەکە نەگەیشتۆتە دەستتان، ئاگادار نین و وەزیری ناوخۆ لێرە نییە، تەنیا لەبەر ئەو سەبەبە گوتم نە یەك و دوو هەموو ئەوانەی قسەیان کرد زۆربەیان ئاماژەیان بەوە کرد، کە ئەمە پرۆژەیەکی تازە ئیعتیبار دەکرێت، راپۆرتەکان تەوحید کراون و گۆڕانکاری زۆر کراوە، ئاگادار نین، دیراسەتمان نەکردووە، زیاتر لە چوار، پێنج ئەندامیش گوتیان دەبێت وەزیری ناوخۆ لێرە بێت، لەبەر

ئەوە ئێمە سەرۆکایەتی لە نێوان خۆماندا گوتمان ئەو بۆچوونانە پەسندن، بۆیە دوامانخست، هیچ هۆیەکی تر نەبووە لە دواخستنەکەی، ئێستاکەش دەست پێ دەکەینەوە، داوا لە لیژنەی یاسایی دەکەم خاڵی یەکەم زۆر موناقەشەی لەسەر کرا، دەکرێتن ئەگەر پوختەی ئەو موناقەشەیە بخەینە روو، بۆ ئەوەی یەکلای بکەینەوە، فەرموو، بۆ خوێندنەوەی خاڵی یەکەم و دووەم، راستە لیژنەی ناوخۆی تێدا نەبوو، بەڵام بۆ پرۆژەی یاسای ئەنجومەنی پارێزگاکان دەبێت لیژنەی ناوخۆشی تێدا بێتن، فەرموو.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مشروع قانون المحافظات لأقليم كوردستان_العراق

الفصل الاول

التعاريف

المادة الاولى:

يقصد بالتعابير الآتية المعاني المبينة ازائها لأغراض هذا القانون:

اولاً: الأقليم: إقليم كوردستان - العراق.

ثانياً: البرلمان: برلمان كوردستان - العراق.

ثالثاً: مجلس الوزراء: مجلس وزراء الأقليم.

رابعاً: الوزارة: وزارة الداخلية للأقليم.

خامساً: الوزير: وزير الداخلية للأقليم.

سادساً: المحافظة: وحدة أدارية ضمن حدودها الجغرافية وتتكون من اقضية ونواحي وقرى.

سابعاً: الوحدة الأدارية - المحافظة، القضاء، الناحية.

ثامناً: رئيس الوحدة الأدارية - المحافظ، القائمقام، مدير الناحية.

تاسعاً: المجلس: مجلس المحافظة.

عاشراً: المجلس المحلي: المجلس المحلي للقضاء، المجلس المحلي للناحية.

حادي عشر: المجالس: مجالس الوحدات الادارية.

ثاني عشر: القرية: مجموعة المساكن التي لا يقل عدد نفوسها عن مائة نسمة.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

كاك هيوا فەرموو نوقتەی نیزامیت چیە؟

بەڕێز هیوا صابر احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پرسیارێکم لە جەنابتان هەبوو، ئایا دەکرێت بەگوێرەی پەیڕەوی ناوخۆ پرۆژە یاسای خوێندنەوەی لە پەرلەمان بۆ نەکرێت ئاراستەی لیژنە پەیوەندیدارەکان بکرێت؟ وەلأمی ئەم پرسیارەم بدەنەوە، سوپاستان دەکەم.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

پرۆژە یاسای چی؟ تێ نەگەیشتم.

بەڕێز هیوا صابر احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم پرۆژە یاسایەی کە خوێندنەوەی بۆ نەکرا لە پەرلەمان یاسای ئەنجومەنی پارێزگاکان لە هەرێمی کوردستان ئاراستەی لیژنە پەیوەندیدارەکان کرا، ئایا نابێت خوێندنەوەی بۆ بکرێت؟ ئایا کەمی کات رێگا بەوە دەدات ئێمە ئەو سنوورە بەزێنین؟

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئێمە پێشتر چەندین جار وامان کردووە، خوێندنەوە بۆ ئیعلان کردنە، کە دەڵێین خوێندنەوەی یەکەم بۆ ئیعلان کردنە، چەندین جاریش پرۆژەی وا دوورو درێژ هاتۆتە پێشەوە بە موافەقەتی هەموتان وامان لێ کردووە، ئاراستەی لیژنەکانمان کردووە، ئاراستەی ئەندامانی پەرلەمانمان کردووە، ئەمە موناقەشە نییە، دواتر لە رۆژی موناقەشەدا هەم خاڵ بە خاڵ دەخوێندرێتەوە، هەم رەئی لیژنەکان لەسەری، هەم ئێوە خۆتان حازر کردووە بۆی، بۆ ئەوەی وەختمان لە دەست نەچێت، ئەوە یەکەم جاریش نییە، هەشت، نۆ جار بەو شێوەیە پرۆژە ئەگەر زۆرو درێژ بوو بێ، ئەگەرنا ئێستا دەیویست بەلای کەمی چل دەقیقە تەرخان بکەین، بۆ ئەوەی بە کوردی و عەرەبییەکەی بخوێندرێتەوە، تەواوی بکەین.

بەڕێز اخر جمال انور:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پرۆژەی یاسای پاریزگاکانی هەرێمی کوردستان ـ عێراق

بەشی یەکەم

پێناسەکان

ماددەی یەکەم:

مەبەست لەم زاراوانەی خوارەوە ماناکانی بەرامبەریانە بۆ مەبەستی ئەم یاسایە.

یەکەم: هەرێم: هەرێمی کوردستان ـ عێراق.

دووەم: پەرلەمان: پەرلەمانی کوردستان ـ عێراق.

سێیەم: ئەنجومەنی وەزیران: ئەنجومەنی وەزیرانی هەرێم.

چوارەم: وەزارەت: وەزارەتی ناوخۆی هەرێم.

پێنجەم: وەزیر: وەزیری ناوخۆی هەرێم.

شەشەم: پارێزگا: یەکەیەکی کارگێڕییە لەناو سنووری جوگرافیداو لە قەزاو ناحیەو گوند پێکدێ.

حەوتەم: یەکەی کارگیری: پارێزگا، قەزا، ناحیە.

هەشتەم: سەرۆکی یەکەی کارگێڕیی: پارێزگار، قایمقام، بەرێوەبەری ناحیە.

نۆیەم: ئەنجومەن: ئەنجومەنی پارێزگا.

دەیەم: ئەنجومەنی خۆجێیەتی: ئەنجومەنی خۆجێیەتی قەزا، ئەنجومەنی خۆجێیەتی ناحیە.

یازدەم: ئەنجومەنەکان: ئەنجومەنەکانی یەکە کارگێڕییەکان.

دوازدەم: گوند (دێ): کۆمەڵێك ماڵە کە ژمارەی دانیشتوانی لە (100) سەد کەس کەمتر نەبێت.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، ئەو ماددەیە بڕگەکانی زۆر موناقەشە کرا، ئەوەی کە زۆرترین قسە لەسەر گوندەکە کرا بوو، ژمارەی گوند، ئێمە لەو نێوانەدا کە دامانخست تا ئەمڕۆ باسمان کردووە لەگەڵ هین و ئەوانە، رەئیەك هەیە بۆ ئەوەی یەکلای بکەینەوە، لەسەر ئەوە زۆر رانەوەستین، ئەو فەقەرەی دوازدە هەر ئیلغا بکەین، ئەگەر ئیلغامان کرد ئەو موناقەشەشمان لە کۆڵ دەبێتەوە، یان پێویست ناکاتن دەست نیشانی ژمارەی دانیشتوان دیاری بکرێت، من ئەو پێشنیارە کە لە لایەن لیژنەی هاوبەشەوە هاتووە بۆ سەرۆکایەتی دەیخەمە دەنگدانەوە، فەقەرەی دوازدە لە ماددەی یەکەم دەست نیشانی ئەوە دەکاتن گوند چیە؟ ژمارەی چەندە؟ زۆر گفتوگۆی لەسەر کرا، هەندێك گوتیان دەبێت ژمارەی کەمتر بێت، هەندێك گوتیان زیاتر بێت، پێشنیاری تازەی هەردوو لیژنەی یاسایی و ناوخۆ کە ئەو فەقەرەیە هەر ئیلغا بکرێتن و نەمێنێت لە ماددەکە، تەحصیل حاصلە تەعامول لەگەڵ گوند دەکرێتن بەو شتەی کە ئێستا هەیە، بەو مەنتیقەی کە ئێستا هەیە، پێویست ناکات تۆ خۆت بخەیتە هینێکەوە بڵێی ئەوەندە، سبەینێ کەمتر بێتن، یان زیاتر بێتن چی بکەین، بەڵێ کوێستان خان.

بەڕێز کوێستان محمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێموایە هەر ژمارەکە لابرێت، چونکە ناوی گوند دوایی هاتووە، خۆ دەبێت هەبێ لە تەعریفەکان، یەعنی هەر ژمارەکە نەمێنێت، یەعنی تەعریفەکە بمێنێت بەبێ ژمارەکە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

چی بڵێین، بڵێین (مجموعة مساكن)، فەرموو كاك ئاخر.

بەڕێز اخر جمال انور:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من وەکو ئەندامێکی لیژنەی ناوخۆ پێموایە گوند هەبێ و ناویشی هەبێ، لەبەر ئەوەی کوردستان کە تەعریف دەکرێت کاول و وێرانی دەکرێت باسی گونده، (4500) گوند لە کوردستان وێران کراوەو تا ئێستا لە 80٪، 90٪ی ئەو گوندانە ئاوەدان نەکراوەتەوە، ئەوە لە قانون ناوی گوند بێت شتێکی زۆر باشە، پێشنیارێکیشم هەیە هەروا بڵێین (گوند لە کۆمەڵێك خێزان پێکهاتووە)، جا ئەو خێزانەی تەحدید نەکەین چەندە؟ سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

نازناز خان نوقتەی نیزامییە ئاگات لێ بێت.

بەڕێز نازناز محمد عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لە تەعاریف، تەعریفی وشە ناکەین بەپێی پسپۆریەتەکەی خۆی، ئێمە نە تەعریفی موحافەزەمان کردووە، نە هی شارمان کردووە، گوندیش هیچ پێویست ناکات، تەعاریف بۆ کورت کردنەوەیە، کە دەڵێین ئەنجومەنی وەزیران، یان ئیقلیم تەعریفی ئەوە دەکەین، بۆ ئەوەی ئەو دوورو درێژییە دووبارە نەبێتەوە، گوند وشەیەکە نە دوورو درێژە، نە هیچ، پێویست ناکات لەوێ تەعریفی بکەین، ئەگەر تەعریفیشی بکەین لەو لاپەرەی کە هاتووە لەناو تێکستەکەدا تەعریفی بکەین لەناو کەوانەدا، نەوەك بۆ ئێمە نییە لەناو تەعریفدا تەعریفی شتێك بکەین کە پێویست ناکات، بۆیە ئێمە بەڕاستی گوند زیادە هەر نابێت تەعریف بکرێت، ئەگەر وا بێت دەبێت تەعریفی زۆر وشە بکرێت وەکو شارو پارێزگاو .....هتد، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئێمە بۆ ئەوە بوو ئیقتیراحەکە زۆر موناقەشە نەکەین، یەعنی ئەگەر دەرگا بکەینەوە بۆ موناقەشە، با کاك عەونی تەوزیح بدات فەرموو.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خوشك و برایانی ئەندامانی پەرلەمان.

مەبەست لە تەعریف لە ماددەکانی قانونی کە دێت ئەو وشەیەی کە ئیستیعمال دەکرێت زۆر جار دووبارە کرا بێت لەناو مەتنی قانونەکە، بەڵام ئەگەر مولاحەزەی پرۆژەکەی بکەین هەر ناوی گوندی ئیتلاڤەن لە قانونەکە نەهاتیە، لەبەر ئەوەی زیادە لابدرێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا حوجەتی ئەوەی لابردنەکەی کاك عەونی باسی کرد، دوو کەسیش قسەی بکاتن پێی وا بێت کە دەبێت لا نەبرێت، بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگدانەوە، کاك فەتاح فەرموو.

بەڕێز فتاح عبدالله نقشبەندی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێم باشە وشەی گوند بمێنێت، چونکە بە حەقیقەت کوردستانی ئێمە زۆربەی ژیانی لەسەر دێهات بووەو شۆڕشەکانیشمان هەمووی بە دێهات ژیاوە، لەبەر ئەوەی وشەی گوند من بە شتێکی زەروری دەزانم، پێموایە واجیبە ئەو وشەیە بمێنێت، جا ئەگەر عەدەدی نفوس و سوکانی دێ دیاری بکرێت، یان دیاری نەکرێت موشکیلە نییە، بەڵام بوونی دێ زەرورە بمێنێت، چونکە دێهات بۆ ئێمە سەنگەرێك بووە بۆ هەموو شۆڕشەکانی ئێمە، لەگەڵ رێزمدا.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك عوسمان فەرموو.

بەڕێز عثمان عبدالله قادر(بانی مارانی)؛

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش هەر هەمان رەئی کاك فەتاحم هەیە، وەکو ناوی دێ بمێنێت، وەکو ناو ناکرێت ناوی دێ نەبێت، یەعنی ناوی گوند نەبێت، یەعنی ناوەکە هەبێت لە یاسایەکە، بەلاّم ژمارەی دانیشتوانی نە بە مالّ و نە بە خێزان ئەوە دیاری نەکرێت، فیعلەن ئەگەر گوند نەبێت لە بەرنامەی کاری حکومەت، بۆیە دەبێت حیساب بۆ گوندو لادێیەکان بکرێت بەناو.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان؛

ئێستا دوو وجهە نەزەر هەیە یەکێکیان ئەوەی کە کاك عەونی گوتی کە نەبێتن، ئەویتریشیان کاك عوسمان و کاك فتاح باسیان کرد کە ئەهمیەتی هەیە، دوو رەئیە یان هەبێتن، یان نەبێتن، لە بڕگەی شەشدا هاتووە دەلّێت (پارێزگا بریتیە لە وەحدەی ئیداری لە چوارچێوەی حدودی خۆی پێك دێتن لە قەزاو ناحیەو گوند)، کە ئەوە هەیە بەسە، مادام ناوی هاتووە راستیەکەی من نەمدی بوو، ئینتیباهم نەکرد بوو، کەواتە لەوێ ناویشی نەیەت لێرە ناوی هاتووە، کەواتە فەقەرەی دوازدە بۆ نەهێشتنی دەیخەمە دەنگدانەوە، کاك کەریم فەرموو.

بەڕێز کریم بحری عبدالله؛

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یاسایەکە یاسای پارێزگایە، کە تەعریفی پارێزگا دەکرێت دەلّێت پارێزگا پێکهاتووە لە قەزاو ناحیەو لە گوند، دەبێت تەعریف بکرێت کە قەزا چیە؟ ناحیە چیە؟ گوندیش چیە؟ دەبێت بلّێین قەزاش پێکهاتووە لە کۆمەلّێك ناحیە، ناحیەش پێکهاتووە لە کۆمەلّێك گوند، گوندەکانیش پێکهاتووە لە کۆمەلّێك مالّ، دەبێت تەعریف بکرێت لە کۆمەلّێك خێزان پێکهاتووە، چونکە ئەو قانونی موحافەزاتە، تەنها ئەوە نییە کە دووبارە بۆتەوە، یان دووبارە نەبۆتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان؛

لێرە گوتراوە قەزا پێك دێت لە گوندو هین و ئەوانە، نەگوتراوە ئیعتیادییە، ئەو شتەی کە لە بڕگەی شەش هاتووە دەلّێت (پارێزگا بریتیە لە وەحدەی ئیداری لە چوارچێوەی سنووری جوگرافی خۆی و پێك دێتن لە قەزاو ناحیەو گوند)، ئەوە تەواوە، بۆیە بڕگەی دوازدە لە ماددەی یەکەم دەخەمە دەنگدانەوە بۆ نەمانی، کێ لەگەلّ ئەوەیە لابېرێت دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەلّدا نییە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، بەزۆرینەی دەنگ بڕگەی دوازدە لابردرا، پابەند بن بە دیموکراتیەت بەزۆرینەی دەنگ فەقەرەی دوازدە لابردرا رەئیەکەتان پەسندەو موحتەرەمە کە ئەوەی دەلّێت بمێنێتەوە، بەلاّم قەراری زۆرینەیە کە لابچێتن بەو تەفسیراتانەی کە کردمان، دەمێنێتەوە ماددەی یەك کە زۆر موناقەشەی لەسەر کرا، ئێستا

جەنابی وەزیریش لێرەیە، ئەگەر جەنابی وەزیر چ مولاحەزەی نییە لەسەر ماددەی یەکەم دەیخەمە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵ ماددەی یەکە بەو یازدە فەقەرەی کە موناقەشە کرا دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نییە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، بەزۆرینەی دەنگ وەرگیرا، تکایە ماددەی دووەم.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الثانية: يحدد هذا القانون صلاحيات ومسؤوليات المجالس ورؤسائها واعضائها لترسيخ مبدأ اللامركزية في توزيع السلطات وتحسين ايصال الخدمات العامة الى المواطنين والمحافظة على حقوق ومصالح المجتمع وتطوير ادارة الوحدات الأدارية في الاقليم.

بەڕێز اخر جمال انور:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی دووەم: ئەم یاسایە دەستەڵات و بەرپرسیەتی ئەنجومەنەکان و سەرۆکەکانیان دەستنیشان دەکات بۆ پتەوکردنی پرنسیپی ناسەنتەری لە دابەشکردنی دەستەڵاتەکان و چاك کردنی گەیاندنی خزمەتگوزاری گشتی بۆ هاووڵاتیان و پاراستنی مافەکان و بەرژەوەندییەکانی کۆمەڵگاو پەرەپێدانی یەکە کارگێڕییەکان لە هەرێم.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لەگەڵ دەقی ماددەکەین و هیچ مولاحەزەمان نییە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ماددەیەکی مەبدەئییە، ئەگەر کەس موناقەشەی لەسەر نییە، بەڵێ سۆزان خان.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ناسەنتەری وشەیەکی تازەیە زۆر نامۆیە، خەڵك لێڕانەهاتووە، ئەگەر بکرێت بە لامەرکەزیەت خەڵکیش باشتر لێی تێ دەگات، بۆ ئەوەی هیچ تەفسیرێکی تری بۆ نەکرێت، ئەو وشەی پرنسیپی لامەرکەزیەت لە جیاتی ناسەنتەری، ئەوەی کە ئەوان نووسیوویانە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

عەرەبیەکە لەلامان ئەساسە، کوردیەکە دوایی چی لەسەر رێکەوتین لەگەڵی، کاك ئیحسان فەرموو.

بەڕێز احسان عبدالله قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆ تەواو کردنی مانایەکە ئەوە لێرە هاتیە ئەگەر کەلیمەی لامەرکەزیەت (الاداریه) پێوە بێت بە تەسەوری من باشترو رێکتریشە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر چی دەڵێی.

بەڕێز کریم سنجاری/ وەزیری ناوخۆ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تەئیدی قسەکەی کاك ئیحسان دەکەم.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك فرسەت بەمنی گوت بوو پێشتر دەبێت ئیدارەیەکەی بکرێتن، من بەڕاستی نەمخستە هینەوە، بەڵام ئێستاکە کە کاك ئیحسانیش گوتی و وەزیریش هین دەکاتن، ئەو موقتەرەحە هاتۆتە پێشەوە (اللامرکزیة الاداریة)، بۆ ئەوەی وزوح هەبێتن تەفسیر نەکرێت و هین و ئەوانە، ئەگەر پێتان باشە دەیکەینە (اللامرکزیة الادارية)، بیخوێنەوە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگدان تکایە، ئەو کەلیمەیە ئیزافە بکەین لەسەر پێشنیاری کاك ئیحسان و کاك فرسەت و تەئیدی وەزیریش دێتە پێشەوە.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الثانية: يحدد هذا القانون صلاحيات ومسؤوليات المجالس ورؤسائها واعضائها لترسيخ مبدأ اللامركزية الادارية في توزيع السلطات وتحسين ايصال الخدمات العامة الى المواطنين والمحافظة على حقوق ومصالح المجتمع وتطوير ادارة الوحدات الأدارية في الاقليم.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

دەیخەمە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵدایە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نییە، زۆر سوپاس، بە کۆی دەنگ وەرگیرا، تکایە ماددەی دواتر.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الثالثة: يقسم الأقليم ادارياً الى محافظات والمحافظات الى اقضية والأقضية الى نواحي وتكون لكل وحدة ادارية شخصية معنوية وذمة مالية مستقلة ضمن ميزانية المحافظة.

بەڕێز اخر جمال انور:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی سێیەم: هەرێم لە رووی کارگێڕییەوە دابەش دەکرێ بۆ پارێزگاکان و پارێزگاکانیش بۆ قەزاش، بۆ ناحیەو هەریەك لە یەکە کارگێڕییەکان کەسایەتی مەعنەوی و زیمەتی دارایی سەربەخۆی دەبێ لەناو بودجەی پارێزگادا.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو ماددەیەش مەبادیئە، باوەڕ ناکەم کەس خیلافی لەسەر هەبێت، کەس خیلافی هەیە؟ فەرموو سۆزان خان.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لێرەدا حەقی خۆیەتی باسی ئەوە بکەیتەوە، ناحیەکانیش گوندی لێ دەکەوێتەوە، چونکە ئێمە ئەنجومەنی گوندەکانیشمان هەیە، لێرە باست نەکردووە، باس نەکراوە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئاخر لێرە دەڵێت (شخصية معنوية وذمة مالية) زیمەی مالی گوندی نازانم چۆن دەبێتن؟ ئەوە ناکرێتن، کاك عومەر فەرموو.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەمان قسەم هەبوو.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

باشە ئەو ماددەیە دەخەمە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵدایە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نییە، زۆر سوپاس، بە کۆی دەنگ وەرگیرا، فەسڵی دووەم ماددەی چوارەم.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

الفصل الثاني

اولاً- مجلس المحافظة واختصاصاته

المادة الرابعة: يشكل مجلس المحافظة عن طريق الأنتخابات العامة المباشرة، ويتكون من (25) خمسة وعشرين عضواً ويضاف اليهم عضو واحد لكل (200000) مائتي الف نسمة لمازاد عن (500000) خمسمائة الف نسمة حسب احدث الأحصائيات المعتمدة على ان لايقل نسبة تمثيل النساء في المجلس عن 30٪ من عدد اعضاءه.

بەڕێز اخر جمال انور:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەشی دووەم

یەکەم/ ئەنجومەنی پارێزگاو تایبەتمەندییەکانی

ماددەی چواردەم: ئەنجومەنی پارێزگا لە رێگەی هەڵبژاردنی ڕاستەوخۆوە دادەمەزرێ و لە (25) ئەندام پێکدێ و بۆ هەر (200000) دووسەد هەزار کەس لەوانەی زیاد دەبن لە (500000) پێنج سەد هەزار کەس ئەندامێکی دەخرێتە سەر بەپێی نوێترین سەرژمێری باوەڕ پێکراو، بەمەرجێك رێژەی نوێنەرایەتی ئافرەت لە ئەنجومەندا لە (30٪)ی ژمارەی ئەندامانی کەمتر نەبێ.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئەگەر کەس قسەی نییە، ئەوەش مەبدەئێکە لە قانونی موحافەزاتە بە عام هاتووە، لە هی عێراقیشدا، کاك ڕەمەزان فەرموو.

بەڕێز د.رمضان عبدالرحمن محمد رضا:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وابزانم لە ڕووی ژمێریارییەوە غەڵەتێکی تێدا هەیە، چونکە (500)کە هەر بیست هەزار کەسە مەعقول نییە ئەوەی سەروو پێنج سەدەکە بە دوو سەد هەزار کەس، ئەوەیان هەڵەیەکی حیسابیە کە کراوە، پێویستە راست بکرێتەوە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

عەفو، ئێستا بۆت شەرح دەکات، فەرموو کاك جەعفەر.

بەڕێز جعفر مصطفی معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە عەرەبیەکە بە باشی هاتووە، بەڵام لە کوردیەکە غەڵەت نووسراوە، ئەگەر چاك بکرێت بەو شێوەیە، ئەگەر سەیری عەرەبی و کوردیەکە بکەین جیاوازییەکیان هەیە لە جیاتی دوو سەد هەزار کەسەکە بنووسرێت ئەندامێك دەخرێتە سەر بۆ دوو سەد هەزار کەس وەکو عەرەبیەکەی لێ بکرێت، لە کوردیەکە وا نەنووسراوە، سەیری عەرەبی و کوردیەکە بکە وەکو یەك نییە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەنیسبەت ئەو عەدەدەی کە هاتیە ئەو پێوەرە وەرگیرایە عەدەدی نسمەی موحافەزەکانە وەرگیرایە، کە رەنگە هیچ موحافەزەیەك لە پێنج سەد هەزار کەمتر نەبێت، بۆیە هەر دوو سەد هەزارێك یەك ئەندامی ئەنجومەن زیاد دەکات، ئەمە یەك.

رەنگە ئەو نیسبەتە بەنیسبەت قەزاو ناحیەکان نەهاتبێت، ئێمە با هەر لە ئێستاوە تەسبیتی بکەین لەبەر ئەوەی قەزاو ناحیەکان هاوسەنگ نین لە رووی ژمارەی دانیشتوانییەوە، قەزا هەیە سی هەزار کەسە، قەزا هەیە سەدو بیست هەزار کەسە، بۆیە تەنها ئەو پرەنسیپە لەناو مەجلیسی موحافەزە هاتییە، لەناو قەزاو ناحیەکاندا نەهاتووە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

بۆ زیاتر ئەوەی کاك رەمەزان، کاك شێروان هەر ئەنجومەنی موحافەزەیەك لە بیست و پێنج کەمتر نییە، بیست و پێنجی هەیە، ئەگەر لە نیو ملیۆن زیاتر بوو نفوسەکەی، بۆ هەر سەد، دوو سەد هەزار کەسێکی تازە مەقعەدێك زیاد دەبێت، ئەوە مەقصەدی لەوە دایە، یەعنی بەپێی ئیحصائیاتی دوایی، بۆ ئەوەیە لە بیست و پێنج کەمتر نییە، دواتریش هەر دوو سەد هەزارێك مەقعەدێك زیاد دەبێت.

بەڕێز د.رمضان عبدالرحمن محمد رضا:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە دەزانین هیچ پارێزگایەك لە پێنج سەد هەزار کەمتر نییە، کەواتە دایدەنێین هەر چەند سەد کەسێك، چەند هەزار کەسێك نوێنەرێکی هەیە، بە پێنج سەد لەسەر بیست و پێنج هەر بیست هەزار کەس نوێنەرێکی بۆ دانراوە، بۆ لە ئیزافەکە دەیکەیە دوو سەد هەزار کەس، یەعنی بۆ بیستی ئەوە بۆ ئیزافەی دەکات، مەفروزە ئێمە دانێین بە چەند هەزار کەس نوێنەرێکی هەیە، ئەوەش زیاد بکرێت بەپێی عەدەدی خەڵکەکە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێی کاك شێروان.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەو حیسابەی کە دکتۆر رەمەزان دەیکات مانای وایە عەدەدی ئەندامانی ئەنجومەنی پارێزگاکان رەنگە بگاتە چل و پەنجا، مومکینە زیاتریش.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو بیست و پێنجە دانراوە کە حەددی ئەدنا بۆ ئەوەی بەلانصێك رابگری، رەنگە زۆر کەمتریش بێتن نابێت لە بیست و پێنج کەمتر بێت، بەڵام زیاتر بوو مەسەلەن ئەنجومەنی پارێزگای موسڵ، یان سلێمانی لە

نیو ملیۆنی یەکەم بیست و پێنجە، لە نیو ملیۆنی دووەم دوو سەد هەزارەکان هەر یەکە مومکینە دەگاتە بیست و حەوت و بیست و هەشت، بەلأم بەو حیسابەی جەنابت بێت دەکاتە چل و پێنجیش، جەنابی وەزیر رەئیت هەیە.

بەڕێز کریم سنجاری/ وەزیری ناوخۆ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تەئیدی ئەو بڕگەیە دەکەم وەکو خۆی هاتووە، تەئیدی بڕگەکە دەکەم وەکو چۆن هاتووە لە قانونەکە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

من خۆم یەك مولاحەزەم هەیە بەڕاستی، ئەگەر ئیجازە هەبێت، ئەوە قانونی ئەنجومەنی پارێزگایە، ئەو 30٪یە لێرە دەبێت بچێتە قانونی هەلبژاردن، لێرە دابنێین مومکینە قانونی هەلبژاردنەکە بگۆڕێت، مومکینە نەوعێك بێت، لێرەوە تۆ هینی بکەیت، پێمواید ئەوە لێرە زیاد هاتووە، تەمسیلی مەڕئەکە ناکات، پەشیمان نابینەوە، ئەوە ئێمە لە دەستووردا تەسبیتمان کردووە، موشکیلە نییە، ئەو مافە لە قانونی پەرلەمانمان کردووە، بەلأم لێرە لە قانونەکەی هین بکەین مانای وایە زەرەری نییە، بەلأم بە هەر حالّ سەحبی دەکەمەوە، گلەیی مەکەن، کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەم یاسایە زۆر بڕگە هەیە پەیوەندی بە یاسای هەلبژاردنی ئەنجومەنی پارێزگاکان هەیە، کە هاتینە سەری ئەو بڕگانە رەنگە ئیحالەی یاسای دیکەی دەکەین، لەبەر ئەوەی یاسای تر ئێمە بەم دواییە دامانناو هەستمان کرد هەندێك شتی دووبارە هەیە، بەلأم بەنیسبەت رێژەی ئافرەتان ئێمە پێمان باشە لەو یاسایە وەکو خۆی بمێنێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کەواتە من جملەیەك ئیزافە دەکەم ئەگەر ئیجازە هەبێتن بە راوێژ لەگەلّ کاك فرسەت، لێرە شتێك ئیزافە بکەن (على ان تنظم قوائم الانتخابات بشكل يضمن تمثيل النساء في المجلس بما لايقل عن30٪) بۆ ئەوەی ئیشارەت بکرێتن تەنزیمی قەوائیم نەبێتن لێرە چۆن لە 30٪یەکە ئیزافە دەکرێت، خۆی تەحصیل حاصلە، بەلأم کاك فرسەت باشتر دەزانێ صیاغەکە تێدا بێت باشترە، فەرموو کاك زانا.

بەڕێز قادر سعید خضر(زانا):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی پێشی جەنابت سەحبت کردەوە، من وەریدەگرمەوەو تەبەنای دەکەم، چونکە لە پرۆژە یاسای هەلبژاردنەکە لە ماددەی هەشت لە بڕگەی دووەم بە هەمان شێوە هەیە، ئیتر ئەو دووبارە بوونەوەیە هیچ پێویست ناکات، داواکارم لێرە لاببرێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

هەندێك جار دووبارە تەئکیدە، بۆ ئەوەی دڵنیا بن کە گۆڕانکاری نییە، خۆت مەخە ئەو زاوییە کاك زانا، کاك زرار فەرموو.

بەڕێز زرار طاهر امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕاستی ئەو کۆمەڵگایانەی کە زۆر پێشکەوتوون هەر لە پێنج ساڵ، شەش ساڵ جارێك یاسایەکانیان دەگۆڕن، خۆ بە پێنج ساڵی تریش ژمارەی دانیشتوانی پارێزگاکانی ئێمە لە پێنج ملیۆن تێپەر ناکات، لەبەر ئەوەی هیچ کێشەیەك لێرە دروست نابێت ئەگەر وەك خۆی بمێنێتەوە، زۆر سوپاس، کاك غەفور فەرموو نوقتەی نیزامی هەیە.

بەڕێز غفور طاهر سعید مەخموری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

نوقتە نیزامیەکەی من لەسەر بەڕێوەبردنی دانیشتنەکانە بەڕاستی، ئەگەر روخصەت هەیە حەقە ماددەکان کە دەخوێندرێتەوە بڵێ کێ قسەی هەیە، ناوەکان بنووسرێتەوەو تۆمار بکرێت، بەدەر لەوە حەقی قسە کردن بە هیچ کەسێك نەدرێت، بەڕاستی ئەگەر بەو شێوەیە بێتن ئێمە بە چەند دانیشتنیش ئەو یاسایە تەواو نابێت و لە چەندین دانیشتنی تر ئەوە دووبارە بۆتەوە بە بەڕێزتمان راگەیاندووە کە ئەوە تەنزیم بکرێت، هیوادارم کە بتوانرێت کۆنترۆلی ئەوە بکەن و تەنزیمی ئەو مەسەلەیە بکەن، لەگەڵ رێزمدا.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

قسەکەت بەجێیە ئینشائەڵڵاً دەبیە سەرۆکی پەرلەمان لە من باشتر بەڕێوەی دەبەیت، مام خورشید فەرموو.

بەڕێز خورشید سلیم شێرە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە ناوی ئەنجومەنمان گۆڕیوە بە پەرلەمان، رۆژنامەکانیش وا لەسەرمان دەنووسن دەڵێن ناویان گۆڕیوەو هەر دەڵێن سەرۆکی ئەنجومەن و ئەنجومەنی نیشتمانی، ئێستا برادەران لێرە، خوشکان قسە دەکەن بە کاك شێروانەوە هەر دەڵێن بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن، جا ئەوە کۆتایی پێ بێنین، هەموو جەریدەکان وا لەسەرمان دەنووسن.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

هەتا لێڕادێن، قسەکەت بەجێیەو هەتا لێڕادێن من خۆشم پێموم خۆشە، فەرموو کاك شێروان.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێستا ئەو صیاغەمان ئامادە کردووە کە لە سەرۆکایەتی بۆمان هات رەبتی دەکەین لەگەڵ ماددەکە، بۆ ئەوەی بخوێنینەوە بۆ بەڕێزان و ئەندامانی پەرلەمان، فەرموو کاك عەونی.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الرابعة: يشكل مجلس المحافظة عن طريق الأنتخابات العامة المباشرة، ويتكون من (25) خمسة وعشرين عضواً ويضاف اليهم عضو واحد لكل (200000) مائتي الف نسمة لمازاد عن (500000) خمسمائة الف نسمة حسب احدث الأحصائيات المعتمدة على ان يكون تنظيم قوائم المرشحين بالشكل الذي يضمن نسبة تمثيل للنساء في المجلس لاتقل عن 30٪ من عدد اعضاءه.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

باشە ئەوە کوردیەکەی چاك دەکەین، باشە دەیخەمە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵ ئەو ماددەیە بەو گۆڕانکاریەکەی دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نییە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، بە زۆرینەی دەنگ وەرگیرا، ماددەی پێنجەم فەرموو.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الخامسة: مجلس المحافظة هو السلطة الرقابية ضمن الحدود الادارية للمحافظة وله حق اصدار القرارات والانظمة والتعليمات لتنظيم الشؤون الادارية والمالية في المحافظة بما يمكنها من الاشراف على ادارة شؤون المحافظة وفق مبدأ اللامركزية الادارية وبما لا يتعارض مع الدستور والقوانين النافذة في الاقليم.

بەڕێز اخر جمال انور:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی پێنجەم: ئەنجومەنی پارێزگا دەسەڵاتی چاودێرییە لە ناو سنووری کارگێڕیی پارێزگاداو مافی ئەوەی هەیە بڕیارو پێڕەوو رێنماییەکان دەربچوێنێ بۆ ڕێکخستنی کاروباری کارگێڕی و دارایی لەناو سنووری پارێزگادا، تاکو بتوانێ کاروباری پارێزگا هەڵسوورێنی بەپێی پرنسیپی نا سەنتەری بەڕێوەبردن بە جۆرێکی وا کە ناکۆك نەبێ لەگەڵ دەستوورو یاساکانی کارپێکراو لە هەرێمدا.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوەش ماددەیەکە باش صیاغە کراوە، کەس قسەی هەیە لەسەری، فەرموو کاك عبدالرحمن.

بەڕێز عبدالرحمن احمد رضا:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە ئەو ماددەیە وەکو ماددەیەکی سەرەکی پێناسەی هاتووە، پێم باشە بچێتە شوێنی ماددەی چوار، پاش و پێش بخرێت، ماددەی چوار باسی ژمارەی ئەندامان بەشێوازی هەڵبژاردن دەکات، بەڵام ئەم پێناسەیە شتێکی پاش و پێشە زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

وایە، کاك هیوا فەرموو.

بەڕێز هیوا صابر احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هـەر لەسـەر ئـەو بنەمایـەی مەبـدەئی لامەرکەزییـە، هـەر ئۆرگانێـك کـە ئـەوەی پـێ دەدرێـت، مەسـەلەن ئەنجومەنی پارێزگاکان، کە ئێمە شەرعیەتی ئەوەی دەدەین، پێویستە شەخصیەتێکی سەربەخۆ بێت، تـەنها دەوری رەقابی ناوێت، بەڵکو دەوری یاسادانانی دەبێت.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە چۆن دەبێت کاك هیوا، ئەوە دژی قەوانین و دژی دەستووری هەرێمە، کاك محەمەد فەرەج فەرموو.

بەڕێز محمد فرج احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیار دەکەم شەخصیەتێکی مەعنەوی بۆ ئیزافە بکرێت، مەجلیس یـەعنی ئەمـە بـۆ پارێزگـار ئـەوە دەکەین، بێگومان پارێزگار ناو مەجلس هەڵدەبژێردرێت، دەبێت مەجلیسیش ئەو شەخصیەتە مەعنەویەی هەبێت.

دوو/ دەڵێن تەنها سوڵتەی رەقابی هەیە، لە خوارەوەش دەڵێن (وفق مبـدا اللامرکزیـة)، (مبـدا اللامرکزیـة) زیاد لە رەقابە دەخوازێت، مەسەلەن ئیشڕاف، متابعە، گرنگ کەلیمەیـەك وا نـازانم تەشـریع جێگـەی خـۆی بگرێ، بـەلأم کەلیمەیـەك جگـە لـە رەقـابی بـەقوەتـری دەوێـت، یـەعنی (الرقابیـة والمحاسـبیة) شـتێك لـەوە بەقوەتتر، هەر رەقابە بەتەنها وابزانم کەمە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

لێرە کە دەڵێین رەقابەی مـالی تـەنیا ئەوەنـدە نییـە راپـۆرت دەنووسـێت، راپۆرتەکـە بـە دواچـوونی هەیـە، موحاسەبەی هەیە، ئیحالـەی مەحکەمـەی هەیـە، هـەمووی دەگرێتـەوە کـاك محەمـەد فـەرەج، خـاتوو ڤیـان فەرموو.

بەڕێز ڤیان احمد خضر پاشا:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە رەئی من لێرە ئەو وشەیە زیاد بکرێت، ئەنجومەنی پارێزگا بەرزترین دەسەلاتی چاودێرییە، بـەرزترین زیـاد بکرێـت، بـۆ ئـەوەی زیـاتر پشـتگیری رەئیەکـەی کـاك محەمـەد فـەرەجیش دەکـەم و کـەوا زیـاتر شەخصیەتێکی مەعنەوی هەبێت، زیاتر بەقوەتتری دەکات، سوپاس، عەفوەن لە سنووری پارێزگا.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

بەرزترین دەسەلاتی چاودێری نییە، چونکە پەرلەمان هەیە، ئەویش چاودێرە لـەو بـەرزترە، گێلاس خـان فەرموو.

بەڕێز گێلاس محی الدین محمد غریب:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش پشتیوانی لە قسەکەی خاتوو ڤیان دەکەم، چونکە لێرە دەڵێت لە سنووری پارێزگا، نالێت لە سنووری هەرێمدا، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

لە سنووری پارێزگادا، هەرێم لە سەرەوەترە حەقی چاودێریشی هەیە، کاك محەمەد رەفعەت فەرموو.

بەڕێز محمد رفعت عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیار دەکەم کە ماددەکە بەم شێوەیە بنووسرێتەوە (مجلس المحافظة هو اعلى السلطة الادارية الرقابية ضمن الحدود الادارية للمحافظة وله حق اصدار القرارات والانظمة والتعليمات في حدود المحافظات لتنظيم الشؤون الادارية والمالية في المحافظة بما يمكنها من الاشراف على ادارة شؤون المحافظة وفق مبدأ اللامركزية الادارية وبما لا يتعارض مع الدستور والقوانين الاتحادية والقوانين الاقليم)، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك دکتۆر نوری فەرموو.

بەڕێز د.نوری جمیل تاڵەبانی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەگەڵ دارشتنەوەی ئەم ماددەیە نیم بەم شێوەیەی هاتووە، پێشنیاری ئەوە دەکەم کەوا بەم شێوەیە بنووسرێتەوە (ئەنجومەنی پارێزگا چاودێری دەسەلاتی راپەڕاندن لە پارێزگا دەکات، بۆی هەیە بڕیار دەربچوێنێ بۆ رێکخستنی کاروباری کارگێڕی و دارایی لە سنووری پارێزگادا، بەمەرجێك ناکۆك نەبێ لەگەڵ دەستوورو قانونە کارپێکراوەکان لە هەرێمدا)، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەنیسبەت کاك عبدالرحمن دەڵێت ماددە چوارو پێنج پاش و پێشی بکەین، خۆی ئێمە دەبێت تەشکیلی مەجلیسەکە بکەین، ئینجا دەسەلاتەکانی دیاری بکەین، کە ئەو مەجلیسە چیەو چ نییە، بۆیە ئێمە پێمانوایە لە جێگای خۆیەتی تەشکیلی مەجلیسەکەمان کردووە، پاشانیش دەسەلاتەکانی مەجلیسەکە دیاری دەکەین.

بەنیسبەت کاك هیوا کە دەڵێت دەسەلاتی تەشکیلی هەبێت، بەڕاستی ئەوە داواکاری ئەنجومەنی پارێزگاکان، چ بەنیسبەت دهۆك، چ بەنیسبەت هەولێر، چ بەنیسبەت سلێمانی، بەلاّم ئێمە پێمانوایە پێویستە یاسای ئەنجومەنی پارێزگاکانی هەرێم جیاوازی هەبێت لەگەڵ یاسای ئەنجومەنی پارێزگاکان کە لە عێراق لە رووی دەسەلاّتەوە، چونکە یاسای ئەنجومەنی پارێزگاکانی عێراقی فیدرالّ تایبەتە بەو پارێزگایانە کە لەناو هەرێمێکدا رێك نەخراوە، وەکو لە خودی یاسایەکەدا هاتووە، دەڵێت (المحافظات الغير المنتظمة في الاقليم)، واتا ئەوە ئەوە دەسەڵمێنێت کە ئێمە تایبەتمەندی خۆمان دەبێت بپارێزین، دەبێت یاسایەك دەربکەین تەنزیمی موحافەزەکانی خۆمان بکات، بۆیە ناکرێت ئێمە قیاسی موحافەزەکانی خۆمان بکەین لە رووی دەسەلاّتەوە بەو موحافەزانەی کە لە دەرەوەی هەرێمن و لەناو هەرێمێکدا رێك نەخراون، جگە لەوەش ئەو دەسەلاّتانەی کە دراوە بە پارێزگاکان هەمان دەسەلاّتە کە دراوە بە هەرێم لەگەڵ رەچاو کردنی ئەو بنەما فیدرالّیانەی کە لە دەستووری عێراقی فیدرالّ هاتووە، بۆیە ئێمە هەندێك لەو دەسەلاّتانەی کە تایبەتە بە هەرێم تەوزیعمان کردووە بەسەر ئەنجومەنی پارێزگاکان، ناکرێت ئێمە دەسەلاّتی تەشریعی، لە حاڵەتێکدا ئێمە دەسەلاّتێکی تەشریعی مەرکەزیمان هەیە کە لە موحافەزەکانی تردا ئەو دەسەلاّتە نییە، ئەگەر بدەنە ئەوان ئەوە بەرەو فیدرالّیەت موحافەزە تەتبیقیان کردیە زۆر تەبیعیەو زۆر ئیعتیادیە، بەلاّم ئێمە هەرێمێکمان هەیە، کە ئەویش هەرێمی فیدرالّە، پێویستە دەسەلاّتەکان نێوان ئێمەو نێوان موحافەزەکان بەشێوەیەکی مونەسەق تەنسیق بکرێت، ئەو دەسەلاّتانەی کە دراوەتە هەرێم، ئەگەر هەمووی بدەینە موحافەزەکان مانای وایە دامودەزگاکانی ئێمە ئیش و کاریان شەلەلی دەکەوێتێ و هیچ دەسەلاّتێك بۆیان نامێنێتەوە.

سەبارەت بە شەخصیەتی مەعنەوی، ئێمە لە لیژنەی قانونی و لیژنەی ناوخۆ لەسەر ئەوە کۆك بووین، کە پێویست ناکات ئەنجومەنی پارێزگاکان شەخصیەتی مەعنەویان هەبێت، لەبەر ئەوەی بە لەنگی دەزانین لە دەزگایەکدا دوو شەخصیەتی مەعنەوی هەبێت، واتا دوو دەسەلاّت، وەکو بڵێی دژی یەکتر بن، پێمان باش بوو موحافەزە وەکو هەموو شەخصیەتێکی مەعنەوی موستەقیلی هەبێت، سەرەڕای ئەوەی کە ئێمە بەنیسبەت میزانیەو داراییەوە تایبەتمەندیەکی راستەوخۆمان داوەتە ئەنجومەنی پارێزگاکان.

بەنیسبەت دەسەلاّتی رەقابی، جەنابت ئیشارەتت پێدا دەسەلاّتی رەقابی سەرەکیمان هەیە کە پەرلەمانە، بەلاّم ئەوان لە زیمنی موحافەزە سولّتەی رەقابیان هەیە، واتا پەرلەمان رەقابەی لە هەموو دەسەلاّتەکان گەورەترە چ بەنیسبەت ئاستی هەرێمی کوردستان، چ لەسەر ئاستی موحافەزەکانیش، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو مولاحەزاتانەی درا، تەنیا یەك مولاحەزە هەبوو، کە دوو کەس قسەی لەسەرکرد، ڤیان خان و گێلاس خان، بەلاّم لە حەقیقەتدا ناکرێت بڵێی (السلطة العليا الوحيدة)، چونکە زۆر پرۆژە هەیە، زۆر دەسەلاّتی تر هەیە رەبتی بە مەجلیسی موحافەزەوە نییە، مەسەلەن هەندێك دامودەزگا هەیە راستەوخۆ پەیوەندیان بە حکومەتی فیدرالّەوە هەیە، وەزارەتەکەیان وەزارەتی سیادییە وەکو مەسەلەی ئاو، پرۆژەیەك لەوێ جێ

بەجێ دەکرێتن مەجلیسی موحافەزە هیچ دەسەلاتێکی بەسەردا نییە، هەندێك پرۆژە هەیە لەلایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە راستەوخۆ جێ بەجێ دەکرێتن هیچ پەیوەندییەکی بە ئەنجومەنی پارێزگاکەوە نییە، بەڵام کە چوونە ئەنجومەنی پارێزگاکە، بەڵێ دەسەلاتی خۆیەتی جێ بەجێی دەکاتن، ئەوەی کاك هیوا وەڵام درایەوە، نازانم وەڵامی دکتۆر نوریتان نەداوە، تەنیا داڕشتن بوو عەینی مەعنا بوو، داڕشتن بوو هینەکەی ئەوانە، کاك محەمەد فەرەج فەرموو.

بەڕێز محمد فرج احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تەنیا بۆ ئەوەی کاك شێروان بوو، یەعنی ئێستا ئەنجومەنێك کە خەڵك هەڵیدەبژێرێت شەخصیەتی مەعنەوی نەبێت، بەڵام نەفەرێك بیست کەس هەڵیبژێرێت شەخصیەتی مەعنەوی هەبێت.

دوو/ شەخصیەتی مەعنەوی نابێت بە مەشاکیل بۆ؟ هەر کەسێك سنووری سەڵاحیەتی خۆی هەیە، چۆن دەبێت ئێمە ئەوە بکەین بە موبەریر، مەجلیسێك هەموو خەڵك هەڵیبژارد بێت بڵێین شەخصیەتی مەعنەوی نەبێت، بەڵام پارێزگارێك بیست کەس هەڵیبژارد بێت ئەوە شەخصیەتی مەعنەوی هەبێت، بڕوا ناکەم ئەمە تێکەوڵاوی دروست بکات، ئەویش سنووری دەسەلاتی خۆی مومارەسە دەکات، ئەویش هی خۆی دەکات.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

پارێزگاکە بیست کەسەکە هەڵینەبژاردووە، خەڵك هەڵیبژاردووە، خەڵك هەمووی هەڵیبژاردووە، ئەویش یەکێکە لەو کەسەی کە خەڵك دەنگی پێداوە، ئیزافەتەن لەسەر بیست کەسەکەی ئەنجومەن کە دەنگیان بۆ داوە، بەڵێ کاك عونی فەرموو.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مەبەستمان لە شەخصیەتی مەعنەوی بۆ موحافەزەکە نییە شەخصی موحافز، بۆ موحافەزەکەیە کە وەحدەی ئیداری، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك هیوا.

بەڕێز هیوا صابر احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەر ئەوە دەڵێم ئێمە لەسەر قیاسی عێراق کە ئەنجومەنی پارێزگاکانە، ئێستا بە بەهانەی ئێمە لە هەرێمی کوردستان دایـن، لەبەر ئەوەی هەرێمێکی سەربەخۆین شەخصیەتی ئەنجومەنی پارێزگاکانمان بچووك بکەینەوە، تەنها هەیئەیەکی رەقابی بێت، وادەزانم پێویست ناکات ئەو کاتە، بۆ نموونە ئێستا ئێمە لە پەرلەمانی هەرێمی کوردستان بەگوێرەی دەستوور ئێمە نابێت یاسایەك تەشریع بکەین، کە دژ بێت بە

قەراراتی پەرلەمان، یان دەستووری عێراق، ئێمەش با ئەنجومەنی پارێزگاکان سنوورێکیان بۆ دابنێین، هەم شەخصیەتی مەعنەوی بن، هەم لە سنووری پارێزگاری خۆشیان مەجالێکیان پێ بدەین، جا ئەگەر وا نەبێت ئیتر خۆ ئەوان گلەییان ئەوەیە ئەنجومەنی پارێزگاکان، ئێستا پەرلەمانی هەرێمی کوردستان ئەم یاسایە بەم شێوەیە دادەنێت دەسەلاتەکانی ئێمە تەواو بچووك دەکاتەوە، هەتا لەوێ ئەوان پێیان باشە راستەوخۆ سەر بە پەرلەمان بن، سەر بە دەزگایەکی تەنفیزی نەبن، لێرە مانای هەڵبژاردنەکە من وا دەبینم بچووك دەبێتەوە، کەم دەبێتەوە، ئێمە وریا بین چۆن قەرار دەدەین شەخصیەتی مەعنەویان ناهێڵین، هەندێك دەسەلاتیان بچووك دەکەینەوە، با بڵێین ئەنجومەنی شارەوانییەکان بێت قەیدی چ دەکات، وەکو عێراق نەکەین لەم قەزییە، ئەگەر قەرار بێت ئێمە پابەند نەبین بەم عێراقەوە، سوپاستان دەکەم.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك جەمال فەرموو.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەبیعی بەنیسبەت کاك هیوا ئەندامی لیژنەی ناوخۆیە دەیتوانی لە کۆبوونەوەکانی لیژنەی ناوخۆ لەگەڵ لیژنەی یاسایی بەشدار بێت، ئەو تێبینیانە زۆر بە درێژی لەنێوان هەردوو لیژنە باس کراو، ئەو صیغەیەی کە ئێستا هاتۆتە بەردەم هەموو لایەك موافەقەتی لەسەر کردووە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر قسە کرا، ئەوەندەی ناهێنێت، دوایێ نوقتەی نیزامی وەکو کاك غەفور زیاد دەبێت لەسەرمان، من خۆم وەلامی دەدەمەوە، قسەت نەکرد لەسەر ئەو مەوزوعەی فەرموو مام خورشید.

بەڕێز خورشید سلیم شێرە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من رەئیەکم هەیە، ئێمە زۆربەی لە خوشك و برایان قانونی موحافەزاتی عێراقی کە ئینتخابات کراوەو دەسەلاتی لامەرکەزی پێدراوەو، تەبیعی موحافەزاتی عێراقی بەنیسبەت ئەو هەڵبژاردنەوە دەسەلاتی زۆری پێدراوە، بە بڕوای من ئەو دەسەلاتانەی کە بە پارێزگاکانی عێراق دراوە تەقریبەن نیمچە دەسەلاتێکە وەکو پەرلەمانی کوردستان کە پێیدراوە، ئەگەر ئەو دەسەلاتەی کە دراوەتە پارێزگاکان، ئەی خۆمان نیمچە دەسەلاتێکی بەنیسبەت مەرکەز، ئێمە هەموو دەسەلاتێکمان نییە وەکو دەوڵەتێك، وەکو حکومەتێك کە سەلاحیاتیان بدەین، ئەگەر ئەو سەلاحیەتانەی کە ئێستا دراوەتە پارێزگاکانی عێراق بدرێتە پارێزگاکانی کوردستان، ئەی واجیبی کوردستان و حکومەتی هەرێم چ دەمێنێتەوە؟ دەبێت ئیلا قاصید بێت لەنێوان هەردووکیان، لەبەر ئەوەی پێموایە نابێت ئەو موقارەنەیە، ئەو دەسەلاتەی کە ئێستا پارێزگاکانی عێراق

هەیتیان، ئێمە هەموو دەسەلآت بدەینە ئەو پارێزگایانە، لەبەر ئەوەی ئێمە خۆمان بەشێکین لە عێراق، خۆمان موستەقیل نینەو ئیستیقلالیەتەمان لە هەموو شتێك نییە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

منیش هەر ئیزافە دەکەم هەندێ قسە، ئەگەر ئیجازەم بدەن، من دائیمەن تکایەکم هەیە لە خۆمان پێش هەموو کەسێك، لە ئێوە، لە ئەندامانی ئەنجومەنی پارێزگای هەولێرو سلێمانی و دهۆك، ئەو مەوقیعەی کە لێی دانیشتووین کە سەرۆکی پەرلەمانم لێرە، جێگرەو سکرتێرەو ئەندامانی پەرلەمانن تاپۆ نییە لەسەرمان، مولکی باووپیرانیشمان نییە، هەلبژاردنمان لە پێشە، رەنگە نزیکەی نیوەمان زیاتری هەر نەمێنین لەو پۆستەدا، هەروەها ئەنجومەنی پارێزگاکان، ئەوانیش چاوەڕوانی هەلبژاردن دەکەن پێش کۆتایی سالْ، ئەوانیش لەو مەوقیعەدا نەمێنن بچنە مەوقیعێکی تر، لەوانەیە ببنە ئەندام پەرلەمان، زۆرجار دەڵێم لە زۆر مەسائیلدا کە موناقەشەی یاسا دەکرێتن تکام وایە، باشترێش وایە مەوزوعیانە بیر بکەینەوەو لەبیر بکرێتن، با بە سەراحەتترێش بڵێین، جاری وا هەبووە پرۆژە یاسایەکمان موناقەشە کردووە، لەبەر ئەوەی وەزیرەکە یەکێتیە، یان پارتیە بۆچوونی وا تەرح کراوە نا مەوزوعی بووە، پاش هەلبژاردن حکومەتەکە، یان ئێستا هەندێك وەزیر جێگۆڕکێ دەکرێتن، ئەی باشە دەبێت بێینەوە قانونەکە موناقەشە بکەین، تۆزێك مەوزوعیەتی دەوێت لە موناقەشە کردنی یاسا، ئەم یاسایە، دوو/ حەقیقەت دەبێت لەبەرچاو بگرین، یەکێکیان ئەوەیە هەرێمی کوردستان وەکو هەرێمێك، ماددەیەك لە دەستووری عێراقدا ئاماژەی پێ کراوە، کە ئەو هەرێمە ئیقراری کردووە وەکو فیدرالیەتێك، ئەوە یەك.

دووش/ ویستی ئەو خەڵکەی لە کوردستاندا دەژێتن، ئومێدی بۆ دوا رۆژ، بۆ دامەزراندنی کیان، بۆ پێشخستنی ئەو کیانە، بۆ پەرەسەندنی، هەمووی ئیجاب دەکاتن تۆزێك نزیکی هەبێتن لەو تایبەتمەندییە، ناکرێت تۆ دەسەلآت لە دانانی یاسا لە پەرلەمانی کوردستاندا خۆت بە ئیرادەی خۆت دەنگت بۆ ئەو هەرێمە داوە، بەو فیدرالیەتە داوە لە ساڵی 1992ەوە قەرارت داوەو ئیشی بۆ دەکەیت لە پەرلەمانی عێراقدا هەروا، لە دەستووری عێراقدا هەروا، ئێستاکە لەبەر رۆشنایی هەندێك بۆچوون کە مەوزوعی نین عەفوم دەکەن لەوەدا، دەبێت بەو شێوەیە دەنگی بۆ بدەین بەدەر لەوەی کە ئەمڕۆکە بۆچوونمان لەوە دابێت کە وایە، یاخود تەئسیراتێکی رۆشنبیری زۆر تایبەت بە شتێکەوە هەیە، بۆیە لێرەدا ئەو داڕشتنە هاتووە لەو ماددەیەدا زۆر بە دیقەت هاتووە، سەربەخۆیی ئەنجومەنی پارێزگاکان دەپارێزێتن، دەسەلآتی چاودێری داوەتێ، لامەرکەزی داوەتێ، ناکرێتن تۆ پەرلەمانێکت هەیە، دەسەلآتی پەرلەمانی تەشریعی ئەساسی یاسایە، پەرلەمانی ئێمە دانانی یاسایە، ئەنجومەنی پارێزگا ئەنجومەنێکی قەراردەرە، ئەنجومەنی قەراردان، ئەنجومەنی نیشتمانی کە ئێستا ناومان لێ ناوە پەرلەمانی کوردستان، ئەنجومەنی دانانی یاسایە، حکومەت ئەنجومەنی جێ بەجێ کردنە، سێ دەسەلآتی جیاوازن ناکرێتن تۆ دوو ئەنجومەنی تەشریعی هەبێتن لە هەرێمێکدا، لە ولآتێکدا ئەگەر فیدرالی نەبێتن، لە ولآتێکدا یەك ئەنجومەن هەیە، فیدرالی هەبێتن ئەوانەی فیدرالیەتیان هەیە، ئەنجومەنی تەشریعیان هەیە، پەرلەمانی هەیە، بۆیە ئەو تێکەلآو

کردنه قانونی نییه، لەگەڵ دەستووردا ناگونجێت، ئەگەر بەو شێوەیە کە هەندێك بۆچوونی ئێوە قەبول بکرێت و لەگەڵ ویستی خەڵکی کوردستان بۆ دوا رۆژی، بۆ دامەزراندنی کیان ناگونجێتن، لەگەڵ گۆڕینی پۆستەکانمان ئێوە سبەینێ دەبنە وەزیر، یان دەبنە ئەندامی ئەنجومەنی پارێزگا، ئەو وەختی دەبێت لەبەر رۆشنایی مەوقیعەکە بیر بکەنەوە تووشی تەناوقوز دەبین، بۆیە من پێم باشە تەنیا لە رووی ئەگەر هینەکەی کاك دکتۆر نوری باسی کرد، ئەگەر داڕشتنێکیان هەبێت، کاك شێروان باسمان بۆ بکات، فەرموون.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێز کاك دکتۆر نوری ئیشارەتی بەوەدا، کە دەبێت ئەنجومەنی پارێزگاکان سوڵتەی ئیداریان هەبێت، باشە ئەنجومەنی پارێزگاکان چ عیلاقەیان لەگەڵ سوڵتەی ئیداری هەیە، نەخێر ئیداری، عەدا رەقابی سوڵتەی ئیداریشیان هەبێت.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

باسی دەسەلاتی چاودێری تێدا بوو، بەلاّم هەر خۆی پێشخستن و پاشخستنە، موشکیلە ئەوە نییە، ئەگەر وەکو خۆی بیخوێننەوە، بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگدانەوە، هیچ مولاحەزەیەکی وا نەبوو.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الخامسة: مجلس المحافظة هو السلطة الرقابية ضمن الحدود الادارية للمحافظة وله حق اصدار القرارات والانظمة والتعليمات لتنظيم الشؤون الادارية والمالية في المحافظة بما يمكنها من الاشراف على ادارة شؤون المحافظة وفق مبدأ اللامركزية الادارية وبما لا يتعارض مع الدستور والقوانين النافذة في الاقليم.

بەڕێز اخر جمال انور:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی پێنجەم: ئەنجومەنی پارێزگا دەسەلاّتی چاودێرییە لەناو سنووری کارگێڕیی پارێزگاداو مافی ئەوەی هەیە بڕیارو پێڕەو و رێنماییەکان دەربچوێنێ بۆ رێکخستنی کاروباری کارگێڕی و دارایی لەناو سنووری پارێزگادا، تاکو بتوانێ کاروباری پارێزگا هەڵسووڕێنێ بەپێی پرنسیپی لامەرکەزی بەڕێوەبردن بە جۆرێکی وا کە ناکۆك نەبێ لەگەڵ دەستوورو یاساکانی کارپێکراو لە هەرێمدا.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

دەیخەمە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵدایە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نییە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، بەزۆرینەی دەنگ وەرگیرا، تکایە ماددەی شەشەم.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة السادسة: يختص مجلس المحافظة بمايلي:

اولاً: انتخاب رئيس المجلس ونائبه من بين اعضائه بالأغلبية المطلقة لعدد اعضاء المجلس في اول جلسة يعقدها المجلس التي يدعو لها المحافظ خلال خمسة عشر يوماً من تأريخ المصادقة على نتائج الأنتخابات وتنعقد الجلسة برئاسة اكبر الأعضاء سناً.

ثانياً:

1- اقالة رئيس المجلس او نائبه بناء على طلب ثلث عدد اعضائه ويعتبر الرئيس أو نائبه مقالاً بموافقة 3/2 ثلثي عدد اعضائه عند فقدانه احد شروط العضوية او تحقق احد الاسباب الآتية:

أ- عدم النزاهة او استغلال المنصب الوظيفي.

ب- التسبب في هدر المال العام.

ج- الاهمال او التقصير المتعمد في اداء الواجب.

2- لرئيس المجلس او نائبه الطعن في القرار المتخذ بالاقالة لدى المحكمة الادارية المختصة وفق احكام قانون مجلس الشورى لأقليم كوردستان رقم 14 لسنة 2008.

ثالثاً:

1- انتخاب المحافظ من بين اعضاء المجلس بالأغلبية المطلقة، خلال مدة اقصاها ثلاثون يوماً من تأريخ انعقاد أول جلسة له.

2- اذا لم يحصل اي من المرشحين على الأغلبية المطلقة يتم التنافس بين المرشحين الحاصلين على اعلى الأصوات ويعد فائزاً من يحصل على اكثرية الاصوات في الاقتراع الثاني.

رابعاً:

1- استجواب المحافظ او احد نائبيه بناءاً على طلب ثلث أعضائه وعند عدم قناعة الأغلبية البسيطة باجوبة المستجوب يعرض طلب الاقالة للتصويت في جلسة ثانية ويعتبر المحافظ او احد نائبيه مقالاً بعد موافقة المجلس بأغلبية ثلثي عدد أعضائه ويكون طلب الأقالة او التوصية بها مستنداً على احد الأسباب الحصرية الواردة في الفقرة (ثانياً) من هذه المادة.

2- للمحافظ ونائبيه الطعن في القرار المتخذ بالاقالة لدى المحكمة الادارية المختصة.

خامساً:

1- إعداد مشروع موازنة المجلس لدرجها في مشروع موازنة المحافظة.

2- اقرار مشروع موازنة المحافظة المحال اليها من قبل المحافظ بموافقة الاغلبية المطلقة على ان تراعى المعايير القانونية والنظامية في توزيع التخصيصات لمركز المحافظة والاقضية والنواحي ورفعها الى وزارة المالية في حكومة الاقليم.

سادساً: رسم السياسة العامة للمحافظة بالتنسيق مع الوزارات ووضع الخطط الاستراتيجية لتنميتها بما لا يتعارض مع التنمية الوطنية والاقليمية.

سابعاً: اقرار النظام الداخلي لعمل المجلس بالاغلبية المطلقة خلال شهر من تاريخ اول جلسة له.

ثامناً: اصدار القرارات والانظمة والتعليمات وتقديم التوصيات لتنظيم الشؤون الادارية والمالية وتحسين ادارة الخدمات العامة في المحافظة.

تاسعاً: اقتراح مشاريع القوانين الخاصة بتطوير المحافظة ورفعها الى مجلس الوزراء عن طريق الوزارة المعنية.

عاشراً: تحديد أولويات المحافظة من المشاريع وله تعديل اي مشروع محلي يرد ضمن الموازنة السنوية لاية وزارة بالتنسيق معها بالاغلبية المطلقة على ان لا يؤدي هذا التعديل الى الزيادة في حدود الصرف المذكور في الخطط وعلى ان لا يتعارض مع فاعلية تنفيذ الاهداف الوطنية في الاقليم وله تعديل او ايقاف اي مشروع آخر بموافقة (3/2) ثلثي عدد اعضائه.

حادي عشر: الرقابة على جميع انشطة الهيئات التنفيذية المحلية لضمان حسن اداء اعمالها باستثناء المحاكم والوحدات العسكرية وحرس الاقليم (البێشمەرگە) والجامعات والكليات والمعاهد التابعة لوزارة التعليم العالي والبحث العلمي والدوائر ذات الاختصاص الاتحادي في المحافظة.

ثاني عشر:

1- المصادقة بالأغلبية المطلقة على ترشيح ثلاثة من أصل خمسة مرشحين يقدمهم المحافظ لاشغال منصب نائبي المحافظ ويصدر امر تعيين اثنين منهم من قبل مجلس الوزراء.

2- المصادقة بالأغلبية المطلقة على ترشيح ثلاثة مرشحين من اصل خمسة يقدمهم المحافظ لاشغال مناصب المدراء العامين في المحافظة ويصدر الامر بتعيين احدهم من قبل مجلس الوزراء.

3- اقتراح اعفاء المدراء العامين في المحافظة بالاغلبية المطلقة لعدد اعضاء المجلس بناءً على طلب المحافظ او (1/5) عدد اعضائه ولمجلس الوزراء حق الاقالة بناءً على طلب الوزير المختص استناداً الى احد الاسباب الواردة في الفقرة (ثانياً) من هذه المادة.

ثالث عشر: المصادقة بالأغلبية المطلقة على اقتراح إجراء التغييرات الادارية على الاقضية والنواحي والقرى بالدمج والاستحداث وتغيير اسمائها ومراكزها وما يترتب عليها من تشكيلات ادارية ضمن حدود المحافظة بناءاً على اقتراح المحافظ او ثلث اعضاء المجلس.

رابع عشر: تشكيل لجان دائمية ومؤقتة من بين اعضائه لمراقبة اجهزة او انشطة الهيئات التنفيذية على مستوى المحافظة ولها الاستعانة بالخبراء والمستشارين من الوزارات المعنية بالموضوع.

خامس عشر: اختيار شعار للمحافظة مستوحى من الارث التأريخي والحضاري لها.

سادس عشر: اقتراح تعويض المتضررين في حالة وقوع الكوارث والآفات الطبيعية وطلب تقديم المساعدات الاجتماعية في حدود المحافظة.

سابع عشر: إصدار نشرة محلية تنشر فيها كافة القرارات والانظمة والتعليمات والاوامر التي تصدر من المجلس ونشاطاته لاطلاع المواطنين عليها.

ثامن عشر: ممارسة اية اختصاصات اخرى منصوص عليها في الدستور او القوانين النافذة.

بەڕێز اخر جمال انور:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی شەشەم: ئەنجومەنی پارێزگا ئەم تایبەتمەندییانەی خوارەوەی هەیە:

یەکەم: هەڵبژاردنی سەرۆ کی ئەنجومەن وجێگرەکەی لە نێوان ئەندامانی بە زۆرینەی رەهای ژمارەی ئەندامان لە یەکەم دانیشتنی ئەنجومەندا کە پارێزگار بانگەوازی بۆ دەکات لە ماوەی پازدە رۆژ لە مێژووی راستاندنی ئەنجامی هەڵبژاردنەکان و دانیشتنەکە بە سەرۆکایەتی بە تەمەنترین ئەندام دەبێ.

دووەم:

1- لە کار لادانی سەرۆکی ئەنجومەن، یان جێگرەکەی لەسەر داوای سێیەکی ژمارەی ئەندامانی و بەرەزامەندیی دوو لەسەر سێی ئەندامانی، سەرۆك یان جێگرەکەی بە لادراو دادەنرێت، هەر کاتێ مەرجێکی ئەندامێتی لە دەست بدات، یان یەکێ لەم هۆیانەیان لەسەر ساغ بۆوەوە:

أ- دەست پیسیی، یان خراپ بەکارهێنانی پایەی فرمانەکەی.

ب ـ بوون بەهۆی بە فیڕۆ دانی دارایی گشتی.

ج ـ خەمساردی، یان کەمتەر خەمی بە ئەنقەست لە جێبەجی کردنی ئەرکەکەی.

2- سەرۆك، یان جێگرەکەی بۆیان هەیە تانووت لە بڕیاری لادانیان بدەن لە لای دادگای کارگێڕیی تایبەت بەپێی حوکمەکانی یاسای ئەنجومەنی شوورای هەرێمی کوردستان ژمارەی (14)ی ساڵی 2008دا.

سێیەم:

1- هەڵبژاردنی پارێزگار لەنێوان ئەندامانی ئەنجومەن بە زۆرینەی رەها لە ماوەیەك کە ئەو پەڕی (30) سی رۆژ لە مێژووی بەستنی یەکەمین دانیشتنیەوە.

2- ئەگەر هیچ کامێك لە پالێوراوەکان زۆرینەی رەهای بەدەست نەهێنا ئەوا کێبڕکێ لەنێوان ئەو دوو پالێوراوە دەبێ کە زۆرترین دەنگیان بەدەست هێناوەو ئەوەی زۆرینەی دەنگەکان بباتەوە لە دەنگدانی دووەمدا ئەو بەدەرچوو دادەنرێت.

چوارەم:

1- لێ پچینەوە کردن لەگەڵ پارێزگار، یان یەکێك لە جێگرەکانی لەسەر داوای سێیەکی ئەندامانی دەبێ و لە کاتی قەناعەت نەهاتنی زۆرینەی سادە بە وەڵامەکانی لێپچینەوە لەگەڵ کراودا، ئەوا داوای لادانیان (الاقالة) دەخرێتە دەنگدانەوە لە دانیشتنێکی دووەمداو پارێزگار، یان یەکێك لە جێگرەکانی بە لادراو دادەنرێن دوای وەرگرتنی رەزامەنی ئەنجومەن بە زۆرینەی دوو لەسەر سێی دەنگی ئەندامانی، داواکاریی لادانەکە، یان راسپاردنی، دەبێ پشت بە یەکێك لەم هۆیانەی کە لە بڕگەی دووەمی ئەم ماددەیەدا هاتووە ببەستێ.

2- پارێزگارو دوو جێگرەکەی بۆیان هەیە تانووت بدەن لەو بڕیارەی دەرکراوە بە لادانیان لەسەر کار لە دادگای کارگێڕی تایبەتمەند.

پێنجەم:

1- **ئامادە کردنی پرۆژەی بودجەی ئەنجومەن بۆ تۆمارکردنی لە بودجەی پارێزگا.**

2- **پەسەند کردنی پرۆژەی بودجەی پارێزگا کە لەلایەن پارێزگارەوە بە رەزامەندی زۆرینەی رەها رەوان کراوە بەو مەرجەی پێوەرە یاسایی و سیستەمیەکان رەچاو بکرێن لە دابەش کردنی تەرخان کراوەکان بۆ سەنتەری پاریزگاو قەزاو ناحیەکان و پاشان بەرز کردنەوەی بۆ وەزارەتی دارایی حکومەتی هەرێم .**

شەشەم: نەخشەکێشانی سیاسەتی گشتی بۆ پارێزگا بەهەماهەنگی لەگەڵ وەزارەتەکان و دانانی پلانی ستراتیژی بۆ گەشە پێدانی بە جۆرێك کە لەگەڵ گەشەپێدانی نیشتمانی و هەرێمی ناکۆك نەبێ.

حەوتەم: بڕیاردان لەسەر پێڕەوی ناوخۆ بۆ کارەکانی ئەنجومەن لە ماوەی مانگێك لە مێژووی یەکەم دانیشتنیەوە.

هەشتەم: دەرچووواندنی بڕیارو پێڕەوە ناوخۆییەکان و رێنماییەکان و پێشکەش کردنی راسپاردەکان بۆ رێکخستنی کاروباری کارگێریی و دارایی و چاککردنی بەڕێوەبردنی خزمەتگوزارییە گشتیەکان لە پارێزگادا.

نۆیەم: پێشنیاز کردنی پرۆژە یاسا تایبەتیەکان بە پەرەپێدانی پارێزگا و بەرز کردنەوەی بۆ ئەنجومەنی وەزیران لە رێگەی وەزارەتی پەیوەندیدارەوە.

دەیەم: دەستنیشان کردنی پێشینیەکانی (اولویات) پارێزگا لە پرۆژەکان و، بۆی هەیە هەر پرۆژەیەکی خۆجێیەتی لە ناو بودجەی سالانەدا هاتبێت بۆ وەزارەتێك هەموار بکات بە هەماهەنگی لەگەڵیدا بە رەزامەندیی زۆرینەی رەهای ئەندامانی ئەنجومەن بە مەرجێك ئەو هەموار کردنە نەبێتە مایەی زیاد بوونی رادەی خەرج کردنی باسکراو لە پلانەکان و هەروەها بەو مەرجەی کە لەگەڵ کارایی جێبەجی کردنی ئامانجە نیشتمانیەکان لە هەرێمدا ناکۆك نەبێ و بۆی هەیە هەر پرۆژەیەکی تر بەرەزامەندیی دوو لەسەر سێی ژمارەی ئەندامانی هەموار بکرێ، یاخود رابگیرێ.

یازدەم: چاودێری گشت چالاکییەکانی دەستەکانی جێبەجێ کردن بۆ دابین کردنی باش جێبەجێ کردنی کارەکانی بێجگە لە دادگاکان و یەکە سەربازییەکان و پاسەوانی هەرێم (پێشمەرگە)و کۆلێجەکان و پەیمانگاکانی سەر بە وەزارەتی فێرکردنی باڵاو تویژینەوەی زانستی و ئەو فەرمانگانەی کە تایبەتمەندیی فیدراڵییان هەیە لە هەرێمدا.

دوازدەم:

1- رەزامەندیی دەربڕین بە زۆرینەی رەها لەسەر پاڵاوتنی سێ پالێوراو لە ئەسڵی پێنج کەس کە پارێزگار پێشکەشیان دەکات بۆ پڕکردنەوەی پۆستی هەردوو جێگری پارێزگار فەرمانی دامەزراندنی دوانیان لە لایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە دەردەچێ.

2- رەزامەندیی دەربڕین بە زۆرینەی رەها لەسەر پاڵاوتنی سێ پالێوراو لە ئەسڵی پێنج کەس کە پارێزگار پێشکەشیان دەکات بۆ پڕکردنەوەی پۆستی بەڕێوەبەرە گشتیەکان لە پارێزگاداو فەرمانی دامەزراندنی یەکێکیان لە لایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە دەردەچێ

3- پێشنیاری لەسەرکار لادانی بەڕێوەبەرە گشتیەکان لە پارێزگا بە زۆرینەی رەهای دەنگی ئەندامان لەسەر داوای پارێزگار، یان لەسەر پێشنیازی 1\5 پێنجیەکی ژمارەی ئەندامانی ئەنجومەن، هەروەها ئەنجومەنی وەزیران مافی لادانی هەیە بە پێشنیازێك لە وەزارەتی تایبەتمەند بەپێی ئەو هۆیانەی کە لە بڕگەی (دووەم)ی ئەم ماددەیەدا هاتوون.

سێزدەم: رەزامەندیی دەربڕین بە زۆرینەی رەها لەسەر پێشنیازی بەجێ گەیاندنی گۆڕانکاریی کارگێڕیی لە قەزاو ناحیەکان و گوندەکان بەلێکدانیان و لە نوێ دانان وگۆڕینی ناو و سەنتەرەکانیان و ئەوەی لێیان دەکەوێتەوە لە پێکهاتەی کارگێڕی لە چوار چێوەی سنووری پارێزگا و ئەمەش لەسەر پێشنیازی پارێزگار، یاخود سێیەکی ئەندامانی ئەنجومەن دەبێ.

چواردەم: پێکهێنانی لیژنەی هەمیشەیی و کاتی لە نێوان ئەندامانی بۆ چاودێری کردنی دەزگا، یان چالاکیەکانی دەستە جێبەجێ کارەکان لەسەر ئاستی پارێزگاو بۆی هەیە پشت بە شارەزاو راوێژ کاران لە وەزارەتە پەیوەندیدارەکان ببەستێ.

پازدەم: هەڵبژاردنی دروشمێك بۆ پارێزگا، کە لە کەلەپووری مێژوویی و شارستانیەکەیەوە وەرگیرا بێ.

شازدەم: پێشنیاز کردنی قەرەبوو کردنەوەی زیان پێکەوتووان لە حاڵەتی روودانی کارەسات و بەڵای سروشتی و داوای پێشکەش کردنی یارمەتییە کۆمەڵایەتییەکان لە سنووری پارێزگادا.

حەڤدەم: دەرچووواندنی بڵاۆ کراوەیەکی خۆجێیەتی تاکو هەموو بڕیار و پێڕەوو رێنماییەکان و فەرمانەکانی کە لە ئەنجومەن دەردەچن لەگەڵ چالاکیەکانی تێدا بلاۆ بکرێتەوە تاکو هاووڵاتییان ئاگاداربن لێیان.

هەژدەم: راپەراندنی هەر تایبەتمەندییەکی تر کە دەقیان لە دەستوور یان یاسا کارپێکراوەکاندا هەیە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك شێروان.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لەگەڵ دەقی ماددەکەین، بەڵام تەوزیحێك هەیە دەمەوێت بیدەم، زۆر لە بڕگەکان ئەغلەبیەی موتڵەقە هاتووە، ئێمە مەقصەدمان لە ئەغلەبیەی موتڵەقە (الاغلبية المطلقة لعدد أعضاء المجلس) یەعنی (50 + 1)، حەزم کرد ئەو تەوزیحە بدەم، بۆیە ئەغلەبیەی موتڵەقە بە رەهایی هاتووە، چونکە ئەغلەبیەی موتڵەقە لە حازرینش هەیە، لە عەدەدی ئەعزای مەجلیسیش هەیە، ئەوەی ئێمە مەقصەدمانە لێرە (الاغلبية المطلقة لعدد أعضاء المجلس)، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە ئیزافە بکەن، کێ قسەی هەیە لەسەر ئەو ماددەیە، ناوتان دەنووسم، فەرموو کاك ئیحسان.

بەڕێز احسان عبدالله قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

حەقیقەت من چەند پێشنیارێکم هەیە، ئیحتیمالە پێتقی هەندەك ئیزافاتی بچووك باندێ ئەو یاسایە جێگیرتر بێتن، سەبارەت بە بڕگەی یەکەم ئەگەر ئەم فەقەرەیە ئیزافە بکەین (في حالة عدم دعوة المحافظ للاجتماع يجتمع المجلس تلقائياً في اليوم السادس عشر من تاريخ المصادقة على نتائج الانتخابات)، چونکە لەوانەیە بەهەر هۆیەك هەبێت موحافز ئەو دعوەیە نەکاتن لەو وختەی کە دیاری کراوە، ئەو کاتە ئەی مەجلیس چۆن کۆ دەبێتەوەو هەڵبژاردنی سەرۆکی ئەنجومەن دەکاتن؟.

سەبارەت بە فەقەرەی دوو، بڕگەی دووەم ئەگەر ئەم فەقەرەیەش ئیزافە بکرێت بە رەئی من باشترە (في حالة ارتكاب جناية او جنحة اثناء العضوية)، ئەو فەقەرەیەش ئیزافە بکرێتن، ئەوەش بە تەسەوری من باشتر دەبێتن، فەقەرەی دیکەش کاك شێروان وەلأم بداتن بەنیسبەت (اغلبية المطلقة لاعضاء المجلس) ئەگەر هەر لەناودا بنووسرێت (اعضاء المجلس) بە ئیعتیبار جیاواز بێتن حازرە، یان ئەوەی دیکەیە.

سەبارەت بە فەقەرەی چوارەم، بە تەسەوری من (للمحافظ ونائبيه الطعن في القرار المتخذ بالاقالة لدى المحكمة الادارية المختصة) ئەگەر ماوەکە دیار بکرێتن، (خلال خمسة عشرة يوما من تاريخ تبليغه بالقرار وعلى المحكمة البت في الاعتراض خلال مدة لا تتجاوز عن ثلاثين يوما من تاريخ تصديق الطعن)، ئەو فەقەرەیەش ئیزافە بکرێت بە تەسەوری من دێ باشتر دەبێت.

هەروەها فەقەرەیەکی دیکەش ئیزافە بکرێتن لە دوای فەقەرەی دوو لە (رابعاً) (في حالة اقرار اقالة المحافظ يقوم المجلس بانتخاب محافظ جديد وفق أحكام هذا القانون)، بۆ ئەوەی عەمەلیەکە موتەکامل بێتن، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

خۆی دەزانی چیە نوقتەی یەکەمت زۆر جەنابی وەزیریش هینی هەیە، نوقتەی یەکەم کە پارێزگار داوا بکاتن بۆ هەڵبژاردن، جارێ هەڵبژاردنی بۆ نەکراوە، پارێزگاری پێشووش رەنگە پەیوەندی پێوە نەمێنێت، ئەگەر هەڵبژاردن کرا نابێتن، لەبەر ئەوە نازانم کێ داوای هەڵبژاردنەکە بکات؟ وەزیری ناوخۆ بێت، یان رەئیسی وزەرا بێت، کێ داوای کۆبوونەوە بکات؟ یان تلقائیەن کۆببێتەوە، کاك شێروان صیغەیەکی بۆ بدۆزەوە.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوە مەوزوع هەڵبژاردن نییە، لێرە مەوزوع ئەنجومەنەکە کە هەڵدەبژێردرێت کۆبوونەوەکەیە، مەسەلەن موحافز دەعوەی بۆ دەکات لە ماوەی پازدە رۆژ، مەسەلەکە ئەوەیە لێرە، پاش ئەوەی نەتائیجی ئینتیخابات ئاشکرا دەکرێت.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە ئیزافە بکرێت (في حالة عدم دعوة المحافظ للاجتماع يجتمع المجلس تلقائياً بعد مرور خمسة عشر يوماً يجتمع المجلس في اليوم السادس عشر تلقائياً)، یەعنی پازدە رۆژەکە تەواو بوو لە رۆژی شازدەم تلقائی مەجلیس کۆ دەبێتەوە، وەکو ئەوەی پەرلەمان، ئەوە باشە، مەحافزی پێشوو دەعوەت دەکاتن بۆ کۆبوونەوە، ئەگەر لەو پازدە رۆژەدا نەیکرد رۆژی شازدەم بەپێی قانون مەجلیس خۆی کۆ دەبێتەوە گەورەترین و بە تەمەنترین کەسیان ریئاسەتی دەکات و بەڕێوەی دەبات، باشە ئەوەی چاك بکەن، نوقتەی یەکەم لە کۆڵ بۆوە، کاك کەریم فەرموو.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕاستی من تێبینیم لەسەر بڕگەی سێ و بڕگەی نۆ هەیە، بڕگەی سێ دەڵێت (انتخاب المحافظ من بين اعضائه)، بەڕاستی ئەگەر ئێمە حەصرمان کرد تەنها لەنێوان ئەندامانی ئەنجومەن پارێزگار هەڵبژێرێت، کەواتە ئێمە دەستی ئەنجومەن دەبەستینەوە، سبەی رۆژێ ئەگەر یەکێك لەناو ئەنجومەن نەبوو شایستەی ئەوە بێتن، یان ئەوەتا دەست بدات بۆ هەموو شروتەکانی تێدا موتەوەفیر نەبوو، بۆ نموونە لە ماددەی چواردەم لە شروتی ئەندامی ئەنجومەن دەڵێت شەهادەی ئیعدادیەی هەبێت، بەڵام بۆ محافز دەبێت بەکالۆریۆس بێت، باشە ئەوە هەڵبژاردنە یەکێك دەرنەچوو شەهادەی بەکالۆریۆسی هەبێت، ئەوە تەناقوز دروست دەکاتن، کەواتە تۆ کەست بە دەست ناکەوێتن لەناو ئەندامانی ئەنجومەن بێت بیکەی بە محافز، لێرەدا بە پەسندی دەزانم هەروەك چۆن سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیران لە دەرەوەو لە ناوەوەی پەرلەمان دەبێت، بەهەمان شێوەش محافز لە دەرەوەو لە ناوەوەی پەرلەمان بێت، ئەوە یەك لە سێیەم بڕگەی یەك لە ماددەی چواردە هاتووە شروتەکانی ئەندامانی ئەنجومەن لەوێ هاتووە (شروط العضوية وعمل المجالس).

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە پێمواید هەر زیادە لەو قانونەدا، دەبێت بچێتە قانونی هەڵبژاردن، لێرە زیادە، لەوێ موناقەشەی دەکەین.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە بڕگەی نۆ دەڵێت (اقتراح مشاريع القوانين الخاصة بتطوير المحافظة ورفعها الى مجلس الوزراء عن طريق الوزارة المعنية)، باشە بۆ چ؟ (لغرض المصادقة من قبل البرلمان)، دەبێت دوو جار رەفع بۆ پەرلەمان بکرێ (عن طريق مجلس الوزراء)، فەقەرەی نۆ، هەر ئەوە بوو زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

خۆی ئۆتۆماتیکیەن کە چووە مەجلیسی وزەرا، خۆ مەجلیسی وزەرا قانون دەرناهێنێ، دەینێرێتە پەرلەمان، دەریش نەکرێتن بەدیهیەتە، کاك باپیر فەرموو.

بەڕێز باپیر کاملا سلیمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەشێوەیەکی گشتی لەسەر ئەو ئەغلەبیەی موتلەقە تێبینیم هەیە، ئەگەر بکرێتە (اکثریة) باشتر دەبێت زۆرینە، چونکە ئێمە دەزانین پێکهاتەی سیاسی جیا جیای دەبێت، بۆچوونی جیا جیای تێدا دەبێت، لەبەر ئەوەی لە ئەنجامی رێك نەکەوتنی ئیش و کارەکان دوا دەکەون، چ لە هەڵبژاردنی محافز بێت، چ لە بڕیارەکانی تر بێت، ئەوە چەقینێك دەبێت لە ئیش و کارەکان، بۆیە زۆرینە بە باشترو پەسندتری دەزانم، ئێستا ئێمە ئەو یاسایە دادەنێین، بۆ ئێستا نییە، ئێستا پێکهاتەی یان خەریتەی سیاسی دەگۆڕێت، مومکینە نەخشەی سیاسی وا بگۆڕێت لە ئایندەدا پێکهاتەکان زیاتر ورد ببنەوە، بۆیە زۆرینە بە پەسندتری دەزانم، نەك زۆرینەی رەها، ئەوە لە خاڵێکیان، بڕگەی یازدە لەو ماددەیەدا باس لەوە دەکات کە چاودێرییەکانی پێشمەرگەو کۆلیجەکان بکات و بەتایبەتی بۆ ناوی ئەو دووانە هاتووە؟ ئایا مەجلیسی محافەزە چاودێری هەموو بەشەکانی کە لە سنووری پارێزگایدا نایکات؟ بۆ ئەوانە هاتووە؟ چ پێویست نییە پێموایە لێرەدا باس لەوە بکات لە ئەدای واجیبیاندا، یان لە جێ بەجێ کردنی کارەکانیاندا ئەوە تایبەتمەندی پێ بدرێت، تایبەتمەندی پێدرا، یەعنی ئەوانەی تری بۆی نییە بکات، بۆیە باشتر وایە یان ئەو بڕگەیە نەمێنێت، یان چاودێرە لەسەر هەموویانەوە، بەڵێ بڕگەی یازدە، ئەو تایبەتمەندییە بۆ ئەوە بکرێت؟ ئەگەر بکرێت هەیئەتێك هەیە لە ژێر چاودێری ئەنجومەنی پارێزگا دەبێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

دەزانی موقتەرەحێك هەیە، دەڵێن ئێمە بەو شێوەیە موناقەشە بکەین کە لیژنەی یاسایی هین دەکاتن، ئەوەلەن تێکەڵاوێك دەبێتن نازانین ئەوە بکەینەوە، لەبەر ئەوە بڕگە بە بڕگە موناقەشەی دەکەین، بۆیە بڕگەی یەکەم تەواو بوو بەو مولاحەزەیەی کە دراو ئیزافەمان کرد، کاك ئیحسان دای، ئەگەر بێتو لە بڕگەی یەکەمدا دەڵێت هەڵبژاردنەکە، با بۆت بخوێنمەوە چی لێهاتووە، بڕگەی یەکەم دەڵێت: (انتخاب رئیس المجلس ونائبه من بین اعضائه بالأغلبیة المطلقة لعدد اعضاء المجلس في اول جلسة یعقدها المجلس التي یدعو لها المحافظ خلال خمسة عشر یوماً من تأریخ المصادقة على نتائج الأنتخابات وفي حالة عدم دعوته یجتمع المجلس تلقائیاً الساعة الثانیة عشرة ظهراً من الیوم السادس عشر من تاریخ المصادقة وتنعقد الجلسة برئاسة اکبر الأعضاء سناً)، ئەوە باشە، فەرموو سۆزان خان.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەم ماددەیە دەڵێت (انتخاب المجلس ونائبه) لەگەڵ ئەوەشدا لە چوارەمدا (استجواب المحافظ او احد نائبیه)، یەعنی محافز دوو نائیبی هەیە، رەئیسی مەجلیس یەك نائیبی هەیە، من بەس ئەوە پرسیارەکەمە، بەس وەلأمم بدەنەوە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ وایە، ئەوە تەنفیزییە، ئەوە تەشریعییە، هەر یەکە یەک نائیبیان دەبێت، بەڵام تەنفیزی زۆر جار دووی دەبێت، سێ معاونیشی دەبێت، یەعنی تەبیعییە، کاك سالم.

بەڕێز سالم محمد علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بێژت محافز، ئان نائیبێ وی دەهێتە هەڵبژاردن (بالاغلبیة المطلقة) ئەگەر ئەغلەبییەی موتڵەقە کەسێك نەگۆت، بڕگەیەك ئیزافە ببێت ئەگەر کەسێ ئەغلەبییەی موتڵەقە نەبت تەنافوس لەمابینا هەردوو مورەشەح بێتە کرن دەبێتە ئەغلەبیە دەنگ دەبری، کێ بربدا، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

جوابی بدەوە کاکە.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوە لە (ثالثاً) موعالەجە کراوە، دەڵێت: (انتخاب المحافظ من بین اعضاء المجلس بالأغلبیة المطلقة، خلال مدة اقصاها ثلاثون یوماً من تأریخ انعقاد أول جلسة له).

دوو/ (اذا لم یحصل اي من المرشحین على الأغلبیة المطلقة یتم التنافس بین المرشحین الحاصلین على اعلى الأصوات ویعد فائزاً من یحصل على اکثریة الاصوات في الاقتراع الثاني).

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

بۆ رەئیسی مەجلیسیش هەمان شت، ئەگەر نەنووسرا بێت دەینووسین، کاك دکتۆر نوری فەرموو.

بەڕێز د.نوری جمیل تاڵەبانی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من ئەم ماددەیە زۆر بە دوورو درێژ دەبینم، دەکرێت دابەش بکرێت بەسەر سێ ماددە، بۆ نموونە بڕگەکانی یەك و دوو و سێ کە تایبەتن بە شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆك و جێگری ئەنجومەنی پارێزگاو جێگرەکەی، سێ بڕگەیە لە ماددەیەکدا، ماددەی دووەم بڕگەی چوار دەگرێتەوە کە تایبەت دەبێت بۆ لێ پێچینەوە لە بەرپرسیاران لە پارێزگادا، ماددەی سێیەم ئەرکەکانی ئەنجومەنی پارێزگا دەست نیشان دەکات، کە لە بڕگەکانی پێنجەوە تاکو هەژدە دەگرێتەوە، زیاتر رووتر دەبێت و باشتر دەتوانین ئەو ماددەیە تاوتوێ بکەین، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

گێلاس خان فەرموو.

بەڕێز گێلاس محی الدین محمد غریب:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

(دووەم خاڵی دوو/ سەرۆك یان جێگرەکەی بۆیان هەیە تانووت لە بڕیاری لادانیان بدەن)، ئەو سەقفی زەمەنی دانانرێت بۆ ئەو تەعنە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئێمە فەقەرە یەك موناقەشە دەکەین، فەقەرەی یەك بەو ئیزافەیەی کردمان کەس مولاحەزەی نەدا، ئەوەی دراوە وەلأم درایەوەو تەوزیحە، ئەو فەقەرەیە دەخەمە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵ فەقەرە یەکە بەو گۆڕانکاریەی تێدا کرا دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نییە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، بەکۆی دەنگ وەرگیرا، فەقەرە دوو، ئەوەی کاك دکتۆر نوری گوتی راستە، بەلأم ئەوە لە جملەی یەکەمدا دەڵێت (یختص المجلس) هەمووی دەگرێتەوە، ئەگەرنا قسەکەی مەنتقی تێدایە.

دووەم (ثانیاً) موناقەشەی یەك و، لە یەکدا (أ و ب و ج)و دوو دەکەین، کێ قسەی هەیە لەسەر ئەوە، لەوانەی کە ناویان نووسراوە ئەفزلیەتیان هەیە، بۆ ئەوەی ناوەکانیان شەتب بکەم، فەرموو.

بەڕێز کەژاڵ مجید قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە خاڵی دووەم دەڵێت (سەرۆك یان جێگرەکەی بۆیان هەیە تانووت لە بڕیاری لادانیان بدەن لە لای دادگای کارگێریی تایبەت بە پێی حوکمەکانی یاسای ئەوە)، من پێم باشە تانووت لە بڕیاری لادانیان لە لای دادگای تەمییز بێت، چونکە تا ئێستا دادگای کارگێڕی تایبەت لە کوردستاندا دانەمەزراوەو، هەروەها لادان وشەی تایبەت، چونکە دەستەواژەی وشەی تایبەت بە دادگا نەماوە، بۆیە لەگەڵ ئەوەشدا ناکرێت ئاماژە بەوە بکرێت کە وشەیەك نەمابێت لە دادگا بەکار بهێنرێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

پەخشان خان فەرموو.

بەڕێز پەخشان عبدالله زەنگەنە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پرسیارم هەیە، لە (ثانیاً/ اقالة رئیس المجلس او نائبه بناء علی طلب ثلث عدد اعضائه..... عدم نزاهة.....)، باشە ئەگەر خوانەخواستە مەسەلەی خیانەت و ئیرهاب و ئەوانە، ئەوە قانونێکی تر هەیە، یان دەکرێت ئەوەش لێرە دابنرێت، ئەگەر یەعنی تێوەگلا بوو لە کارێکی خیانەتکاری، یان ئیرهاب، یان شتێکی تر، ئەوە پرسیارە، ئایا قانونەکە دەیگرێتەوە؟ لە (رابعاً) ناوی دوو نائیبەکەی موحافز هاتووە، لە پێشتر هیچ باس نەکراوە، ئەو دوو نائیبەی موحافز دادەنرێن، رەنگە لەلای من روون بێت، بەلأم باشە ئیشارەتێکی تیا بێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ دوو نائیبەکە دادەنرێت لە ماددەیەکی تردا هەیە دەڵێت رەئیسی مەجلیسی وزەرا، یان وەزیر دەست نیشانی دەکات، فەرموو.

بەڕێز پەخشان عبدالله زەنگەنە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە دواوە هاتووە، بەڵام ئێرە مادام ناوەکەی نییە، پێمواییە لێرە بگوترێت باشترە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو ڤیان خان.

بەڕێز ڤیان احمد خضر پاشا:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش رەئیەکم هەیە لەسەر خاڵی دووەم (سەرۆك یان جێگرەکەی بۆیان هەیە تانووت لە بڕیاری لادانیان بدەن لە لای دادگای کارگێریی تایبەت بە پێی حوکمەکانی یاسای ئەنجومەنی شووراا)، بەڵام لێرە پێویستە سەقفێکی زەمەنی دابنرێت لەکاتی تانووت دانی، بە رەئی من لە ماوەی پازدە رۆژدا بێت، دووبارە هاوڕام لەگەڵ رەئیەکەی کەژاڵ خان کە لەلای دادگای کارگێڕی بکرێتە دادگای تەمییز، چونکە تایبەت نەماوە لە دادگای کارگێڕی، بڕیارەکە ئەمەش لە مەحکەمەی تەمییزدا بێت و سەقفێکی زەمەنیش پازدە رۆژ دابنرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك رەشاد فەرموو.

بەڕێز رشاد احمد ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەنیسبەت بڕگەی دوو لە ماددەی شەش پێشنیار دەکەم بگوازرێتەوە بۆ ماددەی سی، لەبەر ئەوەی حەلی مەجلیس و ئیقالەی عوزو لە ماددەی سی و سی و یەك هاتووە، بۆ تەنسیق ئەگەر بکرێت ئەو بڕگەیەش بگوازێتەوە بۆ ئەوێ زۆر باشە، سوپاستان دەکەم.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك جوتیار فەرموو.

بەڕێز کریم مجید شریف(جوتیار):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مادام لەسەر داوای سێیەکی ژمارەی ئەندامان سەرۆك و جێگرەکەی لادەبردرێت، رەنگە هۆکارێك بێتە پێشەوە کە لە (أ و ب و ج)یشدا نەبێت، ئەوانە مادام دەسەلاتی لادانیان هەیە، بە رەئی من بڕگەیەك زیاد بکرێت، هەر هۆکارێکی تر سێیەکی ئەندامانی ئەنجومەنی بیکەنە هۆکاری دەست لە کارکێشانەوەی ئەوان،

رەنگە هۆکارێك بێتە پێشەوە ئێستا تۆ لەناو ئەو چوارچێوەیە دابنێین، ئەو چوارچێوەیە جێی نەبێتەوە، ئەگەر حاڵەتێکی لەو بابەتە بێتە پێشەوە، ئەوەی بۆ زیاد بکرێت هەر هۆکارێکی تر، لەڕاستیدا منیش ئەو پرسیارەم هەیە، ئایا دادگای کارگێڕی تایبەت ئێستا هەیە؟ ئەگەر نەبێت دەکرێت ئێمە لەم یاسایە ناوی دەزگایەك بێنین کە ئێستا نییە، دەکرێت چارەسەرێکی بۆ بدۆزرێتەوە؟، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

سارا خان فەرموو.

بەڕێز سارا خضر پیرۆت:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەکانم کرا سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

واتا خولاصەی هینەکان ئەوەیە لەسەر دوو نائیبەکەیە، ئەوەی پەخشان خان گوتی، لێرەدا ناوی هاتووە، لەسەر تەعنەکەیە کە مەجلیسی شوورا بەپێی خاتوو ڤیان مەحکەمەی تەمییز بێتن، رەئیەکیش هەیە دەڵێت بگوازێتەوە، حەز دەکەم گوێ لە رەئی هەردوو لیژنە بگرم لەسەر ئەوە.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەنیسبەت نائیبەکە تەفسیراتی لە ماددەکانی تر هاتووە، موحافز دوو نائیبی دەبێت، شێوەی دامەزراندنی بەو شێوەیە موحافز پێنج کەس تەقدیم دەکات، ئەنجومەنیش سێ کەس هەڵدەبژێرێت لەو پێنجە، ئەو سێیەش دێتە ئەنجومەنی وەزیران ئەمرەکە بە دوو کەس دەردەچێت، بەنیسبەت پڕ کردنی پۆستی نائیب موحافز، بەنیسبەت تەعن لە مەوزوعی محاکمی ئیداری ئێمە قانونێکمان دەرکرد قانونی مەجلیسی شوورا لە قەزای ئیداری لەوێ بە تەفسیل هاتووەو تورق تەعنی خۆشی بە تەفسیل هاتووە، بۆیە ئێمە لێرە سەقفە زەمەنیەکەمان دانەنایە، ئەگەر هەر ئیسراریش دەکەن کە سەقفێکی زەمەنی دابنرێت، هەمان سەقفی دەهێنین لێرە دادەنێین هیچ ئیشکالیەتمان لەو مەسەلەیە نییە، بەنیسبەت کاك رەشاد کە دەڵێت بگوازێتەوە بۆ ماددەی سی، ماددەی سی عیلاقەی بەو مەسەلەیە نییە، عیلاقەی بە حەلی مەجالیس هەیە، ئەگەر مەتنی ماددەکە هەمووی بخوێنیەوە مەجالیس چۆن حەل دەبێت؟ چۆن حەل نابێت؟ بۆیە بەنیسبەت حەلەکە ئێمە رەئیمان وایە لە جێگای خۆیەتی، بەس بەنیسبەت قەزای ئیداری کە دروست نەکراوە، بەڕاستی ئێمە مەسئوول نینە قانونمان دەرکردووە، سەرۆکایەتی هەرێم تەصدیقی کردووە، چوویتە بواری جێ بەجێ کردن قەزای ئیداری ئێستا دروست نەکراوە، بەڕاستی ئێمە لەوەی بەرپرسیار نینە، ناکرێت ئێمە قەزایەکمان دروست کردووە قەزای ئیداری بێت سەیری ئەو جۆرە بابەتانە بکات، ئێمە بدەینە مەحکەمەیەکی موختەس ئەو سەلاحیەتە لە کاتێکدا ئێمە قەزایەی ئیداریمان دروست کردووە، بەڵام قەزای ئیداری بە مەعلوماتی من لە مەرحەلەی دروست کردندایەو زۆریشی نەماوە، بەنیسبەت ئەو

سێ سەبەبەی مەسائیلی ئیداریيە عیلاقەی بە مەسائیلی ئیرهاب و ئەو مەسائیلانە نییە، مەسائیلی دەست پاکی موحافزەوە هەیە، مەسائیلی بە مالّی گشتیەوە هەیە، مەسائیل عیلاقەی بە کەمتەرخەمی محافزەوە هەیە، ئەوانە هەمووی مەسائیلی ئیدارینەو مەسائیلی مالییەنە لەو بابەتانە مەجلیس بۆی هەیە موحافز ئەگەر هاتو ئیسپات بوو موحافزی ئیقالە بکاتن.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوەی پەخشان خان باسی کرد لە حالەتی خەیرات و ئەوەی ماوە تەحصیل حاصلە بدرێتن، دەیان قەوانین هەیە موعاقەبەی دەکات، مولاحەزەیەکە هین بوو دەبێت موددەی هەبێت کێ بوو باسی کرد؟ ڤیان خان بوو باسی کرد، یان گێلاس خان باسیان کرد، لەبەر ئەوەی لە دووەمدا (لرئیس المجلس او نائیبه الطعن في القرار المتخذ بالاقالة لدى المحكمة الادارية المختصة خلال سبعة ايام من تاريخ تبلغه بالقرار)، ئەوەی ئیزافە بکەن، پازدە رۆژی دیکە (خلال خمسة عشر يوما)، بیکە پازدە رۆژ باشە، دەڵێت (من تاريخ تبلغه)، جەنابی وەزیر رەئیت چیە.

بەڕێز کریم سنجاری/ وەزیری ناوخۆ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کە دەڵێت (وفق احكام قانون مجلس الشورى) تەواوە لەوێ موددەکەش دیار کراوە، ئێمە ئێستا بێین مودە بنووسین لە قانونی مەجلیسی شووڕا لەوانەیە تەعاروز ببێت، لەبەر ئەوەی کە نووسراوە (وفق احكام قانون مجلس الشورى) لەوێ موددەی تەعن، کاتی تەعن ئەوانە هەمووی دیار کراوە، پێویست ناکات ئێمە لێرە دووبارەی بکەینەوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

لەوێ بۆ هەموو شکایەتێك هەمان شتە، مومکینە مەسەلەن ئەندامی پەرلەمان، یان قازی، فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بۆزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

له ماددەی حەڤدەدا ئەو بابەتە موعالەجە کراوە کە دەڵێت (يشترط قبل تقديم الطعن الى المحكمة الادارية ان يتظلم صاحب الطعن لدى الجهة الادارية المختصة التي عليها ان تبت خلال خمسة عشرة يوما من تاريخ تسجيل التظلم لديها.

ثانيا: للمتظلم عند رفض تظلمها وعدم البت فيها خلال المدة المنصوص عليها في الفقرة اولاً على ان يطعن لدى المحكمة الادارية خلال مدة ثلاثين يوما من تاريخ انتهاء المدة المذكورة واذا سقط حقها في الطعن).

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوەی ناگرێتەوە، ئەوە موەزەفینی حکومەتە، ئەوە مەجلیسێکە هەڵبژێردراوە، دەنا دەبوایە خۆی ئیزافە بکرێت و بنووسرێت خراپ نییەو زەرەریشی نییە، (خلال مده خمسه عشر يوماً من تاريخ تبلغه بالقرار)، رەنگە لەدەرەوەی هەرێمدا نەگوترا بێت.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەنیسبەت تەحدید کردنی مودەی تەعن قانونێکی خاصمان هەیە وەکو کاك شێروان ئیشارەتی پێدا، بەگوێرەی قاعیدەی فیقهە (الخاص یقید العام) لەو قانونە خاصە کە مەحکەمەی ئیداری تەشکیل دەکرێت هەرچی قەراراتێکی ئیداری خازعی تەعنە لەو مەحکەمەیە، ئیتر لە مەجالیسی مونەتەخبەوە بێت لە بەینی فەرمانبەران بێت، لە بەینی هەیئاتدا بێت، ئەو مەحکەمەیە لە ئیختیصاصەکاندا ئێمە باسمان لەسەر کردووە، لەبەر ئەوە لێرە پێویست ناکات مودەی تیا هەبێت، چونکە لە قانونە خاصەکە خۆی مودەی تیا تەحدید کراوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوانەی کە لەم قانونەدا هاتووەو ئێوە ئاماژەی پێ دەکەن دەسەلاتی مەحکەمەی ئیداریە، ئێمە باسی مافی ئەو فەرمانبەرە دەکەین، ئەو ئەندامی ئەنجومەنە دەکەین، یەعنی حەقی هەبێتن لەو ماوەیەدا شکایەت بکاتن، بەلاّم ئەمانە هەمووی لێرە مەحکەمەی ئیداری دەسەلاّتەکانی دیاری کردووە تەعن لە چ رۆژێکە، لەسەر قەراری مەحکەمەی ئیداری بۆی هەیە لە ماوەی سی رۆژدا بچێتە مەحکەمەی تەمییز شکایەت بکات لەسەر قەراری مەحکەمەی ئیداری، ئەوانە هەمووی لێرە کراوە، بەلاّم ئەوەی کە ئەندامی ئەنجومەنە، سەرۆکی ئەنجومەنە تەعن شکایەت بکاتن بۆ مافی خۆی دەبێت ماوەیەك دیاری بکرێت لەو دەقیقەیەوە کە ئیستیلامی بڕیارەکە دەکات، ئەوە مافێکە لە هەموو بوارەکاندا، حاکم نەوعێکە، فەرمانبەری ئیداری نەوعێکە، ئەنجومەنی موحافەزات لەبەر ئەوەی مومکینە بڵێ لەو رۆژەی تەبەلوغ پێ دەکرێت، مومکینە لە دەرەوەی هەرێمە تا مانگێکی تر نەیەتەوە، ئەو حەقەی دەسووتێتن، بۆیە دەبێت بڵێی لە ماوەی ئەوەندە رۆژە لەو رۆژەی کە تەبلیغ دەکرێتن بەو هینە، بەڵێ کاك شێروان.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خۆی قانونەکە ئیشارەت بە تەزەلوم دەکات، تەزەلوم ئەو کەسە دەیکات کە موتەزەلیمە لەو قەرارە ئیداریەی کە دەرچووە لە ماوەی هەفتەیەك، ئەگەر تەزەلومەکە سەری نەگرت ئەوجا ئیجرائاتی مەحکەمەی ئیداری دەست پێ دەکاتەوەو سەقفی تریش هەیە، بۆیە بە قەناعەتی من ئەوەی لە مەجلیس دەردەچێت ئیعتیبار دەکرێت بە قەرارێکی ئیداری دژی ئەو محافزەی کە لە مەنصەبەکەی دەرکراوە، کە دەرکراوە حەقی تەزەلومی هەیەو ئیعادەی نەزەر لەو قەرارەی بکات، ئەگەر نەیکردەوە ئەو وەختە سوقوق تر دەست پێ دەکات، من پێموایە موحافزیش وەکو هەر فەرمانبەرێك خازعی ئەوەیە کە قەرارێکی ئیداری دژی دەربچێت.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك شێروان خیلافەکە لەوەدایە ئەو رەئیسی مەجلیسە، لێرە باسی رەئیسی مەجلیس دەکەی، نائیبەکەشی قەرارێك دەرچوو بە لادانی خۆی لێرە نییە، نەخۆشە، یان هەر سەبەبێکە لە دەرەوەیە، کە هاتەوە مانگێکی بەسەردا چووە، لە قانوندا دیاری نەکراوە مافی ماوە، یان نەماوە، دەبێت دیاری بکرێتن، ئەو مافەی کە تەعن لە قەرارەکەی بدات دەبێت سەقفێکی هەبێت، ئەو سەقفە لە قانونی مەجلیسی شوورادا نەهاتووە بەو تەفسیلەی کە باسی دەکەن، کاك عومەر فەرموو.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەرچی بڕیارێك لەو بڕیارانە دەردەچێت مودەو سەقفی زەمەنی تەعنەکانی ئیعتیباری لە تەبلیغاتەوە دەست پێ دەکات، هەتا تەبلیغ نەکرێت هیچ سەقفێکی زەمەنی حەقەکەی ناکوژێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە تەبلیغەکەیە لە تاریخی تەبلیغەوەیە، فەرموو کاك جەمال.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم مەوزوعە مەوزوعێکی گرنگە، تەبیعی گۆڕین هەیە لەو مودانە، عادەتەن لە قانوندا مودەیەکی مافی دەدرێت بەو شەخصە، بۆ ئەوەی هەڵستێت بە تەحقیق، بە لێ پێچینەوە، مەسەلەن بە دیاری کردنی محامی پازدە رۆژ کافی نییە، لە قانونی ئەمریکیدا بۆ هیچ شتێك لە نۆەد رۆژ کەمتر نییە، هەتا بۆ تەبلیغی مەحکەمە (120) رۆژە.

دووەم/ مودەی زەمەنیشی داناوە، مەسەلەن بۆ هەندێ قەزایە سێ ساڵی داناوە، دەڵێت لە ماوەی ئەو سێ ساڵە ئەگەر شتەکە نەکات، بەس بۆ شتێك لەم بابەتە بە قەناعەتی من پازدە رۆژ زۆر کەمە، حەقە تۆزێك زیاتر بکرێت بە لایەنی کەمەوە چل و پێنج رۆژ، بۆ ئەوەی بتوانێت خۆی ئامادە بکات، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە لەوەیدا سوودمان لە تەجروبەی ئەمریکا وەرنەگرت، ئەوە چ زەرەرێکی هەیە کاك شێروان ئەگەر بنووسرێت.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بزانە هەر بەس ماددەی سێزدەتان بۆ دەخوێنمەوە، بەنیسبەت مەحکەمەی ئیداری (تختص المحكمة الادارية بمايلي، النظر في صحة الاوامر والقرارات الادارية التي تصدر من الموظفين والهيئات في دوائر الاقليم بعد نفاذ

هذا القانون والتي لم يعيين مرجع الطعن فيها بناءاً على طعن من ذي مصلحة محتملة وتكفي ان تكون هناك ما يدعو الى تخوف من الحاق الضرر بذوي الشأن)، ئەمە یەك.

دوو/ بەنیسبەت تەبلیغات ئەوەی جەنابت ئیشارەتت پێدا، ئێمە ماددەیەکی سەریحمان هەیە دەڵێین قانونی ئوصول مورافەعاتی مەدەنی مەحکەمەی ئیداری بەکاری دەهێنێت بۆ مەسەلەی چۆنیەتی بەڕێوە چوونی دەعوایەکانی محاکمی ئیداری، یەعنی مەسەلەی تەبلیغات و ئەوانە لەوێ مەحسومە، قانونی مورافەعات حەسمی کردووە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

من پێموایە دانێن باشترە، ئەو غموزە نەمێنێت باشترە، ئەگەر شکایەتت نەکرد، مەحکەمەی شوورا لە خۆیەوە بەدواچوون بکات، ئەوە کەیفی خۆیەتی ئەوە مەوزوعێکی ترە، ئێمە باسی حەقی ئەو ئینسانە دەکەین غائیبە، تەبلیغەکەی پێ نەگەیشتووە، ئەو حەقەی سقوت دەکاتن، کە سقوت ناکات، دەبێت پێی بڵێن لەو رۆژەی تەبلیغی دەکرێتن، ئەوەندە رۆژە هەیە بۆ ئەوەی بچێت تەعن بکات، ئەگەر پاشی تەبلیغ لە ماوەی پازدە رۆژدا نەچوو شکایەتی کرد، ئەو قەرارە ئیعتیبار دەکرێت باتڵ و نیهائی، دەبێت شتێك هەبێتن، ئەگەر نەهێڵن دەڵێت تۆ نەتنووسیوە سالێکی تر ئێستا پێمزانیوە، خۆی ئینکار دەکاتن بۆ ئەوانە، ئەگەر بێت شکایەت بکاتن ئەو حەقەی دەمێنێتەوە، بەڵێ جەنابی وەزیر فەرموو.

بەڕێز کریم سنجاری/ وەزیری ناوخۆ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەبیعی قانونەکە وازیحە، بەڵام لە پاش ئەم موناقەشەیە (ليطمئن قلبي) وەکو دەڵێت با تێدا بێت باشترە لەوەی کە تێدا نەبێت.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

باشە ئەوە وەزیریش موافەقەی لەسەر کرد ئیزافە بکەن پێی باشە، بۆ ئەوەی ئەو غموزە نەمێنێت، ئەو فەقەراتانە کە خوێندتانەوە هەر یەکە بە نەوعێك کە چڕو پڕ نییە، دکتۆر نوری فەرموو.

بەڕێز د.نوری جمیل تاڵەبانی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من دوو تێبینیم هەیە، یەکەمیان/ سەبارەت بەو ماوەیە، من لەگەڵ ئەوەدام کەوا دیاری بکرێت، چونکە لە رووی عەمەلیەوە کێشەی وا دروست بووە لەعێراق، وەزیر هەڵاتووە، باشە چۆن تەبلیغ دەکرێت، ئەو جێگەی، ئەو پایەی هەروا دەمێنێتەوە، هەمان شت بەنیسبەت پارێزگارەوە، با بڵێین تۆمەتێك خرایە پاڵی، بە دەست پیسی چوو بووە دەرەوە، جێگایەکەی هەروا دەمێنێتەوە لەبەر ئەوەی تەبلیغ نەکراوە، بۆیە چاکترە کەوا ماوەیەك دیاری بکرێت، یان لە رۆژی بڵاّو کردنەوەی ئەو ئینزارەی بۆی دەرچووە، ئەوە لەلایەك.

سەبارەت بە خاڵێکی تر من لەگەڵ کاك کەریم بەحریم، کەوا پارێزگار نابێت ئێمە ئەو مەرجە دابنێین کەوا ئەندامی ئەو ئەنجومەنە بێت، ئاماژەی بۆ کارێکی باش کرد، کەوا سەرۆکی ئەنجومەن ئەندامی پەرلەمان نییە، بۆیە دەکرێت کەوا پارێزگارو جێگرەکەشی، من لەگەڵ ئەوەدام کە یەکێك بێت لە دەرەوە بێت کەسانی شیاوو لێهاتوو، کە بتوانن بەو ئەرکە هەڵبستن.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

باشە سوپاس، ئەوە فەقەرەی سێیە، ئێمە فەقەرەی دوو باس دەکەین، لە فەقەرەی سێیە لەوێ موناقەشەی دەکەین، ئێستا داوای (لرئيس المجلس او نائيبه الطعن في القرار المتخذ بالاقالة لدى المحكمة الادارية المختصة خلال مدة خمسة عشرة يوما من تاريخ تبلغه بالقرار وفق احكام قانون مجلس الشورى لاقليم كوردستان رقم (14) لسنة 2008)، ئەوە (وفق احكام)ەکەی ناوێت، هەر ئەوەندە (تبلغه بالقرار)، بیخوێنەوە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگدانەوە.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لێرە کە ئێمە ئەوەمان دانا قەیدی ناکات تەبیعییە، بەڵام ئەوە تەنها مودەتی تەعنە لە مەحکەمەی ئیداری، کە چووە مەحکەمەی ئیداری تروقی تەعن لەوێ دەست پێ دەکات هەتا دەچێتە هەئیەی تەمییزی مەجلیسی شوورا، یەعنی ئەو پازدە رۆژە تەنها دەبێت وا ئیعتیبار بکرێت تەعنە لە مەحکەمەی ئیداری پاشان ئیجرائاتی مەحکەمەی ئیداری سەقفی زەمەنی و تعون دەست پێ دەکات.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

باشە تێگەیشتم، با بمێنێتن بەس ئەوەی ئیزافە بکەن، بیخوێنەوە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگدانەوە، با بمێنێتن،

بەڕێز سەردار صباح بۆزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ثانيا: لرئيس المجلس او نائيبه الطعن في القرار المتخذ بالاقالة لدى المحكمة الادارية المختصة خلال مدة خمسة عشرة يوماً من تاريخ تبلغه بالقرار وفق احكام قانون مجلس الشورى لاقليم كوردستان رقم (14) لسنة 2008).

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

(ثانياً) ئەوانی تر نەگۆڕاوە، فەرموو.

بەڕێز ڤیان سلیمان حاجی بشار:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەسەر خاڵی دووەم هات دیسان فەقەرەی یەکەم، کە باس لە ئیقالەی رەئیسی مەجلیس و نائیب دەکات، هیچ باسی عوزوی تێدا نەهاتووە، ئەگەر عوزوێك، لە حقووق و ئیمتیازات باس نەکراوە، لە ماددەیەکی تر

نەمبینیوە، پێم باشە لێرە ئەگەر عوزوەکە زیاد بکرێت، ئەگەر ئەویش تووشی یەکێك لەو حاڵەتانە بوو، ئەویش ئیقالە بکرێت، لەگەڵ ڕێزمدا.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

چ تەعلیقتان هەیە لەسەر قسەکانی.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ماددەی سی و یەك ئەو مەسەلەیە چارەسەر کراوە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

باشە زۆر سوپاس، (ثانیاً) بەو گۆڕانکارییە دەیخەمە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵدایە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نییە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، بەکۆی دەنگ وەرگیرا بەو گۆڕانکارییە، تکایە (ثالثاً)، کێ قسەی هەیە لەسەر سێیەم؟ ناوتان دەنووسم، خاتوو چرۆ فەرموو.

بەڕێز چرۆ علی حمد امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تەنها پرسیارێکم هەیە، پرسیارەکەشم ئەوەیە ئایا عەدەدی مورەشەحین بۆ موحافز، مەسەلەن عەدەدی مورەشەحین مەحدودە؟ چەند کەسن؟ ئەگەر مەحدودە، ئەگەر هاتو بابلێین عەدەدی مورەشەحین ئەوانەی کە دەنگیان وەکو یەکە لە دوو کەس زیاتر بوو، ئایا هەڵبژاردنەکە دووبارە دەبێتەوە؟ یان بڵێین سێ کەس بوو، دوو کەس نەبوو، لەنێوان ئەو سێ کەسەدا ئیختیار دەکات و، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

بۆ ئەوەی دووبارە نەبێتەوە پرسیارەکە، عەدەدی مورەشەحین کراوەیە، ئەگەر حەسم نەبوو لە فەقەرەی دووەمدا شەرح کراوە، کاك دکتۆر نوری فەرموو.

بەڕێز د.نوری جمیل تاڵەبانی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من بۆچوونی خۆم ڕوون کردەوە، کەوا من لەگەڵ ئەوەدام مەرج نییە کەوا پارێزگار ئەندامی ئەنجومەن بێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ڤیان خان هەم ناوت نووسراوە، هەم نوقتەی نیزام پێکەوە، فەرموو.

بەڕێز ڤیان سلیمان حاجی بشار:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی سی و یەك لەگەڵ ڕێزمدا باسی ئەوە دەکات (یجوز اقالة عضو المجالس المحلیة ورؤساء الوحدات الأداریة (القائمقام ومدیر الناحیة))، باسی ئەنجومەنی پارێزگا نەکراوە، بۆیە من ئەو قسەیەم ئەو کاتە

کرد، لێرە باسی ئەنجومەنی پارێزگا نەکراوە کە سەیری تەعریفەکان دەکەیت (المجلس المحلي: المجلس المحلي للقضاء) دەگرێتەوە، (المجلس المحلي للناحية)، مەجلیسی محافەزە ناگرێتەوە، بەڵێ ئەندامی مەجلیسی موحافزە ناگرێتەوە بەو پێیە، ئەگەر لەوێ چارەسەر بکرێت، دروستە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

راست دەکەیت لەوێ دەبێت چارەسەری بکەین، با لەبیرتان بێتن، لەوێ ئیزافە دەکرێتن، کاك ئیسماعیل فەرموو.

بەڕێز اسماعیل محمود عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیاری ئەوە دەکەم بەڕاستی پارێزگار لە دەرەوەی ئەنجومەنەکەش هەڵبژێردرێت، چونکە مەرج نییە، رەنگە تۆ لەو بیست و پێنج کەسەی کە هەڵدەبژێری دوو کەس، یان کەسێك دەست نیشان دەکەیت بۆ پارێزگار، رەنگە ئەو پیاوە مەرجی پارێزگاری لە دەست نەبێت تووشی کارەساتێك دەبێت لەناو ئەنجومەنەکە خەڵکی ترت دەست ناکەوێت، بۆیە بکرێت لە دەرەوەی ئەنجومەن پارێزگار هەڵبژێردرێت، بۆ ئەوەی پەك لەسەر پارێزگا نەکەوێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك کەریم فەرموو.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەمان بۆچوونی خۆم کە پارێزگا مەفروزە لە ناوەوەو لە دەرەوە دەست نیشان بکرێت، سەرەڕای ئەوە ئێمە لە هیچ شوێنێکدا ئیزافەتەن بۆ ئەوەی کە نائیب کێ ئینتیخابی دەکات باسی لێ نەکراوە هەردوو نائیبی موحافز، ئەگەر ئینتیخاب بکرێت دەبێت لێرە بێتن لەو ماددەیەدا، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك جوتیار فەرموو.

بەڕێز کریم مجید شریف(جوتیار):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش هەر پێشنیاری ئەوەم هەبوو هەڵبژاردنی پارێزگارو جێگرەکەشی، یەعنی جێگرەکەشی لەگەڵدا بێت، ئەوە یەك.

دووەم/ بەڕاستی ئەگەر پێویست بوو، ئەنجومەن بەپێویستی زانی بۆیان هەبێت لە دەرەوە کەسێکی گونجاو بێنن بیکەن بە پارێزگار، دەسەلاتی ئەوەیان هەبێت، لێرە تەنها مەرج نەبێت ئەندامی ئەنجومەنی پارێزگار، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك دلێر فەرموو.

بەڕێز دلێر محمد شریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مـن بەڕاسـتی بـە پێچـەوانەی رای ئـەو برادەرانـەی پـێش مـن، پێمواید دەبێـت پارێزگـارو جێگرەکانیشـی هەردووکیان لەناو ئەنجومەنەکەدا بن، موبەریری من ئەوەیە بەڕاسـتی یەکـەمیان/ شـەرعیەتێکی باشـتریان دەبێت کە خەڵك دەنگیان پێ دەداو دەیانکەی بە پارێزگار، یان جێگرەکانی.

دووەمیان/ هەم مەوقیعیشیان بەقوەتتر دەبێت.

سێیەمیان/ بۆ ئەوەی ئێمە مەبدەئی لامەرکەزیەت بتوانین بچەسپێنین لەم ولاتـەدا زەرورەت وایـە خۆمـان دوور بخەینەوە لە مەبادئی تەعین و ئـەم شـتانەو لـەو حاڵەتانـە، ئـەم حاڵەتـەش دەسـت نیشـان کردنـی لـە دەرەوە پێمواید دیسان بەهانە بـۆ تـەعین دادەنێـت بـۆ موحـافز، ئـەو حاڵەتـەش خـۆی بـە تەبیعـەتی حـاڵ مەبدەئی لامەرکەزیەت لەنگ دەکات، بۆیە بـە قەناعـەتی مـن ئـەم موبـەریرەی کـە بڵـێین خـەڵکمان نابێـت لەوێ، ئەوە نوقصتانیەکە لەلایەن ئێمەی ئەحزاب، کە دەست نیشانی خەڵك ناکـەین بـۆ ئـەم ئەنجومەنانـە، یان ئەو خەڵکانەی خۆیان هەڵدەبژێرن، من بە قەناعەتم دەبێت لەو بیست و پێنج کەسەو لە دوای ئەوەش چەند کەسێکی زیـاتر بـەپێی عـەدەدی سـوکانی دەبێـت خـەڵکی کـەفوء بێـت، توانـای ئـەوەی هـەبێت لـەناو ئەوانەدا ببێتە پارێزگارو جێگرەکەش، سوپاستان دەکەم.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عومەر فەرموو.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش هەمان رەئی ئەو برادەرانـەم هەیـە کـە باسـیان لـە ئینتیخـابی موحـافز کـرد لـە دەرەوەی مـەجلیس محافەزە، بزەبت بە پێچەوانەی رەئیەکەی کاك دلێرەوە من پێمواید خۆی وەك ناحیەی قانونی سەیری ئەم یاسایە بکەین ماددەی چواردە باسی شروتی ئەعزای مەجلیس موحافەزە دەکات، یەکێ لە شـەرتەکانی بـاس لەوە دەکـات دەڵێـت شـەهادەی لـە ئیعدادیـە کـەمتر نـەبێت، یـەعنی سـەروو ئیعدادیـە واریـدەو جـائیزە، لـە ماددەی حەڤدە ئەگەر سەیری بکەین باس لە شروتی بوون بـە موحـافز دەکـات کـە نابێـت لـە بـەکالۆریۆس جامعی ئەوەلی کەمتری هەبێت، ئەگەر هاتو لە بـەینی ئـەعزای مـەجلیس ئینتیخابـات کـرا بـووە موحـافزو برادەرێك لەوانە دەرچوو کە شەهادەی ئیعدادیەی هەیە، ئەمە تـەناقوزێك دروسـت دەبێـت لەگـەڵ مـاددەی حەڤدە کە هەمانە، ئەمە یەك.

دووەم/ عورفێکی ئیجتیماعی هەیە لەناو ئێمە، بەڕاستی لە هەموو هەیئات و مەجالیس کە ئێمە بۆ خۆمان دروستی دەکەین نەوعـە عیلاقاتێـك دروسـت دەبێـت لـە بەینمانـدا، ئـەو عیلاقاتانـە هەنـدێك جـار دەبێتـە

سەبەبی ئەوەی کە نەتوانین باش موحاسەبەی یەکتری و رەقابەی یەکتری و چاودێری یەکتری بکەین، موحافز خارجی مەجلیس موحافەزە بێت پێموایە خازعی رەقابەی زیاتر دەبێت، چاودێری باشتر دەکرێت، هەم خۆشی بە حەماس و ئیشێکی زیاتر دەکات، مەجلیسیش بەڕاستی ئەو عیلاقەی کە هەیە لە لایەن ئێمە دروست دەبێت ئەوە لەگەڵدا نابێت، دەتوانن زیاتر موحاسەبەی بکەن، ئەمە لەلایەك، لە لایەکی دیکە، خۆی لە فەقەرەکانی دوایی باس لەوە کراوە کە محافز ئیستیجواب دەکرێت لە لایەن مەجلیسی موحافەزەوە، ئەگەر ئەندام بێت هەر لەناو مەجلیسی موحافەزە، من پێموا نییە بتوانێت ئەو مەجلیسە بە موتلەقی قانونی، یەعنی بە تەواوەتی حەقی خۆی محاسبە سەر موحافز، لەبەر ئەوە پێموایە محافز ئەگەر لە دەرەوەی مەجلیس بێت هیچ گرنگ نییە ئێمە بتوانین لە کاتی قانونی ئینتیخاباتی موحافەزە هەر بەوەی کە وەختی خۆی لە لای ئینتیخابی مەجلیسی شارەوانییەکانی کوردستاندا کردمان دوو سندوق بوو، سندوقێك بۆ رەئیسی مەجلیس، سندوقێکیش بۆ ئەعزای مەجلیس، دەتوانرێت ئەو کاتی ئینتیخاباتی سندوقێك بۆ ئەعزای مەجلیس بێت، سندوقێکیش بۆ ئەو موحافزە هەبێت، کە خۆی تەرشیح دەکات، ئەمە یەك.

دوو/ مولاحەزەم لەسەر فەقەرەی دووە، بەڕاستی کە دەڵێت پێشتر باسمان کرد، تەعنەکەی لەبەردەم مەحکەمەی ئیداری دابێت، راستە کە کاك شێروان ئەو مەحکەمە ئیدارییە ئێمە بە قانونمان دەرکردووەو موصادەقەی لەسەر کراوە، بەڵام تا ئێستا ئەو مەحکەمەیە قائیم نییە، دروست نەبووە، ئێمە با ئیحتیمالی ئەوە بکەین ئەم یاسای موحافەزەیە پێش ئەو دروست بوونی تەشکیل بوونی ئەو مەحکەمەیە دێتە دی، ئەگەر تەعنێك رووبدا لەکاتی ئینتیخابات روو لەکوێ بکرێت باشە؟ هەرچەند ئێمە لە پێشتر دەنگمان لەسەرداوە، پێمان باش بوو بۆ ئەو مەرحەلەی ئێستا ئەم تەعنانە لەبەردەم مەحکەمەی تەمییزدا وایە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك کەرخی فەرموو.

بەڕێز کرخی نجم الدین نورالدین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو برادەرانەی پێشتر تەقریبەن هەموو باسیان کرد، من لەگەڵ ئەوەم لە دەرەوەش بکرێت موحافز دابنرێت، بەڵام لەگەڵ ئەوە تەعین نییە، ئەوەش هەر بە هەڵبژاردن دەبێت لەناو مەجلیسەکە، بەڵام یەك ئیزافەی بەسیتم هەیە، ئەسڵی هەڵبژاردنی موحافزەکە با لەناو مەجلیسەکە بێت، تەنیا بۆ حاڵەتی ئیستیسنائات کاك عومەریش حەل دەکات، ئەوەی بۆ ئیستیسنائات لە دەرەوە بکرێت و ئەو مەجالە بدرێتن، ئەوە پێم باشترەو گرێیەکەش حەل دەکات، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ڤیان خان فەرموو.

بەڕێز ڤیان سلیمان حاجی بشار:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تێبینم هەیە لەسەر خاڵی نۆیەم لەسەر ئەوەیە کە پێشنیاز کردنی پرۆژە یاسای تایبەتیەکان، ببووڕە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کەس نەما وا نییە، ئەوەی ناوم نووسی بوو، ناوتان نەنووسی بێت نابێت، دکتۆر ناصح فەرموو.

بەڕێز د.ناصح غفور رمضان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێش ئەوەی تێبینی لەسەر ئەم بابەتە بدەم خاڵی سێیەم، بەڕاستی هەندێك لە رۆژنامەوانیەکان و وێنەگرەکان لێرە خەویان لێ کەوتووە، کە برادەرانی ئێمەش باوەشك دەدەن دێن رسمیان دەگرن، خۆشیان خەویان لێ کەوتووە، بۆ ئەوەی خۆشیان ئاگادار بن، کە خۆشیان خەویان لێ دەکەوێت، برادەرانی ئێمە ئەگەر باوێشکێك بدەن ڕەسمیان دەگرن و شتیان لەسەر بلاّو دەکەنەوە، بەنیسبەت خاڵی سێیەمەوە تەبعەن من پشتگیری ئەوە دەکەم کە هەڵبژاردنی پارێزگار لەنێوان ئەندامانی ئەنجومەن بێت، چونکە ئەگەر لە دەرەوەی ئەنجومەن بێت من پێموایە ئەگەر هەڵیشیبژێرین ئەو وەختە دەسەلاّتی موقابیلی دەسەلاّتی ئەنجومەنەکە دەبێت، ئەنجومەن ئەو وەخت ناتوانێت وەکو پێویست محاسەبەی بکات، ئەگەر ئەو بە تەنها هەڵبژێردرێت، ئەنجومەنیش بە تەنها هەڵبژێردرێت، ئەو وەختە تەقریبەن موقابیلی ئەو دەبێت، کەس ناتوانێت موحاسەبەی وەکو پێویست بکات، ئەگەر بە هەڵبژاردنیش نەبێت ئەو وەختە بە تەعین دەبێت، کە بە تەعینیش بوو من پێموا نییە ئەو وەختە پارێزگار ئەو دەسەلاّتەی هەبێت ئەوان باسی دەکەن، بۆیە من لەگەڵ ئەو دەقەم کە هاتووە لەناو پرۆژەکەدا، لەگەڵ ڕێزو سوپاسمدا.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

خۆی ئێستا ئەغلەبی ئەوانەی قسەیان کرد، ئەگەر هەمان قسەیە خیلافت هەیە قەیدی ناکات، کە دەڵێت موحافز، پارێزگار هەڵدەبژێرێت لە دەرەوەی مەجلیسە ئیمکانی ئەوەی هەبێتن تەرشیح بکرێتن، چونکە لە مەجلیس هەر دەبێت، مەجلیس قەراری لێ بدات، نەك فەرز بکرێتن لەسەریان، بەلاّم یەك شت دەمێنێت لێرە، تەبعەن شەش، حەوت کەس ئەوان هینیان کرد پێش ئەوەی بووە ئیقتیراحێك، بەلاّم پێش ئەوەی بیخەینە ئیقتیراحەوە، ئەگەر ئیقتیراحەکە قەبولیش بکرێت، دەبێت تەکمیلەی هەبێت، یەعنی کەسێك باسی ئەو تەکمیلەی نەکرد، کێ ئەو کەسە تەرشیح دەکاتن؟ ئەو کەسە کێیە؟ هەر کەسێك نایەتن، بە ڕەئی من شەخصێ ئەگەر ئەوەی تێ بخەن دەبێت بڵێن مەجلیسی وزەرا، لەبەر ئەوە ئەگەر لەسەر پێشنیاری مەجلیسی وزەرا ئەنجومەنی پارێزگا بۆی هەیە یەکێك لە دەرەوە هەڵبژێردرێت، شتێکی ئەوا دەبێت بنووسرێت، فەرموو کاك شێروان.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەنیسبەت ئینتیخاب کردنی موحافز لەناو ئەنجومەن، بەڕاستی ئێمە زۆر بە تەفسیل موناقەشەی ئەوەمان کرد لەناو لیژنەی قانونی و لەناو لیژنەی داخلی، زۆربەی هەرە زۆری ئەندامانی هەردوو لیژنە لەگەڵ ئەوە بوون کە موحافز لەناو ئەنجومەندا هەڵبژێردرێت عەدا دوو، سێ برادەر نەبێت لەگەڵدا نەبوون فەقەت، ئەمە بۆیەش ئەوەمان بەڕاستی چەسپاند لەناو ئەو پرۆژەیە، لەبەر ئەوەی ئێمە پێمانوایە هەڵبژاردنی موحافز لەناو پارێزگا زیاتر لەگەڵ پرۆسەی دیموکراسی دەگونجێتن، ئێمە ئەگەر بمانەوێت موحافزێکی بەهێزمان هەبێت، دەبێت لەناو ئەنجومەن هەڵبژێردراو بێت، نەك لە دەرەوە بێت، ئەو ئەسبابانە وای لە ئێمە کرد، کە ئێمە بتوانین ئەو ماددەیە بچەسپێنین و زۆرینەی دەنگی بەڕێزان ئەندامانی هەردوو لیژنە لێ وەربگرین، ئەمە یەك.

دوو/ من لەگەڵ کاك عومەر نیم، هیچ تەناقوزێك نییە، ئەگەر باسی ئەوە بکات خەڵەتێك هەیە، بەڵێ مومکینە خەڵەتێك هەبێت، بەڵام تەناقوز نییە نیهائیەن بەینی ئەو بۆچوونانەی کاك عومەر، من هەر ئەوەم دەبێت، نازانم ئەو بەڕێزانەی ئەندامانی تر ئەگەر مولاحەزەی تریان هەبێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

موعالەجە دەکرێتن، موساعەدە بکەن، ئەگەر ویستمان نەیگۆڕین وەکو خۆی بمێنێتەوە، لێرە وەکو یەعنی شتێکی داواکارییەك بەو لایەنانە بکەین کە بەشداری دەکەن لە هەڵبژاردنی ئەنجومەنی پارێزگاکان، رەچاوی ئەوە بکەن ئەگەر تموحی ئەوەیان هەبێت پارێزگار لە لیستەکەی خۆیان بێت، مەسەلەن کەسێك پالێوراو بێت دەرچووی کۆلیژ بێت، ئەوە باشترە لەوەی کە ئێستا ئێمە قانونێك هین بکەین و ئەوە بکەین، باشە دەیخەمە دەنگدانەوە، ئەوە کاك شێروان وجهە نەزەری باسی کرد کە هین کراوە لە ئەنجومەنی پارێزگا هەڵبژێردرێت، یەك، دوو ئەندامیش تەئیدیان کرد، بەڵام پێنج، شەش ئەندامی پەرلەمان باسی ئەوەیان کرد کە لەناوەوەو لە دەرەوەش هەبێت، منیش ئەگەر لە دەرەوە بێت دەبێت صیغەکەش بگۆڕین، مەبدەئەکە کە لە دەرەوەی ئەنجومەنیشە دەکرێت، دەکرێت سەرۆکی پارێزگا ئەندامی ئەنجومەن بێت، لە دەرەوەی ئەنجومەنیش بێت، بەڵام هەر لەناو ئەنجومەن هەڵدەبژێردرێت، ئەو موقتەرەحە دەخەمە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵ ئەوەیە پارێزگار هەم ئەندامی ئەنجومەن بێتن و لە دەرەوەی ئەنجومەنیش بێت بۆ هەڵبژاردن دەستی بەرز بکاتەوە؟ دەڵێت هەڵبژاردنی پارێزگار لەنێوان ئەندامانی ئەنجومەنەکە بەشێوەیەکی هەڵبژاردنی موتڵەق دەبێتن، موقتەرەحەکە ئەوەیە دەڵێت لەناو ئەندامانی ئەنجومەن و لە دەرەوەی ئەنجومەنیش بێت، ئەو موقتەرەحە تازەیە دەکرێت ئەندامی مەجلیس بێت، دەکرێت لە دەرەوەی ئەندامی مەجلیس بێت، ئەو قسەیەم بۆ لیژنەی یاسایی و لیژنەی ناوخۆیە، ئەوەی دەیڵێن لێرەیە، ئەو موقتەرەحی ئێوە نییە، هی ئێوە بۆتە پرۆژە، لە دانیشتنی پێشترمان وەکو پرۆژەك، موقتەرەحی تازە ئەوەیە چوار، پێنج ئەندامی پەرلەمان باسیان کرد، یەکەم جار ئەوە دەخەمە دەنگدانەوە، ئەو موقتەرەحە

تازەیە دەڵێت هەڵبژاردنی پارێزگار لەنێوان ئەندامانی ناوەوەی ئەنجومەن و لە دەرەوەی ئەنجومەن بێت، کێ لەگەڵ ئەو موقتەرەحەیە، بزانین نوقتەی نیزام چیە؟ فەرموو کاك شەوقی.

بەڕێز شوقی حسین ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خۆ لەسەرەوە نووسراوە تەقریری لیژنەی هاوبەش، یەعنی ئەوە ئیقتیراحی ئەوانیشە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاکە فەرموو، بەرادەر شەرحمان کرد، تەقریری لیژنەی هاوبەش جاری پێشوو لە دانیشتنی پێشوومان خۆتان ئیعتیرازتان کرد، گوتمان کاکە ئەو تەقریرە وەکو پرۆژەیەك لە لاتان بێت و بیخوێننەوە، ئێستاکە لیژنەی یاسایی هاتوونەتەوە ئەو پرۆژەیە جارێکی دیکە دەعمیان کردووەو تەئیدی دەکەن، دەڵێن ئێمە هیچ تێبینیمان لەسەر ئەو راپۆرتە نییە، کە لێرە بووە پرۆژە، کاك عوسمان نوقتەی نیزامیت هەیە، فەرموو.

بەڕێز عثمان عبدالله قادر(بانی مارانی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من مەقصەدم تێگەیشتنی ئەندامانی پەرلەمانە لە شێوەی دەنگدانەکە، بۆ خۆی وا اقتراح بکرێت پارێزگار لەلایەن خەڵکەوە هەڵبژێردرێت، یان لەلایەن ئەنجومەنی پارێزگا، بۆ ئەوەی زۆر وازیح بێت، ئەوەی دەنگ دەدات.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا ئەگەر بڵێم تەعلیق بدەم، دەڵێی تەعلیق لە هەموو قسەکانم دەدەی، با کاك شێروان شەرحی بکات.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مەسەلەکە ئەوە نییە، مەسەلەکە ئەوەیە ئێمە لەگەڵ ئەوەینە عەجەبە پارێزگار لە زیمنی ئەنجومەن و لە دەرەوەی ئەنجومەن هەڵبژێردرێت، یان تەنها لە زیمنی ئەنجومەن هەڵبژێردرێت، مەسەلەکە ئەوەندەیە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا ئەوەی خۆی دەپاڵێوتن، ئەوەی خۆی تەرشیح دەکات بۆ پارێزگار، لێرە نووسراوە لە ئەندامانی هەڵبژێردراوی ئەنجومەنی پارێزگار یەکێك، دوو کەس، سێ کەس، دە کەس خۆی هەڵدەبژێرێت لە ئەندامانی ئەنجومەنی پارێزگا ببێتە پارێزگاری ئەو پارێزگایە، ئێستا موقتەرەح وایە دەڵێت شەرت نییە ئیلا ئەندامی ئەنجومەن بێتن، ئەندامی ئەنجومەن لەناوەوەو لە دەرەوەی ئەنجومەن، ئەوەی جوابی کاك عوسمان، ئەوە خەڵك دەنگی بۆ نادات، خەڵکیش هەڵینابژێرێت لەناو ئەنجومەنەکە قەرارەکە دەدرێت، ئەگەر ئەندامی ئەنجومەن بێت، یەکێکیش لە دەرەوەی ئەنجومەن هات بێتن، بەڵام ئەگەر ئەو مەبدەئەتان قەبول کرد، دەبێت ئالیەتێکی دابنێین، ئەو کەسە کێیە کە حەقی هەیە لە دەرەوەی ئەندامانی ئەنجومەن

بێتن خۆی تەرشیح بکاتن، من گوتم رەئی من وایە دەبێت بڵێین یان وەزیرە، یان ئەنجومەنی وەزیرانە، جیهەتێك دەبێت هەبێتن، بەڵێ كاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەوەی جەنابت دەڵێ پێویستە سیقەی ئەنجومەن وەربگرین، ئینجا ئیعتبار دەكرێت بە مورەشەح لە دەرەوەی ئەنجومەنەكە.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

كاك دكتۆر كەمال قسەی هەیە فەرموو.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كەمال كەركووكی):

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەڕێزان.

ئەندامانی ئەنجومەن هەموو خەڵك دەنگی بۆ داوە، ئەو ئەنجومەنە هێزێكی خۆی هەیە، ئەگەر ئێمە ئەوها نەكەین و حەق بدەین، پاشان هەر كەسێك لە لایەن هەر لایەنێكی سیاسیەوە تەعین دەكرێتن، ئەو قوەت و ئەو دەسەلاتەی نامێنێت، بۆیە رەئی من لەگەڵ ئەوەیە لەناو ئەنجومەنەكە هەڵبژێردرێت و زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

ئێستا روون كردنەوەیەك، پەرلەمان كە دێت دادەنیشێت، كێ سەرۆكی ئەنجومەن هەڵدەبژێرین؟ ئەندامی پەرلەمانە، عەینی شتە، جیهازی تەنفیزی محافز بەپێی ئەو قانونە دەبێت ئەندامی ئەنجومەن بێت، بەنیسبەت قانونی پەرلەمان وا بوایە، دەبوایە رەئیسی مەجلیسی وزەرا ئەندام بێت لە پەرلەمان، بەڵام ئێمە قانونمان وا نییە، ئێمە قانونمان ئەوەیە لە دەرەوەی ئەندامانی پەرلەمان دەكرێتن، لەبەر رۆشنایی چی؟ لەبەر رۆشنایی راوێژ لە بەینی ئەو هێزانەی لە ئینتیخابات بردیتیانەوەو زۆرینەیان هەیە، راوێژ دەكەن و دێن بە ئەنجومەنەكە دەڵێن فلان كەس نوێنەرمانە بۆ سەرۆكایەتی حكومەت، لە پەرلەماندا متمانەی پێ دەدرێت و تەكلیف دەكرێت، پێش متمانە تەكلیف دەكرێت كابینە دروست بكاتن، بە هەمان شێوە ئەو موقتەرەحە وایە، شەرت نییە پارێزگار ئەندام بێتن لە ئەنجومەن، مومكینە لەبەر رۆشنایی هەندێك مولاحەزات یەكێك تەرشیح بكرێت لە دەرەوەی ئەنجومەنیشەوە بێت، جەنابی وەزیر قسەی بكە فەرموو.

بەڕێز كریم سنجاری/ وەزیری ناوخۆ:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە زۆر باسی شەفافیەت و دیموكراتیەت و ئەوە دەكەین، لێرە خەڵك متمانەی داوە بە چەند كەسێك، دەنگی پێداوە، موحافەزەیەكی كامل دەنگی بۆ داوە، ئەگەر رەئیسی موحافز سبەینێ ئەنجومەنی موحافەزە دەڵێن ئێمە پێویستمان پێ هەیە، لەوانەیە ئەوان یەكێك تەرشیح بكەن مەجلیس وزەرائیش یەكێكی تر

تەرشیح دەکات، یەعنی دەبێت ئێمە ئەو خیلافە حەل بکەین لێرە سەلاحیەت بدەینە ئەوەو ئینتیخاب بکرێت لە مەجلیس، ئەو متمانەی خەڵکی وەرگرتووە، دەنگی خەڵکی وەرگرتووە.

دووەم/ ئەگەر بڵێین خەریجی ئیعدادیەیە مەعقول نییە، ئەو ئەحزابانە چەند کەسێك تەرشیح نەکەن کە خەریجی جامیعە بن و مستەوایان هەبێت، ئێمە بۆ مستەوایەکەی بێنینە خوارێ، جا لەبەر ئەوە بەڕاستی باشترە لە نێوان مەجلیسەکە خۆی ئینتیخاب بکرێت، نەك لە دەرەوەی مەجلیس بێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاکە ئێستا زۆر وازیحە، رەئی دوو لیژنەکە دیارە، رەئی حکومەتیش دیارە، مەنتیقیش دیارە ئیزافەتەن یەعنی هەردووکی ئیقتیراح بکەین، هەردووکی بۆچوونی هەیە، مەنتیقیشی تێدایە، یەعنی مەسەلەن ئێستاکە نەنووسین ئەو موقتەرەحەی کاك کەریم و هەندێك برادەری تری ئەندام هینیان کردووە، تەبیعییە هەر لیستێك، هەر تەرەفێك کە داخیلی ئینتیخابات بێت یەکەم ناو کە دەنووسێتن تەوەقوعی ئەوە دەکات ئەوە ببێتە پارێزگاری ئەو شارە، بە تەئکید رەچاوی ئەوە دەکات لە قانونەکە دەڵێت خەریجی جامیعە بێتن، وای دادەنێتن، دەنا تموحی ئەوەی نییە لیستەکەی کەسێکی لەناو ئەو لیستە ببێتە پارێزگار، بە هەر حاڵ مولاحەزەی ئێوە پرۆژەکەتان، موقتەرەحەکەتان دەخەمە دەنگدانەوە، ئەوە نوقتەی نیزامی نییە کاك کەریم، لەبەر ئەوەی قسەکانم لەگەڵ قسەکانت ناگونجێت، پێتوایە نوقتەی نیزامییە، نوقتەی نیزامی نییە، شەرحە کردووم، فەرموو نوقتەی نیزامیت چیە؟

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دوو پێشنیار کرا، پێشنیارێك ئەوە بوو کە لەناوەوەو لە دەرەوەی ئەنجومەن پاڵێوراو، یان هەر لە ناوەوەی ئەنجومەن بێتن، سەعاتێکە هەر خەریکی ئەوەن دەتانەوێت قەناعەت بە ئەندامان بێنن، کە تەنیا لەناو ئەنجومەن بێتن، لە دەرەوە نەبێتن.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

وا نییە، دانیشە فەرموو، جارێ ئەوەلەن هەموو ئەندامان داوایان کرد بۆچوونی خۆیان بڵێن، کاك کەمال عەکسی ئەو قسەی کە دەیکەیت قسەی کرد، من تەئیدی قسەکانی تۆم کرد گوتم دەبێت شەرح بکرێت کێ ئەوە دەکات؟ لەبەر ئەوە ئەو توهمەیەت لە جێی خۆی نەبوو، نوقتە نیزامیەکەت نوقتەی نیزامی نەبوو، تەنیا شەرح کردنی، ویستت ئەوە بوو سەرنجی ئەندامان رابکێشیت، دەیخەمە دەنگدانەوە، ئەو موقتەرەحەی کە دەڵێت لە دەرەوەی ئەنجومەنیش، چیە کاك رەشاد فەرموو.

جێگای خۆیەتی، ئێمەش دەبێت بڵێین حەقی خۆمانە و مافی یاسایی خۆمانە کە کۆمسیۆنی هەرێمی کوردستان هەبێت و یاسای بۆ دەربکەین و ئەوجا تووشی ئەم گێژە سەرلێ شێواویە نە دەبووین، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

وەڵاڵ خۆ لەسەر مەبدەئەکە خیلاف نیە، تەبعەن ئێمە پێویستە ئەو بڕیارە دەربکەین، کەس لەسەر ئەوە خیلافی نیە، خیلافەکە لەسەر بۆچوونە، هەندێك بۆچوونیش دیارە هەر هەڵوێست وەرگرتنە بۆ ئیعلامیشە بەشێك لە قسەکان، ئەگینا داوای لێ بووردن دەکەم، ئێمە لێرە دانیشتوون بڕیارێك دەربکەین کە لە گەڵ واقعمان بگونجێت، گونجاو بێت بۆ ئەو هەنگاوانەی کە دەمانەوێت، نەك لێرەوە قسەیەك بکەین بۆ ئیعلام بێت، فەقەت بۆ پرۆپاگەندە بێت، یان بۆ هەڵوێستێك بێت کە خۆمان هین بکەین، من تەقدیرم بۆ هەموو ئەو قسانە هەیە، سوپاسی کاك زرار دەکەم کە وەبیری هێنانەوە کە یەکەم کەس کە بیری لە هەڵبژاردن کردەوە 8 مانگ لەمەوبەر کە خۆم بووم و سەرۆکایەتی بووە، چوار مانگ پێشتریش گوتوومانە 5/19 مان پێشنیار کردووە، لە هەمووتان زیاتر خۆم شەخسی موتابەعەی ئەو مەوزوعەم کردووە، تەلەفۆنم لەگەڵ مۆسکۆش کردووە کە وەفدی حکومەتی عیرا قلەوێ بووە، دوێنێ لەگەڵ بەغدا تەلەفۆنم کردووە، لەگەڵ مفەوەزیە قسەم کردووە، لەگەڵ د.بەرهەم قسەم کردووە، هەوڵم داوە کە لەگەڵ هەموویان قسە بکەم، لەگەڵ د.سەردار قسەم کردووە و پێم گوتووە بچێت بۆ ئەوەی چی بکات و موتابەعەی بکات و جوابم بداتەوە بە پەلە، لەبەرئەوە من سەیرم لەو رەخنانە دێت کە لەو هینانە کەئەنەهو ئێمە دەمانەوێت دوای بخەین و یاخود لە پشت پەردەوە شتێك هەیە و لەوانە، دوا قسەم لە مفوەزیە ئەوە بووە کە بەدوای ئەو قسەیە دا بڕۆن، ئومێدێك هەیە کە حکومەتی فیدڕاڵ موافەقەت بکات بۆ ئەو بودجەیە، ئەگەر نەیکرد ئەو وەختە لەگەڵ حکومەتی هەرێم قسەی دەکەین بۆ دابین کردنی ئەو بودجەیە، تەئکیدیش دەکەمەوە هەر سێ سەرۆکایەتی، سەرۆکایەتی هەرێم، سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران، سەرۆکایەتی پەرلەمان لە دوا کۆبوونەوەیان دا تەئکیدیان لەوە کردەوە کە دەبێت هەڵبژاردن لە کاتی خۆیدا بکرێت، بەڵام کە کۆسپێك دێتە پێشەوە هەر تەنها لەبەرئەوەیە کە بڵێن ئێمە مولتەزمین و مل لێنێن و نەشزانین چیە، حەقێکە تەنازولی بۆ بکەین، حەق نیە بەو شێوەیە قسە بکەین، من ئەوەی کاك سەردار گوتی کە ئەحکامەکە ببێتە حوکم، زۆر ڕاستە، یەك شتان پێ بڵێم بە نیسبەت تەحدید کردنی وەختەکە کە یەکێك گوتی 7/15 تێ نەپەڕێ، یەکێك گوتی 8/4 تێ نەپەڕێ، لەڕاستیدا ئەوەی کە وای لێ کرد تەئریخ تەحدید نەکەین، جەنابی سەرۆکی هەرێم بوو، گوتی من نامەوێ تەحەمولی مەسئولیەت بکەم، جارێك ئێوە بە منتان گوتووە دوو مانگ پێشتر نابێت، 4/4، کەچی 4/2 گوتوومە کوا هینەکان؟ دواتریش گلەیی لە من دەکەن کە من هەڵناستم بە دەست نیشان کردنی ڕۆژەکە یان بانگهێشت کردن، نامەوێت ئیلتزام بکەم، سبەینێ بیکەن، من سبەینێ دەیکەم، بەڵام ئێوە بڵێن 7/15 ئەگەر نەیکردو دوایی دیسان گلەیی لە من بکەن، کە سەرۆکی هەرێم بەو ئەرکە هەڵناستاوەو قانونی جێ بەجێ نەکردووە، هەتا

ئەوشی گوت کە ئەو مەسئولیەتە با لەسەر خۆتان بێت و پەرلەمان قەرار بدات چ ڕۆژێك بێت، گوتی سەرۆکی پەرلەمان با قەرار بدات، ئەگەر من تەحدید دەکەن، پێم بڵێن موستەلزەمات تەواوە و بڵێن فلان ڕۆژە، ئەگەر من دەرم نەکرد قەیناکات، بەڵام تەحەمولی ئەوە ناکەم، بۆم تەحدید بکەن و شتەکانیش پێویست نیە، من دەتوانم تەنها ڕۆژەکە تەحدید بکەم، نە دەتوانم بانگهێشت بکەم، گلەیش لە من دەکرێت، بۆیە بە ئیسراریشەوە گوتی ئەگەر ئەوە ناکەن، خۆتان تەحەمولی ئەو مەسئولیەتە بکەن، دەسەڵات بدرێتە سەرۆکی پەرلەمان، بەڵام من دەسەڵاتم بدەنێ موتەئکید بن کە لەو ڕۆژە تەواو دەبێت، یان ئیحراجم مەکەن وەکو جاری پێشوو، 4/4 مفەوەزیەش هات گوتی ناتوانم، خەڵکەکەش ئەو کات گلەیی لە من دەکات، خۆ ناکرێت هەموو ڕۆژێك بچینە سەر تەلەفزیۆن بۆ ئەو تەفسیلە قسە بکەین، بۆیە لێرە تەحدیدی وەختەکەمان نەکردووە، بەڵام بەدواداچونمان هەیە ڕۆژانە، هەر وەختەکیش مفەوەزیە تەواوی کرد، یاخود بە قەتعی گوتی حکومەتی فیدراڵ نامان داتێ، ئێمە فەورەن لەگەڵ حکومەتی هەرێم قسەی دەکەین، بۆ ئەوەی بڕیارێك وەربگرێت کە هەڵبژاردن دوا نەکەوێت و بودجەش دابین بکرێت بە هەر وەسیلەیەك بێت، ئومێد دەکەم کە لەو چەند ڕۆژەی داهاتوو دا مفەوەزیە ئاگادارمان بکات بە ڕەئی کۆتایی، دابین کراوە ئەو بودجەیە یان نا؟ ئەگەر دابین کراوە ئەوا بانگهێشت کردنەکە دەکرێت و زۆریش نابات، مەسەلەی تەمدید کردنی پەرلەمان،، خۆ ئەگەر کورت بێت هیچ پێویست ناکات بڕیار بدەین بۆ تەمدید کردنی، ئەگەر ماوەکە کورت بێت هیچ پێویست ناکات، ئەما ئەگەر زۆر بوو، پێویستیمان پێ بوو و یاسامان لەبەردەم بوو، پێویستی کرد دابنیشین، ئەوە حەقی خۆتانە، لە نەتیجە خۆتان قەراری لەسەر دەدەن، بەهەرحاڵ دڵنیا بن لەوەی کە سەرۆکایەتی پەرلەمان و سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران و سەرۆکایەتی هەرێم، هێزە سیاسیەکان بە تایبەتی پارتی و یەکێتی کە هەندێك کەس پێی وایە حەز دەکەن دوابکەوێت، دڵنیا بن لەوەی هەر هەموومان و تەئکید دەکەینەوە کە ئەوە نابێت دوابخرێت، نەك لەبەر هیچ شتێك، لەبەرئەوەی کە پرۆسەی دیموکراسی دەبێت متمانەی خەڵك لەوە دابێت لە کاتی خۆیدا هەڵبژاردن بکرێت، ئەمە شتێکی زەروریە بۆ هەموومان و بۆ هەرێمیش باشە، جا من ئەوەی دەیڵێم ئەوەڵەن کاك عونی سیغەیەکی تری لەبەر ڕۆشنایی ئەو موداخەلاتانەی کە کرا، سیغەیەکی تری ئامادەکردووە، با بیخوێنێتەوە و بیخەینە دەنگدان، قسەمان کرد کاك زانا زۆر سوپاس، کاك عونی فەرموو.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

استثناء من الحكم المادة 10، 2 من قانون رئاسة الاقليم رقم 1 لسنة 2005 المعدل، يخول رئيس اقليم كوردستان ـ العراق بتحديد موعد اجراء انتخابات الدورة الثالثة لبرلمان كوردستان ـ العراق، والدعوة اليها بعد استكمال المفوضية العليا المستقلة للانتخابات مستلزمات العملية الانتخابية.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

دەیخەمە دەنگەوە، کێ لەگەڵ ئەو فەقەرەیە دەستی بڵند بکات تکایە؟ فەرموون، کێ لەگەڵ نیە؟ فەرموون، بە زۆرینە ئەو فەقەرەیە قبوڵ کرا، بۆ فەقەرەی دووەم تکایە، کاك عونی فەرموو.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ثانیا:

علی الجهات ذات العلاقة تنفیذ احکام هذا القرار.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئەمەش تەبیعیە، کێ لەگەڵیەتی دەستی بڵند بکات تکایە؟ فەرموون، کێ لەگەڵ دانیە؟ ئەویش قبوڵ کرا، فەرموو بۆ خاڵی سێیەم کاك عونی.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ثالثا:

ینفذ هذا القرار اعتبار من تاریخ اصداره وینشر فی الجریدة الرسمیة وقائع کوردستان.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

**ئەوەش فەقەرەیەکی ڕۆتینیە کێ لەگەڵیەتی دەستی بڵند بکات تکایە؟ فەرموون، کێ لەگەڵ دانیە؟ فەرموون، بە کۆی دەنگ قبوڵ کرا. ئێستا اسبابی موجبە بخوێننەوە، نابێ ئەوە بڵێین، چونکە مفەوەزیە ئیعتزاری نەکردووە، نابێت بڵێین ئیعتزاری کردووە،ئەوەی یەکەم کە دەڵێت (نظرا لتعذر توفیر المستلزمات الاساسیة الضروریة من قبل المفوضیة العلیا المستقلة للانتخابات، لاجراء الانتخابات وفقا للمعاییر الدولیة فی موعدها المحدد والتی ادت الی تجاوز المدة المحددة قانونا لدعوة رئیس الاقلیم لاجراءها، فقد شرع هذا القانون)، لە جیاتی مالی فەنی و ئیداری هەر ئەوە دەنووسرێ و تەواو (نظرا لعدم توفیر الاساسیة الضروریة من قبل المفوظیة العلیا المستقلة لانتخابات، لاجراء الانتخابات وفقا المعاییر الدولیة فی موعدها المحدد والتی ادت لاعتراضها المدة المحددة قانونا لدعوة رئیس الاقلیم لاجراءها فقد شرع هذا القانون)، ئەم پرۆژەی هینەکە لەگەڵ ئەسبابی موجبە دەیخەمە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵیەتی دەستی بڵند بکات تکایە؟ فەرموون، کێ لەگەڵ دانیە؟ چوار کەس، بەزۆرینەی دەنگ قبوڵ کرا، زۆر سوپاس، خاڵی دووەم لە بەرنامەی کار خستنەڕوو و گفتوگۆ کردن لەسەر پرۆژە یاسای پارێزگاکانی هەرێم، داوا لە لیژنەی ناوخۆ دەکەم بێن لە شوێنی خۆیان دابنیشن، وابزانم لە رابعا ڕاوەستا بووین، بیخوێنەوە بۆ ئەوەی بەبیریان بێتەوەو بیخەینە موناقەشە، کاك اخر فەرموو.

بەڕێز اخر شێخ جمال :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

چوارەم:

1ـ لێپچینەوە کردن لەگەڵ پارێزگار یان یەکێك لە جێگرەکانی لەسەر داوای سێیەکی ئەندامانی دەبێ و لە کاتی قەناعەت نەهاتنی زۆرینەی سادە بە وەلامەکانی لێپچینەوە لەگەڵ کراودا، ئەوا داوای لادانیان(الاقالە) دەخرێتە دەنگدانەوە لە دانیشتنێکی دووەمدا و پارێزگار یان یەکێك لە جێگرەکانی بە لادراو دادەنرێن و دوای وەرگرتنی رەزامەندی ئەنجومەن بە زۆرینەی دوو لەسەر سێی دەنگی ئەندامانی، داواکاریی لادانەکە یان راسپاردنی، دەبێ پشت بە یەکێك لەم هۆیانەی کە لە بڕگەی دووەمی ئەم ماددەیەدا هاتووە ببەستێ.

2ـ پارێزگار و دوو جێگرەکەی بۆیان هەیە تانووت بدەن لەو بڕیارەی دەرکراوە بە لادانیان لەسەر کار لە دادگای کارگێڕی تایبەتمەند.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عونی عەرەبیەکەی بخوێنەوە، فەرموو.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

رابعاً:

1- استجواب المحافظ او احد نائبيه بناءاً على طلب ثلث أعضائه وعند عدم قناعة الأغلبية البسيطة باجوبة المستجوب يعرض طلب الاقالة للتصويت في جلسة ثانية ويعتبر المحافظ او احد نائبيه مقالاً بعد موافقة المجلس بأغلبية ثلثي عدد أعضائه ويكون طلب الأقالة او التوصية بها مستنداً على احد الأسباب الحصرية الواردة في الفقرة(ثانياً) من هذه المادة.

2- للمحافظ ونائبيه الطعن في القرار المتخذ بالاقالة لدى المحكمة الادارية المختصة.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لەگەڵ دەقی ماددەکەین، تەنها مولاحەزەیەکمان لەسەر فەقەرە 2 هەیە، ئەویش مودەی تەعنەکە بە نیسبەت رەئیسی مەجلس دامانناوە لە مەحکەمە کە 15 ڕۆژە، پێویستە لێرە بۆ محافزو نائیبەکەشی دابنێین ئەو 15 ڕۆژە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك هیوا نوقتەی نیزامی هەیە، خوا بکات وابێت! فەرموو.

بەڕێز هیوا صابر احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵڵا من پرسیارێك لە بەڕێزت دەكەم وەك سەرۆكی پەرلەمان و لە دەستەی سەرۆكایەتی، ماوەیەكە هەست بە شتێك دەكەم وا دەزانم پێچەوانەی پەیڕەوی ناوخۆیە، باشیش نیە ئەم دابە لە پەرلەمان دا و لەو دەماودەمی ئینتیخاباتە سەر هەڵبدات، ئەویش دەبیستین بەڕێزتان كاتێك كە پەرلەمانتار جارجار لەسەر قەزیەكان قسە دەكەین، دەیبەستنەوە بە دەزگای راگەیاندنەوە یان بە هەڵبژاردنەوە، جا ئەمە خۆ دەزگاكانی راگەیاندن لە دەرەوەن و بەڕوومان دا كراوەن، داوام وایە ئەوە نەوترێت بۆ ئەوەی ئێمە قسەی خۆمان بكەین، پێشمان باشە ئەگەر ئەوە مەبەستە با كۆبوونەوەكانی پەرلەمان لەمەولا هەمووی داخراو بێت، با خۆمان قسەی خۆمان بكەین و ئەوەی كە مەبەستمانە بیڵێین، چونكە بەڕاستی وا نارِوات، بۆ نموونە ئەو یاسایەی كە دەركرا بەشێكی زۆری ئەندام پەرلەمان یاساناسن، یەكێك لە مەرجەكانی قاعیدەی قانونی عامە و موجەرەد بێت، ئێمە قانونێك و قاعیدەیەكمان دانا نە عامەی تیایە و نە موجەرەدەكە، بەستمانەوە بە شەخسێك و بە دەزگایەكەوە، داوام وایە لە بەڕێزتان ئەو تۆمەتە ئاراستەی بەشداربوونی پەرلەمانتاران نەكەن، قیرائەی بەشداربوونەكانی ئێمە، حەقی ئەوەتان نیە! من بۆ ئیعلام قسە دەكەم بۆ پرۆسەی هەڵبژاردن، من ئەگەر شتێك بڵێم پێچەوانەی دابونەریت و قەواعیدی پەرلەمانتاری بوو..... .

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

كاك هیوا داوای لێ بوردن دەكەم، مەوزوعەكەمان تەواو كردبوو، دەتوانی وەكو كەلعادە بۆ خۆت رەئی خۆت بڵێی لە رۆژنامەی حیزبەكەتان و ئەوانە، بەڵام ئەوە نوقتەی نیزامیش نەبوو و گەڕایەوە بۆ دواوەش، من لێرە بۆ جەلسە قسە دەكەم، ناوی جەنابیشتم نەهێناوە تاوەكو لێرە بە خۆت تێ بگەی، ئەگەر ناوی تۆم هێنا با حەق وابوو كە مەجالیشت بدەمێ قسەی بكەی، كێ دەیەوێ قسە بكات لەسەر خاڵی چواردەم، كاك د.نوری فەرموو.

بەڕێز د.نوری جمیل تاڵەبانی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

تەنها تێبینیەكم هەیە كەوا پێویست ناكات پارێزگار دوو جێگری هەبێت، یەكێك كافیە وابزانم كاروبارەكانیش بەباشتر بەڕێوە دەچێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

كاك عادل فەرموو.

بەڕێز عادل محمد امین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

وەڵڵا من پێم باشە پرسیاریش زیاد بكەین بۆ ئەو بڕگەیە، هەموو ئەندامانی ئەنجومەن مافی ئەوەیان هەبێت پرسیار ئاراستەی پارێزگار و جێگرەكانی و بەڕێوبەرە گشتیەكانی سنووری ئەو پارێزگایە بكەن، نەك تەنها لە پارێزگار و جێگرەكەی دابێت، یەعنی ئەوەشی بۆ زیاد بكەین كە حەقی تەوجیهی پرسیاری هەبێت، بۆ ئەوەی پرسیار لەوانیش و لە بەڕێوبەرە گشتیەكانیش بكرێت.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك کریم حەزدەکەم مولاحەزات بنووسی لەسەر ئەو قسانەی کران، تا دوایی رەئی بدەی لەسەری، کاك عبدالرحمن فەرموو.

بەڕێز عبدالرحمن احمد رضا:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە بڕگەی یەکەم باسی زۆرینەی سادە دەکات، پێم باشە بنووسی زۆرینەی سادە 50 + ١ لە ئامادەبووان، لەسەرەوە نووسیمان بۆ زۆرینەی موتلەق 50 +1 لە کۆی ئەندامان، لێرەش بنووسین 50+1 لە ئامادەبووان، پاش تەواو بوونی 10 سالْ، ئەوە دەبوو لە پێناسەش بهاتایە، چونکە لە پێناسەی هەڵبژاردنی عیراق دا هاتووە و لە پێناسەکانیش دا هاتووە کە ئەغلەبیەی موتلەق چیە و ئەغلەبیەی بەسیت چیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عثمان فەرموو.

بەڕێز عثمان عبدالله قادر(بانی مارانی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵاْ من دوو تێبینیم هەیە، یەکێکیان تەئیدی ئەو رایە دەکەم، پارێزگار دوو جێگری بۆچیە؟ یەك جێگر بەسە، خۆ تەوافقی نیە دیسانەوە لەوێ بیکەینە دوو جێگر، پارێزگا و ئەنجومەنێك هەیە، خاڵی دووەم: ئەگەر پارێزگار لە حاڵەتێك دا لەلایەن ئەنجومەنەوە دەسەڵاتەکەی لێ سەندرایەوە، بۆی هەیە تانووت بدات لە دادگای تایبەت، دیارە من پێشنیار دەکەم ئەو دادگای کارگێری تایبەت بکرێت بە دادگای تەمییز، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك سعدالدین فەرموو.

بەڕێز ملا سعدالدین ملا عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەو ماددە تەبیعی باس لە ئیقالەی موحافز دەکات، یەعنی ئایا تۆ بەچەند دەتوانی نیسابی ئیقالەی موحافز بکرێت؟ من پێشنیاری بڕگەیەکی تر دەکەم، ئێمە هەموومان دەزانین تەعینی موحافز ئیللا دەبێت بە مەرسومێکی ئیقلیمی بێت، هەتا لە دەستووری عیراقیش لە ماددەی 155 دەڵێت رەئیسی جمهوری تەعینی موحافز دەکات بە مەرسومێکی جمهوری، عمومەن ئەوهایە دەڵێت (من یعین مقیل) ئەوە

قاعیدەیە ئەوەی تەعین دەکا حەقی ئیقالەشی هەیە،پێم باشە وەکو ئەوەیەك مادام موەزەفە و بە دەرەجەی وەکیلە و پێویستی بە مەرسومێکی ئیقلیمە شتێکی تر زیاد بکرێت، لیژنەی قانونیش پشتگیری بکات، (لرئیس الاقلیم اقالة المحافظ لاحد الاسباب الحصریة الواردة فی الفقرة 2 من هذه المادة) هەتا یەعنی ئەوە لە دەستووری هیندیش ئەوەی کە تەماشا بکات دەتوانێ لە دەساتیرەکانی تری دەولەتانیش کە هەیە بیخوێننەوە، عەینەن ئەوەی تێدایە کە (سمح لرئیس جمهوری او لرئیس الاقلیم باقالة المحافظ)، لەگەڵ ڕێزم دا.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك جعفر فەرموو.

بەڕێز جعفر مصطفی معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ماددەی 6 بڕگەی 4 من لە لیژنەکە بووم خاڵی یەکەم: لە کاتی لادانی پارێزگار یان جێگرەکانی پێش لابردنیان نابێت ئاگاداری وەزارەتی ناوخۆ یان سەرۆکایەتی حکومەت بکرێت؟ چونکە زۆر جار ئەوانە لەوە دەچێت کێشە دروست بکات، دەبێت ئاگاداری بکات، چونکە بڕگەکانی دوای ئەو لە بڕگەی 6 و 9 و 12 تەئکید دەکاتەوە کە حکومەت ئاگاداری ئیشەکانی ئەنجومەنەکان هەیە، لەسەر بڕگەکانی 6 و 9 و 12 بکەین، لەم بڕگەیە دەبێت ئیشارەتێك بدرێت بۆ ئەوەی لە کاتی ئەو موشکیلانە حکومەت ئاگادار بێت، نەك هەر ئەنجومەنەکە بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك بارزان فەرموو.

بەڕێز بارزان محمد قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

زۆر سوپاس جەنابی سەرۆك قسەم کرا.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی و لیژنەی ناوخۆ ڕەئیتان لەسەر ئەو مولاحەزاتانە چیە؟ کاك اخر فەرموو.

بەڕێز اخر شێخ جمال:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە نیسبەت پارێزگار کە دوو جێگری هەبێت، دەبێت دوو جێگری هەبێت، چونکە بەڕێوەبردنی گشتی و بەڕێوەبردنی خۆجێیەتی، یەعنی ئیدارەی عامە و ئیدارەی مەحەلی دووی دەوێت، ئیدارەی مەحەلی

بەتەنها جێگرێکی دەوێت و ئیدارەی عامەش جێگرێك، هەردەم وابووە و هەموو دەم موحافز ئەو دوو جێگرەی هەبووە، بۆ ئاگاداری.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە پرسیارەکانی د.نوری و هەروەها کاك عوسمان بانی مارانی، پرسیاری ئەوەیان کرد یەك نائیب کافیە نەك دوو نائیب، سەبەبی ئەوەی کە دوو نائیبی هەبێت، یەکەم: ئیشوکارەکانیان زۆر فراوانە، لەمەودوا مەحافز و ئەنجومەنی پارێزگا ئیشراف لەسەر هەمووئیش و کارەکانی مەشاریعی ناو پارێزگا دەکەن، یەعنی جیهەتی تەنفیزی پارێزگار و نائیبەکانیەتی، بۆیە پێویستیان بە دوونائیب هەیە، هەروەها لە هەندێك پارێزگا هەیە زۆرنەتەوە هەیە و توائیفی دیکە هەیە، بۆ نموونە پێویستی هەیە کە خەڵکێکی کلدان هەیە یان ئاشووری یان تورکمان، بۆیە ئەگەر دوو بێت باشترە، پرسیاری دووەمی کاك عوسمان لەسەر ئەوەی کە مەحکەمەی تەمیز بێت نەك مەحکەمەی ئیداری، حەزدەکەم سەرنجی ڕابکێشم بۆ ماددەی 13 برگە 2 لە یاسای مەجلسی شورای هەرێمی کوردستانی عیراق کە دەڵێت (تختص المحكمة الادارية بما يلي: ثانيا: الفصل فى الطعون الخاصة بانتخابات الهيئات المحلية) واتە لێرەدا ئیختساسی تەعن لێدان لە ئینتخاباتی هەیئاتی مەحەلی هی مەحکەمەی ئیداریە، نەوەك مەحکەمەی تەمیز، سەبارەت بە پرسیاری کاك عبدالرحمن ئەوەی ئەغلەبیەی بەسیتە و یاخود ئەغلەبیەی موتلەقە ڕاستە لە قانونی عیراقی هاتووە، بەڵام ئەوە مولزەم نیە کە قانونەکانی ئێمە هەمووی وەکو عیراقی بێت، بە تایبەتی ئەغلەبیەی بەسیتەو ئەغلەبیەی موتلەقە ستانداردێکی جیهانیە و شتێکی مەفهومە، ئەغلەبیەی موتلەقە ئەوەیە نیوە + ١ ی ئەندامان، ئەغلەبیەی بەسیتە نیوە + 1 ی حزور، بۆیە پێوستی بە ئەوە هەیە، پەخشان خان ئەغلەبیەی بەسیتە حزور چەندە نیوە + 1 ، ئەغلەبیەی موتلەقە ژمارەی هەموو ئەندامان چەندە نیوە +1 دەکاتە ئەغلەبیەی موتلەقە، سەبارەت بە پرسیاری کاك سعدالدین دەڵێت سەرۆکی هەرێم بۆی هەبێت ئیقالەی موحافز بکات، بەڕاستی کە جەنابی سەرۆکی هەرێم تەعینی دەکات، تەعینەکە لەلای ئەو دەرناچێت، بەڵکو مەرسومەکە لەلای ئەوە، بۆیە ئەو مافی ئەوەی هەیە کە لای بدات، پرسیارەکەی کاك جعفر ئەوەندەی من بەڕاستی لێی تێ گەیشت بم کە پێی ڕانەگەیشتم، ئیعلامی وەزارەی ناوخۆ بووە، یەعنی ئەوە بەڕاستی ئەوە جواب دانەوەیە لە بۆ ئەوانەی کە دەڵێن نابێ مەجلسی موحافەزە یاخود محافز مورتەبت بێت بە وەزارەی ناوخۆ، ئەو ئیرتیباتەی کە هەیە لە نێوان محافز و وەزارەی ناوخۆ ئیرتیباتێکی ئیداریە لەڕووی هەندێك خیتاباتیان دەنا خۆی وەزیری ناوخۆ بۆی نیە نە محافز دامەزرێنێ و نە ئیقالەی بکات، بەڵکو مەجلس لای دەدات، هەروەها سەڵاحیاتی محافز و سەلاحیاتی مەجلس بە قانون دیاری کراوە، دیسان وەزارەت ناتوانێ لێرەوە تەدەخول بکات و زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر تەعلیقت هەیە لەسەر قسەکان؟ فەرموو.

بەڕێز کریم سنجاری(وەزیری ناوخۆ):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تەئیدی ئەوە دەکەم، کە ئێستا محافز دوو جێگری هەبێت، چونکە ئێستا موحافز جێگرێکی هەیە و معاونی محافزیش هەیە، معاونی موحافز بۆ شئونی ئیدارەی مەحەلیە، وە جێگر بۆ شئونی ئیدارەی عامەیە، جا لەبەرئەوە ببێتە دوو جێگر یەك بۆ ئیدارەی عامە و یەك بۆ ئیدارەی مەحەلی، باشترەن، چونکە سەلاحیات کەمتر لە دەستی موحافز دەبێت، سەلاحیات زیاتر بە جێگرەکە دەدرێت، جێگر سەلاحیاتی زیاترە لە معاونی موحافز، بۆیە دوو جێگر بێت باشترە لەوەی کە یەك جێگر بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا جوابی هینەکانی دراوە، تەنها پێشنیارێك کە هەبوو، نوقتەی نیزامی نەبێت قەتعی دەکەم کاك د.ناصح فەرموو.

بەڕێز د.ناصح غفور رمضان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من دەربارەی ئەو ڕوونکردنەوەی کە کاك سەردار باسی کرد، ئەغلەبیەی بەسیت 50 +1 ی حزور نیە، ئەغلەبیەی بەسیت کێ زۆرترین دەنگی هێنا لەناو ئەواندا، ئەگەر وا دابنێین ئێمە 111 کەسین لەو 111 کەسە 80 مان حازر بووینە، یەکێك 35 دەنگی هێناو یەکێك 25 ی هێناو یەکێك 10ی هێنا، 35 هکە دەباتەوە، عیلاقەی بەوە نیە، لەگەڵ ڕێزم دا، دووەم: بە نیسبەت ئەغلەبەی موتلەقیش عەینەن شت دیسانەوە، دەتوانین بڵێین ئەغلەبیەی موتلەق لە حزور یان ئەغلەبیەی مەتلەق لە ئەعزا، لەبەرئەوە هەردوو تەعریفەکە تەواو نیە، لەگەڵ ڕێزمدا.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

وەئەخیرەن نوقتەی نیزامیەکەت لە جێ بوو، یەك موقتەرەح لەلایەن دوو ئەندامەوە تیکرار کراوەیەوە، موقتەرەحی تر هەیە کە بە تەنها بوون، ئەویش د.نوری و کاك عثمان بوون، ئەویش دوو جێگر پێویست نیە، هەرچەندە زۆر شەرحیان کرد کە پێویستە یەکێکیان ئیداریە و یەکێکیان هینە، ئەگەر موقتەرەحەکەتان سەحب نەکەن، دەبێ بیخەمە دەنگدان، د.نوری و کاك عثمان، کاك د.نوری و کاك عثمان دەڵێن یەك جێگری هەبێت، کە یەك کەس بێت، هیچ، باشە کاك د.نوری لەبەر ڕۆشنایی بۆچوونی جەنابی وەزیر و شەرحیاتەکەی کە کرا موقتەرەحەکەی خۆی سەحب دەکات و یەك موقتەرەحیش ناخرێتە دەنگدانەوە، ئێستا ماددەکە تەنها ئیزافەیەك لە فەقەرەی 2 هەیە (للمحافظ ونائبیه الطعن فی القرار المتخذ بالاقالة لدی المحکمة الادارية المختصة خلال مدة 15 یوما من تاریخ التبلغ)، ئەو فەقەرەیەی 4

دەیخەمە دەنگدانەوە، بەو گۆڕانکاریانەی کە کرا، کێ لەگەڵیەتی؟ فەرموون، کێ لەگەڵ دانیە؟ بە کۆی دەنگ قبوڵ کرا، بۆ پێنجەم فەرموو کاك اخر فەرموو.

بەڕێز اخر شێخ جمال :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێنجەم:

1 ـ ئامادەکردنی پرۆژەی بودجەی ئەنجومەن بۆ تۆمارکردنی لە بودجەی پارێزگا.

2 ـ پەسەندکردنی پرۆژەی بودجەی پارێزگا کەلەلایەن پارێزگارەوەو بە رەزامەندی زۆرینەی رەها رەوان کراوە بەو مەرجەی پێوەرە یاسایی و سیستەمیەکان رەچاو بکرێن لە دابەشککردنی تەرخانکراوەکان بۆ سەنتەری پاریزگا و قەزاو ناحیەکان و پاشان بەرزکردنەوەی بۆ وەزارەتی دارایی حکومەتی هەرێم .

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عونی عەرەبیەکەی بخوێنەوە، فەرموو.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خامسا:

1 - إعداد مشروع موازنة المجلس لدرجها في مشروع موازنة المحافظة.

2- اقرار مشروع موازنة المحافظة المحال اليها من قبل المحافظ بموافقة الاغلبية المطلقة على ان تراعى المعايير القانونية والنظامية في توزيع التخصيصات لمركز المحافظة والاقضية والنواحي ورفعها الى وزارة المالية في حكومة الاقليم.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کەس قسەی هەیە لەسەر ئەوە؟ کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لەگەڵ دەقی ماددەکەین، بەڵام بە نیسبەت فەقەرە 2 کە دەڵێت ئەغلەبیەی موتڵەقە، لێرەش دەبێت (الاغلبية المطلقة لعدد اعضاءه) ئیزافە بکرێت.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کوێستان خان فەرموو.

بەڕێز کوێستان محمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تێبینیەکەم لەسەر خاڵی 2 کە دەڵێت بودجە لەلایەن پارێزگارەوە ئامادە دەکرێ، ئایا دەکرێت تەنها شەخسێك بودجەی پارێزگایەك ئامادە بکات، من ئێستا لیژنەی یاسایی وەڵامم دەدەنەوەو دەڵێن وەك

پەرلەمان و ئەنجومەنی وەزیران وایە، ئەنجومەنی وەزیران ئامادەی دەکات و پەرلەمانیش پەسەندی دەکات، بەڵام ئەنجومەنی وەزیران 42 کەسن و وەزارەتی دارایی هەیە لێرە تەنفیزیەکە کە پارێزگارە کە تەنها شەخسێکە، بۆیە دەبێت ئەمە چارەسەر بکرێت، یان هەموو ئەنجومەنی پارێزگا یان ئەنجومەنی لەگەڵ دابێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

خۆی ئەگەر ئیجازە هەبێت ئەو نوقتەیە تەوزیح بکەین کوێستان خان، فەقەرەی 2 دەڵێت (اعداد مشروع موازنة المحافظة المحال الیها من قبل المحافظ) نەیگوتووە (المنظم من قبل المحافظ) دەبێت یەکێك تەوقیع بکات، موحافز چۆن میزانیەی دەکات؟ ئەوە موديريەی عامەی مالیەی هەیە، میزانیەی پێشووی هەیە، ئەوەی هەیە حازری دەکەن، وەکو هەر وەزارەتێك، چۆن وەزارەت میزانیەی خۆی هین دەکات، خۆ وەزیر نایکات! کوێستان خان فەرموو.

بەڕێز کوێستان محمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کەواتە لێرە پێویستە ئەو لایەنەی ئەم کارە دەکات دەست نیشان بکرێت؟

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

مەعروفە خۆ موحافز نایکات، موحافز بەس ئیحالەی دەکات، غالیبەن نازانێت چۆن میزانیەی دەکات دەبێت مودیری عامەی مالیە، لەبەر ڕۆشنایی راوێژکردن لەگەڵ هەموو ئەو دەوائیرانەی کە تابعی موحافەزەن، وەکو مەجلسی موحافەزە، مەجلسی وەزەرا داوادەکات لە ڕێگەی وەزارەتی مالیە لە هەموو وەزارەتەکان، میزانیەی وەزارەتەکان بێنن بۆ وەزارەتی مالیە، لەوێ موناقەشەی دەکەن ئینجا کە تەواویان کرد دەینێرن بۆ مەجلسی وزەرا موناقەشە دەکرێت، بە ئیمزای رەئیسی وزەرا ئیحالە دەکرێت بۆ پەرلەمان، ئەوەش وایە بە ئیمزای موحافز ئیحالە دەکرێت بۆ مەجلسی موحافەزە، بەڵام هەتا ئیمزای دەکات ئەو هەموو مەراحلانە دەبینێت وەکو مەجلسی وزەرا و وەزارەتەکان، بەڵێ کاك عونی فەرموو.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەئکیدەن بۆ ئەو قسەی جەنابت، لە ماددەی 18 مەزوعەکە بە وازحی موعالەجەی کراوە، دەڵێت:

یمارس المحافظ المهام و الصلاحیات الآتیة:

اولاً: اعداد موازنة المحافظة ورفعها الی المجلس. زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

دەبێت ئەوەی چاك بکەینەوە، ئەوە غەڵەتە، بەڵێ کاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵڵا ئەگەر ئیجازەم بدەی حەز دەکەم ئەو خاڵەی تەوزیح بکەم، دوو بڕگەیە، بڕگەی یەکەم مەجلسی موحافەزە میزانیەی مەجلس ئامادە دەکات، لەگەڵ میزانیەی موحافەزە دەمج دەکرێت، ئەو میزانیەی موحافز ئامادەی دەکات هەمووی بە هی مەجلس و بە هی موحافەزەوە، جارێکی تر دەنێردرێتەوە بۆ مەجلس، ئینجا مەجلس (بموافقة الاغلبية المطلقة) ئیعتبار دەکرێت بە موازنەی موحافەزە، واتە ئەغلەبیەی موتلەقە کە دەردەچێت ئەو میزانیە موازەنەی موحافەزەیە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

بەهەرحاڵ کە هاتینە سەر ئەو فەقەرەیەی مەجلسەکە، ئەوەی کە کاك عونی گوتی دەبێت ڕاوەستین لەسەری، کاك محمد فرج فەرموو.

بەڕێز محمد فرج احمد :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش قسەکەم هەر لەسەر ئەو مەسەلەیە، یەعنی ئەگەر لە میزانیەی هەرێم یان لە میزانیەی عیراقی فیدراڵ سەیر بکەین کە وەزارەتی مالیە هەڵدەستێت بە ئامادەکردن و ئیعدادی ئەو میزانیەیە بە تەنسیق لە جیهاتی مەعنی، یەعنی وەزارەتی مالیە هەمیشە لەگەڵ لایەنە پەیوەندارەکانی تر ئیعدادی ئەو مەشروعە دەکات، لێرە ئەگەر موحافز بکەین بە موحافەزە یان بڵێین (من قبل المحافظ بالتنسيق مع الجهات المعنية)، کە قائیمقامیەت و مودیری ناحیەکانە، چونکە ئەگەر لێرە نەیڵێین، یەعنی ئەو لەڕووی یاساییەوە دەتوانێ خۆی بڵێ من دەتوانم ئەو مەسەلەیە، چونکە باسی موحافەزە دەکەین، ئێمە دەزانین خۆ موحافەزە لەوانەی تریش پێکهاتووە، ئەو پارەیە پەیوەندی بە ئەوانیشەوە هەیە، کە دەڵێین بە شێوەیەکی عەدالەت و لامەرکەزیەت تەوزیعی بکات، بەشی قەزاکانیشی تیایە و بەشی ناحیەکانیشی تیایە، لەبەر ئەوە دەبێت ئەوانیش لەو مەسەلەیە وجودێکیان هەبێت و حزورێکیان هەبێت.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك کریم فەرموو.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەسەر بڕگەی 1 و 2 تێبینیم هەیە، لە بڕگەی 1 دەڵێت (إعداد مشروع موازنة المجلس لدرجها في مشروع موازنة المحافظة) واتە دوو مەوازەنە پێکەوە نابێت، دەبێت بگوترێت (إعداد مشروع موازنة المجلس لدرجها في الموازنة العامة للمحافظة) چونکە موحافەزە موازەنەی خۆی هەیە، موازەنەی مەجلس درج دەکرێت لە موازەنەی عامەی موحافەزە، لە پرۆژەی قانونی موحافەزاتی عیراقیش بە هەمان شێوە هاتووە بەو نەسە،

ئەوە یەك، دووەم: اقرار مشروع موازنة المحافظة المحال اليها من قبل المحافظ) ڕاستە، بەڵام لە جیاتی (من قبل المحافظ) كە هاوڕام لەگەڵ كوێستان خان، نابێ بڵێین (من قبل المحافظ) دەبێت بڵێین (من قبل الهيئة التنفيذية للمحافظة)، چونكە موحافەزە هەیئەیەكی تەنفیزی هەیە ئەو هەیئە تەنفیزیە دەبێت ئیحالەی بكات، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

گوڵاڵە خان فەرموو.

بەڕێز گوڵناز عزیز قادر :

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

منیش هەمان تێبینیم هەبوو، بەڵام دەكرێ لێرە پەسەند كردنی پرۆژەی بودجەی پارێزگا كە لەلایەن پارێزگارەوە و بەڕەزامەندی زۆرینەی ئەندامانی ئەنجومەن ئامادە دەكرێ نەك لێرە زۆرینەی ڕەها ئاماژەی پێدراوە، بەڵام دەكرێت ناوی ئەنجومەنەكەش بێت، ئەوان دەبنە ئامادە كار، نەك ئەوەی كاك كریم دەیڵێت لیژنەی تەنفیزی ڕەنگە شەرعیەتەكە لای ئەنجومەنی هەڵبژێردراو بێت، نەك لیژنەی تەنفیزی، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

سارا خان نوقتەی نیزامی هەیە، فەرموو.

بەڕێز سارا خضر پیرۆت :

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

نوقتەی نیزامیەكە هەر یارمەتی ئەو گفتۆیە دەبێت..... .

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

نەخێر نابێت، ئەگەر ڕەئیە نابێت، ناوت نەنووسراوە، چونكە تۆ گوتت نوقتەی نیزامی، باشە فەرموو.

بەڕێز سارا خضر پیرۆت :

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەشی دووەم لە مەجلسی مەحەلی لە قەزا و لە مەجلسی ناحیە لەوێش بودجە ئامادە دەكەن، مانای وایە ئەو بودجەیە هەر كۆكراوەی قەزاو ناحیەكانە بە پێی یاساكەش، یەعنی موحافز لە خۆیەوە نایهێنێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

وایە، كاك اخر فەرموو.

بەڕێز اخر شێخ جمال :

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی شەشەم دەڵێت(ئەنجومەنی پارێزگا ئەم تایبەتمەندییانەی خوارەوەی هەیە:

پێنجەم:

(ئامادەکردنی پرۆژەی ئەنجومەن بۆ تۆمار کردنی لە بودجەی پارێزگا) مانای وایە کێ ئامادەی دەکات؟ ئەنجومەنی پارێزگا ئامادەی دەکات، نەك پارێزگار، دووەم: پەسەند کردنی پرۆژەی بودجەی پارێزگا کە لەلایەن پارێزگارەوە بە ڕەزامەندی زۆرینەی ڕەها ڕەوانە کراوە، زۆرینەی ڕەها یەعنی زۆرینەی ئەندامانی ئەنجومەن، کەواتە ئەنجومەن لێرەدا ئێمە دەسەلاتی کاملمان بە پێی ئەو خاڵانەی کە تایبەت ئەو 18 خاڵەی داوەتە ئەنجومەن و ئەنجومەن ئامادەی دەکات، نەك پارێزگا بە تەنێ.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

فەقەرەی یەکەم عیلاقەی بە ئیعدادی مەشروعی موازەنەی مەجلس هەیە، هیچ عیلاقەی بە مەشروعی موازەنەی کۆی موحافەزە نیە، واتە ئیعدادی مەشروعی موازەنەی مەجلس لەلایەن مەجلسەوە دەکرێت و جێگای دەکرێتەوە لە زمنی موازەنەی موحافەزە، پاشان مەجلس ئیقراری موازەنەی موحافەزە دەکات بە شکلێکی گشتی مەسەلەی ئیعداد کردنی موحافەزە، موحافز بە تەنها ئیعدادی ناکات، بەڵکو دەوائیری فەرعی لە موحافەزە کۆدەکاتەوە، مودیری عامەکان کۆ دەکاتەوە، هەموو بوارەکان تەقسیم دەکات، بواری پەروەردە بواری سحە و کشتوکاڵ و کارەبا و ئاوەدانکردنەوە و خزمەتگوزاری، هەموو ئەوانە سێکتەرەکانی دابەش دەکات، جگە لەوەش موحافز پاش ئەوەی کە رەئی دەوائیری فەرعی و مودیر عامەکان وەردەگری لە هەمان کاتدا مودەرائی نەواحی و ئەقزیەش حەقی موازەنەیەکیان هەیە، بەڵام موازەنەی ناحیە و موازەنەی قەزا خۆی لە موازەنەی عامەی موحافەزە دەگرێتەوە کە لەلایەن ئەنجومەنەوە پەسەند دەکرێت، بەو شکلە ئینجا ئاراستەی وەزارەتی دارایی دەکرێ و، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك دلێر فەرموو غەڵەتی تەرجومە چیە؟

بەڕێز دلێر محمد شریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەکوردیەکەی تەرجومەیەکی زۆر غەڵەت کراوە، بۆیە ئەو برادەرانە ناحەقیان نیە، کاتێ لە بکەر و فەرمانەکە دێیتە ناوی واتێ دەگەی لە کوردیەکەی کە تەبعەن لە عەرەبیەکە هیچ عەیبی نیە، ئەگەر ئیعتماد بکەینە سەر عەرەبیەکە ڕاستە و لیژنەی قانونی ڕاستیان کردووە، بەڵام لە کوردیەکەی ناحەقیان نیە، یەعنی دەڵێت: پەسەند کردنی پرۆژەی بودجەی پارێزگا کە لەلایەن پارێزگارەوە بە ڕەزامەندی زۆرینەی ڕەها، دەبوایە وا نەڵێ، بیگوتایە (پەسەند کردنی پرۆژەی بودجەی پارێزگا بە زۆرینەی ڕەها کە لەلایەن پارێزگارەوە ڕەوان کراوە) ئەو کاتە ئەم ئەشکالیەتە دروست نەدەبوو لە تەفسیرەکەدا، ناحەق نیە، چونکە وا تێ دەگەی پارێزگار بە زۆرینەی ڕەهای دائیرەکانی هاتووە، خۆی لە دائیرەوە بە زۆرینە بە

ئینتیخاب ناکرێت، تاوەکو زۆرینەی ڕەهای تیا بێت، کەوایە مەشروع حازر دەکرێت دەدرێتە بەردەم مەحافز وەك گوتت، ئەو کاتە ئیحالەی دەکات بە تەوقیع بۆ ئەنجومەنەکە، ئەوان بە زۆرینەی ڕەهاموافەقەی ئیعدادی دەکەن.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

خۆی عەرەبیەکە ئەساسە کوردیەکەی ئەگەر هەڵەی دەبێت دواتر چاك بکرێتەوە، عەرەبیەکە ئەساسە من پێم وایە باش هاتووە، زۆریش دەقیقە لەوە، یەکەم جاریش کە تیکراری دەکەمەوە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگدانەوە، خاڵی یەکەم دەڵێت: مەشروعی موازەنەی مەجلس یەعنی مەجلسی موحافەزات، پێداویستیەکانی مووچەو دەرمالّەی هاتووچۆی و قرتاسیەی ئەوە هی خۆیانە، ئیعدادی دەکات بۆ ئەوەی بچێتە موازەنەی عامە، ئەو مادەیە ئەو کەلیمەی عامەیە کە کاك کریم گوتی زەروریە ئیزافە بکرێت، ئەوەی تریش (اقرار مشروع موازنة المحافظة المحال الیها من قبل المحافظ) شەرحم کرد پێشتر لەبەر ڕۆشنایی سیلسیلەیەك کۆبوونەوە و محافەزەو قەزاو مدیریەی عامە و هەمووی کۆدەکەنەوە دەیخەنە بەردەمی و دەڵێت ئەوە میزانیەی موحافەزەیە، ئەویش بە ئیمزای خۆی دەینێرێت بۆ مەجلسی موحافەزە بۆ ئەوەی ئیقراری بکەن، کاك عونی فەرموو چی بوو دەڵێی نابێت عامە بێت؟

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە موتەقەسیدەن کەلیمەی عامەمان لادا لە کاتی گفتوگۆ کردن لەسەر ئەو فەقەرەیە، لەبەرئەوەی لە قانونی عیراقی هاتووە (المحافظات غیر المنتظمة فی اقلیم) میزانیەکی عامەیان داناوە، ئێمە فیدڕاڵین و هەرێمێکی جیاوازمان هەیە، لەبەرئەوەی موتەقەسیدەن کەلیمەی عامەمان لابرد بە تەنها گوتمان (موازنة المحافظة).

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عونی من ئەو موبەررە بە هین نازانم، زۆر ئیعتیادیە فروعی هەیە و قەزای هەیەو مودیریاتی هەیە، کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لە هەرێمی کوردستان یەك موازەنەمان هەیە، ئەویش موازەنەی عامەیە، موازەنەی عامەش عادەتەن موازەنەی موحافەزە جێگای خۆی دەگرێت لە زمنی موازەنەی عامە وەکو وەزارەتێك، مەسەلەکە بەو شکلەیە، ئێمە بڵێین موازەنەی موحافەزەی هەولێر، موازەنەی موحافەزەی عامەی سلێمانی و موازەنەی عامەی ئەوێ و ئەمە ناکرێت بەو شکلە بەڕاستی، بۆیە ئێمە موازەنەی عامە هەموو دام دەزگاکان دەگرێتەوە، بیمافیهیم موحافەزاتەکانیش (هی هەرێم).

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

مام خورشید فەرموو.

بەڕێز خورشید سلیم شێرە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵڵا من پرسیارێکم هەیە لەجەنابی سەرۆك، لەسەر نیزامی مەجلسی موحافەزە نیە، لەسەر میزانیەی عامەکەیە و هەموو موحافەزەیەك، دەوائیری موحافەزە مەعلومە باسی ناکەم کە هەر دائیرەیەك مەربوتە بە وەزارەتێك و عایدی وەزارەتێکە، ئێستا ئەوەی کاك شێروان باسی کرد مەوزوعی ئەو عامەیە کە کۆبووەوە ڕاستە هەموو سالێك موحافز کۆدەکرێنەوە لەگەڵ دەوائیری موختەس دادەنیشن نیزامی خۆیان تەقدیم دەکەن، چ خوتە بێت چ میزانیە بێت، پێشان واتە پێش ئەو دەستوورەی موحافز خوتە و میزانیەی هەموو وزارەتەکان و هی دەوائیرەکان تەوجیهی وەزارەتەکانی دەکردو دەدرا وەزارەتەکان، ئێستا ئایا میزامیەی عامە و خوتە کە دەدرێتە مەجلسی موحافەزە موسادەقەی لەسەر دەکرێ رەئسەن تەحویلی وەزارەتی مالیە دەکرێ؟ ئەدی واجبی وەزارەت چیە؟ ئەی وەزارەت مونافەشەی دەوائیری خۆی ناکات؟ ئەی خوتە و میزانیەی بۆ دانانێت؟ چۆن موحافەزە یەکسەر ئیحالەی وەزارەتی مالیەی دەکات، من ئەو پرسیارە دەکەم، ئایا تەناقوزێك دروست ناکات؟.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەیەکی تر هەیە دەڵێت، بە تەنسیق لەگەڵ وەزاراتی مەعنی، واتە رەئی وەزاراتی مەعنی بە نەزەر ئیعتیبار وەردەگیردرێت بۆ دانانی ئەو موازەنەی کە تایبەتە بە موحافەزات.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عونی بیخوێنەوە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگدان.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خامسا:

1 - إعداد مشروع موازنة المجلس لدرجها في مشروع موازنة المحافظة.

2- اقرار مشروع موازنة المحافظة المحال اليها من قبل المحافظ بموافقة الاغلبية المطلقة لعدد اعضاءه على ان تراعى المعايير القانونية والنظامية في توزيع التخصيصات لمركز المحافظة والاقضية والنواحي ورفعها الى وزارة المالية في حكومة الاقليم.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

دەیخەمە دەنگەوە، کێ لەگەڵیەتی دەستی بڵند بکات تکایە؟ فەرموون، کێ لەگەڵ دانیە؟ فەرموون، بە کۆی دەنگ قبوڵ کرا، کاك زانا نامەیەکی بۆ ناردووم و گلەییەکانی ناخۆینمەوە، چونکە زۆری ناحەقە، بەڵام تەنها ئەوەی کە دەڵێت ئێمە 5 کەس داوامان کردبوو هەڵبژاردن دیاری بکرێت بۆ کاتێکی تایبەت نەتخستە دەنگەوە، یەکەم پێشنیار پێشنیاری هەر دوو لیژنەکە بوو، کە نووسرابوو ئەگەر دەنگی نەهێنا با، ئەو کاتی دەمخستە دەنگەوە، باشیش لەبیرمە، ئەگەر نا وەکو ئەوە نەبوو کە دوێنێ شەرح کرد ئەو تەقریرەی لیژنەی ناوخۆ و لیژنەی یاسایی بووە پرۆژە، لەبەرئەوە هەر موقتەرەحێك لێرەوە هات، ئەو موقتەرەحی یەکەمە، بەڵام ئەوانە موقتەرەحی تازەیە، ئەو موقتەرەحە ئەگەر سەری نەگرتبا، ئەو کاتی دەمخستە دەنگەوە، کاك اخر فەرموو بۆ خاڵی شەشەم.

بەڕێز اخر شێخ جمال :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

شەشەم:

نەخشەکێشانی سیاسەتی گشتی بۆ پارێزگا بەهەماهەنگی لەگەڵ وەزارەتەکان و دانانی پلانی ستراتیژی بۆ گەشە پێدانی بە جۆریك کە لەگەڵ گەشەپێدانی نیشتمانی و هەرێمی ناکۆك نەبێ.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عونی عەرەبیەکەی بخوێنەوە، فەرموو.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سادساً:

رسم السياسة العامة للمحافظة بالتنسيق مع الوزارات ووضع الخطط الاستراتيجية لتنميتها بما لا يتعارض مع التنمية الوطنية والاقليمية.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

پەخشان خان فەرموو.

بەڕێز پەخشان عبدالله زەنگەنە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی من ڕەنگە بەس سیاغی بێت، زۆرجاریش بەکاری دەهێنین ئەوە، (مع التنمية الوطنية والاقليمية) عادەتەن ئیقلیمیە ئیحائی دەوروپشتە، نەك ئیقلیمی خۆمان، (مع التنمية الوطنية وتنمية الاقليم).

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

مولاحەزەیەکی بەجێیە، کاك تەڵعەت فەرموو.

بەڕێز طلعت خضر سيف الدين:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵاڵ منیش عەینی مولاحەزەم هەیە، چونکە لە کۆتایی وشەکەدا لە ئیقلیمیە هاتووە، ئەو ئیقلیمیە مەبەستیان ئەگەر دەوڵەتانی دەروروبەر وجیران بێت، جیاوازی هەیە لەگەڵ ئەقالیمەکانی خۆمان، ئەقالیمی ناو عیراقی فیدراڵ بێت، لەبەر ئەوەی تەنمیەی ئیقتسادی لە وڵاتێك بۆ وڵاتێکی تر لە شوێنێکەوە بۆ شوێنێکی ترەوە جیاوازی هەیە، چ تەنمیەی ئیقتسادی بێت، چ تەنمیەی بەشەری بێت، لەبەرئەوەی رەبت کردنی ئەو دووانە پێکەوە تەعاروز نەکات لەگەڵی، نازانم لەبەرچی ئەو نەسە هاتووە؟ لەگەڵ ڕێزم.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵاڵ ئێمە ئەم ڕستانە زۆر، زۆر بەکاردەهێنین، بەڵام لە عەمەلدا نازانم چۆن تەنفیز دەکرێت، (رسم السياسة العامة للمحافظة)، مەبەستی ئەوە چیە کە لە سیاسەی عامە لە موحافەزە؟ یەعنی بەڕاستی وشەیەکی زۆر قەبەیە، بە بێ ئەوەی ئەمە هین بێت، من پێشنیارم ئەوەیە کە باسی سیاسەت دەکات(السياسة العامة للمحافظة بالتنسيق مع الوزارات ووضع الخطط الاستراتيجية لتنميتها) ئەم (بما لا يتعارض مع التنمية الوطنية والتنمية الاقليمية)، ئەگەر کرا بەوە، بکرێت بە (تتماشى مع التنمية الوطنية والاقليمية)، یەعنی خۆ شتێك ناکات موحافەزە کە موعارەزەی ئەوە بکات، بۆچی ئێمە پێشبینی ئەوە بێنینە پێشەوە، بڵێین (وتتماشى مع) یەعنی لەگەڵیا هاوتەریب بێت و پێکەوە ئیتیفاقیان کردبێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

جوانترە کە (بما تتماشى مع التنميه) ئەوە زۆر چاکە، کاك سعدالدين فەرموو.

بەڕێز ملا سعدالدين ملا عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش هەمان تێبینی سۆزان خانم هەیە، ڕاستە ڕەسمی سیاسەی عامە ئەوە کەلیمەیەکی زۆر مەتاتیە، مەفهومیشی زۆرە، یەعنی سیاسەی عام دائیمەن ئەگەر تەماشای دەستوور بکەی کە لە سەڵاحیاتی حەسری حکومەتی ئیتیحادی عەینەن ئەو کەلیمەیەی بەکارهێناوە، ڕاستە لە پاشان دەڵێت (بالتنسيق مع الوزارات) یان سیاسەتی عامە لە بۆ موحافەزە، لاکینە من پێشنیار دەکەم ئەگەر کەلیمەی عامەکە هەڵبگیردرێت ئەو ئەشکالیەتە دروست نابێت، (رسم سياسة المحافظة بالتنسيق مع الوزارات لتنميتها)، لەگەڵ ڕێزم.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك بارزان فەرموو.

بەڕێز بارزان محمد قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەمان قسەم هەبوو و تەئیدی قسەی پەخشان خان دەکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

د.شکریە فەرموو.

بەڕێز د.شکریە رسول ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵڵا قسەکانی منیش گوترا، بەس سیاسەتی گشتی مەبەستی لە چیە؟ یەعنی؟ بەڕاستی حەقە ورد بکرێتەوە، وەزارەتەکان کامە وەزارەت، یەعنی دوو وەزارەت لەگەڵ ئەو ئەنجومەنە؟ جا پێویستە ئەمە ڕوون بکرێتەوە و زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی و لیژنەی ناوخۆ وەڵامتان هەیە بۆ ئەو هینە؟ من پێم وایە ئەو قسەیەی پەخشان خان کە کاك بارزانیش تەئیدی کرد(تنمیە الاقلیم) ڕاست ترە! هەروەها (بما یتعارض)ەکەش (بما ینسجم) باشترە، چ مولاحەزەتان هەیە؟ کاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی کە پەخشان خان و کاك تەڵعەت و کاك بارزان ئاماژەیان پێی کرد لە جێی خۆیەتی، بۆیە پێشنیار دەکەین، بەو شێوازە بێت لەگەڵ ئەوەی سۆزان خان (رسم السیاسة العامة للمحافظة بالتنسیق مع الوزارات ووضع الخطط الاستراتیجیة لتنمیتها انسجاما مع التنمیة الوطنیة وتنمیة الاقلیم)، پرسیارەکەی تری سۆزان خان، ئەوەی سیاسەی عام هەموو شتێك دەگرێتەوە لە ناحیەی خەدەمات دەگرێتەوە وە ناحیەی تەنمیەی موحافەزە دەگرێتەوە و دانانی ماستەر پلان و هەموو شێوازێکی کە موتەعەلق بێت بە موحافەزە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

سیاسەی عامە خۆ مەبەستی سیاسەت نیە، سیاسەی عامە لە بوارەکانی خەدەمی و ئیقتسادی و عیلاقات و هەمووی دەگرێتەوە، پەیوەندی لەگەڵ ئەقزیە و نەواحی هەمووی؟ دانانی میزانیە و تەتبیق و ئەوانە، بەو دوو گۆڕانکایە دەیخەمە دەنگەوە، کێ لەگەڵیەتی دەستی بڵند بکات تکایە؟ فەرموون، کێ لەگەڵ دانیە، بەس کاك سعدالدین، بە زۆرینە قبوڵ کرا، بۆ حەوتەم کاك اخر فەرموو.

بەڕێز اخر شێخ جمال :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

حەوتەم:

بریاردان لەسەر پێڕەوی ناوخۆ بۆ کارەکانی ئەنجومەن لە ماوەی مانگێك لە مێژووی یەکەم دانیشتنیەوە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

كاك عونى فەرموو.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

سابعاً: اقرار النظام الداخلي لعمل المجلس بالاغلبية المطلقة خلال شهر من تاريخ اول جلسة له.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوەش وابزانم هیچ موناقەشەی ناوێت، کێ لەگەڵیەتی دەستی بڵند بکات تکایە؟ فەرموون، کێ لەگەڵ دانیە؟ کاك کریم ئەگەر لوغەوی مولاحەزەت هەیە بڵێ؟ بە زۆرینەی دەنگ قبوڵ کرا.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

كاك اخر فەرموو.

بەڕێز اخر شێخ جمال :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەشتەم:

دەرچوواندنی بڕیار و پێڕەوە ناوخۆییەکان و ڕێنماییەکان و پێشکەش کردنی راسپاردەکان بۆ ڕێکخستنی کاروباری کارگێڕیی و دارایی و چاککردنی بەڕێوەبردنی خزمەتگوزارییە گشتیەکان لە پارێزگا دا.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

كاك عونى فەرموو.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ثامناً:

اصدار القرارات والانظمة والتعليمات وتقديم التوصيات لتنظيم الشؤون الادارية والمالية وتحسين ادارة الخدمات العامة في المحافظة.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

كاك جوتيار فەرموو.

بەڕێز کریم مجید شریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە ئەمانە بۆ ئەوەیە دوو ئەنجومەن بکەونە کارکردنی خۆیان، بەڵام لایەنێکی گرنگ هەیە بۆ ئەوەی ئەنجومەن ئیشی لەسەر بکەن، ئەویش لیژنەکانە، بەڕای من پێویست دەکات لێرە ئاماژە بەوە بکەین کە

ماوەیەك دیاری بكرێت بۆ ئەوەی لیژنەكان دەست بەكاربن بۆ ئەوەی بكەوێتە ناو ئیش و كاری خۆیەوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

كاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لە فەقەراتەكانی دابێت، مەسەلەی تەشكیلی لیجانی تێدایە، بە تایبەتی بڕگەی 14 دەڵێت (تشكیل لجان دائمیة ومؤقتة من بین اعضائه لمراقبة اجهزة او انشطة الهیئات التنفیذیة على مستوى المحافظة ولها الاستعانة بالخبراء والمستشارین من الوزارات المعنیة بالموضوع).

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

كاك دلێر فەرموو.

بەڕێز د.دلێر اسماعیل شاوێس:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەم خاڵە لەگەڵ خاڵی پێش خۆی دا تێ هەڵكێشە، جۆرە تەئكیدێكی خاڵی پێش خۆیەتی فراوانترە، جگە لەوە لەگەڵ ماددەی 36 لە حوكمە كۆتاییەكەیدا دیسانەوە دووبارە بوونەوەیەكی تیایە، بۆیە بە تەسەوری من ئەگەر بێتو ئەم خاڵی هەشتەمە هەر لابرێت، ئێمە لە حوكمە كۆتاییەكاندا لە ماددەی 36 دەڵێت (یحدد بنظام كیفیة سیر العمل في المجالس)، (چۆنیەتی ڕۆیشتنی كار لە ئەنجومەنە خۆجێیەكان بە پێڕەوێك دیاری دەكرێت)، ئەگەر ئەمە ئیزافەیەكی بۆ بكەین كە لە لایەن ئەنجومەنی پارێزگاوە دیاری دەكرێ و ئەم خاڵی هەشتەمە لابەرین، پێم وایە باشتر دەبێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

وەڵاڵا ئەو حوكمە نیهائیە زیادەیە، كە لێر هاتبێت ئەوە زیادەیە، شەمسە خان فەرموو.

بەڕێز شمسە سعید محمود:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لە سیستەمی لامەركەزی دا دەسەلاتەكە زۆر زۆر فراوانە، زۆر لە ئیسداری قەرارات و ئەنزیمە و تەعلیمات فراونترە، حەقی تەشریعی هەیە هەتا حەقی تەعینی كیباری موزەفینی هەیە، لەوەی بەغداش هەروا هاتووە، حەقی تەشریع هاتووە، جا پێم خۆشتر بوو ئەو دەسەلاتە زیاتر بكرایە بۆ ئەو ئەنجومەنە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

شەمسە خان دیارە دوێنێ لێرە نەبووی؟ ئەی ئەوەمان زۆر شەح کرد ئەوە، کاك بارزان فەرموو.

بەڕێز بارزان محمد قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پرسیارێکم هەیە، مەسائیلی مالی وەزارەتی کێیە ورەقابەی مالی موراقەبەی دەکات؟ ئەگەر مەجلسی موحافەزە تەوسیات بدات بۆ سەرفی مالیە و ئەوانە تەجاوز ناکات لەگەڵ تەعلیماتی مالیە و لەگەڵ کاروباری رەقابەی مالیە؟ ئەشکالێك دروست ناکات؟.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئێمە لە پەرلەمانیش دا لەبەر ڕۆشنایی ڕێنماییەکانی مالیە دەڕۆین، ئەوانیش هەر وا، مەجلسی موحافەزەش تەوسیات و قەراراتی دەبێت ڕەچاوی تەعلیماتی مالیە بکات، کاك جمال فەرموو.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵڵا من تەنها یەك مولاحەزەی موهیمم هەیە، بە حەقیقەت یەکێك لە هەرە موشکیلە گەورەکانی ناو کۆمەڵگا واجبی محافزو مەجلسی موحافەزە، مەسەلەی ناحیەی ئجتماعیە، ئیجتماعی لە هەموو ڕوویەکەوە، بۆنموونە بیرکردنەوە لە مەشاکیلی پیر، بیکردنەوە لە مەسائیلی فەقیرو هەژار، ئەم شتانە دبێت لێرە دیار بکرێت، ئەگەر ئیجتماعیشی ئیزافە بکرێت شتێکی زۆر باش دەبێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك کریم نوقتەی نیزامی هەیە، بەڵام انشالله نوقتەی نیزامی دەبێت! فەرموو.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو خاڵە کە د.دلێر ئاماژەی پێیدا، ڕاست دەکات، زیاد لەوە ئێمە دەنگمان بۆی داوە لە ماددەی 5 هەمان شت و هەمان مەعنا دەدات، دەڵێت (له حق اصدار القرارات والانظمة والتعليمات)کەواتە لە ماددەی 5 دەنگمان بۆی داوە، بۆ دووجار دەنگی بۆ بدەین؟ زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

هەرچەندە نوقتەی نیزامی نەبوو، بەڵام با جوابت بدەنەوە، دەبوایە لە ماددەی 5 ئینتیباه بکەی و بڵێی لە ماددەی 8 داهاتووە، کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ڕاستە بەعزێك لە فەقەرات تیکرارە، بەڵام شتی تازەشی تیایە، دەڵێت (وتحسين ادارة الخدمات العامة فی المحافظة) ئیدارەی خەدەمات بە قەناعەتی من خەدەماتی ئیجتماعیش دەگرێتەوە، بە نیسبەت ئەوەی

د.دلێر منیش لەگەڵیمە ئەوەی لە 36 ڕەنگە زیاد بێت، کە گەیشتینە 36 ئەگەر لایبدەن، مەوزوعەکە ڕێك بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کەواتە ئەوەمان لە بیر بێت لە ئەحکامی خیتامی ئەوەی کاك دلێر گوتی لەوێ شەتبی بکەین، دەیخەمە دەنگەوە، کێ لەگەڵیەتی دەست بڵند بکات تکایە؟ فەرموون، کێ لەگەڵ دانیە؟ بەس کاك کریم، باشە، بۆ نۆیەم، کاك اخر فەرموو.

بەڕێز اخر شێخ جمال :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

نۆیەم:

پێشنیازکردنی پرۆژە یاسا تایبەتیەکان بە پەرەپێدانی پارێزگا و بەرزکردنەوەی بۆ ئەنجومەنی وەزیران لە ڕێگەی وەزارەتی پەیوەندیدارەوە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عونی فەرموو.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تاسعاً:

اقتراح مشاريع القوانين الخاصة بتطوير المحافظة ورفعها الى مجلس الوزراء عن طريق الوزارة المعنية.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوەش شتێکی تەبیعیە، ڕەئی لیژنەی قانونی چیە؟ کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەبیعی لە بیدایەتی موناقەشە ئەگەر جەنابت ئاگادار بووی، گوتیان عەلەئەساس مەجلسی مەحافەزە حەقی ئیسداری تەشریعاتی هەبێت، ئێمە وەکو بەدیلێك ئەوەمان دانا، عەلەئەساس، ئەگەر یاسایەك هەبێت بۆ محافەزە ئیمکان هەبێت لەڕێگەی وەزارەی مەعنی بدرێتە ئەنجومەنی وەزیران و بۆ ئەوەی بێتە پەرلەمان و ئێمەش لێرە بۆیان موسادەقەی لەسەر بکەین، ئەوە بەدیلەکە بوو کە دامان نابوو، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك کریم فەرموو.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەمان بۆچوونی پێشوومە، کە دەبێت بگوترێت (رفعها الی البرلمان عن طریق مجلس الوزراء)، نەك بەو شێوەیەی ئێستا و زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە پێویستی ناکات، شەرت نیە مەجلسی وزەرا موافەقەت بکات، کاك دلێر فەرموو.

بەڕێز دلێر محمد شریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەمان رەئی کاك کریمم هەیە، مەرجەکە لێرە چیە؟ فعلەن وایە لەوانەیە ئەنجومەنی وەزیران قبوڵی نەکات، بەڵام لە ئەسڵدا کە تۆ پرۆژە یاسا دەکەی، کەواتە بۆ پەرلەمانە، موەجەهە بۆ پەرلەمان، بەڵام ناوهێنانی پەرلەمان زەرورە لەڕێگەی ئەنجومەنی وەزیرانەوە، ئەو کاتە، فەترەیەك ئەنجومەنی وەزیران حەقی خۆیەتی پرۆژەکە بەرزدەکاتەوە یان نا؟.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

هێشتا ئەوە موقتەرەحە، ئێستا هەموو وەزارەتەکان ئیقتراحی پرۆژە دەکەن و بۆ ئەنجومەنی وەزیرانی دەنێرن، نایەتە ئێرە ئەنجومەنی وەزیران ئەگەر پەسەندی کرد ئەوجا دەینێرێ بۆ ئێمە، سارا خان فەرموو.

بەڕێز سارا خضر پیرۆت:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لێرە وەزارەتی مەعنی من بە زیادی دەزانم، چونکە هەر ئەنجومەنی وەزیران بۆ خۆی لیژنەی بۆ پێك دێنێت، هەر دوورخستنەوە و تەئخیر بوونی پرۆژەکە دەکات لێرە، یەعنی ئێمە دەڵێین رۆتین کەم بێتەوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

وایە، بەڵام هەندێك جار پێویست دەکات رەئی وەزارەتی پەیوەندار، زۆر مەشاریع هەیە لەگەڵ وەزارەت دەوڵەمەند بکرێت کە زۆر باشترە، دەیخەمە دەنگدانەوە، ئەگەر دەنگی نەهێنا ئەو کاتە ئەو موقتەرەحە زۆر هین نیە، نیساب تەواو نیە برۆن بۆ فەقەرەیەکی تر، کاك اخر فەرموو.

بەڕێز اخر شێخ جمال :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەیەم:

دەستنیشان کردنی پێشینیەکانی(اولویات) پارێزگا لە پرۆژەکان و بۆی هەیە هەر پرۆژەیەکی خۆجێیەتی لە ناو بودجەی سالانەدا هاتبێت بۆ وەزارەتێك هەمواربکات بە هەماهەنگی لەگەڵیدا بە رەزامەندیی زۆرینەی رەهای ئەندامانی ئەنجومەن بە مەرجێك ئەو هەمواركردنە نەبێتە مایەی زیادبوونی ڕادەی خەرج کردنی باسکراو لە پلانەکان و هەروەها بەو مەرجەی کە لەگەڵ کارایی جێبەجی کردنی ئامانجە

نیشتمانیەکان لە هەرێمدا ناکۆك نەبێ و بۆی هەیە هەر پرۆژەیەکی تر بەرەزامەندیی دوو لە سەر سێی ژمارەی ئەندامانی هەموار بکری یاخود رابگیرێ.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

كاك عونی فەرموو.

بەڕێز عونی كمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

عاشراً:

تحديد أولويات المحافظة من المشاريع وله تعديل اي مشروع محلي يرد ضمن الموازنة السنوية لاية وزارة بالتنسيق معها بالاغلبية المطلقة على ان لا يؤدي هذا التعديل الى الزيادة في حدود الصرف المذكور في الخطط وعلى ان لا يتعارض مع فاعلية تنفيذ الاهداف الوطنية في الاقليم وله تعديل او ايقاف اي مشروع آخر بموافقة(3/2) ثلثي عدد اعضائه.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە وازحە، د.هالە قسەی هەیە فەرموو.

بەڕێز د.هالە سهیل وادی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەموو وەزارەتەکان پرۆژەکانیان ڕەوانەی وەزارەتی پلاندانان دەکەن و لەوێ تەحدیدی ئەولەویات دەکرێت، لێرە ئەگەر بڵێین (بالتنسیق مع وزارة التخطیط) باشتر نیە؟ لەوەی کە لەگەڵ هەموو وەزارەتێك دیسان ئەولەویات تەحدید بکرێت، خۆی دەچێتە وەزارەتی پلاندانان لەوێ فلتەر دەکرێ و ئەولەویات تەرتیب دەکرێت لەگەڵ وەزارەتی مالیە بودجەی بۆ تەرخان دەکرێت، بە رەئی من پلاندانەکە باشترە لە لە وەزاراتی مەعنی، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

كاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خۆی ئەگەر ماددەکە بخوێنیەوە دەبینی تەنسیقی تێدایە، چونکە دەڵێت (تحديد أولويات المحافظة من المشاريع وله تعديل اي مشروع محلي يرد ضمن الموازنة السنوية لاية وزارة بالتنسيق معها .....) یەعنی ئەو تەنسیقە هەیە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

(وزارات المعنيه) باشتره و تەفسیلاتی زیاتره، زمنی ئەو وەزاراتانە وەزارەتی پلاندانانە، ڕەنگە پێش هەموویان دەبێت لەگەڵ ئەوان بێت، بەڵام بە تەنها بڵێی وەزارەتی پلاندانان ڕەنگە هەندێك جار پێویست بکات لەگەڵ وەزارەتی ناوخۆ، ئەگەر پێویست بکات لەگەڵ وەزارەتی شارەوانی، مەعنی شاملە هەمووی دەگرێتەوە، تاسعا بخوێنەوە کاك عونی بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگدان.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تاسعاً:

اقتراح مشاريع القوانين الخاصة بتطوير المحافظة ورفعها الى مجلس الوزراء عن طريق الوزارة المعنية.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لەگەڵ ئەو فەقەرەیە دەستی بڵند بکات تکایە؟ فەرموون، کێ لەگەڵ دانیە؟ فەرموون، بە کۆی دەنگ قبوڵ کرا، فەرموو قسەی بکە مەبەستت چیە و کامەیە؟ کاك بارزان فەرموو.

بەڕێز بارزان محمد قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

عاشراً:

تحديد أولويات المحافظة من المشاريع وله تعديل اي مشروع محلي يرد ضمن الموازنة السنوية لاية وزارة بالتنسيق معها بالاغلبية المطلقة على ان لا يؤدي هذا التعديل الى الزيادة في حدود الصرف المذكور في الخطط وعلى ان لا يتعارض مع فاعلية تنفيذ الاهداف الوطنية في الاقليم) لەو جوملەیە، مەعنای وایە ئەهدافی وەتەنی، مەجلسی وزەرا ئەهدافی وەتەنی دیاری دەکات لە شوێنێك کە جامیعەی پێویستە و لە شوێنێك دەیەوێ دروست بکات و نابێت، ئەهدافی وەتەنی جۆرێك لە مەرکەزیەت لە مەجالسی مەحەلی وەردەگرێتەوە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك شێروان جوابی دەدەنەوە؟ یان من جوابی بدەمەوە، وەڵاڵ ئەوەی جەنابت دەیڵێی دەق وانیە، چونکە لێرە چ دەڵێیت؟ دەڵێیت (على ان لا يتعارض مع فاعلية تنفيذ الاهداف الوطنية في الاقليم) یەعنی ئەو ئەهدافانەی پەرلەمان داینناوە لە دەستوورهەیە، ئەو ئەهدافانەیە نابێت ئەو شتەی مەجلسی موحافەزە دەیکات، تەعاروز بکات لەگەڵ ئەو ئەهدافە وەتەنیانەی کە لە دەستووری هەرێم دا هاتووە و پەرلەمان دەری کردووە، بە عەکسەوە دەبێت هەبێت،(عاشرا) بخوێنەوە کاك عونی.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

عاشراً:

تحديد أولويات المحافظة من المشاريع وله تعديل اي مشروع محلي يرد ضمن الموازنة السنوية لاية وزارة بالتنسيق معها بالاغلبية المطلقة على ان لا يؤدي هذا التعديل الى الزيادة في حدود الصرف المذكور في الخطط وعلى ان لا يتعارض مع فاعلية تنفيذ الاهداف الوطنية في الاقليم وله تعديل او ايقاف اي مشروع آخر بموافقة(3/2) ثلثي عدد اعضائه.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

(الاغلبية المطلقة على ثلثى اعضاءه) ئەوە بنووسە، بۆ ئەوەی بیخەمە دەنگەوە، بەو تەعدیلەی کێ لەگەڵیەتی دەستی بڵند بکات تکایە؟ فەرموون، کێ لەگەڵ دانیە؟ فەرموون، بە زۆرینەی دەنگ قبوڵ کرا، بۆ یازدەم کاك اخر فەرموو.

بەڕێز اخر شێخ جمال :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یازدەم:

چاودێری گشت چالاکییەکانی دەستەکانی جێبەجێ کردن بۆ دابین کردنی باش جێبەجێ کردنی کارەکانی بێجگە لە دادگاکان و یەکە سەربازییەکان و پاسەوانی هەرێم(پێشمەرگە) و کۆلێژەکان و پەیمانگاکانی سەر بە وەزارەتی فێرکردنی باڵا و تۆژینەوەی زانستی و ئەو فەرمانگانەی کە تایبەتمەندیی فیدراڵییان هەیە لە هەرێمدا.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عونی فەرموو.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

حادي عشر:

الرقابة على جميع انشطة الهيئات التنفيذية المحلية لضمان حسن اداء اعمالها باستثناء المحاكم والوحدات العسكرية وحرس الاقليم (البيشمرگه) والجامعات والكليات والمعاهد التابعة لوزارة التعليم العالي والبحث العلمي والدوائر ذات الاختصاص الاتحادي في المحافظة.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

نازناز خان فەرموو.

بەڕێز نازناز محمد عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پرسیارەکەی من ئەوەیە بۆ کۆلیژەکان و پەیمانگاکانی سەر بە وەزارەتی فێرکردنی باڵا و توێژینەوەی زانستی هاتۆتە زمنی ئەوانەی کە نابێ چاودێری بکات، یەعنی بەس پرسیارە، بۆچی؟.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

لەبەرئەوەیە ئەوانە موئەسەساتی عیلمی سەربەخۆن هەر موئەسەساتێکیش سەربەخۆ بێت سیستەمی تری هەیە بۆ رقابە کردنی، فەرموو گولاڵە خان.

بەڕێز گولاڵ عزیز قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کۆلیژ و پەیمانگاکانیش لە سنووری خۆیان دا گرفتیان زۆرە، بۆیە ئەمان چاودێریان بکردایە شتێکی باش بوو.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئەگەر دەکرێت، ئەهلی ئیزاف بکرێت، لێرە ئەوەی نازناز خان مولاحەزەی کرد، د.شکریە فەرموو.

بەڕێز د.شکریە رسول ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەگەڵ خاڵی یەکەم و لەگەڵ گولاڵە خان و نازناز خان دام، هەروەها لە کوردیەکەی زیادکردنی زانکۆکان کە تیای نیە، لە عەرەبیەکە تیایەتی، ئەگەر زیاد بکرێت زانکۆکان و کولیات، چونکە لە عەرەبیەکەی هاتووەو لە کوردیەکەی نەهاتووە،زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك سعدالدین فەرموو.

بەڕێز ملا سعدالدین ملا عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە نیسبەت فەقەرەی 11 تەقریبەن فەقەرەیەکی زیادەیە، لەبەرچی؟ لەبەر موبەررراتی یەکەم: بە نیسبەت مەحاکم (القضاء لا سلطان علیه) نەك مەجلسی موحافەزە، پەرلەمانیش ناتوانێت تەدەخول بکات، دووەم: وەحداتی عەسکەری عایدی وەزارەتی دیفاعە، یەعنی ئەوەش من زمنی سەلاحیاتی حکومەتی ئیقلیمیە، نازانم ئەوە بۆ زیاد کراوە جامیعات و کولیات و مەعاهد، هەتا لە قانونی مەجلسی موحافەزات، حەقیان هەیە ئیقتراح بکەن بە ئیستحداسی مەعاهد من زمنی میزانیەی موحافەزات و ئەوەی کە بە تەنسیق لەگەڵ وەزارەی تەعلیمی عالی، وەکو لە قانونی موحافەزاتی حکومەتی مەرکەزی هاتووە، نازانم بۆ داندراوەو لەگەڵ ڕێزم.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئیقتراح شتێکە و ڕەقابە شتێکی تر، سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خۆی لێرەدا تۆزێك تێ نەگەیشتن هەیە سەبارەت بو مەوزوعە، من هەر ئەوەندەم هەیە بۆ ڕوون کردنەوە، ئێمە خۆمان لێرە یاسایەکمان دەرکردووە و گوتوومانە هەوڵ دەدەین بۆ ئەوەی جامیعەکان سەربەخۆیی خۆیانیان هەبێت، بەڵام کاتێك کە باس لە سوڵتەی ڕەقابی دەکەی، کاتێك کە لە پارێزگایەك دا بیانەوێ تەنانەت کۆلێژێکیش بکەنەوە داوا لە موحافز یان لە قائیمقام یان لە مودیری ناحیە بکەن کە بینایەشیان بۆ تەخسیس بکرێت، یەعنی هەر خۆی وەزارەتی ناوبراو کە وەزارەتی خوێندنی باڵایە بە تەنسیق لەگەڵ ئەواندا دەیکات، تەنها ڕەقابە کە دەڵێی چاودێری کردن، ئەو چاودێری کردن لەلایەنی بەڕێوەچوونی ئیشەکانیان دا، ئێمە حەقە ئیحتیفاز بەوەوە بکەین کە هەموو ئەو دەزگایانە سەربەخۆیەتی تەواوی خۆیانیان هەبێت بۆ ئەوەی کەس تەدەخولی ئیش وکاری ئەوان نەکات، هەر ئەوەندەم هەبوو، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

زۆرسوپاس وەڵڵا مولاحەزاتی وا نەبوو، بیخوێننەوە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگدان تکایە، بەڵام کاك سەردار مولاحەزەیەکی باشی دا، بۆ ئەوەی جامیعاتی ئەهلیش بگرێتەوە ئەوە، لێرە پێویست ناکات بنووسرێت (التابعه لوزاره التعلیم العالی)، ئەوەش بۆ ئەوەیە کە هەمووی بگرێتەوە، تا دەگاتە (الکلیات والجامعات والمعاهد) لە (تابعه..... بسڕێتەوە تا دەگاتە البحث العلمی)، ڤیان خان فەرموو.

بەڕێز ڤیان سلێمان حاجی بشار:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

(التابعة لوزارة التعلیم العالی والبحث العلمی) لاببرێت، کەواتە بە شێوەیەکی عام دەمێنێتەوە، واتە مەعاهدی پەروەردەش دەگرێتەوە کە مەعاهدی سەر بە وەزارەتی پەروەدەن، ئەمە دەتوانێ چاودێریان بکات، لەگەڵ ڕێزمدا.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کە گوتمان (الجامعات، والکلیات، والمعاهد)، بیکەنە (ومعاهد التعلیم العالی والبحث العلمی) ئێمە ئەو مەبدەئەمان خستووە لەبەرئەوەی دەمانەوێ جامیعات و مەعاهد سەربەخۆ بن، بەڵام مەعاهدی سەر بە وەزارەتی تەربیە باسی سەربەخۆیی ئەوەمان نەکردووە، تەبیعی دەکرێت چاودێری بکرێت، ئەو سیغەیە باشە (والجامعات، والکلیات، ومعاهد التعلیم العالی والبحث العلمی) بیخوێننەوە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگدان، کاك عونی فەرموو.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

حادي عشر:

الرقابة على جميع انشطة الهيئات التنفيذية المحلية لضمان حسن اداء اعمالها باستثناء المحاكم والوحدات العسكرية وحرس الاقليم (البيَشمركة) والجامعات والكليات ومعاهد التعليم العالى والبحث العلمى والدوائر ذات الاختصاص الاتحادي في المحافظة.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە دەخەمە دەنگدانەوە کێ لەگەڵیەتی دەستی بڵند بکات تکایە؟ فەرموون، کێ لەگەڵ دانیە؟ بەس کاك سعدالدین، بە زۆرینەی دەنگ قبوڵ کرا، ئەو حەزی لێیە ئیعتراز بگریت! فەرموون بۆ خاڵی دوازدەم، کاك اخر فەرموو.

بەڕێز اخر شێخ جمال :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دوازدەم:

1 ـ رەزامەندیی دەربڕین بە زۆرینەی رەها لەسەر پاڵاوتنی سێ پالێوراو لە ئەسڵی پێنج کەس کە پارێزگار پێشکەشیان دەکات بۆپڕکردنەوەی پۆستی هەردوو جێگری پارێزگا و فەرمانی دامەزراندنی دوانیان لە لایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە دەردەچێ.

2 ـ رەزامەندیی دەربڕین بە زۆرینەی رەها لەسەر پاڵاوتنی سێ پالێوراو لە ئەسڵی پێنج کەس کە پارێزگار پێشکەشیان دەکات بۆپڕکردنەوەی پۆستی بەڕێوەبەرە گشتیەکان لە پارێزگادا و فەرمانی دامەزراندنی یەکێکیان لە لایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە دەردەچێ.

3 ـ پێشنیاری لەسەرکار لادانی بەڕێوەبەرە گشتیەکان لە پارێزگا بە زۆرینەی رەهای دەنگی ئەندامان لەسەر داوای پارێزگار یان لەسەر پێشنیازی (5/1) پێنجیەکی ژمارەی ئەندامانی ئەنجومەن، هەروەها ئەنجومەنی وەزیران مافی لادانی هەیە بە پێشنیازێك لە وەزارەتی تایبەتمەند بە پێی ئەو هۆیانەی کە لە برگەی (دووەم)ی ئەم ماددەیەدا هاتوون.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عونی فەرموو.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ثاني عشر:

1- المصادقة بالأغلبية المطلقة على ترشيح ثلاثة من أصل خمسة مرشحين يقدمهم المحافظ لاشغال منصب نائبي المحافظ ويصدر امر تعيين اثنين منهم من قبل مجلس الوزراء.

2- المصادقة بالأغلبية المطلقة على ترشيح ثلاثة مرشحين من اصل خمسة يقدمهم المحافظ لاشغال مناصب المدراء العامين في المحافظة ويصدر الامر بتعيين احدهم من قبل مجلس الوزراء.

3- اقتراح اعفاء المدراء العامين في المحافظة بالاغلبية المطلقة لعدد اعضاء المجلس بناءً على طلب المحافظ او (1/5) عدد اعضائه ولمجلس الوزراء حق الاقالة بناءً على طلب الوزير المختص استناداً الى احد الاسباب الواردة في الفقرة (ثانياً) من هذه المادة.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

كاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حيدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە لەگەڵ دەقی ماددەکەین، دیارە لە فەقەرەی 3 ئەغلەبیەی موتلەقە و عەدەدی ئەعزا هاتووە بە وزوحی، بەڵام لە فەقەرەی یەك و دوو نەهاتووە، ئەوە ئیزافە دەکەین و تەنها ئەوەندە مولاحەزەمان هەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

كاك جعفر فەرموو.

بەڕێز جعفر مصطفى معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە دوێنێ زۆر موناقەشەمان کرد کە دەسەڵاتەکانی هی ئەنجومەن بێت، بە رەئی من لە باتی ناردنی 3 کەس لە 5 کەسەکە تەنها 2 کەس بنێرن، چونکە ئەو کاتە دەبێت بە تەعین، 3 کەس مورەشەح نەبن بۆ ئەوەی دووانیان تەعین بکەن، هەر دوو کەس تەرشیح بکەن، ئەنجومەنی موحافەزە بۆ ئەوەی دوو کەسەکە تەعین بکرێت، چونکە هەردوو بڕگەکە لە بڕگەی 1 و 2 ی فەقەرەی 12، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

كاك محمد فەرموو.

بەڕێز محمد فرج احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵاّ من پێشنیار دەکەم ئەم یەکەمە بگۆڕێت یان لابچێت، یەعنی کە ئێمە ئەو سەڵاحیەتەمان داوە بە موحافز 3 کەس یان 4 کەس یان 5 کەس دیاری دەکرێت بۆ تەرشیح یان بڵێین (انتخاب بالاغلبية المطلقة من قبل مجلس المحافظة وتعيين من قبل المحافظ)، یەعنی بە هەڵبژاردن بێت و ئەمە تەرشیح بکات و

سێیان تەرشیح بکات و دوایە هەم جارێکی تر هەڵبژێرێ، بۆچی هەر یەکسەر نەڵێین مەجلسی موحافەزە بە ئەغلەبیەی موتڵەق دوو کەس هەڵبژێرێ، ئەویش ئەمری تەعینیان بۆ دەربکا.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تۆزێك تێکەڵاوی دەبینم لە خاڵی 3 دا (اقتراح اعفاء المدراء العامين في المحافظة بالاغلبية المطلقة لعدد اعضاء المجلس بناءً على طلب المحافظ او (1/5) عدد اعضائه ولمجلس الوزراء حق الاقالة بناءً على طلب الوزير المختص)، من لێرە پرسیارەکەم ئەوەیە، ئایا پاش ئەوەی کە ئەوان ئیقتراحی لابردنی ئەو بەڕێوبەرە گشتیەیان کرد، یەعنی ئەمان بەرزی دەکەنەوە بۆ وەزارەت و وەزیر پێشکەشی ئەنجومەنی وەزیرانی دەکات؟ یاخود ئەمان ڕاستەوخۆ پێشکەشی ئەنجومەنی وەزیرانی دەکەن؟ میکانیزمەکە لێرەدا دیار نیە، چونکە ئێمە ئەنالێنین بە دەست ئەو مەوزوعەوە، بەڕاستی ئەوە دەبێت دیاری بکرێت، بەرەو ڕووی کێ دەکرێت و کێ بڕیاری لەسەر دەدات؟ چونکە تۆ لێرە ئەگەر دیقەتی لێ بدەن، (مجلس الوزراء حق الاقالة بناء على طلب الوزير)، هیچ عیلاقەی نیە بەسەر بڕگەی پێشووەوە، دوو شتی زۆر، زۆر جیاوازن، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

كاك سعدالدين فەرموو.

بەڕێز ملا سعدالدين ملا عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

عەینەن لە فەقەرەی 3 کە باس لە (اقتراح اعفاء المدراء العامين) دەکات (بناءً على طلب المحافظ (1/5) عدد اعضائه) ئەوە جانبێکی، جانبی دووەم: (ولمجلس الوزراء بناءا على اقتراح الوزير)، تەبیعی ئەگەر ئەتوو لێرە تەماشا بکەی ئیعفای ئەسحابی مەناسبی عولیا کە (تحت الادارات المتعدده)، یەعنی مەجلسی وزەرا بۆی هەیە، 5/1 بۆی هەیە، وەزیر ئیقتراح بکات، موحافز ئیقتراح بکات، یەعنی ئەوە (تحت الادارات المتعدده) ئەو مەناسبە عولیایە، ئەوەش ناکرێت، تەوکیلی موهیمەی نیهائی لێرە بۆ کێ بێت باشە، بۆ مەجلس ببێت، یەعنی بەو شێوەی لێ بێت تەوکیلی نیهائی لی بۆ ئیعفا لە دەست مەجلس بێت، ئەو حەقی ئیعفای هەبێت، ئیقتراح بکات لە بۆ مەجلسی وزەرا، بۆ؟ یەعنی وای لێ بێت (اعفاء المناصب العليا فى المحافظة بالاغلبية المطلقة)، ئەوە یەك، دووەم (لاعضاء المجلس بناء على طلب خمس عدد اعضاء المجلس او بناء على اقتراح من المحافظ او مجلس الوزراء) ئەوجا قەیناکە (باقتراح من الوزير المختص استنادا للاسباب الواردة فى الفقرة 8 من المادة)، نەك بڵێی (ولمجلس الوزراء)، یەعنی ئەوە (تحت الادارات المتعددة) یەو لەگەڵ ڕێزمدا.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

من پێم وایە ئەو فەقەرەیە بڕێك شەرح کردنی دەوێت، چونکە ئەو بۆچوونەی جەنابت ئەگەر باش شەرح نەکرێت! کاك شێخ الله فەرموو.

بەڕێز شێخ الله ابراهیم شیخ الله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێم وایە ئە تەرشیح کردنە کە لەلایەن پارێزگار و ئەنجومەنی پارێزگار دوو کەس هەڵدەبژێرن نەبێتە 3 کەس، لەبەرچی 3 کەس؟ نازانم ئەسبابی ئەو 3 کەسە چیە؟ پێم باشە ڕاستەوخۆ لەلایەن مەجلسەوە هەڵدەبژێردرێت یان تەرشیح دەکرێت، ئەوە هەر دوو کەسەکە بێت، کە لێرە باس لەوە ناکەن ئەو ئەنجومەنە یان پارێزگار کە داوای ئیعفای مودیری عام دەکات یان لادانی مودیری عام دەکات، ئەکید لە سەلاحیەتی موحافز نیە ڕاستەوخۆ، یان هەتا وەزیریش مودیری عام دەربکات لە سەلاحیەتی ئەنجومەنی وەزیرانە، بەڵام پێم وایە دەبێت لە ڕێگای وەزیرەوە، هەتا پارێزگار و ئەنجومەنی پارێزگار لە ڕێگەی وەزیرەوە داوای دامەزراندن یان ئیعفای ئەو مودیری عامانە بکات، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك زرار فەرموو.

بەڕێز زرار طاهر امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تێبینیەکانی من گوتران، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك د.نوری فەرموو.

بەڕێز د.نوری جمیل تاڵەبانی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم سیستەمە دەمێکە لە زانکۆکانی فەرەنسا کاری پێ دەکرێت، مامۆستایان لە بەشێك لە بەشەکان ناوی سێ ئەندام کاندید دەکەن بۆ ڕاگر، یەکێکیان لێ هەڵبژێرێ، پاشان سەرۆکی بەشەکان ناوی سێ مامۆستا کاندید دەکەن بۆ ئەوەی کەوا یەکێکیان ببێت بە ڕاگر، هەروەها لەلایەن راگرەکانەوە بۆ سەرۆکی زانکۆ، ئەمە کارێکی چاکە، بەڵام لێرەدا لە بڕگەی یەکەم دا هەندێك لە داڕشتن تۆسقاڵێك لەقی تێدایە، من بەو جۆرەی دەنووسمەوە (ڕەزامەندی دەربڕین بە زۆرینەی ڕەهای ئەندامانی لەسەر پالاوتنی 6 پالێوراو)چونکە لێرە 2 کەسمان دەوێت، دوو جێگری پارێزگار هەیە لەلایەن پارێزگارەوە بۆ پۆستی هەردوو جێگری پارێزگار فەرمانی دامەزراندنیان لەلایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە دەردەچێت، ئەمە سەبارەت بەو بڕگەیەوە، لە بڕگەی 3 من لەگەڵ ئەوە دانیم کەوا ئەو دەسەلاتە بدرێتە ئەنجومەنی وەزیران با وەزیری تایبەتمەند حەقی ئەوەی هەبێت کەوا ئەو پێشنیازە پێشکەش بکات بۆ ئەنجومەنی

وەزیران و ئەنجومەنی وەزیرانیش داوا لە ئەنجومەنی پارێزگا بکات بۆ ئەوەی کەوا ئەو کەسانە لەسەر پۆستەکەیان لاببرێن، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك بارزان فەرموو.

بەڕێز بارزان عبدالله نصرالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیارەکەی من سۆزان خان و ملا سعدالدین گوتیان، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

گوڵاڵە خان فەرموو.

بەڕێز گوڵناز عزیز قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵڵاهی من وەکو مەبدەئێکی خۆم لە سەرەتای یاساکەوە ئەو تێبینیەم هەبوو، مەسەلەی پارێزگار و قائیمقام و بەڕێوبەری ناحیە دەزگایەکی عەسکەرتاریەتە لەسەردەمی عوسمانیەکانەوە هاتۆتە ناو ئیدارەی عیراقەوە بۆ ئەوەی لە هەموو شوێنێك سوڵتەیەکی عەسکەری هەبێت، دەنا وەزارەتی ناوخۆ وەزارەتێکە تایبەتمەندە بە ئەمن و ئاسایشی ناوخۆ کە پۆلیس و ئاسایش دەگرێتەوە، بۆیە موحافزیشم پێ زیادە و ئەگەر موحافزیش هەبێت دوو جێگر هەر زیادەیە، بە تەجروبەش بینیومانە موحافز دەسەڵاتی خۆی ناداتە جێگر، تەنها شوێنێکە دەگیرێت و خەڵکێکی چۆن دەڵێی سڕ دەکرێت، ئەو کەسانەش کە دەبنە جێگر چالاکیان کەم دەبێتەوە، لە خاڵی 3 یش دا، بەڕاستی باشترە دەسەڵاتەکە بگەڕێتەوە بۆ ئەنجومەنی پارێزگا و بۆ وەزیر، چونکە ئەوەش بە تەجروبەی خۆمان هەر شتێك کە دەچێتەوە بۆ ئەنجومەنی وەزیران کاتێکی زۆر دەخایەنێت و مادام وەزیر خۆی سەڵاحیەتی ئەوەی هەیە بەڕێوبەری گشتی دانێ، با سەڵاحیەتی ئەوەشی هەبێت لاشی ببات، بۆیە پێویست ناکات بگەڕێتەوە بۆ ئەنجومەنی وەزیران.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر قسەت هەیە لەسەر ئەو بۆچوونانە؟ باشە با لیژنەی یاسایی و لیژنەی ناوخۆ رەئیتان لەسەر ئەو تێبینیانە چیە؟ کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەوەی زیاتر تەرکیزی لەسەر کرا لەسەر فەقەرەی 3 بوو بەڕاستی، عادەتەن لە فەقەرەی 3 ئیقتراحی ئیعفای مودەرای عامین تەنها دراوەتە ئەنجومەنی پارێزگاکان، ئەویش بە (بالاغلبیة المطلقة لعدد اعضاء المجلس)، لە چ حاڵەتێك؟ لە حاڵەتێك ئەگەر هاتو موحافز تەڵەبی کرد یاخود 5/1 پێنجیەکی ئەندامانی ئەنجومەن تەڵەبیان کرد، بەڵام مەجلسی وزەراش حەقی ئیقالەی هەیە، ئەگەر وەزیر تەڵەبی کرد، ئەگەر

ئەو مەوزوعە تەفسیڵ بکەین بەو شکلەیە، مەسەلەن مەعاونی مودیری عامی تەربیە، مودیری عامی تەربیە ئەنجومەنی پارێزگا ناتوانێ ئیقالەی بکات، بەڵام ئیقتراح دەتوانێ بە ئەغلەبیەی موتڵەقە، بەڵام کەی؟ ئەگەر هاتو موحافز داوای کرد یان پێنجیەکی ئەندامان داوایان کرد، یاخود ئەگەر وەزیری تەربیە لە ئەنجومەنی وەزیران داوای کرد، ئەو سێ قەناتە بەهەر سێ قەناتی حەقیان هەیە ئەو مودیری عامە لابببەن، ئەمە تەفسیڵی ماددەکەیە کە ئێمە لێی تێ گەیشتووین.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە تەفسیڵی کرا، بەڵێ سۆزان خان نوقتەی نیزامیت هەیە؟ فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لێرە باسی یاسای ئەنجومەنی پارێزگاکان دەکەین، کاری وەزیر و عیلاقەی بەینی وەزیر و ئەنجومەنی پارێزگارە؟ بۆ پارێزگا بۆ هاتۆتە ئەم بەندەوە؟ ئەوە لە کاتی خۆیدا و لە کاتی یاسای وەزارەتەکان گوتوومانە وەزیر حەقی ئیقالەی هەیە لە هینی مودیری عامێك، لێرە ئەگەر بگوترایە (بعد الرجوع الی رای مجلس المحافظة) ئەوە باشە، بەڵام مادام نەووتراوە، کەواتە لێرەدا ئەمە زیادەیە، با بڵێین مەجلس بۆی هەیە و موحافز بۆی هەیە تەواو، ئیتر بۆچی ئێمە جارێکی تر بێنین کارێکی وەزارەت و ئەنجومەنی وەزیران بخەینەوە ماددەیەکەوە و حەشوێکی زیادەیە، و زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

كاك شێروان ئەگەر ئیجازەیەکم بدەی، مودیری عام مەجلسی وزەرا تەعینی دەکات، وەزیریش تەعینی ناکات، ئەوە یەك، مەجلسی موحافەزەش ئەو کەسەی کە خۆی تەعینی بکات حەقی ئیقالەشی هەیە خۆی، ئەوە ئیقتراحە فەقەت، بەڵام ئەو مولاحەزەیەی سۆزان خان بە هەندە ئەگەر وەربگیردرێت، پێویست ناکات لێرە باسی وەزیر بکرێت (بناءا علی طلب الوزیر المختص) و فەقەرەی ئەوەندەو ئەوەندە، یەعنی وەلحاسڵ لەوێ هاتووە، لەبەرئەوە (اقتراح اعفاء المدراء العامین في المحافظة بالاغلبیة المطلقة لعدد اعضاء المجلس بناءً علی طلب المحافظ او (1/5) عدد اعضائه ولمجلس الوزراء حق الاقالة.) نوقتە و تەواو، ئێستا تۆ باسی قانونی موحافەزە دەکەی، بەڵام خۆی لێرەدا باسی دەسەڵاتی مەجلسی موحافەزە دەکەی، لێرە بۆ دەسەڵاتێك دەدەیتە وەزیر؟ جێگای نیە، ڕاستە ئەو مولاحەزەیت ڕاستە و باسی دەسەڵاتی وەزیر دەکەی ڕەبتی نیە بە قانونی موحافەزات، دەبێت قانونی ئەنجومەنی وەزیران تەعدیل بکەین! مەجلسی وزەرا لەوێ نیە وەزیرەکە؟ کێ ئاگای لێیەتی و چۆن؟ فەرموو كاك كريم فەرموو خەریکە دەستت دەگاتە من!.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قانون، قانونی موحافەزە و ئەنجومەنی موحافەزەیە، لێرە استنادەن بۆ ئیقتراحی وەزیرە بۆ ئەنجومەنی موحافەزە، ئەنجومەنی موحافەزە بۆی بڕیار دەدات، بۆیە لێرە هاتووە ئەم مەسەلەیە، لە قانونی ئەوە نەهاتووە، (بناءً على طلب الوزير المختص).

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

وەزیر رەبتی نیە بە مەجلسی موحافەزە، وەزیر ئیقتراح بکات ئەنجومەنی وەزیران هەیە و بڕیارەکەش لەوێیە و دەچێتە ئەوێ، بۆ بچێتە مەجلسی موحافەزە؟ وەزیر ئیقتراحی بۆ لابردنی مودیری عامێك، ئەنجومەنی وەزیران هەیە، قەرار لەوێش دایە بۆ بێتە مەجلسی موحافەزە، کاك زانا با ڕێگایەکەت بدەمێ بۆ ئەوەی بەس گلەیی بکەی! فەرموو.

بەڕێز قادر سعید خضر (زانا) :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە کاتی خۆی ڕێگات نەدا، بەڵام دەی، منیش رەئی سۆزان خانم هەیە، کە باسی ئیقتراحی ئیعفا دەکرێت، ڕاستە دەسەڵاتەکەی هی مەجلسی وزەرایە، ماددەکەش هەمووی باسی مەجلسی موحافەزات دەکات، بۆیە ئەگەر (لمجلس الوزراء.....) هەمووی لابەین هەتا کۆتایی هیچ موشکیلەمان نیە، ئەوە بەس ئیقتراحە، دەسەڵاتەکە لە جێی خۆی هی مەجلسی وزەرایە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو مەجلسی وزەرایە، حەقی ئیقالەکەی زەروریە، لە (بناءً)ەنەوە ئەوە ئیقتراحە، ئەوە لێرەدا ئەوەیە فەرز نیە، قەراری ئەنجومەنی پارێزگا فەرز نیە، بۆیە ئەگەر حەقە لای مەجلسی وزەرا بمێنێت، کاك کرخی با دەنگێکی تورکمان هەبێت لەسەر ئەو قانونە فەرموو.

بەڕێز کرخی نجم الدین نورالدین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەمڕۆ چەندی دەستمان بڵند کرد، دەستمان شل بوو و حەقمان خورا، ئەمڕۆ تورکمان حەقی نیە!

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاکە حەفتە.

بەڕێز کرخی نجم الدین نورالدین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕاستی لە هەرێم دا دوو جۆرە بەڕێوبەری گشتیمان هەیە، ئەو مەسەلەیە دەبێت لێك جیابکرێتەوە هەندێك بەڕێوبەری گشتی هەیە پەیوەندی بە یەك موحافەزە هەیە، ئەوە لەلایەنی ئیقتراحەکە لە مەجلسی موحافەزەوە بکرێت وارد، بەڵام هەندێك مودیری عام هەیە پەیوەندی بە هەموو کوردستانەوە

هەیە، بۆ نموونە بەڕێوبەری گشتی ئاسایش یا پۆلیس، هی هەموو کوردستانە، چۆن موحافەزەیەك دەتوانێ ئیقتراح بکات بۆ ئەوە، بۆیە هی وەزیرەکە و مەجلسی وزەرا لەوێ بۆ ئەم مەسائیلانە گرنگە، ئەو دوو جۆرە مودیری عامەمان هەیە، هەموویان یەك نەوعە مودیری عام نین، هەندێکیان هی هەموو کوردستانە و هەندێکیان هی بەشێکە، وەکو پەروەردە، کە پەروەردە هی موحافەزەیەکە حەقی هەیە، بەڵام ئەوانی تر جیاوازن، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك کرخی ئەوەی بۆ هەموو کوردستانە مەقەرەکەی لە وەزارەتەکەیە، مودیر عامی پەروەردەی مەرکەز لە هەولێرە، بەڵام مودیر عامی پەروەردەی سلێمانی لە سلێمانیە، مودیر عامی پەروەردەی دهۆك لە دهۆکە، لەبەرئەوەی مەجلسی موحافەزە لێرەدا حەقی داوەتێ بەو شروتانەی کە بۆی داندراوە، حەقت داوەتێ ئیقتراح بکات بۆ لادانی، بۆیەش دەڵێت (لمجلس الوزراء حق) ئەو دەتوانێ تەقیم بکات و قەراری نیهائی بداتێ، کاك کمال فەرموو.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.کمال کەرکووکی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان، لێرە کە رەئیەکەیان ئەنێردرێ بۆ ئەنجومەنی وەزیران، دەبیت حەلەقەیەکی وەسڵ هەبێت لە نێوان موحافەزەو ئەنجومەنی وەزیران، ئێمە هەر لێرە لە حەوتەم ئیقتراحی مەشاریعمان وا لێ کرد (اقتراح مشاریع القوانین الخاصة بتطویر المحافظة ورفعها الی مجلس الوزراء عن طریق الوزارة المعنیة)، ئێستا کردوومانە، لەبەرئەوە ئەمەش زەروریە وەکو خۆی بمێنێتەوە، خۆی زۆر ڕێك پێك هاتووە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك ئاریز فەرموو.

بەڕێز ئاریز عبدالله احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە مەبدەئی لامەرکەزیەتمان تەبەنی کردووە، من پێم وایە و پشتیوانیەکە بۆ قسەکانی سۆزان خان، کاتێك جارێکی تر تۆ دەسەڵات دەدەیەوە بە وەزیر لادانە لەو مەبدەئەی کە لامەرکەزیەتە، چونکە تۆ مەرکەزیەتەکە زاڵ دەکەی، ئەوە یەك، دوو، بێننە بەرچاوتان ئەنجومەنی پارێزگا هەڵبژێردراوە، ڕەنگە بەڕێوبەری گشتی لە حیزبێك دەربچێت حکومەتەکە لەو لیستە نەبێت، سبەی تۆ وا دەکەی کە ئەوە واقعی سیاسی و ئیجتماعی ئێرە وایە، تۆ دەسەڵاتێك دەدەی هەتا ئەگەر لەوێش هەڵبژاردرا بێ و لە ئەنجومەنەکەش داندرا بێت، وەزیر دەسەڵاتی هەیە و لای دەدات و لە هەمان حیزبەکە نیە، ئەو کاتە ڕەنگە حەقی ئەو خەڵکانەی کە دەنگیان پێداوە یاخود هەڵیان بژاردووە بخورێت.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

وەزیر ناتوانێ لای ببات کاك ئاریز، مام خورشید فەرموو.

بەڕێز خورشید سلیم شێرە :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە بۆچوونی من تێکەڵاویەك پەیدا بووە، پێشتر مەحافز کە رەئیسی وەحدەی ئیداری بووە، پێش ئەو قانونە ئیشرافی لەسەر هەموو وەحداتی ئیداری و هەموو دەوائیرەکان کردووە، ئەو دائیرانە هەر یەکە عایدی وەزارەتێك بوونە، لە قانونی موحافەزاتی پێشوو، مەحافز حەقی هەبووە، سەلاحیەتی نەبووە رەئیسی دائیرەیەك نەقل بکات یان ئیقالەی بکات، تەنها بە موافەقەی وەزیر نەبێت، داوای لە وەزارەت دەکرد ئەو ئیجرائاتەی موحافز دەیویست ئەو ئیجرائاتە بکات، بەس وەزیر دەبووایە ئەو ئیقتراحەی قەبوڵ بکردبا، ئێستا ئەو سەلاحیەتە دەبێت بدرێتە مەجلسی موحافەزە، تۆ ئەگەر وەزیرت پازدا بەسەری، ئەو دەوائیرانەی کە لە موحافەزەنە عایدی وەزارەتەکانن، بۆ نموونە مودیر عامی تەربیە عایدی وەزارەتی تەربیەیە، ئەشغال عایدی وەزارەتی ئەشغالە، سحەش عایدی وەزارەتی سحەیە، تۆ ئەگەر مەجلسی موحافەزە یەکسەر هەرچی ئیقالە و داواو چ ئیجرائاتێك بێت یەکسەر پاز بدا بەسەر وەزیرەکەیدا و بۆ مەجلسی وزەرا، ئەی کاری وەزارەت چیە؟ بە رەئی من ڕاستترین ڕێگا ئەوەیە مەجلسی موحافەزە ئیقتراح بکات بۆ وەزیر، وەزیریش رەفعی بکات بۆ مەجلسی وزەرا، دەبێت واش بێت، ئەو سەلاحیەتەی کە پێشتر موحافز هەی بووە، ئێستا دراوەتەوە مەجلسی موحافەزە، لەبەرئەوەی نابی لەسەر وەزارەت پازبدرێت، مومکین نیە ئەوە، لەبەرئەوەی وەزارەت ئیهمال دەکرێ، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك جمال فەرموو.

بەڕێز محمد قاسم :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من بە حەقیقەت وەکو تەجروبەیەك، بەڵام لەوانەیە بڵێن دیسانەوە باسی ئەمریکای کرد، بەڵام عادەتەن ئێمە ئەو پرۆژە یاسایەی کە لەبەردەستمان دایە، پرۆژەی یاسای لیژنەی پارێزگایە، یەعنی ئێمە کارەکانمان بۆ ئەوەیە کە دەسەڵاتی لیژنەی پارێزگا بچەسپێنین و دای بنێین، لەبەرئەوە ئەو شتانەی کە عیلاقەی بە لیژنەی پارێزگاوە هەیە، یان هەتا ئەوانەی کە عیلاقەی بە پەرلەمانەوە هەیە، سێ مەرحەلە و سێ ختوە هەیە بۆ چارەسەر کردنی ئەو کێشەیە، موحافز ئیقتراح دەکات، یەعنی ئیختیاری سێ کەس دەکات بۆ سێ مەسئولیەت، ئەوەی کارە گرنگەکەیە لیژنەی پارێزگار تەبەنی دەکات، تەبەنی کێ دەکات؟ لەوانە یەکێکیان تەبەنی دەکات کە شیاوە و حەقی خۆیەتی و بە کەڵکی ئەو کارە دێت، ئینجا تەعینەکە ڕەسمیات دەیکات، کە وەزارەتە یان مەجلسی وزەرایە، کارە ئەساسیەکە دراوە بە مەجلسی وزەرا کە تەبەنی کردنی شەخسە موناسبەکەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عادل فەرموو.

بەڕێز عادل محمد امین :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێم وایە تێکەڵاوبەك هەیە لە تێگەیشتن لەو بابەتە، لە لامەرکەزیەی ئیداری دا رەقابە هەیە، ئێمە وەکو خۆمان ئەگەر تەماشای هەرێمی کوردستان بکەین ئەوە لامەرکەزیەی سیاسیە، ئەوجار دەبێت لامەرکەزیەی ئیداری دروست بکەین، ئەنجومەنی وەزیران حەقی رەقابەی هەیە، حەقی دوو جۆرە رەقابەی هەیە لەسەر ئەو ئەنجومەنانەی کە لە خوارەوە دادەمەزرێن، یەکێك لە رەقابانە لەسەر ئەشخاسی لامەرکەزیەی ئیداریە، لەسەر تەعینیان، لەسەرحەزیان، لەسەر موعاقەبە کردنیان وەکو ئەشخاس، لە هەمان کاتدا رەقابەیەکی تری ئیداری هەیە لەسەر ئەعمالی ئەو ئەنجومەنانەی کە لە خوارەوەیە، لە کاتێك دا ئەگەر هاتو ئەو ئەنجومەنە پێچەوانەی یاسا ئیشی کرد، ئەو کاتە مەرکەز بۆی هەیە سکاڵایان لەسەر بکاتەوە، بۆی هەیە لە هەندێك حاڵەت دا ئەگەر هاتو ئەوان نەیانتوانی لە بواریێك لە بوارەکان نەیانتوانی خەدەمات پێشکەش بکەن با خەڵك جێگایان بگرێتەوە، بۆ نموونە لە تەندروستی یان لە پەروەردە یان لە هەر بواریێکی تر، کە هەڵبژاردران بە چاکی ئیش دەکەن لەبەر ئەوەی مەسڵەحەتی عامی هەرێم وا دەخوازێ، یەعنی ئەوە دەچیتە بابی رەقابەی ئیداریەوە، حەقی ئەوە هەیە ئەنجومەنی وەزیران، خەڵك عەزل بکات و خەڵك تەعین بکات و ئەمریش لای ئەوەوە دەرچێت.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

د.ناصح فەرموو.

بەڕێز د.ناصح غفور رمضان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە نیسبەت خاڵی یەکەمەوە، لە جیاتی ئەوەی 3 کەس هەبێت، 2 پاڵێوراو هەبێت باشترە بۆ ئەوەی کە هەر دوو پاڵێوراو هەبێت باشترە لە کۆی پێنجەکە، خاڵی دووەمم، بە نیسبەت ئەوەی کە دەڵێت سێ پاڵێوراو کاتی خۆی بۆ جێگرەکانیش یەك جێگر هەبووە، کە مادام یەك جێگر هەبووە، بۆیە سێ کەس دیاری کراوە، کە بوو بە دوو کەس پێویستە وەکو ئەوەی کاك د.نوری گوتی ببێ بە 6 کەس مادام وایە، چونکە حەقیقەتەکەی لەسەر ئەساسی یەك کەسەکە ئەو سێ کەسە داندراوە، نەك لەسەر ئەساسی دوو کەسەکە، بۆیە مەفروزە وابێت وەکو ئەوەی کاك د.نوری ئاماژەی پێدا، دەست خۆشی لە خوشکە سۆزان دەکەم کە بەڕاستی بۆچوونەکەی دروستە، وەزیری پەروەدە لێرە جێگەی نابێتەوە هیچ پەیوەندیەکی بە وەزارەتی پەروەردەوە نیە، وەزارەتی پەروەدە بۆ خۆی لە یاساکەی خۆیدا دەتوانێ هەر مودیری عامەکەی خۆی، یان هەر وەزارەتێکی تر،دەتوانێ تێبینی خۆیمان پیشان بدات و داوای لابردنی ئەو هینە بکات، چونکە دەسەڵاتی دانان و لابردنی بەڕێوەبەری گشتی ئەنجومەنی وەزیران دەیکات، کەواتە پێویستە وەك

ئەوەی جەنابیشت ئیشارەتت پێیدا بەو شێوەیە بێت وەکو سۆزان خان پێشنیاری کرد، لەگەڵ ڕێزو سوپاسم.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە مەنسبی نائیبی موحافز کە دەبێت 5 مورەشەح موحافز تەقدیمی مەجلسی دەکات، مەجلس 3 لەو مورەشەحانە هەڵدەبژێرێ، ئەنجومەنی وەزیران لەو 3 کەسە 2ی هەڵدەبژێرێ ب مەنسبی نائیبی موحافز، ئەمە ئالیەتەکەیە، بەڵام ئێمە باس لە دابەشکردنی دەسەڵات دەکەین، ئەم مەبدەئەی کە ئێستا هاتووە دەسەڵاتێکی داوەتە موحافز 5 تەرشیح بکات و دەسەڵاتێکیشی داوەتە ئەنجومەن لەم 5 کەسە 3 کەس تەرشیح بکات، دەسەڵاتێکیشی داوەتە ئەنجومەنی وەزیران لەو 3 کەسە 2ی تەرشیح بکات، ئەمەیە خۆی دابەشکردنی دەسەڵات، ئەگەرئێمە بمانەوێ، ئەوە یەك، دووەم: بە نیسبەت ئقتراحی ئیعفای مودەرای عامین، ئیعفای مودەرای عامین، ئەوەڵەن موحافز تاکڕەوانە حەقی نیە تەڵەبی ئیقتراح بکات ئیللا دەبێت بگەڕێتەوە بۆ مەجلس، کەواتە مەجلس دەبێت بینائەن لەسەر تەڵەبی موحافز، ئەوە یەك لە قەناتەکانە، قەناتی دووەم 5/1 ی ئەعزا بۆیان هەیە داوا بکەن لە مەجلس کە ئیقتراحی ئیعفای مودیر عامەکان بکات، سێیەم: بە نیسبەت وەزیر ئەگەر بشبێت زەرەری نیە، ئەگەر نەشبێت زەرەری نیە، بەڵام لە ئەسڵی قەوانینی وەزارات هیچ دەسەڵاتێك نەدراوە بە وەزیر بۆ ئەوەی بتوانێ ئەم دەسەڵاتە بەکاربهێنێت، چونکە ئیقالەکە لە زمنی دەسەڵاتی وەزیرانە، بۆیە ئەگەر لێرە لاشی بدەن هیچ موشکیلەی تێدا نیە، بە تەسەوری من وەزیر هەر دەتوانێ ئەو ئیقتراحە بکات بۆ ئەنجومەنی وەزیران، ئەگەر هاتو ئەو ئەسبابانەی کە لێرە هاتووە وازح بوو و بەڵگەی دروستی هەبوو، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر ئەخیر کەس قسەی دەکات، کاك کریم فەرموو.

بەڕێز کریم سنجاری (وەزیری ناوخۆ):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەبیعی من دەمەوێت وەڵامی کاك ئاریز بدەمەوە، کە دەڵێت وەزیر بە کەیفی خۆی ئیحتیمالە مەسەلەیەکی سیاسی بێت یەکێك لابدات، خۆی لێرە نووسیویەتی کە بە پێی قانون و یاسا بە پێی ئەم یاسایە و ماددەکەی دیاری کردووە کە ئەو مودیری عامە چ غەڵەتێك دەکات و چ هەڵەیە بکات ئینجا دەتوانێ تەڵەبی ئیقالەی بکات، ماددەکە لێرە هەبێت یان نەبێت ئەوە ئیقالەی وەزیرهەبێت باشە و نەشبێت هەر باشە، یەعنی هیچ موشکیلە نیە حەزفی بکەی، بەڵام بکرێت بە (طلب الاقالة عن طریق

الوزير المختص) يەعنى كە بچێت بۆ ريئاسەى وزەرا، موحافز بۆى نيە رەفعى بكات بۆ ريئاسە، لەڕێگەى وەزيرى موختەسەوە رەفعى بكات، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان:

يەعنى بۆ ئەوەى سيغەيەكى تەوفيقى بێت، كاك شێروان ئينتيباە بكە ئەگەر موافەقەتان كرد لەسەرى، (اقتراح اعفاء المدراء العامين في المحافظة بالاغلبية المطلقة لعدد اعضاء المجلس بناءً على طلب المحافظ او (1/5) عدد اعضائه ورفعها عن طريق الوزير المختص الى مجلس الوزراء ولمجلس الوزراء حق الاقالة استنادا الى فقرة 2 من المادة)، ئەوەى تريش شەرح كرا بۆچى 3 كەس لەوێ و بۆ 2 كەس لەوێ، 3 كەسەكە بۆ وئەوەيە ئەنجومەن لە 5 كەس 3 كەس هەڵبژێرێ، بۆ ئەوەشە مەجلسى وزەرا رەئيەكى هەبێت، لەو 3 كەسە كە 2 هەڵبژێرێ بگونجێت لەگەڵ ئەوە، لەوەى تريش لە (بالاغلبية المطلقة لعدد الاعضاء) پاش ئەو تەغيراتانە كێ لەگەڵ ئەو فەقەرەيە دەستى بڵند بكات تكايە؟ فەرموون كێ لەگەڵ دانيە؟ بە كۆى دەنگ قبوڵ كرا، دەڵێت (كما لمجلس الوزراء) نەك (ولمجلس الوزراء)، بەڵێ سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نورى:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

بەس بۆ ئەوەى كە نەوەكو سبەىوەزيرە بەڕێزەكان لەمن عاجز بن، وابزانن مەبەستم ئەوەيە سەڵاحيەت لاى ئەوانەوە نەبێت، ماددەكە هەڵە بوو، ئێستا چاك بووەتەوە، لەبەرئەوە بۆ ئەوە دڵيان عاجز نەبێت، چونكە دلێان زۆر ناسك بووەتەوە ئەم ماوەيە.

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان:

من لەگەڵتم وەزير خۆى ئەو حەقەى هەيە، بەڵام لەو قانونە پێويست ناكات تيكرارى ئەو حەقەى بكەينەوە، لەو قانونە باسى مەجلسى موحافەزە دەكەين، من تەئيدم كردى، كاك اخر فەرموو بۆ فەقەرەى دواتر.

بەڕێز اخر جمال انور:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

سێزدەم:

رەزامەندیی دەربڕین بە زۆرینەی رەها لەسەر پێشنیازی بەجێ گەیاندنی گۆڕانکاریی کارگێڕیی لە قەزا و ناحیەکان و گوندەکان بەلێکدانیان و لە نوێ دانان وگۆڕینی ناو و سەنتەرەکانیان و ئەوەی لێیان دەکەوێتەوە لە پێکهاتەی کارگێڕی لە چوار چێوەی سنووری پارێزگا و ئەمەش لەسەر پێشنیازی پارێزگار یاخود سێیەکی ئەندامانی ئەنجومەن دەبێ.

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان:

كاك عونى فەرموو.

بەڕێز عونى كمال سعيد بزاز:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

ثالث عشر:

المصادقة بالأغلبية المطلقة على اقتراح إجراء التغييرات الادارية على الاقضية والنواحي والقرى بالدمج والاستحداث وتغيير اسمائها ومراكزها وما يترتب عليها من تشكيلات ادارية ضمن حدود المحافظة بناءاً على اقتراح المحافظ او ثلث اعضاء المجلس.

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان:

كاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حيدرى:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

لەگەڵ دەقى ماددەكەين و هيچ مولاحەزەمان نيە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان:

كاك بارزان فەرموو.

بەڕێز بارزان عبدالله نصرالله:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەنجومەنى پارێزگا بۆى هەبێت ئيستحداس و دەمج بكات با حەقى ئيلغاشى هەبێت، پێشنيارەكەم ئەوەيە ئەو مافەى هەبێت، هەر نەك دەمج و ئيستحداس، زۆرسوپاس.

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان:

دواتر جەنابى وەزير لەسەر ئەو پێشنياره رەئيت هەبێت تكايە؟ كاك محمد فەرموو.

بەڕێز محمد رفعت عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

وەڵاّ منيش هەر ئەو موقتەرەحەى كاك بارزانم هەبوو، دواى ئيستحداس ئيلغايەكيشى بۆ زيادبكرێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان:

مام خورشيد فەرموو.

بەڕێز خورشيد سلێم شێرە:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

من پێم وايە ئەوە زياتر لە سەلاّحيەتى مەجلسى موحافەزەيە، ئێمە تەعين ولادان و ئيقالەى مودير عامێكمان خستۆتە دەست مەجلسى وزەرا، مەجلسى موحافەزە چۆن قەزايەك ئيلغا دەكات يان دەمج

دەکات؟ چۆن ئەو سەلاحیەتەی پێ بدرێت؟ ئیقتراح بۆ کێ؟ دەبێ بنووسرێت بۆ مەجلسی وزەرا لە ڕێگەی وەزارەت، بنووسرێ ئیقتراح بۆ کێ دەکرێت؟ دەبێت ئەوە دەست نیشان بکرێت.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو تێبینیەی مام خورشید لە ماددەی 25 عیلاج کراوە، لە ماددەی 25 دەڵێت (تستحدث القضاء او الناحية بمرسوم اقليمى بناء على اقتراح مجلس المحافظة وموافقة الوزير ومصادقة مجلس الوزراء)دیارە، مانای وایە ئیقتراحەکە لە ڕێگەی وەزیرەوە بچێتە مەجلسی وزەرا دیارە کراوە، کاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش هەر تەئیدی ئەو ڕەئیەی کاك بارزان دەکەم، بەوەی کە مەجلسی موحافەزە ئەگەر وەك قانون سەیری بکەین، ئەو سەلاحیاتانەمان داوەتێ بە دەمج و بە ئیستحداس، کە گوتمان دەمج و ئیستحداس، یەعنی سەلاحیەتی زۆرمان داوەتێ، بە پێی قانونیش سەلاحیەت زۆر کە درا بە هەر کەسێك کەمیشی بۆ هەیە بەکاری بهێنێ، کە تۆ دەڵێی دەمج یەعنی دوو قەزاز، دوو ناحیە دەبێت بە یەك، کەواتە دەبێت یەکێکیان ئیلغا بکرێت، پێم وایە دەمج و ئیستحداس و ئیلغا بگرێتەوە باشە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

خۆی مادام ئیقتراحە با ئەوەشی تیا بێت، ئەوە چوار کەس پێشنیاریان کرد، با ئەوەش ئیزافە بکرێت حەقی ئیقتراحە و حەقی ئیلغاشی هەبێت، ئەگەر جەنابی وەزیر ڕەئی هەبێت لەسەر ئەوەی؟ فەرموو.

بەڕێز کریم سنجاری (وەزیری ناوخۆ):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کە دەڵێت دەمج تەحسیڵ حاسڵە، یەعنی بۆ ئەگەر دەمجت کرد تەحسیڵ حاسڵ ئیلغا بووە، پێویست ناکات ئێمە لوغەویەن زۆر ئیزافە بکەین، ئەوە قانونە، بۆیە کە گوتت دەمج مەعنای وایە یەکێك ئیلغا دەبێت و یەکێك دەمێنێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

مەفهومە کاك محمد و کاك بارزان؟ لە ناحیەی زمانەوانیەوە وایە ئەگەر دەمج کرا ئەوەی تر نامێنێ، کە گوتت دەمج لەسەر ئیلغای یەکێکە، ڕاستە جەنابی وەزیر، کاك عمر ئیعترازت هەیە؟ فەرموو.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تۆ بە صەریحی لە نەسی قانونی ئەگەر شتێك نەهێنی، چۆن دەتوانی ئەو ئیلغایە بکەی؟ نەسی قانونی نەسێکی صەریحە، برادەرانی لیژنەی یاسایی باش لەوە دەزانن، (لااجتهاد فی مورد النص) ئەگەر تیای نەبێت چۆن ئیلغاکەی دەکات؟ سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

خۆی ئەوەی جەنابی وەزیر گوتی خۆیشی قانونیە، کە گوتت دەمێ، یەعنی ئیلغای دوو وەحدەت کرد لەو وەحدەیە، تەبیعیە هەتا ئەگەر دوو حیزبیش تەوحید دەبن نالێی ئیلغا حیزب، دەڵێی تەوحدیان بوو، تەواو، بەڵێ کاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کە قەراری دەمجەکەی دەردەکات دەڵێ دەمجی دوو شوێنم کرد بەیەکەوە، دوو شوێن دەبن بە یەکێك، شوێنێکی تازە دروست دەبێت، ئەی نابێ ئیلغای ئەوەی تریان بلێ دەمێ بوو لێرە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

خۆی تەحسیڵ حاسڵە، بەڵام ئەگەر بشگوترێت هینێکی نیە، کاك د.ناصح فەرموو.

بەڕێز د.ناصح غفور رمضان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مەرج نیە، تەنها دەمجەکە، ڕاستە دەمێ واتە ئیلغای یەکێکیان، ئەوە ڕاستە لەڕووی زمانەوانیەوە، بەڵام ناحیەیەك بەبەر سەدێك کەوت، دەبێت ئیلغا بکرێتەوە بەهۆی سەدێکەوە، چۆن موعالەجەی دەکەی؟ دەبێ ئیلغا بکرێتەوە، یەعنی ئەوە دەمێ ناکرێ هەر دەبێ دەمجی تیا بێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

خۆی ئەو حاڵەتانە نادرە، بەڵام چی تێدایە زەرەری نیە با تێیدا بێت کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو نەسە دەتوانم بڵێم لە هی عیراقی وەرمان گرتووە، وە هیچ ئیلغاشی تیا نیە، بۆ نموونەش ئەگەر هاتو ئیەمە ناحیەکمان کردە قەزا عەجەبەن ناحیەکە ئیلغا دەکەین یان ئەو دێهاتانە هەمووی ڕەبتی قەزایەکە دەکەینەوە، ناحیەکە سیفەتی ناحیەی نامێنێ، دەبێتە قەزایەك، بەڵام ئیلغا نیە عەینی حدودو عەینی موقاتەعە و قتعەکان هەموو دەبێتە تابعی ئەو قەزایە، ئەگەر سەدەکە بوو بە عەینی شت بۆیان دروست دەکرێتەوە، یەعنی ئەگەر ئیلغای تێدا بێت چی تێدایە؟ وەڵاهی کاك کریم نموونەیەکی باشی هێناوە ئەوەڵەن، لەگەڵ ئەوەشدا بڵێین ناحیەیەك ئاوی نیە و مەشروعی ئاویشی ناگاتێ و وشکە و فەلاحەکان چۆڵی دەکەن، ئیلغا دەکرێت، بۆچی ئیلغای تیا نەبێت، فەرموو کاك کریم.

بەڕێز کریم سنجاری (وەزیری ناوخۆ):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر ئەو ناحیە بەر ئاو کەوت، ئەکید حکومەت ئیقتزاحێکی تری هەیە ئەو ناحیە لەوێ هەمووی نەقڵ دەکاتە جێگایەکی تر، بە عەینی ناوی خۆی دەمێنێ.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

باشە فەرزمان کرد ئێستا هەولێر تەوەسوع دەکات و گەیشتە کەڵەك، وەحدەی ئیداری کەڵەك نابێت ئیلغا بکرێت و بێتە زمنی موحافەزە؟ وەکو ناحیەیەك، ئەگەر بڵێین ناحیەی کەڵەك بەشێکی کەوتە بەر ئاو و مەشروعێکی کردەوە، خانووەکانی گواستەوە بۆ ناو هەولێر، چووە کەسنەزان و نەمانەوە لەوێ، چی لێ دێت؟ د.ناصح فەرموو نوقتەی نیزامی هەیە.

بەڕێز د.ناصح غفور رمضان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو ڕوونکردنەوەی کە کاك شێروان باسی کرد بە نیسبەت ئەوەی ناحیە ببێتە قائیمقام پێویست ناکات کە تۆ یەکسەر ئیعلانی قائیمقامیەتت کرد ناحیەکەبۆ خۆی ئۆتۆماتیکیەن ئیلغا دەبێتەوە شتی وانیە ببورن، چونکە دەبێت ئەوەڵ جار ئیلغا ببێتەوە، چونکە ئەو وەکو ناحیە هەر دەمێنێتەوە، بۆیە دەبێت ئیلغا بکرێت، بۆیە من لەگەڵ ئەو پێشنیارەی کاك عمرم دەبێت ئەوەڵ جار ئیلغا بکرێت، دوایی دەمج بکرێت.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عادل نوقتەی نیزامی هەیە فەرموو.

شەخصییەی مەعنەوی بە قانون دروست دەکرێت، ئێمە لەم قانونەش هەر لەم ماددەیە کە ماددەی 3یە باس لەوە دەکەین و دەڵێین ناحیە و قەزاو ئەوانە شەخسیەتی مەعنەویان هەیە، شەخسەیەی مەعنەوی بە قانون دروستی بکەی دەبێت بە قانون ئیلغای بکەیتەوە، کەوایە دەبێت ئاماژەی پێ بدەین بۆ ئیلغاکەش، یەعنی ناکرێت بیهێڵینەوە بۆ تەفسیر.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا ئەو کەلیمە تازەیە ئیلغاکەی تێدا بێت دەیخەمە دەنگەوە، کاك زرار چیە؟ فەرموو.

بەڕێز زرار طاهر امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵاهی من یەك تێبینیم هەیە، ئەو پرسیارە لە لیژنەی یاسایی دەکەم، ئەگەر وشەی ئیلغا بنووسین ئایا مودیری ناحیەکەش ئیلغا نابێتەوە؟ ئەگەر وابێت نووسینەکەی خەتەرە، بەڵام ئەگەر وانەبێت بەڕاستی بینووسن باشترە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

شێخ فتاح ئەمڕۆ قسەی نەکردووە، با بزانین رەئی لیژنەی ئەوقاف چیە، فەرموو.

بەڕێز فتاح عبدالله نقشبندی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵڵاهی من پێم وایە وەختمان زۆر کوشت، ئەو وشەیە کە ئیلغا ببێت یان نەبێت چ موشکیلەی تێدا نیە، قانونیەن زۆر حار بووە کە شوێنێك کە دەمج کراوە بە شوێنێك نەوتراوە ئیلغا، بەڵام ئەوجارە دەتوانی ئەگەر ئیلغاشی تیا بوو موشکیلەکە ببڕێنەوەو بیدە تەسویت و رەجات لێ دەکەم، سوپاست دەکەم.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

وەڵڵاهی ئەوەی عیراقی باش هاتووە ئەو تەغیرەی ناوێت، ئێوە نموونەتان بە عیراقی هێناوە، بەڵام عیراقیەکە وازح ترەو باشترە دەڵێ ((المصادقة بالاغلبية المطلقة لعدد اعضاء المجلس على اقتراح اجراء التغيرات الادارية على الاقضية والنواحى والقرى بالدمج والاستحداث وتغير اسماءها ومركزها وما يترتب عليها من تشكيلات ادارية ضمن حدود المحافظة بناء على اقتراح المحافظ او ثلث اعضاء المجلس))، (تغير اسماءها ومركزها) ئەوەی بنووسین ئیلغاکەی ناوێ، کاك فرست فەرموو.

بەڕێز فرست احمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کەلیمەی ئیلغا لە قانونی موحافەزاتی کۆن هاتووە، ئەوە یەك، دەمج دائیمەن بۆ دوو وەحداتی وەك یەك بن دەمجی دەکەی، زمنیەن یەکێك لەوە هەبێت، بەڵام ئیلغا دەتوانی یەکێك ئیلغا بکەی بە مەفهومێکی صەریح، بۆ نموونە ناحەیەیەك زمنی حدودی قەزایەکە کە ناحیەکەت ئیلغا کرد ئعتیادی زمنی حدودی قەزایە، باسی دەمجەکە ناکەی، چونکە حدودی قەزا لە دورمادوری ناحیەکە دەسوڕێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەڵەن ئەو ئیلغایە لە قانونی عیراقی کۆن هاتووە لە 1959 تەنها بۆ ناحیەیەو بۆ قەزاو بۆ ئەوانی تر نیە، ئەمە یەك، دووەم: ئەم قانونە قانونی زەمانی بەعسە بە سەترێك قەزایەك ئیلغا دەکاو ناحیەکە لەگەڵیەتی کەیفی خۆیەتی، ئێستا قانونی عیراقی تازەمان لەبەردەستە بە قەراری قەتعی ئیلغای تێدانیە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

من لە جیاتی کاك غفور کە دەیەوێ قسە بکات قسەکەی دەکەم و حەسمی دەکەم، دەڵێت کاکە لە نیزام دەرچووین و حەسمی بکەن، پێویست ناکات، خۆی لە ڕاستی دا لەبەرئەوەی ئیختیلاف هەیە لەسەر ئیلغایەکە بۆیە زۆری کێشا، لیژنەی یاسایی و لیژنەی ناوخۆ موقتەنع نین بە ژمارەیەك ئەندامانی پەرلەمان کە دەڵێن حەقی ئیلغای هەبێت، بۆیە ناکرێت هەر موناقەشەی بکەین، ئەوەی موئەیدە لەو موقتەرەحەی کە زۆربەی زۆری ئەندامەکان کە دەڵێن ئیلغاشی تێدابێت، کێ لەگەڵ ئەوەیە ئیلغای تێدا

بێت دەستی بڵند بکات تکایە؟ 30 کەس، فەرموون، کێ لەگەڵ ئەوەیە کە تێدا نەبێ دەستی بڵند بکات تکایە؟ وەکو خۆی مایەوە، فەقەرەی 13 دەیخەمە دەنگدانەوە سیاغەکەشی وەکو خۆی مایەوە، کە بەو شکلەیە (المصادقة بالاغلبية المطلقة لعدد اعضاء المجلس على اقتراح اجراء التغيرات الادارية على الاقضية والنواحى والقرى بالدمج والاستحداث وتغير اسماءها ومركزها وما يترتب عليها من تشكيلات ادارية ضمن حدود المحافظة بناء على اقتراح المحافظ او ثلث اعضاء المجلس)، کێ لەگەڵ ئەوەیە دەستی بڵند بکات تکایە؟ فەرموون، کێ لەگەڵ دانیە؟ بەزۆرینەی دەنگ پەسەند کرا، بۆ خاڵی چواردەم تکایە، کاك اخر فەرموو.

بەڕێز اخر جمال انور:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

چواردەم:

پێکهێنانی لیژنەی هەمیشەیی و کاتی لە نێوان ئەندامانی بۆ چاودیری کردنی دەزگا یان چالاکیەکانی دەستە جێبەجێ کارەکان لەسەر ئاستی پارێزگا و بۆی هەیە پشت بە شارەزا و راوێژ کاران لە وەزارەتە پەیوەندیدارەکان ببەستێ.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عونی فەرموو.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

رابع عشر :

تشكيل لجان دائمية ومؤقتة من بين اعضائه لمراقبة اجهزة او انشطة الهيئات التنفيذية على مستوى المحافظة ولها الاستعانة بالخبراء والمستشارين من الوزارات المعنية بالموضوع.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەگەڵ دەقی ماددەکەین هیچ مولاحەزەمان نیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئەگەر شتێك ئیزافە بکرێت وەکو لیجانی پەرلەمانی خۆمان، دەڵێت (تشكيل لجان دائمية ومؤقتة من بين اعضائه لمراقبة اجهزة او انشطة الهيئات التنفيذية على مستوى المحافظة اى ابداء الرأى والمشهورة على المشاريع المحالة او المقترحات المحالة اليها)موحافز دەینێرێ.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

جواب بدەوە کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو مەسەلەیە ئیمکان هەیە لە نیزامی داخلی موعالەجە بکرێت، ئێمە دەسەڵاتمان داوەتێ کە نیزامی داخلی بۆ خۆیان دابنێن، چۆنیەتی بەڕێوەچوونی ئیش وکارەکانیان بیما فیهیم تەشکیلی لیجان و ئیختیساساتەکەی، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك محمد فەرموو.

بەڕێز محمد فرج احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یەعنی لەم گۆڕانکاری و پێشکەوتنەی لەبواری ڕووخانی ڕژێم دروست بووە، یەعنی ڕێکخراوەکانی کۆمەڵگەی مەدەنی لە مەجالی ئیستیشارە شتی زۆر بەهێزیان هەیە، یەعنی ئەم ڕێکخراوانە شتی بە قوەتیان هەیە و ئەوانەش لە شوێنانی تەجروبە دارەوە وەریان گرتووە، ناکرێت لێرە مەسەلەن بڵێین (خارج الوزارە)، یەعنی هەر موستەشارین لە وەزارەت نەبێت، دەزانین موستەشارین لە وەزارەت لەوانەیە هەندێك جار نەتوانێ یان دوور بێت لەوە، بەڵام لە پارێزگاکەی خۆی بەسەدان، لێرە (من المستشارین من الوزارات المعنیە وخارجها) یەعنی هەندێك جار ئەوە بە قوەت ترە لە پارێزگاکاندا، ڕێکخراوی کۆمەڵگای مەدەنی هەیە لە پارێزگاکەی خۆی دەتوانێ ئیستیفادەی زیاتری لێ بکات، بۆ ئێمە مەحرومی بکەین و بیبەستین بە ئەوەوە؟.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك جوتیار فەرموو.

بەڕێز کریم مجید شریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە یەك لە ئەرکە گرنگەکانی ئەنجومەنی چاودێری ئیش و کارەکانی چوارچێوەی موحافەزەی خۆیەتی، ئەوەش دیارە بە لیژنەکان دەکرێت دیارە من پێشتر ئیشارەم بە ئەوەوە کرد دروست کردنی لیژنەکان بەڕاستی وا باشترە کاتێکی بۆ دیاری بکرێت دوای پەسەند کردنی پەیڕەوی ناوخۆ کاتێك دیاری بکرێت بۆ دروست کردنی لیژنەکانی ناو ئەنجومەن بۆ ئەوەی زووتر دەست بەکاربن و بچنە ناو کاروبارەکانی خۆیان.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو موقتەرەحەی کاك محمد فرج، وایموعالەجە دەکرێت (والاستعانة بالخبراء والمستشارین من المعنین بالموضوع)، وەزارەتەکانی ناوێت بۆ ئەوەی کراوە بێت، باشە با وابێت(والاستعانة بالخبراء والمستشارین)، ئەوەی کاك جوتیار موعالەجە کراوە لە شوێنێکی تردا، ئەوە دەخەمە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵیەتی دەستی بڵند بکات تکایە؟ فەرموون، کێ لەگەڵ دانیە؟ بەس کاك دلێر، بۆ خاڵی دواتر کاك اخر فەرموو.

بەڕێز اخر جمال انور:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پازدەم :

هەڵبژاردنی دروشمێك بۆ پارێزگا كه له كەلەپووری مێژوویی و شارستانیەكەیەوە وەرگیرا بێ.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

كاك عونی فەرموو.

بەڕێز عونی كمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خامس عشر:

اختيار شعار للمحافظة مستوحى من الارث التأريخي والحضاري لها.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

مامۆستا كاكه مولاحەزەت هەیە؟ فەرموو.

بەڕێز عبدالكريم ابوبكر مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

به نیسبەت ئیرثی تەئریخی ناگوترێت (التراث التأريخی)، هەر ئەوە بوو.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو مولاحەزەیە زۆر ڕاستە، (اختيار شعار للمحافظة مستوحى من التراث التأريخي والحضاري لها)، ئەوە دەخەمە دەنگدانەوە كێ لەگەڵیەتی دەستی بڵند بكات تكایە؟ كێ لەگەڵ دانیە؟ بە كۆی دەنگ ئەوە قبوڵ كرا، كاك اخر فەرموو بۆ فەقەرەی دواتر.

بەڕێز اخر جمال انور:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

شازدەم:

پێشنیاز كردنی قەرەبوو كردنەوەی زیان پێكەوتووان له حاڵەتی ڕوودانی كارەسات و بەڵای سروشتی و داوای پێشكەش كردنی یارمەتییە كۆمەڵایەتی یەكان له سنووری پارێزگادا.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

كاك عونی فەرموو.

بەڕێز عونی كمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سادس عشر:

اقتراح تعويض المتضررين في حالة وقوع الكوارث والآفات الطبيعية وطلب تقديم المساعدات الاجتماعية في حدود المحافظة.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

كاك محمد فەرموو.

بەڕێز محمد فرج احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مەسەلەی (الطبيعية) دەبێت بە سیفەت بۆ هەردووکیان، دەبێت بە کەوارسیش و ئافاتیش، ئەی ئەگەر ئینسان موشکیلەکەی دروست کرد، تەبیعی نەبوو، حەرب بوو، یەعنی ئەو تەبیعیە سیفەتە بۆ هەردووکیان، ئەی ئەگەر ئینسان دروستی کرد؟.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕاستی با لێرەدا ئیلزامیان بکەین کە دائیمەن ئەو ئەنجومەنی پارێزگایانە بودجەیەك تەرخان بکەن، یاخود پلانێك کە لە هەموو دونیاش ئەوە هەیە، پلانی کارەسات کە دەبێت خۆیانیان بۆ ئامادە کردبێت و بودجەیان بۆ تەرخان کردبێت، لەبەر ئەوە نەبێت بە کتابنا و کتابکم و ئیقتراح بۆ مەجلسی وزەرا و مەجلسی وزەرا بۆ شوێنێکی تر و یاخود ئەوەی کە ڕووی داوە چەند جار کە ئەو شوێنەی فەیەزانەکەی لێ بووە پارەکە هەمووی نەچووە بۆ ئەو، نێردراوە بۆ شوێنێکی تری، بە موشارەکە، ئیتر بەش کراوە، لەبەرئەوە بەڕاستی با ئێمە ئەو حاڵەتە نەهێڵین، دەبێت ئیلزامیان بکەین بەم بەندە هەموو یەکێکیان پلانێکیان هەبێت بۆ کارەسات و کەوارس، بۆ حەریق، بۆ هەموو شتێك کە دەبێت هەیان بێت وناوی بنێن کارەسات و بەشێك لە بودجەکەی کە هەیانە دائیمەن حازر کرابێت بۆ ئەوە، دوای ئەوەش ئەگەر داوای هاوکاری لە خەڵکەکانی و لە کاربەدەستانی ئەو شوێنە یاخود دەوڵەمەندەکانی ئەو پارێزگایە بکەن زۆر زۆر ئاساییە، ئەو کەسانە دەتوانن خۆیان دەعم بکەن، بەڵام خوتەی تەواری یەکێکە لە حاڵەتەکانی پێشکەوتنی وڵات، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

سارا خان فەرموو.

بەڕێز سارا خضر پیرۆت:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بەو قەرەبووکردنەوە ئێمە هەندێك حاڵەتی ترمان هەیە، بێجگە لە ڕووداوی سروشتی، خەڵکێکمان هەیە کە پێویست دەکات قەرەبوو بکرێنەوە لە ئەنجامی زەرەرمەند بوونیان بە هۆی ڕژێمی

پێشوو یان ئەو شەڕانەی کە دوای ڕاپەڕین لەهەولێر و کوردستان ڕووی داوە، ئەو قەرەبوانە لە زۆر حاڵەت کە خەڵکی دێن پێشنیار دەکەن کە کاتی خۆی ماف خورا بوون و بەشیان خوراوە، پێشنیار دەکەم داوای قەرەبوو دەکەن و دەڵێن پەیوەندی بە موحافەزەوە هەیە، لێرە ئاماژە بەو جۆرە قەرەبووکردنەوانە نەدراوە، چ هی دوای ڕاپەڕین یان دوای ڕاپەڕین، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك د.رمضان فەرموو.

بەڕێز د.رمضان عبدالرحمن محمد رضا:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێم وایە وشەی قەرەبووکردنەوە لە جێی خۆی نیە، چونکە قەرەبوو کەسێك دەیکاتەوە کە بە تاوانێك هەستابێ یان سەبەب بێت، بەڵام هاوکاری کردن شتێکی تر، ئەو پرۆژە ئیقتسادیانەی کە هەن مەفروزە لە ڕێگەی کۆمپانیای دڵنیایەوە زەمانیان بکرێت، بەڵام هاوکاری کردن لەسەر حکومەت پێویستە، چونکە زۆر لە پرۆژەکانمان دەکرێت بە بێ شروت لە دەم شیوێك دا دەچێت پرۆژەیەك دەکات لافاوێك دێ دەیبا و عەریزەیەك دێنێ بە زیادەوە بۆی قەرەبووی دەکەینەوە، خۆ حکومەت سەبەب نەبووە، بەڵێ هاوکاری کردن جیایە لەگەڵ قەرەبوو، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە حاڵەتی ئیستسنایە کەوارسی تەبیعیە شتێك نیە کە بڵێین وەك کارەساتی ئەنفال و کیمیا باران ڕووی داوە و بەرنامەی بۆ داندراوە، حکومەتی هەرێم و هەموو لایەنەکانی حکومەتی فیدراڵ، ئەمە شتێکە و لافاوێکە و خوانەخواستە بومەلەرزەیەکە، بەڵام من لە حەقیقەت دا لە هینەکانی زۆر بە وازحی دەیبینم، بەڵام لە ئەخیرەکەی لە جیاتی (فی حدود المحافظة) (من حکومة الاقلیم) باشترە، یەعنی حودوی موحافەزە چی پێ دەکرێت؟ تۆ داوای تەعویز دەکەی بۆ حاڵەتیکی وا ئیستسنائی دیارە میزانیەکە و پارەت نیە، ئەگەر نا یەکسەر سەرفی دەکەی، لێرە بنووسرێت (من حکومة الاقلیم)، ئەگەر پێتان باشە لیژنەی یاسایی ئەوە لە جیاتی (حدود المحافظة) بکرێتە (من حکومة الاقلیم)، ئەوە شتی ئیستسنائیە و نیەتی میزانیەی بۆ دانەناوە، ئیحتیاتی نیە، شتێکە تەوەقوع ناکرێت، چاوەڕوان نەکراوە و لەپڕ ڕووەدات، کاکە لێرە کە دەڵێت پێشنیاز کردنی قەرەبوو کردنەوەی ئەو کەسانەی کە زەرەریان کردووە لە حاڵەتی ڕووداتی کارەسات وئافاتی تەبیعی، ئافاتی تەبیعی چیە کوا؟ لە حدودی موحافەزەیە، بەڵام پارە لە کێ داوا بکات؟ منیش وا دەڵێم لە حکومەتی ئیقلیم، کاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە پێشنیار دەکەین سیاغەکە بەو جۆرە بێت: (اقتراح تعویض المتضررین فی حالة وقوع الکوارث والافات الطبیعیة والطلب من حکومة الاقلیم تقدیم المساعدات الاجتماعیة فی حدود المحافظة)، یەعنی واتە

موساعەداتی ئیجتماعی هەر بۆ ناو پاریزگا بێت نەك حەقی هەبێت تەڵەبی موساعەدات بكات بۆ شوێنی تر، ئەوە هەردووكی دەگرێتەوە، كاك طارق قسەت هەیە؟ فەرموو.

بەڕێز طارق محمد سعید جامباز:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

(المساعدات الاجتماعیه) هەموو لایەك ناگرێتەوە، لایەنی سحی و زۆر لایەنی تر هەیە، ئەگەر بكرێت (المساعدات الانسانیه) كە ئینسانیەكە هەموو لایەنێك دەگرێتەوە، ئەوەی كە هەیە هەمووی دەگرێتەوە، نەك بەس ئیجتماعی.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

سارا خان نوقتەی نیزامی هەیە، فەرموو.

بەڕێز سارا خضر پیرۆت:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من شتێكم باس كرد نازانم هەر حیسابتان بۆی نەكرد، ئێستا من نموونەیەك دێنمەوە، هەموو كەوارسێك شەرت نیە تەبیعی بێت، بۆ نموونە لە بناری قەندیل كە بارانێك دەبێت، دەبێت بە موحافز بڵێن پێشنیار بكات كە هاوكاری بكرێن، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

نوقتەی نیزامی نەبوو، من لەبیرمە پێشنیارەكەت، بەڵام جوابیان دایەوە لە سیاقی قسەكان كە كرا، بۆ ئەوەی مولاحەزەكەت هین بێت (اقتراح تعویض المتضررین فی حالة وقوع الكوارث والافات والطلب من حكومة الاقلیم تقدیم المساعدات فی حدود المحافظة، دەیخەینە دەنگدانەوە كێ لەگەڵ ئەوەیە دەستی بڵند بكات تكایە؟ فەرموون، كێ لەگەڵ دانیە؟ بە كۆی دەنگ قبوڵ كرا، كاك اخر فەرموو بۆ فەقەرەی دواتر.

بەڕێز اخر جمال انور:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

حەفْدەم:

دەرچوواندنی بلاّوكراوەیەكی خۆجێیەتی تاكو هەموو بڕیار و پێڕەوو ڕێنماییەكان و فەرمانەكانی كە لە ئەنجومەن دەردەچن لەگەڵ چالاكیەكانی تێدا بلاوبكرێتەوە تاكو هاووڵاتییان ئاگادارین لێیان.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

كاك عونی فەرموو.

بەڕێز عونی كمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

سابع عشر:

إصدار نشرة محلية تنشر فيها كافة القرارات والانظمة والتعليمات والاوامر التي تصدر من المجلس ونشاطاته لاطلاع المواطنين عليها.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ماموّستا کاکە فەرموو.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیار دەکەم (نشرە دولیە)، نەك مەحەلیە، چونکە ئەوە دائیمەن لە نەشاتی دەولیە گوتراوە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ناتوانین لەسەریان فەرز بکەین دەولی بێت، بەڵام لە جیاتی نەشرە ئەگەر ببێتە جەریدە، مەعلومە لە هەموو دنیادا هەیە و هەموو لە موحافەزات هەیە، (اصدار جریدة محلیة تنشر فیها کافة القرارات والانظمة والتعلیمات والاوامر تصدر من المجلس ونشاطاته لاطلاع المواطنین علیها)، مادام دەڵێ ئیتلاعی مواتنین جەریدەیە، دەڵێین نەشرە تەواو تەرە، باشە تێ گەیشتین، نەوەك بیکەنە موجەلە، یەعنی گۆڕانکاری بەسەردا نەهات، چیە سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە هەموو دنیادا دەچێتە هەر دائیرەیەك فۆڵدەری لێیە هەرچی شتێکی تازە کە لێیەتی، بۆ ئێمە خۆمان بە نەشر بەستووەتەوە، نەشرەی دەولی، نەشرەی مەحەلی و نازانم چی و چی؟ با ئیلزامیان بکەین هەموویان ئەو شتە تازانەی کە هەیانە، دەچیتە دائیرەی مرور تەعلیماتی مروری، دەچیتە دائیرەی تەندروستی تەعلیماتی تەندروستی، بەو شێوەیە هەموو کەسێك دەستی دەکەوێت ئەوەی نەخوێندەوارە هەڵی دەگرێت و دەیداتە کەسێك بۆی بخوێنێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

خۆ ئەگەر ئەو فەقەرەی تێدا نەبێت حەقی خۆیانە، چ بە قانون نایەوێت تێیدا بێت، وەکو خۆی دەمێنێتەوە، دەیخوێنمەوە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگدان، کێ لەگەڵ ئەوەیە کە دەیخوێنمەوە (إصدار نشرة محلیة تنشر فیها کافة القرارات والانظمة والتعلیمات والاوامر التي تصدر من المجلس ونشاطاته لاطلاع المواطنین علیها) کێ لەگەڵ ئەوەیە دەستی بڵند بکات تکایە؟ فەرموون، کێ لەگەڵ دانیە، بە کۆی دەنگ قبوڵ کرا، کاك اخر فەرموو بۆ فەقەرەی دواتر.

بەڕێز اخر جمال انور:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەژدەم:

ڕاپەراندنی هەر تایبەتمەندییەکی تر کە دەقیان لە دەستوور یان یاسا کارپێکراوەکاندا هەیە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

كاك عونى فەرموو.

بەڕێز عونى كمال سعيد بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ثامن عشر:

ممارسة اية اختصاصات اخرى منصوص عليها في الدستور او القوانين النافذة.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

كاك د.كمال اقتراح دەكات ئەوە حەزف بكرێت ئەوە تەحسیڵ حاسڵە، موشكیلەی تێدایە، ئەگەر كەس قسەی لەسەر نیە؟ جەنابی وەزیر رەئیت؟ كێ لەگەڵ ئەوەیە ئەو موقتەرەحە حەزف بكرێت دەستی بڵند بكات تكایە؟ فەرموون، كێ لەگەڵ دانیە؟ بە ئەكسەریەت ئیلغا كرا، ماددەی 6 بە هەر 16 فەقەرەكەیەوە، نەخێر، موناقەشە تەواو بوو برادەرینە، نەسرین خان فەرموو بزانم چیت هەیە؟

بەڕێز نسرين محمد صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دوو پێشنیارم هەیە بۆ ئەنجومەنی پارێزگا ئەگەر قبوڵی بكەن، یەكەمیان: دابەش كردنی گەڕەكەكان بەسەر ئەندامانی ئەنجومەن دا بۆ ئیشراف كردنیان، دووەمیان: دانانی نوسینگەیەك بۆ ئەندامانی ئەنجومەن لە گەڕەكەكاندا بۆ خزمەت كردنی خەڵك.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

كاك عبدالرحمن فەرموو.

بەڕێز عبدالرحمن احمد رضا:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من بڕگەیەکی ئیزافیم هەیە كە پەیوەندیدارە بە ئەنجومەنی پارێزگاوە، ماددەی 6 تایبەتمەندیەكانی ئەنجومەنی پارێزگایە، ئەویش بڕگەیەکی بۆ زیاد بكەین، چاودێری ئەمنی لە سنووری پارێزگادا یان (المصادقة على الخطة الامنمية المقدمة من قبل الجهات المختصة) كە ئەم یاسایە بۆ چەند ساڵی داهاتوو دا ئەوە بۆ چوار ساڵە بۆ 8 ساڵی تر باسی ئەمن و ئاسایش نەكراوە كە پەیوەندیدارە بە تایبەتمەندی ئەنجومەنی پارێزگایە، پێشنیاز دەكەم ئەو بڕگەیە زیادبكرێت كە بەشێكە لە دەسەڵاتەكانی كە دەسەڵاتی چاودێری هەیە لە سنووری كاری خۆیدا، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئایا پەرلەمان مەسئولیەتی دیراسەتی ئەمنی هەیە؟ تا بیدەنە موحافەزە! جەنابی وەزیر تۆ رەئیت چیە لەسەر ئەو موقتەرەحە؟ فەرموو.

بەڕێز کریم سنجاری (وەزیری ناوخۆ):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەمە تەحسیڵ حاسڵە تۆ سوڵتەی رەقابی ئێمە داومانەتە مەجلس، هەموو هەیئاتی تەنفیزی موراقەبە دەکا، زمنی ئەوەش پۆلیسە، ئاساییشە کە ئەوانیش لە زمنی موحافەزەن دەکەونە ژێر رەقابەی مەجلسی موحافەزە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

لە سەڵاحیەتی پارێزگارە، کاکە ئەوە 3,20 سەعات وبیست دەقەیە لەسەر ماددەیەکین، ماددەی 6 بە هەر 16 فەقەرەکەیەوە دەیخەمە دەنگدان کێ لەگەڵیەتی دەستی بڵند بکات تکایە؟ فەرموون، کێ لەگەڵ دانیە؟ بەس کاك د.نوری، باشە ئەوە بە زۆرینەی دەنگ قبوڵ کرا، بۆ ماددەی 7 تکایە کاك اخر فەرموو.

بەڕێز اخر جمال انور:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی حەوتەم:

پارێزگار بە لەسەر کار لادراو دادەندرێ لەکاتی لە دەستدانی یەکێك لە مەرجەکانی ئەندامیەتی دوای دەرچوونی بڕیاری ئەنجومەنی پارێزگا لەم بارەیەوە و بۆی هەیە تانە لە بڕیارەکە بدات لە بەرامبەر دادگای کارگێری تایبەتمەندەوەو بڕیاری دادگاش لەو بارەیەوە کۆتاییە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عونی فەرموو.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة السابعة

يعد المحافظ مقالاً عند فقدانه لأحد شروط العضوية بعد صدور قرار مجلس المحافظة بهذا الشأن وللمحافظ الطعن في القرار المتخذ لدى المحكمة الادارية المختصة ويكون قرار المحكمة بهذا الشأن باتاً.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە نیسبەت ئەو ماددەیە ئێمە چەند مولاحەزەیەکمان هەیە، یەکەم مولاحەزەمان ئەوەیە ئەو حالەتەی ئێستا پەیوەندی هەیە بەوەی کە ئەگەر هاتو موحافز هەڵبژێردرا لەلایەن ئەنجومەنەوە، ئەگەر هاتو شروتی عزویەتی تێدا نەبوو یان لە دەستی دا، ئەنجومەن بۆی هەیە لای ببات، بەڕاستی ئێمە قەراری مەجلسی موحافەزەمان بۆ ئێوە بەجێ هێشتووە کە بە ئەغلەبی بێت یان 3/2 بێت، ئەمە لەلایەکیان،

لەلایەنی دووەم، بە نیسبەت تەعنەکە دیسانەوە دەبێت 15 ڕۆژەکە لێرە داخل بکەین کە مافی تەعنی هەیە لە مەحکەمەی ئیداری، مولاحەزەی سێیەمیش حەز دەکەم بەڕێزانی ئەندامانی پەرلەمانیش ئەوە بزانن کە ئەوەی لە چوارەم دا هاتووە مەسەلەی ئیستجوابە کە هی موحافز، ئەوەی لە ماددەی 7 هاتووە مەسەلەکە فوقدانی شروتی عزویەتە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا ئەو موقتەرەحە وای لێ هات بە پێی ئەو ئیزافەیەی کە لیژنەی قانونی کردی (يعد المحافظ مقالاً عند فقدانه لأحد شروط العضوية بعد صدور قرار مجلس المحافظة بهذا الشأن وللمحافظ الطعن في القرار المتخذ لدى المحكمة الادارية المختصة خلال مدة خمسة عشرة يوما من تاريخ تبلغه ويكون قرار المحكمة بهذا الشأن باتاً) تەواو، ڕاستە با وەکو قەراراتەکانی تری لێ بێت و بەو شێوەیە (يعد المحافظ مقالاً عند فقدانه لأحد شروط العضوية بعد صدور قرار مجلس المحافظة بهذا الشأن) تەبعەن ئەوە لە جێگایەکی تر نووسیومانە 3/2 (وللمحافظ الطعن في القرار المتخذ لدى المحكمة الادارية المختصة خلال مدة 15 يوما من تاريخ تبلغه) ئەوەی تر شەتب دەکرێت، کاك د.ناصح فەرموو.

بەڕێز د. ناصح غفور رمضان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم ماددەیە لەگەڵ ماددەیەکی دواتر کە دەربارەی پارێزگایە و دوای ئەو دێت، تەناقوزی دەبێت لەگەڵ ئەو ماددەیەی کە دەربارەی پارێزگایە، پارێزگار کە دەڵێین موقالە کێ موقالەی دەکات؟ ئەنجومەن ئیقالەی دەکات؟ ئەنجومەن ناتوانێ ئیقالەی بکات، چونکە کە پارێزگار دەبێتە پارێزگار مەرسومی بۆ دەردەچێت، کە مەرسومی بۆ دەرچوو چۆن دەتوانێ ئەنجومەن ئیقالەی پێ بکات؟.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك ناصح دوێنێش ئەو قسەیە هەر جەنابت کردت، کە شروتی عزویە تەوەفوری نەکرد، ئۆتۆماتیکیەن وایە، وەزیریش مەرسومی بۆ دەردەچێت کە لێرە کە تۆ سیقە و متمانەت لێ سەندەوە، عەینی شتە، مامۆستا کاکە فەرموو.

بەڕێز عبدالكريم ابوبكر مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خۆی (يعد المحافظ مقالاً) یەعنی حوکمێکی مەفهوم نیە، ئیعتیبار دەکرێت موقالەن مەعنا چیە؟ (يتم اقالته) شتێکی وا بێت، چونکە ئیعتیبار دەکرێت ئەوە شتێکی تر بێت، لەبەرئەوە دەبێت بڵێی (يتم اقالته او يقال المحافظ بمرسوم جمهوري فى الحالات التالية).

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

لە جیاتی کاك شێروان ئەگەر ڕاست نەبووم با کاك شێروان جواب بداتەوە، کە دەڵێ (يعد المحافظ مقالا) یەعنی ئیعتیبار دەکرێت بە 3/2 دەنگەکە کە قەراریان داو ئیعتیبار دەکرێت مەنسەبەکەی نەماوە، بەڵام

ئەو حەقەی ماوە کە بچی شکایەت بکات، کە 3/2 لێپرسینەوەیان لێ ٍکردو متمانەیان لێ سەند ئیعتیبار دەکرێت مەنسەبەکەی فەقد کرد، بەڵام ئەو حەقی ماوە بچێ شکایەت بکات، لە شکایەتە ئیتر مەراحلی خۆی وەردەگرێت، کاك رشاد فەرموو.

بەڕێز رشاد احمد ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تێبینیەکەی من ئەوەیە کە بنووسرێت، (یعد المحافظ مقالاً عند فقدانه لأحد شروط العضوية الواردة فی المادة الثانية الفقرة 6 من هذا القانون) چونکە تەفاسیلی ئیقالەی لەو ماددەیە هاتووە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك احسان فەرموو.

بەڕێز احسان عبدالله قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئیحتمالە لێرە یەکەم جار وەکو پرسیارێك بێتە کرن، کە موحافز دوو جێگری هەبێت و بۆ خۆشی کە غائیب بێت، کێ جێگای دەگرێتەوە، ئەو کاتە موحافز ئەندامی مەجلسە، بەڵام جێگرەکان ئەندامی مەجلس نینە، لەوانەیە فەراغێك هەبێت لە ڕووی قانونەوە، ئەوە یەکەم پرسیارە، ئەوەی دووەم، کە مەحافز تووشی ئەو عقوبەیە بوو فەراغەکە لە جێگای ما ئەو کاتە دەبێت مەجلس هەڵبستێت جارێکی تر ئینتخابی موحافەزەیەکی تازە بکاتەوە، چ ماوەیەك دەست نیشان نەکراوە بۆ جاری دووەم موحافزی تازە کە ئەنجومەن هەڵی بژێرێ؟ سوپاس

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە لە شوێنێکی تر موعالەجە کراوە، کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی برای بەڕێزم کاك رشاد ئیشارەتی پێیدا ئەوە ماددەی 2 فەقەرە 6 نیە، بەڵکو عیلاقەی هەیە بە شروتی عوزویە، ئەگەر ماددەی 14 بکاتەوە، شروتی عوزوی مەجالس لەوێ بە تەفسیلی هاتووەو بە سێ بڕگە هاتووە لەگەڵ هەندێك فەقەراتی تر، لەوێیە نەك ئەوەی کاك رشاد کە عیلاقەی بە پرسیار و وەڵام هەیە، نەك بەو مەوزوعەی، ئەوەی کاك احسان دەیڵێت ئەوە ئیمکان هەیە بیکەین، بە قەناعەتی من نازانم ئەگەر تەدقیقی بکەین بە نیسبەت ناوی موحافز دامان ناوە، ئەگەر موحافز نەبوو وەکالەت دەدرێتە نائیبی موحافز، بە هەمان شێوە بە نیسبەت قائیمقام و مدیری ناحیەش داندراوە، بەڵام ئەو فەراغەی کە کاك احسان دەیڵێت ئیحتمالی هەیە ئێمە نەسێکی دابڕێژین بڵێین کە موحافز بەردەوام دەبێت تاوەکو تەسریفی ئەعمال دەکرێت و تاوەکو ئەنجومەنی تازە دەست بەکاردەبێت، ئەوەش لە ماددەی 19 موعالەجە کراوە و خەلاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

دەیخوێنمەوەو دەیخەمە دەنگدان، (يعد المحافظ مقالاً عند فقدانه لأحد شروط العضوية بعد صدور قرار مجلس المحافظة بهذا الشأن وللمحافظ الطعن في القرار المتخذ لدى المحكمة الادارية المختصة خلال مدة خمسة عشرة يوما من تاريخ تبلغه)، کێ لەگەڵ ئەو ماددەیە دەستی بڵند بکات تکایە؟ فەرموون، کێ لەگەڵ دانیە؟ كاك د.ناصح، بە زۆرینە قبوڵ کرا، بەڵێ پەخشان خان فەرموو.

بەڕێز پەخشان عبدالله زەنگەنە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕاستی زۆر زەحمەتە کۆمەڵێك پرۆژەی ترمان هەیە، یەعنی ڕۆژی سێ سەعات ئێمە ئیش دەکەین، لام وایە نابێت ئاوا بێت، گەڵ پرۆژەمان هەیە و ماوەیەکی کەمیشمان ماوە، من پێم وایە با جەلسەکانمان تەحدید بکەین، ڕۆژی یەعنی 6 سەعات ئیش بکەین، ئەمڕۆ سەعات 6 پێتان باشە؟ باشە ئەمڕۆ سەعات 5 دێینەوە و کۆبوونەوەکە دەست پێ دەکەینەوە، ئەو مولاحەزەیەی پەخشان زۆر ڕاستە لە قانونی وەزارەتی ناوخۆ وەعدمان پێدا بوون گوتمان هەتا یەك نەگرنەوە قانونەکە بەڕێ ناکەین، کە یەکیان گرتەوە قەوانینی تریش هەیە، پێش ئەوەی کۆتایی بە دانیشتنەکەمان بێنین، فەرموو گوڵناز خان قسە بکە.

بەڕێز گوڵناز عزیز قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە وەکو وەفدێکی پەرلەمانی بەشداری ئەو مەراسیمەمان کرد لە گەرمیان، ئەوان یاداشتێکیان دا بە ئێمە بە 50 هەزار خەڵکەوە، بۆ سەرۆکایەتی پەرلەمان و ئەندامانی پەرلەمان، لای ئێمەیە و تەسلیمی جەنابتانی دەکەین، کۆمەڵێك داواکاریان هەیە ئیتر ئەوە وەلاّمەکەی دەمێنێتەوە بۆ ئێوەو ئەندامانی بەڕێزی پەرلەمان، بۆیە ئەو ئەمانەتە لای ئێمەیە و تەسلیمتانی دەکەین.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە دەتوانی بێیە لام بمدەیتێ یان لە ڕێگا بمدەیتێ، بەسەرچاو خۆت و گەرمیان و کەسوکاری ئەنفالیش بەسەر تەپڵی سەرمان، تا سەعاتی 5 خواتان لەگەڵ.

دوای پشوو

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

بەناوی خوای گەورەو میهرەبان.

دانیشتنەکەمان ئەکەینەوە، ئەمڕۆ بەردەوام ئەبین لەسەر بەرنامەی کارمان کە خاڵی دووەم بوو، خستنەڕوو وگفتوگۆکردنی پرۆژە یاسایی پارێزگاکانی هەرێم.

لیژنەی یاسایی و لیژنەی ناوخۆ فەرموون، بۆ جێگای خۆتان.

بەس بەڕێزان با ئیلتیزامی تەواومان هەبێت، هەم ئێوەو هەم سەرۆکایەتیش، ئەزانم هەمووشتان باش یاساکەتان خوێندۆتەوە، بۆیە ئەو بەڕێزەی کە ئەیەوێت لەسەر ئەو ماددەیەی کە لەبەردەستدایە و موناقەشەی ئەکەین، تەنها یەکجار ڕێگای پێدەدەین کەوا قسە بکات، ئێستاش تکایە بڕۆن بۆ ماددەی هەشتەم، فەرموون کەرەم بکەن.

بەڕێز ئاخر جمال انور:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دووەم: ئەنجومەنی خۆجێیەتی قەزاو تایبەتمەندییەکانی

ماددەی هەشتەم:

ئەنجومەنی خۆجێیەتی قەزا لە ڕێگەی هەڵبژاردنەوە دادەمەزرێ و پێکدی لە (7) حەوت ئەندام و بۆ هەر (50) پەنجا هەزار کەسیش ئەندامێکیان دێتە سەر بە مەرجێك ڕێژەی نوێنەرایەتی ئافرەت لە ئەنجومەندا لە (30٪)ی ژمارەی ئەندامانی کەمترنەبێ.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ثانياً- المجلس المحلي للقضاء واختصاصاته

المادة الثامنة:

يشكل المجلس المحلي للقضاء عن طريق الأنتخابات العامة المباشرة ويتكون من (7) سبعة اعضاء ويضاف إليهم عضو عن كل خمسين الف نسمة على ان لا يقل نسبة تمثيل النساء في المجلس عن 30٪ من عدد الأعضاء.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

لیژنەی یاسایی تکایە تێبینیتان لەسەر ئەو ماددەیە.

بەڕێز شێروان ناصح حەیدەری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لەگەڵ دەقی ماددەکەین و هیچ مولاحەزەیەکمان نیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

ئەو بەڕێزانەی کە ئەیانەوێت قسە بکەن ناویان ئەنووسم، کاك بارزان فەرموو.

بەڕێز بارزان عبدالله نصرالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیار ئەکەم ئەنجومەنی قەزاو ناحیە لە یاساکەدا نەبێت، لەبەر ئەوەی کە ئەنجومەنی پارێزگا خۆی قەزاو ناحیەکانیش ئەکات، ئەندامانی قەزاو ناحیەکانیش بێگومان ئەندامی پارێزگاش ئەبن، ئەمە خاڵی یەکەم، دووش: بەڕاستی قورسایی وبارگرانیەکی زۆر ئەخاتە سەر حکومەتی هەرێمی کوردستان، بەشێکی زۆریش لە بودجە بۆی تەخصیص ئەکرێت، ئێمە ئەبێ ئەوە بزانین کە لە سێ پارێزگاکەی سنوری هەرێمدا نزیکەی 104 ناحیەمان هەیە، 26 قەزاشمان هەیە، کە کۆی ئەندامانی ئەنجومەنی قەزاو ناحیەکان نزیکەی 800 کەس ئەبن، کەئەوانە موچەی تایبەتیان بۆ ئەبڕدرێتەوە، کە ئەمەش بەڕاستی قورساییەکی زۆر ئەخاتە سەر بودجەی هەرێم، کەئەمەش لە کاتێکدا کە هەموو لایەك هەوڵ ئەدەین، کە بودجە بەشێوەیەك ئاراستە بکرێت، کە بەڕاستی بۆ بواری وەبەرهێنان تەخصیص بکرێت، نەك بۆ پێدانی ئیمتیازات و موچە، یان تەخصیص کردنێك بۆ ئەندامانی قەزاو ناحیەکان، بۆیە پێشنیار ئەکەم، لەیاساکەدا مەجلسی قەزاو ناحیەکان، یان مجلیسە خۆجێییەکان نەمێنێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

کاك ئاریز، فەرموو.

بەڕێز ئاریز عبدالله احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەسەر دارشتنە کوردییەکەی پێم خۆشە قسە بکەم.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

تکایە کاك ئاریز لەسەر ناوەڕۆکی ماددەکە قسە بکە، بۆ صیاغەو دارشتن و تەرجوومە دوایی قسەی لەسەر ئەکەین، چونکە عەرەبیەکە ئەبێتە ئەساس، کاك ئارام، فەرموو.

بەڕێز ئارام رسول مامەند:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە بۆ ئەنجومەنی پارێزگا هەر لەم یاسایەدا، بڕیارماندا کە ئەنجومەنی پارێزگا لە 25 ئەندام پێك دێت، دواتریش بۆ هەر 200 هەزار دەنگ تا سەرووی 500 هەزار دەنگ ئەندامێك ئیزافە ئەبێت، لێرەدا من وای ئەبینم کە لە یاساکەدا هاتووە، ئەنجومەنی خۆجێیەتی لە(7) ئەندام پێك دێت، دواتریش بۆ هەر 50 هەزار دەنگ ئەندامێك ئیزافە ئەکرێت، ئەم (7)ئەندامە لەسەر ئەساسی چەند ژمارەی دەنگدەر ئەبێت، کە

دواتر بۆ هەر 50 هەزار دەنگ، ئەندامێك زیاد دەكات، ئەگەر ئەكرێت، برادەران جوابی ئەوەم بدەنەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. كەمال كەركووكی):

كاك عادل، فەرموو.

بەڕێز عادل محمد امین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

منیش هەمان تێبینی كاك ئارامم هەیە، چونكە ڕەنگە هەندێ قەزا هەیە ژمارەی دانیشتوانەكەی 50 هەزار كەس بێت، حەوت ئەندامی هەیە، باشە چۆن 50 هەزار كەس یەك كەس نوێنەرایەتی بكات، بەڕاستی بەڕای من ئەو ژمارەیە زۆرە، حەقە كەم بكرێتەوە، یەعنی بۆ 20 هەزار كەس ئەگونجێت، ئەگەر بكرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. كەمال كەركووكی):

كاك عبدالرحمن، فەرموو.

بەڕێز عبدالرحمن اسماعیل سلیم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

منیش هەمان تێبینیم هەیە، لێرە ژمارەی نفوسی قەزا دیاری نەكراوە، كە لە50 هەزار كەس زیاتر بێت ئینجا ئەندامێكی تر زیاد دەكرێت، خۆی دەبێ دیار بێت تا بزانین لەچەند عەدەد زیاد بێت تا لەو 50 هەزار كەسە یەكێكی تر زیاد بكرێت، عەدەدەكە دیار نیە، تەئیدی قسەی كاك عادلیش ئەكەم، 50 هەزار كەس زۆرە تا ئەندامێك زیاد بێت لە قەزادا، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. كەمال كەركووكی):

كاك شعبان، فەرموو.

بەڕێز شعبان محمد طاهر صادق:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

وەڵڵا منیش نەفسی تێبینیم هەیە، بەڕای من 7 ئەندام بۆ مەجلسی قەزا كەمە، حەدی كەمی لە 10 تا 11 ئەندام باشە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. كەمال كەركووكی):

بەڕێزان تكایە قاعەكە بچووكە، ئەگەر لەگەڵ یەكتری قسە بكەن كەس گوێی لەكەسی تر نابێت، بۆیە ئەبێ موراعات بكەین تا كارەكانمان بەڕێك و پێكی ئەنجام بدەین، لیژنەی یاسایی هیچ وەڵامێكتان هەیە، بۆ ئەو ئەندامە بەڕێزانە، كاك شێروان، فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حەیدەری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بەقسەکانی برای بەڕێزم کاك بارزان، کە دەڵێت پێویست ناکات مەجلسی قەزاو ناحیە بمێنێت، تەنها لەسەر مەجلسی موحافەزە، ئێمە ئیقتیصار بکەین، ئێمە تەبعەن نابێ لەو مەسەلانە لە بەغداد دوا بکەوین، لە بەغداد مەسەلەی قەزاو ناحیە هاتووە، ئێمە ئێستا مەجلسی قەزاو ناحیە دوا بخەین، بەڵام ئێمە ئەتوانین و دەسەڵاتمان داوە بەسەرۆکی حکومەت، کە بانگەشە بۆ هەڵبژاردن بکات، ئەتوانێ یەکەمجار هی ئەنجومەنی پارێزگاکان بکات، لەقۆناغێکی تر، ئەگەر بەباشی زانی مەسەلەن پاش ماوەیەکی دوورو درێژ کەی وەزعەکە باش بوو، بتواندرێت هەڵبژاردن بکرێت، بەڵام وەکو سیستەم پێویستە ئەنجومەنی پارێزگاو ئەنجومەنی قەزاو ئەنجومەنی ناحیەکان هەمووی مەجالیسیان تەنزیم بکرێت، بەڵام هەڵبژاردن دەکرێت یان ناکرێت بەنیسبەت قەزاو ناحیەکان ئەوە مەسەلەیەکی تر‌ە، ئێمە لەگەڵ ئەنجومەنی پارێزگاکانیش قسەمان کرد، لەگەڵ پارێزگارەکانیش قسەمان کرد، ئەوانیش هەر ڕەئیان بەو شێوەیە بوو، لەو دانیشتنانەی نێوان ئەنجومەن و حکومەتیش کەقسەی لێوەکرا، ڕەنگە بۆچوونێك هەبوو، بەڵام لێژنەی یاسایی سوور بوو لەسەر ئەوەی کەدەڵێت ناکرێ ئێمە لە بەعزێك بنەمادا لەبەغداد بەدوا بکەوین، بۆیە ئێمەش دامانڕشتووە، سەبارەت بە قسەکانی برای بەڕێزم کاك ئارام و کاك عادل و کاك عبدالرحمن کە دەڵێن 50 هەزار بەنیسبەت ئەوەی کە چۆن بڵێین هەر 50 هەزارێك لەکاتێکدا کە ئێمە نازانین ژمارەی قەزاو ناحیەکان چەندە؟، ئێمە ئیحصائیەکمان هێنا، بەڕاستی ئەو ئیحصائیەمان وەرگرت بەنیسبەت هەولێر، بەنیسبەت سلێمانی، بەنیسبەت دهۆك، هیچ قەزایەك بەیەکتری ناچێت لەناحیەی نەسەمەوە، قەزا هەیە، 20 هەزارە، قەزاش هەیە 120 هەزارە، بۆیە دوای ئەوەی کە ڕاوێژیشمان کرد لەگەڵ ئەنجومەنی پارێزگاکان، ئەوەی بەغدادیش ئێمە چووین مەعلوماتمان وەرگرت، وتیان ئێمە ئەو ژمارەیەمان داوە وەکو ستانداردێك بۆ هەر قەزایەك، بەڵام ئەو 50 هەزارەی کەدانراوە بەڕاستی ئێمەش لەگەڵ ئێوەین کە مومکینە ئەوە حساب نەکرێت، ئەگەر قەزایەك لە 20 هەزار کەمتر بێت و (7) ئەندامی هەبێت تۆ چۆن ئەندامێکی تری بۆ زیاد ئەکەیت، کە قەزاکە خۆی 20 هەزارە یان 30 هەزارە، قەزای واشمان هەیە، 130 هەزارە، بۆیە هیچ تەکافوئێك نیە لەبەینی قەزاکان، ئەو (7) کورسیەش کەدانراوە، وەکو ستانداردێك بۆ هەر قەزایەك دانراوە، تاکو ئەو قەزایانە قاڵبی قانونی خۆی وەرئەگرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

لێژنەی ناوخۆ، ئەگەر ئێوەش ڕەئیەکتان هەبێت، فەرموون.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یەکەم: وەڵڵا ئێمە ڕاپۆرتەکەمان هاوبەشە، ڕەئی هەردوولاشمان هاوبەشە، بەڵام لەسەر ئەوەی کە کاك بارزان تەرحی کرد، نەمانی ئەنجومەنی پارێزگاکانی قەزاو ناحیەکان، بەڕاستی ئەگەر بڕوامان بە لامەرکەزیەی ئیداری هەبێت، ئەبێ قەزاو ناحیەکانیش ئەنجومەنی خۆیان هەبێت، بەقانون دەسەڵاتەکانیان وەصف بکرێت و دابین بکرێت، لەناحیەی دابین کردنی خەدەمات ومەشاریعیشەوە، واباشترە ئەو قەزاو ناحیانەش ئەنجومەنی خۆیان هەبێت، دوو: هەنێکجار ئەنجومەنی پارێزگا ناتوانێ سەرپەرشتی هەموو ئەو قەزاو ناحیانە بکات، بۆیە پێویست ئەکات ئەوانیش هەیانبێت، سێ: هەتا ئێستا نەمبیستووە ئێمە موشکیلەمان لە بودجە هەبێت، لەدابین کردنی موچەو میزانیەی ئەو شوێنانە، جگە لەوانە ڕاستە ئێمە (107) ناحیەمان هەیە، نزیکەی(35)قەزامان هەیە، (3)پارێزگاشمان هەیە، بەڵام ئەو ئەندامانە بەس بۆ ئەم دەورەیە تەقاعد ئەبن، بۆ دەوراتی داهاتوو، ئەوان تەقاعد نابن، بۆیە ئێمە ئەو موشکیلەمان نیە، خاڵی دووەم ئەوەی کاك ئارام وکاك عبدالرحمن و کاك عادل باسیان کرد، وە تەئکیدەن بۆ قسەی کاك شێروان، بەڕاستی ئێمە ئیحصائیەمان لەبەردەستە، هی قەزاو ناحیەکان بەتایبەتی سلێمانی و دهۆك، نموونەیەکتان بۆ دێنمەوە، قەزای ماوەت(6036)کەسە، ڕانیە (209256)کەسە، جیاوازیەکی یەکجار زۆریان هەیە، بۆیە پێوەری نەسەمە ئێمە ناتوانین بۆ قەزاو ناحیەکان دابنێین، بەس بۆ پارێزگاکان پێمان ئەکرێت، بەڵام قەزاو ناحیەکان پێمان ناکرێت، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

کاك ئاخر، فەرموو.

بەڕێز ئاخر جمال انور:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێم وایە، ماددەی هەشتەم لەنگە، چونکە هیچ مانایەك نادات، بڵێین بۆ هەر 50 هەزار کەسیش ئەندامێك زیاد بکەین، ئەوە هیچ مانایەك نادات، دەبێ ئەساسێکمان هەبێت بۆ قەزا، یان ئەوەتا پێشنیارێکم هەیە، بۆ ئەو مەوزوعە ئەوەتا ئێمە ئێستا قەزاکە نفوسی چەندە، چەند 50 هەزاری هاتە سەر ئەندامێکی بۆ زیاد بکەین، یەعنی ئێستا پێش هەڵبژاردن ئەمە تەسبیت بکەین، چەند 50 هەزاری هاتە سەر ئەو کاتە ئەندامێکی بۆ زیاد بکەین، یان ئەوەیە هەر دای نەنێین وتەواو، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

لیژنەی یاسایی ڕەئیتان بۆ ئەو موقتەرەحەی کە لیژنەی ناوخۆو وسێ برادەریش تەئیدیان کرد، تکایە ڕەئی کۆتایتان تا بیخەینە دەنگەوە.

بەڕێز شێروان ناصح حەیدەری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر ئێمە ئەو 50 هەزارە لابدەین، ئەو قەزایانەی کە نفوسیان زۆرە زەرەرمەند دەبن، ژمارەی ئەندامانی ئەوان وەکو هی قەزاکانی تر نابێت، بۆیە زەرەری ئەو قەزایانەیە کە ژمارەیان زۆرە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

تکایە هیچ موناقەشەیەك نیە، ئەوە سالێك زیاترە موناقەشە ئەکرێت، بۆیە دەیخەینە دەنگدانەوە، ئەو بەڕێزانە هەموویان کەسی تێگەیشتوون وئەزانن، دیارە کاك فرسەت موقتەرەحێکی تازەی هەیە، فەرموو.

بەڕێز فرست احمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەرۆکی دانیشتن نەك سەرۆکی پەرلەمان، منیش دەبینم عەدالەتی تێدا نیە، بەڕەئی من حەدێکی وەسەت دابندرێت، مەسەلەن بڵێین هەر قەزایەك لە 50 هەزار کەس کەمتر بێت، ئەنجومەنەکە لە(7) کەس پێك دێت، بەس پاش 50 هەزار، هەر 50 هەزاری تر ئەندامێکی بۆ زیاد دەکرێت، ئەو وەختە نەوعە عەدالەتێك دروست ئەبێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

ئێستا ئەو موقتەرەحە ئەخەینە دەنگەوە، کێی لەگەڵدایە بادەستی بڵند بکات تکایە؟، فەرموون کێی لەگەڵدا نیە؟، بەکۆی دەنگ موقتەرەحەکە وەرگیرا، زۆر سوپاس، بۆ ماددەی دواتر تکایە.

بەڕێز ئاخر جمال انور:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی نۆیەم:

ئەنجومەنی خۆجێیەتی قەزا ئەم تایبەتمەندییانەی خوارەوەی هەیە:

یەکەم: هەڵبژاردنی سەرۆکی ئەنجومەنی خۆجێیەتی لە نێوان ئەندامانی بە زۆرینەی رەها لە یەکەم دانیشتنی ئەنجومەنی خۆجێیی کە لەسەر بانگهێشتی قایمقام لە ماوەی پازدە رۆژ لە مێژووی پەسندکردنی ئەنجامی هەڵبژاردنەکان و دانیشتنەکەش بە سەرۆکایەتی بەتەمەنترین ئەندام دەبێ.

دووەم: هەڵبژاردنی قایمقام لە نێوان ئەندامانی بە زۆرینەی رەها و ئەگەر هیچ پاڵێوراوێك زۆرینەی پێویستیان وەرنەگرت، ئەوا کێبڕکێ لە نێوان ئەو دوو کەسە دەبێ کە زۆرترین دەنگیان وەرگرتووە و ئەو کەسە بە براوە دادەنرێ کە زۆرینەی دەنگەکان بەدەست دینێ.

سێیەم: لە کار لادانی سەرۆکی ئەنجومەن یان قایمقام بە زۆرینەی 2\3ی ژمارەی ئەندامانی دەبێ لە حاڵەتێکدا کە یەك لەو هۆیانەی لەسەر ئیسبات بوو کە لە ماددەی (شەشەم/دووەم)ی ئەم یاسایەدا هاتووە.

چوارەم: ئامادەکردنی پرۆژەی بودجەی یەکەی کارگێریی قەزا و رەزامەندیی دەربڕین لەسەر پلانەکانی بودجەی فەرمانگەکانی و ناردنی بۆ پارێزگا.

پێنجەم: نەخشەکێشانی سیاسەتی گشتی بۆ کارگێریی قەزا و چاودێری کردنی دەزگا جێبەجێ کارەکانی و رێکخستنی کارە کارگێرییەکان.

شەشەم: سەرپەرشتی کردنی بەرنامەی خزمەتگوزاریە گشتیەکان بۆ ئاوەدانکردنەوە لە قەزادا.

حەوتەم: دەربڕینی هاوکاریی و هەماهەنگی و ڕاوێژ لەگەڵ ئەنجومەنی کارگێڕی ناحیەکان بە جۆرێك کە هاوسەنگی و بەرژەوەندیی گشتی بەدی بێنن.

هەشتەم: پەسندکردنی دیزاینە بنەڕەتیەکان لە قەزادا بەهەماهەنگی کردن، لەگەڵ ئەنجومەنی پارێزگا لە چوارچێوەی نەخشەی گشتی حکومەتی هەرێم دا.

نۆیەم: چاودێری کردن و هەڵسەنگاندنی چالاکیە پەروەردەییەکان لە سنووری قەزا و پێشکەش کردنی راسپاردە لە بارەیانەوە .

دەیەم: چاودێریکردنی رێکخستنی بەکارهێنانی زەوی وزاری گشتی لە ناو رووبەری جوگرافی قەزا و کارکردن لەسەر پەرەپێدانی کشتوکاڵ و ئاودێری و سامانە ئاژەڵیەکەی.

یازدەم: هەر تایبەتمەندییەکی تر کە ئەنجومەنی پارێزگا پێیدەدات بەمەرجێك لەگەڵ یاسایە کارپێکراوەکاندا ناکۆك نەبێ.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة التاسعة:

يختص المجلس المحلي للقضاء بما يلي:-

اولاً: انتخاب رئيس المجلس المحلي للقضاء من بين اعضائه بالأغلبية المطلقة لعدد الأعضاء في اول جلسة يعقدها المجلس المحلي بدعوة من القائمقام خلال خمسة عشر يوماً من تأريخ المصادقة على نتائج الأنتخابات وتنعقد الجلسة برئاسة أكبر الأعضاء سناً.

ثانياً: انتخاب القائمقام من بين اعضائه وبالأغلبية المطلقة واذا لم يحصل اي من المرشحين على الأغلبية المطلوبة يتم التنافس بين الحاصلين على اعلى الأصوات ويعد فائزاً من يحصل على اكثرية الأصوات.

ثالثاً: اقالة رئيس المجلس المحلي للقضاء او القائمقام بأغلبية 3/2ثلثي عدد اعضائه في حالة تحقق احد الاسباب الواردة في المادة السادسة/(ثانياً) من هذا القانون.

رابعاً: اعدد مشروع موازنة الوحدة الادارية للقضاء والموافقة على خطط الموازنة للدوائر التابعة له واحالته الى المحافظ.

خامساً: رسم السياسة العامة لادارة القضاء والرقابة على الاجهزة التنفيذية فيها وتنظيم عمليات الادارة.

سادساً: الاشراف على البرامج الخدمية العامة للأعمار في القضاء.

سابعاً: ابداء التعاون والتنسيق والمشورة مع المجالس المحلية للنواحي بما يضمن تحقيق التوازن والمصلحة العامة.

ثامناً: الموافقة على التصاميم الأساسية في القضاء بالتنسيق مع مجلس المحافظة وضمن المخطط العام لحكومة الأقليم.

تاسعاً: مراقبة وتقييم النشاطات التربوية في حدود القضاء وتقديم التوصيات بشأنها.

عاشراً: مراقبة تنظيم استغلال الأراضي العامة ضمن الرقعة الجغرافية للقضاء والعمل على تطوير الزراعة والري والثروة الحيوانية فيه.

حادي عشر: أية اختصاصات اخرى يخولها اياه مجلس المحافظة بما لايتعارض مع القوانين النافذة.

بەڕێز شێروان ناصح حەیدەری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە ئەم ئیختیصاصاتانەی مەجلسی قەزا، تەقریبەن نەفسی هی مەجلسی موحافەزەیە، زۆر لەیەکتری ئەچن، ئەمە لەلایەك، لەلایەکی تریشەوە، ئێمە لەگەڵ دەقی ماددەکەین، بەڵام دوو مولاحەزەمان هەیە، یەکەمیان: لە (ثانیا) کە عەینی شت (وبالأغلبیة المطلقة) هاتووە کە پێویستە (لعدد الأعضاء) ئیزافە بکەین، بەنیسبەت (رابعا)(اعداد مشروع موازنة الوحدة الادارية) لەڕاستیدا خۆی (اعداد مشروع الموازنة للقضاء) تەنها ئەو دوو مولاحەزەمان هەیە، ئەوی تریش، لەگەڵ دەقی ماددەکەین، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

بەڕێزان ئەوانەی کە ئەیانەوێت قسە بکەن، ناویان ئەنووسم باشە، کاك کەریم، فەرموو.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیار ئەکەم، لەبەر ئەوەی ئەو ماددانە و ئەو ماددەیەش بەتایبەت بڕگەکانی بەهەمان شێوەی بڕگەکانی ئەنجومەنی پارێزگاکانە، کورتیشە هەندی ئەوە زۆر نیە، بۆیە ئەو ماددەیە بەیەکجار نەك بڕگە، بڕگە، قسەی لەسەر بکەین، هەر هەمووی پێکەوە، ئەوەی قسەی هەیە با قسەی خۆی لەسەر هەمووی بکات، ئەوە پێشنیارەکەم بوو، ئێستا مولاحەزاتی خۆشم دەردەبڕم، یەکەم: من بەهەمان شێوە، لەگەڵ ئەوەدام کە هەڵبژاردنی قایمقام لە ناوەوەو دەرەوەی ئەنجومەن بێت، لە دووەمدا، دووەم: لە بڕگەی چوارەم (واحالتە الی المحافظ) من پێم وایە ئەوە لەنگە، (الی محافظة) نەك(محافظ)واتە ئیحالە بۆ محافەزە ئەکرێت، نەك بۆ محافز، سێیەم: لە نۆیەمدا، (مراقبة وتقييم النشاطات التربوية في حدود القضاء وتقديم التوصيات بشأنها) بشأنها ئەوە بۆ کێ؟ تەبیعی ئەوە ئەبێ بنووسرێت بۆ محافظة، واتە محافظة یەکی بۆ زیاد بکرێت، چوارەم: لە دەیەمدا(مراقبة تنظيم استغلال الأراضي العامة ضمن الرقعة الجغرافية للقضاء) واتە لەقەزاکان صناعە نیە، تەبیعی صناعاتیش هەیە، خۆ ئەگەر قورس نەبێ هی سووك هەر هەیە، ڕاستە ئیهتیمام بەمەسەلەی کشتوکاڵی دراوە، بەڵام دەبێ پیشەسازیەکانیش لە پێش چاو بگیرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

پەخشان خان، فەرموو.

بەڕێز پەخشان عبدالله زەنگەنە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من له عینوانەکەی (یختص المجلس المحلي للقضاء بما یلي) لە کوردیەکەشی ئەنجومەنی خۆجێیەتی قەزا ئەم تایبەتمەندییانەی خوارەوەی هەیە، لەڕاستیدا ئەمە ئیختیصاص نیە، (یختص بأداء المهمات التالیة) ئەوە لە هی پارێزگاکان فریا نەکەوتم و دەستم هەڵنەبڕی، هیوادارم ئەوە لێرە ڕاست بکرێتەوە، کە ئەڵێین (یختص) کەوابوو ئەوە یەختەصە، بەس کەئەڵێین (یختص بأداء المهمات التالیة)، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

کاك بارزان، فەرموو.

بەڕێز بارزان محمد قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵڵا کاك فرسەت توشی ئیغبائی کردین، من لەسەر خاڵی نۆیەم مولاحەزەم هەیە، (مراقبة وتقییم النشاطات التربویة في حدود القضاء وتقدیم التوصیات بشأنها) پەروەردەو فێرکردن لەم ولاتەدا، وەزارەتێکی هەیە، بۆیە تەقدیمی تەوصیات نابێ لە قەزادا بکرێت، من ڕەئیم وایە، (العمل على تطبیق الخطط التربویة والتعلیمیة للاقلیم في حدود القضاء) (خطة التربویة والتعلیمیة)وەزارەتی خۆی هەیە، کەوا ئیشی لەسەر ئەکات، نەك ئەم موراقەبە بکات و تەوصیات بکات، وای لێ بێت خوتەکە تەتبیق بکرێت، نەك ئەمان تەوصیات بدەن، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

کاك محمد فەرەج، فەرموو.

بەڕێز محمد فرج احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەسەر خاڵی دەیەم تێبینیم هەیە، یەکەم: (والعمل على تطویر الزراعة والري) لەقەزاو ناحیەکاندا، مەسەلەی غابات مەسەلەیەکی زۆر گرنگە، یەعنی هەتا دووربکەوینەوە لە شارە گەورەکان، غابات مەسەلەیەکی زۆر گرنگە، جێگای خۆیەتی کە ئیهتیمامی پێ بدەین، دووەم: سامانی ئاژەڵی، یەعنی پەلەوەریش مەسەلەیەکی گرنگە، کە ئێستا بەشێوەی دەواجن ئەیکەن، ماسیش مەسەلەیەکی گرنگە، یەعنی مەرج نیە تەنها ماسی لەو شوێنانە بەخێو بکرێن کە بەحر و ئاوی لێیە، ئێستا بەشێوەی جیاواز ئەوەش هەیە، با پەلەوەریش بخرێتە ئێرەوە، خاڵێکی ترم، بەڕاستی لەپارێزگاکاندا ئەوەم لەبیر چوو، ئەوەی کە سەیر ئەکەیت لێرەدا یەکەی ئیداریاتە، کە موراقەبە ئەکات وئاگای لەو شتەی تر ئەبێت، یەعنی شتێکی تر کە خزمەت بۆ خەڵك بێت لێرەدا دیار نیە، لەکاتێکدا کە ئەمە بودجەی ئەوێت، مەسەلەن هەلی

کارکردن، تەشجیعی وەبەرهێنانی ناوخۆیی، هی صناعاتی سووك كه لەم قەزاو ناحیانەدا زۆر مەسەلەیەکی گرنگە، یەعنی کاری دەستی، مەسەلەن تەشجیعات شتێك نیە کە وەکو بڵێین رەفاهیەتی خەڵك بەرزبکاتەوە، هەر موراقەبەی ئەوە ئەکات و چاوی لەوی ترەو، ئەوە ڕێك ئەخات وشتی تر، بەس شتێك کە ئیستیفادەی خەڵکی تێدا بێت، نە لە پارێزگاکان، نە لێرەش نیە بەڕاستی، بۆیە لە جێگایەکدا ئەمانەش جێگایان بۆ بکرێتەوە، چونکە وا ئەزانم ئەمانە شتێکی زۆر گرنگە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

كاك محمد رفعت، فەرموو.

بەڕێز محمد رفعت عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش هەر لەسەر بڕگەی نۆیەم قسەم هەیە، کەئەڵێت(مراقبة وتقييم النشاطات التربوية في حدود القضاء وتقديم التوصيات بشأنها)بەڕەئی من لە قەزاکاندا، هەموو مەرافەقەکانی تر هەیە، تەنها هەر پەروەردە نیە، کشتوکاڵ هەیە، شارەوانی هەیە، تەندروستی هەیە، حەقە ئەوانەش بەعام موراقەبەیان بکات، بۆچی بەتەنها هەر پەروەردە؟ زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

كاك رەشاد، فەرموو.

بەڕێز رشاد احمد ابراهيم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من مولاحەزەم لەسەر بڕگەی یازدەم هەیە، لە ئەنجومەنی پارێزگا لەماددەی(6) ژمارە(18)(ممارسة الاختصاصات الاخرى) ئەوە ئیلغا کرا، لێرەش لە بڕگەی (11) دەڵێت(أية اختصاصات اخرى يخولها اياه مجلس المحافظة بما لايتعارض مع القوانين النافذة) ئەمەش لێرەدا زیادە، چونکە تەخویل کەئەدرێت بەرەسمیات دەدرێت، دەرز دەکرێت، یەك، دوو، سێ، چوار، یەعنی وا بەموتڵەقی نەهاتووە لە هیچ جێگایەك، بۆیە داوا ئەکەم، ئەو بڕگەیە، ئیلغا بکرێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

كاك دلێر، فەرموو.

بەڕێز دلێر محمد شريف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیارەکەم ئەوەیە، لەگەڵ سەرۆکی مەجلسی محەلی جێگرێکی هەبێت، یەعنی نائبێکی هەبێت، چونکە بەتەنها بەڕاستی ئەوە حاڵەتێك دروست ئەکات، لەو حەوت کەسە، یەکێکیان ئەبێت بە سەرۆك، کە بوو بەسەرۆکیش، نەوعێك لە حاڵەتی ئینفرادی و حوڕیەتی تێدا دروست ئەبێت، باشترە کەوا جێگرێکی

هەبێت، مەجلسەکە هەڵی بژێرێت و لەگەڵیدا بێت، بەڕای من ئەوە باشترە، قایمقام مەرج نیە، لەبەر ئەوەی قایمقام کە تەحویل ئەبێت، ئەبێتە صیفەیەکی ئیداری زیاتر جیاوازە لەگەڵ ئەودا، لەگەڵ ئەوەشدا نیم کە لە دەرەوە هەڵبژێردرێت، تەنها لەناو ئەنجومەنەکە بێت باشترە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

کاك خەلیل، فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەندێك لە مولاحەزەکانم وتران، بەس یەك مولاحەزەم ماوە، لە بڕگەی یەکەم، وەکو هی ئەنجومەنی پارێزگاکانی لێ بکرێت، (في حالة عدم توجه الدعوى الى المجلس) ئەوە (ينعقد تلقائياً في اليوم التالي)وەکو ئەو صیاغەی کەلای برادەرانە، لە لیژنەی قانونی نەفسی مولاحەزەکراوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

کاك شێخ جعفر، فەرموو.

بەڕێز جعفر مصطفى معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵلا من یەك تێبینی بچووکم هەیە، ئەگەر کاك سەردار بتوانێ دروستی بکاتەوە، لە بڕگەی(2) ئەڵێت(هەڵبژاردنی قایمقام لە نێوان ئەندامانی ئەبێت) لە دێڕی دووەم ئەڵێت (کەزۆرترین دەنگی بەدەست هێنابێ) لەدوای ئەوە بنووسرێت لە ئەنجومەن، چونکە لەوانەیە خەڵك بزانێ لە هەڵبژاردنی دەرەوە ئەو دوو کەسە زۆرترین دەنگیان بەدەست هێناوە، نەك لە ئەنجومەن، کە ئەڵێت لەو دێرەدا،(کێبڕکێ لە نێوان ئەو دوو کەسە دەبێ کە زۆرترین دەنگیان وەرگرتووە) ئێمە لەوە تێئەگەین، بەس ئەگەر بڵێت لە ئەنجومەن زۆرترین دەنگیان وەرگرتووە، نەك لەدەرەوە، لێرەدا ئەگەر ئەوەی بۆ زیاد بکرێت شتێکی خراپ نیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

شیرین خان، فەرموو.

بەڕێز شیرین عبدالرحمن دینۆ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیاری منیش لەسەر خاڵی نۆیەم و دەیەمە، (مراقبة وتقييم النشاطات التربوية) ئان (استغلال الأراضي الزراعية)باشتر وایە ئەوانە دەمج بکرێن، چونکە چەندین دائیرەی تریش هەیە، لەقەزاکاندا کشتوکاڵ و پەروەردەو تەندروستیش هەیە، کە هەموویان گرنگن، وای لێ بێت(الرقابة على الدوائر المحلية ورفعها الى مجلس المحافضة)یەعنی ببێت بەیەك بڕگە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

سۆزان خان، فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من نازانم بۆچی ئەم خالانە هەمووی لەدوای یەکەوەن، بەتایبەتی لەدوای چوارەمەوە، واتە 5-6-7-8-9-10، پێنجەم پێم وایە، باسی هەمووی ئەکات، واتە باهەر ئەو بمێنێتەوە، (رسم السياسة العامة لادارة القضاء والرقابة على الاجهزة التنفيذية فيها وتنظيم عمليات الادارة)(والاشراف على البرامج الخدمية العامة للاعمار في القضاء) ئیتر بۆچی تۆ هاتوویت(الموافقة على التصاميم الأساسية) و(مراقبة وتقييم النشاطات التربوية) ئەمانە دائەنێیت، بۆ لەناو هەموویاندا (النشاطات التربوية) ئینجا ئەڵێت(وتقديم التوصيات بشأنها)ئەوە بۆ کێ، من ئەمەوێت لەمە تێبگەم، پەروەردە بۆ وای لێبێت، هەرکەسێك هەستێت دەستی تێ بخات، بەڕاستی ئەوە قابیلی قبوڵ نیە، وەزارەتی پەروەردە هەیە، سیاسەتی پەروەردە هەیە، خوتەی خۆی هەیە، ئەیدات بەدەستی بەڕێوەبەرایەتیەکانی کە هەیە لەناو قەزاکاندا، کە ئەوانە هەڵ ئەستن بەجێبەجێ کردنی و دەسەڵاتێکی زۆریشیان پێدراوە، لەبەر ئەوە تکایە ئەم موراقەبەیە بەتایبەتی لە بڕگەی(9) هەر حەقە لاببرێت، ئەگەر ئەوانی تریش لانەبرێن، چونکە هەموویان باسی یەك مەفهوم ئەکەن، موراقەبەو تەنفیز، باشە بۆ لەناو هەموویدا بەس کشتوکاڵ وتەربیە، بۆ ئەوانی تر نەبێت، ئەگەر ئەوانی تر لاببرێت و بێین یەك ڕستەی پوختە باس لەوە بکات کە ئیشراف ئەکات وموراقەبە ئەکات، ئێمە دائیمەن لەوەی پێشووشدا باسی ئەوەمان کردووە، کە ئەبێ پەیڕەوێکی ناوخۆ بۆ خۆیان دابنێن ئەنجومەنی پارێزگا، لێرە لەهیچ شوێنێکدا باسی پەیڕەوی ناوخۆیی ناکات، ئەی ئەمانە لەسەر چی بڕۆن، ئەی نابێ خۆیان مولزەم بکەن بە پەیڕەوێکی ناوخۆ کە بۆ خۆیانی دابڕێژن؟، با تۆزێك هیلاك ببن قەیدی چی ئەکات، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

کاك حاکم سالم، فەرموو.

بەڕێز سالم محمد علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لێرەدا لە دووەمدا،(انتخاب القائمقام) ئەوە دروست هاتووە، ئەگەر هاتو بە (الأغلبية المطلقة) نەبێت، بەس لە یەکەمدا(رئيس المجلس) ئەوەی نەوتووە، کاك شێروان وتی ئەوەمان موعالەجە کردووە، بەس موعالەجە نەکراوە، نە لێرەو نەلەوێش موعالەجە نەکراوە، (رئيس المجلس المحلي للقضاء) ئەگەر هاتو (الأغلبية المطلقة) نەبوو، یان وەکو قایمقام بڵێن(واذا لم يحصل اي من المرشحين على الأغلبية المطلوبة يتم التنافس بين الحاصلين على اعلى الأصوات) کاك شێروان وتی موعالەجە کراوە، بەس نەکراوە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

سارا خان، فەرموو.

بەڕێز سارا خضر پیرۆت:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەنیسبەت خاڵی پێنجەم، کە دەڵێت(: رسم السياسة العامة لادارة القضاء والرقابة على الاجهزة التنفيذية) ئەو (والرقابة على الاجهزة التنفيذية) هەمووی ئەگرێتەوە، بە پەروەردەشەوە بەوەی کەباسیان کرد بۆ ئاژەڵداری، بۆ کشتوکاڵ هەمووی ئەگرێتەوە، بەڵام تێبینیەکەی ئێمە لەسەر ئەوەیە، کە بۆچی لە ئەنجومەنی پارێزگاکاندا لەوێدا باس لە ئیستسنا کراوە، (دادگا، زانکۆ، پەیمانگا) ئەمانە ئیستسنا کراون، بەڵام بۆ لەقەزادا ئەو ئیستیسنایە نیە، خۆ لەوێشدا ئەو لایەنانە هەموویان هەیە، ئەوە پرسیارێکمە، بەنیسبەت خاڵی هەشت، باس لە تەصمیمی ئەساسی شارەکان ئەکات، دەڵێت(بالتنسيق مع مجلس المحافظة) بەڕای ئێمە سەرۆکایەتی شارەوانیش دەوری هەیە، چونکە لە تەصمیمی ئەساسی هەموو شارێکدا، شارەوانی ڕۆڵی سەرەکی ئەبینێت، بۆیە ئەگەر لێرەدا ئەوە زیاد بکرێت، (مع مجلس المحافظة ورئاسة البلدية)ئەوە لەوانەیە باشتر بێت، بەنیسبەت خاڵی حەوتەم، کەباس لەوە کرا بۆچی تەربیە لێرەدا جیا کراوەتەوە، بە بۆچوونی ئێمە (مراقبة وتقيم النشاطات التربوية) مەبەستی هەموو بوارەکان نیە، بەس چالاکیە پەروەردەییەکانە، وەکو فیستیڤاڵی وەرزشی، وەکو هونەری، ئەو پێشانگایانەی کە لە قەزاکان ئەکرێنەوە، زۆرجار بەسەرپەرشتی ڕاستەوخۆی قایمقام وئەوانی تر ئەبێت، هەرچەندە ئێستا لەو گۆڕانکارییانەی کەلە یاسای تازەی پەروەردەدا کرا، دەکرێ ئەوەش لاببرێت، چونکە لەو یاسا نوێیەدا، بەڕێوەبەرایەتی پەروەردە لەهەموو قەزاکاندا هەیە، بۆیە جاران لە بۆشایی نەبوونی بەڕێوەبەرایەتی پەروەردە بوو لەو شوێنانەدا، کە ئەو فیستیڤاڵانە بەسەرپەرشتی قایمقام ئەکران، بەڵام ئێستا ئەکرێت، مادام بەڕێوەبەرایەتی پەروەردە لەهەموو قەزاکان هەیە، ئەگەر نەبێت ئەوە ئەو خاڵە دەبێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

دکتۆر ناصح، فەرموو.

بەڕێز د. ناصح غفور رمضان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من هەر لەخاڵی یەکەوە بەڕاستی کەباسی هەڵبژاردنی ئەنجومەن ئەکرێت، کە کێ بانگەشەی بۆ ئەکات، نووسراوە(بدعوة من القايمقام) من پێم وایە، باشترە کە پارێزگار بێت، نەك قایمقام، چونکە بۆخۆیان دوایی قایمقام هەڵئەبژێرن، ئەگەر بکرێت پارێزگار بانگەشە بکات بۆ ئەوەی کەوا ئەو کۆبوونەوەیە بکرێت، من پێم وایە ئەمەیان باشتر ئەبێت، بەنیسبەت ئەو خاڵانەی کە سۆزان خان باسی کرد، فیعلەن منیش ڕەئیم لەگەڵ ئەوەدایە، پێنج و شەش بمێنێتەوەو تێکەڵ بکرێت، بەم شێوەی لێ بێت(: رسم

السياسة العامة لادارة القضاء والرقابة على الاجهزة التنفيذية فيها وتنظيم عمليات الادارة والاشراف على البرامج الخدمية العامة للاعمار في القضاء وتقديم الملاحظات والتوصيات الى المحافظ بها) يەعنى لەسەر ئەمانە هەمووى، ئاراستەی کێی ئەکات، ئەگەر تێبینیەکی هەبێت، ئاراستەی پارێزگاری ئەکات، من پێم وایە ئەمەیان دروستە، خاڵی (11) زیادە وەکو چۆن لەهی پارێزگاکاندا لامان برد، بۆیە پێویست ناکات، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

کاك عبدالرحمن، فەرموو.

بەڕێز عبدالرحمن احمد رضا:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تێبینیەکەم لەسەر بڕگەی(10)یە کە باسی کشتوکاڵ ئەکات، ئەوە بکرێت بەپەرەپێدانی کەرتی کشتوکاڵ بەهەردوو بەشی ڕوەکی وئاژەڵیەوە، کە دەبێتە پێناسەیەکی سەرەکی، تەئیدی ئەو پێشنیارەی سۆزان خانیش ئەکەم، کە بڕیاردان لەسەر پەیڕەوی ناوخۆ، کە ئەمە لە ئەولەویاتە لەکاری سەرەکی ئەنجومەندا، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

کاك عادل، فەرموو.

بەڕێز عادل محمد امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تێبینیەکم لەسەر بڕگەی(2)وە، هەڵبژاردنی قایمقام، یەعنی باش وایە، هەڵبژاردنی قایمقام لەدەرەوەی ئەو ئەنجومەنەش هەبێت، چونکە بۆ خۆتان ئەزانن، لە هەڵبژاردن ڕەنگە ئیعتیباراتی سیاسی و کۆمەڵایەتی دەور ببینێت بۆ ئەو کەسانەی کە خۆیان ئەپاڵێون بۆ ئەو ئەنجومەنە، ئیشی قایمقامیش ئیشێکی تەنفیزییە، ئیشێکی موتەخەصیصە، ئیشێکی ئیدارییە، یەعنی حەق وایە ئەنجومەن جگە لەوەی لەناو خۆیدا بۆی هەیە، قایمقام هەڵبژێرێت بۆیشی هەبێت لەدەرەوەی ئەنجومەن قایمقام هەڵبژێرێت، چونکە ئەوە ئیشێکی ئیداری وفەنیە، ڕەنگە لە ئەندامەکاندا ئەو شتانە نەبێ، هەڵبژاردن کاریگەری باری کۆمەڵایەتی، سیاسی هەیە، ڕەنگە کەسانێك هەبێت ئەو ئیختیصاصەی نەبێت، سەبارەت بە بڕگەی چوار باسی ئەوە ئەکات، ئامادە کردنی میزانیە، یەعنی حەق وایە، بووترێت (اعدد مشروع موازنة الوحدة الادارية و الحسابات الختامية) چونکە کە تۆ میزانیە ئامادە دەکەیت، چەندت پارە پێویستە، پێویستە حسابی خیتامیەکەش تۆ ئیعلانی بکەیت، کە چەندت سەرف کردووە ئەم پارەیە، یەعنی بۆ ئەوەی ئەنجومەن بۆی ڕوون بێت، تێبینیەکی ترم، یەك، دوو برادەر باسیان کرد، یەعنی حەق وایە، ئەم ئەنجومەنە دەسەڵاتی ئەوەی هەبێت، مەشاریعی ئینتاجی لە قەزاو ناحیەکان بەتایبەتی قەزاکان ئیقرار بکات، بۆ ئەوەی کەخەڵك بکەوێتە ئیشەوە و بەرهەم هەبێت، بەتایبەتی ئەو شوێنە دوورانەی کەئیشیان

لێ نیە، دوو شتی تر کە باسی لێوە نەکراوە لێرەدا، رسوم و زەریبەیە، یەعنی یەکێك لەسەرچاوەکانی مالی ئەم ئەنجومەنە کەبۆ ئەوەی بتوانێ ئیدامە بەئیشەکانی بدات پارەیە، جگە لەوەی کەلە میزانیە بۆی دادەندرێت، حەق وایە ئێمە لێرەدا ئەو دەسەلاتەیان هەبێت کەبتوانێ فەرزی بەعزێك رسوم بکەن کە تابعی مەحەلی هەیە، هەروەها حەقی ئەوەیان هەبێت بتوانن ئیقتراحی هەندێ زەریبە کە لەهەندێ شار زیاد بێت، بواری ژیانی خەڵك یەعنی تەحاملی ئەوە نەکات، بۆیە بتوانن ئیقتراحی تەعدیلی ئەو زەریبەیە بکەن، یان زیادی بکەین یان ئیلغای بکەن، کەلەوانەیە لەشارەکاندا ئاسایی بێت، بەس لەقەزاکاندا ڕەنگە زەحمەت بێت بۆ خەڵك، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

کاك شێخ فتاح، فەرموو.

بەڕێز فتاح عبدالله نقشبەندی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یەکەم: ئێمە دەنگمان بۆ ئەوەدا، کە پارێزگار لەزمنی ئەندامانی ئەنجومەن بێت، بۆیە پشتگیری لە ڕەئیەکەی کاك دلێر ئەکەم، کە قایمقامیش لەزمنی مەجلس بێت، چونکە ئەگەر لە زمنی مەجلس نەبێت، تەعاروز دروست ئەبێت، لەگەڵ قانونی ئەنجومەنی پارێزگاکان، بۆیە بەهەموو شێوەیەك لەگەڵ ئەوەدام کە قایمقام لەزمنی مەجلس بێت، دووەم: هەڵبژاردنی ئەنجومەن وەکو کاك دکتۆر ناصح وتی پشتگیری لێ دەکەم، کە بەدەعوەتی پارێزگار بێت، نەك قایمقام، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

لیژنەی یاسایی ڕەئی جەنابتان، لەسەر موداخەلەی ئەندامانی بەڕێز، کاك سەردار، فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

حەز ئەکەم یەك خاڵ ڕوون بکەمەوە، بۆ ئەو برادەرانە کەهەندێکیان پێشنیاریان هەبوو، هەندێ مهمات وئیختیصاص زیاد بکرێت، بۆ ئەنجومەنی مەحەلی قەزا، فەقەرەی پێنج باسی ئەوە ئەکات، (رسم السیاسة العامة لادارة القضاء والرقابة على الاجهزة التنفیذیة فیها وتنظیم عملیات الادارة)(والرقابة على الاجهزة التنفیذیة) بۆ قایمقامیش دێت، کە دەچینە ماددەی(22) باسی مهمات و صلاحیاتی قایمقام کراوە، زۆر لەو پێشنیارانەی کەکراوە، لەزمنی صلاحیاتی قایمقام هاتووە، بۆیە لێرەدا نەنووسراوە، ئەوەی کاك کەریم باسی ئەکات، (من داخل و خارج) خۆشم هەمان ڕەئی تۆم هەیە، بەڵام کەوا دانراوە بیانووی ئەوەیە، کە لەداخل بێت خەڵك دەنگی بۆ داون و زیاتر شەرعی ئەبێت، ئەوەی پەخشان خان باسی کرد، بکرێت بە مجلس محافظة مهاماتی، بەڕاستی ئەوە هەمووی مهمات نیە، چونکە هەندێکی تریان صلاحیاتە، بۆیە صیغەیەکی عاممان داوەتێ، (یختص المجلس المحلي للقضاء بما یلي) تەنها مهماتەکەیمان نەنووسیوە، کاك بارزان باسی ئەوە ئەکات، ئەڵێت لە بڕگەی(9) نەوترێت، (مراقبة وتقییم النشاطات التربویة) بەڵکو

بووترێت (تطبیق) بەڕاستی تەتبیق نەشاتاتی تەربەوی خۆیان ئەیکەن، مەسەلەن چ قوتابخانەکانە، چ کولیاتە، چ پەیمانگاکانە، ئەوانە بۆخۆیان دەیکەن، ئەوەی مەجلس دەیکات تەنها چاودێری کردنە و تەقیمە، ئەوە لێرەش کەباس ئەکات، (تقدیم توصیات)سۆزان خانیش باسی کرد، توصیات لێرەدا بۆ خۆی نیە، بەڵکو تەقدیمی دەکات بۆ هەمان جیهاتی تەربەوی، کاك محمد فەرج باسی ئەوەی کرد، هی دەواجین و بەخێوکردنی ماسی و ئەو شتانە، پێم وایە ئەوانە هەمووی سامانی ئاژەڵیە، ئەوەی تریشی غابات ئیزافە ئەکرێت، کاك محمد رفعت جوابمان دایەوە، (رقابة على الاجهزة التنفیذیة)لێرەدا ئەگەر بەراوردی بکەین، لەگەڵ صلاحیاتی قایمقام لە ماددەی(22) ئەوە وەڵامی جەنابتی تێدایە، کاك رەشاد ئەڵێت حەزفی فەقەرەی (11) بکرێت، دەبێ لێرەدا یەك تێبینی بکرێت، ئەڵێت(أیة اختصاصات اخری یخولها ایاه مجلس المحافظة) ئەوە فەرقی هەیە، لەگەڵ ئەوەی کە لە مەجلسی محافەزە باسی کراوە، ئەڵێت(ممارسة اي اختصاصات اخری ینص علیها الدستور او القوانین النافذة) لێرەدا فەرقیان هەیە، ئەو صلاحیاتانە یاخود ئەو اختصاصاتانە ئەنجومەنی پارێزگا ئەیداتێ، ئەوە شتێکی ئاساییەو ئەبێ بمێنێت، کاك دلێر پێشنیاری ئەوەی کردبوو، کە نائیبی هەبێت، یەعنی وەکو وەحدەی قەزا، وەکو قایمقام پێم وانیە ئەوە پۆستێکی ئەوەندە گەورە بێت پێویستی بە معاون هەبێت، پێویستی بە نائب هەبێت، ئەوەی کاك خلیل باسی کرد، شتێکی زۆر وارد، ئەبێ موعالەجە بکرێت، کاك جعفر باسی ئەوەی کرد، (انتخاب القایمقام من بین اعضائه) خۆی هەر لەسەرەوە باسی کراوە، کە لەنێوان ئەندامانی ئەنجومەنە، سۆزان خان، ئەوەی جەنابت و کاك عبدالرحمن باستان کرد، نزامی داخلی، ئەوە شتێکی زۆر باشە، بەڕاستی ئەبێ ئەوەی تێدا بێت، ئەو پێشنیارەتان زۆر لەجێگای خۆیەتی، ئەوەی تەوصیاتیش بەڕاستی جوابمان دانەوە، توصیات شتێکی مولزەم نیە، توصیات ئەدات بە جیهەتی مەعنی جا لەوانەیە پێی وەرگرن و لەوانەشە وەری نەگرن، ئەوەی سارا خان باسی کرد، (اجهزة تنفیذیة) فەرقی هەیە لەگەڵ مەجلسی محافەزە، لە مەجلسی محافەزە نووسراوە (عدا المحاکم وحرس الاقلیم) لەبەر ئەوەی هەیئاتی تەنفیزیە، واتە ئەجهیزە نیە، ئەوەی دکتۆر ناصح باسی کرد، کە برگەی(5_6) تەوحید بکرێت، بەڕاستی ئەوە ئەکرێت، چونکە وەکو صیاغەیە، بەڵام لێرەدا بڕێك جیاوازی تێدا هەیە، پێنجەم باسی (رسم السیاسة) ئەکات، (والرقابة على الاجهزة التنفیذیة) کەچی فەقەرەی(6)(الاشراف على البرامج الخدمیة) ئەگەر تەوحیدیش بکرێت ئەوە هەر ئەبێت و ئیشکالی تێدا نیە.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

لیژنەی یاسایی و ناوخۆ، ئەوەی تەئیدی ئەکەن لە موقتەرەحەکانی ئەو بەڕێزانە، بیخەنە لایەکەوە کە دوایی تەصویتی لەسەر ئەدەین، کاك شێروان، فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حەیدەری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دوو خاڵ ماوە ڕەنگە بۆ بەڕێزم کاك سەردار ئیشارەتی پێنەدابێ، ئەوەی کە کاك سالم ئیشارەتی پێدا ئەوی تریش سۆزان خان بوو، بەنیسبەت پێنجەم، (رسم السياسة العامة لادارة القضاء) ئەوە بەشێوەیەکی عام هاتووە، بۆ هەموو اجهیزەی تەنفیزیە، ئەوە ڕاستە، بەڵام بۆ پەروەردەو کشتوکاڵ تەخصیص کراوە، ئەوە پرسیارەکەی سۆزان خان بوو وابزانم حەقی خۆشیەتی ئەو پرسیارە بکات، ئێمە لەگەڵ ئەنجومەنی پارێزگا بزەبت ئەو مەوزوعەمان باسکرد، وتمان ئەبێ سیاسەتەکە، سیاسەتێکی عام بێت، خۆ کشتوکاڵ و تەربیەش لەزمنی ئەوانەو چی تێدایە، بە تەخصیص زکری بکەین، جوابیان ئەوە بوو وتیان، ئەگەر زکری بکەین بەنیسبەت قەزا خصوصیەتی خۆی هەیە، بەنسبەت کشتوکال و پەروەردە، بۆیە ئێمە زەقمان کردۆتەوە و ئەهەمیەتی تایبەتیمان داوەتێ، بەنیسبەت ئەوەی کاك سالم، کە دەڵێت لە هەڵبژاردنی ئەنجومەن ئەوە موعالەجە نەکرا، بەڵام خۆی مەبدەئەکە مەبدەئێکی عامە، برای بەڕێزم کاك فرسەت ئەو فەقەرەی بۆ ئێمە ڕەوانە کردووە، ئەگەر بکرێت دەتوانین یەکەم لە بیدایەتی فەقەرەکە داخلی بکەین، بڵێین(وفي حالة عدم فوز المرشح بالاغلبية المطلوبة يعاد الانتخاب بين المرشحين الحائيزين على اكثر الاصوات ويفوز منهما من يحوز بالاغلبية)ئەوە ئیمکان هەیە لە ئاخری فەقەرەکەی ئیزافە بکەین، بەڵام خۆی مەبدەئێکی عامیشە و هەرواشی لێ دێت.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

تکایە ئێستا ئەو فەقەرەیە چۆنی لێهاتووە بیخوێننەوە، فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حەیدەری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

انتخاب رئيس المجلس المحلي للقضاء من بين اعضائه بالأغلبية المطلقة لعدد الأعضاء في اول جلسة يعقدها المجلس المحلي بدعوة من القائمقام خلال خمسة عشر يوماً من تأريخ المصادقة على نتائج الأنتخابات وتنعقد الجلسة برئاسة أكبر الأعضاء سناً، وفي حالة عدم فوز المرشح بالاغلبية المطلوبة يعاد الانتخاب بين المرشحين الحائيزين على اكثر الاصوات ويفوز منهما من يحوز على الاغلبية) ئەوە بۆ کۆتایی ماددەکە، ئەگەر پێتان باشە با ئەوە دەنگی لەسەر بدرێت، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

لیژنەی یاسایی تکایە بیخوێننەوە تا بیخەمە دەنگەوە، کاك عونی، فەرموو.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

اولاً: انتخاب رئيس المجلس المحلي للقضاء من بين اعضائه بالأغلبية المطلقة لعدد الأعضاء في اول جلسة يعقدها المجلس المحلي بدعوة من القائمقام خلال خمسة عشر يوماً من تأريخ المصادقة على نتائج الأنتخابات وتنعقد الجلسة برئاسة أكبر الأعضاء سناً، وفي حالة عدم فوز المرشح بالاغلبية المطلوبة يعاد الانتخاب بين المرشحين الحائيزين على اكثر الاصوات ويفوز منهما من يحوز على الاغلبية.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

ببوره کاك دکتۆر ناصح، نوقتەی نیزامی هەیە، فەرموو.

بەڕێز د. ناصح غفور رمضان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من ئاماژەم بەوەدا، خاڵی یەکەم مەفروزە محافز بێت نەك قایمقام، چونکە قایمقام هێشتا وجودی نیە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

ئەوە نوقتەی نیزامی نیە، وەڵامیشت درایەوە، کاك شێروان، فەرموو جارێکی تر بیخوێنەرەوە.

بەڕێز شێروان ناصح حەیدەری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

اولاً: انتخاب رئيس المجلس المحلي للقضاء من بين اعضائه بالأغلبية المطلقة لعدد الأعضاء في اول جلسة يعقدها المجلس المحلي بدعوة من القائمقام خلال خمسة عشر يوماً من تأريخ المصادقة على نتائج الأنتخابات وتنعقد الجلسة برئاسة أكبر الأعضاء سناً، وفي حالة عدم فوز المرشح بالاغلبية المطلوبة يعاد الانتخاب بين المرشحين الحائيزين على اكثر الاصوات ويفوز منهما من يحوز على الاغلبية.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

بەڕێزان ئەوە ئەخەمە دەنگەوە کێی لەگەڵدایە بادەستی بڵند بکات تکایە؟ فەرموون کێی لەگەڵدا نیە؟ بەزۆرینەی دەنگ وەرگیرا، سێ کەسی لەگەڵدا نیە، بۆ فەقەرەی دواتر تکایە، لیژنەی یاسایی ئەو فەقەرانەی کەوا ئیتیفاقتان لەسەر کرد تەعدیل بکرێن، تکایە فەقەرە، فەقەرە بیخوێننەوە تا بیخەینە دەنگەوە، دەیەم کە موقتەرەحێك هەبوو، کە غابات ئیزافە بکرێت، تکایە صیاغەی بکەن و بیخوێننەوە،

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو مولاحەزانەی کەوا ئیسارە کران و قبوڵ کران، ئێستا صیاغەکانیان ئەخوێنمەوە، سەبارەت بە فەقەرەی نۆیەم(تاسعاً: مراقبة وتقييم النشاطات التربوية والصحية في حدود القضاء وتقديم التوصيات بشأنها عبر مجلس المحافظة)(عاشراً: مراقبة تنظيم استغلال الأراضي العامة ضمن الرقعة الجغرافية للقضاء والعمل على تطوير الزراعة والري والغابات والثروة الحيوانية فيه.(حادي عشر: وضع النظام الداخلي للمجلس المحلي للقضاء).

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

کاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەلآم دانەوەيەك بۆ سارا خان، ئەوەى (إشراف الرسمية على الدوائر) بەڕاستى لە صلاحياتى قايمقام هاتووە، لە ماددەى (23) (ثالثاً: الأشراف المباشر على الدوائر الرسمية في القضاء وموظفيها وتفتيشها باستثناء المحاكم والوحدات العسكرية وحرس الاقليم (البيشمەرگە) والجامعات والكليات والمعاهد التابعة لوزارة التعليم العالي والبحث العلمي والدوائر ذات الاختصاص الاتحادي في الاقليم) زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. كەمال كەركووكى):

تكايە ئەو موقتەرەحانەى كەوا وەرگيران، يەكە، يەكە بيخوێننەوە تا بيخەمە دەنگەوە.

بەڕێز شێروان ناصح حەيدەرى:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

المادة التاسعة:

يختص المجلس المحلي للقضاء بما يلي:-

اولاً: انتخاب رئيس المجلس المحلي للقضاء من بين اعضائه بالأغلبية المطلقة لعدد الأعضاء في اول جلسة يعقدها المجلس المحلي بدعوة من القائمقام خلال خمسة عشر يوماً من تأريخ المصادقة على نتائج الأنتخابات وتنعقد الجلسة برئاسة أكبر الأعضاء سناً، وفي حالة عدم فوز المرشح بالاغلبية المطلوبة يعاد الانتخاب بين المرشحين الحائيزين على اكثر الاصوات ويفوز منهما من يحوز على الاغلبية.

ثانياً: انتخاب القائمقام من بين اعضائه وبالأغلبية المطلقة لعدد الأعضاء واذا لم يحصل اي من المرشحين على الأغلبية المطلوبة يتم التنافس بين الحاصلين على اعلى الأصوات ويعد فائزاً من يحصل على اكثرية الأصوات.

ثالثاً: اقالة رئيس المجلس المحلي للقضاء او القائمقام بأغلبية 3/2ثلثي عدد اعضائه في حالة تحقق احد الاسباب الواردة في المادة السادسة/(ثانياً) من هذا القانون.

رابعاً: اعداد مشروع موازنة للقضاء والموافقة على خطط الموازنة للدوائر التابعة له واحالته الى المحافظ.

خامساً: رسم السياسة العامة لادارة القضاء والرقابة على الاجهزة التنفيذية فيها وتنظيم عمليات الادارة.

سادساً: الاشراف على البرامج الخدمية العامة للأعمار في القضاء.

سابعاً: ابداء التعاون والتنسيق والمشورة مع المجالس المحلية للنواحي بما يضمن تحقيق التوازن والمصلحة العامة.

ثامناً: الموافقة على التصاميم الأساسية في القضاء بالتنسيق مع مجلس المحافظة وضمن المخطط العام لحكومة الأقليم.

تاسعاً: مراقبة وتقييم النشاطات التربوية والصحية في حدود القضاء وتقديم التوصيات بشأنها عبر مجلس المحافظة.

عاشراً: مراقبة تنظيم استغلال الأراضي العامة ضمن الرقعة الجغرافية للقضاء والعمل على تطوير الزراعة والغابات والري والثروة الحيوانية فيه.

حادي عشر: أية اختصاصات اخرى يخولها اياه مجلس المحافظة بما لايتعارض مع القوانين النافذة.

ثانية عشر: وضع النظام الداخلي لعمل المجلس المحلي للقضاء.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان، جگە لەوەش ئەوەی لە پارێزگا زیادمان کرد، کە کاك خەلیل ئیشارەتی پێدا، بەنیسبەت فەقەرەی یەکەم، بەو صیاغەیە دایدەڕێژینەوە، (وفي حالة عدم دعوه للانعقاد) بەنیسبەت مەجلسی قەزا (يجتمع المجلس تلقائاً في الساعة (12) من يوم 6...) ئەگەر ئەوانە بڵێیت وەکو چۆن مەجلسی محافەزەمان دارشتووە بەهەمان شێوە بۆ مەجلسی قەزاش لەهەمان ماددە دای دەڕێژینەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پرسیارێك هاتووە، لەلایەن دکتۆر ناصح، دەڵێت بۆ پارێزگار داوای عەقدی جەلسە ناکات، ئەوەی مەجلسی قەزا، لێرەدا دوو شت هەیە، مەجلسی پارێزگا، پارێزگار داوای ئەکات، بەس پارێزگاری کۆن، هی مەجلسی قەزا قایمقام داوای ئەکات، بەس قایمقامی کۆن، نەك هی نوێ، مەجلسی ناحیەش بەهەمان شێوە، ئەگەر بێت و ئێمە ئەو صلاحیەتە بدەین بە پارێزگار، واتە هەم پارێزگار خۆی ئینعیقادی جەلسە ئەکات بۆ ئەنجومەنی پارێزگاو هەم بۆ قەزاش خۆی داوای ئەکات، یەعنی جۆرێك لە تەرکیزی سوڵتات هەیە لەلای پارێزگار، لەوانەیە ببێتە مایەی ئەوەی ئەو جەلسەش تاخیر بێت، بۆیە پێمان باشە هەر لەلای خۆیان بێت، واتە قایمقامی کۆن هەر خۆی لە مەجلس داوا بکات کە کۆبوونەوە بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

كاك شێروان، تکایە دووبارە بیخوێننەوە تا بیخەینە دەنگەوە، كاك ئاریز، نوقتەی نیزامی هەیە، فەرموو.

بەڕێز ئاریز عبدالله احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵڵاهی سەرۆکی پەرلەمان، نەمدیوە، لەهیچ پەرلەمانێکی تری ئەم دونیایە بەو شێوەیە موناقەشەی یاساکان بکرێت، خۆی یان لیژنە تایبەتمەندەکان، یان فراکسیۆنەکان ڕەئیان هەبێت و لەسەر خاڵێك بیدەن، ئەگینا هەر یاسایەك بێت و ئەوەندە رۆژ پێوەی خەریك بین، بەڕاستی نەقەت کۆتایی دێت، نە دەگەینە کۆتاییەکی باشیش، بۆیە حەقە ئەو مەسەلەیە ببڕێنیتەوە و تەنزیم بکرێت. زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

سوپاس، زۆر نیزامی بوو، لەجێگای خۆشی بوو، كاك عونی بیخوینەوە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگەوە، فەرموو.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەس فەقەرەی یەکەم دەخوێنمەوە، لەبەر ئەوەی كاك شێروان فەقەرەکانی تری خوێندەوە، پێی ناوێت دووبارەی بکەینەوە.

اولاً: انتخاب رئيس المجلس المحلي للقضاء من بين اعضائه بالأغلبية المطلقة لعدد الأعضاء في اول جلسة يعقدها المجلس المحلي بدعوة من القائمقام خلال خمسة عشر يوماً من تأريخ المصادقة على نتائج الأنتخابات وفي حالة عدم الدعوة ينعقد المجلس تلقائياً في الساعة الثانية عشر ظهراً من اليوم 16من تأريخ المصادقة على نتائج انتخابات وينعقد الجلسة برئاسة أكبر الأعضاء سناً وفي حالة عدم فوز المرشح بالاغلبية المطلوبة يعاد الانتخاب بين المرشحين الحائزين على أكثر الاصوات ويفوز منهما من يحوز على الاغلبية.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

ئەوەی ئێستا لیژنەی یاسایی خوێندیەوە، دەیخەینە دەنگەوە، کێی لەگەڵدایە بادەستی بڵند بکات تکایە؟، باشە لیژنەی یاسایی ڕەئیتان.

بەڕێز شێروان ناصح حەیدەری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هیچ موشکیلە نیە، دەیکەینە فەقەرەی دووەم و دەنگی لەسەر دەدەین، بەنیسبەت ئەو ئیزافەی کەکراوە.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

ئێستا بەو شێوەی کە لیژنەی یاسایی خوێندیەوە، ئەوەی دەنگی لەسەر درابوو، جیا ئەکرێتەوە، ئەوانی تریش کە خوێنرانەوە دەخرێنە دەنگەوە.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وفي حالة عدم فوز المرشح بالاغلبية المطلوبة يعاد الانتخاب بين المرشحين الحائزين على أكثر الاصوات ويفوز منهما من يحوز على الاغلبية.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

لیژنەی یاسایی ئەوە دەنگمان داوە لەسەری، بەس هەڵەی تێدا بوو، بۆیە ئەو فەقەرەیە لەجێگای دابنێن، كاك سەردار، فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

فەقەرەی یەکەم دەنگی لەسەر درا، بۆیە ئەو ئیزافەی کە كاك خەلیل باسی کرد، دەیکەین بە فەقەرەی دووەم، دەخوێنرێتەوە بەم شێوەیە:

وفي حالة عدم فوز المرشح بالاغلبية المطلوبة يعاد الانتخاب بين المرشحين الحائزين على أكثر الاصوات ويفوز منهما من يحوز على الاغلبية. تەسەلسولی فەقەرەکانی تریش لەگەڵ ئەوەدا دەگۆڕدرێت، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

تکایە بۆ ئەوەی سەر لە ئێوەش نەشێوێنین، فەقەرە، فەقەرە دێین دەنگی لەسەر دەدەین، فەقەرەی یەکەم دەنگی بۆ دراوەو قبولّ کرا، ئەچینە فەقەرەی دووەم، دوایی فەقەرە فەقەرە وەرنە خوارەوە، فەرموو کاك عەونی.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

فەقەرەی دووەم بەو شێوەیە کە دەیخوێنمەوە:

ثانياً: في حالة عدم الدعوة ينعقد المجلس تلقائياً في الساعة الثانية عشر ظهراً من اليوم 16 من تأريخ المصادقة على نتائج الانتخابات وينعقد الجلسة برئاسة أكبر الأعضاء سناً.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

بەڕێزان ئێستا وازح بوو لەلاتان، ئێستا کێی لەگەڵدایە بادەستی بڵند بکات تکایە؟ فەرموون کێی لەگەڵدا نیە؟ بەزۆرینەی دەنگ وەرگیرا، تەنها یەك کەسی لەگەڵدا نیە، بۆ ماددەی دواتر تکایە.

بەڕێز ئاخر جمال انور:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی دەیەم:

لە باڕێکدا کە ناکۆکی کەوتە نێوان بڕیارەکانی ئەنجومەنی خۆجێیەتی قەزا و بڕیارەکانی ئەنجومەنی خۆجێیەتی پارێزگا، ئەوا ئەولەوییەت دەدرێتە ئەوەی دواییان، ئەگەر ئەو بڕیارەی وەرگیراوە پەیوەندیداربێ بە هەموو پارێزگاکەوە.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة العاشرة:

في حالة التعارض بين قرارات المجلس المحلي للقضاء وقرارات مجلس المحافظة تكون الاولوية للأخير اذا كان القرار المتخذ متعلقاً بعموم المحافظة.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

بەڕێزان کێ ئەیەوێت لەسەر ئەو ماددەیە قسە بکات؟، تکایە ناوتان ئەنووسم، دکتۆر ناصح، فەرموو.

بەڕێز د. ناصح غفور رمضان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یەکەم: لێرەدا باسی ئەو بڕیارانە ئەکات، کە ئەگەر لە پارێزگاوە بێت، بۆ هەموو پارێزگا بێت، ئەولەویەت بەوە دەدرێت، ئەی خۆ ئەگەر ئەو قەرارەی مەجلسی قەزا وەری ئەگرێت، تایبەتە تەنها بەخۆیەوە، ئەو وەختە کام قەرار ئەبێت، وەکو ئەوەی قەرارێك هەبێت تایبەت بێت بەخۆی، یەکێکی تریش هەبێت هی

پارێزگا نزیك بێت لەوەوە، ئەو وەختە کامیان فەرز ئەکرێت، دووەم: تەوصیات لەدەزگای بچووکەوە بۆ دەزگای گەورە نایەت، تەوصیات عادەتەن لەسەرەوە بۆ خوارەوە دێت، ئەوانەی لەخوارەوە تێبینیان هەیە، پێی ئەڵێن موقتەرەحاتی هەیە، لەگەڵ هەندێ تێبینیدا کە هەیانە، بەڵام تەوصیات قەت لەخوارەوە بۆ سەرەوە ناچێت، ئەوەی کە لە پەروەردەدا نووسراوە ئەوە قەت شتی وا نابێت، هەرچەندە دەنگیشمان لەسەری دا، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

کوێستان خان، فەرموو.

بەڕێز کوێستان محمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یەکەم: لەگەڵ پشتگیریم بۆ بەشی یەکەمی پێشنیارەکەی دکتۆر ناصح، دووەم: لەسەر چ ئەساسێك گوێ ئەدرێت بە هی دووەم، کێ ئەڵێت بڕیارەکەی قەزا راست تر نیە، یان لەبەرژەوەندی پارێزگا نیە، یەعنی بۆ یەکسەر بدرێت بە پارێزگا، لەسەر چ ئەساسێك، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

کاك سالم، فەرموو.

بەڕێز سالم محمد علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕەئی من ئەم ماددەیە هەر زیادەیە، چونکە مەجلسی مەحەلی صلاحیاتی نیە شت بنێرێت بۆ بەردەم پارێزگا، بۆیە هەر زیادەیە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

شیرین خان، فەرموو.

بەڕێز شیرین عبدالرحمن دینۆ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش هەر تەئیدی کوێستان خان و کاك حاکم سالم ئەکەم، لێرەدا تەحصیل حاصلە، بۆیە داعی ناکات، قەرارات زیاتر بۆ مەجلسی محافەزە ئەگەڕێتەوە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

کاك جوتیار، فەرموو.

بەڕێز کریم مجید شریف(جوتیار):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر ناکۆکیەك لەنێوان ئەنجومەنی قەزاو ئەنجومەنی پارێزگا رووبدا، بەڵام تایبەت بوو بە قەزاکە، یەعنی بە پارێزگاکەوە پەیوەست نەبوو ناکۆکیەکە، ئایا ئەو کاتە ئەولەویەت دەدرێت بە کامیان؟، بەڕای من حەقە بدرێت بەقەزاکە، چونکە هەندێجار ناکۆکی دروست ئەبێت، ئەنجومەنی قەزا بەرژەوەندی قەزاکەی خۆیان ئەزانن، نەك ئەنجومەنی پارێزگا، لێرەش کە ئەولەویەت ئەدرێت بە پارێزگا، جاری وا هەیە لە قەزایەك بڕیارێك ئەدرێت، بەڵام بەرژەوەندی کۆی پارێزگاکەی تێدایە، بەڕای من بۆیە ئەولەویەت ئەدرێت بە پارێزگا، بەڵام ئەگەر کێشەکە لەنێوان قەزاو پارێزگادا بوو، تایبەتیش بوو بەیەك قەزای دیاری کراو، واتە کێشەکە پەیوەندی نەبوو بەکۆی پارێزگاوە، بەس تەنها قەزا بوو، حەقە ئەولەویەت بدرێت بەو قەزایە، کە کێشەکەی تایبەتە بەخۆی و بەرژەوەندی خۆشیان باش ئەزانن، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

کاك محمد فەرەج، فەرموو.

بەڕێز محمد فرج احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵڵا من هەر بەزیادی ئەزانم ئەم ماددەیە، یەعنی ئالۆزییەك دروست ئەکات، وەکو شەڕێك دروست ئەکات دائیمەن، خۆی ئەگەر ئەمە نەبێت، ئیشەکان وەکو خۆی ئەڕوات هەر کەسەو لەمەجالی ئیشی خۆی کاری خۆی ئەکات، بەس کە تۆ ئەمە دائەنێیت ئەم حاڵەتە دروست ئەبێت، لەبەر ئەوە من هەر بەزیادی ئەزانم، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

تکایە لیژنەی یاسایی وەڵامی ئەو بەڕێزانە بدەنەوە، فەرموو کاك شێروان.

بەڕێز شێروان ناصح حەیدەری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یەکەم: بەڕاستی ئەوەی ئێمە لێی تێدەگەین لەو ماددەیە بەو شێوەیە، قەراراتی مەجلسی قەزا، لە حدودی قەزا، حەقێکی تایبەتی خۆیەتی دەیدات و لام و جیمی نیە، دووەم: هەندێك قەرارات هەیە، کە پارێزگا ئەیدات شمولیە، پارێزگاش ئەگرێتەوە، قەزاش ئەگرێتەوە، ناحیەش ئەگرێتەوە، لێرەدا ئەولەویەت بۆ بڕیارەکەی پارێزگایە، بەڵام بەنیسبەت کاری تایبەت بە قەزا، قەراراتی مەجلسی محەلی قەزا، لە زمنی حدودەکەی خۆی جێبەجێ ئەکرێت، بۆیە ئێمە وای لێ تێئەگەین، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

بەڕێزان هەر وەك تەوزیحێك بۆ ئەو خاڵە لەبەغداد، لەدەستووری عێراق ماددەیەکمان هەیە، خیلاف لەبەینی هەرێم و ئیتیحاد ببێت، بۆ هەرێم ئەبێت، ئەگەر ئیشەکە موختەص بێت بە هەرێم، جا ئەمیش ئەگەر ئیشەکە موختەص بێت، بۆیە من پێشنیار ئەکەم ئەوەی بۆ ئیزافە بکرێت، (في حالة التعارض بين

قرارات المجلس المحلي للقضاء وقرارات مجلس المحافظة الخلافات مختصة بشؤن القضاء) ئینجا بڵێین (تكون الاولوية للأخير اذا كان القرار المتخذ متعلقاً بعموم المحافظة)، لیژنەی یاسایی فەرموو ڕەئیتان.

بەڕێز شێروان ناصح حەیدەری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر مەفهومی موخالەفەی ئەو ماددەیە وەربگرین، بزەبت برا یاسا ناسەکان باش ئەزانن، مەفهومی موخالەفە چیە؟، مەفهومی موخالەفەکەی ئەوەیە، قەراراتی قەزا، تایبەت بە قەزا، قەزا خۆی جێبەجێی ئەکات، تەنها ئەگەر قەرارێکی عمومی هەبوو، ئەو کاتە پارێزگا و قەزاش ئەگرێتەوە، ئەوەش زۆر وازحە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

ئێستا وەکو خۆی ماددەکە دەخەینە دەنگەوە، کێی لەگەڵدایە بادەستی بڵند بکات تکایە؟ فەرموون کێی لەگەڵدا نیە؟، بەزۆرینەی دەنگ وەرگیرا، بۆ ماددەی دواتر تکایە.

بەڕێز ئاخر جمال انور:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سێیەم ـ ئەنجومەنی خۆجێیەتی ناحیەو تایبەتمەندییەکانی

ماددەی یازدەم:

ئەنجومەنی خۆجێیەتی ناحیە لە ڕێگەی هەڵبژاردنەوە دادەمەزرێ و لە (5) ئەندام پێکدێ و بۆ هەر (25) هەزارکەسیش ئەندامێکی دێتە سەر، بەمەرجێك ڕێژەی نوێنەرایەتی ئافرەت لە ئەنجومەندا لە (30٪)ی ژمارەی ئەندامانی کەمتر نەبێ.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ثالثاً- المجلس المحلي للناحية واختصاصاته

المادة الحادية عشرة:

يشكل المجلس المحلي للناحية عن طريق الأنتخابات العامة المباشرة ويتكون من (5) اعضاء ويضاف اليهم عضو لكل(25000) خمس و عشرين الف نسمة على ان لا يقل نسبة تمثيل النساء في المجلس عن 30٪ من عدد اعضائه.

بەڕێز شێروان ناصح حەیدەری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو مولاحەزانەی کە ئێمە بەنیسبەت قەزا وەرمانگرت، کە وتمان ئەگەر هاتو لە (50) هەزار کەمتر بوو، هەمان مولاحەزەش لێرە ڕەچاوی ئەکەین، بەڵام لێرە ژمارەکە(25000) لەجیاتی(50000)، واتە ئەگەر لە (25000)کەمتر بوو، ئەوە (5) ئەندامی ئەبێت، ئەوی تر ئەگەر هاتو لەوە زیاتر بوو، ئیتر هەر (25000)یەك ئەندامێك زیاد ئەکات، لەناحیەدا، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

کێ ئەیەوێت قسە بکات لەسەر ئەو ماددەیە ناوی ئەنووسم؟، کاك زانا فەرموو.

بەڕێز قادرسعید خضر(زانا):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو مولاحەزەی ئەخیری کاك شێروان باسی کرد، لە قەزاش کردمان و شتێکی زیاد بوو، چونکە هەر مەفهومی موخالەفەکەی وا ئەگەیەنێت، ئێستا ئەڵێت مەجلسی قەزا (5) کەسە، ئەگەر لە (25000)زیاتر بوون، بۆ هەر (25000)کەسێك زیاد دەبێت، یەعنی ئەوە ئیتر پێویست ناکات بڵێین، ئەگەر لە (25000) کەمتر بوو، (5) کەسە، خۆی (5) ە، ئەوە ڕاستە، بۆیە ئەو ئیزافەی لەقەزا کردمان بەخۆی زیاد بوو، با لێرە دووبارەی نەکەینەوە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

کاك عادل، فەرموو.

بەڕێز عادل محمد امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لە ماددەکەی پێشوو، تایبەت بە قەزا قسەمان کرد، نازانم زۆر وازح نەبوو شتەکان، نارووونیەکی تێدا بوو، ئێمە لەکوردستان کۆمەڵێك ناحیەمان هەیە، کە تازە إستیحداث کراون، یەعنی ناحیە هەیە، ژمارەی دانیشتوانی (3000) کەسە، ناحیەش هەیە، (30000) کەسە، یەعنی برادەران پێشتر وایانزانی ئەمانەوێت عەدەدی قەزاکانی کوردستان دیاری بکرێت، قەزاو ناحیەی خۆی هەیە و وەحدەی ئیداری هەیە، دروستە موشکیلەیەکمان نیە، ئێمە ئەڵێین هەر ناحیەیەك کەناوی ناحیە بێت، ئەگەر (1000) بێت یان (30000) بێت، (5) ئەندامی هەیە، ناعەدالەتیەکە لەکوێدا دروست ئەبێت، ئەڵێت لەپاش ئەوە ئەبێت ببێت بە (25000)کەس، ئینجا بۆی هەیە ئەندامێکی تر زیاد بکات، ئەگەر من غەڵەت تێگەشتووم ئەوە تەوزیح بکەن، نەك ژمارەی دانیشتوان، ژمارەی دانیشتوانی ئەو ناحیەیە دوای ئەوەی (25000)کەس بێتە سەری ئینجا(1) ئەندامی بۆ زیاد ئەکرێت، ناحیە هەیە نزیکەی(70)ساڵە ناحیەیە تائێستا ژمارەی دانیشتوانەکەی(10000)کەسە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

کاك بارزان، فەرموو.

بەڕێز بارزان محمد قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یەکەم: وەڵاهی منیش نازانم، من لەدەربەندیخانم بەلادێ و قەزاو ناحیەیەوە، ناگاتە(40000) کەس، باشە ئەمە چۆن دانراوە، بەس نیسبەی لە30٪ ئەگەر زیاتر بێت قەیناکە، بەڵام لە 30٪ لە (7) و لە(5) چۆن دەرئەکەن، دووەم: ئەمەش خیلافی دەستوورە، لە دەستووردا لەماددەی (13) لە بڕگەی(2) ئەڵێت(نابێ هیچ یاسایەك دابندرێت بەپێچەوانەی ئەم دەستوورە) لەماددەی(14) ئەڵێت(عێراقیەکان لەبەردەم یاسادا یەکسانن) نازانم لەبەر ئەوەی پێمان بڵێن ئێوە مۆدێرنن، ئەم لە 30٪ مان داناوە، بۆیە لە 30٪ لەچیەوە هاتووە؟، مادام ئێمە لەبەردەم قانوندا یەکسانین، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

ئەم پەرلەمانە، لەیاسای خۆی بۆ ئافرەتان لە هەڵبژاردنیان بۆ پەرلەمان، دەنگی داوە بۆ لە 30٪ ئەوەش هاتە سەر ئەمانی تر، ئێستا ئەمە ئەخرێتە دەنگەوە، ئەگەر پاڵپشتی دەنگی جەنابت هەبێت، ئەوە نامێنێت لێرەدا، زۆر سوپاس بۆ تۆ، پەخشان خان، نوقتەی نیزامی هەیە، فەرموو.

بەڕێز پەخشان عبدالله زەنگەنە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کاك بارزان وتی، ئەمە خیلافی دەستوورە، ئەمە ئەچێتە پرۆتۆکۆلەوە، ئەوە خیلافی دەستوور نیە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

زۆر سوپاس، لیژنەی یاسایی تکایە جوابتان بۆ ئەو بەڕێزانەی کە قسەیان کرد.

بەڕێز ئاخر جمال انور:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەنیسبەت ژمارەی دانیشتوانی قەزا، بۆ قەزامان وا نیشانداوە، لەماددەی پێشوو کە قەزا لە (50000)کەس، ئەگەر کەمتر بێت (7) ئەندامی ئەبێت، لە (50000)بۆ سەرەوە، هەر (50000)ی تر ئەندامێکی تری دێتە سەر، بەنیسبەت ناحیەشەوە، وەکو ئەو دائەنێین (25000) کەمتر (5)ئەندامی بۆ دائەنێین، بۆ هەر (25000)زیادە لە (25000)کەی تر، ئەندامێکی دێتەسەر، ئەوە وازحە بەنیسبەت قەزاو ناحیەکان، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

ئێستا ئەو ماددەیە دەخەینە دەنگەوە، کێی لەگەڵدایە بادەستی بڵند بکات تکایە؟ فەرموون کێی لەگەڵدا نیە؟، بەزۆرینەی دەنگ وەرگیرا، بۆ ماددەی دواتر.

بەڕێز ئاخر جمال انور:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی دوازدەم:

ئەنجومەنی خۆجێیەتی ناحیە ئەم تایبەتمەندییانەی خوارەوەی هەیە:

یەکەم: هەڵبژاردنی سەرۆکی ئەنجومەن لە نێوان ئەندامانی بە زۆرینەی رەها لە یەکەم دانیشتنی کە دەیبەستێ لە سەر بانگهێشتی بەرێوەبەری ناحیە لە ماوەی پازدە رۆژ لە مێژووی ڕاستاندنی ئەنجامی هەڵبژاردنەکان و دانیشتنەکە بە سەرۆکایەتی بە تەمەنترین ئەندام دەبێ.

دووەم: هەڵبژاردنی بەرێوەبەری ناحیە لە نێوان ئەندامانی بە زۆرینەی رەها و، ئەگەر هیچ لە پاڵێوراوەکان زۆرینەی پێویستیان وەرنەگرت، ئەوا کێبڕکێ لە نێوان ئەو دوو کەسە دەبێ کە بەرزترین دەنگیان هێناوە، ئەوەی زیاترین دەنگ بەدەست بێنێ ئەو بە براوە دادەنرێ.

سێیەم: لە کارلادانی سەرۆکی ئەنجومەن یان بەرێوەبەری ناحیە بە زۆرینەی دەنگی 3\2 ی ژمارەی ئەندامانی و لە کاتی هاتنەدی یەکێك لە هۆیەکانی کە لە ماددەی (شەشەم/ دووەم)ی ئەم یاسایەدا هاتووە .

چوارەم: ئامادەکردنی بودجەی یەکەی کارگێڕی ناحیەو ڕەزامەندیی دەربڕین لەسەر پلانەکانی بودجەی ئەو فەرمانگانەی کە سەر بە ئەوانن و ناردنی بۆ ئەنجومەنی خۆجێیی قەزا.

پێنجەم: چاودیری کردنی ڕێکخستنی بەکارهێنانی زەوی وزاری گشتی لە نێو رووبەری جوگرافی ناحیەو کارکردن لە پێناوی پەرەپێدانی کشتوکاڵ و ئاودێری و سامانی ئاژەڵی ناوی.

شەشەم: چاودێری کردنی فەرمانگە خۆجێیەکان و بەرزکردنەوەی ڕاسپاردەی پێویست لەو بارەیەوە بۆ ئەنجومەنی خۆجێیی قەزا.

حەوتەم: ئەنجومەنی پارێزگا یان ئەنجومەنی خۆجێیەتی قەزا بۆیان هەیە تایبەتمەندی و دەستەڵاتی تر بدەن بە ئەنجومەنی خۆجێیەتی ناحیە بەمەرجێك ناکۆك نەبن لەگەڵ یاسا پەیرەوکراوەکان دا.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الثانية عشرة :

يختص المجلس المحلي للناحية بما يلى:

اولاً: انتخاب رئيس المجلس من بين اعضائه بالأغلبية المطلقة فى أول جلسة يعقدها بدعوة من مدير الناحية خلال خمسة عشر يوماً من تأريخ المصادقة على نتائج الأنتخابات وتنعقد الجلسة برئاسة اكبر الأعضاء سنا.

ثانياً: انتخاب مدير الناحية من بين اعضائه بالأغلبية المطلقة واذا لم يحصل اي من المرشحين على الأغلبية المطلوبة يتم التنافس بين الحاصلين على اعلى الأصوات،ويعد فائزاً من يحصل على اكثرية الأصوات.

ثالثاً:اقالة رئيس المجلس المحلي او مدير الناحية بأغلبية 3/2 ثلثي عدد اعضائه في حالة تحقق احد الاسباب الواردة في المادة السادسة /(ثانياً) من هذا القانون.

رابعاً: اعداد مشروع موازنة الناحية والموافقة على خطط الموازنة للدوائر التابعة لها وإحالتها الى المجلس المحلي للقضاء.

خامساً: مراقبة تنظيم استغلال الأراضي العامة ضمن الرقعة الجغرافية للناحية والعمل على تطوير الزراعة والري والغابات والثروة الحيوانية فيها.

سادساً: الرقابة على الدوائر المحلية ورفع التوصيات اللازمة بهذا الشان الى المجلس المحلي للقضاء.

سابعاً: اية اختصاصات اخرى يخولها اياه مجلس المحافظة او المجلس المحلي للقضاء بما لا يتعارض مع القوانين النافذة.

بەڕێز شێروان ناصح حەیدەری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە ئێمە لە مەجلسی قەزا، بەعزێك بنەمامان وەرگرت، بەنیسبەت فەقەرەی (1 و2)، ئەگەر پێتان باش بێت هەمان بنەماش لەمەجلسی قەزا وەرئەگرین، پاشان دەنگی لەسەر دەدەین وبەهەمان صیغە دایدەڕێژینەوە، بەنیسبەت (یەکەم و دووەم) ئەوانی تریش بەنیسبەت مولاحەزاتی ئێمە، بۆ(الأغلبیة المطلقة)دیسان ئەبێ (لعدد اعضاءه)ئیزافە بکەین، بۆ (یەکەم و دووەم) لەهەمان کاتدا ئیمکان هەیە، لە(پێنجەم)(غابات) هەروەك بەڕێزان ئیشارەتیان پێدا ئیزافەی بکەین، لە (حەوتەم)ئەگەر خاڵێك زیاد بکەین(وضع النظام الداخلي لمجلس الناحية) وابزانم ئەوانی تر هیچ ئیشکالیان تێدا نیە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

بەڕێزان کێ ئەیەوێت قسە بکات، تا ناوی بنووسم؟، دکتۆر ناصح، فەرموو.

بەڕێز د. ناصح غفور رمضان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەخاڵی دووەمی ماددەی (12) باسی هەڵبژاردنی مودیری ناحیە ئەکات، هەرچەندە لەماددەی دواتر ئاماژە بەوە ئەکات، کە ئەبێ مودیری ناحیە چ شەهادەیەکی هەبێت، بەڵام باشترە لێرەدا بێت، چونکە یەکەمجار لێرەدا دێت، بۆیە با لێرە باسی بکەین (حاصل على شهادة القانون وما يعادله) چونکە کاتی خۆی حقوقیش هەبوو، لەبەر ئەوەی دەرچووی کۆلێژی ماف و کۆلێژی یاسا هەر ئەوان ئەتوانن، ببن بە مودیری ناحیە، بۆیە پێم وایە لێرە ئاماژەی پێبکرێت، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

نازناز خان، فەرموو.

بەڕێز نازناز محمد عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پرسیارێك بۆ من هاتووەتە ئاراوە، ئەگەر لێژنەی یاسایی وەڵامم بدەنەوە، لەحاڵەتێك کە لەناکاودا گوندێك کرا بە ناحیە، هاوکاتیش بوو، لەگەڵ هەڵبژاردنەکان، لەوکاتەدا مودیری ناحیە نیە، کێ سەرپەرشتی ئەو دانیشتنانە ئەکات، یان یەکەم مودیری ناحیە کێ دیاری ئەکات؟، کە هێشتا لەسەرەتادایە وتازە بووە بەناحیە، تۆش ئەنجومەنی ناحیەت نیە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

کاك دکتۆر ڕەمەزان، فەرموو.

بەڕێز د. رمضان عبدالرحمن محمد رضا:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تێبینیەکەی من لەسەر بڕگەی (شەشەم)ە، (سادساً: الرقابة على الدوائر المحلية ورفع التوصيات...) توصیات لەلایەن کەسی شارەزاو پسپۆڕەوە ئەکرێت، بەڵام ئەکرێت ئەمان مولاحەزات بەرز بکەنەوە، ناکرێت تەوصیات بێت، ناکرێت ئەمان تەقیم بکەن، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

کاك احسان، فەرموو.

بەڕێز احسان عبدالله قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بەفەقەرەی (شەشەم) (سادساً: الرقابة على الدوائر المحلية) ئەگەر لەجیاتی (محەلی) بیکەین بە (حکومی)ئەوە جوانتر ئەبێت، چونکە لەهەر جێگایەك بێت دەوائیر هی حکومیە، اشرافیش لەسەر دەوائیری حکومی چالاکی خۆی دەبێت، ئەوە جوانتر دێت بەڕەئی من، ئەگەر ئەو صلاحیاتەشیان پێ بدرێت، ئەوانیش لە سنووری چالاکی خۆیان وەکو ناحیە ئیش لەسەر پرۆگرامی پەروەردەیی وتەندروستی ئەکەن، لەو سنووردا لەسەر بەرنامەکانی تریش، وەك (خەدەمی و ئیعماری) وەکو ئیشێك یان وەکو کارێك، ئەویش لەسنووری خۆی چاودێری ئەو دائیرانە بکات، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

لیژنەی یاسایی بۆ وەڵام دانەوەی ئەو بەڕێزانە، کاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیارەکەی دکتۆر ناصح، کە ئەڵێت مەرجەکانی مودیری ناحیە لێرەدا دووبارە بکرێتەوە، بەڕاستی لەماددەی (14) لە ماددەی(22) لە خاڵی (2) هاتووە، کە ئەڵێت(ثانياً: يشترط في القائمقام ومدير الناحية بالاضافة الى الشروط المطلوب توافرها في عضو مجلس المحافظة ان يكون القائمقام من حملة شهادة جامعية اولية، ومدير الناحية حاصلاً على شهادة جامعية في القانون). لەماددەی(14) دیاری کردووە، کە ئەندامی مەجلس مەرجەکانی چیەو خۆشی لە مەجلس هەڵنەبژێردرێت، کەواتە ئەو مەرجانەی تێدا دەبێت، دەکرێ دووبارەی بکەینەوە لێرەدا، بەڵام دووبارەیەو لەقانونیش دووبارە کرایەوە، وەکو حەشو وایە، ئەو

کاتە زیادە دەبێت، ئەوەی نازناز خان باسی کرد، ناحیە استحداثەکەی، چ ناحیە بێت چ قەزا بێت، لەلایەن مەجلسی محافەزە ئەبێت، کە مەرسومی ئیقلیمی پێ دەرئەچێت، لەدوای ئەوەش هەمان مەوادی کە لێرە باسکراوە، بۆ صەلاحیات و بۆ هەڵبژاردنی مودیری ناحیە، ئەوەی لەم قانونەدا هاتووە لەسەری جێبەجێ ئەکرێت، ئەوەی کاك احسان باسی کرد، لەباتی (مەحەلی) بکرێت بە(حکومیە)بەڕاستی حکومیە زۆر شاملە، چ دەوائیر هەیە و حکومیە ئەبێ ئەو مودیری ناحیە سەرپەرشتی بکات، بۆیە ئێمە پێمان وایە (مەحەلی) بێت باشترە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

بەڕێزان لەبەر ئەوەی نیصاب تەواو نیە، ئەچینە ماددەیەکی تر و موناقەشەی ئەکەین، پاشان کە نیصاب تەواو بوو، دەنگی لەسەر ئەدەین، بۆ ماددەی تر تکایە، فەرموو کاك شێروان.

بەڕێز شێروان ناصح حەیدەری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوە چەند جارێکە ئەوە دووبارە ئەکرێتەوە کەوا (ناحیە و قەزا) حەقی رەفعی تەوصیات و موقتەرەحاتیان نیە، ئەوەی لەخوارەوە بۆ سەرەوە ئەچێت، ئەی ئەگەر موقتەرەح نەکات چی بکات؟، ئەی تەوصیات نەکات چی بکات؟، ئەوەی لەسەرەوە بۆ خوارەوە بێت ئەوە ئەوامرە، یەعنی بەو شێوەیە شتەکە، ئێمە موقتەرەحێکمان هەبێت یان تەوصیاتێکمان هەبێت، لە خوارەوە بۆ سەرەوە رەفعی ئەکەین، بەڵام ئەوەی ئەوامرەکە لەسەرەوە بۆ خوارەوە ئەبێت، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

بەڕێز وەزیری ناوخۆ تۆ مولاحەزەت هەیە، لەسەر ئەو پێشنیارەی کە هەیە، فەرموو.

بەڕێز کریم سنجاری(وەزیری ناوخۆ):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەبیعی ئەم قانونە، ئەبێتە شامل وعام لەسەر هەموو کەسێك جێبەجێ ئەبێت، ئەگەر هاتوو ناحیەیەك دروست کرا، مەجلسی موحافەزە موافەقەتی کرد، ئەتوانێ ئەم قانونە تەتبیقی لەسەر بکرێت و هەڵبژاردنی بۆ بکەیت زۆر بەئاسانی، خۆ شەرت نیە؟ تۆ چاوەڕوانی بکەیت تا هەڵبژاردنی عمومی ئەکرێت، کە ناحیەیەکت دروست کرد، ئەو مەرجانەی لەسەر جێبەجێ ئەکەیت، دەتوانی بڕیارێکی بۆ دەربکەیت لە مەجلسی موحافەزە، باصەلاحیەت بدرێت و هەڵبژاردنی بۆ بکەیت، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

کاك سەردار، فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆ زیاتر ڕوونکردنەوە، لێرەدا فەصلێك بەتەواوەتی هاتووە، کە فەصلّی چوارەمە.

الفصل الرابع

أولاً: إستحداث الوحدات الأدارية

المادة الخامسة والعشرون :

1- تستحدث القضاء او الناحية بمرسوم اقليمي بناءاً على اقتراح مجلس المحافظة وبموافقة الوزير ومصادقة مجلس الوزراء.

2- تعدل حدود القضاء ويغير إسمها ومركزها بمرسوم إقليمي وبإقتراح من مجلس المحافظة وبموافقة الوزير ومصادقة مجلس الوزراء.

3- تعدل حدود الناحية ويغير اسمها ومركزها ببيان يصدره الوزير بناءً على إقتراح مجلس المحافظة. زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

کاك ئاخر، فەرموو.

بەڕێز ئاخر جمال انور:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێم وایە، پرسیاری نازناز خان، ئاوا نەبوو، پرسیارەکەی لەوە بوو، ئەڵێت ئەگەر ناحیەیەك لەو کاتەی کە دروست بوو هەڵبژاردنە، بەڕێوەبەری ناحیەی نیە، لەکاتی دانیشتنی ناحیە موديری ناحیەکە پێی ئەڵێت دابنیشن، پرسیارەکەی ئەوەیە، کێ بەو ئەنجومەنە ئەڵێت کە دابنیشن، لەوکاتە دائەنیشن، ئەگەر کەس پێی نەوتن ئەنجومەن تلقائیاً دائەنیشێت و بەتەمەنترین کەسیان سەرۆکایەتی ئەو دانیشتنە ئەکات، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

بەڕێزان ئێستا نیصاب تەواوە، بەس بۆ ڕوونکردنەوەیەکی ئیزافی، لەو حاڵەتە ئیستیسنائیە، ئیدارەو حکومەت هەڵناسن بە ئیلغا کردنی، تا دوای هەڵبژاردن و تەواو بوونی، ئێستا لیژنەی یاسایی ئاخر صیاغەتان بخوێننەوە، تابیخەینە دەنگەوە، تکایە.

بەڕێز شێروان ناصح حەیدەری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەنیسبەت (یەکەم و دووەم) هەروەك ئیشارەتم پێدا، بەهەمان صیاغە کە بۆ قەزا دامانڕشتووە، بۆ ئەویش هەمان صیاغە ئەبێت، ئەوی تر لە سێیەمەوە، بەو شێوەیە ئەبێت،

ثالثاً:اقالة رئيس المجلس المحلي او مدير الناحية بأغلبية 3/2 ثلثي عدد اعضائه في حالة تحقق احد الاسباب الواردة في المادة السادسة /(ثانياً) من هذا القانون.

رابعاً: اعداد مشروع موازنة الناحية والموافقة على خطط الموازنة للدوائر التابعة لها وإحالتها الى المجلس المحلي للقضاء.

خامساً: مراقبة تنظيم استغلال الأراضي العامة ضمن الرقعة الجغرافية للناحية والعمل على تطوير الزراعة والري والغابات والثروة الحيوانية فيها.

سادساً: الرقابة على الدوائر المحلية ورفع التوصيات اللازمة بهذا الشان الى المجلس المحلي للقضاء.

سابعاً: اية اختصاصات اخرى يخولها اياه مجلس المحافظة او المجلس المحلي للقضاء بما لا يتعارض مع القوانين النافذة.

ثامناً: وضع النظام الداخلي للمجلس المحلي للناحية.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

بەڕێزان ئێستا بەو شێوەی کە خوێنرایەوە دەیخەمە دەنگەوە، کێی لەگەڵدایە بادەستی بڵند بکات تکایە؟، فەرموون کێی لەگەڵدا نیە؟، بەکۆی دەنگ وەرگیرا، بۆ ماددەی دواتر تکایە.

بەڕێز ئاخر جمال انور:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی سێزدەم:

لە باریکدا کە بڕیاری ئەنجومەنی خۆجێیەتی ناحیە، لەگەڵ بڕیاری ئەنجومەنی خۆجێیەتی قەزا ناکۆك بوو، ئەوا بڕیاری ئەنجومەنی خۆجێیەتی قەزا ئەولەویەتی دەبێ ئەگەر پەیوەندیی بە هەموو قەزاکەوە هەبوو.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الثالثة عشرة:

في حالة تعارض قرار المجلس المحلي للناحية مع قرار المجلس المحلي للقضاء تكون الاولوية لقرار المجلس المحلي للقضاء، اذا كان متعلقاً بشؤون عموم القضاء.

بەڕێز شێروان ناصح حەیدەری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەگەڵ دەقی ماددەکەین وهیچ تێبینیمان نیە.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

بەڕێزان کەس ئەیەوێت لەسەر ئەم ماددەیە قسە بکات، تا ناوی بنووسم، شێخ جعفر فەرموو.

بەڕێز جعفر مصطفى معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من جاری پێشوو، ناوی خۆم نەنووسیبوو بۆیە قسەم نەکرد، لێرەدا لە ناحیە و لەقەزا ئەو کێشەی کە ئەڵێت ئەولەویەت ئەدرێت بە قەزا، مەبەستێك هەیە، کاتێك کە ناحیەکان جیا ئەکرێنەوە و سنووریان

دیاری ئەکرێت، تەبعەن ناحیەکان موشتەرەکن، ئەگەر دوو مودیر ناحیە یان دوو ناحیە، لەسەر سنوورێك کێشەیەکیان هەبوو، فیعلەن کێشەکە ئەچێتە قەزا، قەزاش بەهەمان شێوە ئەچێتە پارێزگا، بۆیە لێرەدا واهاتووە، ئەمە عیلاقەی بەوەوە نیە، کە کێشەکە لەناوخۆی ناحیە یان قەزا بێت، کە ئەولەویەت ئەدرێت بە پارێزگا یان بە قەزا، لێرەدا ئەولەویەت بۆیە ئەدرێت بەقەزا، لەبەر ئەوەی کێشەکە لەسەر سنوورە، لەسەر شتی ناوخۆیی نیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

لیژنەی یاسایی وەلامتان هەیە، بۆ کاك شێخ، کاك شێروان، فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حەیدەری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوە هەم وەکو ماددەی پێشتر بەهەمان شێوە، ئەگەر هاتو تەعاروز هەبوو لەبەینی بڕیاری مەجلسی ناحیە ومەجلسی قەزا، ئەولەویەت بۆ بڕیاری مەجلسی قەزایە، ئەگەر هاتو صیفەتێکی گشتی هەبوو، بەڵام ئەگەر هاتو صیفەتێکی خاصی هەبوو، ئەوا قەراراتی مەجلسی ناحیە واجبی ئیتیباعە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

ئێستا ئەم ماددەیە بەو شێوە دەخەینە دەنگەوە، کێی لەگەڵدایە بادەستی بڵند بکات تکایە؟، فەرموون کێی لەگەڵدا نیە؟، بەکۆی دەنگ وەرگیرا، ئێستا ئەگەڕێینەوە بۆ ئەو ماددەی پێشتر کە دەنگمان لەسەر نەدا، چونکە نیصاب تەواو نەبوو، کە ماددەی یازدەیە، تکایە بیخوێننەوە تا بیخەینە دەنگەوە.

المادة الحادية عشر:

يشكل المجلس المحلي للناحية عن طريق الأنتخابات العامة المباشرة ويتكون من (5) اعضاء للناحية اذا كان عدد نفوسها يقل عن خمسة وعشرون الف نسمة ويضاف اليهم عضو لكل(25000) خمس وعشرين الف نسمة تزيد عن الحد المذكور على ان تنظم قوائم المرشحين بالشكل الذي يضمن نسبة مشاركة للنساء في المجلس لا تقل عن (30٪) من عدد اعضائه.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

ئێستا ئەم ماددەیە بەو شێوە دەخەینە دەنگەوە، کێی لەگەڵدایە بادەستی بڵند بکات تکایە؟، فەرموون کێی لەگەڵدا نیە؟، بەکۆی دەنگ وەرگیرا، تکایە بۆ ماددەی دواتر.

بەڕێز ئاخر جمال انور:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

چوارەم/ مەرجەکانی ئەندامیەتی و سوێندخواردن

ماددەی چواردەم:

یەکەم: پێویستە پاڵێوراو بۆ ئەندامیەتی ئەنجومەنەکان ئەم مەرجانەی لێ بێتەدی:

1 - **پێویستە عیراقی بێ و بە تەواوی شیاو بێ وبیست وپێنج ساڵی لە تەمەنی لە کاتی خۆ پاڵاوتنی تەواو کرد بێ.**

2 - **پێویستە بەلانی کەم بڕوانامەی ئامادەیی یان هاوتاکەی هەبێ بۆ پاڵێوراوی ئەنجومەنەکانی پارێزگاکان و ئەنجومەنەکانی قەزاکان و بڕوانامەی بنەڕەتی یان هاوتاکەی هەبێ بۆ پاڵێوراوی ئەنجومەنە خۆجێیەکانی ناحیەکان.**

3 - **پێویستە خوو ڕەوشت و ناوبانگی باش بێ و بە هیچ تاوان و کەتنێکی ئابڕووبەر حوکم نە درا بێ.**

4 - **پێویستە لە رۆڵەکانی یەکە کارگێڕییەکە بێت بە پێی تۆماری باری شارستانی یان لێی دانیشتبێ بە شێوەیەکی بەردەوام بۆ ماوەیەك لە (دە) ساڵ کەمتر نەبێ بەمەرجێك نیشتەجێ بوونەکەی بۆ مەبەستی گۆڕانکاری دیموگرافی نەبێت.**

5- **نابێ لەکەسەکانی هێزە چەکدارەکان یان دەزگاکانی ئاسایش بێ.**

6- **نابێ بەشداریی کردبێ لەو تاوانانەی کە رژێمی بەعس لە هەرێمدا نەخشەی بۆ کێشابوون یان جێبەجێی کردوون یان ئەنجامی داون.**

دووەم: ماوەی خولی هەڵبژاردن چوار ساڵی ساڵنامەییە ولەیەکەم دانیشتنی دەست پێدەکات و لەکۆتایی ساڵی چوارەم کۆتایی دێت.

سێیەم: پێویستە ئەندامان خۆیان تەرخان بکەن تەنها بۆ کارەکانی ئەنجومەن.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

رابعاً – شروط العضوية وعمل المجالس واداء اليمين

المادة الرابعة عشرة:

اولاً: يشترط في المرشح لعضوية المجالس ما يلي:-

1- **ان يكون عراقياً كامل الاهلية اتم الخامسة والعشرين سنة من عمره عند الترشيح.**

2- **ان يكون حاصلاً على الشهادة الاعدادية او ما يعادلها على الاقل بالنسبة لمرشحي مجالس المحافظات والمجالس المحلية للاقضية وعلى الشهادة الاساسية او مايعادلها بالنسبة لمرشحي المجالس المحلية للنواحي.**

3- **ان يكون حسن السيرة والسمعة والسلوك وغير محكوم بجناية او جنحة مخلة بالشرف.**

4- **ان يكون من ابناء الوحدة الادارية بموجب سجل الاحوال المدنية او مقيمها فيها بشكل مستمر لمدة لا تقل عن عشر سنوات على ان لا يكون اقامته فيها لاغراض التغيير الديمغرافي.**

5- **ان لا يكون من افراد القوات المسلحة او المؤسسات الامنية.**

6- ان لا يكون مشتركاً في الجرائم التي خطط لها او نفذها او ارتكبها النظام البعثي في الاقليم.

ثانياً: مدة الدورة الانتخابية اربع سنوات تقويمية تبدأ من اول جلسة له وتنتهي بنهاية السنة الرابعة.

ثالثاً: يجب ان يكون العضو متفرغاً لاعمال المجلس.

بەڕێز شێروان ناصح حەیدەری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لەگەڵ دەقی ماددەکەین، تەنها لە سێیەم نەبێت، ثالثاً: يجب ان يكون العضو متفرغاً لاعمال المجالس. نەك مجلس، ئەوی تریش لەگەڵ دەقی ماددەکەین و پێمان وایە ئەوانە مەرجی ئاساییین بەنیسبەت ئەندامی ئەنجومەنی پارێزگاکانەوە، هەر وەها هی قەزاش، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

ئێستا ئەو بەڕێزانەی کە ئەیانەوێت قسە بکەن ناویان ئەنووسم، کوێستان خان، فەرموو.

بەڕێز کوێستان محمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەسەر خاڵی شەشەم مولاحەزەم هەیە، 6- نابێ بەشداریی کردبێ لەو تاوانانەی کە رژێمی بەعس لە هەرێمدا نەخشەی بۆ کێشابوون، بەڕەئی من ئەو هەرێمە زیادەیە، بەشکو تاوانێکی کردبێ لەدەرەوەی هەرێم بێت، بۆیە پێم زیادە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

گێلاس خان، فەرموو.

بەڕێز گێلاس محی الدین محمد غریب:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەسەر خاڵی دووەم پرسیارێکم هەیە، بڕوانامەی بنەڕەتی یان هاوتاکەی، هاوتای بنەڕەتی چ بڕوانامەیەکە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

نازناز خان، فەرموو.

بەڕێز نازناز محمد عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەسەر بڕگەی دووەم مولاحەزەم هەیە، من پێم وایە، ئەندامانی ئەنجومەنی ناحیەش دەبێ بەلانی کەمی بڕوانامەی ئامادەییان تێدا هەبێت، چونکە بنەڕەتی وای لێهاتووە، کە کەمترین بڕوانامە سێی

جارانه، بۆ وەڵامی گێلاس خانیش کە ئەڵێت هاوتاکەی مەبەست سێی ناوەندی جارانەو بنەڕەتیەکەش هی ئێستایە، هەر تۆزێك گۆڕانکاری تێدا کراوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

کاك عادل، فەرموو.

بەڕێز عادل محمد امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەسەر بڕگەی یەك مولاحەزەم هەیە، ئەڵێت(اتم الخامسة والعشرين سنة) واتە (25) ساڵی تەواو کردووەو چووەتە (26) ساڵیەوە، ئێمە بۆ ئەندامی پەرلەمان وتمان بگاتە(25) با هەروەکو ئەو بێت، واتە لەجیاتی (اتم) بیکەین بە (بلغ)ئەوە لەسەر بڕگەی یەکەم، بڕگەی چوارەم، لێرەدا ئەڵێت(سجلی ئەحوالی مەدنی کردووە بە بنەڕەت بۆ ئەوەی حەقی بدەینێ کە ببێت بەئەندام لەو ئەنجومەنانەدا) خەڵکی وا هەیە، (30) ساڵە لە شارەکەی خۆی ڕۆشتووە، بەڵام هێشتا سجلی ئەحوالی مەدەنی لە جێگای خۆیەتی، باش وایە ئیقامە بنەڕەت بێت، سەبارەت بە بڕگەی شەش، وەکو کوێستان خان باسی کرد حەقە ئەوە بکرێتە(ضد شعب کوردستان) لەبەر ئەوەی زۆر کەس هەیە، تاوانی کردووە لەو ناوچانەی کە کێشەی لەسەرە، لە کەرکووك، لە خانەقین، یەعنی لەو شوێنانە خەڵکی ئازارداوە، من پێم باشە ئەو بڕگەیە لە کۆتاییەکەیدا وای لێ بکرێت، (ضد شعب کوردستان)، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

کاك شێخ فەتاح، فەرموو.

بەڕێز فتاح عبدالله نقشبەندی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەمان ڕەئی کوێستان خانم هەیە، لەسەر بڕگەی شەشەم، پێم وایە (هەرێم) هەر لابچێت، بەڵام لە پێشەوە ئەوەی بۆ زیاد بکرێت، (ان لایکون معاوناً للنظام) نەك(مشتركاً في الجرائم) زۆر کەس هەیە تاوانی نەکردووە، بەس هاوکار بووە، لەگەڵ نیزامەکەدا، ئەوەی کاك عادلیش باسی کرد، نەك هەر دەرحەق بەکوردستان، بەڵکو ئەو کابرایە تاوانی ئەنجامدابێ بەرامبەر بە عەرەبێك یان خارجی قەومیەت، واتە شەرت نیە تەنها بۆ کوردستان تاوانبار بێت، یان هەیە هاوکار بووە، لەگەڵ ڕژێم، بەڵام تاوانی ئەنجام نەداوە، کەوابوو وای لێ بێت، (ان لایکون معاوناً للنظام)، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

گوڵاڵە خان، فەرموو.

بەڕێز گوڵناز عزیز قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تێبینیم لەسەر خاڵی (2-4-5)هەیە سەبارەت بەخاڵی دووەم، بۆچی بڕوانامەی بنەڕەتی نزمترین بڕوانامەیە، با ئەویش هەر ئامادەیی بێت باشترە، قەیناکە کە ناحیەیە، بەڵام خەڵکی خاوەن بڕوانامەی تێدایە، چۆن لەقەزاکاندا ئامادەیی کراوە بەپێوەر با لێرەش هەروابێ، چونکە بەڕاستی بنەڕەتی زۆر نزمە، بۆ خاڵی چوارەم، پێویستە لە رۆڵەکانی یەکە کارگێڕییەکە بێت بە پێی تۆماری باری شارستانی، لەوانەیە لە ناحیەیەکدا تازە یەک، دوو ساڵێك بێت ئەندازیارێکی بەتوانا هاتبیتە ئەو شارە، لەوێ دەبێتە ئەندامی ئەنجومەنی ئەو ناحیەیە، زۆریش لێهاتووە، بۆ ئەوە مەرج بێت، ئێمە لە ئەندامانی پەرلەمانی بەڕێز زۆربەیان (10)ساڵ لەئەوروپان و ئێستاش هاتوونەتەوە لێرەن، بۆچی ئەوە بکرێت بەپێوەر لە ناحیەیەکدا، بەنیسبەت هێزە چەکدارەکانەوە، ئێمە ئەوانەی لە هێزی ئاسایش وپۆلیسن هەموویان رۆڵەی ئەم گەلەن وزۆریان لەوانەیە کەسانی لێهاتوو بن و بەتوانا بن، ئێستا خانەنشین کراون و پێیان خۆشە بێن خزمەتی مەدەنی بکەن، بۆچی ئەو رێگەیان لێ بگیرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

كاك حاكم سالم، فەرموو.

بەڕێز سالم محمد علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

فەقەرەی یەکەم، (ان یکون عراقیاً) من پێم باشە وای لێبکرێت، (ان یکون من مواطني اقلیم کوردستان) تا تەعاروز، لەگەڵ فەقەرەی چوار نەکات، چونکە لەفەقەرەی چوار تەئکید دەکات کە هاووڵاتی کوردستانی بێت، (ان یکون من ابناء الوحدة الادارية)، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

سۆزان خان، فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من هاوڕام، لەگەڵ بەڕێز كاك عادل، 1- ان یکون عراقیاً کامل الاهلیة بلغ الخامسة والعشرین سنة من عمره عند الترشیح. وەکو ئەوەی کەلەناو یاساکانی تر کردوومانە، من یەك خاڵم هەیە، سەبارەت بەوەی کە (4- ان یکون من ابناء الوحدة الادارية بموجب سجل الاحوال المدنية او مقیمها فیها بشکل مستمر لمدة لا تقل عن عشر سنوات) یەعنی بۆ ئەو خەڵکانەی کەڕەوەندن و چوونەتە دەرەوەی وڵات وخەڵکی ناوچەیەکن وحەز

ئەکەن ئیستا بگەڕێنەوەو لەناوچەکەی خۆیاندا بەشداری فعلی بکەن، ئایا کفرە؟ ئەگەر بگەڕێنەوەو ئەو کارە بکەن، یەعنی بەڕاستی بۆ ئیلا دەبێ 10سالّ متەواسلّ لەو شوێنە بێت، بەشێوەی بەردەوام، لەوانەیە منیش بەهەلّە تێگەشتبم، ئەلّێت(4- ان یکون من ابناء الوحدة الاداریة بموجب سجل الاحوال المدنیة او مقیمها فیها بشکل مستمر لمدة لا تقل عن عشر سنوات) بەشکوم 10 سالّ نەیتوانیبێ لەسەر یەك ئەم کابرایە لەوێ بێت، 30 سالّە لەدەرەوەیە ئێستا تەمەنی 40 سالّە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

دکتۆرە شوکریە، فەرموو.

بەڕێز د. شکریه رسول ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەکەی من کرا، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

شیرین خان، فەرموو.

بەڕێز شیرین عبدالرحمن دینۆ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەی من هاتنە کرنێ، بەس نوقتەیەك دەمێنێت، (رابعاً – شروط العضویة وعمل المجالس واداء الیمین) ئەوە نەهاتیە تەرجومە کرن بۆ کوردی، مەرجەکانی ئەندامێتی و سوێند خواردن، تەرجومەکەی باش نەهاتیە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

کاك جمال شمعون، فەرموو.

بەڕێز جمال شمعون ایلیا:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو شەش خاڵەی کە لەبڕگەی یەکەم هاتووە، نەصەن لەقانونی هەڵبژاردندا هەیە، پێشنیار ئەکەم، ئەوانە لێرەدا لابدرێن لەو بڕگەیەدا، چونکە بەهەمان شێوە لەقانونی هەڵبژاردندا هاتووە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

چرۆ خان، فەرموو.

بەڕێز چرۆ علی حمه امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تێبینی من لەخاڵی یەکەم، هەر وەکو ئەوەی کە حاکم سالم وتی، کوردستانی بێت، چونکە لە یاسای پەرلەمانیشدا بەو شێوەیە نووسیومانە، بەنیسبەت خاڵی شەشەمیش من نەك داوا ئەکەم ئەوە موشتەرەك بووبێت لە تاوانەکاندا، ئەصڵەن ئەوەی کە بەعسی بووبێت دانەندرێت، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

شێخ جعفر، فەرموو.

بەڕێز جعفر مصطفی معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر برادەران مولاحەزە بکەن، ئێمە لەم ماددەیەدا باسی بڕوانامەی بنەڕەتی و هاوتاکەی ئەکەین بۆ ناحیە، بەس لە دواتر لە ماددەی (24) ئێمە تەئکیدمان کردۆتەوە کە مودیری ناحیە، ئەبێت بڕوانامەی یاسای هەبێت، ئەگەر لەوێ بڕوانامەی قانونی هەبێت، لێرەش بنەڕەتی هەبێت، چۆن ئەوە ئەهێنیت لێرە جێگای ئەکەیتەوە، ئەمە تەناقوزێك ئەبێت لەبەینی ئەو دوو ماددەیەدا، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

کاك محمد رفعت، فەرموو.

بەڕێز محمد رفعت عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەبڕگەی دوودا، تەئیدی ئەو پێشنیارەی نازناز خان ئەکەم، کە مەجالسی محەلی قەزاکانیش بڕوانامەی ئامادەییان هەبێت، بڕگەی چوارەمیش پرسیارێکم هەیە، 4- ان یکون من ابناء الوحدة الادارية بموجب سجل الاحوال المدنية او مقيماً فيها بشكل مستمر لمدة لا تقل عن عشر سنوات على ان لا يكون اقامته فيها لاغراض التغيير الديمغرافي.

یەکەم: کێ تەحدیدی ئەکات؟ کەئەمانە بۆ گۆڕینی دیموگرافی لەکوردستاندا دانیشتوون، دووش: لە دەستووری عێراقی ڕێگەی داوە هەموو هاوواڵاتیەکی عێراقی ئەچێتە هەر شوێنێکی عێراق، بەهەڕێمی کوردستانیشەوە، ئەتوانێ دابنیشێت، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

کاك کەریم بەحری، فەرموو.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یەکەم: بەڕاستی من تێبینیم لەسەر خاڵی یەکەم هەیە، لە بڕگەی یەکەم، لەگەڵ ئەوەدام کە (اتم) ببێتە(بلغ) وەکو ئەوەی پەرلەمانی کوردستان، دوو: پێم سەیرە لێرەدا مەرجی خوێندن بۆ ئەندامانی ئەنجومەنە مەحەلیەکان کە بڕوانامەی بەرز دانراوە، کەچی بۆ ئەندامانی بەرزترین سوڵتەی تەشریعی تەنها خوێندنەوەو نووسین هەبێت، واتە بۆ پەرلەمان تەنها خوێندنەوەو نووسینی هەبێت، کەچی بۆ ئەندامانی مەجلسی مەحەلی بڕوانامەی ئامادەیی هەبێت، ئەوە دەبوایە پێچەوانە بوایە، پێشنیار دەکەم ئەویش بکرێت بە خوێندنەوەو نووسین، لەسەر خاڵی سێیەم کە برای بەڕێزم کاك شێروان وتی، بکرێت بە(لاعمال المجالس) پێم وایە مجلس ڕاستڕە نەك مجالس. سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

کاك بارزان، فەرموو.

بەڕێز بارزان محمد قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یەکەم: وەڵلا بۆ مەسەلەی بڕوانامە، منیش تەئیدی کاك کەریم ئەکەم، کە لە بەرزترین دەسەلاتدا بڕوانامە فەرز نەکراوە، هەر نووسین و خوێندنەوەیە، دووەم: لە بڕگەی دووداً، ئەو (او ما یعادلها) باشە بۆ ئامادەیی مایعادلها چیە؟، من ئەوە نازانم، لە بڕگەی شەشدا، مەسەلەن من (امر فوج) ئەناسم هی تەواری، ناوی لەئەنفالدا نیەو لەهیچ شتێکدا نەبووە، ئایا بۆی هەیە ئەو کەسە خۆی هەڵبژێرێت، حەقە مونتەسبیشی بۆ ئیزافە بکرێت، ئەگەر بکرێت جوابی کوێستان خان بدەمەوە، هەرکەسێك سومعەو شەرەفی موخیل بوو، پێم وایە لەهەر شوێنێك بێت شمولی ناکات، شەرت نیە لەکوردستاندا بێت، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

لیژنەی یاسایی تکایە ئەگەر ئەتوانن وەڵامی ئەو بەڕێزانە بدەنەوە، فەموو کاك سەردار.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بەپێشنیارەکەی کوێستان خان و کاك عادل، لەخاڵی شەشەم کەئەڵێت(6- ان لا یکون مشترکاً في الجرائم التي خطط لها او نفذها او ارتکبها النظام البعثي في الاقلیم).

بەڕاستی زۆر لەجێگای خۆیەتی، حەق وایە ئەوە لابرێت، للاقلیم، بەشێوەیەکی عمومی بمێنێتەوە، سەبارەت بە پرسیارەکەی گێلاس خان، وابزانم نازناز خان، زۆر بەڕێك وپێکی جوابی دایەوە، سەبارەت بە

پرسیاری دووەمی نازناز خان، کە پێشنیار ئەکات بۆ مەجلسی ناحیەش بکرێت بە بڕوانامەی ئامادەیی، ئێمە مەبەستمان لەوە بووە، کە بڕوانامەی ئامادەیی یان دەرچووی ناوەندی کەم بێت، بۆیە سەرەتاییمان دانا، بەڵام ئەو پێشنیارە زۆرجار دووبارە بووەتەوە، ئەمەش بۆ سەرۆکایەتی ئەمێنێتەوە کەبیدات بەپەرلەمان بۆ دەنگدان، کاك عادل و کاك کەریم باسی ئەوەیان کرد، کە (اتم) بکریت بە(بلغ) خۆی لەگەڵ کۆمیسیۆن دانیشتین ئەوان ئەڵێن(اتم) تەواو تر، بەڵام ئێمە لەیاسای پەرلەمان، (بلغ)مان دانا وە بۆیە ئەکرێت بکرێت بە(بلغ)، پرسیاری دووەمی کاك عادل، کەئەڵێت (مقیما) خۆی هەیە، کە ئەڵێت(4- ان یکون من ابناء الوحدة الادارية بموجب سجل الاحوال المدنية او مقيماً فيها) یەعنی دوو حاڵەتە، یان هی ئەو ناوچەیە بێت، هی وەحدەی ئیداری، یان موقیم بێت، 10 ساڵەکەش بۆ ئەوە دانراوە کە ئەوەندە ساڵ لەوێ بووە، شارەزایی هەیە و ئاشنایەتی هەیە، بەگیروگرفتی ئەو ناوچەیە، پێداویستیەکانی ئەزانێ، بۆیە 10 ساڵ دانراوە، ئەوەی شێخ فەتاح باسی کرد، بەڕاستی زۆر لەجێگای خۆی بوو، کە لەکوردستان نەبێت، بەڵکو ئەو تاوانانەی کەئەکرێت، بەشێوەی گشتی، ئێمەش لەگەڵ ئەوەداین، گوڵاڵە خان باسی بڕوانامەی ئامادەیی کرد، ئەوەمان وەڵام دایەوە، 10 ساڵەکەشمان وەڵام دایەوە، ئەوانەی کە سەبارەت بە هێزەکانی ئاسایشی ناوخۆ، هێزە چەکدارەکان لێرە بەموتلەقی هاتووە، ئەڵێت(5- ان لا یکون من افراد القوات المسلحة او المؤسسات الامنية) واتە کاتێك کە ئیستیقالە ئەدات لەو هێزانە، ئەتوانێ خۆی تەرشیح بکات، سۆزان خان باسی 10 ساڵەکەی کرد، ئەوەشمان وەڵام دایەوە، شیرین خان، باسی ئەوەی کرد نوسخەی کوردیەکە باش نیە، بەڕاستی عەرەبیەکە ئەبێت بە ئەساس، کاك جمال شمعون ئەڵێت، حەزفی شروط العضوية بکرێت، چونکە لە قانونی هەڵبژاردنی ئەنجومەنی پارێزگادا هەیە، ئەوە ڕاستە، بەڵام لەزۆر جێگادا دەڵێن کەلابرێت ئەو ئەندامە لەبەر لەدەست دانی مەرجەکانی ئەندامێتی، بۆیە دەبێ لێرەش باس بکرێت، ئەوەی کە چرۆ خان، ئەڵێت هەر بەعسیش بووبێت،، بەڕاستی ئەوە بۆ بڕیاری پەرلەمان دەگەڕێتەوە، کاك شێخ جعفر باسی ئەوەی کرد، کە ئەندامانی مەجلس بڕوانامەی ئەساسیان هەبێت، وەکو مودیری ناحیە کە لەماددەیەکی تر بڕوانامەی قانونی هەبێت، لێرەشدا دەبێ بۆ ئەنجومەن چەند کەسێك خۆی بپاڵێوێ کە بڕوانامەی قانونیان هەبێت، مودیری ناحیە بەڕاستی ئەبێ جیاوازی هەبێت، کە ئەویش ئەبێ بڕوانامەی قانونی هەبێت، کاك محمد رفعت باسی بڕوانامەی ئامادەیی کرد ئەویشمان وەڵام دایەوە، دەڵێت کێ دەستنیشانی ئەکات لاغراض التغيير الديمغرافي؟ هەرکەسێك کەخاوەن بەرژەوەندی بێت، بۆی هەیە تەعن لە مەرجەکانی ئەو پاڵێوراوە بدات، دەبێ بچێتە لای کۆمیسیۆن ئیسباتی بکات، کەئەوە بۆ لاغراض التغيير الديمغرافي بووە، بڕیارەکە بۆ ئەوان ئەگەڕێتەوە، کاك کەریم باسی ئەوەی کرد، (بلغ) وامان لێکردووە، بۆ بڕوانامەکەش ئێمەش پێمان وایە دەبێ بڕوانامەیەکی بەرزی هەبێت، بڕیاریش درا، بەڵام بۆمان نەچووە سەر، ئەوەش موبەڕیر نیە ئێمە بڵێین تەنها خوێندنەوەو نووسین دیاری بکەین، بێگومان ئەبێ ئەو کەسە جیاوازی هەبێت، لەگەڵ کەسێکی تر یان خەڵکانی تر، لەپەرلەمانیش کە بۆمان نەچووە

سەر ئەوە نابێتە ئەوە کە لێرەش وای لێ بکەین، کاك بارزان پرسیاری ئەوەی کردووە، ئەڵێت(او مایعادلها) چیە؟ مەسەلەن دەرچووی پیشەسازی بێت، یان دەرچووی بازرگانی بێت، یان هاوشێوەیان، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

لیژنەی یاسایی ئەو موقتەرەحاتانەی کەوا ڕازی بوون لەسەری تکایە، صیاغەی بکەنەوەو بیخوێننەوە تا بدرێتە دەنگدان، فەرموون.

بەڕێز شێروان ناصح حەیدەری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەندێکیان بەنەزەری ئیعتیبار وەرمانگرتوون، بەڵام هەندێکی تریان ئێمە ولیژنەی ناوخۆش، ڕەئی خۆمان داوە، ئەگەر موقتەرەحی تازە هەیە لەلایەن چەند ئەندامێکی پەرلەمان لەسەر بڕگەیەکی دیاری کراو، ئەوە موقتەرەحەکەیان دەدرێتە دەنگدان، بەڵام ئەوەی کەئێمە لەسەری سوورین بەڕاستی ئێمە لەسەر ئەوە سوورین کە بڕوانامەکە ئامادەیی بێت، ناکرێت ئێمەش بڕگەیەکمان بەنیسبەت پالێوراوانی ئەنجومەنی نیشتمانی دامان نا لێرەش دایبنێین، لەو کاتەدا بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان زۆر بەڕوونی ئەسبابەکانی شیکردەوە، وتی ئێمە زۆر قیادیمان هەبووە، لەبەر خەبات و تێکۆشان وبزووتنەوەی ڕزگاریخوازی کورد نەیتوانیوە بڕوانامە بەدەست بهێنێت، بەڵام ئەمڕۆ مومکینە کەسێکی لێهاتووە ولێوەشاوەیە، دەتوانێ بەڕاستی هەر پۆستێکی بدرێتێ بەتەواوی لەحەقی دێت، بۆیە ئەوەمان داناوە، بەڵام ئەوە نابێ ببێت بەماددەیەك لەهەموو یاساکانی خۆمان دایبنێین، با ئێمە لەئەنجومەنی پارێزگاکان ووردەورده دەست پێبکەین، لەقۆناغێکی تر ڕەنگە هی پەرلەمانیش وای لێبکرێت، ئەوە بۆ شتێکی کاتیە بەڕاستی، جگە لەوە ئەوانی تر هەموو واجهەن، 5- ان لا یکون من افراد القوات المسلحة او المؤسسات الامنیة.

ئێمە پێمان باشە 5- ان لا یکون من افراد القوات المسلحة وقوی الامن الداخلي ، لێرەدا مەوزوعی حەرەس حدود هاتووەتە ئاراوە، کە عەجەبا ئیزافەی بکەین یان نەیکەین، ئەوەش بۆ ئێوەی بەڕێز ئەگەڕێتەوە، بەنیسبەت خاڵی شەشەم، 6- ان لا یکون مشترکاً في الجرائم التي خطط لها او نفذها او ارتکبها النظام البعثي ضد شعب کوردستان، ئەمەش بەشێوەیەکی گشتی دامانناوە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

لیژنەی یاسایی تکایە، فەقەرە، فەقەرە بیخوێننەوە بۆ ئەوەی تێکەڵ نەبێت، تا بیخەینە دەنگەوە، باشە کوێستان خان، فەرموو.

بەڕێز کوێستان محمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە چەند ئەندامێکی پەرلەمان وتمان هەرێمەکە هەر لابەرێت، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

ئێستا فەقەرە فەقەرە دێینە خوارەوە بۆ ئەوەی تێکەڵ نەبێت، باشە لەوێ حەلی ئەکەین، فەرموو کاك شێروان.

بەڕێز شێروان ناصح حەیدەری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الرابعة عشرة:

اولاً: يشترط في المرشح لعضوية المجالس ما يلي:-

1- ان يكون عراقياً كامل الاهلية اتم الخامسة والعشرين سنة من عمره عند الترشيح.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

ئەم فەقەرەیە کێی لەگەڵدایە بادەستی بڵند بکات تکایە؟، فەرموون کێی لەگەڵدا نیە؟ باشە فەرموو کاك شێروان.

بەڕێز شێروان ناصح حەیدەری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیسان دەڵێم نابێ ئێمە ئەوە قیاس بکەین، لەگەڵ قانونی پەرلەمان، ناتوانین بڵێین (بلغ) بەس (اتم) ئەوە باشترە، چونکە ئێمە ئەڵێین (25) سالّ، بەس بەلەغە واتە لە تەمەنی (24) سالّیدایە.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

باشە ئێستا ئەو موقتەرەحە ئەخەینە دەنگەوە کە چەند ئەندام پەرلەمانێك داوایان کرد، کە (اتم) بکرێت بە (بلغ)، کێی لەگەڵدایە بادەستی بڵند بکات تکایە؟، فەرموون کێی لەگەڵدا نیە؟ بەزۆرینەی دەنگ وەکو خۆی مایەوە، بۆ فەقەرەی دواتر تکایە.

بەڕێز شێروان ناصح حەیدەری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

2- ان يكون حاصلاً على الشهادة الاعدادية او ما يعادلها على الاقل بالنسبة لمرشحي مجالس المحافظات والمجالس المحلية للاقضية وعلى الشهادة الاساسية او مايعادلها بالنسبة لمرشحي المجالس المحلية للنواحي.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

کێی لەگەڵدایە بادەستی بڵند بکات تکایە؟، فەرموون کێی لەگەڵدا نیە؟ بەزۆرینەی دەنگ، بۆ فەقەرەی دواتر تکایە.

بەڕێز شێروان ناصح حەیدەری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

3- ان یکون حسن السیرة والسمعة والسلوك وغیر محکوم بجنایة او جنحة مخلة بالشرف.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

کێی لەگەڵدایە بادەستی بڵند بکات تکایە؟، فەرموون کێی لەگەڵدا نیە؟ بەکۆی دەنگ، بۆ فەقەرەی دواتر تکایە.

بەڕێز شێروان ناصح حەیدەری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

5 - ان یکون من ابناء الوحدة الاداریة بموجب سجل الاحوال المدنیة او مقیما فیها بشکل مستمر لمدة لا تقل عن عشر سنوات علی ان لا یکون اقامته فیها لاغراض التغییر الدیمغرافي.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

کێی لەگەڵدایە بادەستی بڵند بکات تکایە؟، فەرموون کێی لەگەڵدا نیە؟ بەزۆرینەی دەنگ وەرگیرا، یەك کەسی لەگەڵدا نیە، بۆ فەقەرەی دواتر تکایە.

بەڕێز شێروان ناصح حەیدەری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

6 - ان لا یکون من افراد القوات المسلحة وقوی الامن الداخلي. موقتەرەحێکیش هەیە بەنیسبەت حەرەسی ئیقلیم هەروەك ئیشارەتم پێدا، دوا ڕەئیش بۆ بەڕێزتانە.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

حەرەسی ئیقلیمیش زمنی قواتی مسلحە حساب ئەکرێت، کاك زرار فەرموو، نوقتەی نیزامی هەیە.

بەڕێز زرار طاهر امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەمە لەخاڵێك تێیدایە، کە ئەو ئەندامە نابێ هیچ کارێکی تری هەبێت، کەواتە کە بوو بەئەندامی ئەنجومەنەکە خۆ نابێ، ئاسایش بێت یان پۆلیس بێت یان چەکدار بێت، هەر بۆی نیە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

ئێستا بەو شێوەی کەخوێندرایەوە کێی لەگەڵدایە بادەستی بڵند بکات تکایە؟، فەرموون کێی لەگەڵدا نیە؟ بەکۆی دەنگ وەرگیرا، بۆ فەقەرەی دواتر تکایە.

بەڕێز شێروان ناصح حەیدەری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

6- ان لا يكون مشتركاً في الجرائم التي خطط لها او نفذها او ارتكبها النظام البعثي.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

کێی لەگەڵدایە بادەستی بڵند بکات تکایە؟، فەرموون کێی لەگەڵدا نیە؟ بەزۆرینەی دەنگ وەرگیرا، دوو کەسی لەگەڵدا نیە، بۆ فەقەرەی دواتر تکایە.

بەڕێز شێروان ناصح حەیدەری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ثانياً: مدة الدورة الانتخابية اربع سنوات تقويمية تبدأ من اول جلسة له وتنتهي بنهاية السنة الرابعة.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

کێی لەگەڵدایە بادەستی بڵند بکات تکایە؟، فەرموون کێی لەگەڵدا نیە؟ بەزۆرینەی دەنگ وەرگیرا، یەك کەسی لەگەڵدا نیە، بۆ فەقەرەی دواتر تکایە.

بەڕێز شێروان ناصح حەیدەری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ثالثاً: يجب ان يكون العضو متفرغاً لاعمال المجالس. لێرەدا ئێمە مەجالسمان پێناسە کردووە، دەڵێت المجالس:- یەعنی مجالس الوحدات الادارية، بۆیە ناکرێت بڵێین (المجلس) دوایش لەسەرەوە بەهەمان شێوە هەر وتوومانە (شروط العضوية وعمل المجالس)

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

کێی لەگەڵدایە بادەستی بڵند بکات تکایە؟، فەرموون کێی لەگەڵدا نیە؟ پەسەند کرا، ئێستا ماددەکە هەمووی دەخەمە دەنگەوە کێی لەگەڵدایە بادەستی بڵند بکات تکایە؟ فەرموون کێی لەگەڵدا نیە؟، وەرگیرا، تکایە بۆ ماددەی دواتر.

بەڕێز ئاخر جمال انور:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی پازدەم:

1-سەرۆکی ئەنجومەنەکان سەرۆکایەتی دانیشتنەکانی ئەنجومەنەکان دەکەن و بەرپرسیارن لە بەڕێوەبردنی دانیشتنەکان و ڕادەی یاسایی لە ئەنجومەنەکاندا بە ئامادەبوونی زۆرینەی رەهای ئەندامانی تەواو دەبێ.

2-سەرۆك بەرنامەی کۆبوونەوەی بە ئەندامان رادەگەیەنێ و دەشێ ئەندام پێشنیاز بکات ماددەیەك یا زیاتر بخرێتە سەر بەرنامەکە و سەرۆك بۆی هەیە ئەمە قەبوول بکات یا رەتی بکاتەوە.

3-ئەنجومەنەکان بۆیان هەیە داوای ئامادەبوونی هەر فەرمانبەرێك بکەن لەو کاروبارەی کە پەیوەندیی هەیە بەفرمانەکەیەوە.

4-دەنگدان لە ئەنجومەنەکان بەئاشکرایی دەبێ و دەشێ بکرێتە نهێنی لەسەر داوای زۆرینەی ژمارەی ئەندامانی و بڕیارەکان بە زۆرینەی دەنگی ئەندامانی ئامادە بوو وەردەگیرێت و لەکاتی یەکسان بوونی دەنگەکان، ئەو لایەنە پەسند دەکرێ کە سەرۆك دەنگی بۆداوە.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الخامسة عشرة:

1- يرأس رؤساء المجالس جلسات مجالسهم ويكونون مسؤولين عن ادارتها ويكتمل النصاب فيها بحضور الاغلبية المطلقة.

2- يبلغ الاعضاء ببرنامج الاجتماع من قبل الرئيس ويجوز للعضو ان يقترح اضافة مادة او اكثر الى البرنامج وللرئيس قبول ذلك او رفضه.

3- للمجالس طلب حضور اي موظف في الشؤون التي لها علاقة بوظيفته.

4- يجري التصويت في المجالس بطريقة الاقتراع العلني ويجوز جعله سريا بناء على طلب اغلبية عدد الاعضاء وتتخذ القرارات باغلبية الحاضرين وعند التساوي يرجح الجانب الذي يصوت لصالحه الرئيس.

بەڕێز شێروان ناصح حەیدەری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم ماددەیە، ماددەیەکی ئاساییە بۆ چۆنیەتی بەڕێوە چوونی ئیشوکارەکانی ئەنجومەن، بۆ مەسەلەی دەنگدان ودانیشتنەکان وئاشکرا و نهێنیەتی دانیشتنەکانیش، بۆیە ئاساییە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

کێ ئەیەوێت لەسەر ئەم ماددەیە قسە بکات، تکایە ناوتان ئەنووسم، فەرموو کاك دکتۆر ناصح.

بەڕێز د. ناصح غفور رمضان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەخالّی دووەمدا هاتووە، (ویجوز للعضو ان یقترح اضافة مادة او اکثر الی البرنامج وللرئیس قبول ذلك او رفضه) بۆ ئەو دەسەلاّتە تەنها بە سەرۆك بدرێت، چونکە لەناو ئەو (5)کەسە یان ئەو(7)کەسە بۆ تەنها سەرۆك بۆی هەبێت بلّێت ئا یان نا، چونکە لەوانەیە ئەوانیش پێشنیارێکیان هەبێت و لەبەرژەوەندی باڵا بێت، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

کاك زانا، فەرموو.

بەڕێز قادر سعید خضر(زانا):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو ماددەیە باسی سەیری عەمەل ئەکات لە مەجالیس، ئێمەش لە مەجلسی قەزاو لە مەجلسی ناحیە، فەقەرەیەکمان زیاد کرد، کە نیزامی داخلی بۆ خۆیان دابنێن، من پێشنیار ئەکەم ئەو ماددەیە هەمووی ئیلغا بکرێتەوە، مەجلیسەکە بچێتەوە ناو نیزامی داخلی، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

کاك عادل، فەرموو.

بەڕێز عادل محمد امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەسەر بڕگەی یەك قسەم هەیە، (الاغلبیة المطلقة) هەموو ئەندامان یان ئامادە بووان، با ئەوە ساغ بکرێتەوە، بڕگەی سێش ئەڵێت(3- للمجالس طلب حضور اي موظف في الشؤون التي لها علاقة بوظیفته)، بیهێننە پێش چاوی خۆتان عەمەلیەن، چۆن مەجلس فەرمانبەڕێك، حەق وایە بڵێین هەر ئەندامێکی ئەنجومەن بۆی هەیە، بانگهێشتی فەرمانبەر بکات، بۆ پرسیار لێکردنی سەبارەت بەو ئیشوکارەی کە تایبەتمەندە بەوەوە، یەعنی نەك للمجالس، باشە چۆن عەمەلیەن مەجلسێك فەرمانبەرێك بانگ ئەکات، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

سۆزان خان، فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵاّ من غەدر لە دکتۆر ناصح ناکەم، ئەمڕۆ دووجار پشتگیری لێ کردووم، بۆیە منیش پشتگیری لێ ئەکەم، ئەمڕۆ زۆر تەباین، تەبعەن منیش هەمان ڕەئیم هەیە، بەڕاستی من تێناگەم بۆچی ئیلا ئەبێ

سەرۆك ڕازی بێت، چونکە کەداواکەی پێشکەش کرد لەوانەیە ڕازی بێت ولەوانەشە ڕازی نەبێت، چونکە خۆیان هەموویان بەدەنگدان هاتوونەتە ناو ئەو ئەنجومەنەوە، بە دەنگدانیش یەکێك هەڵبژێردراوە بۆ سەرۆك، بۆ ئەم حەقە زیادەیە بدرێت بەسەرۆك، بەڵکو شتێك هەبێت و سەرۆك بەدڵی نەبێ، ئێوە بیر لەوە بکەنەوە، چونکە کۆمەڵێك لیست و بۆچوون وحزبی جیاواز دێتە ناو ئەم ئەنجومەنانەوە، چۆن ئەکرێت ئەم سوڵتە ڕەهایە بدەینە دەست سەرۆکەکە بەتەنها، لەبەر ئەوە تکا ئەکەم با ئەوە چاکبکرێت، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

کاك شێخ جعفر، فەرموو.

بەڕێز جعفر مصطفی معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵاڵ من پرسیارەکە لە لیژنەکەی خۆمان ئەکەم، ئێستا پارێزگار هەیە، بەرپرسی ئەنجومەنیش هەیە، ئێمە کە پارێزگارمان هەبێ و ئەو ئەنجومەنەشمان هەڵبژارد، ئەو پارێزگارە سەرۆکی ئەنجومەنەکە ئەبێت، ئەگەر وا نەبێ ئەوا پارێزگار ئەبێتە ئەندامی ئەنجومەنەکە، کە دەبێتە سەرۆکی یەکەی کارگێڕی، لەگەڵ قایمقامەکە، ئەو وەختە سەرۆکەکە موحاسەبەی پارێزگارو قایمقام ئەکات، ئەمەش خۆی نابێ وابێت، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

لیژنەی یاسایی تکایە، وەڵامی ئەو بەڕێزانە بدەنەوە، فەرموو کاك شێروان.

بەڕێز شێروان ناصح حەیدەری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە پرسیاری ئەخیرەوە دەست پێدەکەم، یەکەم: ئیعتیادی پارێزگار بەرامبەر بە مەجلس مەسئولە، قایمقامیش بەهەمان شێوە مەسئولە، مودیری ناحیەش بەهەمان شێوە مەسئولە، ئەوەی کەسەرۆکایەتی دانشتنەکان ئەکات سەرۆکی مەجلسە نەك پارێزگار، یان قایمقام یان مودیری ناحیە، چونکە ئەمانە هەموویان ئەندامن، دووەم: ئەوەی سۆزان خان باسی کرد و دکتۆر ناصحیش ئیشارەتی پێدا، من نازانم ئێمە لەپەرلەمانین، بەرنامەی کار ئێمە دای دەنێین یان سەرۆکایەتی پەرلەمان، بەتەئکید سەرۆکایەتی دای دەنێت، بەپێی ئەو ئەولەویاتەی کە هەیەتی، لەوێش لە ناحیەیەك (5) ئەندام هەیە، لە قەزایەکیش (7) ئەندام هەیە، باشە دەبێ عەجەبا سەرۆکی ناحیە یان قەزاکە ئەو دەسەلاتەی نەبێت، کە ئەولەویاتێك بدات بەبەرنامەی کاری خۆی، ئەوە شتێکی زۆر ئاساییە، خۆ ناکرێت لەوێش هەموو بڵێن لەگەڵیداین یان

لەگەڵیدا نین، بۆیە بەتەسەوری من وەکو بڕای بەڕێزم کاك فرسەت ئیشارەتی پێدا، ئەوە لەزمنی مەبادئی عامە، کە بەرنامەی کاری ئەنجومەنەکە سەرۆکی وەحدەی ئیداری دای بنێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

کاك سەردار، فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەندێ خوشك وبرا باسی ئەوەیان کرد، کەئەو ماددەیە لابڕێت، لەنیزامی داخلی ئەکرێ ئەوە چارەسەر بکرێت، ئەوە ڕاستە، دەکرێ لەنیزامی داخلی چارەسەر بکرێت، بەڵام ئێمە پێمان وابوو، هەندێك ئەفکار یاخود هەندێك مەوادی ئەساسی هەیە، لێرە بەقانون تەنزیمی بکەین، ئەوانی تر بابە پەیڕەوی ناوخۆیی تەنزیم بکرێت، کەئەوانیش چوار فەقەرەن، یەکەم: سەرۆکایەتی ئەنجومەنەکان و بەڕێوەبردنی وچۆنیەتی تەواو بوونی نیصاب، دووەم: چۆنیەتی دانانی بەرنامەی کار، یاخود کۆبوونەوە و گەیاندنی بەئەندامەکان، سێیەم: ئامادە بوونی فەرمانبەرەکان، چوارەم: شێوازی دەنگدان، لێرە ئەگەر بەقانون تەنزیم نەکرێت، بەتایبەتی کاك زانا باسی کرد، یەعنی (حضور الموظفین) ئەوە بەپەیڕەوی ناوخۆ ناتوانرێت چارەسەر بکرێت، تەنها دەبێ بەیاسا چارەسەر بکرێت، بۆیە پێمان وابوو ئەوە بەمەوادی قانونی چارەسەر بکرێت، شتەکانی تر بە نیزامی داخلی چارەسەر ئەکرێت، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

بەڕێزان بەنیسبەت ئەو پێشنیارەی دکتۆر ناصح، کە سۆزان خانیش پشتگیری لێکرد، ئەوە قاعیدەیەکی عامە وەك لە پرۆژەکەدا هاتووە، ئەگەر پێشنیارەکەیان سەحب نەکەن، دەیخەینە دەنگەوە، دکتۆر ناصح سەحبی ئەکەیت؟، باشە سەحبی ناکەیت، ئەی تۆ سۆزان خان، ئەویش سەحبی ناکات، بۆیە دەیخەینە دەنگەوە، باشە فەرموو کاك شێروان.

بەڕێز شێروان ناصح حەیدەری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر موقتەرەحەکەیان سەحب نەکەن ئەوە دەیخەینە دەنگەوە، بەس ئەبێ بەدیلی هەبێت، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

زۆر دروستە، ئەگەر بەدیلی هەبێت چۆنە و ئەگەر تەعادولیش بوون ئەوە چۆنە، لەو حاڵەتەدا بەدیلەکە چیە، کاك دکتۆر ناصح، فەرموو.

بەڕێز د. ناصح غفور رمضان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەدیلەکەی ئەوەیە، لەناو ئەنجومەنەکە ئەو پێشنیارە بخرێتە دەنگدانەوە، ئەگەر زۆرینەی دەنگەکانی هێنا ئەو وەختە باسی لێوە بکرێت، بەرنامە ئەبێ بە جەماعی دابندرێت، نەك قیادەی فەردی لێرە دیکتاتۆریەت دروست بکەین، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

ئەوە خۆی خەلەل لێرەدایە، ئەبێت بە دوو بەدوو، ئەوان خۆیان (5) کەسن، بۆیە تەعادول ئەبێت، یەعنی هیچ حەلێکی نابێت، کاك زرار نوقتەی نیزامی هەیە، فەرموو.

بەڕێز زرار طاهر امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ژمارەیەك ئەندام ناوی خۆی نووسیوە، کەلەسەر ماددەی (15) قسە بکەن، با هەموویان قسە بکەن، بزانین چەند کەسی تر، لەگەڵ ئەو موقتەرەحەدان، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

باشە، فەرموو کاك ئارام.

بەڕێز ئارام رسول مامەند:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر لە بڕگەیەك لە یاساکەدا مولاحەزە هەبێت، بەڕاستی ئەبێ بەدیل هەبێت، وەکو باسیش کرا، بەڵام بەدیلی ئەم دوو بەڕێزەش مەنتق ناگرێتەوە، لە ئەنجومەنێك کە (5)کەسن سەرۆکەکەی هەڵدەبژێردرێت وچوار کەسی ئەمێنێتەوە، بەچی دەنگدان لە نێوان چوار کەسدا ئەکرێت، کاتێ کە دوو بەدوو بێت، کەوا بوو مانای وایە بەرنامەی کار بەهیچ شێوەیەك بەو شێوەیە داناندرێت، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

سۆزان خان فەرموو، تکایە هیچ مواخەلەیەك نیە، نوقتەی نیزامی هەیە، فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە ئەزانین ئەم حاڵەتە، بەس دیکتاتۆریەت دروست بوون چیە؟، لەبەینی چوار ئەندامدا، موقتەرەحیش هاتە ناوەوە، دەنگی لەسەر ئەدرێت، سەرۆك لەگەڵ کام لایاندا بێت، ئەوە پەیڕەو ئەکرێت، هەمیشە ئیشەکانیش وا رۆشتووە، لەناو پەرلەمانیشدا بەهەمان شێوە بووە، خۆیان (5) کەسن، سەرۆك لەگەڵ چ لایەکدا بێت ئەوە دەبێت، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

بەڕێزان ئێستا دوو وجهه نەزەر هەیه، یەکێکیان وەکو پرۆژەکه، کە هەردوو لیژنەی یاسایی و ناوخۆش پشتگیری لێ دەکەن، موقتەرەحێکی تریان هی دکتۆر ناصح و سۆزان خانە، ئێستا کێ پشتگیری لەو پێشنیارەی کە تازە هاتووە، دەکات با دوو کەس قسەی لەسەر بکەن، کاك احسان فەرموو.

بەڕێز احسان عبدالله قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خۆی لەهەموو دەستەکاندا بەرنامەی کار دادەنرێت، بۆ دانانیشی سەرۆکایەتی بەرپرسیارە، بەس کە دەستەیەکی جەماعی هەبێت، حەقێکی سروشتیە کە بەزۆرینە، پێشنیار بکەن ئەو فەقەرەیە ئیزافەی بەرنامەی کار بکەن، لێرەش لە مەجلسی محافەزە بێت، یان هی قەزا بێت، یان هی ناحیە بێت، ئەگەر زۆرینە بەیەکەوە، داوایەك بکەن، ئەو فەقەرەیە یان ئەو ماددەیە یان ئەو مەوزوعە، لەبەرنامەی کار دابندرێت، ئەبێ سەرۆکەکە قبوڵی بکات و لەکۆبوونەوەکەدا موناقەشەی لەسەر بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

کاك ئاریز، فەرموو.

بەڕێز ئاریز عبدالله احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش پشتیوانی لە پێشنیارەکەی کاك دکتۆر ناصح و سۆزان خان دەکەم، ڕاستە سەرۆك بۆی هەیە، بەرنامەی کار دابنێت، بەڵام کاتێ کە (5)کەسن، ئەگەر وەکو یەك بوو، یان لەحاڵەتێکە کە یەکێکیان غائیب بوو، ئەو کاتە دوو بەدوو بوون، سەرۆك لەگەڵ چ لایەکدا بوو ئەوە بەو لایە دەدرێت، واتە ئێمە لەگەڵ زۆربەداین بەس کەسەرۆك لەگەڵ چ لایەکدا بوو، بۆ ئەو لایە دەشکێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

ئێستا کێ پرۆژەکەی پێ باشەو ئەیەوێت قسەی لەسەر بکات، کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حەیدەری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە و لیژنەی ناوخۆ لەگەڵ موقتەرەحەکەی خۆمانین، کەلەلایەن پەرلەمانەوە پەسەند کراوە، ئەو موقتەرەحەش کە تازەیە دەکرێ، بخرێتە دەنگەوە تا بزانین دەنگ دێنێ یان نایهێنێ، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

کاك بارزان، فەرموو.

بەڕێز بارزان عبدالله نصرالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەناحیەیەکدا (5) ئەندامی ئەنجومەن هەیە، یەکێکیان ئەبێت بە مودیری ناحیە، (4)یان ئەمێنێتەوە، باشە ئەی زۆرینە لەکوێدا دروست ئەبێت، من مەبەستم ئەوەیە، لەحاڵەتێکدا کە ئەڵێت ئەگەر یەکسان بوون، ئەوە ئەفزەڵیەت دەدرێت بەو لایەی کە سەرۆکی لەگەڵدایە، من بۆ ناحیە بچووکەکان ئەڵێم ئەوەش حاڵەتێکە و هەیە، باشە چارەسەری چیە؟، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

باشە ئێستا پێشنیارێك ئەکەین بۆ ئەوەی حەڵێکی وەسەت دابنێین، لیژنەکان ڕەئیتان ئەگەر بەم شێوەیە تەعدیل بکرێت، لەحاڵەتێك ئەگەر سەرۆك ڕەفزی کرد، ئەوجا خاوەنی موقتەرەح ئیسراریان کرد، کە بخرێتە دەنگەوە لەناو ئەنجومەنەکەدا، ئێستا ئەو موقتەرەحەی کاك دکتۆر ناصح، کە پشتیوانی لێکرا، لەلایەن سۆزان خان و کاك ئاریزیش دیفاعی لێکرد، دەیخەینە دەنگەوە، باشە گەلاوێژ خان، فەرموو.

بەڕێز گەلاوێژ شابا حجی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خۆی دەبێ مونافەشات تەواو بێت، ئینجا هەر موقتەرەحێك هەبوو دەخرێتە دەنگەوە، ئێمە چەند کەس ناومان نووسیوە کەقسە بکەین، بەڵام هەڵ نەساوین، با مونافەشە تەواو بێت پاشان بخرێتە دەنگەوە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

لەسەر ئەم موقتەرەحە، مونافەشە تەواو بوو، پاشان ئەچوویتە سەر خاڵەکانی تر، خرایە دەنگدانیشەوە بەس حسابمان نەکرد، بۆیە داوای بەدیلی ئەو خاڵە ئەکەین، تا بخوێنرێتەوەو بخرێتە دەنگەوە.

بەڕێز گەلاوێژ شابا حجی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر واحسابمان کرد، کە مونافەشە لەسەر نەفسی برگە دەکرێت، ئێستا من پشتیوانی لەو ڕەئیە ئەکەم، مونافەشەی دەکەم، کەسانی تریش هەیە، بەهەمان شێوە ئەیانەوێت قسە بکەن.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

بەنیسبەت بەرنامەی کار، هەمیشە پێش وەخت، بەڵانی کەمی 24 سەعات ئامادە دەبێت، نابێت لەناو دانیشتن ئیزافە بکرێت و تەرح بکرێت، باشە سۆزان خان، فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەتا ئێستا ئێمە زیاد لەچوار ساڵە داوا ئەکەین، سەعاتێکی ساخینەمان هەبێت، کاتێ کەشتێك ڕوو ئەدات لەدەرەوە، کارەساتێك ئەقەومێت کە دێین بۆ پەرلەمان، بتوانین قسەی لەسەر بکەین، بەس نابێت، هەمان شتە بۆچی ئەم دیکتاتۆریەتە هەبێت؟، بۆچی قیادەی جەماعی نەبێت؟ بەیەکەوە، ئیتیفاق بکەن خۆ ئەمە شەڕو هەرا نیە، ئەمە بەیەکەوە شوێنێك ئەبەن بەڕێوە، خۆ ئەم ئیقتراحەی ئێمە هیچ شتێکی تێدا نیە، تەنها تەوەجوهاتی سیاسەتی تازەی بەڕێوە بردنە، هیچ خلافێکی نیە، لەگەڵ سیاسەتی تازەی بەڕێوەبردن، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

ئەمە مەبدەئێکی عامە، لەهەموو پەرلەماناتی دونیا، لەهەموو مەجالسی پێشکەوتوو، بەرنامەی کار پێش ماوەیەك ئامادە دەکرێت، ئەندامانی ئەو مەجلسە پێشتر بەرنامەکەیان حازر ئەکەن، کە هەموو ئەزانن وەختێ کە دێن، نەك لەناو ئەنجومەنەکە شتی تازە بێنن، پێشتر خوێندوویانەتەوە، خۆشیان بۆ ئامادە کردووە، تا لەوێ موناقەشەی لەسەر بکەن، ئێستا موقتەرەحەکەی ئەو بەڕێزانە دەخوێندرێتەوەو دەخرێتە دەنگەوە، کاك عەونی فەرموو.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

3 - **یبلغ الاعضاء ببرنامج الاجتماع من قبل الرئیس ویجوز لکل عضو ان یقترح اضافة مادة او اکثر الی البرنامج وللاکثریة قبول ذلك او رفضه.**

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

ئەو موقتەرەحەی کە بەڕێزان کردیان، دوو برادەری تریش دیفاعی لێ کرد، ئێستا دەیخەینە دەنگەوە، کێی لەگەڵدایە بادەستی بڵند بکات تکایە؟ فەرموون 35 کەسی لەگەڵدایە، کێی لەگەڵدا نیە؟، 19 کەسی لەگەڵدا نیە، بۆیە پێشنیارەکە سەرکەووت، گەلاوێژ خان، فەرموو بزانم ڕەئی تۆ چیە؟.

بەڕێز گەلاوێژ شابا حجی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

برگەی یەکەمی ماددەی (15)(1- یرأس رؤساء المجالس جلسات مجالسهم) تەنها حەسر کراوە، بەسەرۆکی مەجلس، باشە ئەی ئەگەر سەرۆکی ئەنجومەن بۆ ماوەیەکی دیاریکراو ئامادە نەبوو، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

ئەوە دەنگی بۆ درا، لیژنەی یاسایی تکایە، وەڵامتان بۆ گەلاوێژ خان، چیە؟.

بەڕێز شێروان ناصح حەیدەری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

شەرت نیە، ئێمە هەموو وردەکارییەکان لەم قانونەدا بێنینە خوارەوە، ئێمە وتوومانە بە نیزامێك چۆنیەتی بەڕێوەچوونی ئیشوکاری مەجلسەکە دیاری ئەکەین، ئەوەش دەچێتە نیزام، حەتا ئەو فەقەرانەش پەیوەندی بەنیزامەوە هەیە، بەڵام لەبەر ئەوەی یەکەمجارە وتمان قەیناکە، با ئەو فەقەرانە هەبێت، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

ئێستا هەموو ماددەکە بەو گۆڕانکاریانەی کەوا کرا، دەیخەینە دەنگەوە کێی لەگەڵدایە بادەستی بڵند بکات تکایە؟ فەرموون کێی لەگەڵدا نیە؟، بە کۆی دەنگ وەرگیرا، بۆ ماددەی دواتر تکایە.

بەڕێز ئاخر جمال انور:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی شازدەم:

یەکەم: سەرۆك و ئەندامانی ئەنجومەنەکان ئەم سوێندەی خوارەوە لەبەردەم ئەنجومەنی پارێزگا دەخۆن: (سوێند بە خودای گەورە دەخۆم، کە پارێزگاریی لەیەکێتی هەرێمی کوردستان ـ عێراق و سەلامەتی خاکی بکەم، و چاودێری بەرژەوەندییەکانی گەل بکەم، و پابەندبم بە دەستوور و یاسا کارپێکراوەکان لەهەرێمدا، و کاری خۆم بەدڵسۆزی و راستگۆیی و دەسپاکی و بێ لایەنی ئەنجام بدەم، و خودا شاهێدە لەسەر ئەوەی دەیڵێم).

دووەم: پارێزگار ئەو سوێندەی کە لە (یەکەم)ی ئەم ماددەیەدا هاتووە، لەبەردەم سەرۆکی هەرێم بەئامادەبوونی وەزیری ناوخۆ دەخوات.

سێیەم: قایمقام و بەڕێوەبەری ناحیە، ئەو سوێندەی سەرەوە کە لە (یەکەم)ی ئەم ماددەیەدا هاتووە، لەبەردەم وەزیری ناوخۆ بە ئامادەبوونی پارێزگار دەخوات.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادةالسادسة عشرة:

اولاً: يؤدي رئيس واعضاء المجالس اليمين التالية امام مجلس المحافظة ((اقسم بالله العظيم ان احافظ على وحدة اقليم كوردستان_العراق وسلامة اراضيه وارعى مصالح الشعب والتزم بالدستور والقوانين النافذة في الاقليم وان اؤدي عملي بأخلاص وصدق وامانة وحياد والله ما اقول شهيد))

ثانياً: يؤدي المحافظ اليمين المنصوص عليها في (اولاً) من هذه المادة امام رئيس الاقليم بحضور وزير الداخلية.

ثالثاً: يؤدي القائمقام ومدير الناحية اليمين المبنية في (اولاً) من هذه المادة امام وزير الداخلية بحضور المحافظ.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

ئەو بەڕێزانەی کەئەیانەوێت لەسەر ئەم ماددەی قسە بکەن، ناویان ئەنووسم تکایە دەستان بەرزبکەنەوە، کاك محمد فەرەج، فەرموو.

بەڕێز محمد فرج احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم سوێندخواردنە، سوێندی پەرلەمانە، یەعنی پەرلەمانی هەرێمی کوردستان، (وحدة اقليم كوردستان وسلامة اراضيه وارعى مصالح الشعب) ئەمانە هی پەرلەمانن، یەعنی تۆ ئەو کەسە سوێند ئەدەیت بە شتێك کە لەکارەکەی بەرزترە، ئەی دوایی چۆن موحاسەبەی ئەکەیت؟، تۆ ئەبێ لەسەر شتێك سوێندی بدەیت کە پەیوەندی بە ئیشوکارەکەی خۆیەوە هەبێت، خەڵکی پارێزگاکە، پاراستنی بەرژەوەندیەکانی خەڵکی قەزاکە، پاراستنی بەرژەوەندیەکان و ئەرزی ناحیەکە، یەعنی ئەم حەقی چیە بەهەرێمی کوردستانەوە، کابرای فەقێر مودیری ناحیەیەکە تۆ وا سوێندی بدەیت، تۆ ئەوە بزانە ئەم کەسە ئیداریشە، کاری تەنفیزی وئیداری ئەکات، بەتایبەتی پارێزگارەکە، چۆن ئەم ئیشە گەورەی پێئەکەیت؟، لەبەر ئەوە من پێشنیاری ئەوە ئەکەم، سوێندەکە پەیوەندی هەبێت بەو جوگرافیە ئیداریەی کەئەو بەرپرسە لێی، ئەگەر پارێزگارە، ئەگەر قایمقامە، ئەگەر مودیری ناحیەیە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

کاك جوتیار، فەرموو.

بەڕێز کریم مجید شریف(جوتیار):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەڕاستیدا منیش هەر لەسەر ئەوە قسەم هەبوو، ئەو سوێندە ئەندامانی پارێزگا پابەند ناکات، بە پارێزگاکەی خۆیان، باشترە دەستەواژەیەکی لەو بابەتەی تێدا بێت، بڵێت(من سوێند بەخوای گەورە دەخۆم، کەپارێزگاری لەیەکێتی هەرێمی کوردستان - عێراق، و سەلامەتی خاکی بکەم وچاودێری بەرژەوەندیەکانی گەل بکەم، وپابەند بم بەدەستوور ویاسا کارپێکراوەکان و پابەند بم بەبەرژەوەندیەکانی پارێزگاو کاری خۆم بەدڵسۆزی بکەم و .....) ئەو پارێزگایەی تێدا بێت، بۆ ئەوەی ئەندامانی ئەنجومەنی پارێزگا، پابەند بن بە پارێزگاکەیانەوە، ئەمە سوێندێکە بۆ ئەندامانی پەرلەمان، و وەزیرەکان، و بۆ ئەوانەی کە لە ئاستێکی گەورە ترن، لەسەر ئاستی هەرێم کاروباریان بەڕێوە دەبەن، لێرەدا دیاری کراوە،

کەپارێزگار سوێند لەبەردەم سەرۆکی هەرێم و وەزیری ناوخۆ دەخوات، قایمقام و مودیری ناحیە، سوێندەکەیان لەبەردەم وەزیری ناوخۆ و بەئامادە بوونی پارێزگار دەخۆن، واباشترە سەرۆك و ئەندامانی ئەنجومەن، سوێند لەبەردەم بەرزترین دەسەلاتی دادوەریدا بخۆن، ئەڵبەتە لەپارێزگادا، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

کاك شێخ جعفر، فەرموو.

بەڕێز جعفر مصطفی معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یەکەم: منیش بۆ سوێندەکە، ئەوەی کاك جوتیار لەکۆتاییەکەیدا ئەمەی بۆ زیاد بکرێت (کارپێکراوەکانی لەهەرێمدا لەسنووری دەسەلاتیدا) ئەو (دەسەلاتەی) بۆ زیاد بکرێت، ناحیەیە یان قەزایە، یان پارێزگایە، ئەوە بۆ سوێندەکە، دووەم: ئەو سوێندە لەبەردەم سەرۆکی هەرێمدا ناخورێت، ئەو سوێندە بە ئامادە بوونی وەزیری پەیوەندیدار لەبەردەم سەرۆکی حکومەتدا بخورێت، چونکە پێشتر هەر وابووە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

کاك دکتۆر ناصح، فەرموو.

بەڕێز د. ناصح غفور رمضان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێم وایە، سوێندەکە سەرەتاکەی زۆر باش هاتووە، (اقسم بالله العظیم ان احافظ علی وحدة اقلیم کوردستان_العراق وسلامة اراضیه وارعی مصالح المحافظة) لێرەدا واجبی ئەوە پێش هەموو شتێك مەصالحی ئەو پارێزگایە بپارێزێت، ڕاستە سوێندەکانی تریشی پێرۆزە، بەس دەبێت هی پارێزگا بێت، ئینجا(والتزم بالدستور والقوانین النافذة في الاقلیم وان اؤدي عملی بأخلاص وصدق وامانة وحیاد والله ما اقول شهید) کە وتی (والتزم بالدستور) یەعنی موحافەزەی شەعبیش ئەکات، بەڵام لێرەدا باسی پارێزگا بۆیە گرنگە، لەجیاتی (مصالح الشعب) بکرێت بە(مصالح المحافظة)، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

کاك ئاریز، فەرموو.

بەڕێز ئاریز عبدالله احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە پەرلەمانەکەمان ناوی پەرلەمانی کوردستان – عێراقە، ئەو هەرێمەی کە هاتووە، زاراوەیەکی ئیداریە، پەیوەندی بەئیدارەوە هەیە، دوایش کوردستان – عێراق، هەر هەرێم نیە، واتە ئەو سێ پارێزگایە، بەشەکەی تریش ئەگرێتەوە، تۆ ئەگەر بڵێیت، ئەوە سبەی بۆت هەیە دەستبەرداری پارچەکەی

تریش بیت، کەلەناو سنوری ئیداری ئەو سێ پارێزگایە نیە، لەبەر ئەوە من پێشنیار ئەکەم، چۆن ناوی پەرلەمانی کوردستان – عێراقە، ئەمەش بکرێت بە پارێزگاری لەیەکێتی کوردستان – عێراق ئەکەم، ئەوە لایەنێکیانە، لایەنەکەی تر، کە باسی پارێزگا ئەکرێت، یان باسی ناحیە ئەکرێت، یان قەزا ئەکرێت، خۆی ئەوەیە ئێمە هەموومان مولتەزمین ئەوەش بەشێکە لەکوردستان، ئەگەر ئەوەش نەوترێت، سبەینێ ناحیەیەك لەسەر سنوورە، مەسەلەن ئەیەوێت، مودیر ناحیە یان قایمقام یان پارێزگا بەشێك لەو خاکەی بخاتە سەر هەرێمێکی تر، کەواتە ئەو کاتە ئێمە زەرەر ئەکەین، لەبەر ئەوە من تەئکید ئەکەمەوە، بنووسرێت کوردستان – عێراق، هەم هەموو کوردستان ئەگرێتەوە، کەپارێزگاری لێ بکات، هەم جوانترە، بەواتا هەرێمەکە لابچێت، چونکە موستەڵەحێکی ئیداریيە، ئەوە نیشتمانە کە ئێمە باسی ئەکەین، بۆ نموونە دەست بەرداری مەخمور بین، ئەڵێین ئەوە سەربە هەرێمی کوردستان نیە، یەعنی سوێندی بۆ ناخۆین، چونکە لەسەر خاکی ئێمە نیە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

لیژنەی یاسایی، فەرموون وەلامتان بۆ ئەو بەڕێزانە.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە تێبینیەکەی کاك محمد فەرەج کە کاك جوتیاریش هەمان مولاحەزەی هەبوو، دەڵێن ئەو سوێندە هی ئەندامی پەرلەمانە، لەو سوێندە چەند بنەمایەك هاتووە، یاخود چەند پرەنسیپێك هاتووە، پێمان وایە کەوا ئەرکی هەموو لایەکە، هەم ئەندامی پەرلەمانە، هەم وەزیرە، هەم ئەندامانی ئەنجومەنە، هەم قایمقامە، هەم ئەندامانی قەزایە، ئەو پرەنسیپانە چیە؟، یەکەم: سەلامەتی خاکی هەرێم، دووەم: بەرژەوەندییە باڵاکان، بەڕاستی ئەوەش ئەرکی هەموو لایەکمانە، نەك هەر ئەرکی ئەندامی پەرلەمانە، سێیەم: پابەند بوون بەدەستوورو یاساکان، بۆ ئەرکی ئەندامانی ئەنجومەن نیە، ئەو بەشە، چوارەم: دڵسۆزی و ڕاستگۆیی وئەمانەت وحیاد کردن، لە کاروبارەکان، ئەوەش بۆ هەموو لایەکمانە، کاك محمد، پێنجەم: پاراستنی یەکێتی هەرێمش، کەهەریەکە ئەتوانێ لەشوێنی خۆی کار بکات بۆ یەکێتی خاکی هەرێمی کوردستان، کە بییارێزێت، ئەوەی کاك جوتیار باسی ئەکات، سوێند خواردن بەرامبەر سولتەی قەزائی، ئێمە پێمان وایە بەڕاستی ئەوە کەم کردنەوەیە لەهەیبەت و دەسەلاتی مەجلسی پارێزگا، یان هی قەزا، یان هی ناحیە، چونکە ئەو سوێندە بۆهەر هەموومانە، وەکو پەرلەمان، ئەگەر ئیجازەم بدەن، ئەندامانی پەرلەمانیش و سەرۆکیش و جێگرەکەشی وسکرتێریش، هەموو لەبەردەم پەرلەمان سوێندیان خواردووە، ئێمە پێمان وایە ئەوانیش لەبەردەم ئەنجومەنی خۆیان دەبێ سوێند بخۆن، ئەوەی شێخ جعفر باسی کرد، کەسوێندی پارێزگار بەرامبەر سەرۆکی حکومەت بێت، نەك سەرۆکی هەرێم، لەبەرئەوە بەرامبەر بەسەرۆکی هەرێمە، چونکە مەرسومی ئیقلیمی پێ دەردەچێت، بۆیە دەبێت سوێندەکەش هەر

هەرێمی کوردستان - عێراق
پەرلەمانی
کوردستان - عێراق

پڕۆتۆکۆڵەکان

52

سالّی/ 2009 – بەرگی پەنجاودوو

چاپی یەکەم/ سالّی 2009

پێڕیست

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (7) خولی دووەمی هەڵبژاردن – پێنج شەممە 2009/4/16 ل5

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (8) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2009/4/20 ل55

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (9) خولی دووەمی هەڵبژاردن –سێ شەممە 2009/5/5 ل143

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (10) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2009/5/6 ل171

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (11) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2009/5/11 ل215

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (12) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2009/5/12 ل329

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (13) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2009/5/13 ل345

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (14) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2009/5/18 ل379

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (15) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2009/5/27 ل439

(خوێندنەوەی یەکەمی پرۆژە یاسای بەڕێنگاربوونەوەی ماددە هۆشبەرەکان لە هەرێمی کوردستان ـ عیراق کە لەلایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە پێشکەش کراوە بە نووسراویان ژمارە 978 لە (2009/4/26)، ئەمەش ئاڕاستەی لیژنەی ناوخۆ و لیژنەی یاسایی و ئەندامانی پەرلەمان دەکەین، خاڵی پێنجەم (خوێندنەوەی یەکەمی پرۆژە یاسای پاراستنی ناوچەکانی سەوزایی و دار ڕواندن لە شارەکانی هەرێمی کوردستان ـ عیراق کە لەلایەن ژمارەی یاسایی لە ئەندامانی پەرلەمان پێشکەش کراوە)، ئەمەش ئاڕاستەی لیژنەی یاسایی و لیژنەی کشتوکاڵ و لیژنەی شارەوانی و ئەندامانی پەرلەمان دەکەین، هەروەها لیژنەی تەندروستیش، خاڵی شەشەم (خستنەڕوو و گفتوگۆ کردنی پرۆژە یاسای هەڵبژاردنی ئەنجومەنەکانی پارێزگاکان و قەزاو ناحیەکان لە هەرێمی کوردستان ـ عیراق کە لەلایەن ژمارەی یاسایی لە ئەندامانی پەرلەمان پێشکەش کراوە)، فەرموون بۆ خاڵ بە خاڵ خوێندنەوەو گفتوگۆ کردن لەسەری، داوا لە لیژنەی ناوخۆ دەکەم بێن لە شوێنی خۆیان دابنیشن و ماددە بە ماددە بیخوێننەوە بە کوردی و بە عەرەبی و ڕای لیژنەکانیشی لەسەر بدەن، کاك جمال فەرموو.

بەڕێز جمال محمد قاسم :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پرۆژە یاسای هەڵبژاردنی ئەنجومەنەکانی پارێزگاکان و قەزاو ناحیەکان لە هەرێمی کوردستان ـ عیراق

بەشی یەکەم

پێناسە و ئامانجەکان

ماددەی یەکەم:

مەبەست لەم زاراوانەی خوارەوە ماناکانی بەرامبەریانە بۆ مەبەستی ئەم یاسایە.

یەکەم: هەرێم: هەرێمی کوردستان ـ عیراق

دووەم: دەستە: دەستەی باڵای سەربەخۆ بۆ هەڵبژاردنەکان و ڕاپرسی لە کوردستان دا.

سێیەم: ئەنجومەنەکان: ئەنجومەنەکانی پارێزگاکان و ئەنجومەنە خۆجێیەکانی قەزا و ناحیەکان.

چوارەم: بازنەی هەڵبژاردن: هەموو ناوچەیەکی دیاری کراو کە ژمارەیەك کورسیان بە پێی حوکمەکانی ئەم یاسایە بۆ تەرخان کراوە.

پێنجەم: مەڵبەندی هەڵبژاردن: ئەو شوێنەی کە دەستە لە ناو بازنەی هەڵبژاردنەکان دای دەنێت بۆ ئەنجام دانی پرۆسەی دەنگدان لێی.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك خلیل فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مشروع قانون انتخاب مجالس المحافظات
و الأقضية والنواحي في اقليم كوردستان_العراق

الفصل الأول
التعاريف والأهداف

المادة (1): يقصد بالعبارات التالية المعاني المبينة إزاءها لأغراض هذا القانون:

اولاً: الاقليم: اقليم كوردستان_العراق.

ثانياً: الهيئة: الهيئة العليا المستقلة للانتخابات والاستفتاء في كوردستان.

ثالثاً: المجالس: مجالس المحافظات والمجالس المحلية للاقضية والنواحي.

رابعاً: الدائرة الانتخابية: كل منطقة محددة خصص لها عدد من المقاعد وفقا لأحكام هذا القانون.

خامساً: مركز الانتخاب: المكان الذي تعينه الهيئة ضمن الدائرة الانتخابية لإجراء عملية الاقتراع فيه.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

كاك دلێر فەرموو.

بەڕێز دلێر محمد شريف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لیژنەی یاسایی ڕۆژی چوار شەممە لە 2009/4/15 کۆبوونەوە بۆ تاوتوێ کردنی پرۆژە یاسای ئەنجومەنی پارێزگاکان و قەزاو ناحیەکان لە هەرێمی کوردستان کە لەلایەن ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمانەوە پێشکەش کراوە، دوای خوێندنەوەی یەکەمی لە پەرلەمان دا لە دانیشتنی ئاسایی ژمارە 5ی ڕۆژی 2009/4/14 کە بۆی هاتووە، دوای وتوێژو تاوتوێ کردنی، لیژنە پشتگیری لە پرۆژەکە دەکات لە پێناو خۆ ئامادەکردن بۆ دەرچوواندنی یاسایەك بۆ جێ بەجێ کردنی هەڵبژاردنەکانی ئەنجومەنی پارێزگاکان و قەزاو ناحیەکان، بەمەبەستی پتەوکردنی ڕێبازی دیموکراسی لەهەرێمی کوردستان و چەسپاندنی یەکێك لە گرنگترین بنەماکانی ئەویش دەستاو دەست کردنی ئاشتیانەیە بۆ دەسەڵات لە ڕێگەی ئەنجامدانی هەڵبژاردنی ئازاد و پاك دادپەروەرانە بۆ هەموو پارێزگاکان و قەزاو ناحیەکان لە هەرێم دا، ئێمە وەکو لیژنەی یاسایی پرۆژەکەمان قبوڵە و هیچ پێشنیارێك و تێبینیمان نیە لەسەر ماددەی یەکەم.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

كاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لیژنەی کاروباری ناوخۆ ڕۆژی دووشەممە ڕێککەوتی 2009/4/27 کۆبوونەوە بۆ گفتوگۆ کردنی یاسای هەڵبژاردنی ئەنجومەنەکانی پارێزگاکان و قەزاو ناحیەکان، کە خوێندنەوەی یەکەمی بۆ کرا لە کۆبوونەوەی ئاسایی ژمارە 5ی ڕۆژی 2009/4/14 پاش گفتوگۆ کردن و تاوتوێ کردن، لیژنەکەمان پێشنیار و بۆچوونەکانی خۆی بەم شێوەیە پێشکەش دەکات، ئێمە تەنها سێ تێبینیمان هەیە، یەکەم: لیژنەکەمان پشتگیری لە پرۆژە یاساکە دەکات، دووەم: لیژنەکەمان زۆر تێبینی هەیە لەسەر کۆپیە کوردیەکە، سێیەم: ژمارەیەك لە ئەندامانی لیژنەکەمان تێبینیان هەیە لەسەر بڕگەی 8 لە ماددەی 27 و لەگەڵ ڕێزماندا.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

یەعنی ماددە یەك هیچتان نیە، کاك خلیل فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم پرۆژەیە لەلایەن 10 ئەندام باش گەڵاڵە کراوە لە لیژنەی یاسایی و لەگەڵ لیژنەی ناوخۆش، هەروەها ئەساسی ئەم پرۆژەیە قانونی هەڵبژاردن هی موحافەاتی عیراقی بووە و هەتا سیاغەکەش نزیکی ئەوە، فەقەت ئەوەی کردوومانە ئەوە بووە زۆرتر بگونجێنین لەگەڵ خسوسیاتی ئێمە، لەگەڵ ڕاوبۆچوونی ئەوێ بگونجێت لەگەڵ هەرێمی کوردستان، ئەمەمان پێشانی برادەرانی کۆمسیۆنی باڵاشمان داوە، زۆر پێیان باش بوو مولاحەزاتیان لەسەر نەبوو، بۆیە پرۆژەکە پرۆژەیەکی گەڵاڵە کراوە لەلایەن لیژنە و مفەوەزیەش ئاگادارە و خسوسیاتی کوردستانیش ڕەچاوکراوە، ئیستیفادەش لە هی عیراق کراوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

یەك شت هەیە کە ئێمە ماوەیەکی کورتمان ماوە، لە تەمەنی پەرلەمان و پرۆژەیەکی زۆریشمان لە پێشە و هەمووشیان یەك لە یەکتری گرنگترن، تووندوتیژی خێزان و بودجە و دەستوور، لەبەرئەوە داوا دەکەم مواداخەلەکانتان کورت و لە جێی خۆی دابێت و تیکراری تێدا نەبێت، بۆ ئەوەی ئیستیفادە لە وەخت بکەین و بە زووترین کات تەواوی بکەین، ماددەی یەکەم هەردوو لیژنەی ناوخۆ و لیژنەی یاسایی پشتگیریان لێی کرد، ئەگەر کەسێك مولاحەزەی لەسەر نیە؟ کاك محمد فەرموو.

بەڕێز محمد فرج احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی 1 لە پرۆژە یاساکە خاڵی 2 (الهيئة: الهيئة العليا المستقلة للانتخابات والاستفتاء في كوردستان)، ئێمە ئەمەمان بە ڕەسمی بە یاسا ناساندووە؟ ئایا یاسامان بەمە دەرنەچووانددووە؟. یاسای (الهيئة العليا المستقلة

للانتخابات والاستفتاء في كوردستان)، به یاسا ئێمه شتی وامان نەکردووە؟ دووەم: لە ناو ئەو پرۆژە یاسایە کۆمەڵێك زاراوە دووبارە دەبێتەوە، ئایا نایەوێت بیناسێنین؟ وەکو (ناخب، مرشح، سجل الناخبين، القائمه، قاسم الانتخابی)، ئەمانە دووبارە دەبنەوە لە هینەکە، ئەی تەعاریف بۆ ئەوانە؟ ڕاستە ئێمە هەرکەسێك وەکو خۆمان ئاگامان لێیە، بەڵام وابزانم سیستەمی تەعاریف دەبێت هەرچی لەوێ هاتبێت، موستەلەح بێت و ئەساس بێت، دەبێت تەعریف بکرێت، مەسەلەن ناخیب کێ یە؟ مورەشەح کێیە؟ ئەوانە لە تەعریفەکاندا دەبوایە هەبوایە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك جعفر فەرموو.

بەڕێز جعفر مصطفى معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پرسیارێکم لە لیژنەی خۆمانە لە ماددەی 1 بڕگەی 4 پێویستە لێرە لە بڕگەی 4 ئێمە دیاری بکەین و تەئکید لە ژمارەی کەسەکان بکەینەوە، یەعنی بە چەند نفوس دەتوانێ لەو شوێنانە کورسی بهێنێت، ئەمە یەك، دووەم: قەزاو ناحیەکان دیاری نەکەین، چونکە گوند هەیە زۆر گەورەیە، ئایا ئەو گوندانە حیسابێکیان لەگەڵ دادەکرێت؟ چونکە قەزاو ناحیەکان نەهاتووە، سێیەم: ئێمە لە لیژنەکەمان چاکمان کردەوە، لێرە چاك نەکراوە، چوارەم: (تەرخان کراوە) نابێت، (تەرخان دەبێت)، لە کۆتایی جوملەی چوارەم، چونکە کراوە بۆ ڕابردووە (دەکرێت) لە مەستەقبەل دا ئەوە دەکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش هەمان پرسیاری (كاك محمد فرج)م لەلای وروژا، (الهيئة العليا المستقلة للانتخابات والاستفتاء في كوردستان)، شتێکە تەواو تازەیە لەلای ئێمە، ئایا ئەم دەزگایە بوونی هەیە یان دروست دەکرێت لەدوای یاساکە؟ هەروەها زۆر موستەلەح هاتووە و تەعریف نەکراوە، دەبێت ئەوەش لە پێشدا تەعریف بکرێت یان هەمووی تەعریف بکرێت یان ئەو تەعریفانەش نەبێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عادل فەرموو.

بەڕێز عادل محمد امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش هەمان پرسیارە، ئەگەر چی لە ماددەی 3 ئیشارەیەکی داوە کە هەیئە وجودی نیە، لەبەرئەوە دەڵێت (لحین تشکیل الهیئه)، لە دوای فەقەرەکە کەنەهاتووینەتە سەری، پێم وایە ئەو پێناسە زیادەیە، هەیئە پێویستە دابمەزرێت، دواتر باسی لێوە بکەین.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك شێخ الله فەرموو.

بەڕێز شێخ الله ابراهیم شێخ الله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش هەمان تێبینی کاك شێخ جعفرم هەیە، تێبینیم هەیە لەسەر دێیەکان، بەس باسی قەزاو ناحیەکان کراوە، ئێستا ئێمە ئۆردوگامان هەیە نە ناحیەیە و نە قەزایە، ئەنجومەنی هەلبژێردراوی هەیە، لە جاری پێشوو لە هەڵبژاردنی ئەنجومەنی شارەوانیەکانی پێشوو بە هەڵبژاردن هەڵبژێردراوە، دێمان هەیە نفوسی لە 3 هەزار تا 4 هەزار کەس پترە و ئەنجومەنی هەڵبژێردراوی هەیە، ئەوانە مەسیریان چی لێ دێت؟ وەکو ئەوەی لێرە لە تورەقی هەمانە، دێیەو ئەنجومەنی شارەوانیشی هەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك د.نوری فەرموو.

بەڕێز د.نوری جمیل تاڵەبانی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من دوو تێبینیم هەیە، یەکەمیان: بەداخەوە تەنها عەرەبیەکەم لەبەردەست دایە، سەبارەت بە ناونیشانی فەسڵی یەکەم (التعاریف والاهداف)، من پێم باشە (التعاریف) بێت، چونکە ماددەی 2 دەکرێت بیخەینە ئەسبابی موجبەوە، ماددەی 3یش وەکو ماددەیەك لە ئەحکامی عامە دابێت، نەك لێرە، سەبارەت بە (الهیئة العلیا المستقلة للانتخابات والاستفتاء فی کوردستان)، ئەوە ئەو ناوە لە پرۆژەی دەستووری هەرێمی کوردستان دا هاتووە، ئەو دەزگایەی کە ئێستا هەیە پێی دەڵێن دستەی باڵای هەڵبژاردنەکان لە هەرێمی کوردستان، کەواتە دەبێت بەو جۆرە بێت، نەك بەو شێوەی ئێستا هەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی ناوخۆ رەئیتان؟ کاك سەردارفەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە پرسیاری یەکەم ئەوەی بڕگەی 2 (الهیئة) ئێمە لێرە هەوڵمان داوە یاسایەکە بگونجێت لەگەڵ ئەو تەعاریفەی کە لە پرۆژەی دەستووری هەرێمی کوردستان هاتووە، لەوێ مەجموعە موستەڵەحاتێك هاتووە، ئێمە هەوڵ دەدەین لێرە نەسەقێك هەبێت یاخود هەمان ئەو بێت، ئەگەر وانەبێت لە موستەقبەل کە دەستوور دەرچوو دەبێت قانونەکەمان هەمووی هەموار بکەین، ئەوە یەك، دووەم: هەڵبژاردنەکان لە

هەرێمی کوردستان هەیئەیەکی مەحەلی سەرپەرشتی دەکات، بۆیە دەبێت هەیئەی خۆمان هەبێت، چونکە زمنی سەلاحیاتی حەسری نیە ئەوەی لە ماددەی 110 دەستووری هەمیشەیی عیراقی هاتووە، کەواتە لێرەدا ئەسڵەکە ئەوەیە ئێمە هەیئەی خۆمان دادەنێین، لەبەرئەوەی دروست نەکراوە، ئێمەش لە ماددەی 3 دەڵێین تاوەکو دروست دەکرێت موفەوەزیەی عولیای موستەقل لە بۆ هەڵبژاردنەکان جێگای دەگرێتەوە، سەبارەت بەوەی کە هەندێك پێناسەی تر بکرێت، وەکو ناخب و مورەشەح و هتد.. ئێمە لە فەسڵی دووەم و لە فەسڵی سێیەم باسی ناخب و مورەشەحمان کردووە و پێویستی بە پێناسە ناکات لێرە بێت، چونکە لەوێ لە ماددەی 4 (**يشترط في الناخب أن يكون**) بەدرێژی باسی لێوە کراوە، ئەوە تەقریبەن تەعریفەکەیەتی، مورەشەحیش بەهەمان شێوە، کاك جعفر باسی دائیرەی ئینتیخابی کرد، دائیرەی ئینتیخابی لێرە 3 نەوع دائیرەی ئینتیخابی هەیە، دائیرەی ئینتیخابی لە بۆ ئەنجومەنی پارێزگا، ئەنجومەنی پارێزگا هەمووی یەك دائیرە دەبێت، قەزاکان خۆشی یەك دائیرە دەبێت، لە ناحیەکانیش بۆ هەڵبژاردنی ناحیەکە یەك دائیرەی دەبێت، سەبارەت بە پرسیارەکەی جەنابت و کاك شێخ الله ئەوەی مەجالسی قورا، لە یاسایەکی تر موعالەجە کراوە کە یاسای شارەوانیەکانە، لەو قانونە باس کراوە کە هەر گوندێك چەند هەزار کەس بێت ئەنجومەنی بۆ دادەندرێ و شێوازەکانی، باس لەوە کرا کە هەندێك موستەڵەحاتی تریش لێرە دەبێت باس بکرێ و موختەسەری بدرێتێ، ئێمە تەماشامان کردووە کامەی زۆر دووبارە بۆتەوە ئەومان موختەسەر کردووەتەوەو لەو ماددەیەمان داناوە، ئەوەی د.نوری باسی کرد ماددەی 3 دەکرێت ئەو ماددەیە لە ئەحکامی خیتامی دا بکرێت، بەڵام لێرەش جێگەی دەبێتەوە، تەعاریف و ئەهداف کە ماددەی 2، ڕاستە بە دوو ڕستە هاتووە، بەڵام لەناوی دا ئەگەر تەرکیز بکەی زۆر هەدەفی تیایە، نەك هەر یەك هەدەف، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

یەك، دوو شتی گرنگ وروژێندرا، یەکێکیان مەسەلەی هەیئەیە لە بەینی دوو شت داین، لە پرۆژەی دەستووری هەرێمی کوردستان دا ئەو ناوە هەیە، پرۆژەی دەستووریش لەو نزیکانە دەنگی بۆ دەدرێت لە پەرلەمان، وەکو هینەکە، لەلایەکی ترەوە ئەوە شتێکی تەبیعیە دەمانەوێت قانونەکانمان بگونجێت، لەلایەکی تریشەوە ئەو مولاحەزەیە بوجێ یەو قانونیشە، شتێك کە هێشتا وجودی نیە، تۆ لەناو قانون دا دای بنێی، جا نازانم یەعنی موعالەجەیەك بکرێت، شەرحی بکە کاك خلیل فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە باس لە باسی قانون دەکەین،وەکو شتێکی ئەسڵ و سابت و بەردەوام ئێمە هەیئەمان هەیە لە پرۆژەی دەستوور، هەیئەیەکی تایبەت بۆ سەرپەرشتی کردن و بەڕێوەبردنی ئینتیخابات، هەر ئینتیخاباتێك یان ئیستیفتایە لە کوردستان بکرێت و لە قانونی پەرلەمان سالی 1992 رەقەم یەك هەیە، ئەوە لە پرۆژەش هەیە، لێرەش دەبێت هەبێت، چونکە ئەمە ئەسڵە، ئێستا مفەوەزیەی ئیتیحادی لە بەغدا شتێکی ئیستیسنائیە، لە هەموو قەوانین گوتومانە تاوەکو تەشکیل بکرێت، ئێمە لازمە بۆ ئەو فەترەیە کورت بوو

نەمانتوانی ئەو تەشکیلە بکەین، ئەگەرنا ئەسڵ تێیدا ئەوە هەبێت، بە ڕەئی ئێمە وەکو لە لێژنەی قانونیش باسمان کرد، ئەمە ببێت باشترە تاوەکو هەموو جار لەبەرچاومان بێت و بە شتێکی گرنگی دەزانین و شتێکی تایبەت بە خۆمان ببێت و تەشکیلاتیشی بۆ دروست بکەین تا بزانین باشە، ئەوەی مامۆستا محمد فرج باسی لێوە کرد، ڕاستە موستەڵەحاتی تر هەیە، بەس ئێمە لە ئەنزیمە و ئەوەڵەن لە قانون دیارە و لە ئەنزیمەش دیاری دەکرێت ناخب کێ یەو مورەشەح کێیەو فائیز کێیەو ئەوانە هەموو بە ئەنزیمەی تەواو شەش ئەنزیمە دەرکەوتووە تا ئێستا ئیحتیماڵە شتی تریش ببێت، تەفسلات بۆ شەرح و ئەوانە لە ئەنزیمەی مفەوەزیە دیاری دەکرێت، ئەو دوو مولاحەزەی بەڕێز د. نوری قانونین و زۆر موناسبە وەکو لەڕووی فەنی ڕاستە و لە ئەسبابی موجبەش هاتووەو جێگای ئەوێیە، ئەوەی تریش مادام بۆ شتێکی موئەقەتە، یەعنی دەبێتە ئینتیقاڵی جێگای موناسب تر بچێتە ئەحکامی خیتامی لەجێیە، بەڵام زۆر زەرەریش ناکات، بەڵام ئەگەر بڵێی قانون باشترەو جوانترە ئسوڵی ترە کە بچێتە ئەولا وەکو جەنابی فەرمووی.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

بە نیسبەت ئەوەی قورا ، لێرە نووسراوە مجالس ئێمە ئیقرارمان کرد کە ئەنجومەنی قەزاو ناحیەکان دەکرێت، لێرە ناوی قورایەکە نەهاتووە(مجالس: مجالس الاقضیة والنواحی) کە هەڵبژاردنی بۆ دەکرێت مانای وانیە، مەجلسی گوندەکانی شارەوانی شتی وای نیە، کە هەڵبژاردن دەکرێت لەو قانونە مەبەستمانە هی ئەقزیە و نەواحیە، هەر دەمێنێتەوە نوقتەی دووەم، ئەگەر ئەوەش هەبێت خۆ دەکرێت ئەگەر بێتو وەکو پەرلەمان، ئەگەر نەتوانین ئەو هەیئەیە ئیشەکەی جێ بەجێ بکات دەڵێین (تقوم هیئة المفوضیة العلیا المستقلة للانتخابات لاجراء.....) یەعنی موشکیلە لەوە دا نابێت تا ئەو کاتەی ئێمە کە هەڵبژاردنی ئەنجومەنی پارێزگاکان دەکەین، ئەگەر ئەوەمان جێ بەجێ نەکرد بوو و قانونی تایبەتمان دەرنەهێنا بوو بۆ دامەزراندنی ئەو هەیئەتە، دەکرێ ئەو وەختی قەرارێك دەربهێنین (تقوم هیئة المفوضیة العلیا للانتخابات فی العراق بمقام ..... أو ثانثا: الهیئة المستقلة للانتخابات والاستفتاء فی کوردستان)، بەڵام لێرە مادام پرۆژەی دەستوورمان هەیە، بۆچی ئێمە شتێك بکەین و دواتر بێینەوە سەری و جارێکی تر هەمواری بکەینەوە، ئەوە تەسمیاتە زیاتر، بەڵێ کاك محمد خۆت ساحبی ئیقتراح بووی لەگەڵ سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز محمد فرج احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

جارێ ئەوەڵەن (لاموجود)(لایعرف)، ئەم قانونە وجودی نیە، ئیتر تۆ تەعریفی چی دەکەی؟ ئەمەش لە سەڵاحیەتی موشتەرەکەیە، یەعنی ئێمە هەر ڕۆژێك ئەمەمان ویست دایدەنێین، یەعنی وەکو ئەوەی کە دەڵێی کێوێ بیخەینە دیوان، ئیتر دواتر ناتوانین بیکەین ئیتر با ئەوە بێت، ئەمە لە سەڵاحیەتی موشتەرەکەیە، هەر ڕۆژێ کە ئێمە ئەم یاسایەمان دانا مافی خۆمانە، ئیتر ئەمە لامەوجودێکە ئیتر دوایی

ئیشارەتی پێی کرد، لەبەرئەوە دامان نەناوە هەیئەی عولیای مفەوەزیە دێت سەرپەرشتی ئەمە دەکات، یەعنی ئەمە تۆزێك وەکو ئەڵێی گوێ چەپوکانە لەملاوە دەستی بۆ بەری.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەڵەن ئەوە لە زمنی سەڵاحیاتی موشتەرەك نیە، بەڵکو لە زمنی سەحیاتی هەرێمە، ئێمە مافێکی خۆمانە کە ئەمڕۆ یاسایەکمان هەبێت بۆ مەسەلەی ئەم دەستەیە، یاسایەکەش لیژنەی یاسایی تەبەنی کردووە، حازرەو ڕەنگە تەقدیمی دەستەی سەرۆکایەتیش کرابێت، ئەمە لەلایەك، لەلایەکی ترەوە لە دەستوور داهاتووە، هەروەکو جەنابت ئیشارەتت پێی دا بە قەناعەتی من بوونی لێرە هیچ زەرەرێکی نیە، ڕاستە خۆی قانونیەن تەئسیس نەکراوە، بەڵام بوونەکەی زەرەری نیە، لەبەرئەوەی دەستووریەن و دەستوورەکەش نزیکە بدرێتە پەرلەمان، بۆیە بە قەناعەتی من ئەوە لە جێگای خۆی هاتووە و زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕاستی ئێمە با ئیتر لە هینی انشاللە دروستی دەکەین و انشاللە دەمان بێت و انشاللە دەستووریش پەسەند دەکەین! ئیتر تەواو با لەسەر انشاللە نەمێنێ، هەمانە ئەو هەیئەتە؟ نەخێر نیمانە،ئێمە قەیدی چیە ئەگەر هاتو لە دوایی دا هەموار بکرێت، کەی کێشەیە، هەر یاسای سەرۆکایەتی هەرێم، چەندین ساڵە، سێ جاری تریش هەموارمان کردووەتەوە، ناوە ئەسڵیەکە ئەوەی کە کارەکە دەکات ئەوە دابندرێت یاسایی تر لەوەی ناوی دابندرێت، لەسەر شتێك لەسەر ئەساسی شتێك کە شتەکەش هێشتا تەسدیق نەکراوە، ئەگەر لەسەر ئەساسی دەستوورە دەستوور تەسدیق نەکراوە، یەعنی چۆن دەبێت لەسەر ئەساسی شتێك، شتێك بنیات بنێی کە نەبووە، لەبەرئەوە من ئیقتراح دەکەم بوترێت (الهیئه) لێرە هەیئە مەبەستی مفەوەزیەیە، ناوی مفەوەزیە بهێنین (المفوضیة الی حین تشکیل الهیئة)، قەی چی دەکات.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك د.نوری فەرموو.

بەڕێز د.نوری جمیل تاڵەبانی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێستا له کوردستان دا به پێی قانونی ژماره 11ی 2007 که قانونی موفەوەزیەی عولیای ئینتیخاباتە، له عیراق دا دەزگایەك هەیە چەند ساڵە ئیش و کاری خۆی دەکات بەناوی (دەستەی باڵای هەڵبژاردنەکان له هەرێمی کوردستان) ئێمە ئەو ناوە دابنێین، ئەو دەزگایەمان بەلاوە ناوە، پاشان هەر وەختێکی کە دەستوور پەسەند کرا ئەو کاتە دەڵێت ئەو قانونانەی کەوا بە پێچەوانەی ئەم دەستوورەوەیە کاریان پێ ناکرێت، ئۆتۆماتیکیەن ئەو کاتە ئەو ناوە دەگۆڕدرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوە یەکەم جارنیە باسی ئەو هەیئەتە دەکرێت، یاخود بگوترێت ئەو هەیئەتە (من العدم)، لە یاسای ژمارە 1ی پەرلەمانی کوردستان لە ماددەیەك زۆر بە سەریحی باسکراوە کە ئەو ئەنجومەنە دەبێ دروست بکرێت، ئەمە یەك، دووەم: ئێمە لە خاڵی 3 ئاماژەمان بە ئەوە کردووە (لحین تشکیل الهیئة) واتە تاوەکو ئێستا تەشکیل نەکراوە، سێیەم: ئێمە ئەو یاسایەمان وا دارشتووە کە لە موستەقبەل پێویستی بە تەعدیل نەبێت، یەعنی ئێمە کە باسی هەیئە دەکەین، سبەینێ ئەگەر هەیئەکە دروست کرا دەتوانێ ئیعتماد لەسەر ئەو قانونە بکات و هیچ موشکیلەیەکیشی نابێت، لێرە کە لە خاڵی سێیەم دەڵێت موفەوەزیە جێگای دەگرێتەوە، چوارەم: ئەوەی من دەمەوێت ڕوونی بکەمەوە ئەوە یەکەم جار نیە بەو نەوعە سیاغە کراوە، لە قانونی ژمارە 1 بۆ ئینتیخاباتی پەرلەمان بە هەمان نەوع تەعاموڵمان لەگەڵی کردووە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

سۆزان خان انشاالله دەگەیە نەتیجە! کاك فرست موقتەرەحێکی هەیە، دەڵێت بۆ ئەوەی نە ئێستا و نە دواڕۆژ نابێ ببێتە (الهیئه المختصه بالانتخابات فی اقلیم کوردستان) جا ئەگەر دوایی هەمواریش بکرێتەوە دەبێت، تەبعەن ئەوانەی کە ئیعترازیان لەسەر ئەو فەقەرەیە گرت، فەقەرەیەکی هینیان پێشکەش نەکرد، تەنها کاك د.نوری دەڵێت هەیئەی پێشوو بمێنێتەوە، (هیئة العلیا المستقلة للانتخابات فی اقلیم کوردستان)، ئەوەی ئێستا لیژنەی هاوبەش هێناویەتی تازەترە، یەعنی ئەوەی کە د.نوری هەیە و مەوجودە، ئێوەش هیچ شتێکی موحەدەتان هین نەکرد، لەبەرئەوە بە تەنها ئەو موقتەرەحەی لیژنەی یاسایی و لیژنەی ناوخۆ کە هەیئەکە بەوە تەعریف بکرێت، دەیخەمە بڕیاری ئێوە، کێ لەگەڵ ئەوەیە کە بڕیاری هاوبەش، لێژنەی یاسایی و لیژنەی ناوخۆ هەیئەیان تەعریف کردووە بە (الهیئة العلیا للانتخابات والاستفتاء فی کوردستان)، کێ پشتگیری لەو موقتەرەحە دەکات، دەستی بڵند بکات تکایە؟ 43 کەس، فەرموون، کێ لەگەڵ دانیە؟ 22 کەس، دەمێنێتەوە وەکو خۆی، ماددەی 1 دەخەمە دەنگدانەوە کێ لەگەڵ ماددەی 1 دەستی بڵند بکات؟ کێ لەگەڵ دانیە؟ بەزۆرینەی دەنگ قبوڵ کرا، فەرموون بۆ ماددەی 2، کاك جمال فەرموو.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی دووەم:

مەبەستی ئەم یاسایە چەسپاندنی بنەماکانی دیموکراسیە و چەسپاندنی پرینسیپی دەستاودەستکردنی ئاشتیانەی دەسەڵاتە لە ڕێگای دابین کردنی بەڕێوەچوونی هەڵبژاردنێکی ئازاد و پاك و دادیانەی ئەنجومەنەکان و فەراهەم کردنی دەرفەتی یەکسان بۆ بەشداری کردن لە هەڵبژاردن و خۆ پاڵاوتن دا.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك خلیل فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة (2):

يهدف هذا القانون إلى تثبيت اسس الديمقراطية وتكريس مبدأ التداول السلمي للسلطة من خلال ضمان اجراء انتخابات حرة ونزيهة وعادلة للمجالس وتوفير فرص متساوية للمشاركة في الانتخاب والترشح.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك دلێر فەرموو.

بەڕێز دلێر محمد شریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لیژنەی یاسایی هیچ تێبینی نیە لەسەر ئەم ماددەیە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لیژنەی ناوخۆ هیچ تێبینی نیە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك بکر فەرموو.

بەڕێز بکر فتاح حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەموو جارێك هەندێ لەو ئەندامە بەڕێزانە کە باس لە ماددەیەك دەکەن، باسی ماددەیەکی تریش دەکەنەوە، ئەوە حەقی وایە کە ڕەنگە لە ماددەی یەکەم دا تۆ قسەت نەبێت و لە ماددەی دووەم دا قسەت هەیە، جا من تەنها مەبەستەکەم ئەوە بوو ماددەی دووەم زەرەری نیە، چونکە لە ئەسبابی موجبە دا هەیە،

ئەوەی کاك د.نوری باسی کرد کە پێم وایە ئەو ماددەی 2 شوێنی نیە و ئیلغا بکرێت، چونکە لە ئەسبابی موجبە دا باس کراوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك د.نوری فەرموو.

بەڕێز د.نوری جمیل تالەبانی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەمان بۆچوونە کە ئەو ماددەیە لە ئەسبابی موجبەیە و هۆکاری دەرچووانی ئەو قانونەیەو زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

نازناز خان فەرموو.

بەڕێز نازناز محمد قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری لە ڕایەکەی د.نوری دەکەم، کە ئەم ماددەیە لێرە زیادەیە، چونکە لە ئەسبابی موجبە بە باشی هاتووە، بۆیە ناوی بەشی یەکەم کە پێناسە و ئامانجەکانە هەروەکو د.نوری گوتی ئامانجەکانیش دەبێت لەوێ لابېردرێت.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵڵاهی من یەك پرسیار دەکەم، ئەوەی کە سیاغەی ئەمەی کردووە، دەڵێت (توفير فرص متساوية للمشاركة في الانتخاب والترشح) باشە فورەسی موتەساوی بۆ تەرەشوح، ئێمە کۆتا بۆ ژنان دادەنێین، ئەوە چۆن هینێکە؟ تەواو پێچەوانەی مەبدەئی کۆتایە، بۆ نەتەوەکانیش و بۆ ژنانیش.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك محمد فەرموو.

بەڕێز محمد فرج احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵڵاهی من لەمە (مبدأ التداول السلمي للسلطة)، ئەوەی کە گشتمان خوێندوومانەوەتەوە سوڵتە هەر بۆ پێکهاتەی دەوڵەتە، سوڵتە سێ بەشە، سوڵتەی تەشریعی سوڵتەی تەنفیزی و سوڵتەی قەزائی، سوڵتە لێرە مەعنایەکی نابێت لەو مەسەلەیە، لە قانونی ئینتیخاباتی مەحافەزاتی عیراق دا بە گشتی باشتر بۆ ئەو مەسەلەیە چووە و دەڵێت هەدەف لەو قانونە یەکەم: (مشاركة الناخبين في اختيار ممثلين في مجالس

المحافظات .....) دووەم: (المساوات فى المشاركة الانتخابية)، سێیەم: (ضمان حق الناخب والمرشح)، چوارەم (ضمان عدالة الانتخابات وحريتها ونزاهتها)، پێنجەم: (توفير الحماية القانونية لمراحل الاجراءات العملية الانتخابية)، یەعنی هەدەف لەمە ئەمە جوانترە، نەك مەسەلەن تۆ بێی بۆ نیزامی حوكم سولّتە ماناكەی واسعە و گەورەترە، تۆ هەدەفت لەم یاسایە چیە؟ خەلّك بە مساوات بێ و خەلّك بتوانێ هینی خۆی هەلّبژێرێ، یەعنی هەدەفەكە ئەم خالّانە وازح تر دەكات، ئەمانەی كە لێرە بۆ دیمەكراسی و تەداولی سولّتە هێناویەتی، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

سێ ئەندامی پەرلەمان لە حوجەتی ئەوە باسیان كرد داوا دەكەن ئەو ماددەیە ئیلغا بكرێت، كاك د.نوری و كاك بكر و نازناز خان موقتەرەحیان كرد، ئەو موقتەرەحە دەخەمە دەنگدانەوە كێ لەگەلّ ئەو موقتەرەحەیە كە ئەو ماددەیە ئیلغا بكرێت دەست بلّند بكات تكایە؟ فەرموون، كێ لەگەلّ دانیە؟ بە ئەغلەبیەت ئیلغا كرا ماددەی 2، فەرموون بۆ ماددەی 3

كاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەركی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی سێیەم:

كۆمسیۆنی بالّای سەربەخۆ بۆ هەلّبژاردنەكان سەپەرشتی هەموو قۆناغەكان و رێكارەكانی هەلّبژاردنی ئەنجومەنەكان لە هەرێم دا دەكات تاوەكو ئەو كاتەی دەستەكە دادەمەزرێت.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

كاك خلیل فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

المادة (3):

تتولى المفوضية العليا المستقلة للانتخابات الاشراف على كافة مراحل واجراءات انتخابات المجالس في الاقليم لحين تشكيل الهيئة.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

ئەوە تەبیعیە وەكو هینەكە، پێویست ناكات، دەیخەمە دەنگدانەوە، كێ لەگەلّ ئەو ماددەیە دەستی بلّند بكات تكایە؟ كێ لەگەلّ دانیە؟ بە كۆی دەنگ قبولّ كرا بۆ ماددەی دواتر، كاك جمال فەرموو.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەشی دووەم

مافی هەڵبژاردن

ماددەی چوارەم:

مەرجە هەڵبژێر ئەم مەرجانەی لێ بێتە دی.

یەکەم: بە ڕەگەزنامە عیراقی بێت.

دووەم: شیاوی تەواوی هەبێت.

سێیەم: هەژدە ساڵی لە تەمەنی تەواو کردبێت، لەو ساڵەی کە هەڵبژاردنی تێدا دەکرێت.

چوارەم: ناوی تۆمارکرابێت لە تۆماری هەڵبژێرەکانی ئەو پارێزگایەی کەهەڵبژاردنی لێدەکرێ، بەپێی حوکمەکانی ئەم یاسایە و ڕێنماییەکانی کە لە دەستەوە دەردەچن.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك خلیل فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

الفصل الثاني

حق الانتخاب

المادة (4):

يشترط في الناخب أن يكون:

أولاً: عراقي الجنسية.

ثانياً: كامل الأهلية.

ثالثاً: أتم الثامنة عشر من عمره في السنة التي تجري فيها الانتخابات..... .

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

سێ کەس نوقتەی نیزامیان هەیە، کاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە لە فەسڵی یەکەم، ماددەی دووەممان ئیلغا کرد کە هەدەفە، لەبەرئەوە پێویستە فەسڵەکە تەعاریف و ئەهداف تەنها تەعاریف بمێنێتەوەو ئەهدافەکەی لێ بکرێتەوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

انشاللە ئێوەش نوقتەی نیزامیتان هەمان شتە، بزانە سۆزان خان انشاللە چۆن جێی خۆی گرتەوە! سوپاستان دەکەم.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

كاك خليل فەرموو.

بەڕێز خليل ابراهيم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

الفصل الثاني

حق الانتخاب

المادة (4):

يشترط في الناخب أن يكون:

أولاً: عراقي الجنسية.

ثانياً: كامل الأهلية.

ثالثاً: أتم الثامنة عشرة من عمره في السنة التي تجري فيها الانتخابات.

رابعاً: مسجلاً في سجل الناخبين للمحافظة التي تجرى فيها الانتخاب ووفقا لأحكام هذا القانون والتعليمات التي ستصدر من الهيئة.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

كاك دلێر فەرموو.

بەڕێز دلێر محمد شريف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە وەکو لیژنەی یاسایی هیچ تێبینیمان نیە، کۆمەڵێك پرنسیپی سابتیان لەسەر ئەوە هەڵبژاردووە بۆ هەرکەسێ کە خۆی هەڵدەبژێرێ.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

كاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لە لیژنەی ناوخۆ پشتگیری لە ناوەڕۆکی ماددەکە دەکەین.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

د.هاله فەرموو.

بەڕێز د.هاله سهيل وادی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

(ثانيا و ثالثا) ئەگەر دەمج بكرێت باشترە، لەبەرئەوەی مەسەلەی تەمەن بەشێكە لە ئەهلیەت، (كامل الاهلية واتم الثامنة عشرة من عمره)، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

كاك عادل فەرموو.

بەڕێز عادل محمد أمين:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

وەڵڵا من تێبینیم لەسەر كوردیەكە هەیە، هەڵبژێر بكرێتە دەنگدەر باشترە، پێشنیارێكم هەیە ماددەی 4 و 5و 6 باسی دەنگدەر و موڕەشەح دەكات، من پێم باشە ئەوە لە فەسڵێك بەناوی (شروط الناخب وشروط المرشح)، یەعنی بە فەسڵێك ئەو ماددانە ڕیز بكەین لەژێر ئەو ناونیشانە.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

كاك سعدالدين فەرموو.

بەڕێز سعدالدين عبدالله مولود:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

مولاحەزەم لەسەر (ثالثا) هەیە، (أتم الثامنة عشرة من عمره في السنة التي تجري فيها الانتخابات)، بەخۆی ئەو (اتم) لە سیغەی قانونی (اكمل)یە، لە قانونی عیراقیش هەر ئەوە هاتووە، (أكمل الثامنة عشرة من عمره في الشهر التي تجري فيها الانتخابات) نەك (فی السنة)، چونكە ئیحتیمالی هەیە ئەگەر لە سەنە بێت نەقس دەكەوێت و ئیشكال دروست دەبێت ئایا، داخل بكرێت لە سجلی ناخبین یان داخل نەكرێت، ئەوە ئیشكالەكە لێرە، لە (رابعا) (مسجلا فی سجل الناخبين)، ئەوە لە كوردیەكەش هەتا تەرجومەكەی بە ڕەكیكی كراوە، (أو)نووسراوە كە (أو) نیە (لەو)ە، یەعنی لەو پارێزگایەی، لە عەرەبیكەش (لام)یكی دەوێت، (مسجلاً في سجل الناخبين للمحافظة التي تجری فيها الانتخاب)، لەگەڵ ڕێزم.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

كاك ئارام فەرموو.

بەڕێز ئارام رسول مامند:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەشی دووەم: مافی هەڵبژاردن، ئەگەر تەماشای بكەین ماددەی 5 باسی مەبدەئەكان دەكات، مەبدەئ پێش مەرج دێت، بۆیە من پێم باشە ماددەی پێنجەم بگوڕازرێتەوە بۆ پێش ماددەی چواردەم، سەرەتا مەبدەئەكان باس بكرێت ئینجا مەرجەكان، دووەم: لە ماددەی 4 بڕگەی 2 شیاوی تەواوی هەبێت، بەڕاستی من نازانم پێم وایە ئەمە مەتاتیە و دەتوانی زۆر تەفسیلاتی بۆ بكەی، دەنگدان پرنسیپێكە و مافی هەموو هاوواڵتیەكە ئیتر شیاوی تەواوی هەبێت من تێی ناگەم، پێم وابێ لێرەدا جێی نابێتەوە، چونكە ئەگەر

شیاو لە ڕووی تەندروستیەوە بێت ئەوە خاوەن پێداویستیە تایبەتیەکانیش دەتوانن و مافی دەنگدانیان هەیە، ئیتر نازانم ئەگەر ڕوونکردنەوەیەکمان لەوە بدەنێ من پێم وایە شیاوی تەواو لێرە جێی نابێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك جعفر فەرموو.

بەڕێز جعفر مصطفی معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تێبینیەکەم لەسەر بڕگەی 3یە، خۆی لێرە نووسیومانە ئەگەر چاکی نەکەین، دەبێت 19 ساڵ دەنگ بدات بەڕاستی، چونکە دەڵێت 18 ساڵی لە تەمەنی تەواو کردبێت، دەبێت 19 ساڵ دەنگ بدات، ئێمە دەڵێین 18 ساڵ دەنگ بدات، ئەگەر ئەو (تەواوی کردبێت) لابېرێت چاکە بکرێتەوە بە 18 ساڵیەکە باشترە نەك 19 ساڵ، بڕگەی 3 کە 18 ساڵی لە تەمەنی تەواو کردبێت دەچێتە 19 ەوە ئینجا حەقی هەیە، ئەگەر ئەوە لابرێت بە 18 ساڵ حەقی دەنگدانی دەبێت نەك 19 ساڵ.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموون رەئیتان لیژنەی یاسایی و لیژنەی ناوخۆ، کاك خلیل فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

د.هاله باسی دەمجی ئەهلیە و کامل ئەهلیە کرد، مولاحەزەی کاك ئارامیش لە کوردیەکە نازانم ئەو مەعنایە نادات شیاوی هەیە مەبەست لێرە نیە، ئەمە موستەڵەحێکی قانونیە و کامل ئەهلیە، کە کاملی ئەهلیە ئەوەیە کە مەحجور نەبێت، سەفیە نەبێت، مەعتوە نەبێ، جونحە و جینایەتێکی وای نەبێت حقوقی لێ بسێندرێتەوە بە قانونێك، یەعنی ئەوە باسی ئەو مەوزوعانەیە، نەك باسی شتی تر، ئەوەی مەلا سعدالدین کە دەڵێت بیکەینە ئەکمەلە، لە قانون (اکمل و اتم) هەردووکی وەکو یەکە لەڕووی لوغەویەوە، وە لەوەی عیراق ئەو نوسخەیی لەلای ئێمەیە (أتم)یە نەك (أکمل)، هەرچەندە لە قەوانینی ئینتیخاب لە دوەلی عەرەبی هەمووی لەلام هەیە هەرسێ موستەڵەح، (بلغ و اکمل و اتم) هەیە، یەعنی دەمێنێتەوە مەعناکەی کە گوتت (بلغ) مەعنای 18 ساڵ بێت، کە گوتت (أکمل) لازمە تەواوی کردبێت، ئەو ڕۆژەی ئینتیخاب دەکات لازمە ئەوە 18ی تەواو کردبێت، مەبەستم ئەوەیە کە کەلیمات هەیە لەڕووی قانونی و لەڕووی لوغەوی ئیشکالمان نیە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك جمال فەرموو.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەر بۆ تەئکید بۆ قسەکانی کاك خلیل تەبیعی جاران دەیتوانی 18 ساڵی تەواو کردبایە ئینجا دەیتوانی دەنگ بدات، ئێستا لەو ساڵە مەسەلەن بڵێین هەڵبژاردن لە مانگی 5 دابکرێت، لە مانگی 8، لە مانگی 10 هەر مانگێك لەو ساڵە ئەو شەخسە ببێت بە 18 ساڵ بۆی هەیە دەنگ بدات، بە پێی یاسای تازە، نەخێر دەڵێت لەو ساڵی کە هەڵبژاردنی تیادا دەکرێت، مەسەلەن لەو ساڵە کە هەڵبژاردنی تیا دەکرێت من 2009 لە هەر ڕۆژێك لە 2009 دا 18 ساڵی تەواو بکات ئەو شەخسە بۆی هەیە کە دەنگ بدات.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵاڵ سەبارەت ئەو سیاغەی کە ساڵ بکرێتە مانگ ئەوەی گوتراوە (فی السنة التی تجری فیها الانتخابات) بەڕاستی ئەوە داواکاری کۆمسیۆنی باڵای سەربەخۆی هەڵبژاردنەکانی عیراق بوو کە گوتیان ئەوە داخل بکەن قانونی تەرە، دووەم: مەسەلەی کامل ئەهلیە ئەوەی کاك خلیل باسی کرد فەرقی هەیە لەگەڵ تەمەنەکە، مەسەلەی ئەهلیە هەر ئەوە نیە تەمەنی بگاتە 18 ساڵ، هەندێك مەرجی تریشی هەیە، ئیرادەی هەبێت و سەفیە نەبێ و مەرجی قانونی دارێژراون، جگە لەوە عەقڵیەتی تەواو بێت، توانای بڕیاری هەبێت، یەعنی ئیرادەی کامل بێت، کاك ئارام باسی ئەوە دەکات ماددەی 4 و 5 بگۆڕدرێت، بەڕاستی ئێمە وەکو ئەو برادەرانەی کە سیاغەی ئەو یاسایەیان کردووە پێمان وا بوو کە جارێ ناخب دەبێت مەرجەکانی چیە؟ ناخبەکە دەست نیشان بکرێت ئەوجا مافەکانی تر، جۆریەتی تەسویت و مەسەلەی تەسویت بە وەکالە و ئەوە پاش ئەو ماددەیە دێت، مەسەلەی (بلغ الثامنة عشرة) یان (أتم الثامنة عشرة) بەڕاستی لە یاساکانی عیراق هەمووی (أتم الثامنة عشرة)یان (أتم ثلاثین من العمر)، ئەگەر بیکەینە (بلغ الثامنة عشرة) یان (بلغ الخامسة والعشرین)، 24 ساڵ بێت، 17 ساڵی دەگرێتەوە، 17 ساڵ و 1 ڕۆژ یەعنی 18 ساڵی دەگرێتەوە، بۆیە دەبێت بڵێین (أتم)، لەگەڵ ڕێزم.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

بۆ حەسمی ئەوە، وەکو لە قانونی پەرلەمان دا هاتووە (أکمل الثامنة عشرة من عمره)، بەبێ ساڵەکە، ساڵی پێویست ناکات، چونکە ئەغلەبی خەڵك ڕۆژ و مانگی دیار نیە، لە 7/1 ەوە حیساب دەکرێت، (أکمل) ئەوە موفەوەزیە دەتوانی بیکاتە ناخب یان نا (أکمل الثامنة عشرة من عمره)بە بێ سەنەکە وەکو ئەوەی قانونی پەرلەمان، بلغ بۆ ئەوە نابێت، (بلغ) دەبێتە 17 ساڵ، کاك جمال فەرموو.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کە کۆمسیۆن هاتنە لای ئێمە باسی ئەوەیان کرد کە ئەو قانونە گۆڕینی تێدا کراوە، بۆیە ئێمە ماوەیەکی زۆرە ئیش دەکەین لەو موزوعە بۆ ئەوەی ئەو کەسانەی لەم ساڵە ببنە 18 ئەوە قانونەکە لای ئەوانە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

واتە (أكمل الثامنة عشرة من عمره)، بەبێ تەفسیلەکەی پێشوو وەکو قانونی پەرلەمانیش وایە، کامل ئەهلیەکە تەواوەو شەرحی کرد کاك خلیل موستەڵەحێکی قانونیە و تەواوە، کاك سالم فەرموو.

بەڕێز سالم محمد علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر سەنە ژی ڤەکە گەلەك ژی مەحروم بە، وەکی رەئیا کاك جمال قاسمی بزەبت یا دروستە، ئەگەر سەنە رابت ئەوێ هەیڤا فەرەزەن ئینتیخابات هەیڤا 7 دێنە کرن، بەس ئێك لە هەیڤا نەهە ژی ببێتە 18 ساڵی وژی شەمل کرد، ئیجا ئەگەر سەنە ڕابوو ئەو شەمەل نابی، سەنە بمینێت باشترە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

دەزانی چیە ئێمە قانونی پەرلەمانمان وا نووسراوە (أكمل الثامنة عشرة من عمره) ئەوەی دەنگ دەدات عەینی مافە و عەینی ئینسانە، دەکرێت لە پەرلەمان قانونێکی بۆ دەربکەی ئەهلیەتەکە لە 18 کەمتر بێت و ناکرێت، چۆن نووسراوە دەبێت وا بێت، دواتر لە هەموو دونیا دا دەڵێت 18 ساڵ دەبێت تەواو بکات، حەقی دەنگدان حەقی خۆ تەرشیح کردن، لەبەرئەوە ئەکمەلەکە باشترە، ئێوە لە یەك شتدا لێتان تۆزێ تێکەڵاوی بووە، ئێمە لە بۆ گەنجان گوتمان بلغ ئەو وەختە ئەو موشکیلەیەمان نیە 24 بێت یان 25 بێت، بۆ ئەوەی ئەوەی یەك ڕۆژیش داخلی 25 ی بووبێت حەقی ئەوەی هەبێت، 24 هکە فەرقی هەیە، ئێستا لە هەموو ستانداردێکی دونیادا ئەهلیەتەکە تەواو نابێت تا 18 ساڵی تەواو نەکات، لەبەرئەوە بەلەغەکە ناکرێت لێرە، وەکو قانونی پەرلەمانی لێ بکەن و تەناقوزیش نەبێت، کاك دلێر فەرموو.

بەڕێز دلێر محمد شریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر ئێمە (أكمل) نەنووسین لەو حاڵەتەدا تەحدیدی نەکەین، کەواتە ئێمە دەبێت فەقەرەی 2 لابدەین، چونکە کە گوتمان کامل ئەهلیە دەبێت 18ی تەواو کردبێت، ئەوە ئەهلیەی قانونیە و قانونیەن ئێمە ناتوانین لە نەسێك لێرەدا موخالەفەی کۆمەڵێك نسوسی تر بکەین، ئەوە حەقی وجوب و حەقی ئادایە، حەقی تەسەروفە..... .

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاکە موناقەشەی زۆر کرا، زۆر سوپاس، ئێستا ئەوە کامل ئەهلیەکە دەمێنێتەوە وەکو خۆی و (أتم) دەبێتە (أكمل الثامنة عشرة من عمره)، ئەوەی تر شەتب دەکرێت، دەیخەمە دەنگەوە کێ لەگەڵیەتی دەستی بڵند بکات تکایە؟ فەرموون، کێ لەگەڵ دانیە؟ بەس کاك ئارام، بە زۆرینەی دەنگ قبوڵ کرا، بۆ ماددەی دواتر، ماددەی 5 کە بووەتە ماددەی 4 کاك جمال فەرموو.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی چوارەم:

یەکەم: هەڵبژاردن مافی هەموو هاوواڵتیەکە کە ئەو مەرجانەی لێ بێتە دی کە دەقیان لەم یاسایەدا هاتووە.

دووەم: هەر هەڵبژێرێك مافی خۆی دەگرێتە بەر لە دەنگدان بە شێوەیەکی ئازادانە و راستەوخۆ و بە نهێنی و بە تاکەکەسی.

سێیەم: دەنگدان لە ڕێگەی بریکارەوە نابێت.

چوارەم: دەنگدان مافی تاکە کەسی و نهێنیە.

پێنجەم: هەڵبژێر یەك دەنگی هەیە لە یەك هەڵبژاردن دا و نابێت زیاتر لە جارێك دەنگ بدات.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك خلیل فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة (5):

أولاً: الانتخاب حق لكل مواطن ممن توافرت فيه الشروط المنصوص عليها في هذا القانون .

ثانياً: يمارس كل ناخب حقه في التصويت للأنتخاب بصورة حرة ومباشرة وسرية وفردية .

ثالثاً : لا يجوز التصويت بالوكالة.

رابعاً: التصويت شخصي وسري.

خامساً: للناخب صوت واحد في الانتخاب الواحدو لا يجوز ان يدلي به أكثر من مرة .

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك دلێر فەرموو.

بەڕێز دلێر محمد شریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەردوو لیژنەی ناوخۆ و لیژنەی یاسایی لەگەڵ ماددەکەین.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کوێستان خان فەرموو.

بەڕێز کوێستان محمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵڵا من دوو مولاحەزەم هەیە، هەرچەندە ملاحەزەی یەکەم زۆر باس کرا، بەڵام ئەمڕۆ ناکرێت ئەومولاحەزەیە دووبارە نەکرێتەوە، بەڕاستی ئەمە بەشێوەیەك خراپە هەندێك بڕگەی تیایە من هەر لێی تێ ناگەم و وا هەست دەکەم کوردی نیە، مەسەلەن بڕگەی یەکەمی ئەمە ئەگەر موقارەنەی بکەی لەگەڵ عەرەبیەکەی وا هەست ناکەی ئەم خاڵی یەکەمە کوردیە، ئێمە +وشەیەکمان هەیە دەڵێت ئەم مەرجانەی تیا بێت، ئەم مەرجانەی هەبێت، نازانم (ئەم مەرجانەی لێ بێتە دی)یە یەعنی چی؟ لێ بێتە دی لەوە دەچێت بڵێی جلی لێ بێت! یەعنی زۆر ناشیرینە ئەم کوردیە زۆر لە قاڵب دراوە، کە پێویستە هەمووی سیاغە بکرێتەوە،مولاحەزی دووەمم پێم وایە 2 و 4 دەکرێت بکرێت بە یەك خاڵ ، 2 و4 یەك شتە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

گوڵناز خان فەرموو.

بەڕێز گوڵناز عزیز قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش هەمان تێبینیم هەیە 2 و 4 بکرێت بەیەك، لە پێنجەم دا هەڵبژێر یەك دەنگی هەیە لە یەك هەڵبژاردن داو نابێت زیاتر لە جارێك دەنگ بدات، ئەوە خۆی ڕێوشوێنەکەی وا گیراوەتە بەر کە یەك جار دەنگ بدات، چونکە لە لیستەکە کە ناوەکەی ئیشارەتی پێدراوە و ناتوانێت جارێکی تر دەنگی بۆ بداتەوە، من ئەوەش بە زیادە دەزانم، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵڵا منیش مولاحەزەکەم لەسەر خاڵی 2 و 4 بوو باسیان کرد منیش دەمەوێت کە نالێم بکرێت بە یەك، پێم وایە هەر لاببرێت، لەبەرئەوەی لە دووەم دا باسی لە سڕی و فەردی کردووە، لە چوارمیش دا باسی شەخسی و سڕی کراوە، شەخسی هەر فەردیەوە و سڕیکەش تیکرار کراوەتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك طلعت فەرموو.

بەڕێز طلعت خضر سیف الله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە بڕگەی 2 (حقه في التصويت للأنتخاب بصورة حرة ومباشرة وسرية وفردية)، پرسیارێکم لە لیژنەی یاسایی هەیە ئەوانەی کە نەخوێندەوارن دەنگدانی ئەوان چۆن دەبێت؟ لەگەڵ ڕێزم.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

كاك حاتم فەرموو.

بەڕێز حاتم محمد جان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو بۆچوونانەی کە گوتران هەر ئەوانە بوون، لێرە من ئیشارەتێك بە شتێك دەدەم بڕگەی 2 و 3 و4 و 5 زۆربەیان هاوشێوەی یەکن، جا بۆیە ئەگەر ئەو بڕگەیەی 3 و 4و 5 لە بڕگەی دووەم دا کۆبکرێتەوە بەم شێوەیە دەتوانێ مەعناکەی بدات، وەکو هەلبژێردرێت مافی خۆی دەگرێتە بەر، بە دەنگدان بە شێوەیەکی ئازادانە و ڕاستەوخۆ و بە نهێنی و بە تاکەکەسی دەتوانێ یەك دەنگ بدات کە ڕاستەوخۆ بەشدار دەبێت و نابێت لەڕێگەی بریکارەوە بێت، ئەوە کۆتایی بە سێ بڕگەکەی تر دەهێنێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

زۆر سوپاس قسەکانم کوێستان خان کردی.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

كاك شێخ الله فەرموو.

بەڕێز شێخ الله ابراهیم شێخ الله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵڵا منیش هەمان تێبینیم هەیە لەسەر بڕگەی 2 و 4، بڕگەی 4 دەم پێ زیادە، لەبەرئەوەی پێم وایە تیکرارە، پشتگیری لە ڕەئی برادەرانی پێشوو دەکەم کە باسیان کرد، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

چرۆ خان فەرموو.

بەڕێز چرۆ علی حمه امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە هەمان شێوە منیش هەمان مولاحەزەم هەبوو، خاڵی چوارەم زیادەیە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

نسرین خان فەرموو.

بەڕێز نسرین حمه صالح :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەکانی من کرا، دەنگدان لە مافی تاکەکەسی نهێنیە، ئەوانەی کە نەخوێندەروان هەندێك کەسیان داناوە لە شوێنی هەڵبژاردنەکە کە بۆیان پڕبکەنەوە، ئەو کەسەی بۆی پڕدەکاتەوە خۆی سەر بە چ شوێنێك بێت ئەو دەنگەی بۆ دیاری دەکات، چونکە ئەو نەخوێندەوارە نازانێ.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

زۆربەی زۆری ئەو ئەندامانەی کە قسەیان کرد، داوا دەکەن 4 ئیلغا بکرێت، لیژنەی یاسایی و لیژنەی ناوخۆ رەئیتان لەسەر ئەو مولاحەزاتانە؟ کاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو برادەرانەی ئەو یاسایانەیان سیاغە کردووە، بەڕاستی ئێمە تەنها عەرەبیەکەمان سیاغە کرد، نوسخەی کوردیەکە درایە شارەزایان، لیژنەی قانونی و شارەزایانی پەرلەمان ئەوان تەرجومەیان کردووە، ئێمەش وەکو لیژنەی ناوخۆ زۆر تێبینیمان هەیە، هەروەکو لە ڕاپۆرتی خۆشمان هاتووە لەسەر نوسخە کوردیەکە، بۆیە نوسخە عەرەبیەکە پێشنیار دەکەین ببێتە ئەساس، نوسخە کوردیەکە دەبێت پێیدابچینەوە، ئەوەی دووەمیان زۆربەی برادەران و کوێستان خان، کاك شێخ الله و چرۆ خان و گیلاس خان و سۆزان خان باسیان کرد، ئەوەی 2 و 4 ئێمەش پێمان وایە فەقەرەی 2 خاڵی 4 یش دەگرێتەوە، ئەگەر 4 ئیلغا بکرێت، ئەوەی کاك تەڵعەت باسی کرد بەڕاستی ئەوەی نەخوێندەوارە لە ماددەکانی تر عیلاج کراوە، لەلایەنی ئینتیخابیش ئەگەر یەکێك بێت پێچەوانەی رەغبەتی ئەو نەخوێندەوارە دەنگ بدات، سزای بۆ داندراوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کەواتە بە نیسبەت مولاحەزەکەی کوێستان خان، عەرەبیەکە ئەساس دەبێت کوردیەکە چاك دەکرێتەوە، هەردوو لیژنە موافقن فەقەرەی 4 ئیلغا بکرێت، دەیخەمە دەنگەوە کێ لەگەڵ ئەوەیە دەستی بڵند بکات تکایە؟ فەرموون، کێ لەگەڵ دانیە؟ بە کۆی دەنگ فەقەرەی 4 ئیلغا کرا، ماددەکە بە بێ فەقەرەی 4 دەیخەینە دەنگەوە بە تەلسەلسولی تازەوە، کێ لەگەڵیەتی دەستی بڵند بکات تکایە؟ فەرموون، کێ لەگەڵ دانیە؟ ب کۆی دەنگ ماددەی 4 قبوڵ کرا، بۆ ماددەی 5 کە ماددەی 6 بووە ماددەی 5 کاك جمال فەرموو.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەشی سێیەم

مافی خۆ پاڵاوتن

ماددەی 5

یەکەم: ئەوەی خۆی دەپاڵێوێت بۆ ئەندامیەتی ئەنجومەنەکان دەبێت ئەم مەرجانەی لێ بێتە دی.

1- دەبێت عیراقی بێت و شیاوی تەواوی هەبێت و تەمەنی گەیشتبێتە 25 ساڵ لە کاتی خۆ پاڵاوتنی دا.
2- دەبێت بڕوانامەی ئامادەیی یان هاوتاکەی بەلایەنی کەم هەبێت بۆ پاڵێوراوانی ئەنجومەنەکانی پارێزگاکان و ئەنجومەنەکانی قەزاکان و بڕوانامەی بنەڕەتی یان هاوتاکەی هەبێت بۆ پاڵێوراوانی ئەنجومەنە خۆجێیەکان و ناحیەکان.
3- دەبێت ژیاننامە و ناوبانگ و ڕەوشتی باش بن و حوکم نەدرا بێت بە تاوانێك یان کەتنێکی ئابڕووبەر.
4- دەبێ لە ڕۆڵەکانی یەکە کارگێریەکە بێت بە پێی تۆماری باری شارستانی یان بە شێوەیەکی بەردەوام لێی نیشەجێ بێت بۆ ماوەیەك لە 10 ساڵ کەمتر نەبێت، نیشتەجێ بوونەکەشی بۆ مەبەستی گۆڕینی دیمۆگرافی نەبێت.
5- نابێت لە کەسەکانی هێزی چەکدار یان دەزگاکانی ئاسایش بێت.
6- نابێت بەشداری لەو تاوانانەدا کردبێت کە ڕژێمی بەعس لە هەرێمدا نەخشەی بۆ کێشابێت یاخێ بەجێ ی کردبێت.
دووەم: هەر هاوولاتیەك ئەم مەرجانەی لە بڕگەی سەرەوەی تیا بێت مافی خۆ پاڵاوتنی هەیە.
سێیەم: پاڵێوراوەکان دەکەونە بەر حوکمی ڕاستاندنی دەستە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك خلیل فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

الفصل الثالث

حق الترشيح

المادة (5):

اولاً: يشترط في المرشح لعضوية المجالس مايلي :

1. ان يكون عراقيا كامل الاهلية بلغ الخامسة والعشرين سنة من عمره عند الترشح .
2. ان يكون حاصلا على الشهادة الاعدادية او مايعادلها على الاقل بالنسبة لمرشحي مجالس المحافظات والمجالس المحلية للاقضية وعلى الشهادة الاساسية او ما يعادلها بالنسبة لمرشحي المجالس المحلية للنواحي .
3. ان يكون حسن السيرة والسمعة والسلوك وغير محكومة بجناية او جنحة مخلة بالشرف .
4. ان يكون من ابناء الوحدة الادارية بموجب سجل الاحوال المدنية او مقيما فيها بشكل مستمر لمدة لاتقل عن عشر سنوات على ان لاتكون اقامته لاغراض التغير الديموغرافي .
5. ان لايكون من افراد القوات المسلحة او المؤسسات الامنية .
6. ان لايكون مشتركا في الجرائم التي خطط لها او نفذها او ارتكبها النظام البعثي في الاقليم .

ثانياً: لكل مواطن تتوفر فيه شروط الترشيح الواردة في الفقرة اعلاه من هذه المادة حق الترشح.

ثالثاً: يخضع المرشحون لمصادقة الهيئة.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە هەردوو لیژنە پشتگیری لە ماددەکە دەکەین، لێرە تەقریبەن زۆربەی هەرە زۆری ماددەکە دووبارەیە لەگەڵ ئەو مەرجانەی کە لە یاسای پارێزگاکان هاتووە، یەك تێبینم هەیە ئەویش لە بڕگەی 6 (ان لایکون مشترکا في الجرائم التي خطط لها او نفذها او ارتکبها النظام البعثي في الاقلیم)، ئێمە لە یاساکەی تر (للاقلیم)مان لاداوە، لەگەڵ ڕێزم.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

پێش ئەوەی دەنگ بۆ ئەوە بدەن، ئەو شەشە خۆی باسی کرد دەبێت فی الاقلیم لابچێت، چونکە یەکەم شت هەموو جەرائیمێك کە بەرامبەر هەموو میللەتی عیراق کرابێت، ئەوە جەرائیمە نابێت قبولّ بکرێت، دووەمیش ئیقلیم کەرکووکیش دەگرێتەوە، بۆیە (فی الاقلیم) لابچێت هەر کەسێك لەو تاوانانەی بەشداری کردبێت حەقی ئەوەی نەبێت، هەروەها (ثانیا) زیادە، لەبەرئەوەی تۆ لە ئەوەڵەن نووسیوتە (یشترط فی المرشح لعضویة.....)، بۆیە داوا دەکەم ئەوە شەتب بکرێت، بێجگە لەو دوو مولاحەزەیەی کە من گوتم کێ قسەی هەیە؟ کاك دلێر فەرموو.

بەڕێز دلێر محمد شریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من بەڕاستی تەنها لەسەر تەمەنەکە تێبینیم هەیە و پێشنیارە، پێم وایە وەك مافێکی کەسی هەموو کەسێك حەقی ئەوەی هەیە دەنگ بدات و خۆی هەڵبژێرێ کە هەرئەوەندەی ئەهلیەی تەواوی هەبێت پێم وایە حەقی خۆیەتی ئیتر خۆی هەڵبژێرێ، بە تایبەتی ئەم ئەنجومەنانە ئەنجومەنی لەسەر ئاستی شارەکانە، پێم وایە لێرە وەکو پەرلەمان نیە کە لە 25 سالّ دابندرێت، زەرورەت وایە لە 18 سالّی ئەو حەقە بدرێت بە هەموو کەسێك مافی ئەوەی هەبێت خۆی هەڵبژێرێ، خەڵك ئازادە دەنگی دەداتێ یان نا، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك احسان فەرموو.

بەڕێز احسان عبدالله قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

به حەقەت من پرسیارێك هەیە سەبارەت بە فەقەرەی 2 و تێبینیەك ژی هەیە، فەقەرەی 2 کو دبێژتن شەهادەی ئامادەیی ئان هاوتەریب هەبێت بۆ بەربژێرەکان، باشە ئەگەر لە ئەنجومەنێك چ لە ئاستی پارێزگا یان لە قەزا یان ناحیە، هەموو ئەوانەی بوونە ئەندام خەریجی ئەعدادیە بن، خەریجی کولیە لەناو دانەبیتن؟ مەرجیشە موحافز یان قائیمقام ئان مدیر ناحیە خەریجی کولیە بیتن، ئەو کاتە چون موعالەجەی ئەو مەسەلەیە دەکەن؟، دووەم: فەقەرەی 4 دەڵێت (ان یکون من ابناء الوحدة الاداریة بموجب سجل الاحوال المدنیة) لەوانەیە کابرایەك خەڵکی ئەو شارە ئەو 20 ساڵە چووە خارج ناوەکەی لە سجلی ئەو شارە نەماوە، وە ئەمەش شروتی دیکەی هەیە، حقی ویش هەیە بگەڕێتەوە بژیت بە ناوی ئەو شارە، بە تەسەوری من ئەگەر فەقەرەیەکی تریش ئیزافە بکەی (ان یکون من ابناء الوحدة الاداریة بموجب سجل الاحوال المدنیة او بموجب ای دلیل اخر)، یەعنی ئنتیمای ئەو شارەی هەبیتن، یەکێك کە لە خارج بیت 20 ساڵ حەقی خۆیەتی بێتەوە، بەناوی شاری خۆی بگەڕێتەوە، ئەگەر شتێك ئیزافە بکەین بۆ ئەوەی ئەو مافە ئەو کەس هەی بێتن، ئەو مافە بگەڕێتەوە کە ناوەکە لە سجلەکە نەماوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك ئارام فەرموو.

بەڕێز ئارام رسول مامند:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم ماددەیە لە یاسای ئەنجومەنی پارێزگاکانیش دا بە هەمان تەفاسیڵ و بە هەمان شێوە هاتووە، من تەنها پرسیارێکم لە هەردوو لیژنەی بەڕێز هەیە، هۆکاری تیکرار کردنەوەی ئەم ماددەیە لێرەدا ئایا بەس تەنها تەئکید کردنەوەیە؟ چونکە من پێم وابێ کە لە یاسای ئەنجومەنی پارێزگاکاندا هاتووە، بە تایبەتی لەوێ بۆ ئەنجومەنی پارێزگاکەیە و لەوێ جێگای باشتر بووە تا ئێرە، ئەگەر زەروریەتێکی تایبەتی نەبێت بەڕاستی پێشنیار دەکەم کەلابردرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك کریم فەرموو.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خاڵەکانم زۆری گوترا، تەنها خاڵێك ماوە، ئەویش ئەوەیە خاڵی پێنجەم کە دەڵێت (ان لایکون من افراد القوات المسلحة او المؤسسات الامنیة) وا پیشان دەدرێت کە ئەوانە بۆیان نیە بە هیچ شێوەیەك هەتا ئەگەر ئیستیقالەش بدەن، من بۆیە وای بە پەسەند دەزانم بە شێوەی موسبەت زکر بکرێت نەك بە شێوەی مەنفی، بگوترێت (أن یکون مستقلا اذا کان من أفراد القوات المسلحة أو المؤسسات الامنیة)چونکە ئەگەر ئەوانە ئیستیقالەیان دا بۆیان هەیە خۆیان تەرشیح بکەن، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

كاك رشاد فەرموو.

بەڕێز رشاد احمد ابراهيم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تێبینیم لەسەر بڕگەی 4 هەیە، کە دەڵێت (أن يكون من أبناء الوحدة الادارية بموجب سجل الاحوال المدنية) ئەوەندە کافیە لەو بڕگەیە بمێنێت، نەوەك (مقيما فيها بشكل مستمر لمده لاتقل عن عشر سنوات) ئەوە تەفسیرات زۆر هەڵدەگری، جانبە نەفسیەکەی ئەگەر موراعات بکەین، هەرکەسە و لە مەنتیقەی خۆی دیارە، ئەوانە نوخبەن لە سەر ئاستی پارێزگایە، قەزایە، ناحیە، وانیە لەسەر ئاستی هەموو کوردستان بێت و بڵێین ئەو مەجالەی بدەین، هەرکەسە لە مەنتیقەی خۆی حەقی هەبێت خۆی هەڵبژێرێت، بەوەندەی یەعنی (أن يكون من أبناء الوحدة الادارية بموجب سجل الاحوال المدنية)، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

كاك سعدالدين فەرموو.

بەڕێز سعدالدين مەلا عبدالله مولود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەکو مولاحەزە لە بڕگەی 3 (ان يكون حسن السيرة والسمعة والسلوك) ئەو سێ، چوار شتەی لەدوای یەك ڕیز کردووە، هەر ئەوها بگوترێت باشترە (ان لايكون محكوما عليه بجناية أو جنحة) هەر ئەوەندە بەسە (أن يكون معروفا بحسن السيرة)، چونکە ئەو سومعە و سلوك و موکمینە ئەوە تەغیربکرێت لە مەنتیقەیەك بۆ مەنتیقەیەکی تر، هەرکەس بە عاداتی، لە (ان لايكون من افراد القوات المسلحة او المؤسسات الامنية) لەوێ وا باشە بۆ ئەوەی ئەو ئەشکالە لابچێت بگوترێت (عند الترشيح) کە گوتت (عند الترشيح) ئەوە نامێنێت وەکو ئەو مولاحەزاتەی کە تازە باسکرا، لە 2 دەڵێت (ثانياً: لكل مواطن تتوفر فيه شروط الترشيح الواردة في الفقرة اعلاه من هذه المادة حق الترشح)، ئەوە زۆر دوورو درێژە، هەر (يجوز لمن يتوافر فيه شروط الترشيح، أن يرشح نفسه الواردة فى الفقرة اعلاه من هذه المادة)، ئەوەندە بەسە، لەگەڵ ڕێزم.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

رمزیه خان فەرموو.

بەڕێز رمزیه احمد رشید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خاڵێ دووهێ (ان يكون حاصلا على الشهادة الاعدادية) ئەڤە یا دیارە بەس، پرسیارا من ئەوە، بە نیسبەی (لمرشحي مجالس المحافظات والمجالس المحلية للاقضية وعلى الشهادة الاساسية) لێرە ئەساسیە دیاری دکات کو

شەهادە بنەڕەتیە ئان نا؟ لە کوردیا هاتیە بنەڕەتیە، دروستە، بەس ئەساسیە دەبیتە ئەساسی بنەڕەتی؟ زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك شوقی فەرموو.

بەڕێز شوقی حسین ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە یاسای پارێزگاکان لە شورتی عوزویە وا هاتووە لە بڕگەی 1 (ان یکون عرقیا کامل الاهلیة أتم الخامسة والعشرین)بەس لێرە لە بڕگەی 1 وا هاتووە (ان یکون عراقیا کامل الاهلیة بلغ الخامسة والعشرین) بۆ تەوحیدی ئەوە هەردوو یاساکە پێم باشە ئەویش بکرێتە (أتم الخامسە) بۆ ئەوەی جیا نەبێت لە یەکتری، بەنیسبەت بڕگەی 4 ەکە 10 سالّ داندراوە، هەرچەندە بۆ پارێزگاکان 10 سالّ داندراوە، بەڵام من پێم وایە 10 سالّ یەکجار زۆرە، چونکە ئەگەر بە پێی نیزامی مەوتنیش بێت لە ئەوروپا ڕەنگە بە 5 سالّ جنسیە وەردەگری لەو وڵاتە، باشە ئەوە کەسێك خەڵکی ئەو وڵاتە بێت بۆ 10 سالّ دابنیشێت؟ ئایا 10 سالّ زۆر نیە بۆ ئەوە؟ زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك شێردلّ فەرموو.

بەڕێز شێردلّ عبدالله حەوێزی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش هەر لەسەر خاڵی 5 ئەوەی ئەفرادی قواتی موسەلەحە قسەم هەیە، عادەتەن ئەوانە دەبێت لە قواتی موسەلەحە نەمابن، بەڵام مودەتیان بۆ دادەنێن لە بۆ ئەوەی مەنسبەکەیان ئیستیغلال نەکەن، بەڕای من ئەگەر وای بنووسین بڵێین (أن لایکون مستمرا فی الخدمة فی القوات المسلحة والمؤسسات الامنیة مدة لاتقل عن ستة اشهر قبل یوم ترشیحه من یوم الانتخابات)، ئەوە لە پەرلەمانیش ئەو 6 مانگە هەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عادل فەرموو.

بەڕێز عادل محمد امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تێبینیم لەسەر بڕگەی 2 بۆ بڕونامەی ئەندامی ئەنجومەن لە ناحیەکان، بەڕاستی کەمترین بڕوانامە 3ی ناوەندیە، یەعنی هەر دەکاتە خوێندەوار، شەهادەی تازەو ئەم ئەنجومەنە ئیشی بەڕێوەبردنە بەڕاستی پێویستی بە ئەوە هەیە خەڵکێك هەیە بە توانا بێت، حەق وایە ئەندامی ئەنجومەنی ناحیەش هەروەکو

قەزا دەرچووی ئامادەیی بێت، تێبینی دووەمم لەسەر بڕگەی 5 هەیە، کە لە جیاتی (المؤسسات الامنية) باش وایە بنووسن (قوی الامن الداخلی)، لەبەرئەوەی قوەی ئەمنی داخلیە، پۆلیسی مەحەلی دەگرێتەوە، ئاسایش و پۆلیسی ئاگرکوژێنەوە و پۆلیسی هاتووچۆ دەگرێتەوە، یەعنی ئەوانە هەمووی دەگرێتەوە، ئەوە من بە قانونی تری دەزانم لە جیاتی موئەسەساتی ئەمنی، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

گوڵناز خان فەرموو.

بەڕێز گوڵناز عزیز قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من هەمان رەئی کاك شوقیم هەیە و لە کاتی یاساکەشدا هەر ئەو ڕایەم هەبوو، بەڕاستی 10 ساڵ هیچ بیانوویەك نیە، لەبەرئەوە خەڵك بە ئاسانی ئێستا هاتووچۆ دەکات و بە گوێرەی ئیش و پیشەکانی شوێنی نیشتەجێ بوونی دەگۆڕدرێت، وەك ئاماژەی پێدا لە ئەوروپاش ئەو مەرجە نەسەپێندراوە بەسەر بیانیەکاندا، زۆر بیانی ئەگاتە ئەندامی پەرلەمان لەوێ، بە نیسبەت ئەو خاڵەی جەنابت گوتت بڕگەی 2 زیادەیە، من 3یش بە زیادە دەزانم، چونکە لە سەرەوە لە دوو ماددەی پێشووتر باسی ئەو شتانە کراوە، مەسەلەی هێزە چەکدارەکانیش هەق نیە ئەوانەش مەحروم بکرێن، مەرجە کە ئێستا لە کارەکەدا نەبن، خەڵکی وا هەیە پێشتر لەوێ ئیشی کردووە، بۆچی مەحروم بێ لەوەی خۆی بپاڵێوێت؟ سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

د.شکریە فەرموو.

بەڕێز د. شکریە رسول ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من بەڕاستی کۆمەڵێك تێبینیم هەیە، یەکەم: مەسەلەی تەمەنەکە کە 25 ساڵ بێت، من 25 ساڵ بە زۆر دەزانم کە 18 ساڵمان دانا، دەتوانین لە 18 ساڵەوە دایبنێین تا 25 ساڵ، دووەم: مەسەلەی شەهادە بۆ دەبێت بنەڕەتی بێت؟ کە ئەمڕۆ لە کوردستان دا دەتوانم بڵێم نەخوێندەرواری زۆر کەم بووەتەوە، زیاتر خەڵك بەرەو شەهادەی بەرز دەڕوات، ئەگەر لە جیاتی ئەوەی بڕوانامەی بنەڕەتی بکرێت بە ئامادەیی با کەمتر نەبێت لە ئامادەیی، سێیەم: دەبێت ژیانناممەو ناوبانگ و ڕەوشتی باش بێت، خۆی ئەمە بۆ جەمع نیە، ڕەوشت و ژیانناممەو ناوبانگ بۆ کەسێکە کە خۆی هەڵدەبژێرێت، نەك جەماعەتێك، ئەم سیفەتانەی کە تیا بێت، چوارەم: بۆ مەسەلەی ئەو 10 ساڵە کە داندراوە، بەڕاستی من کەسێك دەناسم کوردەو خەڵکی هەولێرەو چۆتە هۆڵەندا بە ماوەی 5 ساڵ گەیشتە پەرلەمان، زمانەکەی وا زەبت کردوو موهەندسیشە، تا ئەو 10 ساڵە زۆرە بە ڕەئی من هەر بکرێتە 5 ساڵ زۆر باشترە، پێنجەم: کە دەڵێت دەبێت حسن سیرەی باش بێت، حوکم نەدرابێت بە تاوانێك یان کەتنێك، ئەی باشە سەرۆکی پەرلەمان ئەگەر عەفویەکی عامی بۆ دەرچوو؟ کەتنێکی خراپ بوو و دوایی دەرکەوت ئەوە نیە، کە پێویستە ئێستا ئەوە خاڵێك بێت، هەتا

به نیسبەت ئەوانەی کەوا مەحکومن، من پێرێ لە جەریدەش ئەوەم خوێندەوە، زۆر دانە جار لە دەوڵەتان دا دەگەنە ئەوەی، کە ئێستا لە ئەمریکا چەندین حاڵەتی وا دەرکەوتووە کە بە خۆڕایی ئەو کەسە گیراوەن هەموو بەلگەکان کە پاش 10 ساڵ کۆکراوەتەوە ئەوە دەرنەچووە، ئەی باشە ئەگەر هاتو عەفویەکی بۆ دەرکەوت، ئەمە ئەو تاوانەیە کەوا بەخۆڕایی درابوو! یەعنی من سەرۆکی پەرلەمان سێ ساڵ لەمەوپێش شەخسێك کەسێکی دا بە گرتن، گوتی ئەمە لە جەماعەتی ڕەوتە ئیسلامیە تووندڕەوەکانە، ئەو شەخسەی ئەم کەتنەی کردبوو، بۆ 700 هەزار دینار ئەمەی کردبوو، دوای ئەوەی کەوا کەشفێکی تایبەتیان کرد بلفعل ئەو کەسە دەرنەچوو کە لەسەرئەمەیە، بۆ مەسەلەی پارە بوو، کەچی هەر لە تاوانی موخەلبی هین درا، کەواتە لێرە بەرێئە ئەو کەسە، ئەمە پاش ماوەیەك، ئەمە خاڵێکی، خاڵی دووەمیش لە ماددەی 6 هەرهاووڵاتیەکی ئەم مەرجانەی لە برگەی سەرەوەی لێ بێتەدی مافی خۆ پاڵاوتنی نیە، بە ڕەئی من هەر هاووڵاتیەك ئەم مەرجانەی سەرەوەی گرتەوە مافی خۆ پاڵاوتنی هەیە، خاڵی سێیەمیش بەڕاستی وشەی (ڕاستاندن) زۆر ئێسکی گرانە لێرەدا، پاڵێوراوەکان دەکەونە بەر حوکمی دەسەڵات، تەنها ئەو وشەیە دابندرێت (پاڵێوراوەکان دەکەونە بەر حوکمی دەستە)، جوانتریشە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

فضیله خان فەرموو.

بەڕێز فضیله رمضان سعدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تێبینیم لەسەر خاڵی 2 و 4 هەیە، ڕاستی زۆر قسە لەسەر خاڵی 2 کرا، بەس ئەوەی گرنگە دەمەوێت ئیشارەتی پێ بدەم مەوزوعی شەهادە و ئەندامی موحافەزە و قەزا، ئەندامی موحافەزە بە روتبەی مودیری عامە، شتێکی بچووك نیە، ئێمە لازمە زۆر گرنگی بە ئەو بابەتە بدەین، چونکە ئێستا ئێمە بە هەزاران کەسمان هەیە شەهادەی ماجستێر و دکتۆرای هەیە ئیستیفادە لە خیبرەی ئەوکەسانە بکەین، ئەزمەی شەهادەو ئەو تشتە نینە، یەعنی مەفروزە ئەندامی مەجلسی موحافەزەو قەزا خەریجی کولیە بێت، وە هی ناحیەکانیش شەهادی ئەعدادی هەبێت و لەوە کەمتر نەبێت، خاڵی 4 وەحدەی ئیداری زۆر کورد هەیە لە موسڵ و بەغدا بوو، پشتی 2003 هاتیە دانیشتیە لە دهۆك و هەولێر، یەعنی ئەو 10 ساڵە زۆرە خیبرەی هەیە، بەس چیە واقعی وی مەجالی نەداوە دانیشێت لە ئیقلیم، پشتی ئەو گۆڕانکاریە ئێستا دانیشتووە و هەمی شیانی و مەرجی هەیە، باشترە ئەوە نەمێنێت یان 5 ساڵ بێت زۆر باشە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك خلیل فەرموو ڕەئی لیژنەی یاسایی لەسەر ئەو تێبینیانە؟ فەرموو.

بەڕێزخلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لە قانونی موحافەزات لە فەسڵی دووەم لە چوارم باسی شروتی عوزوییەتمان کردووە، لێرەش وەکو ئەوەی هاتووە هەمووی کەلیمەی (أتم) فعلەن لەوێش ئەتەمەیە (الخامسە والعشرین) لێرە دامان ناوە (بلغ) بگۆڕین لازمە ئەوەی تریش بگۆڕین، یەعنی عەینی ئەوە هاتووە، ئەوەی کاك شێردڵ و برادەران دەیڵێن ئێمە باسی کاتی تەرشیح، باسی شروتی مورەشەحە، هەروەکو خۆی تەرشیح دەکات، ماوەیەك داندراوە لە مفەوەزیە لەم کاتە بۆ ئەو کاتە، لەو کاتە لازمە لە ئەفرادی قواتی موسەلەحە و ئەمن نەبێت، پێشی ئەو بە ڕۆژێکیش ئیستیقالەی دابێت، موهیم ئەو کاتە لەناو ئەوە دانەبێت، ئەگەر ئیستیقالەی دابێت و قەبوڵ کرابێت پێشی ئەوە تەواو حەقی ئەوەی هەیە، بە نیسبەت ئێمە ئەوی 10 ساڵ لە عەینی قانونی پێشترمان هەیە ئەو شروتەی تێدایە، مەوزوعی شەهادە بۆ ئیعدادیە و بۆ مەجلسی موحافەزات لەوێ ئەوەی بنەڕەتی بۆ ئەقزیە و نەواحی داندراوە، یەعنی وابزانم عەینی ئەو پەرلەمانە دەنگی دا بۆ ئەو شروتانە، عەینی شروتە یان لێرە هەمووی حەزف بکەین با نەبێت و لەوێ هەیە، یانیش وەکو ئەو بێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك دلێر فەرموو.

بەڕێز دلێر محمد شریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە نیسبەت مەسەلەی عەفو ئەوانە، ئەگەر کەسێك تاوانبار بوو هەتا ئەگەر عەفوش بکرێت، بەڵام تاوانەکە لەسەر ئەو تەسبیتە، یەعنی مانای ئەوە نیە ئەو کەسە نەیکردووە، یەعنی هەر حوکمەکە لەسەری هەیە، بەڵام مەعفو دەبێت بە زروفێکی جیاواز، بۆ ئەوە ئیجرائاتێکی تر، لەبەرئەوە یەکێك دەبێت لەوانەی کە لە شەرتی ئینتیخاب و خۆ هەڵبژاردن شمولی نەکات.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك جمال فەرموو.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە نیسبەت ئەو برادەرانەی باسی دەرەوەیان کردو گوتیان لەوێ بە 5 ساڵ خەڵك دەبێت بە مواتن، مواتن بوون جیاوازە لەوەی کە خزمەتی خەڵك، عادەتەن تۆ دەتوانی بە 5 ساڵ ببی بە مواتن، بەڵام بە 5 ساڵ نە لوغەی فێردەبی، نە شارەزای شارەکان دەبی، نە عادات فێردەبی، نە ئاگات لە مەسالحی خەڵك هەیە، لەبەرئەوە بە هیچ شێوەیەك بە 5 ساڵ بۆت نیە خۆت هەڵبژێری، ئەوە لە دەرەوە، بە نیسبەت ئێرە کە سیستەمێکی وا دادەندرێت کە 10 ساڵ بێت، ئەو 10 ساڵە بۆ ئەوەیە ئەو کەسەی لەوێ هەر بۆ شارەزا بوون نیە، دەبێت خیبرە پەیدا بکەی، مەشاکلی ئەو کۆمەڵگای چیە؟ پێویستە بزانی چیان بۆ بکات؟ چۆن خزمەتیان بکات؟ چۆن بە پیریانەوە بچێ؟ شارەزای تەواوی وەزعەکە بێت، لەبەرئەوە حیکمەتێکی تیایە

ئەو 10 ساڵە، ئەو 10 ساڵە حیکمەتێکی باشی تیایە بۆ ئەوەی کە بتوانرێت کەسانێك هەڵبژێردرێن بتوانی پڕاوپڕ خزمەتی ئەو خەڵکە بکات لەو ناوچەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

نوقتەی نیزامیت هەیە، انشاللە نوقتەی نیزامی نیە! سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کاك جمال قاسم حەق نیە خۆی بخاتە هەڵەی واوە! ئەندامی پەرلەمانی هۆڵەندا ئەم ساڵ سوێندی یاسایی خوارد تەمەنی 21 ساڵە و 6 ساڵە لە هۆڵەندایە..... .

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

نوقتەی نیزامی نیە، فەرموو دانیشە، وەڵاڵ انشاللە یەکەت دەرنەچوو! قسەکەت ڕاستە، بەڵام نوقتەی نیزامی نیە، ئەوە شەرحێکی کە کردی، ئەوەڵەن هەندێك جار هەندێك شت باس دەکەین ئەوە موحافەزەیەکە، جارێ ئەوەڵەن بەینی هەولێر و سلێمانی و دهۆك وە انشاللە کەرکووکیش لە ئاییندەیەکی نزیك دا فەرقێکی جیاوازی نیە لە کەڵچەر و لە تێگەیشتن و شارەزا بوون، دووەم: ئەو مولاحەزاتانەی کە درا بە نیسبەت خاڵی 2 لە (أولا : شهاده الاساسیه) ئەگەر بکرێت ببێتە (شهاده المرحله الاساسیه)، بۆ ئەوەی تێ بگەیەندرێت کە دەکاتە متەوستە، یەعنی سیستەمەکە گۆڕاوە، ئیبتدائی و سێ ساڵەکەی تر کە مەرحەلەی ئەساسیە، ببێتە (شهاده المرحله الاساسیه)، پێنجەم: ئەوەی کاك شێردڵ ئاماژەی پێی کردئەگەر ئیزافەی ئەوە بکرێت، ئەگەر برادەرێکی تریش کاك شوقی و کاك کریم و کە موئەسەساتی ئەمنی بکرێتە (قوی الامن الداخلی)، کەواتە 5 ئەگەر بکرێتە (أن لایکون من أفراد القوات المسلحة أو من القوی الامن الداخلي عند ترشحه).

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك شێردڵ فەرموو.

بەڕێز شێردڵ عبدالله حەوێزی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوە بۆچی داندراوە؟ ئەوە تەرەشوحی پێ ناوێت بنووسی، چونکە ئەوە خۆ موەزەفی تریش وان، بەڵام ئەوە لە بۆ ئەوەیە کە مەنسەبەکە ئیستغلال نەکات، لەبەرئەوە مودەتێکیان داناوە، 6 مانگ پێش ئەوەی ئیستیقالەی کردبێت یان نەما بێت، هەر لەبەرئەوەیە، من گوتم ئەگەر بڵێین (أن لایکون مستمرا فی خدمة القوات المسلحة أو المؤسسات الامنیة مدة لاتقل عن 6 أشهر قبل یوم ترشیحه).

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە دەقیقیە کاك شێردڵ، من لەگەڵتم، سیغەی قانونی پەرلەمان ئەگەر وابێت، با ئەوەش وابێت، ئەوەی خاڵی 4 (أن یکون من ابناء)، فعلەن ئەوەی 10 ساڵەکە، ئیعرتازیان هەبوو کاك شوقی بوو دواتریش شکریە خان ئەخیرەنیش سۆزان خانیش چاکی کردەوە بەو مولاحەزەی کە دای و نوقتەی نیزامی نەبوو، بەڵام مولاحەزەیەکی باش بوو، دوایەش ئەو پارێزگاریانە لێك نزیکن، یەعنی 5 ساڵ لە حێگایەك موقیم بێت و دوایەش بەشی ئەوەندە دەکات کە متمانەی هەبێت و لە ناو قائیمەیەك دابێت کە خەڵك دەنگی بۆ بدات و بتوانێ خزمەتی شارەکە بکات، پێم وایە ڕەنگە 5 ساڵ لێرە بەس بێت، بۆیە ئەگەر موافەقەت بکەن، لەوێ لە قانونی موحافەزات هاتووە، قەیناکە ئەگەر شتێکی زەرەری بوو لەوێ تەعدیلی دەکەین، ئەگەر موهیم نەبوو تەعدیلی ناکەین، ئەوە تازەترە جێی وی دەگرێتەوە، ئەگەر نا وەکو سۆزان خان دەبێت جوابەکەم، فەرموو نازناز خان.

بەڕێز نازناز محمد قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆ ئەوەی تووشی ئەو کێشەیە نەبین، لە فەقەرەی یەکەم دەڵێت (دەبێت لە ڕۆڵەکانی یەکە کارگێڕیەکان بێت بە پێی تۆماری باری شارستانی) کەواتە ئەوە لێرە مانای ئەوەیە شەرت نیە 10 ساڵ لەوێ بێت، چونکە ئیتر ئەوە هەوێەی ئەحوالی شەخسی هەیە و سەر بەو موحافەزەیە... .

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

عەفوم دەکەی ئەوە وا نیە، ببورە ئەوە مەبەستی ئەوە نیە، ئەوە ئەوەیە کە یەکێك با بڵێین خەڵکی سلێمانی بێت بە پێی دەفتەر نفوس و ئەوانە، بەڵام نیشتەجێی هەولێر بێت و بۆی هەیە ببێتە ئەندام، بۆی هەیە ببێتە ئەندامی ئەنجومەنی پارێزگای هەولێر، ئەگەر چی دەفتەری نفوسەکەی یان هینەکەی یان خەڵکی سلێمانی بێت و یان، خۆی عەکسەکەشی ئەگەر خۆی تەرشیح بکات، فەقەرەی یەکەم (شهادە المرحلە ألاساسیە)، مەرحەلەکەی بۆ ئیزافە بکرێت، ئەوە لە (ثانیا)، (بلغ) بمێنێت زۆر ڕاستە لەبەرئەوەی لە بۆ پەرلەمان نووسیمان بەلەغە، مەبەستمان لەوە بوو کە 24 ساڵ و ڕۆژێك بۆی هەیە خۆی هین بکات، لەپەرلەمان وامان لێ کرد، ئەمە ڕاستژە بۆ پەرلەمان کە بۆ گەنجان تەمەنمان کەم کردەوە لە 30 ساڵ بۆ 25 ساڵ موناقەشەی زۆرمان کردو کردمانە بلغ بۆ ئەوەی 24 ساڵ و ڕۆژێکیش بێت بیگریتەوە، لێرەش ناکرێت بۆ ئەنجومەنی پارێزگاکان سااڵێك زیاتر بێت، بەلەغەکە ڕاستژە، ئەوەش چاك بکەنەوە، خۆشتان واتان نووسیوە، پێم وایە زۆریش تەناقوز نەبێت 10 ساڵەکەش باب و جوابی تێدایە، ئەگەر سەحبی ناکەنەوە 10 ساڵەکە بمێنێت دەیخەمە دەنگەوە، ڕەئی خۆت گوتووە و ڕەئیەك هەیە دەڵێت 10 ساڵ ببێتە 5 ساڵ، بۆ یەکلاکردنەوەی ئەو مەوزوعەی، ئەوەی کە خیلافی لەسەرە، لێرە نووسراوە 10 ساڵ لە قانونەکەشدا نووسراوە 10 ساڵ، بەڵام لێرە 4 ئەندامی پەرلەمان دەڵێن 10 ساڵ زۆرە بیکەنە 5 ساڵ، ئەو موقتەرەحەی ئەو 3 ئەندامەی پەرلەمان کە خیلافی هەردوو لیژنەکەیە کێ لەگەڵ ئەوەیە 10 ساڵەکە ببێتە 5 ساڵ دەستی بڵند بکات تکایە؟ 21 کەس، فەرموون، کێ لەگەڵ ئەوەیە 10 ساڵەکە وەکو خۆی

بمێنێتەوە دەستی بڵند بکات تکایە؟ ئەغلەبیەتە، دەمێنێتەوە وەکو خۆی، ئەوانی تریش پێویست ناکات بیخەمە دەنگەوە، چونکە دوو، سێ شتی شکلیە (شهادة المرحلة الاعدادية) دەمێنێتەوە لەسەر ئەوەی..... كاك كريم جێگاکەت دووره كه قسه دەکەی من گوێم لێیە لێرە یان بچۆ بۆ تەنیشتی یانیش بێ دەنگ بە، ئەو سیغەیەی کە کاك شێردڵ گوتی وەکو لە هین داهاتووە (ان لايكون من افراد القوات المسلحة او قوى الامن الداخلى عند ترشحه) وەکو پەرلەمانی لێ بکرێت کە دەڵێت 6 مانگە، من ئەسڵەکەم لا نیە، ئەگەر تێیدا نەبێت (عند ترشح) کافیە، کەواتە (عند ترشحه)، فەقەرەی 6 لەسەر ئیقتراحی سەرۆکایەتی داوا دەکەین کە لابچێت (ان لايكون مشتركا فى الجرائم فى الاقليم) لابدرێت، (ثانيا: لكل مواطن تتوفر شروط الترشيح الوارد فى الفقرة 2 من هذه المادة حق الترشيح) چونکە لەوە دانووسراوە، کێ لەگەڵ ئەوەیە ئەو فەقەرە زیادەیە ئیلغا بکرێت دەستی بڵند بکات تکایە؟ فەرموون، کێ لەگەڵ دانیە؟ بە کۆی دەنگ ئەوەش قبوڵ کرا، تەبعەن قانونەن هەموو مورەشەحەکان دەبێت هەیئە موسادەقەی بکات، یەکێك گوتی بۆچیە ئەوە؟ هەیئە دەبێت موسادەقەی بکات و هەیئە تەدقیقی دەکات لەو شروتە، بۆیە ئەو ماددەیە بەو گۆڕانکاریەی کە باسم کرد دەیخەمە دەنگەوە کێ لەگەڵیەتی دەستی بلند بکات تکایە؟ فەرموون، کێ لەگەڵ دانیە؟ 2 کەس، سۆزان خان و گوڵناز خان لەگەڵدا نین، بڕۆ بۆ ماددەی دواتر کە دەبێتە ماددەی 7، بوو بە ماددەی 6 كاك جمال فەرموو.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی 6

خۆ پاڵاوتن بە شێوەی لیستی داخراو دەبێت.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

كاك خليل فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

الماده 7

يكون الترشيح وفقاً لنظام القائمة المغلقة.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەکان رەئیتان بڵێن، كاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزو هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لەگەڵ دەقی ماددەکەین، لەگەڵ ڕێزم.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

كاك خليل فەرموو.

بەڕێز خليل ابراهيم محمد:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

ئێمە لە هەردوو لێژنە بەزۆرینە لەسەر لیستی داخراو بووین، بەڵام منیش تەوقیعم كردووە كە تێبینیم هەیە، تێبینیەكەش هەر ئەوە بوو كە گوتی مادام بۆ پەرلەمان نەكرا داخراو، موبەررراتی خۆی هەبوو ئەمە، عەلەل ئەقەل بۆ موحافەزە ئەوە باشترە و خەڵك یەكتر دەناسن، هی كابرای خزمەتكار، خێرەی شایستەی، یەعنی ئەوە زیاتر ڕێز گرتنە لە دەنگی دەنگدەر، تەئسیری دەنگی ئەویش دەبێت، ئیرادی وی باشتر دەبێت، ڕێز لە حوریەت و ئیختیاری وی دەگیرێت، من حەوجە نیە لێرە باسی موبەررات بكەم، بەڵام هەر بۆ ئەمانەت هەر لەگەڵ ئەوەینە لە ئینتیخاباتی مەجالسی موحافەزات سیستەمەكە سیستەمی لیستی كراوە بێت باشترە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان:

كاك دلێر فەرموو.

بەڕێز دلێر محمد شريف:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

ڕاستی بەشێكی قسەكانم نزیكە لەوانەی كە كاك خلیل كردی، چونكە من بۆ خۆم یەك لەو كەسانە بووم كە لەگەڵ لیستی داخراو بووم بۆ هەڵبژاردنی پەرلەمانی كوردستان، بەڵام لە ناوەڕۆك دا ئینتیخابات بۆ پەرلەمان زۆر جیاوازە لە پارێزگا، چونكە پارێزگا زیاتر ئەنجومەنێكی خەدەمیە پێویست وایە كەسەكانی ناوی لەلایەن خەڵكەوە ناسراو بێت، دەبێت خەڵك ڕاستەخۆ دەنگی بداتێ، چونكە كە ئەو خەڵكانە ئیشی یەكێك لە ئیشە گرنگەكانن خزمەت كردنە بە خەڵكی ناوچەكەی خۆیان، زەرورەت وایە، ناسرا بێت، چونكە ئەان ئیشی تەشریعیان نیە، زەرورەت نیە ئیللا وەكو پەرلەمان دیاری بكرێت، بۆیە من بەش بە حاڵی خۆم پێم وایە لیستی ئازاد بێ نەك كراوە، بە مەعنای ئەوەی لیستی ئازاد كەوا خەڵك حەقی ئەوەی هەبێت هەریەك لە شوێنێك دەتوانێ لیستێك دروست بكات لەو شوێنەی كە خۆیان هەڵدەبژێرن كە پێیان وایە ئەو خەڵكە ئەمە كەسێكی باشە و لەوێش كەسێكی باشە، لە هەموویان لیستێكی ئازاد دروست دەكات، كراوە جیاوازە، ئەگەر لە حاڵەتێك ئازاد نەبێت ئەوجا من لەگەڵ كراوەم، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان:

بۆ ئەوەی زۆر موناقەشەی نەكەین، ئێمە شتەكە بە دیموكراتیانە باس بكەین لەسەر سەرۆكایەتی پێشتریش تۆزێك هینی كردو ئەوانە، بەڕاستی ئێمەش پێمان وایە نیزامی ئینتیخاباتی ئەنجومەنی پارێزگاكان نابێت وەكو ئینتیخابات پەرلەمان بێت، لەبەرئەوەی خەدەمیە و لە سنووری پارێزگاكانە، دەكرێت بە شێوەیەكی دیمەكراتیانە تر باشتر بێت و خەڵك بتوانێ دەنگی بۆ بدات بۆهینەكە، بۆیە پێم وایە و پێشنیار دەكەم ئەوە وەكو ئەنجومەنی پارێزگاكانی عیراق بێت، یەعنی كراوەی سنووردار، قائیمەی

ڕێژەیی کراوەی سنووردار، وەکو ئەنجومەنی پارێزگاکان، ئەگەر دەتانەوێ چەند ڕۆژێك بدەین و تاوەکو هەفتەی داهاتوو موناقەشەی بکەین، چونکە نوقتەیەکی موهیمە، پێم باشەتەئجیل بکرێت بۆ ئەوەی پەلەی نەکەین، باشتر پێداچوونەوەی بۆ بکەین و سیغەکەی ئەوەش بزانین ئەگەر ئەو سیغەیەش بوو دەبێت، ئەسڵەن ئەو سیغەیەش غەڵەتە، دەبێت بنووسرێت (یعتمد نظام القائمة المغلقة)، ئەوەش غەڵەتە، کاك رشاد فەرموو.

بەڕێز رشاد احمد ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

نسبەی 30٪ ئافرەتان بە نەزەر ئیعتیبار وەرگیرا کێشەمان بۆ دروست دەکات، چونکە ئەو ماددەیەی لەدوایدا کێشە دروست دەکات بۆمان، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

دەبێت ڕەچاوی ئەوە بکرێت، ئەوە مولاحەزە دەکرێت، کاك عادل فەرموو.

بەڕێز عادل محمد امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە هەموو تەکیفی قانونی دا، شتێك نیە بڵێی (ترشیح علی اساس القائمه المغلقه)، تەسویت هەیە، قائیمەی مەفتوح و قائیمەی موغلەق، ئەمە نیزامی تەسویتە، بێینەوە سەر نیزامی ئینتیخابی ئەغلەبیە هەیە وتەمسیلی نسبیش هەیە، یەعنی ئەمە لە هەموو دونیا مەعلومە، بۆیە ئەوە غەڵەتە، من هینێکم هەیە ئەگەر درێژەی هەبێت، من یەك پێشنیارم هەیە ئەوەی کە جەنابت باست کرد، ئەوە نیمچە کراوە نیە ئەو دەنگدانە، پێی دەوترێت (تصویت التفضیل)، قائیمەکە موغلەقە، بەڵام تۆ لە ناو قائیمە تەفزیل دەکەی، چەند مورەشەحێك، ئەوە باشترین ڕێگایە لەوەی کەوا ئەهوەن ئەشەرەین، وەسەت هین نەکەی.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عادل ڕەنگە بەڵای کەمی حەفتا جۆری هەڵبژاردنی جیاجیا هەبێت، نیزامی ئینتیخابی جیا لە عالەم دا جیاجیا هەبێت، ئەوەی لە عیراق دا ئەنجام درا، بۆ پارێزگاکانی موحافەزات سیستەمێکی تازە بوو بۆ یەکەم جار، لەسەرتاسەری دونیادا ئەنجام درا، لەبەرئەوە شتێکی وانیە، ئەوە ئیجتهاداتی هەر تەجروبەیەکە، ئیجتهاداتی قانونیەکانە، ئیجتهاداتی سیاسیەکانە، ئیجتهاداتی شارەزاکانە، تەتویری پێ دەکەن، ئەی بۆچی بووەتە 70 نیزام، خۆ یەکەمجار بە نیزامێك دەستی پێ کرد، ئەوەی ئێمەش لێرە باسی دەکەین ڕەنگە شتێکی تازە بێتە پێشەوە، من کۆبوونەوەکە دوا دەخەم تا ڕۆژی دووشەممە سەعات 11، یەك نوقتەتان لێ داوا دەکەم لە لیژنەی یاسایی و لیژنەی ناوخۆ، بێجگە لەو نوقتەیەی کە گرنگە، نوقتەیەکی نیزامی کۆتا بۆ برا مەسیحیەکان و کلدان و ئاشوور بۆ مەجلس موحافەزە، چونکە قەزاو ناحیە

نازانین کێیە، بەڵام بۆ مەجلسی موحافەزە دەبێت ڕەچاوی ئەوە بکەن و ئیقتراحاتمان بدەنێ لەو شوێنانەی کەهەن، کۆتایی بە دانیشتنەکەمان دەهێنین تاڕۆژی دووشەممە.

فرست احمد عبدالله
سکرتێری پەرلەمانی
کوردستان – عێراق

محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی)
جێگری سەرۆکی پەرلەمانی
کوردستان – عێراق

عدنان رشاد مفتی
سەرۆکی پەرلەمانی
کوردستان - عێراق

پەرلەمانی کوردستان - عێراق

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (11)

دووشەممە رێکەوتی 11\ 5\2009

خولی دووەمی هەڵبژاردن

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (11)

دووشەممە رێکەوتی 2009/5/11

کاتژمێر (11)ی پێش نیوەڕۆی رۆژی دووشەممە رێکەوتی 2009/5/11 پەرلەمانی کوردستان - عێراق بە سەرۆکایەتی بەڕێز عەدنان رشاد مفتی سەرۆکی پەرلەمان و, بە ئامادەبوونی بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی) جێگری سەرۆك و, بەڕێز فرست أحمد عبدالله سکرتێری پەرلەمان, دانیشتنی ژمارە (11)ی خولی دووەم, ساڵی (2009) ی خۆی بەست.

بەرنامەی کار:

بەپێی حوکمەکانی بڕگە (1)ی ماددە (20) لە پێڕۆی ناوخۆی ژمارە (1)ی هەموارکراوی ساڵی 1992ی پەرلەمانی کوردستان - عێراق, دەستەی سەرۆکایەتی پەرلەمان بڕیاردرا دانیشتنی ژمارەی (11)ی خولی دووەمی هەڵبژاردن لە کات (11)ی پێش نیوەڕۆی رۆژی دووشەممە رێکەوتی 2009/5/11 دا بەم شێوەیە بێت:

1- بەردەوام بوون لەسەر خستنەڕوو و گفتوگۆ کردنی پرۆژەی یاسای هەڵبژاردنی ئەنجومەنەکانی پارێزگاکان و قەزاو ناحیەکان لە هەرێمی کوردستان – عێراق، کە لە لایەن ژمارەی یاسایی لە ئەندامانی پەرلەمان پێشکەش کراوە.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

بەناوی خوای گەورەو میهرەبان.

بەناوی گەلی کوردستان، خولی دووەمی هەڵبژاردن، ساڵی چوارەم، خولی گرێدانی یەکەم، ژمارەی دانیشتن (11)، رۆژی دانیشتن 2009/5/11، بەرنامەی کار:

بەپێی حوکمەکانی بڕگە (1)ی ماددە (20) لە پەیڕەوی ناوخۆی ژمارە (1)ی هەموار کراوی ساڵی 1992ی پەرلەمانی کوردستان - عێراق، دەستەی سەرۆکایەتیی پەرلەمان بڕیاریدا بەرنامەی کاری دانیشتنی ژمارە (11)ی خولی دووەمی هەڵبژاردن لە کاتژمێر (11)ی پێش نیوەڕۆی رۆژی دوو شەممە رێکەوتی 2009/5/11دا بەم شێوەیە بێت:

1- بەردەوام بوون لەسەر خستنەڕوو و گفتوگۆ کردنی پرۆژەی یاسای هەڵبژاردنی ئەنجومەنەکانی پارێزگاکان و قەزاو ناحیەکان لە هەرێمی کوردستان – عێراق، کە لە لایەن ژمارەی یاسایی لە ئەندامانی پەرلەمان پێشکەش کراوە.

لیژنەی یاسایی و لیژنەی ناوخۆ فەرموون بۆ سەر مەنصە، خوشکە کوێستان هێشتا دەستمان پێ نەکردووە، رێگات پێ نادەین، ئەوە لە بەرنامەی کار نەبوو، کە هاتە سەر ماددەکان ئینجا هەر رەئیەکت هەیە بەسەرچاو، بەلأم هەر شتێك رجائەن هێشتا بەرنامە دەستی پێ نەکردووەو یاسایەکە نەخوێندراوەتەوە، ماددەکان نەخوێندراونەتەوە، داوای لێبووردنت لێ دەکەم، زۆر سوپاس، لیژنەی یاسایی فەرموون، تکایە هێمنی موڕاعات بکەن، رجائەن، تکایە هێمنی موراعات بکەن، بۆ ئەوەی دەست بە ماددەکان بکەین، زوو تەواوی بکەین، زۆر سوپاس.

بەڕێز دلێر محمد شریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی حەوتەم:

خۆ پالأوتن بەشێوەی لیستی داخراو دەبێت.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة السابعة:

یکون الترشیح وفقاً لنظام القائمة المغلقة.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

لیژنەی ناوخۆ فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بۆزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیار دەکەین ئەو صیغەیە بگۆڕدرێت، چونکە سیستەمی هەڵبژاردن لە دوو ماددە هاتووە، لە ماددەی حەوت و لە ماددەی نۆ، لە ماددەی نۆ بڕگەی یەك دەڵێت (یتم توزیع المقاعد المخصصة للدوائر الانتخابیة من خلال نظام التمثیل النسبي)، لێرەش دەڵێت (یکون الترشیح وفقاً لنظام القائمة المغلقة)، قائیمەی موغلەقە بەشێکە لە سیستەمی هەڵبژاردنی تەمسیلی نسبی، بۆیە پێشنیار دەکەم تەوحید بکرێت بەو صیغەیە (یکون الترشیح وتوزیع المقاعد المخصصة للدوائر الانتخابیة من خلال (نظام التمثیل النسبي - القائمة المغلقة)، لەگەڵ رێزم.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، ئەو بەڕێزانەی کە ئێستا دەیانەوێت لەسەر ئەو ماددەیە موداخەلە بکەن، تکایە دەستیان بەرز بکەن ناویان بنووسین، کاك محەمەد فەرەج فەرموو.

بەڕێز محمد فرج احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لە جاری پێشوو هەمان باسی کراوەو داخراومان کرد، بەڵام بۆ پەرلەمان نەبوو، پێمان باشە بۆ ئەم قۆناغەی هەڵبژاردنی پارێزگاکان، لەبەر ئەوەی کارێکی تەنفیزییە، پەیوەندی بە خزمەتکردنەوە هەیە، ئەو کەسەی کە دەردەچێت بۆ پارێزگاکان، ئەو کەسانەنن کە بتوانن زیاتر خزمەتی خەڵکەکان بکەن، ئەم خزمەتکردنەش پێویستی بەوە هەیە ئەم کەسە ناسراو بێت، لەبەر ئەوە من پێشنیاری ئەوە دەکەم، ئەم داخراوە نەبێت، بکرێتە کراوەیەکی رێژەیی بەو واقیعەیەوە، هەموو کەس بتوانێت دەنگ بدات بۆ قائیمەکەش، ئەوە موغلەقەکەشی تیایەو، دەنگ بدات بەو کەسەی کە پێیوایە ئەم کەسە دەتوانێت خزمەت زیاتر بکات، ئەمە هەم خزمەتکردنێکە بە خەڵك دەتوانێت ئەم کەسانە دیاری بکات کە خۆی پێیوایە ئەمە زیاتر خزمەتێکە.

دوو/ ئەمە بەرەو دیموکراسی بوون بۆ ئێمە زۆر گرنگترە.

سێیەم/ خەڵکانێك کە لەدەرەوەن سەیری ئەم ئەزموونەی ئێمە دەکەن، دەڵێن ئەمە لە هەرێمی کوردستان هەنگاونان بەرەو دیموکراسی بەهێزتر بووە، هەنگاوی باشتری ناوە، لەبەر ئەوە من داوا دەکەم لە جیاتی داخراو بکرێتە کراوەیەکی رێژەیی، لەبەر ئەوەی خزمەت زیاتر دەکات، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، کاك ئارام فەرموو.

بەڕێز ئارام رسول مامند:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە ئەم ماددەیە لە دانیشتنی پێشوو، پێش ئەوەی دانیشتنەکە کۆتایی پێ بێت، ئەو کاتەش رەئیەکی وا هاتە پێشەوە، کە ئایا ئەم هەڵبژاردنە بە لیستی داخراو بێت، یان کراوە بێت، من حەز دەکەم لێرە بە بیری بەڕێزتان و ئەندامانی پەرلەمان بێنمەوە، کە ئێمە ماوەیەکی کەم بەر لە ئێستا لەم پەرلەمانە بڕیارماندا کە هەڵبژاردنی پەرلەمان بە لیستی داخراو بێت، بۆیە من پێموایە ئێمە دەبێت خۆمان رێز لەو بڕیارە بگرین و دەبێت رەچاوی ئەوەش بکەین، کە هەڵبژاردنی ئەنجومەنی پارێزگاکان راستە گرنگیەکی خۆی هەیە، تایبەتمەندی خۆی هەیە، بەڵام گرنگتر نییە لە هەڵبژاردنی پەرلەمان، کە ئێمە پێمانوا بێت دیموکراسیەت بەوە قوولتر دەکەینەوە، ئەگەر سیستەمی هەڵبژاردنەکە بکەینە کراوە، بۆیە من داوا دەکەم هەموو ئەو پرەنسیپ و بنەمایانەی کە ئەم پەرلەمانە بڕیاریدا هەڵبژاردنی پەرلەمان بە لیستی داخراو بێت، ئەندامانی بەڕێزی پەرلەمان لەبەرچاوی بگرن و هەڵبژاردنی ئەنجومەنی پارێزگاکانیش لەم قۆناغەدا بە لیستی داخراو بێت، دەکرێت هەروەکو پێشتریش باسمان کردووە بۆ ئایندەی ئێمە کار بکەین لەسەر ئەوەی سەرجەم هەڵبژاردنەکانی هەرێمی کوردستان سیستەمەکەی بگۆڕدرێت و بەرەو پێشەوەی ببەین، جارێکی تریش من دەمەوێت تەئکید لەوە بکەمەوە کە هەروەکو زۆرێك لە پسپۆرانی بواری هەڵبژاردنیش

و خەڵکێکی شارەزا باسیان لەوە کردووە، هەڵبژاردن خۆی پرۆسەیەکی دیموکراسیە، ئیتر سیستەمەکەی بە لیستی داخراو بێت، یان کراوە بێت، یان نیوە کراوە بێت، بۆیە من بە تەواوەتی پشتگیری لە ماددەکە دەکەم هەروەکو خۆی هاتووەو زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

سوپاس، كاك محەمەد رەفعەت فەرموو.

بەڕێز محمد رفعت عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیار دەکەم کە هەڵبژاردنی ئەنجومەنی پارێزگاکان بە لیستی کراوە بێت، چونکە لیستی کراوە لە ئەنجومەنی پارێزگاکاندا ئەو خەڵکانەی لە پارێزگاکاندا هەیە، لە قەزاکاندا هەیە، لە ناحیەکاندا هەڵدەبژێرن، دەبێتە خەڵکانێك کە خەڵکەکە دەیانناسێت، تواناو ئیمکانیەتیان چەندە لە خزمەت کردنی کۆمەڵانی خەڵکی ناوچەکەی خۆیان؟ بۆیە من پێشنیار دەکەم کە ئەوە بە لیستی کراوە بێت، نەك لیستی داخراو، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

سوپاس، كاك جەمال فەرموو.

بەڕێز جمال یوسف بۆتانی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە هەردوو لیستەکە داخراوو کراوە سلبیات و ئیجابیاتی خۆی هەیە، ئەوەی ئێمە مولاحەزەی دەکەین لە هەندێك ووڵاتانی ئەوروپا، کە زۆر پێشکەوتوون تا ئەمڕۆش داخراوە، ئێمە وەکو کورد، وەکو کوردستانی و حزبە کوردستانیەکان، ئەمڕۆ پێویستمان زیاتر بە وەحدەی خیتابی سیاسی و ئیداری هەیە، لەبەر ئەوە لەبەرژەوەندی حزبە بچووکەکاندایە کە لیستی داخراو بێت.

دوو/ تەجروبەی پارێزگاکانی عێراق فەشلی هێناو تا ئەمڕۆش ئەنجامەکانی نادیارن، کێشەو گیروگرفت لەناو حزبە عێراقیەکاندا تاکو ئێستا ماون، تەجروبەیەکە لە پێش چاومانە عێراقە، ئەمڕۆ زۆر مەشاکیلی لەسەر دروست بووە، تەجروبەیەکە کە فەشلی هێناوە، لەبەر ئەوە ئێمە چۆن لاسایی تەجروبەیەکی فاشل بکەین ئەمڕۆ لە عێراق هەیە، من لەگەڵ ئەوەم لیستی داخراو بێت، جگە لەوە بۆ دەنگدەر زۆر ئاسانتر کە دەنگ بدات بە لیستی داخراو، کارەکانی ئاسانتر دەکات، نەك چەند ناوێك لەناو لیستەکە دەربێنن کە سەر لێشواندنە بەحەقیقەت، من پێموایە لیستی داخراو ئەمڕۆ بۆ زەرورەتی کوردستان و تەحالوفاتی حزبە کوردستانیەکان، بۆ یەك رێزی میللەتی کورد، بۆ یەك رێزی خیتابی سیاسی ئەمڕۆ، من پێموایە لیستی داخراو لە قازانجی میللەتی کوردە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

سوپاس، خاتوو سارا فەرموو.

بەڕێز سارا خضر پیرۆت:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لە هۆیە پێویستیەكانی دەرچوونی ئەم یاسایەدا دەڵێت (بە مەبەستی پتەو كردنی رێبازی دیموكراتی لە هەرێمی كوردستان)، ئێمەش دەزانین كە لیستی كراوە زۆر دیموكراتیترە لە لیستی داخراو، ئەوە یەكیان.

دووەم/ هەڵبژاردنی ئەنجومەنی پارێزگاكان دەبێت ئێمە جیاوازی پێ بكەین لەگەڵ هەڵبژاردنی پەرلەمان، نوێنەرانی هەڵبژێراو لە ئەنجومەنی پارێزگاكان نوێنەری ناوچەیەكن، نەك نوێنەری هەموو كوردستان، لەو ناوچانەشدا زۆر پێویستە خەڵكەكە راستەوخۆ هەڵسوكەوت دەكەن لەگەڵ خەڵكی ئەو ناوچەیە، لەبەر ئەوە خەڵكی مەنتیقەكە باشتر دەتوانن نوێنەری خۆیان راستەوخۆ هەڵبژێرن، دەتوانێت باشتر خزمەت بكات، ئەوان دەتوانن كەسێك هەڵبژێرن كە بەڕاستی لە خەمی ناوچەكە بێت و دڵسۆزانە كاری خۆی بكات، بۆیە لە لیستی كراوە هەڵبژێر دەتوانێت بە ئاسانی دەنگ بدات بەو پاڵێوراوەی كە مەبەستیەتی، ئەوە خاڵێكی تریان.

لە لایەكی دیكەوە هەندێك بۆچوون هەیە لیستی كراوە زیان بە سیستەمی كۆتا دەگەیەنێت، بە هیچ جۆرێك لیستی كراوە زیان بە سیستەمی كۆتا ناگەیەنێت چ بۆ نەتەوەكانی توركمان و كلدو ئاشوور، چ بۆ ژنان كە رێژەی لە 30٪یە، لەبەر ئەوەی ئەو رێژەیەی كە لە یاسای پەرلەماندا دانراوە، كە دەبێت لە 30٪ بێت پێش هەڵبژاردن لە لیستەكاندا ئەو لە 30٪یە لەبەرچاو دەگیرێت، ئینجا لە دوای هەڵبژاردنیش بۆ یەكلا كردنەوەی دەنگەكان جارێكی تر ئەو رێژەیە بەرچاو دەگیرێتەوە بۆ ژنان، بۆیە بە هیچ جۆرێك لیستی كراوە لە دژی بەرژەوەندی ژنانداً نییەو، زیان بە لە 30٪ی ناگەیەنێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

سوپاس، كاك سەعدەدین فەرموو.

بەڕێز سعدالدین عبدالله مولود:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من هەر دەمەوێت تەوزیحێكی بكەم لەسەر لیستی داخراو و لیستی كراوە، ئێستا وایە لەناو ئەوساتێك باوە كە زۆر ئیتیلاًعی لەسەر لیستی داخراو و لیستی كراوە نییە، وا تێدەگات.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

تكایە شەرحی ماددەكە بكە، تەعلیق لەسەر قسەی ئەندامان مەدە رجائەن، كەس تەعلیق لەسەر قسەی برادەرانی خۆی و ئەندامێكی پەرلەمان نەدات، بیروبۆچوونی خۆی بدات بە چاكی و خراپەكەی روون بكاتەوە، بۆ ئەوەی بەڕێزەكانی تر دەنگ بدەن كامەی باشترەو سوپاس.

بەڕێز سعدالدین عبدالله مولود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

جارێ گوێ لە قسەکەی من رابگرە، ئینجا حەز دەکەم تەعلیق لەسەر قسەکەم بدەیت، من دەڵێم ئیتیلاع وا دروست بووە لەناو ئەوسات وا تێدەگەن کە لیستی داخراو ئەوەیە، یەعنی کە لیستی داخراو ئەوەیە کە ئەو ناخیبەی کە دەچێت صوت دەداتن نەتوانێتن هەردوو شریت کە ئەوەی دەوێت، یان ئەوەی کە ئەو جیهەتەو ئەو لایەنانە دادەنێت، ئەوانە جیهەتی خراپن، لەبەر هەندێ لەناو لیستی داخراو داینانیە هەتا لە تەسلسولەکە لە ئاخیری بەرێتەوە، ئەوە وا نییە، لیستی داخراو حەسب تەسلسولە لە ئاخیری تەواو دەبێت، دەتوانێت صوت بۆ ئەو لیستە بدات، یان بۆ لیستە داخراوەکەی، یان بۆ لیستە کراوەکە بدات، خۆ ناخیب بە کەیفی خۆیەتی دەتوانێت کێ هەڵبژێرێت و کێ هەڵنەبژێرێت؟ لەگەڵ رێزمدا.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، کاك زانا فەرموو.

بەڕێز قادر سعید خضر(زانا):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش دەنگی خۆم دەخەمە پاڵ دەنگی کاك محەمەد فەرەج و کاك محەمەد رەفعەت و سارا خان، بۆ هەڵبژاردنی ئەنجومەنی پارێزگاکانی هەرێمی کوردستان بە لیستی کراوە بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە لیستی کراوەو لیستی داخراو زۆر باسی لەسەر کراوە، بە تەئکید هەر یەك لەو پرۆسانە سەلبیات و ئیجابیاتی خۆی هەیە، نا تێ گەیشتنیش هەیە لەو مەسەلەیە، ئەویش شەرت نییە ئەو ولاتانەی کە لیستی داخراو پیادە دەکەن، ئەو ولاتانە ولاتی نادیموکراتن، بەڵکو زۆری ولاتی دیموکراتی و پێشکەوتوون لیستی داخراو پیادە دەکەن لە هەڵبژاردنەکان، من پێموایە ئێمە دەبێت لە شێوازێکی ئاسان بگەڕێین بۆ دەنگدەران، بۆ ئەوەی بەزووترین وەخت بگەنە مەراکزی دەنگدان و بە ئاسانترین رێگا دەنگی خۆی بدات، ئەویش لە لیستی داخراو خۆی دەگرێتەوە، نەك لە لیستی کراوە، لە هەمان کاتدا لە لیستی داخراودا دادپەروەریەکی تێدایە، ئەویش ئەوەیە کە حزبە بچووکان مافەکانیان پارێزراو دەبێت و چەند دەنگ دەهێنێت و قەبارەی چەندە؟ ئەوە ئەوەندە کورسی وەردەگرێت لە ئەنجومەنی پارێزگاکان، جگە لەمەش بەڕاستی ئەگەر بچێت لە هینەکان بخوێنیەوە لە مەسائیلەکان دەبینی لیستی داخراو بەڕاستی لە زۆربەی زۆری ولاتان پیادە کراوە، ئەو سەلبیاتەی کە دەخرێتە پاڵ لیستی داخراو بەو شێوەیە نییە کە باسی لێ

دەکرێت، لە هەمان کاتدا لیستی داخراو بەڕاستی زەمانەتێکە بۆ دابین کردنی کۆتای ژنان، چ بەنیسبەت پەرلەمان، چ بەنیسبەت ئەنجومەنی پارێزگاکان بێت، جگە لەوەش ئێمە دوو تەجروبەمان هەبووە، تەجروبەی 2005مان هەبووە، تەجروبەی 1992شمان هەبووەو سەرکەوتووانە ئەو دوو تەجروبەیە سەرکەوتنی بە دەست هێناوە، هیچ ئیشکالیەتێکیشمان نەبووە، زۆر لە مومەسیلاتی قۆنصولیات هاتونەتە ئەو پەرلەمانە، هەتا نوێنەری یۆنامیش هاتونەتە ئێرە، ئێمە ئەو پرسیارەمان لێ کردوون، گوتوومانە عەجەبە ئێوە رەئیتان چیە لە لیستی کراوەو داخراو؟ وەلأمیان ئەوە بووە گوتیتیان موهیم واقیعی کۆمەلگای ئێوەیە، واقیعی کۆمەلگای ئێوەش چ شتێك باشە بۆیان، بەوە دەتوانن بگەنە پرۆسەی هەلبژاردنی خۆتان، بۆیە من لەگەلْ ئەوەم کە لیستی داخراو پەسند بکرێت لە پەرلەمان، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، کاك عیزەدین فەرموو.

بەڕێز عزالدین سلیم خدیدا:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕاستی لیستا ڤەکری و لیستا ڤەنەکری وەکی مامۆستا گوتی گەلەك باشێت خۆ و خراپێت خۆی هەینە، ئەگەر ئەم بروێنین لیستا داخراو دائیمەن بەرژەوندیا نەتەوەیتکە یەعنی ئەقلیاتی دینی و قەومیش دێتن، دێ ئەقلیاتی قەومی و ئەقلیاتی دینی لە بەرژەوەندی وان دابێتن، لیستا ڤە کری لە بەرژەوەندا واندا نینە، چونکە هێشتا مەجتەمەعی ئێمە نەگەیشتینە ئەوەی ئاستی کو بە شێوەیەکی راستەقینە نوێنەری خۆ هەلبژێرن، راستی کوردستانێ سەراسەر بۆ نموونە بێژم ئیل دهۆکێ ئەگەر نوکە چەند ئێزیدی خۆ تەرشیح بکەن بۆ ئەنجومەنی پارێزگا، ئەز باوەڕ ناکەم ئێکی ئێزیدی بێتن، چونکە ئەڤە عەشیرەت گەرییەو ئەوە خزمایەتیەو، بەرژەوەندی وان ئەقلیاتی دینی و قەومیش دانینە، لیستا ڤەکری بێت، ئەگەر لیستا داخراو بێت زۆر گەلەك باشە، هەروەسا بەرژەوەندی ئافرەتی تێدایە، لە بەرژەوەندی ئەحزابی بچووکدایە، ئەگەر لیستا داخراو بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، کاك عبدالرحمن فەرموو.

بەڕێز عبدالرحمن احمد رضا:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە ئەم سیستەمە راستەوخۆ پەیوەندی بە هاوولاتیانەوە هەیە، مومارەسەی رۆژانەیە لە ئیدارەو بەڕێوبردنی پارێزگاکانی ناوچەکە، جیاوازە لە پەرلەمان، ئێمە شتێك هەیە کە پێی دەلێن نا شەفافیەت کە ئێستا هەیە، ئەو کاتە دەزانێت دەنگدەر کێ هەلبژێرێت، ئەو پسپۆرە، ئەو پالێوراوە لەناوچەکەی خۆی دەزانێت گرفتەکانی چیە، دەنگ بە کێ بدات؟ ئەمەش پێی دەگوترێت لیستی داخراوی کراوە، یان لیستی تێکەلاۆ، لەناو قائیمەی داخراودا ئەو تەفزیلیە دەداتە ئەو کەسەی کە توانای باشترە، دەتوانێت دەنگ بدات

به قائیمەکە، یان دەنگ بدات بە شەخصەکە لەناو قائیمەکە، کە توانایەکی باشتری هەیە، پسپۆڕی هەیە، وەکو خۆی دەیناسێت دەبێتە زیاتر کرانەوەی شەفافیەت و هاندانی دەنگدان بۆ سەر سندوقەکان و زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

سوپاس، كاك عادل فەرموو.

بەڕێز عادل محمد امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تێبینەکم لەسەر ئەو ماددەیە هەیە، ئەم فەسلە باسی مافی خۆ کاندید کردن دەکات، حەق وایە بەڕاستی ئەمە بە فەسلێکی تایبەت بنووسینەوە بڵێین نیزامی ئینتیخابی، لەبەر ئەوەی لێرە باسی قائیمەو دەنگدان و چۆن ئەوەیە لە ماددەی حەوت و هەشت و ماددەکانی دوای ئەوە، ئەوە وەکو یەکەم کە گوایە فەسلێکی تایبەتمان هەبێت بۆ ئەم بابەتە، سەبارەت بەوەی کە (یکون الترشیح وفقاً لنظام القائمة المغلقة)، بەڕاستی ئەوە زاراوەیەکی هەڵەیە وەکو ئاماژەی پێ کرا، چونکە دەنگدان یان بە لیستی داخراو، یان بە لیستی کراوە شتێکمان نییە بەناوی تەرشیحی قائیمەی موغلەق، جا سەبارەت بەوە ئایا دەنگدان بە لیستی کراوە بێت، یان بە لیستی داخراو، من پێشنیاری ئەوە دەکەم هەر لیستی داخراو بوو، بەڵام لە لیستی داخراودا تەرتیبی هەیە، یەعنی دەنگ دەدەیتە لیستەکە لە یەکەم ناوەوە تا ئاخیرمان چەندی بەر دەکەوێت، من پێم باشە تەفزیلێك بدەینە دەنگدەر، لەناو ئەو لیستە هەر لیستەکە کراوەیە، بەڵام (على ان یکون التصویت تفضیلیاً)، یەعنی وا بنووسرێت، بۆ ئەوەی دەنگدەر دەچێت دەنگ دەدات، بتوانێت کام مورەشەح لەو مورەشەحانە دەتوانێت خزمەتی خەڵك زیاتر بکات، بتوانێت دەنگ بەو مورەشەحە بدات، حەز دەکەم وەکو مولاحەزە بڵێم جیاوازیەکی زۆر هەیە لەنێوان ئەنجومەنی پارێزگاکان و لەنێوان پەرلەماندا، بەڕاستی زۆر جار کادیرێکی ئیداری لێهاتوو، کادیرێکی چاك و پاك لەناوچەیەکدا دەتوانێت خزمەتێکی زۆر گەورە بکات و خەڵك راستەوخۆ کەسەکان دەناسێت بە چاکی دەیناسێت، لەبەر ئەوەی هەڵبژاردنی ئەنجومەنی پارێزگاو ناحیەو قەزاکان دواتر کە دەکرێت دائیرەیەکی بچووکە، یەعنی هەموو کەس کادیری باش و کادیری ناباش دەتوانێت بناسێت، بۆیە پێم باشە ئەوەی بۆ زیاد بکرێت (على ان یکون التصویت تفضیلیاً)، دەتوانین بۆ ژنان مەرجێکیش دابنێین، مەسەلەن بڵێین ئەو قائیمەی ئەگەر سێ کەسە تەصویتی تەفزیلی دەکات، بۆیە دەبێت بڵێین ژنێکی تیا بێت، یان چەند کەسە نیسبەیەکی بۆ دانێین دەتوانین ئەوەش موعالەجە بکەین بە فەقەرەیەك، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

سوپاس، كاك دکتۆر نوری فەرموو.

بەڕێز د.نوری جمیل تاڵەبانی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو قسانەی کەوا دەمویست بیکەم بەشی زۆری برادەران کردیان، سەبارەت بەو سیستەمەی کەوا پێشنیاز دەکرێت، من وابزانم کەوا جیاوازییەکی زۆر هەیە لەنێو سیستەمی هەڵبژاردنی پەرلەمانی کوردستان لەگەڵ هەڵبژاردنی ئەنجومەنی پارێزگاو قەزاو ناحیەکان، زیاتر لێرە لەسەر بنەمای خزمەتگوزاری پەیوەندی شەخصی زیاتر راوەستاوە، با ئێمە کارێکی وا نەکەبن کەوا هەموو شتێك بکرێت بە سیاسەت، بە سیاسەت کردنی هەڵبژاردن لە ئەلفەوە تاکو یای، بۆیە چاکترە کەوا لەسەر بنەمای رێژەیی کراوە بێت، بۆ ئەوەی خەڵکەکان دەنگ بەو کەسانە بدەن کەوا لە نزیکەوە دەیانناسن، دەتوانن خزمەتی زیاتر بە خەڵکی ئەو قەزاو ناحیانە بکەن، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، کاك عوسمان فەرموو.

بەڕێز عثمان احمد حمد امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش پشتیوانی لە هەموو ئەندامە بەڕێزەکان دەکەم کە پشتیوانیان لە لیستی کراوە کرد، شەرحیش کرا کە لیستی کراوە لە ئەنجومەنی پارێزگاکان پەیوەندی راستەوخۆی بە جەماوەرو خزمەتگوزاری هەیە بەڕاستی، کاتێك کە ئەندامەکەی دەناسێت و هەڵیدەبژێرێت پشتیوانی لێ دەکات، بۆیە ئەوەندە من زیاتر بە پشتیوان و خاوەنی جەماوەرەکە دەزانێت لە دیفاع کردن بۆ هەموو ئەو خزمەتگوزارانەی لە چوارچێوەی موحافەزات پێویستە بکرێتن، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، کەژاڵ خان فەرموو.

بەڕێز کەژاڵ مجید قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆ هەڵبژاردنی ئەنجومەنی پارێزگاکان منیش پێم باشە بەشێوازێکی لیستی کراوەیی رێژەیی بێت، واتا لە لیستی خۆپالاوتن بەشێوازەك دەبێت، کە دەنگدەر بۆی هەیە لەهەمان کاتدا دەنگ بە پالێوراوەکە بدات، یاخود بە لیستەکە بدات، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە ئێمە حەزمان لێیەتی ئەسیل نوجەیفیەکی تر دروست بکەین لە کوردستان، کە قەبول نەکاتن لەگەڵ هیچ قائیمەیەکی تردا دەستی بخاتە ناو دەستیەوە پێکەوە کارەکانیان بکەن، من نازانم ئەگەر ئەو

برادەرانەی بەتایبەتی نوێنەرەکانی سلێمانی ئاگاداری ئیش و کارەکانی ئەنجومەنی پارێزگای سلێمانی، ئەوە لیستی داخراویشەو هیچ عەیبێکیان نییە، بەو پەڕی ئازایەتی و جورئەتیشەوە ئیشی خۆیان دەکەن و بڕیارەکانی خۆیان دەدەن، وابزانم هەموو حزبەکانی دیکە لێرە دانیشتوون نوێنەریان هەیە لەوێ، ئەگەر بڵێن رۆژێك لە رۆژان لە ئەنجومەنی پارێزگای سلێمانیدا رێگریمان لێ کراوەو نەیانهێشتووە ئیشەکانمان جێ بەجێ بکەین، ئێمە لێرە دەبێت داکۆکی لەسەر ئەوە بکەین پێوەری خستنی ئەو خەڵکانە لەناو ئەو لیستانە دەبێت چۆن بێت، یەعنی ئێمە دەبێت رەچاوی ئەو حاڵەتە سیاسیە بکەین کە ئەمڕۆ لە هەرێمی کوردستاندا هەیە، تۆ بە رێگەی ئەم سیستەمی هەڵبژاردنە لەبەر خاتری ئیدیعا کردنی دیموکراتیەت ناکرێت تۆ بێنیت ئەم تەجروبەیە وێران بکەیت، دیموکراتیە، بەڵێ دیموکراتیە، هەموو نەوعە هەڵبژاردنێك دیموکراتیەتە، ئەی باشە هەر ئەوانەی ئەوانە قەبول دەکەن ئێمە مەرجێك دابنێین هەموو پیاوێك کە دەنگی بۆدرا لەناو لیستەکەدا بێت ژنێکیش موقابیلی دەنگی بۆ بدرێت، قەبولی ناکەن لەو حاڵەتەدا، ئەگەر بەو مەرجە قەبولتانە من قەبولە، چونکە مەعقول نییە پیاوێك (20) هەزار، (30) هەزار دەنگ وەربگرێت، ژنێك هەزار دەنگ وەربگرێت بچن لە تەنیشت یەکەوە دابنیشن، ئەمە پێی دەوترێت لەبەر خاتری ئەوەی بزانێت چ هەستێك دروست دەکەن لەناو ئەو ئەنجومەنەدا، لەبەر ئەوە من داواکارم لیستی داخراو بێت، هەتاکو دە ساڵی تریش، تاکو تۆزێك ئەو کۆمەڵگایە دەزانێت چۆن دیموکراتیەت بەکار بێنێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، تافگە خان فەرموو.

بەڕێز تافگە محمد علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە مەسەلەی پرۆسەی هەڵبژاردن خۆی پرۆسەیەکی دیموکراسیی تر بە هەر چ شێوەیەکی تر بێت کەس باس لەوە ناکات ئەگەر داخراو بێت نادیموکراسیەو کراوە بێت دیموکراسی تر، بەڵام ئێمە دەڵێین قۆناغی رابردوو لە پەرلەمان و لە ئەنجومەنی پارێزگاکان تیایدا قۆناغێکی انتقالی بوو بۆ کوردستانیش هەروەکو عێراق دەیخواست کە یەك دەنگ بوو، یەك ریزی و هەڵوێستە سیاسیەکان لەو ئاستەدا قەبول بکرێت و بەو شێوەیە رێزبەندی بۆ بکرێت و بە لیستێکی داخراو دابەزێت، ئێمە لە قانونی هەڵبژاردنی پەرلەمانی کوردستان جەخت کرایە سەر لیستی کراوەیی رێژەیی بێت، ئێستاش ئێمە جەخت دەکەینەوە سەر قائیمەی ئەوجارە بۆ هەڵبژاردنی ئەنجومەنی پارێزگاکان کراوەیی رێژەیی بێت، بەڵام مانای ئەوە نییە کە ئێمە داوا دەکەین هیچ شتێکمان دیراسەت نەکرد بێت، یاخود بەبێ هیچ ئەزموونێك ئەو قسانە بکرێت، بەڵکو ئێمە دەڵێین قۆناغەکە دەخوازێت کە هەنگاوێك بەرەو پێشتر، بەرەو دیموکراسیەتی زیاتر بڕۆین، بۆیە من دەنگی خۆم دەخەمە پاڵ دەنگی ئەو بەڕێزانەی داوای لیستی کراوەیی رێژەییان کردووە، سوپاستان دەکەم.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، لیژنەی یاسایی وەلآمدانەوەی پرسیارەکان بەتایبەتی کاك عادل کەرەم بکەن فەرموون.

بەڕێز سەردار صباح بۆزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمەی ئەندامانی پەرلەمان، یەعنی ئەو خاڵە باشەی لەو گفتوگۆیانە ئێمەی ئەندامانی پەرلەمان جگە لە هەر یەکێك کە رۆشنبیری خۆی هەیە، لەسەر سیستەمەکانی هەڵبژاردن تەجروبەشمان لە پێش هەبووە، تەجروبەی هەڵبژاردنی ئەنجومەنی پارێزگاکانی عێراق، کە بەڕاستی هەموومان زۆر سوودمان لێ وەرگرتووە، چ لە خاڵە ئیجابیەکان بێت، چ لە خاڵە سلبیەکان، بۆیە من چەند خاڵێك هەیە حەز دەکەم بۆ ئێوەی روون بکەمەوە:

یەکەمیان/ پێش هەموو شتێك هەردووکیان چ قائیمەی کراوە، چ قائیمەی داخراو بێت هەردووکیان حزب ئەو لیستە دروست دەکات، هەردووکیان پێی دەگوترێت یەك نیزامە، نیزامی نوێنەرایەتی رێژەییە، یاخود تەمسیلی نسبی، ئەویش سێ جۆری هەیە قائیمەی موغلەقی هەیە کە لەو دەوڵەتانە هەیە (جەزائیر، ئەنگۆلا، ئەرجەنتین، بەلجیکا، بولغاریا، لە نەتەوە یەکگرتووەکان) بۆمان هاتووە، (کەمبۆدیا، کۆستەریکا، سیلفادۆر، غینیای ئەستوائیە، ئیتالیا، فەرەنسا، عێراق، ئیسرائیل، مغرب، مۆزەنبیق، نیپالیکە، پەرەگوای، ، پیرۆ پورتوغال، جنوبی ئەفریقیا، ئیسپانیاو ئۆرەگوای)، سیستەمەکەی تر کە سیستەمی کراوەیی مەحدود (بەرازیل، کۆلۆمبیا، فلندا، ئیسلەندا، ئەندەنوسیا، یابان، سیستەمەکەی سێیەمیان و ئەخیریان قائیمەی مەفتوح ئەویش تەنها لە سویسرایە، واتا هەردووکیان حزب لیستەکەی دروست دەکات، واتا ئەشخاص نییە.

خاڵی دووەم/ وەکو تافگە خان باسی کرد سۆزان خانیش ئاماژەی پێ کرد هەردوو شێواز هەڵبژاردنە، کە هەڵبژاردن بوو بەڕاستی هەردووکیان شێوازێکی دیموکراسیە ناکرێت بە نەوعێکیان بڵێین دیموکراسی نییەو ئەوەی تر دیموکراسی تەرە، یەعنی ئەو ولآتانەی کە خوێندمەوە مەسەلەن بروتغالە، بەلجیکایە، فەرەنسایە، جنوب ئەفریقیایە، ئیسرائیلە، کەس ناتوانێت بڵێت ئەوانە دیموکراسی نین.

خاڵێکی تر/ بەڕاستی قائیمەی مەفتوح، ئەوەی لە هەڵبژاردنەکانی ئەنجومەنی پارێزگاکانی عێراق دیتمان گیروگرفتێکی یەکجار زۆری دروست کردووە بۆ هاوپەیمانیەتی، کاتێك کە ئەنجامەکانی هەڵبژاردن پێچەوانەی هاوپەیمانەتی دەبێت لەو کاتەدا هاوپەیمانەکان هەموو تێکچووە، ئێمە ئەوانەی ئەندامانی پەرلەمانی عێراقمان بینی لەو دوو، سێ رۆژەی لەو موئتمەرەی کە لە هەولێر کرا بەڕاستی ئەوەی بۆمان دەرکەوت زۆربەی هەرە زۆری پەشیمانن و ئەو سیستەمە بووە مایەی ئەوەی کە زۆربەی هاوپەیمانەتی کە لە ناوەڕاست و لە خوارەوەی عێراق هەموویان تێك بچن.

خاڵێکی تریش/ ئەوەیە کە زۆر لە ئەندامانی پەرلەمان باسیان کرد، ئەو سیستەمە جۆرێك لە تەناقوزات دروست دەکات، کاتێك شەخصێك لەناو لیستێك دەنگێکی زۆر بە دەست دەهێنێت، من حەز ناکەم ناوی لیستێك بهێنم تاکو نەبێتە دیعایە بۆ ئەو، شەخصێك لەناو لیستێك مەسەلەن سێ سەد هەزار دەنگی هێناوە لەگەڵ دەنگەکانی دیکە نۆزدە کورسی لە پارێزگایەکی بە بەری کەوتووە وای لێهاتووە ئەندامێك لە

هەمان لیست سەدو بیست و یەك دەنگی هەبووە کورسی بە بەرکەوتووە، هەبووە سەدو شەست و یەك، دوو سەدو پەنجا، سەدو هەشتاو سێ بەو ڕێژە کەمە کورسی بە بەرکەوتووە، لیستی دیکە هەبووە کە بیست و چوار هەزار دەنگی هەبووە دەنگەکانی هەموو بە خەسار چووە، بەڕاستی لێرە گومان دەکەوێتە سەر شەرعیەتی ئەو کەسەی کە بە سەدو بیست و یەك دەنگ کورسی بە بەرکەوتووە، هەروەها ئەوە گیروگرفتێکی یەکجار زۆرە بۆ ئەحزابی بچووك، مەسەلەی قائیمەی مەفتوح زیاتر لە بەرژەوەندی حزبی گەورەیەو لیستە گەورەکانە، لیستە بچووکەکان هەمووی تیایدا زەرەر دەکەن.

خاڵێکی تر/ مەسەلەی ژنان، بەڕاستی ئەوانەی باسم کرد ژمارەیەکیان ژنانن، مەسەلەن سەدو بیست و یەك دەنگی هەیە، یان سەدو هەشتاو سێ دەنگی هێناوە لەمووسڵ کورسی بە بەرکەوتووە، زۆربەیان ژنن، لێرەدا بەڕاستی گومان دەکەوێتە سەر شەرعیەتی، بە خۆشی ئەگەر پێچەوانەی دەستووری عێراقیش نەبێت، من پێموایە یەعنی خۆی ئیحراج زۆری هەبوو بۆ سەدو هەشتاو یەك دەنگ، یان بیست و یەك دەنگ مەقعەدی بە بەرکەوتووە، یان یەکێك بیست هەزار دەنگی هەبێتن.

خاڵێکی تر/ ئەوەیە دەمانەوێت باسی بکەین ئەوەیە مەسەلەی ئەوراقی ئیقتیراع، لەبەر ئەوەی لە لیستی کراوە هەم دەبێت ناوی لیستەکان بنووسرێت، هەم دەبێت ناوی پاڵێوراوەکان هەمووی بنووسرێت، بۆ نموونە لە پەرلەمانی کوردستان ئەگەر بێتو بە قائیمەی کراوە چل و دوو کیانی سیاسی هەیە، ناوی هەر چل و دوو کیانە سیاسیەکە دەنووسرێت، هەر چل و دوو کیانە سیاسیەکە ئەگەر سەد پاڵێوراویان هەبێتن هەر یەکە سەد حیساب بکە دەکاتە چەند؟ کاغەزی دەنگدان چەند گەورە دەبێتن، بەم شێوازە دەنگدەر کە دێتن دەنگ دەدات بەراستی ئەو هەموو ناوانە بزر دەبێت و ئیرتباکی بۆ دروست دەبێت تەوەتوریشی بۆ دروست دەبێت، بەو شێوازە زۆر لەو ئەوراقی ئیتیلاعە بە فیڕۆ دەچێت، دەنگەکان زۆربەی بە فیڕۆ دەچێتن، خاڵێکی تر ئەو برادەرانەی باسیان کرد بەڕاستی قەوائیمی موغلەق مانای ئەوە نییە شەخصەکان نەناسراون، ئەو تەجاروبەی کاك شێروان باسی کرد، ئێمە دوو نموونەمان لە پێشە، لە پەرلەمانی کوردستان دوو هەڵبژاردن کراوە، بەڕاستی پاڵێوراوان دیعایەیان کردووە، لە لایەن خەڵك ناسراو بووینە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

فەرموو کاك دلێر.

بەڕێز دلێر محمد شریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لە دانیشتنی پێشوودا تەرحێکی وا کرا کە هەڵبژاردن ئەمجارە لە پارێزگاکان لەسەر ئەساسی لیستی ئازاد بێت، یەعنی لیستی کراوە بێت، لەسەر ئەساسی ئەوەش دانیشتنەکە دواخرا، بەهەر حاڵ ئێستا ئەم گفتوگۆیانەی کە کرا دیارە تەعبیر لە کۆمەڵێك تێڕوانینی جیا دەکات، بەش بە حاڵی ئێمە من نامەوێت هەندێك لە قسەکانی کاك سەردار دووبارە بکەمەوە، چونکە لە رووی قانونیەوە کۆمەڵێك تەفسیراتی

قانونی حەقیقییە، بەلأم ئێمە تەرحێکی ترمان کرد، چونکە جیاوازییەکی زۆر هەیە لەنێوان کە وتت لیست، لیستی داخراوو کراوە، هەر یەکەو حزب تەمسیلی دەکات لەگەڵ لیستی ئازاد، لیست نا، یەعنی هەڵبژاردنی ئازاد، من پێموایە ئەو خەڵکە تەعبیرەکە زیاترە کە باس لە مەفهومی دیموکراتیەت دەکرێت، هەر هەمووی دیموکراتییە، بەلأم بە رێژە شتێکی زیادو شتێك کەم پەیوەندی بە حوریەتی فەردە لە چۆنیەتی دەست نیشان کردنی ئەو کەسانەی کە هەڵدەبژێرین، لەو حاڵەتەدا ئەگەر مەفهومەکە بگەڕێنینەوە بۆ ئەو دیموکراتیە راستەوخۆیەی کە خەڵك مەبەستیەتی لە چوارچێوەیەکی تەواوی ئازادا بێت، ئەوە دەبێت لەسەر شتێکی تر بێت، کە قائیمە نەبێت بە ئەسڵ ئەوسا دەبێت دەوائیری بچووك بێت لەسەر ئەساسی ئەوەی کە راستەوخۆ خەڵك دەنگ بە شەخصەکان دەدات و خەڵکەکە دەیناسێت ئیحتیمالی زۆریشە ئەم حاڵەتە بۆ هەڵبژاردنی پارێزگاو قەزاو ناحیەکان کە بچووکە خزمەتگوزارییە شتێکی باشتر بێت لەو قۆناغەدا، بەلأم ئەمەی راستی بۆ ئەوەی ئێمە بە هەڵەدا نەچین هەردووکی کە دیموکراتین بەڕاستی، چونکە لە ئەسڵە مادام هەڵبژاردنە، کەواتە بەخۆی مەبدەئی دیموکراتی هەیە، لە گۆڕێیە، دەمێنێنێتە سەر ئالیەتەکان، تۆ دەگەڕێیت بەدوای باشترین ئالیەتدا کەس مافەکانی تیا پێشێل نەکرێت، بەشێك لەوانە پەیوەندی بە لیستی بچووکە، ئەحزابی بچووکەکانە، بەشێك پەیوەندی بە مافی ژنانە، زائیدەن ئەوەی ئێمە پێشنیارێك دەکەین بە قەناعەتمان پاش ئەوەی ئێمە دوێنێکە گفتوگۆیەکی زۆرمان کرد لەسەر ئەم مەسەلانە باشتر وایە ئێمە ئێستا لە بەغدا کە ئەنجومەنی پارێزگاکان هەڵبژاردن کرا کۆمەڵێك ئیجابیاتی تێدا بووەو کۆمەڵێك سلبیاتیشی تێدا بووە بۆ عیوبی خۆی بۆ هەبووە، ئەو عیوبانە بەڕاستی زەرەری لە زۆر خەڵك و لایەن داوەو ئەسڵەن هەندێك موعادەلەی سیاسیشی گۆڕیوە، باشتر وایە ئێمە لەو هەڵبژاردنەی پەرلەمانیشدا عەجەلەی لێ نەکەین چاوەڕێی ئەوە بکەین دیراسەیەکی ورد بکرێت لە هەردوو هەڵبژاردن، ئەو لیستە کراوەی کە ناونراوە لیستی کراوە لە بەغدا، ئەوەی لە جنوب کرا، لەگەڵ ئەمەی پەرلەمان دەکرێت، پەرلەمانی داهاتوو بە دیراسە کردنێکی وردەوە، شێوازێکی نوێ ئیختیار بکات بۆ هەڵبژاردنی ئەنجومەنی پارێزگا کە درەنگتر دەکرێت، لە مانگی (12) دەکرێت باشترە بە قەناعەتی من بەو شێوەیە مامەڵەی لەگەڵدا بکەین، چونکە هەر یەکەمان لەلای خۆمان ئەویان دیموکراتیترە، کە هەر لە ئەسڵدا هەردووکی دیموکراتی تیا هەیە، بەلأم وەکو کاك عادل گوتی لەڕاستیدا نەوعێك تەفزیلیەتی تیایە، ئەوە خۆی پێی ناوترێت کراوە، پێی دەوترێت بە تەفزیلی، چونکە تۆ دەست نیشانی کەسەکان دەکەیت، تەنها حوریەتەکە ئەوەندەیە، ئەگەرنا ناتوانین ئەشخاص دەربکەیت لەو قائیمەیە، چونکە دیسان ئەو کەسانە تەمسیلی لیستێکی سیاسی حزبی دەکەن، تۆ بۆت هەیە ئەحمەد نەخەیتە پێشەوە، دەنگی زۆری نەدەیتێ، مەحمود بخەیتە پێشەوە، لەمەیان دەگۆڕێت پێی دەڵێن قائیمەی تەفزیلی لە ئەسڵە خۆی، بەلأم خەڵکێك تەفسیری دەکات بە جیا یەکێك ناوی دەنێت کراوەو نیمچە کراوەو تەفزیلی و لە ئەسڵدا یەك محتەوای هەیە، بە هەر حاڵ ئەو پێشنیارە پێمانوایە باشترە، ئێمە بەش بە حاڵی خۆمان کە ئەمە بهێڵینەوە بۆ پەرلەمانی داهاتوو، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

سوپاس، كاك خەليل فەرموو.

بەڕێز خليل ابراهيم محمد:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

دیاره لیژنەی قانونی راپۆرتی ئەوەیە لەگەڵ موغلەقە بێت، لەگەڵ داخراو بێت، بەڵام من تەوقیعم كرد بوو جارێكی تریش هەر باسم كرد بوو من لەگەڵ كراوەمە، ئەگەر مەجالم بدەیت، دروستە.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

تكایە باس كرا، زۆر لە بەڕێزەكان بیست كەس لەسەری قسەی كردووە، جەنابت لەگەڵ كراوەی، ئێستا دەخەینە دەنگدانەوە، زیاتر لەسەری موناقەشە ناكەین رجائەن، فەرموو بەڵام بە كورتی.

بەڕێز خليل ابراهيم محمد:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

یەكەم/ ئەلحمەدوللە ئێمە لە كوردستان یەك رێزی و یەك گۆتاری چ شك تێدا نییە بەرامبەر دەرەوەی خۆمان، ئەو گرفتە لە كوردستان نییە، یەك رێزین و یەك خیتابمان هەیە بەرامبەری و موشكیلات و تەحدیات و مەترسیەكان چ لەگەڵ بەغدا، چ لەگەڵ دەرەوە بێت هیچ ئیشكالاتمان نییە، ئەوە یەك.

دوو/ ئەگەر برادەران باسی ئەوەیە بۆ ئەحزابی بچووك باشترە، ئێمە ئەو حزبی بچووكە لێرە هیچ موشكیلەمان نییەو لەگەڵ ئەوەینەو با لە زەرەری ئێمە بێت، ئەم كراسە بە تەفسیلی قامەو قەدی خۆمان نەكردیە، بە بەژن و بالای خۆمان نەكردیە.

سێ/ سەغەراتی (ثغرات) ئەوی عێراق لەوە نییە كو كراوە بوو، سەغەراتی لەوە بووە كە ئەو دەنگانەی نەگەیشتینە قاسمی ئینتیخابی تەوزیع كراینە لەسەر قەوائیمی فائیزە، ئەمە ملیۆنێك و سەد هەزار دەنگ چووینە بۆ ئەوانەی فائیز یەعنی 31 لە سەد لە كورسیەكانی ئێستا ئەو دەنگانە ئەوە نین سەغرەی قانونی موحافەزات لە بەغدا ئەوە نییە كو كراوە بێت.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

تكایە، رجائەن رەئیەكە وازیح بوو، نوقتەی نیزامیش هەیە نازناز خان فەرموو.

بەڕێز نازناز محمد عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

لە سەرەتا بەڕاستی رێزم بۆ كاك خەلیل، ئیزن نەدرا بوایە بۆ؟ لیژنەی یاسایی تەئیدی ئەو پرۆژەیەی كردووە، دوو كەسیش قسەیان كرد بە تێرو تەسەلی تەوزیحیان كرد، یەعنی زۆر زۆر تێرو تەسەل بوو تەوزیحەكەیان.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

رجائەن كاك خەلیل لەناو لیژنەكە تێبینی خۆیداو نووساندووە، رجائەن دانیشە، مولاحەزەی هەبووە لەسەر خاڵەكە، تەفسیری كردووە، دەیخەینە دەنگدانەوە، ئێستا ئەندامانی بەڕێزی پەرلەمان لەگەڵ ئەوەن داوا دەكەن كە كراوە بێت ئەسڵی مەشروعەكە كە لیژنەی ناوخۆ پەیوەندیدارە لیژنەی یاسایی صیاغەی كردووە هەردووك لەگەڵ ئەوەن داخراو بێت، مەجموعەیەكی ئەندامی پەرلەمانیش لەگەڵ ئەوەن كە كراوە بێت، لەبەر ئەوەی ئیقتیراحی كراوە تازەیە، ئەو بەڕێزانەی كە لەگەڵ ئەوەن ئەو هەڵبژاردنە بە لیستی كراوە بێت تكایە دەستیان بەرز بكەنەوە؟ (21) كەس لەگەڵ ئەوەیە كراوە بێتن، ئێستا كێ لەگەڵ ئەوەیە داخراو بێت صیاغەی ماددەكە پاشان، كێ لەگەڵ ئەوەیە داخراو بێت تكایە دەستی بەرز بكاتەوە؟ بەزۆرینەی دەنگ لەگەڵ داخراو بێت، تكایە لیژنەی یاسایی و لیژنەی ناوخۆ صیاغەی ماددەكە بكەن، زۆر سوپاس.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەم صیاغەی ئێستا هەرچەندە لە عێراقیش بەو شێوەیە گوتیە (یكون الترشیح)، ئێمە وا نابینین، باسی تەرشیح نییە، باسی ئینتیخابە، باسی نیزامی ئینتیخابیە، جا ئێمە ئیقتیراح دەكەین بەو شێوەیە بێت (یكون انتخاب اعضاء المجالس وفقاً لنظام التمثیل النسبي وعلى اساس القائمة المغلقة)، یەعنی صیاغەكە بەو شێوەیە بێت، لەوانەیە باشتر بێت، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

فەرموو كاك سەردار.

بەڕێز سەردار صباح بۆزۆ هەركی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من پێموایە بڵێین ئینتیخاب لەوانەیە زۆر دەقیق نەبێت، لەبەر ئەوەی تەصنیفی سیستەمەكانی هەڵبژاردن لەسەر سێ ئەساس دەكرێت، ئەساسی یەكەم شێوازی خۆپاڵاوتن، یاخود خۆ تەرشیح كردن، ئەوەی دووەم چۆنیەتی دەنگدان، یاخود تەصویتی، سێیەم فەرز، یاخود دەست نیشان كردنی فائیزەكان، بۆیە ئێمە پێشنیارێكی ترمان هەبوو، یەعنی ئەو ماددەیە لەگەڵ برگەی یەك لە ماددەی نۆ یەك بخرێت بڵێین (یكون الترشیح وتوزیع المقاعد المخصصة للدوائر الانتخابیة وفق نظام التمثیل النسبي – القائمة المغلقة)، لێرەدا ئێمە هەم باسی تەرشیحمان كردووە، هەم باسی تەوزیعی مەقاعیدمان كردووە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

ئەو صیاغەی ئەخیر كەخوێندرایەوە، ئەوە دەنووسرێت، بینووسەو بیخوێنەوە بماندەنێ.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

عەمەلیەی ئینتیخاب باسی ئەوەیە نیزامی ئینتیخابی چۆن دەبێت؟ لێرەش ئێمە باسی نیزامی ئینتیخابی دەکەین، نیزامی ئینتیخابی چۆنیەتی دەنگدانە، یەعنی بیتاقەی ئیقتیراع چۆن دەبێت؟ حەجمی دائیرە چۆن دەبێت؟ فەرزی ئەصوات چۆن بێت؟ زائیدەن ئەو سێ عونصری ئەساسی، من لێرە تۆزێك گۆڕانكاریم كردووە تاكو وازیحتر بێت (یكون انتخاب اعضاء المجالس وفقاً لنظام التمثیل النسبي عن طریق الاقتراع على اساس القائمة المغلقة)، چونكە قەوائیم خۆی نیزام نییە، نیزام نیزامی تەمسیلی نیسبییە، قائیمەی موغلەقە، ئان مەفتوحە باسی بیتاقەی ئیقتیراعات ئەو ئیستیمارەی ئەو دوو دەنگ دەدەیت، جا ئیستیمارەكان تەنزیم دەكرێن لەسەر شێوەی قائیمەی موغلەقە، كەواتە لێرە (عن طریق الاقتراع على اساس القائمة المغلقة)، وابزانم ئەمە قانونییە، بەڵێ ئەمە صیاغەیە بەو شێوەیە.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

هەردوو لیژنە صیاغەكەتان بدەن بەزووترین كات تكایە.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەمە سەیدا فرسەت ئەوی یەكە صیاغەكی تر دەڵێت (یعتمد نظام القائمة المغلقة لانتخابات مجالس المحافظات والاقضیة والنواحي).

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

ئەو صیغەیە جارێكی تر بخوێنەوە بۆ ئەوەی بخەینە دەنگدانەوە.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

صیغەی ئەخیر بۆ ماددەی حەوتەم كە دەخرێتە دەنگدان (یعتمد نظام القائمة المغلقة لانتخابات مجالس المحافظات والاقضیة والنواحي)، چونكە تەمسیلی نیسبی لە ماددەیەكی تر هاتووە لە ماددەی نۆ لە فەقەرەی یەكەم لەوێ هاتووە، لێرە ئەمەیە.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

دەیخەینە دەنگدانەوە، كێ لەگەڵ ئەو نەصەی ئەخیرە كە خوێندرایەوە تكایە دەستی بەرز بكاتەوە؟ زۆر سوپاس، كێ لەگەڵدا نییە دەستی بەرز بكاتەوە؟ زۆر سوپاس، بەزۆرینەی دەنگ پەسند كرا، تكایە ماددەیەكی تر.

بەڕێز دلێر محمد شریف:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی هەشتەم:

یەكەم: دەبێت ژمارەی پاڵێوراوانی لیستێك لە سێ كەمتر نەبێت و لە ژمارەی كورسیەكانی كە بۆ بازنەی هەڵبژاردنەكان تەرخانكراوە زیاتر نەبێت.

دووەم: رێـژەی 30٪ بـەلانی کـەم بـۆ ئافرەتـان لـە ئەنجومەنـەکان تـەرخان دەکـرێ و ئـەم ڕێژەیـەش ئـەو کورسیانە دەگرێتـەوە کە هەر لیستێکی سەرکەوتوو بە دەستی هێنا بێت، هەروەها لە کاتی پێکهێنانیشی لە کاتی خۆپاڵاوتندا.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة (8):

أولاً: يجب ان لايقل عدد المرشحين في القائمة عن ثلاثة و لا يزيد على عدد المقاعد المخصصة للدائرة الانتخابية .

ثانياً: تخصص نسبة 30٪ على الاقل للنساء في المجالس، وتسري هذه النسبة على المقاعد التي حصلت عليها كل القوائم الفائزة وعلى تشكيلها عند الترشح.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

لیژنەی ناوخۆ ڕەئیتان تکایە.

بەڕێز سەردار صباح بۆزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە هەردوو لیژنە لەگەڵ دەقی ماددەکەین، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

لیژنەی یاسایی ڕەئیتان تکایە.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە تەنیا لە ناحیـەی صیاغی دووەم وەکو قـانونی مەجالیسی موحافـەزات و نزیکی پەرلـەمان بێت، لـە ناحیەی صیاغییە، ئەوە وا ڕێك بخەین (ثانياً: تـنظم قـوائم المرشـحين بالشـكل الـذي يضـمن نسـبة مشـاركة للنساء لاتقل عن 30٪ من الاعضاء)، بەو شێوەیە.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

ئەو بەڕێزانەی دەیانەوێت قسە بکەن دەستیان بـەرز بکـەن تـاکو ناویـان بنووسـین تکایـە، نوقتـەی نیزامـی فەرموو.

بەڕێز ئاریز عبدالله احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

باری یەك حوشتر ئێمە پرۆژە یاسامان لەسەر مـاوە، هەمووشـی چـەند رۆژێـك مـاوەی کـارکردنی پەرلـەمان ماوە، بۆیە ئێمە ئەو پرۆژە یاسایە ئەگەر هەر ماددەیـەك ئـەو هـەموو خەڵکـە قسـەی لەسـەر بکـاتن و بـەو

شێوەیە بڕوات، رەنگە هەر لەو ماوەیە هەر ئەو پرۆژە یاسایە تەواو بکرێت، بەڕاستی یەعنی ئێوە رێکی بخەن و ئێمە هەموو لایەکمان موڕاعات بکەین و تاکو ئیشەکان بڕوات بە ئاسانی، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

زۆر سوپاس بۆ جەنابت، ئەگەر ئێمە ئەم یاسایە ئەمڕۆ تەواو دەکەین، ئەگەر تا دەی شەویش بێت دەبێت تەواوی بکەین، ئینجا کەیفی خۆتانە، ئەوە حەقیقەتە، دەبێت تەواو بێت، مام رەشاد فەرموو.

بەڕێز رشاد احمد ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تێبینیەك دەکرێت لیژنەی یاسایی و لیژنەی ناوخۆ گفتوگۆیان لەسەر کردووە، دیراسەتیان لەسەر کردووە، کەچی لێرە بە پێچەوانەی ئەو شتی تازە دێتە کایە، ناکرێت پاش ئەو هەموو گفتوگۆیەو ئەو هەموو راوبۆچوونەی کۆبوونەوە، کەچی لیژنە لەناو هۆلی پەرلەمان گۆڕانکاری دروست دەبێت لەسەر پرۆژەکە.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس راستە، تکایە لە ئەندامانی لیژنە ئەوانەی لەسەر مەنصەن رەئی شەخصی خۆیان نەدەن، رەئی لیژنە بدەن، ئەو بەڕێزەی کە رەئی شەخصی خۆی دەدات دەبێت لەناو ئەندامانی پەرلەمان دابنیشێت، زۆر سوپاس، ئێستا کاك شێخ جەعفەر فەرموو.

بەڕێز جعفر مصطفی معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پرسیارێکم هەیە، لەماددەی حەوت بڕگەی یەکەم دەڵێت دەبێت ژمارەی پاڵێوراوانی لیستێك لە سێ کەس کەمتر نەبێت بۆ موحافەزەو بۆ قەزا باشە، بەس بۆ ناحیە پێنج کەس چۆن لیستێکی سێ کەسی تەقدیم دەکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، کاك رەشاد فەرموو.

بەڕێز رشاد احمد ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیار دەکەم وەکو خۆی بمێنێتەوە، ماددەکە زۆر بە دەقیقی هاتووە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، دکتۆرە رۆژان فەرموو.

بەڕێز د.ڕۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تێبینیم لەسەر خاڵی دووەمی ئەو ماددەیە هەیە، بەو شێوەیە داڕشتنە تەرخان کردنی ئەو ڕێژەیە مسۆگەر ناکات کەوا ئافرەت ئەو ڕێژەیە مسۆگەر بکات لەنێو ئەنجومەنەکان، ئەنجومەنی پارێزگاو قەزاو ناحیەکان، بۆیە ئەوەی کاك خەلیل پێشنیاری کرد دووبارە دابڕێژرێتەوە بەشێوەیەك کەوا زەمانەتی ئەوەی بکات، مسۆگەر بکات، کە ئەو ڕێژەی دەنگمان بۆدایە لێرەش مسۆگەر بکەین کە ئافرەت نەك تەنها لە لیستەکان لە کاتی قائیمەکان تەنزیم دەکرێت، نەخێر لە دواێیش ئەنجامی نەتیجەی هەڵبژاردنەکە ئەو ڕێژەیەی بە دەست بێنێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خۆی کە هاتووە هەردوو حاڵەتەکەی لەبەرچاو گرتووە، لە حاڵەتی (عند الترشح)، لە حاڵەتی (القوائم الفائزة)، بەڵام من یەك تۆز لێرە صیغە قانونیەکەی دەڵێت نابێت بڵێت (تخصص بنسبة 30٪ على الاقل)، دەبێت بوترێت (تخصص نسبة لاتقل عن30٪ للنساء في المجالس، وتسري هذه النسبة على المقاعد التي حصلت عليها كل القوئم الفائزة وعلى تشكيلها عند الترشح)، یەعنی لەکاتی تەرشیح کردنەکە دەبێت لە 30٪یەکەی تیا بێت، کاتێکیش کە دەرچوو قائیمە فائیزەکە دەبێت لە 30٪ی ژنان دابنێت، بەس ئەگەر ئەوە چاك بکرێت (تخصص نسبة لاتقل عن30٪)، نەك بۆ ئەوەی وەکو خۆی هەیە، ئەوە هینترە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕاستی ئەو صیاغەی کاك خەلیل خوێندیەوە، پێموایە ئەو صیاغە راست و دروستترە، لەبەر ئەوەی ئێمە لە قانونی ئەنجومەنی پارێزگاکان بەهەمان صیاغە هاتۆتە خوارێ و دەنگیشمان بۆداوە، ناکرێت ئێستا صیاغەکەی ئێمە بگۆڕین و تەناقوزی پێ بکەین لەگەڵ ئەو یاسایەی کە خۆمان پەسندمان کردووە، بۆیە زەمانی ئەو نیسبەتە دەبێت لە قەوائیم بێت، نەوەك لە مەجلیس هەروەکو لە یاسای ئەنجومەنی پارێزگاکان هاتووە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، شیرین خان فەرموو.

بەڕێز شیرین عبدالرحمن دینۆ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش هەر (ثانياً: تخصص نسبة لايقل 30٪) (على الاقل) نەمێنێتن باشترە، چونکە (على الاقل) وا دیار دەکات رێژەی لە 30٪ کەمتر بێتن، بەس (لايقل عن 30٪) باشترە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، کاك عەونی فەرموو.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیار دەکەم هەردوو بڕگەکە لە ماددەکە یەك بخرێت بەو شێوەیەی خوارەوە، بەتایبەتی بڕگەی دووەم صياغەکەی بگۆڕدرێت:(المادة (8): يجب ان لايقل عدد المرشحين في القائمة عن ثلاثة ولا يزيد على عدد المقاعد المخصصة للدائرة الانتخابية ويكون تنظيم قوائم المرشحين بالشكل الذي يضمن نسبة تمثيل للنساء لاتقل عن 30٪ من عدد أعضائه)، ئەوە موتابق دەبێت لەگەڵ ماددەی چوار لە یاسای ئەنجومەنی پارێزگاکان کە پەرلەمانی کوردستان بە یاسای ژمارە (3) لە رۆژی 2009/4/20 پەسندی کردووە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، کاك شێخەڵلاّ فەرموو.

بەڕێز شێخ الله ابراهيم شێخ الله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تەئیدی پێشنیارەکەی کاك عەونی دەکەم و پشتگیری لە رەئیەکەی دەکەم لەسەر ئەوەی کە دائیرەی ئینتیخابی دەبینین پێنج کورسی هەیە، ئەوە لەوێ نیسبەتی ئافرەتان لەوێ چۆن جێ بەجێ دەکرێت، ئەوە پرسیارە لە لیژنەی یاسایی دەکەم، پێنج کەس بێت، چونکە دەڵێ لە 30٪ بەلای کەمیش تێدا نەمێنێت (على الاقل)، تەسبیت بکرێت لە 30٪ ئیزافی بکرێت (على الاقل)یش نەمێنێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، ئەگەر بە ئیجازەتان کاك فرسەت موداخەلەیەکی هەیە، کەرەم بکە.

بەڕێز فرست احمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش لەگەڵ رەئی کاك شێروانم، نەصێکمان هەیە لە قانونی موحافەزات ئیقرار کراوەو تەصویتمان لەسەر داوە، نابێت ئێمە نەفسی مەوزوع بێین بیخەینە نیقاش و تەصویتێکی تر لەسەری بکەین، نەصەکە دابەزینین لێرە ئیعتیادی تەصویتێك لەسەری بکەین و پێویستی بەو نیقاشە ناکات، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، کاك عومەر فەرموو.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی کە من ویستم بیڵێم و دەیڵێم کاك فرسەت تەئکیدی لەسەر کردەوەو سۆزان خانیش باسی لەسەر کرد، بە تەئکید ئەوەی کاك شێروان باسی کرد ئێمە لە یاسایەکی پێشووتر خۆمان دەنگمان لەسەر داوە، نابێت لە یاسای هەڵبژاردنەکان بەپێچەوانە دەنگی لەسەر بدەین، بەنیسبەت (علی الاقل)یش لە فەقەرەی دووەمدا کاك عەونی باسێکی تەوزیحی لەسەر کرد، منیش تەئیدی ئەوە دەکەم حەقێکی لە 30٪ نیسبەی ژنان دادەنرێت، ئەو نیسبەتە نیسبەتێکە، بوو بە حەقێکی موکتەسەبی، ئیتر پێویست بەوە ناکات بڵێین (علی الاقل) کەمتر بێت، یان زیاتر بێت، لەبەر ئەوە من پێموایە ئەو (علی الاقل)ەی تێدا نەمێنێت، ئەو صیاغەیەی کە کاك عەونی باسی لەسەر کرد صیاغەیەکی زۆر باشە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، نازناز خان فەرموو.

بەڕێز نازناز محمد عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیار دەکەم بڕگەیەك زیاد بکرێت، بڕگەی سێیەم/ لەنێو سێ کەسی یەکەم و هەتا دوایی ناوی یەکەم ئافرەت بێت، بەوەی زەمانەتەکە دروست دەبێت، ئەگەر ئێمە بە قانون لێرە دابڕێژین (لەنێو سێ کەسی یەکەم و هەتا دوایی ناوی یەکەم ئافرەت بێت)، ئەوە زەمانەتی لە 30٪یەکە دەکرێت، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، شێخ فەتاح فەرموو.

بەڕێز فتاح عبدالله نقشبندی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من دوو خاڵی باس دەکەم هەردووکیان باس کراون، یەکێکیان ئەوەیە ئەو (علی الاقل)ە وەکو کاك عومەر باسی کرد نایەوێت، دووەمین/ تکا دەکەم تەنزیمێك بکرێت بۆ ئەو هەموو مواداخەلاتە، چونکە قانونەکە نارِوات بەو شێوەیە.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

رجائەن ئێمە ئیدارەی جەلسەکە دەکەین، ئەو بەڕێزانەی ناویان دەنووسرێت حەقیان هەیە موداخەلە بکەن، زۆر سوپاس، تەعلیقت لەسەر ماددەکە بۆ چاك کردنی، بۆ لابردنی، بۆ دەمجی، بۆ یەکی تر بەسەرچاوم، بەلأم ئیدارەی جەلسە لێرە دەکرێت، زۆر سوپاس، کاك عبدالرحمن فەرموو.

بەڕێز عبدالرحمن اسماعیل سلیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تێبینیم لەسەر خاڵی دووەمە لە ماددەی هەشت، کە لێرە بوویە حەفت، دەڵێت هەر قائیمەیەك دەبێت نیسبەتی 30٪ لە ئافرەتان دابین بکات، ئایا ئەگەر قائیمەیەك یەك نەفەری هینا، ئایا چۆن دەتوانێتن ئەوە بکات؟ چۆن دەتوانێتن تەئمین بکاتن؟ ئەوە یەك.

دووەم/ دەگەڕێمەوە بۆ خاڵی یەکەم، کە دەڵێتن پێویستە لە 30٪ بەنیسبەت ئافرەت دابین بکرێتن، ئەوە مومکینە بەنیسبەت موحافەزە، بەنیسبەت قەزا، بەلأم بەنیسبەت هەندەك لەناحیەکان مومکینە یەك ئافرەت خۆی تەرشیح نەکرد بێت، ئەی ئەوە چۆن دەبێت، تەعاروز ناکات لەگەڵ ئەو قانونەی، ئەوە چۆن حەل دەکرێت؟ زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، کاك سەعدەدین فەرموو.

بەڕێز سعدالدین عبدالله مولود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

له (ثانیاً) دەڵێت (ثانیاً: تخصص نسبة 30٪ على الاقل للنساء في المجالس، وتسري هذه النسبة على المقاعد التي حصلت عليها كل القوئم الفائزة) ئەوە (كل)ەکە زێدەیە بەڕاستی.

دوو/ (وعلى تشكيلها عند الترشيح) ئەوەش هەر زێدەیە، لە پێشاندا باس کراوە، ئەوە بۆچیە؟ سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، کاك رەشاد فەرموو.

بەڕێز رشاد احمد ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ببووره، من قسەم کرد سوپاست دەکەم.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، لیژنەی یاسایی کەرەم بکەن رەئیتان.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە هیچ موشکیلەمان نییە، یەعنی خیلافێکی جەوهەریش نییە لە مەوزوعەکە، تەنیاو تەنیا ئەمەیە ئێمە باسی قانونی موحافەزات دەکەین لە سێ ماددە بە صیاغەیەك دەنگمان داوە، ئەمەش ناوی قانونی ئێمە (قانون انتخاب)ە، ئینتیخاب باسی ئەوەیە چۆن تەشکیلی قەوائیم دەکرێت و هی دەنگدان ئەوەیە؟ ئەمە باشترە ئەو صیاغەی لە ماددەی چوار و ماددەی هەشت

لە ماددەی پازدە لە قانونی موحافەزات ئەوەی دەنگمان بۆداوە بەو شێوەیە بوو، باسی (كيفية تنظيم القائمة)یە، لێرە مسۆگەر دەكەین ئەم نیسبەیە دەڵێین ئەوە بۆ ئەحزابە، بۆ تەنزیمی قائیمە دەكات، بۆ موفەوەزیەش وەكو قائیمە وەربگرن و قەبولی بكەین، دەڵێین (ثانياً: تنظم قوائم المرشحين بالشكل الذي يضمن نسبة مشاركة للنساء لاتقل عن 30٪ من الاعضاء)، ئینجا ئەمە چ ئەعزای ناحیە بێت، مەجلیسی ناحیە بێت، یان قەزا بێت، یان پارێزگا بێت، ئەوە قائیمەی موغلەقە، یەعنی كیانات بۆ خۆی تەنزیم دەكات، نیسبەی ئافرەتیش تێدا مەزمون دەبێت، وابزانم ئەمە رێكەو مەسەلەیەكی صیاغیەو زیاتر تەئكیدە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

سوپاس، فەرموو لیژنەی ناوخۆ.

بەڕێز سەردار صباح بۆزۆ هەركی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

رووون كردنەوەیەكم هەیە، لیژنەی كاروباری ناوخۆ و لیژنەی كاروباری یاسایی لەناوخۆمان گفتوگۆی ئەو پرۆژەیەمان كردووە، هەروەها ئەوانەی صیاغەی ئەو یاسایەیان كردووەو تەجروبەی ئەوەیان كردووە، ئەو یاسایە بۆ موفەوەزیەی هەرێمیش ناردراوە، داواشمان لێ كرد كە بدەنە فەریقی دەولی مولاحەزاتی خۆیانمان بدەنێ، ئەوە یەك.

خاڵی دووەم/ كە دەگوترێت بۆ ناحیە چۆن دەبێت تەحقیقی لەوەی بكات بۆ سێ كەس كەمتر نەبێت، بەڕاستی لێرە جۆرێك لە تەوحید یەكخستنەوەی تێدایە، قائیمەكە تەنزیم دەكرێت بۆ هەمووان، چ لە پەرلەمان، لە موحافەزە، لە پارێزگاكان، لە ئەقزیە، لە نەواحی نابێت لە ژمارەی كورسیەكان زیاتر بێت و لە سێ كەس كەمتر بێت، بۆ هەمووان وەك جۆرێك لە تەوحیدی تێدایە، ئەوەی كە دەڵێت بڕگە دوو تەحقیقی هەدەفەكە ناكات، حەز دەكەم یەك خاڵ رووون بكەمەوە بۆ بەو شێوەیە نووسراوە؟ بەو شێوەیە صیاغەمان كردووە كە لە 30٪ تەحقیق بكات، یەعنی زەمانی تێدا بێت، سێ فیكرەی تێدایە.

یەكەم/ (تخصص نسبة 30٪ على الاقل للنساء في المجالس) ئەوە تەخصیصی یەكەم.

دووەم/ دەڵێت (وتسري هذه النسبة على المقاعد التي حصلت عليها كل القوائم).

سێیەم/ (وعلى تشكيلها عند الترشح).

لەبەر ئەوەی مەترسی هەبوو لە هەندێك موحافەزات كە كراوە بەڕاستی تەحقیقی ئەو نیسبەیان نەكردووە كە لە یاسایەكەدا هاتووە، لێرە بەسێ ئەوەمان صیاغە كردووە، كە تەحقیقی نیسبەكە بكاتن.

ئەوەی سۆزان خان پێشنیاری كردو شیرین خانیش پشتگیری لێ كرد، ئەوە راستە، مانیعمان نییە وای لێ بێت (تخصص نسبة لاتقل عن 30٪)، ئەوەی دیكە كە دەڵێن قانونی موحافەزات بە نەوعێك صیاغەكە ئەوە ناكرێت، بەڕاستی لە كۆبوونەوەی پێشتریش هەندێك شتمان گۆڕی، بەتایبەتی لە شروتی ناخیب لەگەڵ ئەوەی یەك ناگرێتەوە.

برادەرێك باسی ئەوەی كرد كە تەوحید بكرێت، ئێمە پێمانوایە هەر یەكە بە بڕگەیەك بێت زۆر بە جوانتر و بە رێكوپێكتر هاتووە.

نازناز خان پرسیاری ئەوەی کرد کە یەکەم ناو ژن بێت و ئەو پرسیارەی لەگەڵ ئەوەی کاك عبدالرحمن دەڵێت ئەگەر یەکێك بردیەوە یەك مەقعەدی هەبوو، ئێستا ئەوەی نیزامی کۆتا بۆ برایانی تورکمان و برایانی کلدو ئاشوورو سریان دانراوە وا صیاغەیان کردووە، کە موفەوەزیە یەکەم ناو ناوی ژن بێتن، بەو جۆرە ئەوە بۆ موفەوەزیە دەمێنێتەوە، موفەوەزیە کە یەکەم ناو ناوی ژنی دانا بەڕاستی ئەگەر یەك مەقعەدیشی بەدەست بکەوێت، مەقعەدەکە بۆ ژنان دەڕوات و تەحقیقی هەدەفەکەی دەکات، چونکە ئێمە دەڵێین (لاتقل عن 30٪)، واتا ئەگەر زیاتریش بێت تەواوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

بەڕێزان، ئەم نوقتەیە زۆر حەساسە، لەبەر ئەوە دووبارە مەجال دەدەین ناو بنووسنەوە، بۆ ئەوەی موناقەشەی لەسەر بکرێت، بەڵام سێ کەس دیفاعی لێ بکات، سێ کەسیش بە شکلێکی تر، فەرموو کاك شێروان.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من یەك تەوزیحی بچووکم هەیە، راستکردنەوەیە بۆ قسەکانی برای بەڕێزم کاك سەردار، ئەویش ئەوەیە راستە هەر پرۆژەیەکی یاسایی بێتە پەرلەمان زۆر تەبیعییە لە لیژنەکان دەستکاری بکرێت، زۆر تەبیعییە هەر بڕگەیەکی لە پەرلەمان دەستکاری بکرێت تەصویت ئەکسەریەت لەگەڵ کێ بوو دەبێت پەسند بکرێت، بەڵام ئەم دوو یاسایە یەك تەواوکەری یەکترییە، ناکرێت ئێمە لە قانونی موحافەزات بە شکلێك تەصویت بکەین، لە قانونی ئینتیخابی موحافەزات بە شکلێکی تر تەصویت بکەین، بۆیە پێویستە ئێمە لێرە پابەندی ئەو پرۆسەیە بین، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، کاك عەونی فەرموو.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری قسەکانی کاك شێروان دەکەم، بەتایبەتی من پێشنیارێکم تەقدیم کرد، گوتم هەردوو بڕگە یەك بگرێتەوە تەئکیدی ئەوە دەکەین کە ماددەی چوار لە قانونی ئەنجومەنی پارێزگاکان هاتووەو زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تەواو پێچەوانەی هەردوو برادەرم کاك عەونیش و کاك شێروانیش، لەبەر یەك هۆ، لەبەر ئەوەی راستە ئێمە ئەمە میکانیزمی هەڵبژاردنەکانە، ئەمە لێرەدا باسی میکانیزم دەکەین، ئەو یاسای تەشکیلی ئەنجومەنی پارێزگاکانە، ئەمە میکانیزمی هەڵبژاردنەکەیە، کە چۆن دەکرێت، لێرەیە باسی ئینتیخاباتەکە دەکرێت، کە تۆ چۆن مەجالیسەکەی پێ تەشکیل دەکەیت، من یەك داواکاریم هەیە، ئێمە ئەم حەقە حەقێکە داکۆکیمان لەسەر کردووە، بە مانای ئەوەی کە تۆ هێناوتە تەنها لە قەوائیمەکان داتنا زەمانی چیە لە دواییدا ئەو قەوائیمە مورەشەحە لە 30٪ی ژنەکان دابنێت، ئەگەر هاتو تۆ لێرەدا جێگیریت نەکرد بێت، من ئەو پرسیارە دەکەم چۆن زەمانەتی دەکەیت؟ ئێستا لە عێراق لەسەر مستەوای هەموو عێراق ژن لە ئەنجومەنی پارێزگاکاندا لە 25٪ی هەیە، لە هەندێك شوێن لە 3٪ش نییە، حەز دەکەم بزانن، یەعنی لە 3٪یان داوەتێ، لەبەر ئەوە ئێمە ئەوە حەقێکە موکتەسەبەو دیفاعیشی لێ دەکەین، ئێستا خۆی زۆر باشە بۆ دەستکاری دەکەن، ئەم موناقەشەی ناوێت، خۆی چۆنە ئێمە وا پێی رازین، تکایە دەستکاری مەکەن، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، کاك هیوا فەرموو.

بەڕێز هیوا صابر احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەڕاستیدا وا دەزانن بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان ئاگایان لە شێوازی پڕ کردنەوەی ئەو لیستە نییە، کە کۆمسیۆن بڕیاری لەسەر داوە، چونکە ئەگەر ئاگایان لێ بێت پێویست بەم خوازو خواستە ناکات، بەشێوەیەك دایانڕێشتووە ئەو مەترسیەی کە سۆزان خان و هەندێك لە خوشکان ئاماژەیان پێ کرد لە برایان وا نییە، بەم شێوە دایانڕێشتووە تەنها بۆ لیست لە یەکەمدا مەجالیان داوە پێی پیاو بێت، دووەم/ دەبێت ئافرەت بێت، سێیەم/ پیاو بێت، چوارەم/ ئافرەت بێت، یەعنی ئەگەر لیستێك دوو نەفەر بێنێت لە 50٪ی بەر ئافرەت دەکەوێت، ئەگەر سێ نەفەر بێت لە 33٪ی بەر ئافرەت دەکەوێت، ئەگەر چواری بێنێت لە 50٪ی بەر ئافرەت دەکەوێت ترسیان چیە، لە یەك کاتدا دەبێت مەجالی ئەوە بدەیت، خۆ تۆ مەجالی ئەوە نادەیت ئێجگار مرۆڤیش ئەوەندە پێ دانەگرێت، ئەگەر دوان بێت لە 50٪ی ئافرەتە، ئەگەر سێیان بێت لە 33٪ی ئافرەتە، ئەگەر چوار بێت لە 50٪ی ئافرەتە، ئیتر با ئێمە لەوە زیاتر هین نەکەین.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

زۆر سوپاس، لیژنەی یاسایی ئێستا ئەو صیاغەی تازە ئەوەی کە ئێوە گۆڕانکاری لەسەر بکرێت بیخوێننەوە دەیخەینە دەنگدانەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە ئەو صیاغەی دەکەین ئەوی لە مەجلیسی موحافەزات دەینین، ئەو عیبارە لەو ماددە ئەوەی ماددەی چوارە، ماددەی هەشتە، ماددەی یازدەیە، عەینی ئەو عیبارەیە تەئکیدی زەمانی ئەم نیسبە دەکات، کە لە 30٪ مسۆگەر بکات، یەعنی هیچ ئەملاو ئەولای تێدا نەبێت، یەعنی عیبارەتەکە زیاتر تەئکید لەسەری و مونسەجیمە لەگەڵ ئەو ماددەیە، دوو پێشنیاری کاك عەونی کە ببێتە یەك ماددە دەمجی هەردوو فەقەرە دەبێت، ئەو صیاغەیە بداتە ئێمە، یانیش ئەوەی ئێمە بکەینە (ثانیاً).

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

رجائەن تەخویل نییە، لێرە دەخوێندرێت و تەصویتی لەسەر دەدرێت، تەخویل ناکرێتن، ئێستا ماددەکە بخوێنن تەصویتی لەسەر دەکەین.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لێرە ماددە بەو شێوەیە دەخوێنین:

(المادة (8):

أولاً: يجب ان لايقل عدد المرشحين في القائمة عن ثلاثة ولا يزيد على عدد المقاعد المخصصة للدائرة الانتخابية .

ثانياً: تنظم قوائم المرشحين بالشكل الذي يضمن نسبة مشاركة للنساء لاتقل عن 30٪ من الاعضاء).

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

رجائەن تەصویت لەسەری دەکەین بەم شێوەیەی کە لیژنەی یاسایی ئاخیر جار خوێندیانەوە، کێ لەگەڵدایە تکایە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نییە دەستی بەرز بکاتەوە؟ بەزۆرینەی دەنگ پەسند کرا، تکایە ماددەیەکی تر.

بەڕێز دلێر محمد شریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی نۆیەم:

یەکەم: دابەشکردنی کورسیەکانی تەرخانکراو بۆبازنەکانی هەڵبژاردن لە ڕێگەی نوێنەرایەتی ڕێژەییەوە دەبێت.

دووەم: کورسیەکان لەسەر پاڵێوراوەکان دا دابەش دەکرێ نەك لەسەر کیانە سیاسیەکان و نابێت هیچ کیانێك کورسی تەرخان کراو بۆ پاڵێوراوی سەرکەتوو بکێشێتەوە لەهەر کاتێکدا بێت.

سێیەم: دابەشکردنی کورسیەکان بۆ هەر لیستێك بەسەر پاڵێوراوەکان بە پێی زنجیرەی ناوەکانی کە تێیدا هاتووە دەبێت.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة (9):

اولاً: يتم توزيع المقاعد المخصصة للدوائر الانتخابية من خلال نظام التمثيل النسبي.

ثانياً: يتم توزيع المقاعد على المرشحين وليس الكيانات السياسية و لا يجوز لأي من الكيانات إن تسحب من المرشح الفائز المقعد المخصص له وفي أي وقت كان.

ثالثاً: توزع المقاعد المخصصة لكل قائمة على المرشحين طبقا لترتيب الاسماء الواردة فيها .

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

سوپاس، ئەو بەڕێزانەی دەیانەوێت قسە بکەن تکایە دەستیان بەرز بکەن بۆ ئەوەی ناویان بنووسین، فەرموو كاك بارزان كەرەم بكە.

بەڕێز بارزان عبدالله نصرالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ناروونیەکی تێدایە دەڵێت (کورسیەکان لەسەر پاڵێوراوەکان دابەش دەکرێن، نەك لەسەر کیانە سیاسیەکان)، لەڕاستیدا لەسایەی نیزامی نوێنەرایەتی ڕێژەیی، یان تەمسیلی نسبی، هەمیشە کورسی بەسەر قەوائیمدا دابەش دەکرێت، نەك بەسەر پاڵێوراوەکاندا، لیستەکە قائیمەی کیانە سیاسیەکە بەرپرسیارە لەپلە بەندی، یان ریزبەندی ناوەکان، ئەوەی کە دەکرێت تەنها لەو حاڵەتە کورسی بەسەر پاڵێوراوەکاندا دابەش دەکرێت، کە سیستەمی هەڵبژاردن سیستەمی نیزامی ئەغلەبیە بێت، زۆرینە بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

سوپاس، محەمەد ڕەفعەت فەرموو.

بەڕێز محمد رفعت عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیار دەکەم ماددەی دوو و سێ بکرێت بە یەك ماددە، بەم شێوەیە بنووسرێتەوە (دابەشکردنی کورسیەکان بۆ هەر لیستێك بەسەر پاڵێوراوەکان بە پێی زنجیرەی ناوەکانی کە تێی دا هاتووە دەبێت، نابێت هیچ کیانێك کورسی تەرخان کراو بۆ پاڵێوراوی سەرکەتوو بکێشێتەوە)، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

سوپاس، بەنووسراو بینێرە بۆ ئێرە تکایە، كاك سالم فەرموو.

بەڕێز سالم محمد على:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ڕەئیا من ئەو فەقەرە ئەویا زێدەیە، چونکە کە گوتمان قائیمە، یەعنی قائیمەی تەمسیل نسبی.

یا دوێ/ ژی ئەو ماڤێت و نەڤێت ئەوە لەسەر کیاناتی سیاسی دێنە تەوزیع کرن، بەس هەر ئەو لیسە یا تازە نینە، جا ئەز بێژم (يتم توزيع المقاعد على مرشحى الكيانات السياسيه)، ئان ژی هەرسێك بکەینە یەك، هەرسێ فەقەرە ببنە یەك (يتم توزيع المقاعد على مرشحي الكيانات السياسية وفقاً لترتيب الاسماء الواردة في

القوائم ولا يجوز لأي من الكيانات إن تسحب من المرشح الفائز المقعد المخصص)، هەر سێك ببنە یەك، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

سوپاس، دكتۆرە شوكریە فەرموو.

بەڕێز د.شوكریە رسول ابراهیم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

هەرچەند خاڵی دووەم كاك بارزان گوتی، بەڵام من پێم باشە هەر خاڵی دووەم كورسیەكان لەسەر پاڵێوراوەكان دابەش دەكرێت، بە رەئی من ئەوانەی تر زیادە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

سوپاس، كاك عومەر فەرموو.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەوەی كە منیش هەمە هەر لەسەر بڕگەی دووەمی ئەم ماددەیە كاك بارزان بە تەوزیح باسیشی لەسەر كرد، بەڵام ئەوە لە كۆتایی فەقەرەی دووەمدا (على ان تسحب من المرشح الفائز المقعد المخصص) مورەشەح لەوێ مەقعەدی وەرنەگرتووە، كیاناتی سیاسیەكە مەقعەدی خۆی وەردەگرێت، لەبەر ئەوە من هاوڕام لەگەڵ ئەوەی كاك بارزان باسی كرد، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

سوپاس، كاك عادل فەرموو.

بەڕێز عادل محمد امین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من لە ماددەی نۆو ماددەی دە هەردووكی یەعنی نارووندیەك دەبینم، لەبەر ئەوەی لێرە دەڵێت بڕگەی یەك (یتم توزیع المقاعد المخصصة للدوائر الانتخابية من خلال نظام التمثيل النسبي), (التمثيل النسبي)، یەعنی دوو جۆر تەمسیل نسبی هەیە كامل و تقریبی، ئەگەر بەو موتلەقە بنووسین یەعنی بەڕاستی مەجالێك دەهێلێتەوە بۆ ئەو كۆمسیۆنە، بۆ ئەو هەیئەتەیە كە ئیشڕاف دەكاتە سەر هەڵبژاردنەكان، ئەگەر تەمسیل نسبی كامل بێت، ئەوە عادەتەن دوو قائیمە دەبێت، قائیمەیەكی مەحەلی دەبێت، ئەوە لە ئاستی پەرلەمان و ئەوانەی كەوا قائیمەی لە ئاستی قەومی دەگرن، یەعنی دەنگە ماوەكان دەدرێتە قائیمە قەومیەكە، بۆیە لە بڕگەی دوو و سێیەمی ئەم ماددەیە دیسان باس لەوە دەكات، ئێمە لە ماددەی حەوت گوتمان قائیمەی موغلەق بێت، لە قائیمەی موغلەق عادەتەن ناوەكان بە تەرتیب دێت، یەعنی هەر كیانێك چەند دەنگ

وەردەگرێت، خۆی لە یەکەم ناودا ترشیح دەکات تاکو ئەخیری، بۆیە ماددەی نۆو ماددەی دە من یەك پێشنیارم هەیە، یەعنی یەك ماددە بنووسین ئەمە پێشنیارەکەمە بەم شێوەیە بێت (یکون نظام انتخاب المجالس وفقاً لنظام التمثیل النسبي التقریبي ویتم توزیع المقاعد علی القوائم بطریقة معدل اقوی الاصوات)، یەعنی ئەم پێشنیارە رزگارمان دەکات لەو دوو ماددەیەش زۆر وردە، دواتر چۆن دەنگ دابەش دەکرێت؟ ئێمە بۆمان نووسیووە کۆمسیۆنی هەڵبژاردن خۆی هەڵدەستێت بە دابەش کردنی دەنگەکان، ئێمە رێگاکەمان بۆ نیشان کردووە، بۆیە ئەو پێشنیارەم هەیە، دەتوانین وەکو ماددە نەنووسین، تەنیا ئەو پێشنیارە کافیە بۆی، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، دکتۆرە هالە فەرموو.

بەڕێز د.هاله سهیل وادی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە (ثانیاً: یتم توزیع المقاعد علی المرشحین الفائزین) بە رەئی من زیاد بکرێت، بۆ پالێوراوە سەرکەوتووەکان، بۆ ئەوەی دیار بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، مەریەم خان فەرموو.

بەڕێز مریم حسن ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یا منیش ئەو مولاحەزەی یا دوێ (یتم توزیع المقاعد علی المرشحین والکیانات السیاسیة) پاشان گوتی (ولا یجوز لأي من الکیانات إن تسحب من المرشح الفائز المقعد المخصص له) هەتا ئێرە بەسە، بەس ئێدی (وفي أي وقت کان) جێ نابێت لە زمانی قانونی، چونکە (لایجوز) ئەو دیار دەکات، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، کاك سەعدەدین فەرموو.

بەڕێز سعدالدین عبدالله مولود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە (ثانیاً) کە قسەی زۆری لەسەر کرا، چ بڵێین مورەشەح، چ بڵێی قائیمە، چ بڵێی کیانی سیاسی هەرسێکی یەك شتە، چونکە لێرە ئەو ماددەیە ماددەیەکە تەفسیری قائیمەی موغلەق دەکات، وەکو لە سێیەمدا دیارە،

دەڵێت (توزع المقاعد المخصصة) ئەوە تەعریفی قائیمە موغلەقە (توزع المقاعد المخصصة لكل قائمة على المرشحين طبقا لترتيب الاسماء الواردة فيها)، تەواو لەگەڵ ڕێزمدا.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

سوپاس، لیژنەی یاسایی ڕەئیتان.

بەڕێز سەردار صباح بۆزۆ هەركی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لەو ماددەیە سێ خاڵی سەرەكی تێدایە، یەكەمیان/ ئێمە لێرە دەبێت باس بكەین سیستەمی هەڵبژاردن چ جۆرێكە، تەمسیلی نسبییە، ئێمە ڕاستە لەوڵایە گوتمان قائیمەی موغلەق، لەوێش كە وامان بەجێهێشت بەو مەرجەی بەجێمانهێشت كە لە ماددەی نۆ لە بڕگەی یەك باسی سیستەمی نوێنەرایەتی ڕێژەیی كرا.

دوو/ فیكرەكەی تر لە ماددەی دوو و سێ هاتووە، مەبەست لێرە ئەوەیە، كە حزب، یاخود ئەو كیان سیاسییە دەسەڵاتی كولی لەسەر ئەو پاڵێوراوە، یاخود ئەو فائیزە نەبێت، ئەوە دائیمەن ئەو فائیزە مورتەهیم بێت بە ئیرادەی ئەوە هەر كاتێك هەبێت بۆی بگۆڕێت، تەنها ئەوەكەی تەرتیبی دەنگەكان ئەو حزبە دایدەنێ، ئیدی تەواو كورسیەكان كە دابەش دەبێت بەپێی ئەو تەرتیبە دادەنرێت، ئەوەی كاك عادل باسی كرد، بەڕاستی ئەوەكەی مەفهومە كە تەمسیلی نسبی تەقریبییە، كامل نییە، لەبەر ئەوەی كامل بۆ پەرلەمان بەكار دێت، كە ولاتەكە هەموو یەك دائیرە بێت، خۆی زیمنیەن باسی كراوە كە تەقریبییە، لێرە چەند ماددەیەك ئاماژەی پێ دەكات، یەكەم/ لە ماددەی حەوتەم دەڵێت (نظام القائمة المغلقة)، دوو/ لێرە كە دەڵێن (تمثيل النسبي)، سێ/ لە ماددەی دە لە بڕگەی سێ كە دەڵێت (توزع المقاعد المتبقية باعتماد باقي الاقوى)، لە ماددەی سێزدە لە بڕگەی دوو (يكون كل قضاء وناحية وفقا للحدود الإدارية الرسمية دائرة انتخابية واحدة)، لێرە زیمنیەن باس كراوە كە شێوازەكە شێوازی تەقریبییە، لەگەڵ ڕێزمدا.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

سوپاس، فەرموو كاك خەلیل.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە لەگەڵ دەقی ماددەكەین، بەس بڕای بەڕێزم كاك فرسەت مولاحەزەیەكی دەقیقیدا (توزع المقاعد المخصصة) ئەو نە موخەصەصەیە، تەخصیص نەكراوە فەوزی بە دەستی خۆی هێناوە، تۆزێك ئەو كەلیمەیە عیبارەتەكە دەگۆڕین سێیەم (ثالثاً/ توزع المقاعد المخصصة)، دەڵێین (توزع المقاعد التي تفوز بها القائمة على المرشحين طبقاً لترتيب الاسماء الواردة فيها)، موخەصەصە نییە، چونكە موخەصەصە پێشتر تەخصیص كرا بوو (فاز بالمقاعد) نە موخەصەصە لە، (فاز بها)، ئەوەی بڕگەی دوو مەبەستمان ئەوەیە جا نازانم صیاغەی دەوێت یەعنی مەبەستمان ئەوەیە تەسەلسولی مورەشەحین، یەعنی ئەو ریعایەتە دەكرێت،

نەك یان لە قائیمەکی سیاسی بۆ خۆیان دانێن حەسب تەسەلسول، ئەوە لە فەرزی ئەصوات لە ئەنزیمەی موفەوەزیە دیاری کراوە.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

بەڕێزان، ئەوەی دوو، پێدەچێت زیادە، چونکە لە سێیەم (توزع المقاعد التي تفوز بها القائمة الفائزة كل القائمة على المرشحين طبقاً لترتيب الاسماء الواردة فيها) بە تەسەلسول دانراوە، ئیتر حەقی نامێنێت لە جێگایەکی تر بڵێت حەقی هەیە لێرە، تکایە لیژنەی یاسایی و ناوخۆ ئاخیر صیاغەتان دیاری بکەن، بۆ ئەوەی بیدەینە دەنگدان.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

راستە ئێمە دەتوانین ئیستیغنا بکەین لە بڕگەی دووەم، تەنیا ئەوەیە ئەوە زیادە کۆ بێژن نابێت (كيان تسحب من المرشح الفائز مقعده) یەعنی ئەوەیە، راستە ئەگەر حەزفیشی بکەین هیچ ئیشکال دروست نابێت.

بەڕێز سەردار صباح بۆزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە وەکو لیژنەی ناوخۆ لەگەڵ دەقی بڕگەی دووەمەکەینە، لێرە دوو شتی تێدایە کیانێك کە لە هەڵبژاردن دەباتەوە، مەجموعەیەك، راستە مەقعەد دەیباتەوە، بەڵام دابەش کردنەکەی لەسەر مورەشەحین دەبێت، لێرە لە فیکرەی دووەمی نەفسی بڕگە دەڵێت (ولا يجوز لأي من الكيانات إن تسحب من المرشح الفائز المقعد المخصص له وفي أي وقت كان)، یەعنی بڕگەی یەکەم تەئکید کردنە بۆ هی دووەم، بۆیە ئێمە لەگەڵ دەقی ماددەکەین، لەگەڵ رێزمدا.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

لیژنەی یاسایی تکایە ئاخیر صیاغەتان بە ئیتیفاقی هەردوولاتان دروستی بکەن و بمانەنێ، چونکە کەس موخالیف نییە، بەس لەسەر صیاغەکەیە.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە رەئی ئێمە وەکو لیژنە لێرە کاك سەردار رەئی ئەوە نییە، ئێمە دەتوانین ئەوەی جەنابت تەرحت کرد ئیستیغنای لێ بکەین تەنیا فەقەرەی ئەخیر (ولا يجوز لأي من الكيانات) ئەو ئیزافە ببێت بۆ فەقەرەی سێیەم کە دەبێتە دووەم، ئەو موخەصەصەیەش وەکو پێشتر گوتمان دەگوترێت دەڵێین (التی تفوز بها القائمه) بەو شێوەیە دەبێت مانایەکەشی رێك دەبێت.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

تكايه به نووسين هەردوولاتان بينووسن و موتەفيق بن لەسەرى بيخوێننەوه به وازيحى.

بەڕێز سەردار صباح بۆزۆ هەركى:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

ئێمه هەردوو ليژنه لەسەر ئەو صياغەيه موتەفيقين، (المادة التاسعة:

اولاً: يتم توزيع المقاعد المخصصة للدوائر الانتخابية من خلال نظام التمثيل النسبي.

ثانياً: توزع المقاعد التي تفوز بها القائمة على المرشحين طبقا لترتيب الاسماء الواردة فيها ولا يجوز لأي من الكيانات إن تسحب من المرشح الفائز المقعد المخصص له وفي أي وقت كان).

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

بەڕێزان، وەكو ئاخير جار كه خوێندرايەوه هەردوو ليژنەى ياسايى و ناوخۆ لەسەرى موتەفيقن، ئەگەر جارێكى تر بيخوێننەوه، بۆ ئەوەى بيخەينه دەنگدانەوه، كۆتايى پێ بێنين.

بەڕێز خليل ابراهيم محمد:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

المادة التاسعة:

اولاً: يتم توزيع المقاعد المخصصة للدوائر الانتخابية من خلال نظام التمثيل النسبي.

ثانياً: توزع المقاعد التي تفوز بها القائمة على المرشحين طبقا لترتيب الاسماء الواردة فيها ولا يجوز لأي من الكيانات إن تسحب من المرشح الفائز المقعد المخصص له وفي أي وقت كان.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

زۆر سوپاس، بەڕێزان، ئێستا بەو شێوەيەى كه خوێندرايەوه دەيخەينه دەنگدانەوه، كێ لەگەڵدايه دەستى بەرز بكاتەوه؟ زۆر سوپاس، كێ لەگەڵدا نييه دەستى بەرز بكاتەوه؟ زۆر سوپاس، بەكۆى دەنگ وەرگيرا، تكايه ماددەكەى تر.

بەڕێز دلێر محمد شريف:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى دەيەم:

يەكەم: ژمارە دەنگە راستەكان لە بازنەى هەڵبژاردن دابەش دەكرێن بەسەر كورسيەكانى كه تەرخانكراون بۆ ئەو بازنەيه بۆ چنگ كەوتنى دابەشكارى هەڵبژاردن.

دووەم: دەنگە راستەكانى كه ليستەكه لە بازنەى هەڵبژاردن چنگى كەوتوون كۆ دەكرێنەوەو دابەشى دابەشكارى هەڵبژاردن دەكرێت بۆ دەست نيشان كردنى ژمارەى كورسيەكانى كه بۆ ئەو ليستە تەرخانكراوە.

سێیەم: ئەو کورسیانەی دەمێننەوە بەپێی مایەوەی بەهێز دابەش دەکرێن بەڕێژەی ئەو کورسیانەی کە چنگی کەوتوون.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة (10):

اولاً: تقسم عدد الاصوات الصحيحة في الدائرة الانتخابية على عدد المقاعد المخصصة لتلك الدائرة للحصول على القاسم الانتخابي .

ثانياً: تجمع الأصوات الصحيحة التي حصلت عليها القائمة في الدائرة الانتخابية وتقسم على القاسم الانتخابي لتحديد عدد المقاعد المخصصة لتلك القائمة.

ثالثاً: توزع المقاعد المتبقية باعتماد الباقي الاقوى بالنسب للمقاعد التي حصل عليها.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

بەڕێزان، ئەوانەی کە دەیانەوێت قسەی بکەن دەستیان بەرز بکەنەوە تاکو ناویان بنووسین، فەرموو لیژنەی ناوخۆ.

بەڕێز سەردار صباح بۆزۆ هەركى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لێرە یەك هەڵەی مەتبەعی هاتووە لە سێیەم (توزع المقاعد المتبقية باعتماد الباقي الاقوى بالنسبة للمقاعد التي حصل عليها)، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

بەڕێزان، ئێستا دوو کەس داوای قسە کردنی کردووە، کاك ئیحسان و شێخ جەعفەر، کەسی تر هەیە قسەی بکە، کاك ئیحسان فەرموو.

بەڕێز احسان عبدالله قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەحەقیقەت منیش پرسیارا هەی لەسەر برگەی سێیەم لە ماددەی دە (باعتماد الباقى الاقوى) ئەوە فەقەرەیەك، وابزانم جارێکی تر لە ئینتیخابات کێشە هەبووە لەسەر باقی ئەقوا، کۆمەڵێك گفتوگۆش لەسەر کرا، بە تەسەوری من ئەو قەوائیمەی کە فائیزن، ئەگەر ئەو مەقعەدی ماون لەسەر ئەوان بەپێی رێژەی دەنگەکانیان دابەش بکرێن، لەوانەیە باشتر ببێت، چونکە ئەو کاتە نیسبەی دەنگەکان بەشێوەی عادیلانە، چونکە لەوانەیە باقی ئەقوایەکە بەشی ئەو دەیە نەبێتن، تۆ مەقعەدێك بە سی هەزار دەنگ دەهێنیت باقی ئەقوایەکەی دەیە، ئەوانەی سێ هەزار دەنگیان هەیە بۆ سێ مەقعەد سێ دەیی هەیە سی

هەزاری زیادی هەیە، ئەو کاتە ئەوی دیکە مەقعەدی دیکە بە دە هەزار دێتن ئەوانی تر سی ئیحتیاتی هەیە بۆ ئەوانە ناچێتن، بە تەسەوری من ئەگەر هەر بەو شێوەیە بێتن (باعتماد على القوائم الفائزة او توزع المتبقية على القوائم الفائزة حسب نسبة الاصوات التي حصلت عليها).

دووەم/ ئەو فەقەرەیە حەقە (بالنسبة للاصوات التي حصلت عليها) جارێ مەعقەدی (حصلت عليها) تێدا نییە، تەوزیع دەکەیت، کێ تەوزیع دەکەیت؟ بۆ کوێیە؟ مەسەلەکە وازیح نییە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

سوپاس، كاك شێخ جەعفەر فەرموو.

بەڕێز جعفر مصطفى معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تێبینیم لەسەر بڕگەی یەك هەیە هی ماددەکە دەڵێت (ژمارە دەنگە راستەکان لە بازنەی هەڵبژاردن دابەش دەکرێن بەسەر کورسیەکان) خۆی دەبێت بنووسرێت (دابەش دەکرێت بەسەر لیستەکان)، چونکە هەڵبژاردنەکان داخراون، داخراوەکە لیستە، لیستەکەش کە خۆی ئەو کەسەی خاوەن لیستەکە چۆن کورسی بەدەست دەهێنێت یەك و دوو و سێ داناوە بەپێی ناوەکان خۆی دەدات، چونکە لە بڕگەی دووەمدا باسی لیست دەکات، بۆ لە بڕگەی یەکەم دابەش بکرێت بەسەر کورسیەکاندا، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

سوپاس، ئێستا لیژنەی یاسایی و ناوخۆ وەکو لیژنە رەئیتان بدەن.

بەڕێز دلێر محمد شريف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خۆی ئەو موشکیلەی باقی ئەقوا بەڕاستی یەك لە موشکیلەکانە لە مەفهومی عەدالەت زۆرجار پێشێل دەکات، یەکێك لەو موشکیلانەی کە ئێستا لە قائیمەی ناونراوە داخراو لە خواروو تەرە ئەم مەوزوعە بوو، کە دابەش کردنی ئەو کورسیانەی کە ماونەتەوە بەسەر قەوائیمی براوە، تەبعەن 30٪ی کورسیەکان کە ئێستا بۆ ئەو قائیمەن نەڕۆیشتووە لە دەنگی ئەو لیستانەیە کە دەنگیان نەهێنا بوو، ئەمە بۆ خۆی مەفهومێکی ناعەدالەتی دروست کردووە، بەڕاستی کاکە ئەوە ڕێژە هەیە، ئەوە ڕێژەی تەواو هەیە، لیستی تەواو هەیە، 30٪ی کورسیەکان ئێستاکەش.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

مەفهوم بوو تەواو، تکایە لیژنەی ناوخۆ رەئیتان وەکو لیژنە.

بەڕێز سەردار صباح بۆزۆ هەركى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

حەز دەکەم ئەو ماددەیە ئەگەر ئیجازەم بدەی رووننی بکەینەوە، لە بڕگەی یەك باسی ئەوەی دەکرێت کە قاسمی ئینتیخابی چۆن دەردەکرێت، قاسمی ئینتیخابی ئەو دەنگانەی صەحیح ئەوانەی دەنگیانداوە، نەك رێژەی ئەوانەی مافی دەنگیان هەیە دابەش دەکرێتە سەر ژمارەی کورسیەکانی ئەو دائیرەیە، یەعنی ئەگەر سەد بێت ئەو ژمارەی دەنگەکان دابەش سەد دەکرێت قاسمی ئینتیخابی دەردێت، قاسمی ئینتیخابی چیە؟ ئەو رێژەی دەنگانەیە کە پێویستی پێیە بەدەستی بێنێت، تاکو مەقعەدێك ببەیتەوە، ئەوە یەك.

خاڵی دووەم/ باسی ئەوە دەکات هەر لیستێك چەند کورسی بە بەردەکەوێت؟ بەپێی ئەو دەنگانەی دابەشی قاسمی ئینتیخابییەکەی دەکەیت ژمارەی کورسیەکان دەردەچێت.

حاڵەتی سێیەم/ لەوانەیە خیلافمان لە حاڵەتی سێیەم هەبێت، کە کاك ئیحسان باس دەکات دەڵێت هێشتا نەبرایە، ئێمە لێرە باسی باقی ئەقوا دەکەین، یەعنی واتا دابەش کرایە، کورسیەکان هەمووی دابەش کرایە، پاش دابەش کردن باقی یەك دەمێنێتەوە، هەندێك کورسی دەمێنێتەوە، ئەو کورسیە چۆن دابەش دەکرێت؟ بە ئیعتیمادی باقی ئەقوا، لێرە دوو فیکرەیە، یەك/ ئەگەر بڵێین (بالنسبة للمقاعد التي حصلت عليها) واتا باقی ئەقوا بۆ لیستە براوەکان، ئەگەر بەس بڵێن (توزع المقاعد المتبقية باعتماد الباقي الاقوى) بۆ هەمووانە، بڕیاریش بۆ ئێوەیە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

كاك خەلیل فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەکو کاك سەردار شەرحی کرد، یەعنی دوای تەوزیعی مەقاعید لەسەر ئەصوات نیسبەکە هەندێك مەقاعید دەبێت پێی دەڵێن (المقاعد الشاغرة) ئەوە شغورە، بۆ ئەوە کەسی قاسمی ئینتیخابی نییە باقی مایە، (اكثر البواقي) ئان بێژی (الباقي الاقوى) ئەمە دەدەینە ئەوی ئەوەی مەقعەدی شاغیر مایە دەدەینە باقی ئەقوا تەنیاو تەنیا ئیشکال لەمەیە ئایا ئەم باقی ئەقوایە بەس بۆ کیانات فائیز دەبێت، ئەمە زۆر خەتەرە، چونکە موشکیلە لەوە رووبدا لە عێراق، ئێمە بڵێین (للكيانات المشاركة)، ئێمە لە لیژنەی قانونی مەبەستمان ئەوەیە بڵێین (توزع المقاعد الشاغرة على باقي الاقوى للكيانات المشاركة)، چی فەوز ببێت، ئان نەببێت.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

جەنابی وەزیر رەئیتان تکایە.

بەڕێز سعد خالد محمد امین/ وەزیری هەرێم بۆ کاروباری پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تەئیدی ئەو قسەو سەرنجانەی سەیدا دەکەم، یەعنی بەپێی تێگەیشتنی خۆشمان هەتا لە ئینتیخاباتی پەرلەمانیش بەو شێوەیە، بەڕاستی ئەوە یەعنی ئەو دەنگانەی کە دەمێنێننەوە ئەوە ئەگەر تەنها بۆ ئەوانە بێت کە کورسییان هێناوە، ئیمکانە جۆرە زوڵم و غەدرێك بێت لەو کیاناتانەی با بڵێین نەگەیشتوونەتە، یەعنی ناگەنە ئیتر مەجالیسی موحافەزات، هەتا ئەوە بۆ پەرلەماناتیش وایە، لە تەجروبەی پەرلەمانی خۆشمان هەر وا بووە، ئەو دەنگانەی کە دەمێنێنەوە بۆ ئەو کیاناتانە دەبن کە لە سەرەوەی، یەعنی نەگەیشتینە، دەنگی پێویستیان نەهێنایە بۆ مەقعەد، فیعلەن گەیشتبێتە چ بڕاوە بێت، یان بڕاوەش نەبێت، بۆیە من سەد لە سەد تەئیدی ئەوەی سەیدا دەکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

نوقتەی نیزامی.

بەڕێز بارزان عبدالله نصرالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو تەوزیحاتەی هەردوو لیژنەی یاسایی و ناوخۆ کردیان بەڕاستی بۆ ئەو بڕگەیە، بە تەسەوری من وا دەرناچێت، شێوازی دابەش کردنی کورسیەکان بە دوو شێواز دەکرێت، مەعەدەلی ئەقوا هەیە، باقی ئەقوا هەیە، لەکاتی پەیڕەو کردنی مەعەدەلی ئەقوا تەوزیعاتەکان بەشێوەیەکی تڕە بەڕاستی، نە بۆ هەردوو براوە دەبێت، نە بۆ ئەوەش کەمتڕە، باقی ئەقوا ئەحزابی بچووك ئەو کیاناتە سیاسیە بچووکانەی کە مەعەدەلی وطنیان نەهێناوە، دەتوانن موشارەکە بکەنەوە زۆرترین ڕێژە کە بۆ کامیان بێت ئەوەش دەچێت بەشداری دەکات لە ئەنجومەنەکە، بەڵام لە مەعەدەلی ئەقوا ئەو کورسیانە تەوزیع دەبن بەسەر براوەکاندا، براوە زۆرەکاندا زۆر جاریش وا دەرناچێت، ئێستا مەجال نییە مەسەلەن ڕوونی بکەمەوە، مەسەلەن بۆ نموونە لە هەولێردا دوو سەد دەنگدەر دەنگ دەدات قیسمەی وەتەنی چل هەزار کەسە پێنج کورسیمان دەوێت، لە باقی ئەقوا مەسەلەن بەم تەوزیعاتە نازانم چۆنی ڕوون بکەمەوە چوار قائیمەی موتەنافیس هەن قائیمەی ئەلف.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

کاك بارزان ئەوە نیزامی نییە، ئەوە شەرحە، تکایە ئیلتیزام بە ئوسولی جەلسە بکەن، ئەگەر نیزامیت هەیە، نیزامیەکە بڵێ، ئەگەر شەرحە دەورت تەواو، چونکە ناوت نەنووسی بوو تکایە، کاك محەمەد فەرەج فەرموو.

بەڕێز محمد فرج احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم سێیەمە بە قەناعەتی من زیادە، یەعنی بەپێی یاسایی هەر زیادە، بۆ؟ چونکە ئەقوا بەواقی لە دەوائیری زۆردا دروست دەبێت، موحافەزە یەك دائیرەیە، ئەقوا بەواقی ناوێت، ئەقوا بەواقی لە موحافەزات.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

ئەمە نیزامی تازەیە كاك محەمەد رجائەن، بەڵێ فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەمە نیزامی ئێمە نیزامی تەمسیلی نسبییە، چ دائیرە تەعدد بن، یان یەك دائیرە هەر ئیحتیمالی هەیە باقی ئەقوا بمێنێت، ئێمە لەگەڵ ئەوەینە لە لیژنەی قانونیش ئەو باسەمان كرد، ئەگەر مەقاعید مان موتەبەقی تەوزیع دەكرێت لە باقی ئەقوا، باقی ئەقوا كێ بێت؟ ئەو كیاناتی موشاركین، ئینجا رەئی ئێمە هەردوو لیژنە ئیتیفاقمان كردووە لەسەر ئەوە كە صیغەكە بەو شێوەیە بێت (توزع المقاعد المتبقیه باعتماد الباقی الاقوی) تەنیا تاكو هەموو كیانات بگرێتەوە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

لە سەرۆكایەتی جەلسە دوادەخەین بۆ سەعات چوار، سەرۆكی فراكسیۆنەكان، لیژنەی ناوخۆ و یاسایی لە ژووری 140 حازر بن پێكەوە گفتوگۆ دەكەین، تكایە سەعات چوار لێرە بن، بۆ ئەوەی بتوانین ئەمڕۆ قانونەكە تەواو بكەین، زۆر سوپاس.

دانیشتنی دووەم:

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی).

بەناوی خوای گەورە و میهرەبان

بەناوی گەلی كوردستان، بەشی دووەمی دانیشتنی ژمارە 11ی خولی دووەمی هەڵبژاردن، پاش نیوەڕۆی ڕۆژی دووشەممەی ڕێكەوتی 2009/5/11، بەردەوام دەبین، لێژنەی یاسایی و لێژنەی ناوەخۆ فەرموون بۆ جێگای خۆتان، ماددەی 10 فەرموون بۆ خوێندنەوەی، كەرەم كە.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی دەیەم:

یەكەم: ژمارە دەنگە ڕاستەكان لە بازنەی هەڵبژاردن دابەش دەكرێن بەسەر كورسیەكانی كە تەرخانكراون بۆ ئەو بازنەیە بۆ چنگ كەوتنی دابەشكاری هەڵبژاردن.

دووەم: دەنگە راستەکانی کە لیستەکە لە بازنەی هەڵبژاردن چنگی کەوتوون کۆ دەکرێنەوەو دابەشی دابەشکاری هەڵبژاردن دەکرێت بۆ دەستنیشان کردنی ژمارەی کورسیەکانی کە بۆ ئەو لیستە تەرخانکراوە.

سێیەم: ئەو کورسیانەی دەمێننەوە بە پێی مایەوەی بەهێز دابەش دەکرێن بە ڕێژەی ئەو کورسیانەی کە چنگی کەوتوون.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة العاشرة:

اولاً: تقسم عدد الاصوات الصحيحة في الدائرة الانتخابية على عدد المقاعد المخصصة لتلك الدائرة للحصول على القاسم الانتخابي .

ثانياً: تجمع الأصوات الصحيحة التي حصلت عليها القائمة في الدائرة الانتخابية وتقسم على القاسم الانتخابي لتحديد عدد المقاعد المخصصة لتلك القائمة.

ثالثاً: توزع المقاعد المتبقية باعتماد الباقي الاقوى بالنسب للمقاعد التي حصل عليها.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی).

لێژنەی ناوەخۆ ڕەئیتان لەسەر ئەو ماددەیە؟

بەڕێز سەردار صباح بۆزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە جارێکی تر دووپاتی ئەوەی دەکەینەوە کە تێبینیمان زۆرە لەسەر نووسخەی کوردیەکە، لەبەر ئەوەی نوسخەی عەرەبیەکە ئەساسە، هیچ تێبینیەکمان نیە لەسەر ناوەڕۆکی ماددەکە و ئێمە لەگەڵ ماددەکەین.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی).

لێژنەی یاسایی فەرموون.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەردوو لێژنە وەکو یەك بوون، بەڵام ئێستا باسی ئەو خیلافە دەکرێ، جەنابت ناوت نووسیونە، جا بزانە ئەوانەی لەگەڵ ئەوە بن بۆ کیانات، هەموو کیانات تەوزیع بکرێتە الباقی الاقوی، یان بەس بۆ کیانی فائیز، یەعنی ئەوەی بخەینە دەنگ، موناقەشە لەسەر ئەوە بکرێ.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی).

ئەو بەڕێزانەی ئەیانەوێ قسە بکەن لەسەری ناویان بنووسن و ئیتیفاق کرا لەگەڵ سەرۆك فراکسیۆنەکان و لێژنەکان، و لێژنەی یاسایی و دارایی لە هەر لایەك، سێ کەس تەئیدی بکات، شەرحی بکات و سێ کەسیش دژی بوەستێ و پاشان دەخرێتە دەنگدانەوە، چونکە ئەو مەوزوعە زۆر روون و وازیح بووە بۆ هەموو

لایەك، ئێستا ئەو بەڕێزانەی كە صیاغەكەی ئەخیری لێژنەی یاسایی و لێژنەی ناوەخۆ ئامادەیان كردووە، ئەوەی وەكو لە مەشروعەكەش هاتووە، ئەمینێتن، ئەو بەڕێزانەی كە ئەیانەوێ قسە بكەن دەستیان بلّند بكەن، كاك دلێر محمد شەریف فەرموو.

بەڕێز دلێر محمد شریف:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە كە دانیشتین دیارە گفتوگۆكانمان لەسەر ئەو ئەساسە بوو كە دوو تەفسیر دانرا بۆ ئەم حالّەتە، باقی الاقوی لەسەر چ ئەساسێك دابەش بكرێ؟ تەفسیرێك بەو مانایەی كە تەنها بۆ ئەو ناوانەی كە براوەن لە ئینتیخاباتەكەدا، تەفسیرێكی تر بۆ هەموو ئەو لیستانەی كە بەشداریان كردووە، من حەز دەكەم شتێك بە موختەصەری باس دەكەم بۆ ئەو بەڕێزانەی ئەندامانی پەرلەمان بۆ ئەوەی وزوحێك بێ تا بزانین كام مەبدەئیان عەدالەتترە كە من بەش بە حالّی خۆم پێم وایە دابەش بكرێ بەسەر هەموو لیستەكاندا، نەك تەنها بەسەر براوەكاندا، لەسەر ئەو ئەساسە چۆن بەسەر هەموو لیستەكاندا نەك براوەكان تەنها ئەوانەی كە زۆرینەی دەنگ دەهێنن، بۆ نموونە، ئێمە لە ئینتیخابێك ئیعتیبار بكەین سێ لیست هەبێ، (أ و ب و ج)، كە نیسبەی دەنگدەر ئەبێ پێویست بێ بهێندرێ بۆ ئیستیحقاق و شەرعیەتی دەنگدان بۆ هەر كورسییەك 40 هەزار بێ با وا دابنێین، حیزبی أ توانی 85 هەزار دەنگ بهێنێ، حیزبی ب توانی 75 هەزار دەنگ بهێنێ، حیزبی ج 30 هەزار دەنگی هێنا، لەو حالّەتەدا حیزبی أ 2 كورسی دەهێنێ و زائیدەن پێنج هەزاری زیاد دەبێ، حیزبی ب یەك كورسی هێناوە و 35 هەزاری زیاد دەبێ، حیزبی ج 35 هەزار دەنگی هێناوە و هیچ كورسی نیە، ئەوانە لە كاتێكدا وا دابنێین ئەو كورسیانە كە پێویستە بۆ 25 كورسی دابەش بكرێت ئەم دەنگدانە، تۆ 23 كورسیت هاتووە و 2 كورسیت بەتالّە لەم حالّەتەدا، ئەو دوو كورسییە ئەبێ لەسەر ئەساسی زۆرترین كە باقی الاقوایە لەو دەنگانە، ئەوانە وەربگرن، لەو حالّەتەدا هی دووەمیان كە 75 هەزاری هێناوە، یەك كورسی هەیە و 35 هەزار دەنگی هەیە زیادە لەوەی خۆی، ئەوە ئەبێتە ساحیبی یەك لە كورسییەكانی تر، دوای ئەوەی كە لەوەی كەمتر لە 30 هەزار دەنگی هەیە، بەو پێیەی كە 30 هەزار دەنگی هێناوە بەلّام كورسی نەهێناوە، ئەوانە ئەبنە ساحیب كورسی دووەم، ئەوەی تریان، چونكە تۆ ئەگەر وا نەكەی و دابەشی بكەی بەسەر براوەكان، براوەكە 5 هەزار دەنگی زیادەی هەیە، تۆ 35 هەزار و 30 هەزاری ترت هەیە كەواتە 65 هەزاری ئەدەیتە براوەكە، ئەوە لەو حالّەتە ئەوانی تری بێبەش دەكەن كە پێم وایە ئەوە هیچ عەدالەتی تێدا نیە، پێم وایە ئەوە ئەبێ لەسەر ئەو ئەساسە بێت، ئەو لیستانەی كە هەموو بەشداری دەكەن ئەبێ بەسەر ئەوان دابەش بكرێن، سوپاستان دەكەم.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی).

سوپاس، كاك خەلیل فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە لە نیزامی ئینتیخابی ڕێژەیی، ئەو موشکیلە ڕوو ئەدات کە تەوزیعی مەقاعد ئەکرێت لەسەر کیانات بە حەسەب قاسمی ئینتیخابی کە هەر مەقعەدێك چەندی دەوێت، تەوزیع ئەکرێت و هەندێ مەقاعد شاغر ئەبێت، ئەم مەقاعیدە شاغیرانە چۆن تەوزیع ئەکرێ لەسەر ئەصوات، لێرە موشکیلەکە بەس لە نیزامی تەمسیلی نسبی هەیە، لێرە چوار جۆر هەیە بۆ تەوزیعی ئەو ئەصواتانە، جۆرێك هەیە پێی ئەڵێن باقی الاقوی، جۆرێك هەیە پێی ئەڵێن(معدل المتوسط) ئەوەی تەریقەی هۆند کە عالمێکی بەلجیکیە ئیبتیکاری ئەو تەریقەیەی کردیە لە سالی 1855-1899 لە بەلجیکا، تەنفیز کرا و لە ئیسپانیا و ئەلمانیا و فنلندا و بورتوغال، تەریقەکی تر هەیە سان لۆر لیقۆ، ئێستا ئەوانەی دەڵێن ئەسهەل تەریقەی کە عەدالەتی تێدا بی، ئەو دەنگانەی کە هاتینە بۆ کیانات بەلاش نەچن بۆ ئەوەی باقی الاقوی بۆ کیاناتە، ئەم باقی الاقوی بۆ کیاناتی موشاریکە لەبەر چەند هۆیەك، ئیستا نالێین قائیمەی موغلەقە بۆ مەجالسی مەحافەزاتیش بی تا گونجاو بێت لەگەڵ پەرلەمان، ئی پەرلەمان تەبەنی ئەوەمان کرد، با ئەوەش تەبەنی ئەوە بکەین، باشە ئێمە هەر عەینەن لە قانونی پەرلەمانی خۆمان ئی کوردستان هەمواریش نەکرایە ئەو بەندە، لە ماددەی 36 بڕگەی 4 ئەڵێ: تؤول المقاعد الشاغرة نتيجة لحصول بقايا لا تصل الى المعدل الانتخابي الى القوائم التي حصلت على اكبر البقايا على التوالي، ئەو اكبر البقايا یەعنی براوە بێت یان براوە نەبێت، ئەلوهیم ئێستا ئەگەر کورسییەك 40 هەزاری دەوێ، کیانێك 3999 دەنگ بینیت، کیانێکی فائیز هەزار دەنگی زیاد بمێنێت، ئەو مەقعەدەی شاغرە دەدەیە ئەو و نادەیە 39999، ئەوە عەدالەت نیە، لە هیچ شوێنێك، من چەند ئەنزیمەی ئینتیخابیم خوێندیە، باسی باقی الاقوی، باسی ئەوەی دەکات و لە ناوەکە دیارە کێ باقی الاقوایە، یەعنی اکثر المتبقي لە ئەصڵی ئەوەی کە نزیکی موعەدەلی ئینتیخابی کێیە، ئەو مەقعەدی شاغرە و ئەو مەقعەدی مایە دەدەیە ئەو، لەبەر ئەوە زیاتر عەدالەتی تێدایە و پێشتر برادەران و بەڕێزانی ئەندامانی پەرلەمان دەیانگوت ئێمە نالێین قائیمەی موغلەقە، چونکە لە مەصالیحی حیزبە بچوکەکان نیە، ئەوە هەر لە صالحی حیزبە بچوکەکان نیە، ئینجا با ئەوە بانێك و چەند هەوا نەبێت، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی).

كاك عادل فەرموو.

بەڕێز عادل محمد امین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من تەعلیقیكم لەسەر قسەكەی كاك خەلیل هەیە.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی).

ڕەجائەن نا، قسەكەی خۆت بكە و شەرحەكەی خۆت بكە، تەعلیق لە قسەی كەس مەدە.

بەڕێز عادل محمد امین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من بەڕاستی ئەو دوو فەقەرەیە بە زیاد دەزانم، بۆ ئەوەی دابەش کردنی دەنگەکان لەسەر لیستەکان شتێکی ئۆتۆماتیکیە و ئەو کۆمسیۆنەی، ئەو هەیئەی کە هەڵدەستی بە هەڵبژاردن، ئەو ئەو ئیشە دەکات، یەعنی پێویست ناکات بڕگەی یەك و دوو هەبێت، ئەوە مەوزوعێکە و ئەبێ خۆیان قاسمی ئینتیخابی دەرکەن لەسەر ئاستی پارێزگا یان لەسەر قەزا و ناحیە، ئەوە مەوزوعێکە کە تۆ وتت نیزامی ئینتیخابی، نیزامی تەمسیلی نیسبی تەقریبیە، ئەبێ خۆی ئەو عەملیانە بکات، ئەمێنێتەوە لەسەر ئەوەی مەعەدەل ئەقوی و باقی الاقوی، من پێم وایە باقی الاقوی ئەگەر ئێمە ئەو کورسییەی کە ئەمێنێتەوە لەسەر بنەمای معەدەلی ئەقوی دابەش بکرێ، پێم وایە عەدالەتی زیاتری تێدایە لەوەی باقی الاقوی بێت، لەبەر ئەوەی ئەو حیزبەی کە لەسەر ئەساسی قاسمی ئینتیخابی خۆی کورسی ئەبا، ئەو کورسییە ئەمێنێتەوە و ئەو حیزبە کە زۆرترین رێژەی کورسییەکان کە ناگاتە کورسییەك ئەمێنێتەوە، کورسی دووەم ئەبا، ڕەنگە هەندێ حیزبی بچووك ئەو کورسییەی بەبەر ناکەوێ، بەڵام ئەگەر هاتو لەسەر معەدەل ئەقوی بێت، ئەو کاتە هەموو حیزبێك چەند دەنگەکەشی کەم بێت پێم وایە بە شێوەیەکی عەدالەت کە ناکرێ لێرە بە تەفصیل باسی بکەین، سێ رێگا هەیە و کاك خەلیل ئاماژەی بە رێگایەکیانی دا، ناکرێ بە تەفصیل لێرە باسی بکەین، من پێم باشە ئەو باقی الاقوی بکەینە معدەل الاقوی، لەبەر ئەوەی هەموو ئەحزابی بچووك بێبەش نابن لە دەسەڵات، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی).

سوپاس، كاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بۆزۆ هەركی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە خیلافەکەمان تەنها لەسەر بڕگەی 3، لێرەدا حەز دەکەم یەك شت روون بکەمەوە، خیلافەکە لەسەر ئەوەیە پاش دابەش کردنی کورسییەکان هەندێ مەقاعدی شاغر دەمێنێتەوە، هیچ لیستێك ئەو قاسمی ئینتیخابیەی بە دەست ناهێنێت و ئەو دەنگانەی کە پێویستە ئەو مەقاعیدە شاغیرانەی بەبەربکەوێ، خیلافەکە لێرە ئەوەیە ئێمە وەکو لێژنەی ناوەخۆ ویاساییش، بەپێی راپۆرتەکەمان لەگەڵ ئەوەینە : بالنسبة للمقاعد التي حصل عليها، واتە لیستە براوەکان، سەبەبەکەی چیە، سەبەبەکەی ئەوە نیە مەبەستمان ئەوەیە ئەو کورسییانە لە بۆ ئەحزابە گەورەکان بڕوات، ئەوە راست نیە، براوە کامەیە؟ حیزبە هەرە گەورەکان لەگەڵ حیزبی قائیمەی هەرە گچکە، کامە باقی الاقوایە بۆ ئەو دەڕوات، نموونەك دەهێنمەوە، ئەگەر پەرلەمانی پێشوو لیستی نیشتمانی کوردستان 104 مەقعەدی بەبەر کەتیە، لیستی زەحمەتکێشان کورسییەکی بەبەر کەوتبوو، ئەگەر باقیەکەی زەحمەتکێشان بە قوەتتر بێت لە لیستی نیشتمانی کوردستان، لیستی زەحمەتکێشان دەباتەوە، واتە مەبەستمان ئەوە نیە بۆ ئەحزابی گەورە و

گچکه، باقی الاقوی کامەی بگرێتەوە بۆ ئەوە، دوو، بۆ ئێمە لەگەڵ ئەوەینە کە تەنها لیستە براوەکان باقی الاقوی بگرێتەوە؟ چونکە شەرعیەتیان لەگەڵە، ئەوە خاڵێکی زۆر زۆر گرنگە، لیستە براوەکان خەڵك دەنگیان بۆ داوە و شەرعیەتیان هەیە، من ناتوانم ئەو لیستەی کە هیچ کورسی بەبەر نەکەتیە و شەرعیەتی نیە و خەڵك دەنگی نەدایتی یەك کورسیش بەدەست بینی من ناتوانم لێرە بە قانون شەرعیەتی بدەمێ کورسییەکی بدەینێ، من دەتوانم ئەوەی کە میللەت شەرعیەتی دایتی و باقی الاقوی ئەو حیساب بکەم، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی).

ڕێزدار کاك شێردڵ فەرموو.

بەڕێز شێردڵ عبدالله حەوێزی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تەئیدی کاك سەردار دەکەم، خۆی هەڵبژاردن چیە، هەڵبژاردن پرۆسەیەکی بەردەوام و دەوریە،تاقیکردنەوەیە، یەعنی کێبڕکێیە، ئەوەی دەیباتەوە خۆی ئەساسەکە لەسەر ئەوەیە کێ دەیباتەوە کورسی بە دەست دێنێ، یەکەم خەتوە کە جیا دەکرێتەوە، کێ بردییتیەوە حەقی کورسییەکانی ئەوە دەدۆڕێ، شەرعیەتی نامێنێ، ئەوەی شەرعیەتی نەما چۆن دەتوانی بیهێنیەوە لەبەر ئەوە من تەئیدی کاك سەردار دەکەم و بدەینە باقی الاقوی ئەو دەنگە زۆرانەی ماوە و زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی).

کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدەری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە وەکو لێژنەی یاسایی، زۆر بە تەفصیلەوە ئەو مەوزوعەمان موناقەشە کرد، لەگەڵ لێژنەی ناوەخۆ هاتینە ئەو ڕەئیەی کە ئیعتیماد بکەینە سەر باقی الاقوی لە جێبەجێ کردنی کورسییە بەتاڵەکان، تەبیعی منیش هەر عەینەن ڕەئی کاك سەردارم هەیە، ئێمە وای بۆ دەچین لە لێژنەی یاسا و لێژنەی ناوەخۆ، کە ئەو کیانە سیاسیانەی کە سەردەکەون، شەرعییەتی گەلیان دەدرێتی، موباشەرەتن شەرعیەتی خۆیان وەردەگرن، پێمان وایە باقی الاقوی ئەبێ لە خزمەتی براوە بێت نەك لە خزمەتی ئەو کیانانەی کە سەرنەکەوتن، ئەوە لە لایەك، لە لایەکی تریشەوە، ئەگەر سەیری یاسای ژمارە 11ی ساڵی 2002ەوە بکەین، یاسای هەڵبژاردنی ئەنجومەنی نوێنەرانی عیراق بکەین، دەبینین لە ماددە 16 لە فەقەرە سێ دەڵێت: توزع المقاعد المتبقية باعتماد طريقة الباقي الاقوى، واتە لەوێش ئەگەر لە بیرتان بێت، مەقعەدەکان تەوزیع کران لەسەر ئەو کیانانەی کە براوە بوون، نەك ئەو کیانانەی کە سەرکەوتنیان بە دەست نەهێنابوو، لە زمنی ئەو کیانانە یەك کورسی بەبەر تەحالوفی کوردستانی کەوت، کە ئەویش تەوعویزیان

پێی دەگوت، نازانم چییان پێ دەگوت بەڕاستی، بۆیە بەڕاستی لەبەر دەقی نەصەکە و تەفسیراتی تریش هەیە لە بۆ مەسەلەی تەعویزی موعەدەلات و ئەوانە، بەڵام ئێمە لە لێژنەی یاسا و لە لێژنەی ناوەخۆ لەسەر ئەوە رێککەوتین و زۆر سوپاستان دەکەم.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى).

ئێستا دوو بۆچوون هەیە بۆ ئەمە، لێژنەی یاسایی داوا دەکات وەکو خۆی بمێنێتەوە کە هاتووە، پێششنیارێکی تریش هەیە کە کاك خەلیل و چەند بەڕێزێکی تریش پشتیوانیان لێ کرد، کە ئەوانەی سەر ناکەون، کورسی بە دەست ناهێنن زۆرینەی دەنگی دیکەیان ماوە، ئەوە کورسییەکی پێ بدرێت، لێرە شەنس ئەدەمە دوو کەس، کاك خەلیل و کاك شێروان حەیدەری شەرحی بکەن، داخوازی هاتووە لە ئەندامانی پەرلەمان دەڵێن: تێنەگەیشتووینە باقی الاقوی چیە؟ تێنەگەیشتوونە معدل الاقوی چییە؟ کاك خەلیل مەوزوعەکەی خۆت بە موختەصەری شەرح بکە و دواییش جەنابی کاك شێروان شەرحی بکات بۆ ئەوەی بیدەینە دەنگدان، فەرموو کاك خەلیل.

بەڕێز خليل ابراهيم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

شەرحی من ئەمەیە کە ئەڵێین: ئەم کورسییانەی دەمێنێن، هەندەك دەنگ دەمێنن ناگەنە نزیکی قاسم الانتخابی، ناگەنە ئەو عەدەدە کە کورسی بێتن، ئێمە ئەڵێین، ڕەئی ئێمە ئەوەیە، نزیکترین دەنگ بۆ ئەو قاسم ئینتیخابیە، نزیکترین دەنگ، یەعنی ئەقوی الباقی لەو دەنگە، اكثر الباقي كامەیە، چ لیست بێت براوە بێت یان براوە نەبێت، ئەو مەقعەدەی مایە دەدەینە ئەو، شەرعیەتەکە، خۆی هەمووی شەرعینە، شەرعیەتەکە چیە، شەرعیەتەکە ئەوەیە ئەوانە هاتینە ناو ئینتیخاب و ئەقوی الباقی هێنایە و کەسی تر ئەو حیصەی نەهێنایە.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى).

وازیح بوو تکایە، کاك خەلیل لەگەڵ ئەوەیە، بیخوێننەوە صیغەکەی فەرموون.

بەڕێز خليل ابراهيم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

الباقی الاقوی للكيانات المشاركه، هەر ئەوەندە.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى).

كاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حيدەرى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمەش لەگەڵ ئەوەینە ئەو کورسییانە تەوزیع بکرێتە سەر ئەوانەی کە براوەن، لەبەر ئەو ئەسبابانەی کە دەستنیشانم کرد، ئێمە پێمان وایە ئەو کیانە شەرعیەتیان وەرگرتووە، ناکرێ ئێمە کورسییەکی بدەینە

کیانێك و بە کورسییەك شەرعییەتی بدەینێ و بێ بەشداری ئێمە بکات لە دەسەڵات یاخود لە هەر هەڵبژاردنێکدا، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی).

ئێستا دەنگدانە، تکایە تەرکیز بکەن، کاك خەلیل موقتەرەحەکەت بە نووسراو بە بێ تەعلیق و بە بێ قسە کردن موقتەرەحەکەت بخوێنەوە و ئەیدەینە دەنگدان.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە تا ئێستا مونسەجم لەگەڵ قانونی پەرلەمان چوویندە، ئەوەی ئێستا مونسەجم نیە لەگەڵ قانونی پەرلەمان، ثالثاً: توزع المقاعد المتبقية على الباقي الاقوى للكيانات المشاركة.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی).

سوپاس، بەڕێزان ئێستا ئەو موقتەرەحە کە لە لایەن چەند ئەندامێکی بەڕێزی پەرلەمانی کوردستانەوە هاتووە بۆ تەعدیلی مەشروعە ئەصڵیەکە کە کاك خەلیل خوێندیەوە، کێ لەگەڵێتی تکایە دەستی بەرز کاتەوە؟ بیست کەسی لەگەڵە، کێ لەگەڵ ئەصڵی مەوزوعەکەیە وەکو خۆی بمێنێتەوە دەستی بەرزکاتەوە؟ بە زۆرینەی هەرە زۆری دەنگەوە وەکو خۆی مایەوە، سوپاس بۆ ماددەیەکی تر تکایە. بەڕێزان ماددەی پێشتر بە هەردوو فەقەرە یەکێکی تەصویتی لەسەر کرا، بەڵام سێ فەقەرە و هەر سێکی دەدەینە دەنگدان بە یەکەوە، کێ لەگەڵدایە دەستی بەرز کاتەوە، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵی نیە؟ بە زۆرینەی دەنگ، دوو کەس لەگەڵی نیە، بۆ ماددەکەی تر.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی یانزدەم کە دەبێتە ماددەی دەیەم:

یەکەم: ئەگەر ئەندامی ئەنجومەن کورسیەکەی لە دەستدا بەهەر هۆیەك ئەوا پاڵێوراوی دوای ئەو لە لیستەکە بە پێی زنجیرەی ناوەکەی جێی دەگرێتەوە.

دووەم: ئەگەر کورسی بەتاڵی تایبەت بە لیستێك بوو و پاڵێوراوی نەمابوو، ئەوا ئەو کورسیە بۆ پاڵێوراوێکی تر لە کیانێکی سیاسی دیکە دەبێ کە رادەی نزمی لە دەنگەکانی پێویست هێنابێ بۆ وەدەست هێنانی کورسی و بە پێچەوانەی ئەمەش کورسیەکەی بە بەتاڵێ دەمێنێتەوە.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة (11) و التي تصبح المادة (10):

أولاً: إذا فقد عضو المجلس مقعده لأي سبب كان يحل محله المرشح التالي في قائمته طبقا للترتيب الوارد فيها.

ثانياً: اذا كان المقعد الشاغر يخص قائمة استنفذت المرشحين يخصص المقعد الى مرشح اخر من كيان سياسي اخر حصل على الحد الادنى من عدد الاصوات المقرر للحصول على مقعد وبخلاف ذلك يبقى المقعد شاغرا .

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى).

فەرموو كاك سەردار.

بەڕێز سەردار صباح بۆزۆ هەركى:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

لە كۆبوونەوەى موصەغەرى جەنابتان لەگەلّ سەرۆكى فراكسيۆنەكان و هەردوو لێژنەى كاروبارى ناوەخۆ و كاروبارى ياسايى و سەرۆك لێژنەكان، هەندێك پرسيارى تر هاتە پێش، هەندێ پێشنيار، بۆيە بە ئيتيفاق ئێمە صياغەى ماددەكەمان كردەوە، بە تايبەتى لە حالّەتێك ئەگەر بێت و قائيمە مەئتەليف بێت، مورەشەحەك نەمێنێت، ئەو دەنگەى پاشى ياخود ئەو ناوەى لە پاشى لەوانەيە لە حيزبێكى تر بێتن، بۆيە ئێمە عيلاجى ئەوەمان كرديە و صياغەكى ترمان هەيە نوێيە و بەو صياغەيە: المادة (11) و التي تصبح المادة (10):

أولاً: إذا فقد عضو المجلس مقعده لأي سبب كان يحل محله المرشح التالي في قائمته طبقا للترتيب الوارد فيها بالنسبة للقوائم غير المؤتلفة.

ثانياً: : إذا فقد عضو المجلس مقعده لأي سبب كان يحل محله المرشح التالي من نفس الكيان السياسي المؤتلف ضمن القائمة الانتخابية المؤتلفة

ثالثاً: اذا كان المقعد الشاغر يخص قائمة استنفذت المرشحين يخصص المقعد الى مرشح اخر من كيان سياسي اخر حصل على الحد الادنى من عدد الاصوات المقرر للحصول على مقعد وبخلاف ذلك يبقى المقعد شاغرا ، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى).

سوپاس، ئەوە زۆر بە وردى موعالجە كراوە، كێ قسەى لەسەر هەيە ناوى بنووسين، فەرموو.

بەڕێز د.ڕۆژان عبدالقادر دزەيى:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەو ماددەيە باس لە دەستدانى ئەندامێيەتى دەكات، يەك لە ئەندامەكان ئەندامێتى لە دەست بدات بەهەر هۆيەك، لە ليستى ئيحتيات يەكێك دێتە شوێنى، باشە ئەگەر ئەو ئەندامەى ئەندامێتى لەدەستدا ئافرەت بوو، لە ليستى ئيحتيات يەكەم و دووەم ناو پياو بوو، ئەوە كاريگەرى لەسەر ئەو رێژەى كۆتاى دەكات كە لە ماددەكانى پێشتر پەسندمان كرد و لە ياساى پارێزگاكانيش هەروا پەسندمان كرد كەوا لە 30٪ كەمتر نەبێ، كە ئەو مەقعەدە شاغر بوو، كاريگەرى لەسەر كۆتا دەبێ و ئەوە لەو ماددەيە چارەسەر نەكرايە، پێشنيارم هەيە يان لە بڕگە يەك زياد بكرێ، يان ئەوەتا بڕگەيەكى سەربەخۆ زياد بكرێ كە ئەگەر

مەقعەدەکە شاغر بوو و شوێنی ئافرەتەکە لە لیستی ئیحتیات ئافرەتێك هەڵبژێردرێ بێتە شوێن ئەو ئافرەتەی کە ئەندامێتی لەدەستدایە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی).

فەرموو لێژنە.

بەڕێز سەدار صباح بۆزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵلا ئێمە صیاغەکمان حازرە، بەڵام لە کۆبوونەوەکەی ئیتیفاقمان لەسەر نەکرد، بۆیە نەمخوێندەوە، دەتوانین برگەیە زیاد بکەین بەو شێوازە: اذا کان المقعد الشاغر یخص امرأة، فلا یشترط ان تحل محلها امرأة، الا اذا کان ذلك مؤثرآ علی نسبة تمثیل النساء، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی).

ئەگەر لەسەر ئەو موقتەرەحە و بەو ئیزافەی کە لە ئەخیردا کرا، کاك سەردار خوێندییەوە، کێ لەگەڵێتی تکایە دەستی بەرز کاتەوە؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نیە؟ بە کۆی دەنگ پەسند کرا، بۆ ماددەیەکی تر، فەرموو.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەشی چوارەم

بازنەکانی هەڵبژاردن

ماددەی دوازدەم کە دەبێتە ماددەی یانزدەم:

هەر هەڵبژێرێك مافی هەڵبژاردنی خۆی بە خۆی دەست دەداتێ لەو بازنە هەڵبژاردنەی کە ناوی لە تۆماری هەڵبژێرەکانی تۆمار کراوە.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

الفصل الرابع

الدوائر الانتخابیة

المادة (12) و التي تصبح المادة (11):

یمارس کل ناخب حقه الانتخابي بنفسه في الدائرة الانتخابیة التي یکون فیها مسجلا في سجل الناخبین.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی).

کێ ئەیەوێ لەسەری قسە بکات؟ ئێستا کێ لەگەڵێتی دەستی بەرزکاتەوە، سوپاس، کێ لەگەڵدا نیە؟ بە کۆی دەنگ پەسند کرا، بۆ ماددەیەکی تر تکایە.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی سێزدەم کە دەبێتە ماددەی دوانزەم:

یەکەم: هەر پارێزگایەك بە پێی سنووری کارگێڕی خۆی دەبێتە بازنەیەکی هەڵبژاردن لە هەڵبژاردنەکانی ئەنجومەنەکانی پارێزگاکان.

دووەم:هەر قەزاو ناحیەیەك بە پێی سنووری کارگێڕیی فەرمی بازنەیەکی هەڵبژاردنە لە هەڵبژاردنەکانی ئەنجومەنە خۆجێییەکانی قەزاو ناحیەکان.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة (13) و التي تصبح المادة (12):

أولاً: تكون كل محافظة وفقا للحدود الإدارية الرسمية دائرة انتخابية واحدة في انتخابات مجالس المحافظات.

ثانياً: يكون كل قضاء وناحية وفقا للحدود الإدارية الرسمية دائرة انتخابية واحدة في انتخابات المجالس المحلية للاقضية والنواحي.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی).

تکایە کێ ئەیەوێ قسە بکات دەستی بەرز کاتەوە، نیە، ئێستا ئەو ماددەیە بەو شێوەیەی کە خوێندرایەوە ئەخەینە دەنگەوە، کێ لەگەڵە دەستی بەرزکاتەوە تکایە؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نیە؟ بۆ ماددەیەکی تر تکایە.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم ماددەیە لەبەر ئەوەی لە قانونی موحافەزات هاتووە، ئەو لێژنە موشتەرەکە کە ئەمرۆ بە فراوانی فراکسیۆن و سەرۆك لێژنەکان تێدا بەشدار بوون، وا ئیقتیراح کرا ئەو ماددەیە لا بېرێ، لەبەر ئەوەی لە قانونی موحافەزات هەیە و بۆ ئەوەی دووبارە نەبێتەوە.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی).

ئەم ماددەیە نەصەن لە قانونی پارێزگاکان هەیە، پێشنیار کرا لابېرێ، ئەگەر کەس نیە قسەی لەسەر بکات، فەرموو کاك رۆمیو.

بەڕێز رۆمیو حزیران نیسان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە کۆتایی جەلسەکەی پێش ئەمە نەك هی بەیانی، لە حەفتەی رابووردوو، بریار درا بۆ ئەوەی کۆتا بۆ نەتەوەکانی تر دیاری بکرێ لەم یاسایە،

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی).

ئەولەن بریار نەدرا، دوایی با ئەو ماددەیە تەواو بکەین پاشان لەسەری قسە دەکەین، ئێستا پێشنیاری هەردوو لێژنە هەیە بۆ ئەوەی ئەو ماددەیە ئیلغا بکەین، کێ لەگەڵ ئەوەیە ئیلغا بکرێ دەستی بەرز کاتەوە؟ سوپاس، کێ لەگەڵدا نیە؟ یەك دەنگ، بە زۆرینەی دەنگ ئەو ماددەیە لابردرا، بۆ ماددەیەکی تر تکایە.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەشی پێنجەم

ریکلامی هەڵبژاردن

ماددەی پازدەم کە دەبێتە ماددەی سێزدەم:

رێکلامی هەڵبژاردن لە هەموو رەسمێك دەبووردرێ.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

الفصل الخامس

الدعاية الانتخابية

المادة (15) و التي تصبح المادة (13):

تعفى الدعاية الانتخابية من اي رسوم.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی).

کێ لەسەر ماددەی 13 قسەی هەیە؟ کێ لەگەڵ ئەو ماددەیە دەستی بەرز کاتەوە؟ سوپاس، کێ لەگەڵدا نیە؟ بە کۆی دەنگ قبوڵ کرا، فەرموو گەلاوێژ خان.

بەڕێز گلاوێژ شابا حجی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

داوای لێبوردن دەکەم کە زۆر ئیلحاحم کرد دەبوایە لە بیدایەت من هەستابام، ئەو ماددەی کە داوای کۆتا دەکەین مەفروزە لێرە بێتن لە دەوائیری ئینتیخابی، ئەگەر ئێستا لێرە نەیێ دوایی لە چ فەصلێك دێت؟

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی).

کەی ماددەکانمان تەواو کرد موناقەشەی ئەوە دەکرێ، ئەگەر ئەندامانی پەرلەمانی بەڕێز قبولیان کرد جێگەی تەسەلسولەکەی لێرە دەکەینەوە، بۆ ماددەیەکی تر تکایە.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی شازدەم کە بوویتە ماددەی چواردەم:

یەکەم: دەستە ئەو شوێنانە دەستنیشان دەکات کە نابێ ریکلامی هەڵبژاردنی و هەڵواسی جارنامەی هەڵبژاردنی تێدا بکرێ بە درێژیی ئەو ماوەیەی کە رێ بە ریکلامی هەڵبژاردن دەدرێ و بلاوکردنەوەی هەر ریکلام یا بەرنامەی یان وێنەی پالێوراوەکان لە مەڵبەندی دەنگدان قەدەغەیە.

دووەم:پێویستە لەسەر کیانە سیاسیە بەشداربووەکان لە هەڵبژاردن دا دروشمی ریکلامی هەڵبژاردن هەڵگرن و بە پێی ئەو رێنماییانە بێت کە دەستەبەری دەکات.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة (16) و التي تصبح المادة (14):

أولاً: تحدد الهيئة الأماكن التي يمنع فيها ممارسة الدعاية الانتخابية وإلصاق الإعلانات الانتخابية طيلة المدة المسموحة للدعاية الانتخابية ويمنع نشر أي إعلان أو برامج أو صور للمرشحين في مراكز الاقتراع.

ثانياً: على الكيانات السياسية المشاركة في الانتخابات إزالة ملصقات الدعاية الانتخابية وبموجب تعليمات تصدرها الهيئة.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی).

مام رەشاد کەرەم کە.

بەڕێز رشاد احمد ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پرسیارم هەیە، دەڵێ: : تحدد الهيئة الأماكن التي يمنع فيها، ئەوە (يمنع)ە یان (يسمح)ە؟ ئەو جومڵەی لە دوای هاتیە دەبێ يسمح بێ، نابێ يمنع بێ، ئەوە پرسیارەکەمە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی).

كاك ماموستا كاكە فەرموو.

بەڕێز عبدالکریم ابو بکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئی من تەنها مولاحەزەیەکی لوغەویە، نابێ بڵێین: طيلة المدة المسموحة، دەبێ: طيلة المدة المسموح بها، ئەوە غەڵەتە با وا بە غەڵەتی نەڕوات.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی).

لێژنەی یاسایی رەئیتان لەو مولاحەزاتانە.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەئیدی ئەو راستکردنەوانە دەکەین، مامۆستا کاکە وەکو وتی: صیاغەی ماددەکە ڕێکە و تەبیعیە و هیچ موشکیلەمان نیە، موتەفیقین لەسەری، یەعنی ئێمە وا ئەبێینی باسی ئەو ئەماکینەیە ئەوەی مەمنووعە، یەعنی تەحدید ئەکات ئەو جێگایانەی کە مەمنووعە.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی).

فەرموو کاك سەردار.

بەڕێز سەردار صباح بۆزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی هاتووە، هەیئە بۆی هەیە ئەو شوێنانە دەستنیشان بکات کە ئەوەی مەنعی لێ دەکرێ، الاصل لە ئەوەکە مەسموحە لە هەموو جێگەیەك دانێین، ئیستیسنائەن ئەوەی مافی دەدەیە هەیئە چەند شوێنێك دەستنیشان بکرێ کە مەنعی تێدا بکات، بۆیە دووبارە دەکەمەوە، ئەصڵەکە ئەوەیە مەسموحە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

بەڕێزان ئێستا ماددەکە ئەخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵ ئەو ماددەیە دەستی بەرز کاتەوە تکایە؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نیە؟ بە زۆرینەی دەنگ قبول کرا، یەك کەس لەگەڵدا نیە بۆ ماددەی دواتر فەرموون.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی حەڤدەم کە بوویتە ماددەی پازدەم:

یەکەم: ڕێکخستنی کۆبوونەوەکانی هەڵبژاردن لەو تەلارانەی کە وەزارەتەکانیان تێدایە قەدەغە دەکرێ.

دووەم: بەکارهێنانی فەرمانگەکانی هەرێم کە مەبەست لە شوێنی کارو فرمانن قەدەغە دەکرێ لەبەردەم کاری حزبی یان ریکلامی هەڵبژاردن.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة (17) و التي تصبح المادة (15):

اولاً: يمنع تنظيم الاجتماعات الحزبية و الانتخابية في الأبنية التي تشغلها الوزارات ودوائر الاقليم المختلفة.

ثانياً: يمنع استخدام دوائر الاقليم ويقصد بها مواقع العمل والوظيفة للعمل الحزبي و للدعاية الانتخابية.

بەڕێز محمد عبدالقادر(د.کمال کەرکووکی):

کێ دەیەوێ لەسەر ئەو ماددەیە قسە بکات؟کاك زانا فەرموو.

بەڕێز قادر سعید خضر (زانا):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

به رەئی من دووەم زیادە، لەبەر ئەوەی لە ماددەی پێشووتر لە یەکەم وتمان: هەیئە ئەو شوێنانە دیاری دەکات کە مەمنووعە بکرێتە دیعایەی ئینتیخابی، لێرە بۆ ئێمە هەستین و دیاری بکەین؟ بێ فائیدەیە، ثانياً: يمنع استخدام دوائر الاقليم ويقصد بها مواقع العمل والوظيفة للعمل الحزبي و للدعاية الانتخابية، ئەو برگەیە زیادە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد عبدالقادر(د.كمال كەركووكی):

سوپاس، كاك دكتور فەرموو.

بەڕێز د.فؤاد احمد بابان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێم وایە وەکو رێنماییەکانی وەزارەتی ئەوقافیش بەبەردەوام بڵاوی دەکاتەوە، حەق وایە برگەیەکی تری، بەشێکی تری بۆ زیاد بکرێ، کە شوێنەکانی خواپەرستی ئەم هەڵمەتانەی تێدا قەدەغە بکرێ، لەبەر ئەوە بەم شێوەیە بنووسرێتەوە: يمنع تنظيم الاجتماعات الحزبية و الانتخابية في الابنية التي تشغلها الوزارات و الدوائر الاقليمية المختلفة و دور العبادة.

بەڕێز محمد عبدالقادر(د.كمال كەركووكی):

سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە هەردوو ماددەکە دەوائیر ئیقلیمی هاتووە، دەوائیر الاقلیم المختلفە، یەکەم بوویتە مەنعی تەنزیمی ئیجتیماعاتی حیزبی و ئینتیخابی، دوای ئەوەش جارێکی تر وتوویەتی: منع الاستخدام، یەعنی هەردوو حاڵەتەکە ئەتوانین بکەین بە یەك ماددە و بڵێین: مەنعی حەملەی ئینتیخابی لەناو وەزارات و دەوائیری ئیقلیم و ئەوە، خاڵی دووەم بکرێتە بە مەنعی ئیستیخدامی دور العبادە بۆ حەملەی ئینتیخابی، یەعنی ئەوە هەردووکی بکرێتە دوو خاڵ.

بەڕێز محمد عبدالقادر(د.كمال كەركووكی):

سوپاس، بەڵام دور العبادە هاتووە لە شوێنێکی تر، كاك عومەر كەرەم كە.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو ماددەیە هەردوو فەقەرەکەی یەك دەلالەت و یەك مەعلومە ئەدات، من پێم وایە بەم صیغەی خوارەوە بنووسرێتەوە: يمنع تنظيم الاجتماعات الحزبية و الدعاية الانتخابية في الأبنية التي تشغلها الوزارات ودوائر الاقليم المختلفة، سوپاس.

بەڕێز محمد عبدالقادر(د.كمال كەركووكی):

لێژنەی یاسایی رەئیتان تکایە.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە تەئیدی بۆچوونی بەڕێز عمر عبدالرحمن دەکەین، فیعلەن هەردووك یەکە، ئەو دیعایەشی بۆ ئیزافە بکرێ باشە، دور العبادە لە ماددەی 27 هاتیە، فەقەرەی 8، لە عقوبات لەوێ باسی ئەوە دەکات.

بەڕێز محمد عبدالقادر(د.کمال کەرکووکی):

کاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بۆزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی یەکەم و دووەم تۆزێك جیاوازی تێدا هەیە، هی یەکەم، باسی کۆبوونەوەکانی حیزبی و ئینتیخابی هەڵبژاردن دەکات، ئەوەی دووەم، باسی کاری حیزبی و دیعایەی ئینتیخابی بە شێوازێکی گشتی دەکات، بەڵام دەکرێ تەوحیدی بکەین هەردووکیان، ئەگەر تۆزێك مەجالمان بدەنێ صیاغەکی تری دەکەین.

بەڕێز محمد عبدالقادر(د.کمال کەرکووکی):

بەڕێزان پێشنارێك هات بۆ ئەوەی ئەو ماددەیە ئیعادەی صیاغەی بکرێت، بەڵام لێژنەی یاسایی و ناوەخۆ لەگەڵ ئەوەن وەکو خۆی بمێنێت، ئێستا یەکەم جار ئەیدەینە دەنگدان بۆ ئەوەی ئیعادەی صیاغەی بکرێت، ئەگەر کاك عومەر تەنازول بکات ئەوە نایدەینە دەنگدان و وەکو خۆی دەمێنێتەوە، کاك عومەر تەنازول ناکات، کێ تەئیدی موقتەرەحەکەی کاك عومەری کرد؟ 36 کەس لەگەڵیتی، کێ لەگەڵ ئەوەدا نیە و ئەیەوێت وەکو خۆی بمێنێتەوە؟ باشە ئیعادەی صیاغەی دەکەینەوە، تکایە صیاغەکە ئامادە بکەن، فەرموو کاك سەردار.

بەڕێز سەردار صباح بۆزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

اولاً: يمنع استخدام الأبنية التي تشغلها الوزارات ودوائر الاقليم و كافة مواقع العمل و الوظيفة للعمل الحزبي و الدعاية الانتخابية.

بەڕێز محمد عبدالقادر(د.کمال کەرکووکی):

ئێستا کێ لەگەڵ ئەو صیاغەی کە کراوە دەست بەرز کاتەوە، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نیە؟ بە کۆی دەنگ صیاغەی تازە پەسند کرا، بۆ ماددەیەکی تر تکایە فەرموو.

بەڕێز جمال قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی هەژدەم کە دەبێتە ماددەی شازدەم:

نابێ فەرمانبەرانی فەرمانگەکانی هەرێم و دەستەلاتە خۆجێییەکان دەستەلاتی فرمانیان یاخود دەرامەتی هەرێم یان هۆبەکانی یاخود دەزگاکانی بۆ بەرژەوەندی خۆیان بەکاربێنن یان بۆ هەر پالێوراوێك، بە دەزگاکانی ئاسایش و سەربازیشەوە بۆ مەبەستی ریکلامی هەڵبژاردن یان کارتێکردن لە هەڵبژێرەکان.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة (18) و التي تصبح المادة (16):

لا يجوز لموظفي دوائر الاقليم والسلطات المحلية استغلال نفوذهم الوظيفي او موارد الاقليم او وسائلها او اجهزتها لصالحهم او اي مرشح بما في ذلك اجهزتها الامنية والعسكرية بالدعاية الانتخابية او التأثير على الناخبين..

بەڕێز محمد عبدالقادر(د.کمال کەرکووکی):

کێ دەیەوێ قسە بکات؟ کاك شێردڵ فەرموو.

بەڕێز شێردڵ عبدالله حەوێزی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەنها ئەوەش وەکو ئەوەکەی پێشوو، بیکەینە، اجهزه قوی الامن الداخلی، بۆ ئەوەی پۆلیس و هەموو شتەکان بگرێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد عبدالقادر(د.کمال کەرکووکی):

کاك شێخ الله فەرموو.

بەڕێز شێخ الله ابراهیم شێخ الله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش پشتگیری لە رەئیەکەی کاك شێردڵ دەکەم، بەڵام رەئیم وایە دور العبادە لێرە داخیل بکرێ لەگەڵ ئەو فەرمانگانەی کە دەڵێ: مەمنووعە دیعایەی ئینتیخابی تێدا بکرێ، راستە لە مادەی 27 هاتیە، لەوێ سزایە، لێرە مەنعە، مەنع و سزا فەرقی هەیە، هەر بۆیە پێم باش بوو لەگەڵ مادەی پێشووتر داخیل بکرابا، بەڵام مەجالتان نەدا قسە بکەین، ئێستا لێرە جێی دەبێتەوە و دور العبادە لەگەڵ ئەوانە رێك بخەن، سوپاس.

بەڕێز محمد عبدالقادر(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، لێژنەی یاسایی و ناوەخۆ رەئیتان تکایە.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە تەئیدی ڕەئی بەڕێز کاك شێردڵ دەکەین، ئەو اجهزه ببێته قوی الامن الداخلی، تا شامل ببێت.

بەڕێز محمد عبدالقادر(د.کمال کەرکووکی):

لێژنەی ناوەخۆ ڕەئیتان.

بەڕێز سەردار صباح بۆزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هیچ تەئسیرێکی ئەوتۆی نیە، ئەگەر تێدا بێ زۆر واریدە.

بەڕێز محمد عبدالقادر(د.کمال کەرکووکی):

بەڕێزان ئێستا پێشنارێك هەیە، ئەو اجهزه الامنیە بکرێتە قوی الامن الداخلی، وەکو خۆی ماددەکە بنووسرێتەوە، تەنها اجهزتها الامنیه بکرێته قوی الامن الداخلی، کێ لەگەڵیتی تکایە دەستی بەرز کاتەوە، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نیە؟ یەك کەس لەگەڵی دا نیە، بۆ ماددەی دواتر تکایە.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی نۆزدەم کە دەبێتە ماددەی حەڤدەهەم:

یەکەم: نابێ هیچ پالێوراوێك لە رۆژی دەنگداندا بەرنامەی کاریاخود بلاوکراوە یان غەیری ئەمانە لە بەلگەنامە بەخۆی یان بە هۆی غەیری خۆی بلاو بکاتەوە.

دووەم: نابێ هیچ لەوانەی کار لە فەرمانگەکانی هەرێم دەکەن یاخود ئەندامانی دەستەلاتە خۆجێییەکان، لە رۆژی دەنگدان دا بەرنامەی کار بە خۆی یان بە هۆی غەیری خۆی بلاو بکاتەوە.

سێیەم: نابێ ریکلام یان دابەش کردنی بەرنامەی کار یان بلاوکردنەوە یان پلیت بەناوی پالێوراوێك بلاوبکرێتەوە کە تۆمار نەکرابێ لەکەشفی پالێوراوەکان

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة (19) و التي تصبح المادة 17:

أولاً: لا يجوز لأي مرشح إن يقوم يوم التصويت بتوزيع برامج عمل أو منشورات أو بطاقات أو غيرها من الوثائق بنفسه أو بواسطة غيره.

ثانياً: لا يجوز لأي من العاملين في دوائر الاقليم أو أعضاء السلطات المحلية إن يقوم يوم التصويت بتوزيع برامج عمل بنفسه أو بواسطة غيره.

ثالثاً: لا يجوز وضع إعلانات أو توزيع برامج عمل أو منشورات أو بطاقات باسم مرشح غير مسجل في كشف المرشحين.

بەڕێز محمد عبدالقادر(د.کمال کەرکووکی):

کێ ئەیەوێ قسە بکات؟ فەرموو کاك بەکر.

بەڕێز بکر فتاح حسن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێم وایە یەك فەقەرە زیاد بکەین، بڵێن: پێش 24 سەعات لە رۆژی هەڵبژاردن، هەموو پرۆپاگەندەی هەڵبژاردن قەدەغەیە، قەدەغە بکرێت باشترە، سوپاس.

بەڕێز محمد عبدالقادر(د.کمال کەرکووکی):

کاك ئارام فەرموو.

بەڕێز ئارام رەسول مامند:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش تەئیدی ئەو بۆچوونە دەکەم، بەراستی عورفێکی هەڵبژاردن هەیە لە هەموو جیهان، 48 سەعات بەر لە بروارى هەڵبژاردن لە لایەن دەستەی چاودێری هەڵبژاردن، لە لایەن کۆمسیۆنەوە، رێکلامی هەڵبژاردن رادەگیرێت، بۆیە من پێم وایە ئەم ماددەیە جێی ئێرە نیە، هەر لە زمنی دەسەڵاتی دەستەی چاودێری کۆمسیۆنی هەڵبژاردنە، بۆیە من داوا دەکەم لابردرێ ئەم ماددەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد عبدالقادر(د.کمال کەرکووکی):

کاك د.دلێر فەرموو.

بەڕێز د.دلێر اسماعیل حقی شاوێس:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش پێم وایە ئەم ماددەیە ئەگەر بمێنێت، ئەشێ خاڵی یەکەم و دووەمی بکرێ بە یەك و مەسەلە بریتیە لە قەدەغەکردنی پرۆپاگەندەی هەڵبژاردن، پێش رۆژی هەڵبژاردن، لە راستیدا نەك لە رۆژی هەڵبژاردندا، ئەبێ بە لای کەمەوە 24 سەعات پێش ئەوە پرۆپاگەندەی ئینتیخابات نەمێنێ، خاڵی سێیەمیش ئەشێت داریژرێتەوە وەکو خاڵی دووەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد عبدالقادر(د.کمال کەرکووکی):

لێژنەی یاسایی فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە تەئیدی ئەو موقتەرەحە دەکەین کە پێشی 24 سەعات حەملەی ئینتیخابی دەوەستێت بە هەموو وەسائیلێك.

بەڕێز محمد عبدالقادر(د.کمال کەرکووکی):

ببورن کاك عبدالرحمان اسماعیل ناوی نووسیبوو و قسەی نەکرد، فەرموو.

بەڕێز عبدالرحمان اسماعیل سلیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەکانی من کاك د.دلێر کردی، من نامەوێ بیکەم، زۆر سوپاس هەر ئەوەندەم هەبوو.

بەڕێز محمد عبدالقادر(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، لێژنەی یاسایی کەرەم کەن.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوە دەبێت ببێتە ماددەیەکی موستەقیل لە ئاخیری ئەم فەصڵە بێت، بەو شێوە بێت: تمنع الدعایه الانتخابیه بکافه اشکالها قبل 48 ساعه من موعد فتح باب التصویت.

بەڕێز محمد عبدالقادر(د.کمال کەرکووکی):

بەڕێزان ئێستا ئەو موقتەرحە کە 48 سەعات پێش ئەوە، پێشنیاری لێژنەی ناوەخۆ و یاسایی تکایە بە موشتەرەکی بماندەنێ بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگدان.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە موتەفیق بووین و بوویتە 24 سەعات، 24 سەعات بەسە، بۆ خۆیان ئەخەون و قەلەقیش نامێنێ و ئەوە.

بەڕێز محمد عبدالقادر(د.کمال کەرکووکی):

ئەیخەینە دەنگدانەوە، دوو موقتەرح هەیە ئەیخەینە ئاخیری ماددەکە، بەڵام ئێستا چونکە موناقەشەی لەسەر کرا، دوو بۆچوون هەیە، یەکێك ئەڵێ 24 سەعات و یەکێك ئەڵێ 48 سەعات، کێ لەگەڵ ئەوەیە 24 سەعات فەرموو دەستی بەرزکاتەوە تکایە؟ 19 کەس لەگەڵ ئەوەنە کە 24 سەعات بێتن ئەغلەبیە لەگەڵ ئەوەنە کە 48 سەعات بێتن، 48 سەعات پەسند کرا، ئەو ماددەیە ئیدراج دەکرێ لە نیهایەتی ئەم فەصڵە، تکایە بۆ ماددەی تر.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو فەقەرەی کە ئێستا دەنگمان لەسەر دا فەقەرەیەك نیە لە ماددەی 17، دەبێتە ماددەیەکی موستەقیل لە ئەخیری ئەم فەصڵەدا، ئێستا دەنگ لەسەر ماددەی 17 دەدەین، 19 کە دەبێتە 17، موناقەشە کرایە و قسەمان لەسەری کردیە، سێ فەقەرەیە و ئێمە وەکو هەردوو لێژنە لەگەڵ ئەوەینە کە وەکو خۆی بمێنێتەوە، سوپاس.

بەڕێز محمد عبدالقادر(د.کمال کەرکووکی):

کێ لەگەڵ ئەوەیە ئەم ماددەی 17 کە سێ فەقەرەیە وەکو خۆی بمێنێت؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نیە؟ بە زۆرینەی دەنگ پەسند کرا، بۆ ماددەیەکی تر.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی بیستەم کە دەبێتە ماددەی هەژدەهەم:

هەستان بەکاری ریکلامی هەڵبژاردن لەلایەن پاڵێوراوانەوە قەدەغە دەکرێ کە هەڵخەڵەتاندنی هەڵبژێرەکانی تێدا بێ، یان غەش و بەکارهێنانی شێوازی بریندارکردن یان دەست درێژی بۆ سەر خەڵکی لەریکلامەکەی هەڵبژاردنی تێدابێ.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة (20) و التي تصبح المادة (18):

يحظر على المرشحين القيام بأية دعاية انتخابية تنطوي على خداع الناخبين أو غشهم أو استخدام أسلوب التجريح أو التشهير بالآخرين في الدعاية الانتخابية.

بەڕێز محمد عبدالقادر(د.کمال کەرکووکی):

کێ دەیەوێ لەسەر ئەم ماددەیە قسە بکات؟ سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تنطوي على خداع الناخبين أو غشهم أو استخدام أسلوب، ئەوە هەمووی بکرێتە یەك: يمنع التجريح و التشهير بالآخرين في الدعاية الانتخابية، ئەوەی پێشتر زۆر دوور و درێژە، خۆشی هەر هەمووی مەبەست ئەوەیە کە نابێ تەشهیر بە کەس بکەی و تەجریحی بکەی و بەکاری بێنی بۆ دیعایەی ئینتیخابی.

بەڕێز محمد عبدالقادر(د.کمال کەرکووکی):

كاك جوتيار فەرموو.

بەڕێز کریم مجید شریف(جوتیار):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە هەڵخەڵەتاندنەکە لێرە شتێکی مەتاتیە، یەعنی چۆن دیاری دەکرێ چی هەڵخەڵەتاندنە؟کیانێك هەبێت زۆر لە پرۆژە و دروشمەکانی ئەو پەیامەی کە هەڵی گرتووە تەصوری وا دەبێت کە ئەمانە بۆ هەڵخەڵەتاندنی دەنگدەرە و ناتوانێ ئەم پەیامانە جێبەجێ بکات و ئێستا هەڵیانئەخەڵەتێنێ و سەرگەرمیان دەکات بۆ ئەوەی دەنگ بدەن و دوا جار ناتوانێ ئەمانە جێبەجێ بکەن، گەر بچێتە ناو تەفسیر و تەئویلی ئەوە، رەنگە لە چوارچێوەی هەڵخەڵەتاندنی دەنگدەر بێت و دەنگدەر وا لێ بکات کە دەنگی بداتێ، شتەکە لەسەر ئەرزی واقیعدا جێی نەبێتەوە، بۆیە مەفروزە ئەوە لەو چوارچێوە مەتاتیە

نەبێت و بە نەوعێکی تر صیاغە بکرێت، ئەوە لە لایەك، جا قسە لەسەر ئەوە کرا کە نابێ ئەوە بکرێ و نابێ ئەمە بکرێ، ئەگەر ئەوانە کران، ئەو یاسا کامەیە کە ئەوکەسانەی سەرپێچی ئەکەن .

بەڕێز محمد عبدالقادر(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس. کاك زانا فەرموو.

بەڕێز قادر سعید خضر (زانا):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ولاتی ئێمە کەمترین کەس کە رێکلامی ئینتیخابات دەکات مورەشەحەکانن، لێرە بۆ ناوی مورشەحەکان هاتووە؟ بڵێین: یحظر علی الکیانات السیاسیة، بەراستی نووسەرەکانن و ئیعلامە و کیانە سیاسیەکانە کە حەملە دەکات و تەشهیر دەکات و تەجریح دەکات، ئەوە لە ئینتیخاباتێکی فەردی مورەشەحێك کە بەتەنها خۆی تەرشیح بکات لە شوێنێك ئەو حەملە دەکات، بۆیە من پێشنیار دەکەم لە جیاتی المرشحین بڵێین: الکیانات السیاسیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد عبدالقادر(د.کمال کەرکووکی):

رێزدار د.شوکریە فەرموو.

بەڕێز د.شوکریە رسول ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کورد نائێت هەستان بەکاری، یەعنی ئەوە تەرجومەیەکی حەرفی (قیام بە)، لەبەر ئەوە پێم جوانە و رەئیم لەگەڵ رەئی سۆزان خانیە، هەروا بنووسرێ: رێکلامی هەڵبژاردن لە لایەن پاڵێورانەوە لە ماوەی 48 کاتژمێر بە تایبەتی ئەگەر هەڵخەڵەتاندن و غەش و بەکارهێنانی شێوازی بریندارکردن یان هێرش کردنی تێدا بێ، چونکە دەست درێژی ئەوە بۆ سەر نامووسە و لێرەدا جوان نیە ئەو وشەیە لێرەدا بەکابێنێت، لەبەر ئەوەی هێرش کردن جوانترە، سوپاس.

بەڕێز محمد عبدالقادر(د.کمال کەرکووکی):

لێژنەی یاسایی و ناوەخۆ رەئیتان تکایە، کاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بۆزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بەو پێشنیارەی کە سوزان خان کردی، پێشنیارێکی باشە، بەڵام شێوازێکی موتلەقی تێدایە، ئێمە لێرە مەبەستمان ئەوە نیە تەشهیر و تەجریح بە شێوەیەکی موتڵەق بێت، لەبەر ئەوەی لە قانونی عقوبات موعالەجەی کردیە، ئێمە لێرە مەبەستمان ئەوەیە بەس مورەشەحینە، ئەوانەی دیعایەی ئینتیخابی دەکەن، لەوێ دەبێ عیلاج بکرێ تەشهیر و تەجریحی تێدابێ، فەرقەکەی لەگەڵ ئەو صیاغەی کە باسی کرد ئەوەندەیە، ئەوەی کاك جوتیار باسی دەکات، مەسەلەی خیداع، بەراستی لێرە لیستەکان یان کەیانی سیاسی ئەوانەی دیعایەی لۆ قوائیمی خۆیان دەکەن، نابێ هیچ فرت وفێڵی تێدا بێت لەگەڵ ناخب، دەبێ شێوازێکی

راست و دروستی بەکار بێنن لەگەڵیان، نەخیداعی تێدا بێ و نە غشی تێدا بێ، چونکە کێ ئیسباتی دەکات؟ البينه على من ادعى، ئەوە بۆ مەحکەمەی بەجێی دەهێڵین، با هەموو شێوازێکی سەلماندن دەبێ بۆ خۆیان بیسەلمێنن، ئەوەی کاك زانا باسی دەکات لە ماددەی 30 ئەوە عیلاج کرایە، سێ برگەی تێدایە، هەموو ئەو حالەتانەی عیلاج کرایە لە کیان سیاسی، ئێمە لێرە بەس باسی ئەشخاص دەکەین، ئەگەربێت و سەرپێچی یاسا بکەن ، مەسەلەی حەبس ئەوە لێرە نیە، مەسەلەن کیانی سیاسی کە بەشدار دەبێت لەو تاوانانەی هەڵبژاردن، لە ماددەی 30 ئەگەر ئیجازەم بدەی دەیخوێنمەوە: أولاً: في حالة ثبوت مساهمة الكيان السياسي في ارتكاب أي جريمة من الجرائم الانتخابية والمنصوص عليها في هذا القانون, يعاقب بغرامة مالية مقدارها (50000000) خمسين مليون دينار.

ثانياً: يحرم الكيان السياسي من الأصوات التي حصل عليها في المركز الانتخابي في حالة اقترافه إحدى الجرائم الانتخابية المنصوص عليها في البنود (أولاً، خامساً، سادساً، سابعاً, ثامناً) من المادة (27) والمادة (28) من هذا القانون.

ثالثاً: يعاقب بالحبس وبغرامة لا تقل عن عشرة ملايين دينار ولا تزيد عن خمسة وعشرين مليون دينارکل من خالف حكم الفقرة اولا من المادة (22) من هذا القانون.

بەڕێز محمد عبدالقادر(د.کمال کەرکووکی):

کاك خەلیل فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی کە گوتی خیداع چۆنە، تەبعەن مفەوەزیە سەیری توعون دەکات، دوایی ئەگەر ئەوە حەسمی نەکرد دەچێتە هەیئەی قەزائی ئەوەی لە مەحکەمەی تەمییز دروست بووە، ئەو لەوێ مەعاییری خۆی هەیە ئیسباتی دەکات کامە خیداعە و کامە خیداع نیە، ئەوەی تر ئەوەی کاك زانا ئەڵێت، ڕاستە (يحظر القيام بأية دعاية تنطوي)، چونکە ماددەی 24 ئیحالە دەکات بۆ ئەو ماددەش کە ئەڵێت: من خالف احكام المادە 17 و 18 و 19 و 20 و ئەوانە، ئەوەشی تێدایە و حەبسیشی تێدایە، کیان شەخصیەتێکی مەعنەویە حەبس ناکرێ، ئێمە لێرە ئەو مورەشەحینەی حەزف بکەین و دروست دەبێت، يحظر القيام باية دعاية، هەمووی دەگرێتەوە.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

بەڕێزان مورەشەح ئەتوانی زیندان بکەی کە موخالەفەی کرد، بەس کیان ناتوانی، کاك فورسەت قسەی هەیە.

بەڕێز فرسەت احمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی 20 باسی ئەوەی ئەکرد مورەشەح ببێتە کەیان سیاسی، باسی مورەشەح بکەین، کاك زانا داوا ئەکات مورەشەح ببێتە کیان سیاسی، من ئەڵێم نابێت ببێتە کەیان سیاسی، چونکە ماددە 24 باسی حەبسی مورەشەح دەکات، ئەگەر باسی حەبس وەکو خۆی ماوە، خۆ کەیان سیاسی حەبس نابێت، مورەشەح حەبس دەبن، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

کاك زانا ئەگەر سەحب دەکەیەوە؟ سەحبی ناکاتەوە.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێستا لێرە باسی حظر دەکات وەکو شتێکی مەبدەئی، چ مورەشەح بیکات، چ کەیان بیکات، ئەو پێشنیارەی کاك زانا زۆر ڕاستە، بەڵام لازمە موعالەجەی ماددەی 24ی بکەین، ئەو ماددەیە کە دەکاتە ماددەی 18 لابببەین، چونکە حەبسی تێدایە جا با ئەو حەبسە نەمێنێت.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

بەڕێزان ئەو نوقتەیە موهیمە، مەجالی چوار کەسی تر دەدەم قسە بکات، فەرموو کاك شێروان.

بەڕێز شێروان ناصح حەیدەری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تەئیدی قسەکانی برای بەڕێزم کاك فرسەت دەکەم، چونکە کیان سیاسی حەبس ناکرێ، دەلیلیشمان لەسەر ئەوە ماددە 30، کە تەنها غەرامەمان بۆ کەیانی سیاسی لە کاتی موخالەفە کردنی ئەم یاسایە دانایە، غەرامەی یەکەمیان 50 ملیۆن دینارە، بە نیسبەت ماددەی 30 فەقەر یەك، بە نیسبەت ئەوانی تریش مەسائیلی مەعنەویمان دانایە، وەکو عیقابێك لە بۆ کەیانی سیاسی، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

کاك مەحمد فەرەج فەرموو.

بەڕێز محمد فرج احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم کیانە وەکو رۆژنامە وایە، رۆژنامەش خۆ کۆمەڵێك خەڵکە، بەڵام سەرنووسەرەکە بەرپرسیارە، هەر هەڵەیەك لەو رۆژنامەیە بکرێ، سەرنووسەرەکە بەرپرسیارە، هەموو کەیانێك بەرپرسی هەیە، ئەو کەسە بەرپرسە لە هەموو موخالەفاتێك کە لەو کەیانە دەکرێ، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

کاك کەریم فەرموو.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەکو حەلێکی تەوقیفی ئەگەر بگوترێت، من تەئیدی رەئیەکەی کاك خەلیل دەکەم، يحظر القيام باي نشاط، به موتلەقی بێت، و المطلق يجري على اطلاقه، یەعنی هەم کەیان بگرێتەوە و هەم مورەشەح بگرێتەوە، لێرەدا هەم حەبسی تێدا بێ و هەم غەرامە، یەعنی ئەگەر بێت و به موتلەقی باس بکرێ، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

كاك زانا فەرموو.

بەڕێز قادر سعيد خضر(زانا):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر وا بێ ماددەی 24، حەبسی بۆ ماددە 22شی دانایە، لە 22 سێ فەقەرە هەیە هەمووی باسی ئەحزاب و کیانات دەکات، دەبێ ئەویش لا ببەین، ئەوە یەك، منیش بەو حەلە تەوفیقیەی رازیمە کە کاك کەریم و ئەوانە تەرحیان کرد، به موتلەقی القيام باى دعايه انتخابيه.....الخ، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

كاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بۆزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە وەکو لێژنەی ناوەخۆ لەگەڵ دەقی ماددەکەینە، حەز دەکەم یەك خاڵی روون بکەمەوە، هیچ کەیانێکی سیاسی نایێت مورەشەح تەشهیر بکات، کەیان سیاسی لە رێگای ئەندامەکانی خۆی دەکات، لە رێگای ئەعزای خۆی تەجریح دەکات، ئەوەی لێرە هاتیە سزامان لە بۆ ئەو ئەشخاصانە داناوە، وەکو حالەتێك، جیهەتێك شەخصیەی مەعنەوی هەبوو، کە شیکایەتی لێ دەکرێ خۆ شەخصیە مەعنەوەیەکە نیە، شەخصێك بەرپرسە لێی، هۆ لە دانانی ئەو یاسایە، کە یاساکەمان دانایە، سزایەکان لە کەمترینیان بۆ زۆرترینیان، مەسەلەی کەیاناتی سیاسی و ئەشخاصیش بە هەمان شێوە، بە پێی جەریمە و جەسامەتی جەریمە، ئەگەر جەریمەکە زۆر جەسیم بوو، مەسەلەن کەیان سیاسیش سزامان بۆ دانایە، لە ماددەی 22 فەقەرە 2-3: يحرم أي حزب أو كيان سياسي يحتفظ بمليشيا مسلحة من المشاركة في الانتخابات، لەبەر ئەوەی ئەوەکە زۆر گەورەیە بۆیە کەیان سیاسی و حزبمان داخیل کردیە، سێیەم: ثالثاً: يحرم أي كيان سياسي من المشاركة في الانتخابات وحساب الأصوات في حال قيامه بغلق منطقة انتخابية بالقوة أو التهديد باستخدام القوة لصالحة أو ضد غيره، چونکە جەریمەکە زۆر گەورەیە، لێرە باسی حزب و کەیانی سیاسیمان کردیە، هەروەها ماددەی 30، 50 ملیۆن دینار غەرامەمان دانایە، لەبەر ئەوەی جەرائیمەکان گەورەنە و زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

ئێستا دوو رەئی هەیە، رەئیەك ئەوەیە کە مورەشەح لابچێ، رەئیەکیش هەیە کە وەکو خۆی بمێنێ، کێ لەگەڵ ئەوەیە کە مورەشەحین لابچێ تکایە دەستی بەرزکاتەوە؟ ماددەکە وەکو خۆی ئەمێنێ بەس مورەشەحین لابچێت.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە تەئیدی کاك زانا دەکەین کەوای لێ دێت: يحظر اي كيان باية دعاية انتخابية، تنطوي على خداع الناخبين و غشهم او استخدام اسلوب التجريح او التشهير بالآخرين، في الدعاية الانتخابية.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

کێ لەگەڵ ئەوە دایە تکایە دەستی بەرز کاتەوە؟ سوپاس، کێ لەگەڵ ئەوەیە کە وەکو خۆی بمێنێتەوە؟ ئەغلەبیە وەکو خۆی ماوە، بۆ ماددەیەکی تر.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی بیست و یەکەم کە بوویتە ماددەی نۆزدەهەم:

خەرج کردنی پارە بۆ ریکلامی هەڵبژاردن لەماڵی گشتی یان لە بودجەی وەزارەتەکان یان ماڵی وەقف یان ماڵی پشتگیریی دەرەکی قەدەغەیە.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة (21) و التي تصبح المادة (19):

يحظر الإنفاق على الدعاية الانتخابية من المال العام أو من موازنة الوزارات أو أموال الوقف أو من أموال الدعم الخارجي.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

ئەوانەی ئەیانەوێ قسە بکەن لەسەر ئەم ماددەیە دەستیان بەرزبکەنەوە، کاك زانا فەرموو.

بەڕێز قادر سعید خضر(زانا):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خاڵێکی گرنگ هەیە لێرە، مفەوەزیەش پێشنیاری کرد، ئەگەر بێت و دەستکاری بکەین زۆر باشە، ئەویش: دیاری کردنی سەقفێك بۆ ئینفاق لەسەر حەملەی دیعایەی ئینتیخابات، راستە مالەکە ئی ئەو حیزبەیە، لە ئاخیریدا مولکی ئەو میللەتەیە، پێویست ناکات ئیسراف و تەبزیر بکرێ لەسەر حەملەی ئینتیخابی، بۆیە ئەم مەقتەعەی بۆ زیاد بکرێ باشە: و لا يجوز ان يتجاوز سقف الانفاق على الدعايه الانتخابيه، مبلغ(.....)، مەبلەغێکی دیاری تەحدید بکرێ، لە زۆر وڵاتانی دونیا ئەوە هەیە.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

كاك كەريم فەرموو.

بەڕێز كريم بحرى عبدالله:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

بەڕاستى لە نيهايەتى ماددەكەدا هاتووە، من اموال الدعم الخارجى، ئەگەر مەبەستى لێرە دەعمى ئەموالى خارجى بێت، ئەوە هەر لە ئەساسدا مەحزورە، هيچ حيزبێكى سياسى، هيچ كەيانێكى سياسى نابێت مال لە دەرەوەى ولّات وەربگرێت، بۆيە لێرەدا هاتنى بەو شێوەيە پێم وايە لە جێگاى خۆيدا نيە، ئەوە هەر حەزف بكرێ زۆر باشە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

د.شوكريە فەرموو.

بەڕێز د.شوكريە رسول ابراهيم:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

لێرەدا يان مالى پشتگيرى دەرەكى قەدەغەيە، يەعنى ئەبێ چى بێ ئەو ماله پشتگيريە؟ بۆيە پێويست ناكات لێرەدا بێت، ئەگەر لابرێ جوانترە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

لێژنە رەئيتان؟

بەڕێز سەردار صباح بۆزۆ هەركى:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

من پێم وا نيە حاڵەتێكى زۆر ديموكراسى بێت، هەندێ ليست هەيە مەسەلەن دەعم بۆ خۆى كۆدەكاتەوە، تەبەروعات كۆ دەكاتەوە، لەوانەيە بتوانێ تەبەروعاتى يەكجار زۆر كۆبكاتەوە و چەند بۆ حەملەى خۆى سەرف دەكات، ئەوەى گرنگە لاى ئێمە، ئێمە دەنگمان لەسەر ئەوەى دا موددەيەك دادەنرێت، ئەويش تاكو 24 كاتژمێر پێش هەڵبژاردن، هەتا ئەو وەختە رادەوەستێت، مەسەلەى پارە كەس ناتوانێ رێى لێ بگرێ ئەوە يەك، دووەم: ئەوەى كاك كەريم بەحرى باسى دەكات، بەراستى ئەوەى دەعمى خارجى تاكو ئێستا باس نەكرايەو تەنزيم نەكرايە بەو شێوەيە، لەولاش عقوبەى بۆ دادەنرێت، پێمان وايە ئەو ياسايە، ياسايەكى موتەكاميلە و دەبێ هەموو جەوانيبەكانى وەربگرين، لەو جەوانيبانەش ئەوەيە كە دەبێ دەعمى خارجى هەبێ، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

ئەم ماددەيە وەكو خۆى ئەخەينە دەنگدانەوە، كێ لەگەڵ ئەوەيە كە وەكو خۆى بمێنێتەوە دەستى بەرزكاتەوە، سوپاس، كێ لەگەڵدا نيە؟ بە زۆرينەى دەنگ قبوڵ كرا، بۆ ماددەى دواتر تكايە.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەی بیست و دووەم کە دەبێتە ماددەی بیستەم:

یەکەم: بەکارهێنانی هەر شێوەیەك لەشێوەکانی پاڵەپەستۆ یان ترساندن یان بەکافردانان یاخود بەخائین دانان یان پیشاندانی شتی هەڵخەڵەتێن یان پێدانی دەسکەوتی ماددی یان مەعنەوی یان بەڵێن پێدان لەلایەن هەر حزب یان کۆمەڵ یان ڕێکخستن یان کیان یان کەسەکان، یان هەر لایەنێکی تر قەدەغە دەکرێت.

دووەم: حزبێك یان کیانێکی سیاسی کە میلیشیای چەکداری هەبێت، بێبەش دەکرێت لە بەشداری کردن لە هەڵبژاردنەکاندا.

سێیەم: هەر کیانێکی سیاسی بێبەش دەکرێت لەبەشداری کردن لە هەڵبژاردنەکان و حسێب کردنی دەنگەکان لەباریکدا ئەگەر بەهێز یان بەهەڕەشە ناوچەی هەڵبژاردن دابخات بۆ بەرژەوەندی خۆی یان لەدژی غەیری خۆی.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة (22) و التي تصبح المادة (20):

أولاً: يحظر على أي حزب أو جماعة أو تنظيم أو كيان أو إفراد أو أي جهة كانت ممارسة أي شكل من أشكال الضغط أو التخويف أو التكفير أو التخوين أو التلويح بالمغريات أو منح مكاسب مادية أو معنوية أو الوعد بها.

ثانياً: يحرم أي حزب أو كيان سياسي يحتفظ بمليشيا مسلحة من المشاركة في الانتخابات.

ثالثاً: يحرم أي كيان سياسي من المشاركة في الانتخابات وحساب الأصوات في حال قيامه بغلق منطقة انتخابية بالقوة أو التهديد باستخدام القوة لصالحة أو ضد غيره.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

کێ ئەیەوێ قسە بکات؟ ئەم ماددانە هەمووی ئیتیفاق لەسەری کران، بەس دیارە زۆر موناقەشە دەکرێ نازانم مەسەلە چیە، کاك شێخ جەعفەر فەرموو.

بەڕێز جعفر مصطفى معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تێبینیەکم هەیە بۆ هەردوو لێژنە لەسەر بڕگەی یەکی ماددەی بیست، ئەو دوو بەشەی پێشەوە قەیناکە مەنع بکرێ، بەڵام چۆن حیزبێك، کەیانێکی سیاسی، تۆ مەنعی ئەوەی دەکەی ڕێکلام بکات بۆ خۆی، بڵێ، من خەدەمات پێشکەش دەکەم، من خزمەتی میللەت دەکەم، من پرۆژەم هەیە، ئەوە یان بەڵێن پێدان لە لایەن هەر حیزبێك، یان هەر کەیانێك، چۆن ئەو حیزبانە مەنعی ئەوە دەکرێن کە حەملەی ئینتیخابی بۆ خۆیان بکەن؟ پرۆژەش تەقدیم بکەن کە خزمەتی میللەت دەکەن، بەشی پێشەوە قەینا هەبێ، بەشی دواوە چۆن ئەبێ لەگەڵ کیان سیاسیەکان ناگونجێ بەراستی، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

كاك جەمال فەرموو.

بەڕێز جمال يوسف بۆتانى:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

المادة (22):

أولاً: يحظر على أي حزب أو جماعة أو تنظيم أو كيان أو إفراد أو أي جهة كانت ممارسة أي شكل من أشكال سياسة الاكراه و الاغراء، ئەوەندە كافيە، ئەو هەموو درێژ پێدانە بەڕەئى من زۆرە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

سوپاس، كاك حاتم فەرموو.

بەڕێز حاتم محمد جان حسن:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى 22 كە بوويتە ماددەى 20، لەسەر يەكەم و دووەم و سێيەم قسەم هەيە، مەسەلەن يەكەم، ئەويش ئەوەيە بە حەقيقەت كە هاتووە (يان)زۆر لە شوێنێكدا هاتووە كە زۆر(يان)، (يان)ى تێدايە، و تێكەڵاوى و پێكەڵاوى تێدايە لە صيغەكە، من پێم باشە ئەوە بكرێتە أو ب و ج، بەو شێوەيە، يەكەم-أ: بەكارهێنانى هەر شێوەيەك لەشێوەكانى پاڵەپەستۆ يان ترساندن يان بەكافردانان ياخود بەخائين دانانى.

ب- پيشاندانى شتى هەڵخەڵەتێن يان پێدانى دەسكەوتى ماددى يان مەعنەوى.

ج- بەڵێن پێدان لەلايەن هەر حزب يان كۆمەڵ يان رێكخستن يان كيان يان كەسەكان، يان هەر لايەنێكى تر قەدەغە دەكرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

كاك پير خدر فەرموو.

بەڕێز خضر سليمان خليل:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

لە خاڵى يەكەم، وەكو ئەوەى كاك شێخ جەعفەريش ئيشارەتى پێدا، هەر گروپێك يان هەر حيزبيك، مافى خۆيەتى رێكلام بكات، ، من كە هاتم گەيشتمە جێى بريارى دەۆكم سۆزێ بداتە جەماوەرى، ئينجا، بلا بمێنێبت، بەس : او منح مكاسب ماديه او معنويه، ئەز بێژم ئەو بێتە لادان باشترە، هەتا موغريات بمێنێت قەيناكە، او منح مكاسب ماديه او معنويه او الوعد بها، هەر كەسێكى بۆ خۆى رێكلامێ بكات و سۆز دەداتە خەڵكى.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

د.عبدالرحمان فەرموو.

بەڕێز عبدالرحمان اسماعيل سليم:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

من تێبینینیم لەسەر خاڵی دووەم و سێیەم هەیە، كە هەردووكی وەكو یەكە، بە رەئی من هەردووك بكرێتە یەك خاڵ،: يحرم أي حزب أو كيان سياسي يحتفظ بمليشيا مسلحة من المشاركة في الانتخابات.

ثالثاً: يحرم أي كيان سياسي من المشاركة في الانتخابات وحساب الأصوات في حال قيامه بغلق منطقة انتخابية بالقوة أو التهديد باستخدام القوة لصالحة أو ضد غيره، هەردووكی یەكە، لەبەر ئەوە من وا بەباش دەزانم هەردووك ببێتە یەك، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

زۆر سوپاس، كاك عادل فەرموو.

بەڕێز عادل محمد امين:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

من پێم باشە بۆ بڕگەی یەكی تەهدیدیش زیاد بكەین، أشكال الضغط أو التهديد، لەبەر ئەوەی تەهدیدیش لەو تاوانانەیە كە ئەكرێ، ئەكرێ بە قسە بە هەندێ شت تەهدیدی خەڵك بكرێ، بڕگەی سێ، باس ئەكات و ئەڵێ: في حالة قيامه بغلق منطقة انتخابية، ئێمە لە ماددەی یەك تەنها پێناسەی مەركەزی ئینتیخابیمان كردووە، حەق وایە ئەو مەركەزە ئینتیخابیەی بكەینە مەنتیقەی ئینتیخابی، لەبەر ئەوەی مەنتیقەی ئینتیخابی زۆر فراوانترە، عادەتەن دەنگدان لە یەك مەنتیقەی ئینتیخابی، باش وایە بنووسن مەركەزی ئینتیخابی، پێناسەكە لە برگە 5 ئێمە پێناسەی مەركەزی ئینتیخابیمان كردووە، رەنگە لە مەركەزی ئینتیخابی ئەو مەشاكیلانە هەبێت، مەنتیقەی ئینتیخابی فراوانترە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

كاك كەریم فەرموو.

بەڕێز كريم بحرى عبدالله:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

خاڵی یەكەمم كاك جەمال بۆتانی كردی، خاڵی دووەم ئەوەیە، لێرە تەحدید بكرێ لە دیعایەی ئینتیخابی، في الدعايه الانتخابيه، ئەوەی ئیزافە بكرێ لە ئاخیری، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

كاك كەریم فەرموو.

بەڕێز كريم مجيد شريف:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

کاك شێخ جەعفەریش قسەی لەسەر ئەوە کرد، لێرە (بەڵێن) هاتووە، بەراستی سەرتاپای ئەو پرۆسەیە کەیانە سیاسیەکان ئیشیان لەسەر بەڵێندانە بە خەڵك، ئەگەر قسە لەسەر (بەڵێن) بێت، لێرەدا بەڵێنی هەڵخەڵەتێنەر بێت، لە پێشتر قسەمان لەسەر بەڵێنی هەڵخەڵەتێنەر کرد، بەڵام پێویستە ئەو بەڵێنە جیا بکرێتەوە، چونکە کۆی پرۆسەکە، کۆی کیانەکان کە دێن، پرۆژەیەکیان هەیە، مەشروعێکیان هەیە، لە مەشروعەکە بەڵێنە ئەیدەن بە خەڵك، ئەگەر چوونە سەر دەسەڵاتیان گرت، ئەو بەڵینانە دەبێ جێبەجێ بکەن، لەبەر ئەوە ئەبێ ئاگامان لەو حاڵەتە بێت لێرە، بڕگەی دووەم و بڕگەی سێیەم لە راستیدا ئەو کیانە سیاسیانە ئەگەر میلیشای هەبێ بەشداری ناکات، بەڵام لە سێیەمدا ئەگەر بەهێز ناوچەیەکی داگیر کرد، بەڵام ئەگەر لە بڕگەی دووەمدا ڕێگەمان لەو کەیانە گرت کە میلیشیای هەبێت، ئەی بە چی داگیری دەکات؟ لەبەر ئەوەی بڕگەی سێیەم پێ ئەچێ زیادە بێت، چونکە لەیەك دەچن، لایەنێك کە هێزی هەیە قەدەغە ئەکرێ بەشداری هەڵبژاردن بکات، کەواتە هێزی بەدەستەوە نامێنێ ناوچەکە داگیر بکات، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

گێلاس خان فەرموو.

بەڕێز گێلاس محی الدین محمد غریب:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من دوو تێبینیم هەیە، یەکەم، لە ماددەی بیستدا، ئەکرێ ئەم بڕگەی یەکەم لابرێ، تێبینی دووەمیشم: میلیشای چەکداری بکرێ بە هێزی چەکداری، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

لێژنەی یاسایی ڕەئیتان تکایە.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لە دانیشتنی پێشتریش موتەفیق بووین لەسەر ئەوەی تەئیدی ماددەکە دەکەین وەکو خۆی هاتووە، منح مکاسب مادیە، باسی شێوەیەکی عام ناکات، باسی ئەوە دەکات کە کەیانێك ئەچێتە لای سەرۆکی عەشێرەتێك، ئەوەندە پارەی دەداتی و دەڵێ کورِی تۆ دەکەم بە قائیمقام، دەیکەمە موحافز، ئەوەندە دەکەم بۆ ئەوە، ئەوە کڕینی دەنگە، ئەوە دروست نیە، بەس عام وعودی بڵێ، من بۆ ئێوە شاریعەکان وا دەکەم، ئەوە حەقی خۆیەتی ئەوە وا ناگرین، ئەوە باسی شتی فەردی و موحەدەدە، ئێمە تەئیدی ماددەکە دەکەین وەکو خۆی، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

د.شوكريه فەرموو.

بەڕێز د.شكريه رسول ابراهيم:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

من پێم باشه ماددەى 20 خاڵى يەكەم، وشه قەدەغەكردن بچێته پێشەوه كه لە كۆتايى دانـدراوه، چونكه زۆر به قوەت دەبێ، ئەوه خاڵێك، خاڵى دووەمم، 12 جار يان دانراوه، من لەگەڵ كاك حاتم يەكدەگرم كه ببێته أ و ب و ج، خاڵى دووەم و سێيەم يەك بخرێت، هەروەها وشەى هەر حيزبێك، بچێته سەرەوه، لە خاڵى دووەم، نەك هەر حيزبێك يان كەيانێك، كه ميليشيای چەكدارى هەبێت، بێ بەش دەكرێت لە هەڵبژاردن، ئەم دوو خاڵە بكرێته يەك، چونكه هەردووكى باسى كيانى سياسى دەكات، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.كمال كەركووكى):

نيساب كەمە، سێ كەسمان كەمە، فەرموو كاك سەردار.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەركى:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

هەندێك پرسيار لەسەر بڕگەى 2 و بڕگەى 3 هەيە، بەڕاستى بڕگەى 2 و بڕگەى 3 جياوازى زۆرى تێدايە، بڕگەى 2 باسى ئەوە دەكات لايەنێك ئەگەر ميليشيايەكى موسەلەحى هەبێت، بڕگەى 3 ئەگەر بتوانێ ئەو مەنتيقە دابخات بەهێز، دەكرێت مەنتيقەى بەهێز و ميليشياشى نەبێت، بە ئەنواعى هێز، چونكه لەلايەكى تر دەڵێت، ئەگەر بە هەڕەشه و بە هێنان، دەكرێ هێزيشى نەبێت، تەنها هەڕەشه دەكات و خەڵك دەترسێت و مەنتيقه دادەخرێت، واته لێك جياوازە، ئەوەى گيلاس خان باسى كرد، ميليشيا بكرێته هێزێكى چەكدارى، هەر حيزبێك كيانێكى سياسى و هێزێكى عەسكەرى هەبێت، واته ميليشيايه و هەمان نەوعه، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.كمال كەركووكى):

بەڕێزان، خاڵێكه كه تەوزيحى هەبێت، هەموو نەسى جەزائى وەكو حقوقيەكان دەڵێن، پێويسته زۆر ورد بێت، هيچ عقوبەيەكيش نابێت ئەگەر نەسێك نەبێت، لەبەرئەوە، ئەوە له جێگاى خۆى هاتووە، ليژنەى ياسايى و ناوخۆش لەسەر ئەسڵى مەوزوعەكەن، دەيخەينه دەنگدانەوە، بەڵام نيساب كەمە، كێ ئێستا لەگەڵ ماددەكەيە وەكو خۆى بێت كه هەر دوو ليژنه پشتيوانى لێ دەكەن، تكايه دەستتان بڵند بكەن؟ فەرموون، كێ لەگەڵ دانيە؟ يەك كەس، به زۆرينەى دەنگ پەسەند كرا، بۆ ماددەى دواتر، كاك خليل فەرموو.

بەڕێز خليل ابراهيم محمد:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

ئێستا جێگای تەسبیتی ئەو ماددەیە، ئەوەی پێشتر دەنگمان بۆی داوە، دەبێتە ماددەی 21، لێرە تەسبیت دەکرێت، ئەخیری ئەو فەسڵە، دوای ئەو ماددە وای لێ دێت (تمنع الدعاية الانتخابية بكافة أشكالها قبل ثمانية واربعين ساعة من موعد فتح باب التصويت) ئەمە دەنگمان بۆی داوە، ئەو ماددە دێتە ئێرە، بوعدە.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.كمال كەركووكی):

فەرموو كاك سەردار.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەركی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە دەنگمان بۆ ئەوە دا كە ئەو ماددەیە لە نیهایەتی فەسڵەكە دابندرێت، بەڵام ئەو سیاغەیە بەڕاستی پێویستی بە چارەسەر هەیە، لەبەرئەوە دەڵێت پێش 24 سەعات قەدەغە دەكرێت، ئەی ئەگەر كیانێكی سیاسی..... ؟.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.كمال كەركووكی):

تكایە ئەوە دەنگمان بۆی داوە، پەسەند كراوەو زۆرینەی ئەندامانی پەرلەمان بەو شكلە قەبوڵیان كرد، بۆ ماددەیەكی تر تكایە، دواتر ماددەیەك پێشنیار بكەن، كاك جمال فەرموو.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەشی شەشەم

تاوانەكانی كاتی هەڵبژاردن

ماددەی بیست و دوو:

هەر كەسێكی بەیاننامەیەك یان وێنە یاخود بڵاوكراوەی هەڵبژاردنی تایبەت لەدەرەوەی شوێنەكانی بۆی تەرخان كراوە هەڵواسێت بەگرتن حوكم دەدرێت، كەلەمانگێك زیاتر نەبێت.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.كمال كەركووكی):

كاك خلیل فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

الفصل السادس

الجرائم الانتخابية

المادة الثانية والعشرون:

يعاقب بالحبس مدة لا تزيد على شهر كل من الصق البيانات أو الصور أو النشرات الانتخابية الخاصة خارج الأماكن المخصصة لها.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.كمال كەركووكى):

بەڕێزان كەس لەسەر ئەمە قسەى هەيە؟ كاك رشاد فەرموو.

بەڕێز رشاد احمد ابراهيم:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

من پێشنيار دەكەم (يعاقب بالحبس مدة لا تزيد على شهر أو بغرامة لاتزيد عن مائة الف دينار) لە حاڵەتى ئينتيخابات، بۆ خۆتان دەزانن لە جێيان سەيارەى دەڕازێننەوە، وێنەى لێ قەيم دەكەن، هەندێك جار مێرمندانێكە رسمێك بە ديوارێك هەڵدەواسێت، ئەوە ديواردەيەكى باش نيە بيگرن و ڕاستەوخۆ لە ژوورێى بكەن، مادام حوكمە با غەرامەشى لەگەڵ بێت، يەعنى يان غەرامە يان حوكم، بكرێتە (يعاقب بالحبس مدة لا تزيد على شهر او بغرامة لاتزيد على مائة الف دينار كل من الصق البيانات أو الصور أو النشرات الانتخابية الخاصة خارج الأماكن المخصصة لها).

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.كمال كەركووكى):

كاك بكر فەرموو.

بەڕێز بكر فتاح حسين:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

من پێم باشە، بەگرتن حوكم بدرێت تارۆژى ئينتيخابات، دواى ڕۆژى هەڵبژاردن ئازاد بكرێت.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.كمال كەركووكى):

ليژنەى ياسايى رەئيتان تكايە؟ كاك خليل فەرموو.

بەڕێز خليل ابراهيم محمد:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

ئێمە لەگەڵ دەقى ماددەكەين وەكو خۆى بمێنێت.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.كمال كەركووكى):

ليژنەى ناوخۆ رەئيتان؟ فەرموو كاك سەردار.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەركى:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

ئێمە كە ئەو سزايانەمان داناوە، بەڕاستى هەم بە هەماهەنگى هەردوو ليژنە، لەناو ئەوانەى سياغەى مەشروعەكەيان كردووە لەگەڵ هەردوو ليژنەكە، هەروەها هەوڵمان داوە نەسەقێكى هەبێت لەگەڵ ياساى هەڵبژاردنەكانى ئەنجومەنى پارێزگاكانى عيراق و، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.كمال كەركووكى):

بەڕێزان ئێستا دەیخەینە دەنگدان، کێ دەیەوێت ماددەکە وەکو خۆی بمێنێت دەستی بڵند بکات تکایە؟ فەرموون، کێ لەگەڵدانیە؟ یەك کەس، بە زۆرینەی دەنگ قبوڵ کرا، بۆ ماددەیەکی تر، کاك جمال فەرموو.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی 24 کە دەبێتە ماددەی 23.

ماددەی بیست و سێ:

ئەو کەسە بەماوەیەك حوکم دەدرێت کەلەمانگێك کەمتر نەبێت و لە شەش مانگیش زیاتر نەبێت، بەغەرامەیەکیش کەلەیەك ملیۆن دینار کەمتر نەبێت و لە پێنج ملیۆن دیناریش زیاتر نەبێت، ئەگەر سەرپێچی ماددەکانی ژمارە (17 ـ 18-19-20-21) ی ئەم یاسایەی کرد.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.کمال کەرکووکی):

کاك خلیل فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الثالثة والعشرون:

یعاقب بالحبس مدة لا تقل عن شهر ولا تزید عن ستة أشهر وبغرامة لا تقل عن ملیون دینار ولا تزید علی خمسة ملایین دینار من خالف أحکام المواد (17 ـ 18-19-20-21) من هذا القانون.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.کمال کەرکووکی):

فەرموو کاك سەردار.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پاش ئەوەی دوو ماددە ئیلغا کرا لەو پرۆژەیە سیغەکەی بەو شێوەیە دەبێت:

ماددەی بیست و سێ:

یعاقب بالحبس مدة لا تقل عن شهر ولا تزید عن ستة أشهر وبغرامة لا تقل عن ملیون دینار ولا تزید علی خمسة ملایین دینار من خالف أحکام المواد (15، 16 ، 17 و 18 و 19) من هذا القانون.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.کمال کەرکووکی):

سارا خان فەرموو.

بەڕێز سارا خضر پیرۆت:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە نیسبەت ئەو ماددەیە کە بووەتە ماددەی 24 ، ئەو سزایانە، بە رەئی من سزایەکان کەمن، لەبەرئەوەی ئەو تاوانانەی باسکران لە پێشەوە ئەو سزایە زۆر کەمە بە تایبەت بۆ ماددەی 21 کە باس لە بەکارهێنانی

مالّی گشتی و بودجەی وەزارەتەکان دەکات بۆ ڕێکلامی هەڵبژاردن، چۆن دەبێت ئەوەیان؟ لێرە ئەگەر بێتو ئەو بتوانێت مالّی گشتی یان بودجەی وەزارەت بۆ ڕێکلامی هەڵبژاردن بەکاربهێنێ، دەشتوانێ ئەو غەرامە کەمەی کە لێرە داندراوە بیدات، بۆ نموونە لێرە غەرامەکە دەڵێت (لاتقل عن مليون دينار ولاتزيد عن عشره ملايين دينار) ئەوە زۆر کەمە، حەقە حەبسەکەش عەینەن شت بەڕای من زیاد بکرێت، بکرێت بە (ستة اشهر، لاتقل عن ستة اشهر ولاتزيد عن سنة)، 21 یش ببڕێت بۆ بڕگە 2ی ماددەی 30، چونکە ئەو تاوانە لە ماددەی 21 گەورەترە، حەقە ببڕێتە بڕگەی 2 لە ماددەی 30 کە لێ ستاندنەوەی سیقەیە لەو کیانە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.کمال کەرکووکی):

سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە ماددەیەکمان هەیە، ماددەی 21 کە (تمنع الدعاية الانتخابية قبل مدة 48 ساعة) مەفروزە ئەمیش بچێتە پاڵ ئەو ماددانەی تر، بۆ ئەوەی ئەو کیانە سیاسیە یاخود ئەو لیستەی کە بە پێچەوانەی ئەوەوە هەڵسێ، ئەویش بتوانێ هینێکی بەرامبەر بکەی، یەعنی ئێستا ئێمە بەو تەسەلسولەی تازە بیگۆڕین دەبێت بە 15 و 16 و 17 و 18 و 19، ئەی ماددەی 21 کە ئێمە ئیزافەمان کردووە، ئەوە چۆن چارەسەر بکەین و لە کوێ عقوبەی بۆ دابنێین؟ من پێم باشە هەر لەوێ دابندرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.کمال کەرکووکی):

كاك رشاد فەرموو.

بەڕێز رشاد احمد ابراهيم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیار دەکەم حەبس و غەرامە نەبیت بە یەکەوە، ئێمە لێرە حوکمەکەی دەدەین، با مەجالێك لێ گەڕێین بۆ قازی بڕێك مرونەتی بمێنێت، یان حوکم بێت یان جەزا، بەو شێوە بێت (يعاقب بالحبس مدة لاتقل عن شهر ولاتزيد عن ستة اشهر أو بغرامة لاتقل عن مليون دينار ولاتزيد على خمسة ملايين دينار).

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.کمال کەرکووکی):

كاك كريم فەرموو.

بەڕێز كريم بحرى عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەگەڵ رەئیەکەی مام رشاد دام، ئێمە ماوەیەکە مولاحەزە دەکرێت زۆر پاپەندین بە دەقە جامدەکان، خاسەتەن عقوبات، کە فەلسەفەی سزادان نابێت بەو شێوەیە بێت، یەعنی حبس و غەرامە بە یەکەوە بە بێ ئەوەی هیچ مەجالێك و سوڵتەیەك بۆ قازی بەجێ بهێڵی بۆ ئەوەی بە پێی زروفی قەزیەکە، زروفی موخەففە قەزائی و قانونی، لێرەدا لە مەحاکم ناکرێت تۆ بیبڕینەوەو یەکسەر حەبس و غەرامە پێکەوە بێت، حەبس و غەرامە یان (بتلك العقوبتین) یان بە هەریەك لە عقوباتەکان، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.کمال کەرکووکی):

ڤیان خان فەرموو.

بەڕێز ڤیان احمد خضر پاشا:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش رەئیەکەم لەگەڵ رەئیەکەی مام رشاد و کاك کریمە، بەڵام حوکمەکە یان ئەو بێت یان ئەو، ئەو حوکمە کەمە مانگێك تا 6 مانگ، 6 مانگ تا ساڵێك بێت باشترە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.کمال کەرکووکی):

گەلاوێژ خان فەرموو.

بەڕێز گەلاوێژ شابا حجی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە نیسبەت ماددەی 23 کە ئەو بڕگانە (15 و 16و 17 و 19) ئەو ماددانە هەموویان نەفسی عقوباتن، ئەگەر بێین موقارەنەی بکەین، هەندێك عقوبات هەیە خەفیفن، یەعنی هەندێك لەو ماددانە هەیە موخالەفەی خەفیفە و هەندێکیشیان تونده، بۆ نموونە ماددەی 15 یەعنی تۆزێك تونده، ئەگەر موقارەنە بکەی لەگەڵ ماددەی 19، کە ماددەی 19 خەفیف تره، لە هەمان کاتیش دا ماددەی 22 کە بووەتە 20 خۆی بڕگەی 2 و 3 (یحرم حزب)، یەعنی حیزبەکە لێرە کە حەرمان کراوە ئەسڵەن، یەعنی لەسەر ئەوە عقوبەشی دەدرێتێ؟ سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.کمال کەرکووکی):

کوێستان خان فەرموو.

بەڕێز کوێستان محمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری پێشنیارەکەی سارا خان و گەلاوێژ خان دەکەم، بەڕاستی ماددەکانی 15 و 16 و 17 و 18 و 19 ئەوەی کە بووە بە 19 و 20 ئەمانە موخالەفەی زۆر قورسن باسی ئەوە دەکەن، بەکارهێنانی دام و دەزگای حکومەت، بەکارهێنانی پارەی دەوڵەت، بە خائین ناساندن و تەکفیر کردنی خەڵك، چۆن دەبێت عقوبەکەی ئەوەندە کەم بێت؟ من پێم وایە عقوبەکەی وەکو حەبسەکەش زۆر کەمە و پارەکەشی زۆر کەمە، بۆیە تۆ

ئەوە بکە بە دوو ماددەی جیا، (15 و 16 لەگەڵ 19 و 20)جیابکرێتەوە عقوبەکەی زیاد بکرێت، چونکە ئەگەر سەیری ئەوە بکەین و بگەڕێینەوە بۆ ئەوانە موخالەفەی زۆر قورسن، ناکرێت بە ئەوەندە، بە تایبەتی کە مانگێك بۆ 6 مانگ بێت، حاکم دەتوانێت ئیفراجی بکات و حوکمەکەی بەسەرا جێ بەجێ نابێت، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.کمال کەرکووکی):

چرۆ خان فەرموو.

بەڕێز چرۆ علی حمه امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە فەسڵی پێشوو ماددەی 21 مان ئیزافە کرد، ئەگەر بکرێت بۆ ماددەی 21 یش ئەگەر یەکێك موخالفی ئەو 48 سەعاتە بێت، عقوبەیەك دادەندرێت، چونکە من ئەیبینم بەڕاستی لەگەڵ ماددەی 15 و 16 و 17 و 18 و 19 عقوبەکەی یەك ناخرێت، چونکە تۆزێك ئەخفترە، لەبەرئەوە ئەگەر ئەویش مەسەلەن عقوبەیەکی بۆ دابندرێت ئەو ماددەیەش، جا نازانم لیژنەی ناوخۆ و یاساییش چۆن جێگەی دەکەنەوە؟ سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.کمال کەرکووکی):

فضیله خان فەرموو.

بەڕێز فچیلە رمچان سعدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من ژی نەفسی تێبینیە کاك رشادم هەیە، ڕاستی یان غەرامە بێت، یان حەبس بێت، بەس ئەگەر حەبس بێت ئەو حەبسە زۆر کەمە، ئەگەر غەرامە بێت ژی زۆر کەمە، هەردووکیان زیاد ببیتن.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.کمال کەرکووکی):

لیژنەی یاسایی و ناوخۆ پێکەوە فەرموون رەئیتان، کاك خلیل فەرموو.

بەڕێزخلیل ابراهیم احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مەوزوعی کە دەڵێین حەبس ژی بیت و غەرامە، مە گۆتیە ئەو ئێمە زۆر حەریسین ئینتیخاباتی ئێمە لە ئەجوایەکی زۆر باش بکرێت، نزیك بن ئەم شتانە تێدا نەبێت و لە لیستی ڕەش دەربچین، با لەگەڵ ئەو تەوەجوهە بین، عقوبات نەوعەن ما موشەددد بن، یەعنی لێرە حەبس و غەرامەیە، هەردووکی پێکەوە بن، ئەوە نوقتەیەك، نوقتەی دووەم، دەڵێن ئەمە هەندێك عقوبات، عقوباتی موخالەفە کردنی خەفیفە، هەندێکیان زۆرە و هەمووی وەکو یەکن، ئەوەش مودەی حەبسەکە لە مانگێك تا 6 مانگە، غەرامەیەکیش

له 1 ملیۆن تا 5 ملیۆن، مەعنای وایە بۆ تەقدیری قازیە، ئەو تەقدیری دەکات نەوعی موخالەفەی ئەم حوکمە چۆن دەدات، ماددەی 21 تەئیدی خوشکە سۆزان دەکەین کە 21 یش ئیزافە ببێت لەوە، ئەما ماددەی 20، ئەوە موعالەجە کراوە لە ماددەی 30، ئەو بە فەقەراتە موعالەجە کراوە، بەس 21 ئیزافیە و ئەویش دەکەوێتە ژێر ئەو ماددەیە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.کمال کەرکووکی):

کاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕاستی زۆربەی پرسیارەکان هاوڕێم کاك خلیل جوابی دایەوە، تەنها لەسەر ئەو پێشنیارەی سۆزان خان، ئێمەش پشتگیری لەوەی دەکەین کە ماددەی 21یش ئیزافە بکرێت، بەڵام لێرە خاڵێکی تر هەیە کە لە ماددەی 30 ئەگەر کیانی سیاسی پێشێلی هەر خاڵێك بکات و جەریمەیەك بکات ئەوە لێرە 50 ملیۆن دینار غەرامە دەکرێ، بەڵام بەو ئیزافەیە ئەگەر ئەشخاسیش بیکات مانگێك تا 6 مانگ غەرامە دەکرێ و کیانە سیاسیەکەش 50 ملیۆن غەرامە دەکرێ و، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.کمال کەرکووکی):

بەداخەوە ئەو پەرلەمانتارانە حەق وایە هەموویان حزوریان هەبێت، نابێت بەزۆری غیابیان هەبێت، من زۆر بە زاهیرەیەکی زۆر زۆر خراپی دەزانم، ئێستا نیساب تەواوە، ئێستا ئەو بەڕێزانەی لەگەڵ ئەوە بوون، سزاکە زیاتر بێت بۆ ئەوەی کە دەنگدانەکەی هەڵبژاردنەکە بە پاکی و بە ڕێك و پێکی بڕواتە پێشەوە، نوقتەی نیزامی هەیە فەرموو کاك رشاد.

بەڕێز رشاد احمد ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیارەکەی من پشتگیری لێ کرا، من گوتم یا جەزا یان غەرامە، سێ ئەندام پشتگیری لێ کرد، بۆ باس لەوە نەکرا؟.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.کمال کەرکووکی):

کاك سەردارفەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لەو بارەیەوە پێمان وایە ماددەکە وەکو خۆی بمێنێتەوە باشترە، لەبەرئەوەی ئەوانەی ئەو برادەرانە باسی لێوە دەکەن، بەڕاستی تۆزێك لە تەخفیفی تێدایە، ئێمە بۆیە ئەوە دەڵێین بۆ ئەوەی هیچ کەسێك دەوائیری حکومەت بەکارنەهێنێت لە ئینتیخابات، ئێمە لەحرسمانە بۆ ئەوەی کە کەس ئەموالی عام، میزانیەی وەزارەت بەکارنەهێنێت، لەبەرئەوەی دعایەی ئینتیخابی خیداعی ناخبینی تێدا نەبێت، غەشی تێدا نەبێت، تەشهیری تێدا نەبێت، بۆیە ئێمە ئەو تەشدیدەمان بەکارهێناوە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.كمال كەركووكی):

كوێستان خان فەرموو نوقتەی نیزامی هەیە، كاك كریم لە جێگای خۆت قسە مەكە!

بەڕێزكوێستان محمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە گوتمان عقوبەكە كەمە كاك سەردار دەڵێ گوتوویانە زۆرەو كەم بكرێت، ئێمە دەڵێین كەمەو زۆر بكرێت، ئێمە 5 كەس تەئیدی ئەوەمان كرد كە ئەمە جیابكرێتەوە، 15 و 16 و 19 و 20 یەكەمی جیابكرێتەوە و بكرێت بە دوو ماددەی جیا، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.كمال كەركووكی):

كاك سەردارفەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەركی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من مەبەستم مام رشاد و كاك كریم بحری بوو، ئەوان گوتیان (مده لاتقل عن شهر ولاتزید عن سته اشهر) ئێمە گوتوومانە (بغرامه)، ئەوان دەڵێن (أو بغرامه)، یەعنی یان ئەو یان ئەو، من جوابی ئەوانەم دایەوە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.كمال كەركووكی):

كاك كریم فەرموو.

بەڕێز كریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە مەبەستمان ئەوە بوو كە تەشدیدی عقوبە بكرێت، لەگەڵ ئەوە داین عقوبەكە زیاتر بكرێت، بەڵام حوریەت بدرێتە قازی و دەستی كراوە تر بێت، بۆ ئەوەی كە هەندێك زروف دێتە پێشەوە كە لەوانەیە بەس بە غەرامە حوكم بدات، حەبس و غەرامە بێت پێكەوە، (أو كلتا العقوبتين)، (أو باحدى العقوبتين)، یەعنی مەجالێك بدرێت بە یەكێك لە عقوباتەكان عقوبە بدرێت، مەبەستمان ئەوە نەك ئەوەی تەخفیف بكرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.كمال كەركووكی):

بەڵێ ئێستا 3 بۆچوون هەیە، یەكەم: كاك رشاد پێشنیاری كرد كە یان حەبس بێت یان غەرامە، جیا بكرێت، دووەم: ئەوەی گەلاوێژ خان و كوێستان خان پێشكەشیان كرد كە عقوبەكە تەشدیدی زیاتر بكرێت، سێیەم: لیژنەی یاسایی و ناوخۆش لەگەڵ ئەوەن وەكو خۆی بمێنێتەوە، ئێستا سێ بۆچوون هەیە، ئێستا ئەوەی كاك رشاد دەیدەمە دەنگەوە كێ لەگەڵ ئەوەیە جیابكرێتەوە یان عقوبە بێت یان غەرامە بێت؟ ئەوەی داوای تەشدید دەكەن ئەوە دەخەینە دەنگدانەوە كێ لەگەڵ ئەوەیە دەستی بڵند بكات تكایە؟ باشە ئەوانەی دەیانەوێت تەشدید بێت بە چ شكلێك بێ سیاغەكەی بنووسنەوە، بمان دەنێ بۆ ئەوەی ئەو

ساغەیە بخەینە دەنگدانەوە، کێ دەیەوێت جودا بێت ئەویش بیدات، چونکە ئێستا دوو موقتەرەحی تازە هاتووە یەکێك تەشدید بێت، یەکێکی تر پێی وایە جودا بێت، هەردوو لیژنەکە لەگەڵ ئەوەن وەکو خۆی بمێنێت، ئەوانەی موقتەرەح پێشکەش دەکەن تەئخیر نەبن، چونکە حەقتان سقوت دەکات، کاك رشاد ئەگەر موقتەرەحەکەتان نیەت سقوت دەکات تکایە؟ بەڕێزان ئێستا موقتەرەحەکان هاتن، یەکەم: ئەوەی داوای تەشدید دەکات دەڵێت (یعاقب بالحبس مدة لاتقل عن ستة اشهر ولاتزید عن سنة وبغرامة لاتقل عن خمسة ملایین دینار ولاتزید عن عشرة ملایین دینار لکل من خالف المواد (15 و 16 و 17 و 18 و 19 و 20، اولا)، ثانیا: یعاقب بالحبس مدة لاتقل عن شهر ولاتزید عن ستة اشهر وبغرامة لاتقل عن ملیون و لاتزید عن خمسة ملایین من خالف احکام المواد 17 و 18 و 19 و 20)، ئەمە موقتەرەحێکە، موقتەرەحێکی تریش هەیە (یعاقب بالحبس مدة لاتقل عن شهر ولاتزید عن ستة اشهر وبغرامة لاتقل عن عشرة ملایین أو باحدی هاتین العقوبتین)، هی سێیەمیش وەکو خۆیەتی کە لە ئەسڵی ماددەکە هەموو کوتلەکان لەسەری موافق بوونە، هەردوو لیژنەش ئێستا موقتەرەحی یەکەم ئەوەی (یعاقب بالحبس مدة لاتقل عن ستة اشهر ولاتزید عن سنة وبغرامة لاتقل عن خمسة ملایین دینار ولاتزید عن عشرة ملایین دینار لکل من خالف المواد (15 و 16 و 17 و 18 و 19 و 20، اولا)،)، ثانیا: یعاقب بالحبس مدة لاتقل عن شهر ولاتزید عن ستة اشهر وبغرامة لاتقل عن ملیون و لاتزید عن خمسة ملایین من خالف احکام المواد 17 و 18)، ئەمە دەخەینە دەنگەوە، ئەگەر دەنگی هێنا ئەوە ئەڕوات، ئەگەر نا موقتەرەحی دووەم دەخەینە دەنگەوە لەگەڵ مەشروعی ئەسڵی، ئەو بەڕێزانەی کە لەگەڵن ئەوەی ئەخیرەن خوێندمانەوە کێ لەگەڵە دەستی بڵند بکات تکایە؟ فەرموون، 9 کەس لەگەڵە، کێ لەگەڵ نیە؟ فەرموون، ئەو موقتەرەحە رەفز کرا، سوپاس، دەچینە موقتەرەحی دووەم، (یعاقب بالحبس مدة لاتقل عن ثلاثة اشهر ولاتزید علی سنة وبغرامة لاتقل عن عشرة ملایین أو باحدی هاتین العقوبتین)، وای نووسیوە خاوەن موقتەرەحەکە، کێ لەگەڵ ئەمەیە تکایە دەستی بڵند بکات؟ 7 کەسی لەگەڵە، کێ لەگەڵ دانیە؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵ ئەسڵی مەشروعەکەیە بەو شێوەیەی کە لیژنەی یاسایی ئیزافەی کرد، بیخوێننەوە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگەوە، کاك سەردارفەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە ماددەی 21 مان ئیزافە کرد بۆیە بەو شێوەیە و بەو سیاغەیە دەبێت دەیخوێنینەوە وایە،

ماددەی 23 (یعاقب بالحبس مدة لا تقل عن شهر ولا تزید عن ستة أشهر وبغرامة لا تقل عن ملیون دینار ولا تزید علی خمسة ملایین دینار من خالف أحکام المواد (15، 16 ، 17 و 18 و 19 و 21) من هذا القانون. سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.کمال کەرکووکی):

بەڕێزان ئێستا بەو شێوەیەی کە خوێندرایەوە دەیخەمە دەنگەوە کێ لەگەڵ ئەوەیە دەستی بڵند بکات تکایە؟ فەموون، کێ لەگەڵ نیە؟ 11 کەس لەگەڵ دانیە، بۆیە بە زۆرینەی دەنگ ئەم ماددەیە قبوڵ کرا، بەڕێزان بۆ ماددەیەکی تر تکایە، کاك جمال فەرموو.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی بیست وپێنجەم کە بووەتە ماددەی بیست و چوارەم.

ماددەی 24:

بە گرتن بۆ ماوەیەك لە شەش مانگ کەمتر نەبێت، وە بە غەرامەیەکیش لە سەد هەزار دینار کەمتر نەبێت، و لە پێنج سەد هەزار دیناریش زیاتر نەبێت، سزا دەدرێت هەر کەسێك ئەمانەی کرد:

یەکەم: بە ئەنقەست ناوێك یان تاوان یا سیفەتی قەڵب لە خشتەی هەڵبژێرەکان دابنێت، یاخود بە ئەنقەست ناوێك بە پێچەوانەی حوکمەکانی ئەم یاسایە دابنێت.

دووەم: هەر کەسێك گەیشتە ناونووسکردنی خۆی و یان ناوی غەیری خۆی، بە بێ بوونی مەرجی پێویستی یاسایی و، دەرکەوت کە بەمە دەزانێ و، هەر کەسێکیش گەیشتە ئەو ڕادەیەی کە ناوێکی تر دابنێت یاخود لابدات.

سێیەم: لە هەڵبژاردندا دەنگی خۆی داو دەشیزانی ناوی لە تۆماری هەڵبژاردنەکاندا بە نایاسایی نووسراوە، یاخود مەرجە یاساییە پێویستیەکانی لە بەکارهێنانی مافەکەی لە هەڵبژاردندا لە دەست داوە.

چوارەم: بە ئەنقەست دەنگی بە ناوی غەیری خۆی دا.

پێنجەم: نهێنی دەنگدانی دەنگدەر بە بێ ڕەزامەندی خۆی بڵاو کردەوە.

شەشەم: بە کارهێنانی مافی خۆی لە هەڵبژاردنێك بۆ زیاتر لە جارێك.

حەوتەم: لیستی هەڵبژێری نەخوێندەواری گۆڕی و ناوێکی نووسی یان ئاماژەی ئەو ڕەمزەی کرد کە مەبەستی هەڵبژێر نییە، یاخود کۆسپی خستە پێش هەر هەڵبژێرێك بۆ لە دەستدانی مافی هەڵبژاردنەکەی.

هەشتەم: خۆی لە زیاتر لە بازنەیەکی هەڵبژاردندا یان لیستێکی هەڵبژاردن پاڵاوت.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.کمال کەرکووکی):

کاك خلیل فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة 24:

يعاقب بالحبس مدة لاتقل عن ستة أشهر، و بغرامة لاتقل عن مئة ألف دينار و لا تزيد على خمس مئة ألف دينار كل من:

أولا: تعمد إدراج إسم أو أسماء أو صفات مزيفة في جداول الناخبين، أو تعمد عدم إدراج إسم خلافا لأحكام هذا القانون.

ثانيا: توصل إلى إدراج إسمه أو إسم غيره دون توافر الشروط القانونية المطلوبة، و ثبت أنه يعلم بذلك، و كل من توصل إلى عدم إدراج إسم آخر أو حذفه.

ثالثا: أدلى بصوته في الإنتخاب و هو يعلم أن إسمه أدرج في سجل الناخبين خلافا للقانون، أو أنه فقد الشروط القانونية المطلوبة في إستعمال حقه في الإنتخابات.

رابعا: تعمد التصويت بإسم غيره.

خامسا: أفشى سر تصويت ناخب بدون رضاه.

سادسا: إستعمل حقه في الإنتخاب الواحد أكثر من مرة.

سابعا: غير إرادة الناخب الأمي و كتب إسما أو أشر على رمز غير الذي قصده الناخب أو عرقل أي ناخب لمنعه من ممارسة حقه الإنتخابي.

ثامنا: رشح نفسه في أكثر من دائرة أو قائمة إنتخابية.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

بەڵێ، بەڕێزان ئێستا کێ دەیەوێ قسە بکات لەسەر ئەمانە، زۆر زۆر تەبیعیە لە جەلسەی ئەمڕۆ، ئەوانەی دەیانەوێ قسە بکەن، ناویان بنووسین، ڕەجائەن موراعاتی ناو جەلسەکە بکەن، ئێرە جەلسەی پەرلەمانی کوردستانە، زۆر بە ئیحتیرام ئەوە بکەن، تکاتان لێ دەکەم، ئەو بەڕێزانەی کەناویان نووسیوە، کاك عونی فەرموو.

بەڕێز عونی كمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری ماددەکە دەکەم بە تەواوی، بەڵام وا مولاحەزە دەکەم لە کاتی چاپ کردنی، بڕگەك لە ماددەکە لادراوە، تێدا نەنووسرایە، ئەویش ئەوەیە(قام بالتزوير أثناء فرز الأصوات)، پێشنیار دەکەم ئەگەر وابێ، ئەوە ئیزافە بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركوكی):

کاکە لە خۆی دەپرسێ، کەس وەکیلی کاك عونی نیە لە باتی ئەو جواب بدا، ڕەجائەن، نەختێك هدوء ڕابگرین، بۆ ئەوەی ئیشەکانمان بڕوات، وا سەعات شەش و بیست دەقیقەیە، زۆریش هەمووتان هیلاکن، ماموّستا کاکە فەرموو.

بەڕێز عبدالكريم أبو بكر مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من بەس مولاحەزەم لەسەر سابیعەنی هەیە، فەقەرەی حەفتەم کە دەڵێ(غير إرادة الناخب الأمي)، مەرج نییە ئومی بێ، چونکە هەتا کوێریش بێ، یەعنی هەر ئومیەکەی لابەبن، ئەو قەیدەی ناوێ، هەر ناخیب مادەم ئیرادەی گۆڕی، یەعنی ئەوە شتێکی خراپە، یەك ئەوە، مولاحەزەکم لەسەر ئەوەی جەنابی کاك عونی کە دەڵێ تەزویریش بەگەڵ دەن، تەزویر عقوبەی حەبس نیە، سجنە، لەبەر ئەوەی دەبێ ئەوە ئەگەر وا بێ، ئەگەر تەزویری باوێینە ناوی، دەبێ سجنیش داخل کەین، سجن لە پێنج ساڵ پتڕە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

فەزیلە خان، فەرموو.

بەڕێز فضيلة رمضان سعدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر سەیری ئەو خاڵانە بکەین، ئەو موخالەفە و ئەو عقوبە، یەعنی سەیری غەرامەکی بکەین، ڕاستی زۆر کەمە، چونکە من بە چاوی خۆم دیتمە، تەغیری ئیرادەی ناخیب چەند هاتیە کرنێ، یەعنی مەنعی ناخیبی کردییە لە تەسویت، ئەوە شتێکی بچووك نیە بە ڕاستی، لازمە غەرامەکە توند تر بێت.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

كاك زانا، فەرموو.

بەڕێز قادر سعيد خضر (زانا):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە أولا (جداول الناخبين)، ئێمە لە قانونەکانی خۆمان لامانبرد، لە ئی موحافەزەو لەوەش، دەکەینە (سجل الناخبين) لێرە دەگۆڕێت، سەدری مادەکەش بە ڕاستی تەماشا دەکەین، حەبسەکە لە شەش مانگ کەمتر نەبێت، بەڵام غەرامەکە سەد هەزارە، یەعنی تەوازون نیە لە بەینی ئەو عقوبە بە قوەتەی کە حەبسە و، ئەو مادەیەی پێشتر لە بەینی مانگێك هەتا شەش مانگ بوو، کە چی غەرامەکە یەك ملیۆن دینار تا پێنج بوو، بۆیە یان دەبێ غەرامەکە زیاد بکەین، لە ملیۆنێك بۆ پێنج ملیۆن بۆ ئەوەی موقابیلی حەبسەکەی تەوازونێك هەبێ لە عقوبەکەی، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

سۆزان خان، فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من جارێکی تر ئەیلێمەوە، یەعنی هێنراوە جارێکی تر، کۆمەڵێك جەریمەی ئینتیخابی کە زۆر فەرقیان هەیە، فەرقی ئەوە یەکێك ناوی خۆی بخاتە ناو لیستەکانەوە، بە بێ ئاگاداری، زۆر زیاترە لەوەی کە بچێ بڵێ وەڵلا من ئاگادارم فلان کەس دەنگی داوە بۆ فلان لیست، یەعنی ئەو دوو شتە زۆر زۆر جیاوازە، هەمووی هێنراوە دەرج کراوە بۆ یەك جۆر عقوبە، ئەو جاری بۆ مادەکەی پێشوو تریش، داوامان کرد

وتمان جیاکرێتەوە، هەر جەریمە و قورسایی خۆی هەیە، من ڕەئیم وایە یەکەم، دووەم، سێیەم، لەگەڵ هەشتەم، لەبەر ئەوەی ئەوانە جەریمەن، بە ڕاستی ئەو کەسە حەقی ئەوەیە سجنیش بکرێ، و غەرامەکەشی زۆر لەوە زیاتر بێت، بەڵام ئەوانی تر حەبسێکە یاخود ئەوەی کە هاتووە، سەد تا پێنج سەد هەزار، بکرێ بە دوو بڕگە چونکە جەریمەکان لە قورسی و سووکی دا فەرقی هەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركوكی):

د. شكرية، فەرموو.

بەڕێز د. شكريه رسول ابراهيم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من ئەم ماوەیە کە بۆ شەش مانگ کەمتر نەبێت ئەگەر بگیرێت، وە غەرامەکەی سەد تا پێنج سەد هەزار بێت، ئەمە زۆر بە کەمی ئەزانم، چونکە یەکێك کە فێل دەکات، یا حیلەیەك دەکات، یا جریمەیێك لێرەدا نووسراوە، ئەم هەموو شتانەی کە کردووە، ئەم هەشت خاڵەی کە هەمووی لە خۆیدا کۆ کردبێتەوە ئینجا بێین سەد هەزار غەرامەی بدەین یاپێنج سەد، زۆر زۆر کەمە، من پێشنیازی ئەوە ئەکەم ئەو شەش مانگەی کە بۆ دائەندرێ ئەو سەد هەزارە بکرێت بە ملیۆنێك، ئەم پێنج سەد هەزارەش بکرێت بە دوو ملیۆن، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

كاك شێخ الله، فەرموو.

بەڕێز شێخ الله إبراهيم شێخ الله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵلا من دەربارەی سزاکەی شەش مانگ حەبس و سەد هەزار غەرامە کەمتر نەبێ و پێنج سەد زیاتر نەبێ، شەش مانگەکەم پێ زۆرە بکرێتە سێ مانگ، بەڵام غەرامەکە یەکجار زۆر کەمە، ئەسڵەن سەد هەزار یەعنی نازانم چییە، غەرامەی چییە؟ پێم وایە غەرامەکەی لە ملیۆنەك کەمتر نەبێ و لە سێش زیاتر نەبێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

كاك ئارام، فەرموو.

بەڕێز ئارام رسول مامند:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش بە تەواوەتی پشتگیری لە بۆچوونەکەی مامۆستا شیخ الله دەکەم، بەڕاستی ئێمە دەبێ لە هەندێ حاڵەتدا تۆزێك ورد ببینەوە لەوەی کە ئەو بڕگانەی کە لەم ماددەیە هاتوون، لە موقابیل ئەوەی کە ڕاستەوخۆ فەترەیێك بگیرێت کە لە شەش مانگ کەمتر نەبێت، شەش مانگ فەترەیێکی زۆرە، غەرامە ماددییەکەش کەمە، بۆیە من پێشنیاری ئەوە دەکەم هەر وەکو مامۆستا شیخ الله ئیشارەتی پێدا، بکرێتە سێ

مانگ و غەرامە مادییەکە بڕێك زیاد بکرێت، ئەمە یەکەم، دووەم بڕگەی هەشتەم، بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان، من پێم وایە جێی نابێتەوە لێرە، لەبەر ئەوەی هەر کەسێك خۆی لە بازنەیەکی هەڵبژاردن، یان لیستەکی هەڵبژاردن بپاڵێوێ، ئەوەلەن ئێمە لەم یاسایە وتومانە، هەر پارێزگایەك بازنەیەکی هەڵبژاردنە، دووەم: ئەو ناوانەی کە تەقدیم دەکرێت، دەستە فیلتەری دەکات، بۆیە ئیمکان نیە شتی وا ڕوو بدات، کەسێك لە دوو بازنەی هەڵبژاردن ناوی خۆی تۆمار بکات، وە ئەگەر حاڵەتێکی وا بوو بێت، بە ڕاستی من پێموایە دەستە بەر پرسیارە لەوێ کە پێش ئەوەی ناوی مورەشەحین دیاری بکات فیلتەری ئەمەی نەکردبێت، بۆیە من پێموایە لێرەدا جێی نابێتەوە بڕگەی هەشتەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

كاك بكر، فەرموو.

بەڕێز بكر فتاح حسين:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵلا یەکەم من پێموایە فیعلەن، یەعنی ئێستاش هەر لەگەڵ ئەوەدام گرتنەکە شەش مانگ کەمتر نەبێ یان غەرامە، ناکرێ هەر دووکی، هەم گرتن و هەم غەرامەش، غەرامەکە بەڵام زۆر کەمە، غەرامەکە پێم باشە یەعنی على الأقل مەسەلەن پێنج سەد هەزار کەمتر نەبێ لە ملیۆنێکیش زیاتر نەبێ، نوقتەی دووەم بەڕاستی سۆزان خان باسی کرد، ئەو تاوانانەی کە لێرەدا نوسراوە هەمووی وەکو یەك نیە، ئەی ناکرێ لەسەر ئەوەی تەنها نهێنی ناخیبێکی درکاندووە لەسەر ئەوە شەش مانگ سجن بکرێ، لەبەر ئەوە بەڕاستی پێموایە ئەوانە جیابکرێتەوە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

سوپاس بۆ گشتتان، لیژنەی یاسایی ڕەئیتان دەربارەی ئەو پرسیارانە ، كاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەركی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی كاك عونی باسی كرد من پێموایە لە ماددەی (28) كە بوویتە (27)، لە بڕگە یەك دەڵێ(إستحوذ أو أخفى أو عدم أو أتلف أو أفسد أو سرق أوراق الإقتراع أو جداول الناخبين أو غير نتيجتهما بأي طريقة من الطرق)، (غير نتيجتهما)، واتا تەزویریش دەگرێتەوە، ئەوەی مامۆستا كاكە باسی دەكا كە ئومی لابدرێت، بەڕاستی ئەوەی ئومی لابدرێت، نازانم ئەگەر لیژنەی قانونی لەگەڵ بێت مانیعمان نیە، بەڵام ئەگەر عیلاجەكە وای لێ بكەین (أمي أو العاجز)، چونكە ئەگەر بە جارەك لابدرێت زۆر مەتلەب دەمینێتەوە، خۆی مەبەستی جەنابتان ،مەبەست ئەوە بوو ئەگەر نابینا بێت، ئەوەی مەسائیلی غەرامەی باس كرایە بەڕاستی ئەوەی مامۆستا شیخ الله، ئەوەی كاك زانا باسی كرد دەڵێ غەرامەكە كەمە، لێرە غەرامەكە بۆ كەم كرایتەوە؟ لەبەر ئەوەی زیندانیەكە زیاد كرایە، ئەگەر سەیری مەوادی كەش بكەین ئەوەی پاشی دێ،

هـەمووی غەرامـەکان کـەمتر کرایتـەوە، لەبـەر ئـەوەی حەبسـەکە یـاخود زیندانیەکـە زیـاد کرایـە، بۆیـە غەرامەکەی لەگەڵ کەم کرایتەوە، مەسائیلی کە ئەگەر غەرامەکە کـەم بکرێتـەوە، حـەبس کـەم بکـرێ یـان زیاد بکرێ، بەڕاستی ئەوە قابیلی نیقاشە و بڕیار بڕیاری ئێوەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

كاك جمال فەرموو.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بە حەقیقەت مـن بـەعزێ تێبینـیم هەیـە، کـە سـەیری ئـەو قانونـە دەکـەم، ئەگـەر مـن سـەیری بکـەم یـان خـەڵکی کوردسـتان نەناسـێ و نـەزانێ مسـتەوای زانیـاری و پێشـکەوتن وپیـادەکردنی دیموکراسـیەت لـە کوردستاندا چەندە و چۆنە، یەکسەر وا هەست دەکات ئەمە بۆ کۆمەڵە خەڵکێك نووسراوە کە هـیچ بـاوەڕی بە هیچ شتێك نیە، ئەمە زۆر خەتـەرە، ئێمـە لـە (1991)ەوە تـا ئێسـتا کـار لـەوە ئەکـەین کـە خۆمـان بـە شـێوەیەکی جـوان بناسـێنین بـە دەرەوە و لـەو مەجالەشـدا دەوری باشمـان بینیـوە، خـەڵك بـاوەڕی پێمانـە، خەڵك پارە و سەروەتی خۆی ئەهێنێ بۆ کوردستان، لەبەر ئەوەی سیقەی پێمانە، لەبەر ئەوەی باوەڕیان بە ئێمەیە کە ئێمە دەتوانین باربکی لە بار دروست بکەین، بە حەقیقەت ئەم هەموو توند و تیژیـە، پێدەچـێ ئێمە قەرارێك دەردەکەین، وەکو قەرار دژی ئیرهاب بێ، ئێمە هەڵبژاردنمان لەبەردەستە، ئەگەر بمانەوێ بە شـێوەیەکی رێـك و پێـك هەڵبـژاردن بکـەین، هـەموو تـەرەفێکی سیاسـی، هـەموو کەسـێك لـە عائیلەکەیـدا تەربیەتی خەڵکەکەی خۆی بە شێوەیەك بدا کە باوەڕی بە ڕاستی بێ، باوەڕی بە ڕاستگۆیی بێ، بـاوەڕی بـە ئینسانیەت بێ، باوەڕی بەوە هەبێ کە نابێ..... .

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

كاكە رەجائەن لە مەوزووعەکە دەرمەچن، داوا کراوە ئـەو بەڕێزانـە غەرامـە زیـاد بکرێـت، ئـەو غەرامەیـە، كاك شێروان نوقتەی نیزامیت هەیە، فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

وەڵڵا نوقتەی نیزامیەکەم ئەوەیە، كاك سەردار مەسەلەی حەبسی ئیسارە کرد بەڕاستی، من لێرەدا، یـەعنی حەبس دەڵێ دەتوانین قسەی لێ بکەین، ئـەوەی کـە مـن بـۆی دەچـم حـەبس ئیمکان نیـە ئێمـە قسـەی لـێ بکەی، چونکە عقوبەی حەبس دیارە هەتا پێنج ساڵە، واتا ئێمە کە دامان ناوە لە شەش مانگ کەمتر نـەبێ، دەڵێن حەبس، کە گوتمان حەبس یەعنی لە پێنج ساڵ زیاتر نیە، کەواتە جەسامەتی جەریمـە حـوکم دەکـا،

که ئایا قازی سێ سالّ حوکمی بدا، دوو سالّ حوکمی بدا، هەتا پێنج سالّ، سەقفە زەمەنیەکە مەفتوحە بە نیسبەت قازی بۆ ئەوەی حوکم بدا بە پێی جەسامەتی جەریمەکە، واتا ئێمە کە دەڵێن(لا تقل عن ستة أشهر)، ئێمە قازیمان تەقید کردیە کە ئەبێ لە شەش مانگ کەمتر نەبێ، بەڵام سەقفی زەمەنیەکە مەفتوح بوو بۆ قازی، یەعنی ئەعلایەکەی مەفتوح تا پێنج ساڵە، چونکە کەلیمەی حەبسمان بە کار هێنایە، کەلیمەی سجنمان بە کار نەهێنایە، واتا لە پێنج سالّ و بەرەو ژوورە بە نیسبەت ئەو عقوباتانەی کە داندراوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵلا ئەو خاڵەی کاك عونی باسی کرد، لەگەڵ جەنابی سکرتیر موناقەشەکمان کرد، ئەوەی لە مادەی 28 هاتیە، لە برگەی یەك(أو غير نتيجتهما بأي طريقة من الطرق)، هەندێك جار هەیە لەوانەیە تەزویر بە تەواوی نایگرێتەوە، کابرا یەعنی ئەو شەخصە تەزویر دەکا، بەڵام شەرت نیە نەتیجەی ئەوەکە بگۆڕدرێت، بۆیە ئەگەر برگەیەك ئیزافە بکرێت ئێمە لە گەڵینە، ئەویش بەو شێوەیە، (تاسعا: قام بالتزوير أثناء فرز الأصوات).

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

بەڕێزان زۆر لەئەندمانی بەڕێزی پەرلەمان داوایان کرد غەرامە زیاد بکرێت، بۆ ئەمە ئەگەر نەسێکتان هەیە یا ئەگەر کاك زانا کە ئیقتیراحەکەی خۆی سەحب بکات، چونکە زیندانەکە، حەبسەکە زۆرە کەسێکیش ئەوەندە حەبس بێ، غەرامەیەکی زۆریش بدات، ئەوەیە، فەرموو کاك زانا.

بەڕێز قادر سعيد خضر (زانا):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تەنها تێبینیم هەیە لەسەر تەوازونی عقوبەکەی هەبوو، تۆ دەڵێی لە شەش مانگ کەمتر نەبێ، باشە با بیکەین بە لە شەش مانگ زیاتر نەبێ، ئەوجا موقابیلی غەرامەکەی متەوازنە.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

ئاخر شەرحیان کرد ئەڵێ حەبس، حەبس ئەبێت لەو فەترەی کەمتر نەبێت، کاك فرست موداخەلەی هەیە تکایە، کاك فرست فەرموو.

بەڕێز فرست أحمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوی کاك زانا باس دەکات، ئەگەر عقوبەی بەدیل بێتن، یەعنی غەرامە لە باتی حەبس بێت، من لەگەڵ ڕەئی ئەوم، بەس ئەوە عقوبەی بەدیل نیە، هەم حەبسە هەم غەرامەیە، لەبەر ئەوە وەك خۆی بمینێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

بەڕێزان ئێستا دیارە هەموو دەیانەوێ وەکو خۆی بمێنێتن، ئەیخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵە مادەکە وەك خۆی بمینێتەوە، دەستی بەرز بکات؟ فەرموون، کێ لەگەڵ دا نیە؟ فەرموون، شەش کەس لەگەڵ دا نیە، بە زۆرینەی دەنگ پەسند کرا، بۆ مادەیەکی تر تکایە.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مادەی بیست و شەشەم، کە ئەبێتە ماددەی بیست و پێنجەم.

ماددەی 25 :

بە گرتن بۆ ماوەیەك سزا دەدرێ، کە لە مانگێك کەمتر نەبێ، و لە سالێکیش زیاتر نەبێ، هەر کەسێك ئەوانەی خوارەوەی ئەنجام دا:

یەکەم: بە ئەنقەست دەستدرێژی بۆ سەر وێنەکانی پالێوراوەکان بکات، یا بۆ سەر بەرنامەکانیان کە لە شوێنی تایبەتی هەڵواسراون، بۆ حیسابی یەکێکی تر، یان لایەنێکی دیاری کراو، بە مەبەستی زیان گەیاندن بەو پالێوراوە، یان کار تێکردن لە بەڕێوەچوونی پرۆسەی هەڵبژاردندا.

دووەم: خۆ کێشانەوەی پالێوڕاوێکی لە پرۆسەی هەڵبژاردن ڕاگەیاند و دەشیزانی ئەو کارە ڕاست نیە، ئەمەش بە مەبەستی کار تێکردن بێ لەسەر هەڵبژێرەکان یاخود گۆڕینی دەنگەکانی پالێوڕاو بۆ خۆی.

سێیەم: دەست درێژی کردنە سەر هۆیەکانی ڕێکلامی هەڵبژاردنی کە ڕێی پێدرا بێ بە پێی یاسا بە هەر هۆیەك، جا بۆ کۆژاندنەوەی یان دڕاندنی یان غەیری ئەمانە بێ، یاخود هەر دەستکاریەك لەم جۆرە بێ.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.كمال كەركووكی):

كاك خليل فەرموو.

بەڕێز خليل ابراهيم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة 25:

يعاقب بالحبس مدة لا تقل عن شهر و لا تزيد على سنة كل من:

أولا: تعمد الإعتداء على صور المرشحين أو برامجهم الملصقة في الأماكن المخصصة لها لحساب آخر أو جهة معينة بقصد الإضرار بهذا المرشح أو التأثير على سير العملية الإنتخابية.

ثانيا: أعلن عن إنسحاب مرشح أو أكثر من العملية الإنتخابية و هو يعلم بأن الأمر غير صحيح بقصد التأثير على الناخبين أو تحويل أصوات المرشح إليه.

ثالثا: الإعتداء على وسائل الدعاية الإنتخابية المسموح بها قانونا، لأي سبب كان، سواء كان بالشطب أو التمزيق أو غير ذلك أو كل تصرف من هذا القبيل.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

لیژنەی ناوخۆ و لیژنەی یاسایی، ڕەئیتان دەربڕن، فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز جەنابی سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لە دانیشتنی سەرۆکایەتی لەگەڵ لیجانی تایبەتمەند و سەرۆك فراکسیۆنەکان و سەرۆکی لیجانەکان، وا پێکهاتین شەتبی ئەو جوملەیە بکەین(لحساب آخر أو جهة معينة) لە (أولا)، واتا ئەگەر هەر یەکە زێدە ڕۆیی یا دەستدرێژی بکاتە سەر وێنەکانی پاڵێوراو و بەرامجەکان و ئەوەی هەر ئەگەر لە بۆ جیهەتەکیش نەبێ، هەمان سزای هەبێت و صیاغەکەی بەو شێوازە دەبێت:

أولا: : تعمد الإعتداء على صور المرشحين أو برامجهم الملصقة في الأماكن المخصصة لها. سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

بەڕێزان کێ ئەیەوێ قسە بکات لەسەری، سێ بەڕێز دەیەوێ قسە بکات، کاك حاتم فەرموو.

بەڕێز حاتم محمد جان حسن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵا من تەقریبەن وەکو پرسیارێك وایە کەئەیکەم، لە زۆربەی ماددەکانی پێش ئەمە هاتوون، کە لە بڕگەی ماددەکاندا عقوبەکان بە پارە و گرتن و حەبس کردن بووە، بەڵام لە مادەی 25 و 26 کە لە دوای ئەو مادەیە دێ، تەنها حەبس کردنە، ئەمە ئەو پرسیارەم هەیە، بۆچی ئەمە کە غەرامەی تێدا نیە؟ ئەمیش غەرامەی تێدا بێ، مادام وەکو هاوشێوەی ماددەکانی پێشوو تڕە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من وای ئەبینم، یەکەم و سێیەم عەینەن شتە، باس لەوە ئەکات یا ڕسمەکانیان لێبکرێتەوە، یاخود تەعەدا لەسەر وەسائیلی ئینتیخابیان بکات، یەعنی هەردووکی عیبارەتە لەوەی کە ئەو کەسە تەعەدای لێبکرێ، لە کاتی مومارەسەی حەقی دیعایەی ئینتیخابی خۆی، کەواتە هەردووکی یەکێکە، ئەتوانین وای لێبکەین (تعمد الإعتداء على صور المرشحين أو وسائل الدعاية الإنتخابية المسموح بها قانونا)، ئیتر تەواو، ئەمە سزا ئەدرێ، سەبارەت بە خاڵی (ثانيا)ش، یەعنی ئەمە وەکو ئەوە وایە تۆ چیرۆکێك شەرح بکەی (أعلن عن إنسحاب مرشح أو أكثر في العملية الإنتخابية وهو يعلم بأن..)، یەعنی ئەوە شەرح کردنە، من پێم باشە بووترێ (إعلان الدعايات المغرضة للطرف الآخر في العمليات الإنتخابية)، ئیتر ئەم دیعایەیە بە هەر چی نەوعێك بێ لە دیعایەتی موغریزە بخرێتە ئەو بابی سزایەوە.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

کاك دلێر فەرموو.

بەڕێز دلێر محمد شریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سۆزان خان بیر و بۆچوونەکەی منی باسکرد.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. کمال کەرکووکی):

بەڕێزان لیژنەی یاسایی و ناوخۆ لە دەربارەی ئەو بۆچونانە، کاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت ئەو پرسیارەی کاك حاتم کردی، بەڕاستی لە دەست نیشان کردنی سزایەکان لەو یاسایەدا و لە هەموو یاساکان، چەند خاڵەك هەیە تەحدیدی دەکات، خاڵی کە لە هەموو یاساکان مەبەستم ئەوەیە بەپێی جەسامەتی جەریمەکە، جەریمەکە چەند گەورە بێت، سزایەکە ئەوەندە دەبێ، واتا دەبێ نەسەقەك هەبێ لە نێوان جەسامەتی جەریمە و سزایەکان، خاڵی دووەم: ئەمە وەکو باسمان کرد ئەو برادەرانەی صیاغەی ئەو مادەیان کردییە، بە ئیتیفاقی خۆیان لەگەڵ لجنەی قانونی بە تایبەتی و لجنەی ناوخۆ ئەو سزایانەیان دانایە، خاڵی سێیەم: ئێمە هەوڵمان دا لەبەرئەوەی تۆزێك رەبت هەیە لەگەڵ عیراق، لەوانەیە هەندێك کیاناتی دی لەولاش هەبێ، بیانەوێ لێرە لە مەجالیس موحافەزاتی خۆمان خۆیان تەرشیح بکەن، محاوەلەمان کردییە نەسەقێك هەبێ لە نێوان سزاکانی ئێمە و سزاکانی ئەوەی شوێنەکانی تری بەغدا، ئەوەی سۆزان خان باسی کرد، بە ڕاستی لێرە جیاوازییەك هەیە، لەبڕگە یەك باسی (صور المرشحین) و بەرامجەکان دەکات، کەچی لە بڕگە سێ باسی هەموو وەسائیلی دیعایەی ئینتیخابی دەکات، هەر وەسائیلێك بێت جیاوازییەکە، ئەو صیاغەی جەنابیشت پێشنیارت کرد، من پێموایە جۆرێك لە صیغەی موتلەقی تێدایە ئەو صیغە موتلەقە لە مەوادی دیکە موعالەجەی کردییە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. کمال کەرکووکی):

بەڕێزان ئێستا یەك موقتەرەحێك هەبوو کە دەمج بکرێ، ئەویش سۆزان خان بوو، لیژنەی یاسایی وەڵامیان دایەوە، ئێستا نەصی مادەکە وەك خۆی ئەخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵە تکایە دەست بەرزبکات؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نیە؟ بە زۆرینەی دەنگ، یەك کەس لەگەڵدا نیە، بۆ ماددەیەکی تر، لەگەڵ شەتبەکەی کە لیژنەی یاسایی و ناوخۆ ئیشارەتیان پێکرد، زۆر سوپاس، کاك جمال فەرموو.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی بیست و حەوتەم کە دەبێتە مادەی بیست و شەشەم.

ماددەی 26 :

بە گرتن بۆ ماوەیێك سزا دەدرێ، کە لە ساڵەك کەمتر نەبێ هەر کەسێك ئەمانەی کرد:

یەکەم: هێز یان گەڤی بەکار هێنا بۆ نەهێشتنی هەڵبژێر، لە بەکار هێنانی مافی خۆی یان وای لێ بکات بە جۆرێکی دیاری کراو دەنگ بدات.

دووەم: گەر شتێکی دا یان خستیە ڕوو یان بەڵێنی دا سوودێك بە هەڵبژێری یان غەیری ئەو بدات، تاکو بە جۆرێکی دیاریکراو دەنگ بدات، یاخود وا بکات دەنگ نەدات.

سێیەم: گەر سوودێکی قبوڵ کرد یاخود داوای کرد بۆ خۆی یا غەیری خۆی لەوانەی خزمەتێکی گشتیان، لە پرۆسەی هەڵبژاردندا پێدراوە.

چوارەم: گەر هەواڵی ناڕاستی لەنێو هەڵبژێرەکان بڵاو کردەوە لە بارەی ڕەوشتی یەکێك لە پاڵێوراوەکان یان لە بارەی ناوبانگ و ئابڕووی بە مەبەستی کارتێکردن لە ڕاکانی هەڵبژێرەکان لە ئەنجامی هەڵبژاردندا.

پێنجەم: چووە ناو بارەگای تەرخان کراو بۆ هەڵبژاردن بە چەکی ئاگرین یا بریندارکەر، بە پێچەوانەی حوکمەکانی ئەم یاسایە.

شەشەم: جنێوی داو قسەی خراپی کرد یان دەستدرێژی کردە سەر لیژنەی هەڵبژاردنەکان، یاخود یەکێ لە ئەندامانی لە کاتی پرۆسەی هەڵبژاردندا.

حەوتەم: سندوقەکانی دەنگدان یاخود خشتەکانی هەڵبژاردن یاخود هەر بەڵگەنامەیەکی پەیوەندیدار بێ بە پرۆسەی هەڵبژاردنی تێکدا، یەعنی ببێ بە هۆی تێکدانی پرۆسەی هەڵبژاردن.

هەشتەم: بە کارهێنانی دروشمەکانی ئایینی و شوێنی پەرستن بۆ مەبەستی کاری حیزبی یاخود ریکلامی هەڵبژاردن.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.کمال کەرکووکی):

کاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز جەنابی سەرۆکی پەرلەمان.

مادەی 27 کە بویتە بیست وشەش.

المادە 26 :

يعاقب بالحبس مدة لا تقل عن سنة كل من:

أولا: إستعمل القوة أو التهديد لمنع ناخب من إستعمال حقه لحمله على التصويت على وجه معين أو على الإمتناع عن التصويت.

ثانيا: أعطى أو عرض أو وعد بأن يعطي ناخبا فائدة لنفسه أو لغيره لحمله على التصويت على وجه معين أو على الإمتناع على التصويت.

ثالثا: قبل أو طلب فائدة لنفسه أو لغيره من من كان مكلفا بأداء خدمة عامة في العملية الإنتخابية.

رابعا: نشر أو أشاع بين الناخبين أخبارا غير صحيحة عن سلوك أحد المرشحين أو سمعته بقصد التأثير على آراء الناخبين في نتيجة الإنتخاب.

خامسا: دخل إلى المقر المخصص للإنتخابات حاملا سلاحا ناريا أو جارحا خلافا لأحكام هذا القانون.

سادسا: سب أو قذف أو إعتدى على لجنة الإنتخابات أو إحدى أعضائها أثناء عملية الإنتخاب.

سابعا: العبث بصناديق الإقتراع أو الجداول الإنتخابية أو أية وثائق تتعلق بالعملية الإنتخابية.

ثامنا: إستخدم الشعارات الدينية أو دور العبادة لأغراض العمل الحزبي أو الدعاية الإنتخابية.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

زۆر باشە، ئەو بەڕێزانەی ئەیانەوێ قسە بكەن، وجهەی نەزەری لیژنەی یاسایی و ناوخۆ، كاك جمال فەرموو.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە لیژنەی یاسایی و لیژنەی ناوخۆ لەگەڵ سەرۆكی فراكسیۆنەكان و هەروەها زۆرینەی سەرۆكی لیژنەكان دانیشتنمان كرد، و بە گشتی هیچ تێبینیەكمان لەسەر ئەم ماددەیە نەبوو، بۆیە حەز دەكەین وەكو خۆی بڕوا، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

سوپاس، كێ لەو بەڕێزانە دەیانەوێ قسە بكەن؟ كاك زانا فەرموو.

بەڕێز قادر سعید خضر (زانا):

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

وەڵلا تێبینیم لەسەر هەشتەمە تەبعەن، بەكارهێنانی دروشمەكانی ئایین و شوێنەكانی خواپەرستی بۆ دیعایەی حیزبی و دیعایەی ئینتیخابی، لە كاتێكدا بەكارهێنانی دائیرەكانی حوكمەت و موئەسەساتی دەوڵەت، عقوبەكەی لە شەش مانگ تێناپەڕێ، بەڵام بەكارهێنانی مزگەوت، خۆ من لەگەڵ بەكارهێنانی دا نیم بە هیچ شێوەیەك، بەكارهێنانی مزگەوت عقوبەكەی سالێك بێ، من پێشنیار دەكەم نەقلی بكەینە مادەی شازدە، وەكو دەوائیری دەوڵەت، وەكو ئەوانە حیسابی بكەین، یەعنی ئەو بۆ لەوێ شەش مانگ، بۆ لێرە سالێك،ئەوە یەك، دووەم مەسەلەی شیعاراتی دینی شتێكی وازح نیە، شتێكی ئەوەیە بە كاردەهێنرێ لەوانەیە بەرامبەر مورەشەحێك، بەرامبەر كیانێكی سیاسی، شیعاری دینی چی؟ یەعنی بڵێم (لا إله إلا الله، محمد رسول الله)، ئەوە شیعاری دینیە، سالێك بچنە ژووروێ لەسەری! یەعنی لە ماوەی حەملەی ئینتیخابی هەرچی قسەی بكەی، بە پروپاگەندەی ئینتیخاب حسێبە بتەوێ و نەتەوێ، من هەستم ئایەتێك شەرح كەم، ئەوە پروپاگەندەی ئینتیخابی كرد، ئەوە شیعاری دینی بە كار هێنا، بۆیە ئەوەی لابەین باشە، وەللاهی خۆ كەس بەكاری ناهێنێ، من لەگەڵ نیم بەكار بهێنرێ، بەڵام بۆ ئەم پەرلەمانە وا باشە بەڕاستی، كەلیمەی شیعاراتی دینی لابەردرێ، و ئەو بڕگەیە بچێتە سەر ماددەی شازدە، وەكو دەوائیری دەوڵەت تەعامولی لەگەڵ بكرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

زۆر سوپاس، كاك حاكم سالم فەرموو.

بەڕێز سالم محمد علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

وەللا مولاحەزەم لەسەر هەر هەشت فەقەرە هەیە، هەر هەشت عقوبە ساڵەك كەمتر نەبێ، ئیحتیماله هەزارەها حاڵەت پەیدا بن، ئەو كو موستەحەقی هەندێ نەبت ڕۆژەك حوكم بدرێن، ئەز دبێژم(یعاقب مده لا تقل عن سنه)، گەلەك عقوبەكا دژواره، بێژین (یعاقب بالحبس مده لاتزید عن سنه)، سوپاس.

كاك جوتیار، فەرموو.

بەڕێز كریم مجید شریف(جوتیار):

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

مادام سەرپێچیەكانمان ورد كردەوە، پەنجەمان خستە سەر هەموو سەرپێچیەكان، قسەی لەسەر كرا، یەك حاڵەتی تر هەیە، هەندێك نەخوێندەوار یان كەم ئەندام، پێویستە فەرمانبەرێك دەنگی بۆ بدات، ئەگەر ئەو فەرمانبەرە پێچەوانە دەنگی دا، ئایا لێرە جێی ئەبێتەوە؟ سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

كاك بارزان فەرموو.

بەڕێز بارزان محمد قادر:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من مولاحەزەم لەسەر بڕگەی دووەم هەیە، ئەگەر شتێكی دا یان خستیە ڕوو یان بەڵێنی دا سوودێك بە هەڵبژێر یان یان غەیری ئەو بدات، دائیمەن حەملاتی ئینتیخابی لەسەر ئەوەی سوود بە دەنگدەر بگەیەنێ و بە خەڵك بگەیەنێت، من پێم وایە ئەوە زۆر جار حەسەب ڕشوە و بەرتیل دان، نەك لەوەی من حەملەی ئینتیخابی بۆ ئەوەی سوود بە هاوولاتی بگەیەنم، نەك بۆ ئەوە ئەم وتانە بۆ دەكەم، ئەم خاڵە فەقەت لە بەرتیل دا هەیە، لە هەموو حەملاتی ئینتیخابی لەسەر ئەوەیە سوود بە هەڵبژێر بگەیەندرێت.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

كاك جعفر فەرموو.

بەڕێز جعفر مصطفی معروف.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

وەللامن پرسیاردەكەم، ئەگەر كاك سەردار گوێی لێبێ مەمنوونی ئەبم، بڕگەی چواری ئەو ماده، ئەوە ئەگەر هەواڵی ناڕاستی لەناو هەڵبژاردنەكان بۆ كەسایەتییەك، هەواڵی ناڕاست، ئەی ئەگەر هەواڵەكە ڕاست بوو، كابرا خائینە و ڕابردووی خراپ بوو؟ ئەوە عقوبەی چیە؟ لە بڕگەی چوار دەڵێ (ئەگەر هەواڵی

ناڕاستی لە ناو هەڵبژاردنەکان بۆ کەساتییەک هەواڵی ناڕاست لە بارەی ڕەوشتی یەکێک....)، ئەگەر هەواڵەکە ڕاست بوو؟ ئەمە خائین بووە، ئەوە پیاوی خراپە، عقوبەکەی چیە؟

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

كاك عبدالرحمن فەرموو.

بەڕێز عبدالرحمن أحمد رضا:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە لە لیژنەی ناوخۆ، دوو، سێ کەس تێبینیمان هەبوو لەسەر ئەم ماددەیە، ئێستا دەبوو لیژنەی ناوخۆ ئیشارەتی پێ بکەن، مەسەلەی دڕووشمەکانی دینی، ئەوە زۆر فراوانە، زۆر مەتاتیە بەڕاستی، دور العبادە ئەوە هەموومان یەك دەنگین، شوێنە پەرستراوەکان بەکار نەهێنرێن، بەڵام ئەوە وەزارەتی ئەوقاف بۆ خۆی تەعلیماتی هەیە، ڕێنمایی هەیە، بەڵام کە وتت دروشمی ئایینی ، مەسەلەن حیزبەکەی ئێمە لە (بسم الله)یەوە هەمووی شیعاراتی دینیە، هەمووی ئایەت و حەدیسە، یەعنی ئەمە تەفسیر دەکرێ بە شێوازی جیاواز و سیاسی، پاشان لە یاساکانی تر نەهاتووە، لەیاسای هەڵبژاردنی پەرلەمان باسی شوێنی پەرستنەکان دەکات، باسی دروشم ناکات، لە یاساکانی عیراق نەهاتووە، وە دڵنیاشم هەردوو حیزبی دەسەڵاتداریش دەچنە لادێکان، مزگەوتەکان بە کار دێنن، بەڵام لەوانەیە حیزبەکانی تر بە کاری نەهێنن، جا ئەگەر ئەوە ڕاست بکرێتەوە(دور العبادە) ەکە بمێنێت، شیعاراتی دینی لاببرێت، شتێکی چاکە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

سوپاس، وەللا بە حەقیقەت خۆ (دور العبادە) بەس تەنها بۆ حیزبە ئیسلامیەکان مەخسەدی نیە ،بۆ هەموو لایەنێکی سیاسی و هەموو کیانێکە، ئیحتیرام بۆ ئەو شوێنە موقەدەسە کە نەکرێتە مونافەسەی دەنگدان، ئایەتیش تەنها بۆ حیزبی ئیسلامی نیە، بۆ منیشە بۆ حیزبەکانی تریشە، بۆ هەمووە، لەگەڵ هەرئەو ڕەئییە هەیە، چەند برادەرێك ئێستا پێشنیاری ئەوەیان کردووە، کە ئەوە لا بدرێت، لیژنەی یاسایی ڕەئیتان لەو بارەوە، فەرموو.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە نیسبەت تێبینیەکەی کاك زانا، تەبیعی بە تەئکید، ئەگەر یەکێك درۆ یا خراپکارییەك بکات لەناو مزگەوت و لە شوێنی موقەدەس، ئەبێ سزای زیاتر بێ لە شوێنێکی تر، چونکە ئەو شوێنانە بەڕاستی ئەبێ بپارێزرێ، یەعنی مەنتیقە سزاکەی بە قەدەر شوێنێکی تر بێ!؟ نابێ لەو شوێنانە نە درۆ بکرێ، و نە بەعزێ شتی خراپ بکرێ، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.كمال كەركووكی):

كاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەركی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ئەو برادەرانە داوا دەکەن کە سزاکە زیاد بکرێ، یان کەم بکرێ، بەڕاستی ئەمن گفتوگۆیان لەگەڵ ناکەم، ئەوە بڕیاری خۆتانە، دوو، کاك زانا کە باسی ئەوەی کرد، شیعاراتی دینی مەفهوم نیە، جارێ پێش هەموو شتێك دەمەوێ تەصحیحەك هەیە، لە مادەی هەشت دەڵێ(الشعارات الدینیە)، لە تەبعەکە غەلەتێکی تێدایە، شعارا ت دینیە بە خۆی (الدین) بوو، بە داواکاری کاك زانا کردمانە شعارات دینیە، یەعنی شعارات الدینیە دەبی لە لای تۆ کاك زانا زۆر مەفهوم بێ، دووش، کە بڵێی(لا إلە إلا اللە، محمد رسول اللە)، زیندانیت ناکات، هەموومان وا دەڵێین، وەختی ئینتیخاباتیش ئەوە داخیلی شیعاراتی ئینتیخابی نابێ، ئەوەی کاك جوتیار باسی کرد لە ماددە (25) فەقەرە (7) هەیە(غیر إرادة الناخب الأمي و کتب)، ئەوە هەیە، ئەوەی کاك بارزان وەڵاهی بیرم نەمایە، ئەوەی کاك شیخ جعفر باسی کرد، لە مەوادی دیکە هەیە لە هەندەك بڕگە باسی(تجریح) دەکا، و باسی (تشهیر) دەکا، لە هەندەك بڕگەی دیکە باسی(تخوین) و باسی(تکفیر)، ئەوە عیلاجی کردییە، ئەوەی کاك عبدالرحمن باسی کرد بەڕاستی ڕاست دەکات، ئێمە لە لجنەی ناوخۆ، هەندەك ئەندامان تێبینیان هەبوو، لە ڕاپۆرتەکەشمان نووسرایە لەسەر ئەو مادەیە و ئەو بڕگەیە، دوو بەڕاستی باسی ڕێنماییەکانی وەزارەتی ناوخۆی کرد، ڕێنماییەکان کە دەربچێتن، عادەتەن دەبێ ئیعتیماد لەسەر مەوادی قانونی بکات، دەبێ مەوادی قانونی بۆی دانێ، ئینجا وەزارەت یاخود وەزیر دەتوانێ ئەو ڕێنماییانە دەربکات، سەبارەت بە یاساکانی عیراقی ئەوەی جەنابت باست کرد، ئێمە مەرج نیە یاساکان هەموو نوسخە تەبقل ئەسڵ بێ لە بۆ یاساکانی عیراقی، ئێمە تایبەتمەندییەکانی خۆمان دەپارێزین، لە زۆر شت تایبەتمەندیمان پاراستیە لێرە، نەك هەر لەوە، بۆ لە هەندەك بڕگەی دی باسی (عمل الحزبی)مان کردییە، لەوانەیە لە ئەوەی عیراقیش نەبێ، لە وێش تایبەتمەندی نەبووە، سێ، بەڕاستی باسی ئەحزابی گەورەیان کردییە، د. کمال ، جەنابی سەرۆك ببوورن، ئەوە لە بۆ هەمووانە، تەنها بۆ حیزبی ئیسلامی نیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. کمال کەرکووکی):

بەڕێزان ئەگەر چەند عقوبەکە زیاد بێت باشترە، بەڵام موخالەفە نەکرێ، با خەڵك فێر بێ، ئیلتیزام بە قەوانین بکات، لەبەر ئەوە بۆ ئەترسن یەکێ موخالەفە بکات سزا نەدرێ، هەر کەس بێ، با بدرێ، ئەگەر ڕەئیتان لەگەڵ بێ؟ ئێمە ماددەکە وەکو خۆی دەدەینە دەنگدانەوە، ئێستا دەنگدانە، ماددەکە وەك خۆی، بە هەر هەشت فەقەرەکەی دەخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵە تکایە دەست بەرزکات؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵ دا نیە؟ چوار کەس لەگەڵدا نیە، بە زۆرینەی دەنگ پەسند کرا، بۆ ماددەیەکی تر تکایە، فەرموو.

بەڕێزجمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی بیست و هەشتەم کە دەبێتە ماددەی بیست و حەوتەم.

ماددەی 27:

به گرتن بۆ ماوەیەك سزا دەدرێ لە سالێك کەمتر نەبێ و بە غەرامەیەك لە سەد هەزار دینار کەمتر نەبێ و لە پێنج سەد هەزار دیناریش زیاتر نەبێ هەر کەسێك ئەمانە بکات:

یەکەم: هەرکەسێك کاغەزەکانی دەنگدان یاخود خشتەکانی هەڵبژێرەکان یان ئەنجامەکانی بە هەر ڕێگایەك لە ڕێگاکانی دەستدرێژی کردنەسەر یان شاردنەوە یان لە ناو بردن یا تێکدان یا دزین.

دووەم: زیان بە ئازادی هەڵبژاردن یان ڕێوڕەسمەکەی بە هێز و گەف کردن گەیاند.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

كاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەركی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مادەی 28 کە بوویتە 27 :

المادە 27:

يعاقب بالحبس مده لا تقل عن سنه و بغرامه لا تقل عن مائه ألف دينار و لا تزيد عن خمسمائه ألف دينار كل من:

أولا: إستحوذ أو أخفى أو عدم أو أتلف أو أفسد أو سرق أوراق الإقتراع أو جداول الناخبين أو غير نتيجتهما بأي طريقة من الطرق.

ثانيا: اخلف بحرية الإنتخاب و بنظامه بإستعمال القوة و التهديد.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

بەڕێزان، ئەگەر کەس ڕەئی و موناقەشەی نیە، دەیخەینە دەنگدانەوە، د. هاله فەرموو.

بەڕێز د. هاله سهيل وادی.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە (ثانيا) دووبارەیە لەگەڵ مادە بیست و دوو کە بووە مادە بیست، (أولا)کە باسی (أشكال الضغط أو التخويف) ، لێرە کە باسی قوە و تەهدید دەکات، پێم وابێ دووبارەیە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

كاك عونی فەرموو.

بەڕێز عونی كمال سعيد بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری مادەکە دەکەم بە تەواوی، بەڵام پێشنیار دەکەم، (أو سرق صناديق أو أوراق الاقتراع)، ئیزافە بکرێت لەسەر فەقەرەی یەکەم، واتا کە دەیخوێنمەوە (أولا) (إستحوذ أو أخفى أو عدم أو أتلف أو أفسد أو سرق أو أوراق الإقتراع أو سجلات الناخبين أو غير نتيجتهما بأي طريقة من الطرق)، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

گەلاوێژ خان فەرموو.

بەڕێز گەلاوێژ شابا حجی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەسەر مەبلەغەکە تەعقیبەکم هەیە، سەد هەزار زۆر کەمە، کە یەعنی قائیمەی ئەوراقی ئیقتیراع بدزرێت یان جەدوەلی ناخبین، سەد هەزار زۆر کەمە، من ئیقتیراح دەکەم لە پێنج سەد هەزار کەمتر نەبێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. کمال کەرکووکی):

کاك بکر، فەرموو.

کاك بکر فتاح حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەحەقەت من نازانم، من پێم باشە بڕگەیەك زیاد بکەین، ئینجا نازانم تێدا هەبووە یان نا؟ لەسەر ئاشکراکردنی بڵێن زانیاری لەسەرنەتیجەی ئینتیخابی پێش کۆتایی ئینتیخابات، پێش ئیعلان کردنی.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. کمال کەرکووکی):

لیژنەی یاسایی ڕەئیتان دەربارەی ئەو پرسیارانەی کە کرا و ئەو موداخەلانە، تکایە.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕاستی ئەوەی د. هالە باسی کرد، جیاوازی هەیە، لێرە باسی ئەوە دەکات (یعاقب بالحبس) لە ئاخیری (کل من)، هەر کەسەك بێ، ئەوەی لە مادەی (22) هاتیە، تەنها باسی ئەحزاب و جەماعات و تەنزیمات وکیانات دەکات بە شێوەیەکی گشتی، ئەوەی کاك عونی باسی دەکا، بەڕاستی کە صنادیق دەدزرێ مەبەستمان سندووقەکان نیە، ئەوراقەکانی ناو سەنادیقە، ئەتوو لێرە کە دەڵێی (أوراق الإقتراع)، من پێموایە دەیگرێتەوە، ئەوەی کاك بکر تێنەگەیشتم بەڕاستی.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. کمال کەرکوکی):

کاك بکر، فەرموو.

کاك بکر فتاح حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هینەکەی من ئەوەیە، پێشنیارەکەی من ئەوەیە، نازانم ئەگەر لە بڕگەیەکی تر هاتبێ، ئەگەر تێدا نیە ئیزافەی بکەین، ئاشکراکردنی زانیاری لەسەر نەتائیجی ئینتیخابات پێش کۆتایی هێنان بە ئینتیخابات ئەوە زۆر موهیمە، پێش ئیعلان کردنی، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. کمال کەرکووکی):

كاك خليل، فەرموو.

بەڕێز خليل ابراهيم محمد:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

تەئيدى سەيدا عونى دەكەم كە ئەو سندووقيش دەوێ، چونكە ئەو ئەوراق الإقتراع چێ بيت بيتاقەى ئيستيمارەى دەنگدانە، بەڕاستى لە پێشى لە ناو سندوق ئەو عەبەسە پێ بكات، سندوق ئيزافە بكرێت باشە، ئەو شتەى كاك بكر گوتى زۆر باشە، هەرچەندە ناكرێت ئيعلانى ڕەسمى بە حيساب ناكرێت، بەڵام لەوێ لە عەدى فەرزەكە نەتيجەكە وابزانم عەمەليەن هەر دەكرێت لەوێ، بەس ئيعلان ناكرێت، ئيستيمارەكە دەبردرێت بۆ مفەوەزيە، لەوێ ئيعلان دەكرێت، بەرەسمى نابێت و حيساب ناكرێت.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكى):

بەڕێزان ئيعلانى نەتائيج بە تەدريج دەكرێت، ڕەسمى نيە، ئيعلانى ڕەسمى نيهائى دەكرێت لە هەموو دونيا، چەند سندوقێك هەبێت بڵاودەكرێتەوە، ئەوە زۆر زۆر تەبيعيە، بەس ئيعلانى نيهائى مفەوەزيە شوێنێكى بۆ ديارى دەكات، تەشخيسى دەكات دواى تەعن و ئەوانە لەوێ ئيعلان دەكات، ئێستا ئەو پێشنيارەى كاك عونى كردى، ئەگەر ليژنەى ياسايى و ناوخۆ وەرى بگرن و سياغەيەك بۆمان بكەن، بۆ ئەوەى بيخەينە دەنگدانەوە.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكى):

كاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەركى:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

جەنابى سەرۆك سياغەكە حازرە مانعمان نيە، عەدەمەش بگۆڕين بيكەينە(احرق)بۆيە بەو شێوازە دەبێت، بيكەين بە ماددەى (28) كە دەبێتە مادەى (27):

يعاقب بالحبس مدة لاتقل عن سنة، و بغرامة لاتقل عن مائة ألف دينار، و لاتزيد عن خمس مائة ألف دينار،كل من:

أولا: استحود أو أخفى أو عدم أو أتلف أو أفسد أو سرق صنديق الإقتراع، أو أوراق الإقتراع، أ, جداول الناخبين، أو غير نتيجتهما بأي طريقة من الطرق.

سجل الناخبين، جەداول دەكەينە (سجل الناخبين، سجلات الناخبين، أو غير نتيجتهما بأي طريقة من الطرق).

ثانيا: أخل بحرية الإنتخاب أو بنظامه بإستعمال القوة أو التهديد.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. كمال كەركووكى):

ئاخير سياغە كە خوێندرايەوە، كاك سەردار بيخوێننەوە بۆ ئەوەى بەڕێزان گوێى لێ بگرن و بيخەينە دەنگدانەوە، بەڕێزان ئەيخەينە دەنگدانەوە، كاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەركی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی 28 كە دەبێتە ماددەی 27:

الماده 27:

يعاقب بالحبس مدة لاتقل عن سنة، و بغرامة لاتقل عن مائة ألف دينار، و لاتزيد عن خمس مائة ألف دينار،كل من:

أولا: استحوذ أو أخفى أو عدم أو أتلف أو أفسد أو سرق صناديق الإقتراع، أو أوراق الإقتراع، أو سجل الناخبين، أو غير نتيجتهما بأي طريقة من الطرق.

ثانيا: أخل بحرية الإنتخاب أو بنظامه بإستعمال القوة أو التهديد.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركوكی):

بەڕێزان دەیخەینە دەنگدانەوە، كێ لەگەڵە دەستی بڵند بكات تكایە؟ زۆر سوپاس، كێ لەگەڵدا نیە؟ بە كۆی دەنگ پەسند كرا، بۆ ماددەیەكی تر.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی (29) یەم كە دەبێتە ماددەی (28).

ماددەی 28:

دەستدانە تاوانەكانی هەڵبژاردن، كە دەقیان لەم یاسایەدا هاتووە، بە سزای تاوانی تەواو دادەنرێ، ئەمەش بەدەرە لە حوكمەكانی بنەما گشتیەكان .

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

كاك خلیل فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

المادة 28:

يعاقب على الشروع في جرائم الإنتخاب المنصوص عليها في هذا القانون بعقوبة الجريمة التامة، إستثناءا من قواعد الأحكام العامة.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. كمال كەركووكی):

بەڕێزان كێ ئەیەوێ قسەی لەسەر بكا، یەك كەس، فەرموو كاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من پێموایە ئەو مادەی شروعە لێرەدا، مادەیەکی زیادەیە، بۆچی؟ لەبەر ئەوەی قانونە خۆی قانونێکی ئیستیسنائیە، عقوباتی زۆری تیایە خاصە بە عملیاتی ئینتیخابی، ئێمە لە جەریمە تامەکاندا عقوبەیەکی زۆر باشمان بۆ هەموو شتەکان داناوەە، بەدئە بە تنفیز، بەڵام ئیتمامی جەریمەکە نەبووە، لەبەر ئەوەی خۆی قانونە، خۆی قانونێکی ئیستیسنائیە، تایبەتە بە قانونی ئینتیخابات، یەعنی عقوباتی عام نیە، کە شامل بێ و عام بێ بە هەموو جەریمەکان، شامل بێ و بەسەر هەموو کەسەکان جێ بە جێ بێ، ئەمە بۆ حالەتێکی تایبەتیە، من پێموانیە ئەم ماددەیە جێگای نەبێ لێرە، مادام بۆ جەریمەکان عقوبەی تایبەتیمان داناوە بە حەبس و غەرامەیەکی زۆر، ئەو مادەیە زیادەیە، زیادەیە لێرە و لا بدرێ باشترە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کمال کەرکووکی):

لیژنەی یاسایی، وەریدەگرن ئیقتیراحەکەی؟ کاك خلیل فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لەگەڵ دەقی ماددەکەینە وەك خۆی، چونکە جەرائیمی ئینتیخاب، بە شروعیش جەریمە دەبێ، تەهدید لێ ئەکرێ، بەڵام تەنفیز نەبووە، تەهدید لێ ئەکرێ، مەنعی ئینتیخاب ئەکات، لەسەر سەوتی دەکات، ئەمە تەنفیزیش نەبووە، ئەگەر تۆ بە قەواعیدی عامە بکەی، ئەمە نابێتە جەریمە، شروع نیە، ئینجا لێرە ئیستیسنائە لەوە، ئەمە لەگەڵ دەقی ماددەکەینە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کمال کەرکووکی):

بەڕێزان مادەکە وەکو دەقی خۆی هاتووە، ئەیخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵە تکایە دەستی بەرز کات؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نیە؟ فەرموون، بە زۆرینەی دەنگ، دوو کەس لەگەڵدا نیە، بۆ ماددەیەکی تر تکایە.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مادەی (30) کە دەبێتە مادەی (29):

ماددەی 29:

یەکەم: لە باڕێکدا کە بەشداریکردنی کیانی سیاسی لە هەستان بە هەر تاوانێك لە تاوانەکانی هەڵبژاردن ئیسپات بوو، کە دەقی لەم یاسایەدا هاتووە ئەوە بە غەرامەیەکی دارایی سزا دەدرێ، کە گوژمەکەی 50 ملیۆن دینارە.

دووەم: کیانی سیاسی بێ بەش دەکرێ لەو دەنگدانەی کە بە دەستی هێناوە لە مەڵبەندی هەڵبژاردنەکە، لە باڕێکدا ئەگەر یەکێك لە تاوانەکانی هەڵبژاردن کە دەقی لە بەندەکانی یەکەم و پێنجەم و شەشەم و حەوتەم و هەشتەم و مادەی بیست و شەش و مادەی بیست و حەوتی ئەم یاسایەدا هاتووە.

سێیەم: هەرکەسێك سەرپێچی لە حوکمی برگەی یەکەم لە مادەی بیستی ئەم یاسایەدا کرد، ئەوا سزا دەدرێ بە گرتن وە بە غەرامەیەك لە 10 ملیۆن کەمتر نەبێت و لە بیست و پێنج ملیۆن دیناریش زیاتر نەبێت.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

كاك خليل فەرموو.

بەڕێز خليل ابراهيم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

أولا: في حالة ثبوت مساهمة الكيان السياسي في إرتكاب أي جريمة من الجرائم الإ نتخابية، و المنصوص عليها في هذا القانون، يعاقب بغرامة مالية مقدارها 50 مليون دينار.

ثانيا: يحرم الكيان السياسي من الأصوات التي حصل عليها، في المركز الإنتخابي، في حالة إقترافه إحدى الجرائم الإنتخابية المنصوص عليها في البنود: أولا، خامسا، سادسا، سابعا، ثامنا من المادة السادسة و العشرين والمادة السابعة و العشرين من هذا القانون.

ثالثا: يعاقب بالحبس و بغرامة لا تقل عن عشرة ملايين دينار، و لاتزيد عن خمسة و عشرين مليون دينار، كل من خالف حكم الفقرة أولا من المادة العشرين من هذا القانون. بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. كمال كەركووكی):

بەڕێزان ئێستا خوێندرایەوە ،کێ دەیەوێ قسە بکات، كاك زانا فەرموو.

بەڕێز قادر سعيد خضر (زانا):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵلاهی 50 ملیۆن دینارەکە، نازانم چۆن وەردەگیرێ، بۆ کۆمسیۆن کاتێك کە کیانێك تەسجیل دەکات ،بیست و پێنج ملیۆن وەکو تەئمینات وەردەگری، بۆ ئەوەی غەرامانی لەسەر حیساب بکات، ئێستا ئەوە لە بیست و پێنج ملیۆن زیاترە پارەکە، چۆن وەردەگیرێ، دەبایە کەمتر بایە لە بیست و پێنج ملیۆن، بۆ ئەوەی کۆمسیۆن بتوانێ وەریگرێ.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. كمال كەركووكی):

سوپاس، كاك بارزان، فەرموو.

بەڕێز بارزان محمد قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵلا من پرسیارێکم هەیە، ئەو کیانە سیاسیەی کە بێ بەش دەکرێ لە دەنگدان، دەنگەکانی ئەفەوتێ، هەر بە پێی موعەدەلی باقی ئەقواکە تەوزیع دەکرێ بەسەر لیستەکانی تردا؟

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. كمال كەركووكی):

سوپاس، ئەوە بڕیارماندا، موناقەشە کرا، پەرلەمان ئیتیفاقی کرد، باسی باقی ئەقوا لێرە نیە، ئێستا باسی ئەم ماددەیە، ڕەئیت چیە لەسەری؟ چرۆ خان فەرموو.

بەڕێز چرۆ علی حەمە امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵلا من بەس پرسیارێکم هەیە لە خاڵی سێیەم لە بڕگەی سێیەم کە ئەڵێ (یعاقب بالحبس)، مودەی حەبسەکە بۆ لێرە دیاری نەکراوە؟ سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کمال کەرکووکی):

سوپاس، کاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە فەقەرە سێدا (یعاقب بالحبس و بغرامه لا تقل عن عشره ملایین دینار، کل من خالف حکم الفقره أولا من الماده (22)، ئەگەر بگەڕێینەوە سەر مادەی (22)، باسی کیانی سیاسی دەکات لە فەقەرە دوو و لە فەقەرە سێدا، لێرە لە ئەسڵی مەشروعەکە باسی ماددەی (22) دەکات، باسی 22 دەکات، ئەگەر بێینە سەر ئەسڵی مەشروعەکە لەسەر (22)، فەقەرە دوو و فەقەرە سێی باسی کیانی سیاسی دەکات، کیانی سیاسی شەخسێکی مەعنەویە لێرە، بە حەبس و غەرامە ئەوە شتێکی غێر قانونییە، بە کورتیش باسی لەسەر کراوە، دووەم: لە مادەی (22)، خۆی کیانی سیاسییەکە ئەگەر یەکێ لەو موخالەفانە بکات عقوبە دراوە بە حەرام کردنی، بە مەحو کردنی لە موشارەکە لە ئینتیخابدا، وە هەر کەسیش موخالەفە بکات یەك جار عقوبە دەدرێ، من پێموایە ئەو فەقەرەیە لێرە زیادە بە نیسبەت کیانی سیاسی، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کمال کەرکوکی):

سوپاس، لیژنەی یاسایی، وەڵامی پرسیاری ئەو بەڕێزانەی کە موداخەلەیان کرد، کاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەرەتا ئەوەی کاك زانا باسی کرد، سەبارەت بەو 25 ملیۆنەی کە کیانی سیاسی لە موفەوەزییەی دادەنێ، ئەوە نەك هەر تەنها لە بۆ غەرامات، بەڵکو هەر کیانی سیاسییەك ئەگەر دەنگ نەهێنێ، ئەو پارەی لە بۆ هەیئەت دەڕواتن ناگەڕێتەوە، دووەم: مەسەلەی وەرگرتنی پارەکە و چۆنیەتی وەرگرتنی پارەکە، بەڕاستی ئەوە بۆ مەحاکم، بۆ دادگاکان و بۆ دائیرەی جێبەجێ کردن یاخود دائیرەی تەنفیز دەگەڕێتەوە، سێیەم: چرۆ خان باسی حەبس دەکات، دەڵێ ئەوەی سێیەم بۆ حەبسی تێدایە، لە بڕگەی یەکی ماددەی 22 کە بویتە 20، لەبەر ئەوەی ئەفرادی تێدایە، چونکە ئەفرادیشی تێدایە.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کمال کەرکووکی):

حەبس لە 24 سەعات تا پێنج سانْ دیارە، قانونییەکان سەری لێ دەردەکەن، ببوورن.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بڕگە سێی ماددە 30 باس لەوە دەکات، لە بۆ ئەفراد هاتییە، بۆیە باسی ئەفراد هاتییە، باسی غەرامە کرایە، وە تەنها غەرامەکە لە بۆ فەقەرە یەکە، باسی فەقەرە دوو و سێ ناکا، فەقەرە دوو و سێ لە مادەی 22 کە بویتە 20، عقوبەی خۆی لەگەڵ خۆیتی، کە دەڵێ (يحرم أي حزب أو كيان سياسي)، ئەوەی لێرە باسی دەکەین تەنها بڕگە یەکە کە عقوبەکە، سزاکەی لەگەڵ دا نییە، لەگەڵ ڕێزم.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. كمال كەركووكی):

بەڕێزان ئێستا مادەکە وەك خۆی ئەخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵە تکایە دەست بەرز کات؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نییە؟ بەزۆرینەی دەنگ پەسەند کرا، یەك کەس دژە، بۆ مادەیەکی تر، تکایە. سێ مادە ماوە، ئەوەکانی تری زۆر ڕۆتینییە، هەر ئێستا تەواو دەبێت، بۆ ئەوەی بڕۆین، قانونێکی تر تەواو کەین پاشان، كاك جمال فەرموو.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەشی حەوتەم

حوکمە گشتی و کۆتاییەکان

ماددەی سی و یەکەم کە دەبێتە ماددەی سییەم:

ماددەی 30:

1 ـ دەستە سەیری ئەو ناکۆکی و ناڕەزاییانەی کە لە کاتی ئامادەکردن و جێبەجێ کردنی ڕێکارەکانی هەڵبژاردن دەکات و بڕیاری خۆی دەدات.

2ـ دەستە لە دادگای پێداچوونەوەی هەرێمی کوردستان-عیراق، کە لە سێ دادوەری نا موتەفەریغ پێك دێ، بۆ سەیرکردنی ئەو تانوتانەی کە بۆی هاتووە لەلایەن دەستە یان کەسەکان یان کیانە زیان لێ کەوتووەکان، لە ئەنجامی بڕیارەکانی کۆمسیۆن و بڕیارەکانی یەکلاکەرەوەیە.

الفصل السابع

أحكام عامة و ختامية

المادة 30:

1ـ تتولى الهيئة النظر في الخلافات و الإعتراضات الواقعة خلال إعداد و تنفيذ إجراءات الإنتخابات.

2ـ تتولى هيئة في محكمة تمييز إقليم كوردستان ـ العراق، تتكون من ثلاثة قضاة غير متفرغين للنظر في الطعون المحالة إليها، من قبل الهيئة أو الأفراد أو الكيانات المتضررة من جراء قرارات المفوضية، و تكون قراراتها باتة.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. كمال كەركووكی):

بەڕێزان کێ لەسەر ئەو ماددەیە دەیەوێ قسە بکات؟ نوقتەی نیزامی مامۆستا کاکە فەرموو.

بەڕێز عبدالكريم ابوبكر مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشتر ئیقتیراحێکم هەبوو، بەس دیار بوو گوێیان نەدایێ، کاك فەرسەتیش، لە نیهایەتی فەسلی شەشەم ئەگەر بهاتایە ماددەیەکی ترمان ئیزافە بکردبایە، بۆ ئەوەی کەوا دەستی حاکم نەبەستین، زۆرجار جەریمە هەیە لەوەی بە قوەتترە وەزیفەکەی، مادەیێکی نوێم ئیقتیراح کرد، کە (لا يحول فرض العقوبات الواردة في هذا الفصل من فرض عقوبة أشد، وردت في قانون العقوبات أو المواد الجزائية الأخرى النافذة في الإقليم)، ئەوەی بکەین زۆر زۆر بە کەڵکترە بۆئەوەی کە بتوانین موحاکەمەی بکەین.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. كمال كەركووكی):

لەسەر ئەم پێشنیارە کێ دەیەوێ قسە بکات، قانونییەکان تکایە، کاك عونی فەرموو.

بەڕێز عونی كمال سعيد بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو عقوبانەی کە لە جەرائیمی ئینتیخابی تەحدید کرایە لە قانونەکە، وا بزانم هەتا حەدەك زۆر تونده، ئەگەر ئەو ماددەی کە مامۆستا کاکە پێشنیار دەکات ئیزافە بکرێ، زۆر زۆر قورس دەبێ، وابزانم موجبیشی نیە لەوەی زیاتر توندی کەین، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. كمال كەركووكی):

کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حيدری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەمان بۆچوونی کاك عونیم هەیە، ئێمە جەرائیمەکانمان تەسنیف کردییە، موخالەفات، جنح، تا جونەح هاتییە، بەڕاستی لەوە زیاتر نیە لە زۆربەی جەریمەکان، ئەوەی ماموستا کاکە دەڵێت ئێستا، ئەوە ئیزافە بکەین، عقوبەکان بەرەو تەشدید کردن دەروات، چونکە لێرە ئەگەر تەزویرمان هەیە، عقوبەمان بۆ داناوە حەبسە، لەوێ تەزویر رەنگە بۆ 15 سالّ دەروات، بۆیە مەعقول نیە ئێمە ئەگەر عقوبەکی ئەشەد هەبێت، ئەو عقوبە ئەشەدەکەی بدەن، بۆیە پێمواید ئەوەی لە یاساکەدا لە جێی خۆیەتی بەراستی، بۆ رەچاو کردنی ئەو قانونەی کە بۆ فەترەکی مەرحەلیە، چوار سالّ جارێکە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

بەڕێز کاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من هاورام لەگەڵ کاك شێروان و کاك عەونی، ئیزافە بە شتێکی دیکە، ئێمە لە نەصی ئەو مەشروعە باسێکمان لەسەر کردووە، کەوا (لایعمل باي نص یعارض مع احکام هذا القانون) ئەمە لە لایەك، لە لایەکی ترئەوەی کە جەنابی مامۆستا کاکە باسی لەسەر دەکات، عقوبەی ئەشەدی بدرێتێ، ئەمە تەفسیلێکی بۆ کراوە، هەموو عقوبەی خۆی بۆ دانراوە، شتێکی تر هەیە لە قانون، ئەگەر وای لێبێت ئەو کاتە قازی ناچار دەبێت قانونی ئەسلەح بۆ متەهەم بەکار بێنێت، بۆ ئەوەی کە جەریمەکەی کردووە و مخالفەی کردووە، لەبەر ئەوە (من حیث النتیجة)هەر دەگەڕێتەوە سەر ئەم قانونە، لەبەر ئەوە ئەو قانونە خۆی شتێکی وەقتیە، من پێشتر وام گوت و ئیشارەتم پێی دا ، ئەمە عقوباتی عام نیە، ئەمە قانونێکە خاصە بە عەمەلیەکی ئینتیخابی موحەدەد، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، سۆزان خان، فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تازە لەقەبت دامێ حاکم، ئەوها بە ئاسانی دەستی لێهەڵناگرم، من پرسیارێکم هەیە، (تتولی الهیئة النظرفي الخلافات الاعتراضات الواقعة).

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

لیسر ئەو قانونەیە، ئەو قانونەی کە پێشتر یەکێك، کاك شێروان و کاك عەونی و کاك عمر رەفزیان کرد، باشە مەمنون، کاك کاکە ئەگەر سەحبی بکەی، ئەوە بە سەلامەت دەربازی دەبێت، بەڵێ مەمنون، ئەسڵی قانونەکە وەکو خۆی هاتووە، ماددەی 31 بۆ ماددەی 31، ببورن، ماددەی 31، کە دەبێتە 30، کە مناقەشەی لەسەر هەبوو، تەواو بوو، قسە کرا لەسەری، بەس سوزان خان مابوو، فەرموو سۆزان خان.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لێرە پرسیارم هەیە، ئەوەلەن دەڵێت(تتولی الهیئة النظر في الخلافات والاعتراضات الواقعة خلال اعداد وتنفیذ اجراءات الانتخابات) ئەمە مەبەستی دەستەی هەڵبژاردنە ئەوەی خۆمان، بەڵام ئەوەی کە لێی تێناگەم، ئەزانم مەحکەمەی تەمیزیش ئەو بڕیارانە دەدات، (في الطعون المحالة الیها من قبل الهیئة أو الافراد أو الکیانات المتضررة من جراء قرارات المفوضیة وتکون قراراتها باتة) یەعنی لێرە سەیری بکە چۆن هەیئە خۆی تعون وەردەگرێت، کەچی هەیئە خۆی دەچێت پەنا دەباتە بەر مەحکەمەی تەمیز بۆئەوەی، وازح نیە لەلای من، تکایە بۆم شەرح بکەن.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

تکایە لیژنەی یاسایی رووونکردنەوە بۆ وەڵامدانەوەی سۆزان خان.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەکە زۆر وازحە، لە کیانات، لە ئەفراد ئەوانە بۆ مفەوەزیە دەچن، یانیش کیان هەقی هەیە تەعن راستەو خۆ بباتەوە بۆ، هەیئەی قەضاوات، دادگای تەمیز، یانیش شتێکە، یان تەعنێکە، ئیعترازێکە هەیئە حەسمی ناکات، ناتوانێت سەیری بکات، دەڵێت تکایە ئەو مەوزوعە بچێتە مەحکەمە ئیحالەی بۆ بکات، ئەگەر شتێکی ئیداری فەنی بێت بتوانێت، ئەوە خۆی حەلی دەکات، ئەگەر نەیتوانی ڕەوانەی مەحکەمەی تەمیز بکات، بۆ کیاناتی موتەزەرەریش هەیە راستەوخۆ بۆ مەحکەمەی تەمیز بێت.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

ئێستا ماددەکە وەکو خۆی هاتووە، بە ئیزافەی (م) رجائەن بیخوێنەوە، وەکو ئاخیر سیاغە بۆ ئەوەی بدرێتە دەنگدان.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

عەینی بەو شێوەیە لە قانونی ئینتیخاباتی پەرلەمان، کو فەترەیەکی لەمەو پێش دەنگمان بۆدا، بە عەینی شێوە بوو، ئێستا بەو شێوەیە دەیخوێنمەوە،

(المادة (31):

أولاً: تتولى الهيئة النظر في الخلافات والاعتراضات الواقعة خلال اعداد وتنفيذ اجراءات الانتخابات.

ثانياً: تتولى هيئة في محكمة تمييز اقليم كوردستان_العراق من ثلاثة قضاة غير متفرغين للنظر في الطعون المحالة اليها من قبل الهيئة أو الافراد أو الكيانات المتضررة من جراء قرارات المفوضية وتكون قراراتها باتة.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

نوقتەی نیزامی فەرموو، بەس نوقتەی نیزامی.

بەڕێز عادل محمدامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەموو تەعنێك مودەی قانونی هەیە، ئێمە لێرە مودەمان دانەناوە، هەموو تەعنێك لە هەموو جێگایەك مودەیەکی هەیە، پێویستە مودەی هەبێت.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، لیژنەی قانونی، فەرموون.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

نەمزانی كاك عادل، ببورە نەمان زانی چی گوت.

بەڕێز عادل محمدامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەڵێم هەموو تەعنێك مودەی قانونی هەیە، ئایا ئەو تەعنە ماوەکەی چەندە؟ 10 ڕۆژ، 15 ڕۆژ،چەندە؟.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەمە لە ئەحکام عامە لە تەمیز هەیە، لە مودەی محەدەدە ئەوە باس کراوە، چۆن 15 ڕۆژ نیە.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لێرە یەك هەڵە هاتووە، ئەویش وابزانم هەڵەیەکی مەتبەعیە، (أو الكيانات المتضررة من جراء قرارات هيئة)یە نەوەکو (مفوضية)(وتكون قراراتها باتة)، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

لێژنەی یاسایی ئاخیرسیاغەتان بخوێننەوە، بۆئەوەی بدرێتە دەنگدانەوە، تکایە.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة (31):

أولاً: تتولى الهيئة النظر في الخلافات والاعتراضات الواقعة خلال اعداد وتنفيذ اجراءات الانتخابات.

ثانياً: تتولى هيئة في محكمة تمييز اقليم كوردستان_العراق تتكون من ثلاثة قضاة غير متفرغين للنظر في الطعون المحالة اليهامن، قبل الهيئة أو الافراد أو الكيانات المتضررة من جراء قرارات الهيئة وتكون قراراتها باتة.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

بەڕێزان وەکو چۆن ئێستا خوێندرایەوە، نوقتەی نیزامی کاك شێروان، فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێموایە پێویستە بە نیسبەت فەقەرەی یەکەم سەقفێکی زەمەنی بۆ دابنێین، چونکە لە هی دووم ئێمە گوتومانە قەراراتی مەحکەمەی تەمیز باتە، ئەوە مشکیلە نیە، بەڵام هی فەقەرەی یەکەم، بە قەناعەتی من پێویستە سەقفێکی زەمەنی بۆ دابنرێت.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

ئەعزای لیژنەی یاسایی پێشنیارتان، چیە؟ چونکە ئەمە لە لای خۆتانەوە هاتووە، زۆر سوپاس.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئیمکان هەیە بڵێین (تتولى الهيئة النظر في الخلافات والاعتراضات الواقعة خلال مدة خمسة عشرة يوما من تاريخ ورودها اليها، و الخاصة بتنفيذ اجراءات الانتخابات) یان پازدە یان 10ڕۆژ کەیفی خۆتانە، یان اسبوع.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

بەڕێزان ئەمە ئینتیخاباتە، سەقفێکی زۆری لازم نیە، دەبێت زۆر زوو حەسم بکرێت، کاك کریم تەوزیحەکەت بدە.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێموایە لێرەدا خۆی(خلال اعداد وتنفيذ اجراءات الانتخابات) یەعنی (اعداد و تنفيذ اجراءات الانتخابات) مودەکەی دیارە لەلای مفەوەزیە، خلالی ئەو مودە، مودەکەی دیارە، پێویست ناکات ئێمە لێرە زکری بکەین، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

بەڕێزان دەتانەوێت سەعاتێکی تر بێینەوە یان دەتانەوێت سبەی، باشە سبەی سەعات، لیژنەی یاسایی پێشنیارەکەتان بخوێننەوە بۆ ئەوەی تکایە، رەجائەن، سێ ماددە مایە بۆ ئەوەی تەواو بێت، بۆ ئەوەی بەیانی ئیشی تری زۆرمان هەیە، بێینە سەر ئەوانە، رەجائەن تکایە.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆ معالەجەی ئەو نەقسە برگەیەك ئیقتراح دەکەین بەو شێوەیە بێت، دەبێتە (اولاً ئیضافة:من كيانات أو الافراد أو الكيانات المتضررة الاعتراض والطعن على قرارات واجراءات الهيئة خلال ثلاثة ايام من تاريخ صدورها) ئەوە دەبێتە یەکەم، ئەوی تر دەبێتە (تتولى هيئة في النظر في الخلافات والاعتراض) ئەوە دەبێتە ثانيا بەس (لمدة سبعةايام) ئیزافە بکەین، ئەوەی تریش وەکو خۆی دەمێنێتەوە، مەحکەمەی تەمیز دەزانێت چۆن ئیشی خۆی دەکات.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

بەڕێزان وەکوئێستا خوێندیانەوە، دەیخەینە دەنگدانەوە ، کێ لەگەڵ دایە دەستی بەرز بکاتەوە؟سوپاس ، کێ لەگەڵدانیە دەستی بەرز بکاتەوە؟ یەك کەس لەگەڵ دانیە، سوپاس، بەزۆرینەی دەنگ پەسەند کرا، بۆ ماددەیەکی تر، تکایە، فەرموو.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی سی و دووەم:

یەکەم: رۆژی هەڵبژاردنەکان بە بڕیارێکی ئەنجومەنی وەزیران لەسەر پێشنیازێك لە دەستەوە دەست نیشان دەکرێت لە رێگەی هۆیە جیاجیاکانی راگەیاندنەوە بەر لەوادەی ئەنجامدانی بە (60) شەست رۆژ رادەگەیەنرێ.

دووەم: دەنگدان لە یەك رۆژدا دەبێت بۆ ئەنجومەنەکانی پارێزگاکان.

سێیەم: لە باریکدا نەتوانرا هەڵبژاردنەکان بکرێن، ئەوا ئەنجومەنەکان بەردەوام دەبن لە بەڕێوەبردنی کاروباری تاکو ئەنجومەنە نوێیەکان هەڵدەبژێردرێن.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی 32 کە بویتە 31،

المادة (32):

أولاً: يحدد موعد الانتخابات بقرار من رئاسة مجلس الوزراء بناء على اقتراح من الهيئة يعلن عنه بوسائل الاعلام المختلفة قبل الموعد المحدد لاجرائه بـ(60) ستين يوماً.

ثانياً: يجري التصويت في يوم واحد لمجالس المحافظات.

ثالثاً: في حالة تعذر اجراء الإنتخابات تستمر المجالس في إدارة شؤونها لحين انتخاب مجالس جديدة.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

بەڕێزان کەس قسەی هەیە لەسەر ئەو ماددەیە، کاك عادل کاك رشاد، فەرموو کاك عادل.

بەڕێز عادل محمد امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تێبینیم لەسەر بڕگەی 3 هەیە، ئەڵێت ئەگەر ئینتیخابات نەکرا، ئەنجومەن هەر بەردەوام دەبێت، ناکرێت بۆ ماوەیەکی نادیار بەردەوام بێت، باش وایە مودەیەك دیاری بکەین ئێمە بەراستی ئەوە بۆتە عورفێك ئەو مەسەلەیە، شارەوانیەکان هەڵبژێردران و ئەو سانّ پەرلەمان 13 ساڵە، یەعنی ئێمە بەراستی ئەو مەوزوعە بیبڕینەوە، باش وایە کاتەکە دیاری کراو بێت، مەسەلەن بۆ ماوەی سێ مانگ تصریف اعمال ئەگەر هەڵبژاردن نەکرا، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

کاك رشاد، فەرموو.

بەڕێز رشاد احمد ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە نیسبەت بڕگەی دووەم، (يجري التصويت في يوم واحد لمجالس المحافظات) ئیزافە بکرێت (والاقضية والنواحي) چونکە هەرسێك بەیەکەوە دەبێت، لە پێناسەی ئەوها هاتووە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

سوپاس لیژنەی یاسایی رەئیتان تکایە.

بەڕێز رشاد احمد ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە نیسبەت بڕگەی سێیەم، ئەگەر ئینتیخاب نەکرا، ماوەکە دیاری بکرێت، ئیلا ئەو مەجلسە شەرعیەتی نامێنێت، ئیشەکەی دەبێتە تەسریفی ئەعمال، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

لیژنەی یاسایی فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو بڕگەیە بڕگەی سێیەم (في حالة تعذر اجراء الإنتخابات) بۆ ئەوە دانراوە خۆی لە ناو بڕگەکە هاتووە دڵێت(في حالة تعذر) ئەگەر عوزری لەگەڵ بوو نەکرا، وە خالی دەوام لەبەر ئەوەی دامان ناوە هەتا ئەگەر نەکرا، جارێکی تر ناچار نەبین لە پەرلەمان بێت تەسویتی بۆ بکەین، قەراری بۆ بدەین، وەکو ئەوەی ئەو سارێ کرا، هەر بەخۆی یاسایەکە چارەسەری ئەو کێشەیە دەکات، حاڵەتی دووەم ئەوەی مام رشاد باس دەکات، بەراستی هەڵبژاردنەکان بۆ پارێزگاو (والاقضية والنواحى) لەیەك ڕۆژ ناکرێت، (والاقضية والنواحى) عادەتەن ئەوەی عیراق، مەسەلەن ماددەیەکی هەیە دەڵێت شەش مانگ پاش محافەزات دەکرێت، دوای شەش مانگەکەش نەیان کرد، دوایان خستەوە،.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

بەڕێزان ئێستا ئەم ماددەیە وەکو خۆی کە هاتووە، دەیخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵدایە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نیە دەستی بەرز بکاتەوە؟ سوپاس، بەزۆرینەی دەنگ پەسەند کرا، بۆ ماددەیەکی تر تکایە.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی سی و سێیەم کە بۆ تە ماددەی سی و دووەم،

ماددەی سی و سێیەم:

پرۆسەی دەنگدانی کارمەندانی هێزەکانی ئاسایشی ناوخۆو پاسەوانی هەرێم (زێرەڤانی)و سوپاو کارمەندانی نەخۆشخانەکان و بەندیخانەکان و ئەوانەی لێیان دابەزیوون، لە مەڵبەندی دەنگدانی تایبەتی بەڕێوە دەچێ کە دەستە بە هەماهەنگی لەگەڵ وەزارەتە پەیوەندیدارەکان دەست نیشانیان دەکات، بە مەرجێك پێش چل و هەشت کاتژمێر لە وادەی هەڵبژاردنەکە جێ بەجێ بکرێت.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة (33):

تجري عملية اقتراع منتسبي قوى الأمن الداخلي وحرس الاقليم (البيشمه ركة) والجيش والعاملين في المستشفيات والسجون ونزلائهما في مراكز اقتراع خاصة تحددها الهيئة بالتنسيق مع الوزارات المختصةعلى ان تجرى قبل ثمانية واربعين ساعة من موعد اجراء الانتخابات.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

بەڕێزان كێ لەسەر ئەم ماددەیە قسەی هەیە؟، نیە، ئەم ماددەیە وەكو خۆی دەخەینە دەنگدانەوە، كێ لەگەڵدایە دەستی بەرز بكاتەوە؟ سوپاس، كێ لەگەڵدانیە دەستی بەرز بكاتەوە؟ سوپاس، بە زۆرینەی دەنگ پەسەند كرا، بۆ ماددەیەكی تر تكایە

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی سی و چوارەم كە دەبێتە ماددەی سی و سێیەم،

ماددەی سی و چوارەم:

پێویستە لەسەر هەموو لایەنێكی پەیوەندیدار حوكمەكانی ئەم یاسایە جێ بەجێ بكەن.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

بەڕێزان پێش ئەوەی بچینە ئەو ماددەیەی سی و سێ، بەڕێزان لە كتلەی برا ئاشوریەكان پێشنیارێكیان هەبوو، بۆ محافەزەكانیش كۆتا دەبێت، برا ئەرمەنیەكان و برا توركمانەكان و برا ئاشوریەكان داوایان دەكرد، ئینجا ئەم نوقتەیە ئایا بۆ ئەم مەرحەلەیە زەروورە یان بخرێتە مەرحەلەیەكی تر، تكایە رەئیتان لەسەری بدەن و بخرێتە دەنگدانەوە، كێ دەیەوێت قسە بكات لەسەر ئەم ماددەیە؟، كاك خلیل فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە لە كوردستان زۆر حەریسین تا بتوانین مافیان بدەینێ، ئێمەش بەشداریان بكەین، لە هەموو مەجالس، وەكو خوتەمان داناوە لەپەرلەمان راستە ئیحتیمالە زۆر دەقیق نەبین لە تەشخیس كردنی، لەبەر ئیحسائمان نیە تەواو، كەمە یان زۆرە، ئەوە بۆ ئیحسا دەمێنێت، بە عەینی مەعناوە بە عەینی تەسەورو بۆچون، من وا دەبینم یەعنی ئێستاش پێویستە ئێمە ئەو كۆتایە دا بنێین بۆ برا توركمانەكان، بۆ برا كلدانەكان و ئاشورو سریان، لە مەجالسی محافەزات دا بنێین، ئەوە لە دهۆك مەعلومە كە مەسیحی هەن، بەو مكەوناتە دوو مەقعەد بۆیان دادەنێین، لە هەولێریش دوو بۆیان دادەنێین، سێ توركمان، سلێمانیش یەكێك بۆ مەسیحی، من ئیقتراح بەو شێوەیە دەكەم، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

بەڕێزان، كاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەركی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە لەگەڵ دایـن، یـەعنی کوتلـە بـۆ برایـانی کلـدو ئاشـوری دابنرێـت، بـۆ برایـانی تورکمـان، بـەلاّم حـەدی مەعقول یەعنی ئەگـەر ئـەوەکمان لەبـەر دەسـت بێـت، ئیحسائیەك مـن نـاتوانم لـە خۆمـەوە بڵێـم سـێ بـۆ تورکمان، بۆ نمونە، ئێمە لە پەرلەمانی کوردستان بـۆ برایـانی تورکمـان پێـنج مەقعـەدمان دانـاوە، لـە کـۆی 111، لە هەولێر ئەگەر تەقسیمی مناسب هەبێت، تەقریبـەن 29 کورسـی دەبێـت، لـەو 29یـە دەبێـت تـۆ بزانی لەولا چەندە، چەندکەم دەکرێتەوە، ئەگەر یەك مەقعەد بێت، بۆ برایـانی کلـدو ئاشـوریش بەهـەمان شێوە، سلێمانیش بەراستی من لەگەڵ ئەوە دانیمە لە سلێمانی مەقعەد دابنرێت، لەگەڵ رێزمدا.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

کاك شێروان، فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من باوەڕناکەم کەس هەبێت لەناو ئەو پەرلەمانە، لەگەڵ ئەوە دانەبێت کە کۆتا بۆ برایانی بەڕێزم تورکمانەکان و ئاشوری و کلدانی و سریانیەکان دابنێت، چونکە ئیرادەیەکی سیاسی بەهێز هەیـە، بـۆ پاراسـتنی مـافی ئـەو نەتەوانـەی کـە لەگـەڵ ئێمـە دەژین لە گۆڕپانی کوردستان، ئەمە لە لایەك لەلایەکی تریشەوە مەرج نیە ئێمە، کۆتا لە ناو یاسایەکە دیـاری بکـەین، چـونکە ئێمە هەتا ئێستا هیچ ئیحسایەکمان لەبەر دەستدا نیە، بتوانین چۆن بۆ برا تورکمانەکان کورسی دابین بکەین، برا ئاشـوری و کلدانی و سریانیەکان کورسیان بۆ دابنێین، دەبێت چەندیان بـۆ دابنـێین، ئێمـە هـیچ ئیحسایەکمان لەبـەر دەسـتدانیە، بۆیـە ئەمە پێویست بە دیراسە دەکات، جگە لەوەش ئێمە رابردووەکمان هەیـە لەگـەڵ ئـەو بەڕێزانـە زۆر لـەو مافانـەی کـە هاتۆتـە جێبەجێ کردن هەموو بە تەحالوفاتی سیاسی هاتۆتە جێبەجێ کردن، مەرج نیەئیلا لەناو ئەو یاسایە ئێمە دەبێت جـێگیری بکەین، بەبـێ ئەوەی هیچ دیراسەیەکمان هەبێت بۆ ئەو مەسەلەیە، بۆیە من لەگەڵ ئەوەدام لەگەڵ مەبدەئەکەدام، هەموومان وابزانم لەگەڵ ئەو مەبدەئەین، بەلاّم مـن پێموایـە لـەو قۆناغـە ئێمـە بـۆ تـەحالوفاتی سیاسـی بـەجێی بهێلین، هـەروەکو لـە پەرلەمانی ئەو خولەی ئێستا بە تەحالوفاتی سیاسی ئەو مەسەلەیە جێبەجێ کراوەو، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

کاك زانا فەرموو.

بەڕێز قادر سعید خضر(زانا):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەگەڵ ئەوە دام ئەو شـۆێنانەی کـە چـڕیەکی دانیشـتوانی ئـەو پێکهاتانـەی هەیە،نوێنـەریان هـەبێت لـە ئەنجومەنی پارێزگاکان، بەتایبەتی دهۆك و هـەولێر، ڕێژەکـەی چـۆن بێـت چـۆن نـەبێت، ئێمـە دەبێـت بـە دیراسەیەکی ورد بێت، بەپێی پێوەرێك بێت، نابێت لە خۆڕا دەست نیشان بکەین، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

کاك عزالدین، فەرموو.

بەڕێز عزالدین سلیم خدیدا:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پرسیارێك لەو برادەرانە دەکەم، کە ئاشوری و سریانی.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

پرسيار مەكە، رەئى خۆت بدە رەجائەن، رەجائەن رەئى خۆت بدەو بەس.

بەڕێز عزالدين سليم خديدا:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەگەر ئينتيخاب بكرێت ، مجلس ناحيە بێت، مجلس ناحيەى عنكاوە، ئەگەر كۆتاى بۆ دانەنێن، يەعنى هيچ كەس دانەنێن، ئەوە زەرەر دەكەن، نواحى و ئەقزيەكان، بەلأم لە محافەزەكان لەوانەيە كۆتا بۆ ئەوان دابنێن، بەلأم لە قەزاو ناحيەكان لە بەرژەوەندى ئەواندا نيە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

گەلاوێژ خان، فەرموو.

بەڕێز گەلاوێژ شاباججى:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

ئێمە هەرلەوەى چەندين برادەران باسيان كرد، خۆتان دەزانن لە پەرلەمانى خۆمان كە كاتێك كە بڕيار لەسەر كۆتا درا، بەهەمان شێوە ئيحسائيەكمان نەبوو، مەبدەئێكە كە ئيعتراف بەمافى نەتەوەكانى تر دەكرێت، لەو بابەتەوە داواى كۆتامان كردووە، ئەم كۆتايەش نەوەكو ئێستا لە سالّى 1992 وە داوامان كردووە، ئەوەى ئێستا لە بۆ محافەزات داوا دەكەين، با هەر لە مەبدەئێك دابەزێت، ئەم قانونە بۆ دەورەى دابێت ئەكيد گۆڕانكارى تيادەبێت، شەرت نيە ئيحسائيات بكرێت، بۆ هيچ ئينتخاباتێك تا ئێستا ئيحسامان نەكردووە، لەسەر ئاستى هەموو عيراق، ئەو ئيقتراحەى من پشتگيرى زۆر سوپاسى ماموستا خليليش دەكەم كە روون كردنەوەيەكى كرد لەجياتى، لەوانەيە منيش هەر خۆم بە هەمان شێوە موقتەرەحەكەم دەكرد، جا داوا دەكەم ئەگەر برادەران پشتگيريمان بكەن، تايبەتمەندى خۆمان هەبێت، باشترە ئەگەر تەحالفات هەبێت ئەوەى دەيەوێت تەحالفێك بكات لەگەلّ هەر لايەنێكى تر، ئيعتيادييەو حوريشە لەو بابەتەوە، بەس لەهەمان كاتدا داوادەكەين تايبەتمەندى خۆشمان هەبێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

كاك پير خدر، ئاخير كەسەو دوايى خوێندنەوەى بۆ دەكرێت، فەرموو.

بەڕێز خضر سليمان خليل:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەز بينم پشتى سێ سەعات و نيو كو دانوستاندنى دكەين، دانى دووێ ژى دانيشتنامە، ئو بابەتەكێ هۆسا ئەڤە نەحەسم بت وەك پێشنيار، يان دووێ دڤێت ئاماژە بچەندى بكەت، پرۆژەى دەستورێ هەرێمێ، ماددەى 105، ئەڤ چارەيەك بۆ فى خالّێ دانايە، (اذا تمثيل عادل بمكونات شعب كوردستان) ناوێت وان ژى ئينايە، تورکمان، سريان(فى انتخابات مجالس المحافظات و الاقضية والنواحى)پير خدر وەكو كوردەكى يەزيدى، كو دەرگايەكى دڤێت، مەسەلەن كۆدێ دەرگايەكى بۆمە دكەت، ئى ئيمە گرانترن وەكو كوردى

ئێزدی، ئیرۆکەش پێشنیارا مە لەدەڤ ئەڤ بابەتە تێرو تەسەل نایەتە دانوستاندن، بیتە پاش خستن بۆ سبەینێ،زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

زۆر سوپاس دەیخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵ ئەوەیە کۆتا هەبێت بۆ نەتەوەکانی تر؟ رجائەن رجائەن بێ دەنگ، پێشنیارێك هاتووە، داوا دەکات کۆتا هەبێت، لە برا ئەرمەنیەکان و برا ئێزیدی و براتورکمان و ئێزدی کوردو برا تورکمان و بـرای کلدان و ئاشوری، داوا دەکەن کۆتا هەبێت، داوادەکەن لە سلێمانی هەبێت، لە دهۆك هەبێت، لە هـەولێر هـەبێت، هەنـدێك بـەڕێزیش رەئـی خۆیـان دا ئێستا لـەناو پەرلـەمان، ئـەڵێن لەبـەر ئـەوەی ئیحسـائیە نـەکراوە، لەبـەر ئـەوەی ئـەو نسـبەیە دیـار نیـە، لەپەرلـەمان ئـەو نسـبەیە دراوە، بمێنێت بـۆ وەختێکی تـر، ئێستا پێشنیارەکی ئـەو بەڕێزانـەی کـە داوایـان کـردووە، ئـەوەڵ دەیخەینە دەنگدانەوە، ئەگەر قبول کرا، پاشان نسبەکانی دەست نیشان دەکەین، کێ لەگـەڵ ئەوەیـە لـەم مەرحەلەیـە هـەبێت، کێ لەگەڵدایە دەستی بـەرز بکاتـەوە؟ سـوپاس،کێ لەگـەڵ ئەوەیـە بـۆ مەرحەلەیـەکی تـر بێت، تکایـە دەسـتی بـەرز بکاتـەوە؟ سـوپاس، تـەئخیر کـرا بـۆ مەرحەلەیـەکی تـر، تکایـە ببـورن، ئێستا بـۆ ماددەیـەکی تـر تکایـە، ئیحتیرامـی دەنگـی ئەنـدامانی پەرلەمان دەگیرێت، ئەکسەریەت تاخیری کرد بۆ مەرحەلەیەکی تر، زۆر سوپاس.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی سی و چوارەم کە دەبێتە ماددەی سی و سێیەم.

ماددەی سی و چوارەم:

پێویستە لەسەر هەموو لایەنێکی پەیوەندیدار حوکمەکانی ئەم یاسایە جێ بەجێ بکەن.

بەڕێز خليل ابراهيم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة (34):

على جميع الجهات ذات العلاقة تنفيذ احكام هذا القانون.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

ئـەم ماددەیـە زۆر تەبیعیـە، کـێ لەگەڵدایـە دەسـتی بـەرز بکاتـەوە؟ سـوپاس، کـێ لەگەڵدانیـە دەسـتی بـەرز بکاتەوە؟ سوپاس، بە کۆی دەنگ پەسەند کرا، ماددە سی چوار تکایە.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی سی و پێنجەم کە دەبێتە ماددەی سی و چوارەم.

ماددەی سی و پێنجەم:

کار بە هیچ دەقێکی یاسایی یان بڕیارێك ناکرێ گەر لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایە ناکۆك بێ.

بەڕێز خليل ابراهيم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة (35): لا يعمل بأي نص قانوني او قرار يتعارض وأحكام هذا القانون.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

ئەم ماددەیەش وەكو ماددەكانى تره، كێ لەگەڵدایه دەستى بەرز بكاتەوه؟ سوپاس، كێ لەگەڵدانیە دەستى بەرز بكاتەوه؟ سوپاس، بەكۆى دەنگ پەسەند كرا، ئێستا بۆ ماددەیەكى تر.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى سى و شەشەم كە دەبێتە ماددەى سى و پێنجەم.

ماددەى سى و شەشەم:

ئەم یاسایە لەمێژووى دەرچوونیەوە جێ بەجێ دەكرێت و لە رۆژنامەى فەرمى (وەقائیعى كوردستان) بلاّو دەكرێتەوە.

بەڕێز خليل ابراهيم محمد:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

المادة (36):

ينفذ هذا القانون اعتباراً من تأريخ اصداره وينشر في الجريدة الرسمية (وقائع كوردستان).

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

بەڕێزان ، فەرموو كاك كريم.

بەڕێز كريم بحرى عبدالله:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

بەراستى من پێشنیار دەكەم، كە ئەو یاسایە لە كاتى بلاّو كردنەوەى لە جەریدەى رەسمى جێبەجێ بكرێت، چونكە ئەوە ئیستیسنائە، ئێمە خەریكە ئیستیسنائەكان دەكەینە ئەسڵ، بۆیە لەگەڵ ئەوە دامە كە لە تاریخى نەشر جێبەجێ بكرێت و زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

لیژنەى یاسایى رەئیتان تكایە.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەركى:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

پشتگیرى لە پێشنیارەكەى كاك كریم دەكەین.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

بەڕێزان كێ پێشنیارەكەى ئەو ماددەیە بە وەرگرتنى پێشنیارەكەى كاك كریم وەردەگرێت، كێ لەگەڵدایە دەستى بەرز بكاتەوە؟ سوپاس، كێ لەگەڵدانیە دەستى بەرز بكاتەوە؟سوپاس، بە كۆى دەنگ پەسەند كرا، ئێستا (اسباب موجبە) لەگەڵ یاساكە بخوێننەوە، پاشان دەیخەینە دەنگدانەوە.

بەڕێز جمال محمد قاسم: